D04527359Z
Duke University Libraries

זהר תורה

ויקרא

ספר

זהר תורה

הוא פירוש הזהר הקדוש על התורה

מאת התנא רבי שמעון בר יוחאי ז"ל

מסודר על כל פסוק הפירושים והענינים השייכים לו. וגם הפירושים והענינים של הפסוקים הנמצאים בשאר מקומות הזהר נלקטו ונקבצו ונסדרו במקומם בלשון הזהר עם העתקת לשון הקודש שורה לעומת שורה. ועל ידי זה יוכלו כל באי שערי ז ה ר ת ו ר ה לכנוס ולטייל בפרדס הזהר ויתקיים מה שאמר אליהו לבר יוחאי שספר הזהר יתגליא לתתאי בסוף יומיא ובניניה ושבתם איש אל אחוזתו וגו'.

וכדי להקל על המעיין הצגתי הפירוש

זיו הזהר

על פי דרך המקובלים המפורסמים מפורשי הזהר.

כל זה הכינותי בעזרת השם יתברך אני הקטן

יהודה יודל ראזענבערג במהו"ר ישראל יצחק ז"ל

מגזע ר' יהודה חסיד ז"ל.

מלפנים רב בווארשא, לאָדז, מדינת פולין, אח"כ ראב"ד בערי טוראנטא ומאנטריאל, מדינת קאנאדא, מחבר הספרים — ידות נדרים, רפאל המלאך, ילקוט אליהו הנביא, קריאת הקדושה, מקוה יהודה, ועוד ספרים בכתובים.

נדפס בשנת תגאל מהרה בעיר נויאָרק

ספר ויקרא

"ZOHAR" OF THE HOLY BIBLE

Third Book of "Leviticus"

Translated in Hebrew by

Rabbi YODEL ROSENBERG

נדפס בדפוס המהולל והמשובח „טריאָ פּרעס, אינק.", 28—4-טע סט ריט, ניו-יאָרק,

Printed by The TRIO PRESS, Inc., N. Y. City, U. S. A., 1927

Copyright, 1925
Washington, D. C.

יען כי לבי אומר לי שבלתי ספק יהיו נמצאים מבקרים אשר ירבו להקשות לדעת כשימצאו באיזה מקומות לפי ראות עיניהם ששניתי איזו תיבות מכפי שנמצאות בספר הזוהר הקדוש. וגם בדבר הסתדרות החדש. סהדי במרומים שכל עמלי ויגיעתי זה לי עשרים שנה בהעתקת והסתדרות הזוה"ק. הוא אך כדי להקל על הלומדים המתחילים. לבעבור שכל איש ואיש אפילו בני תורה הפשוטים יוכלו גם כן ללמוד בספר הזוה"ק. ואציע לפני הקורא משל טוב בענין זה. למען יבין נחיצות עבודתי בהעתקת והסתדרות הזוה"ק:

היה מלך גדול שעלה בדעתו לבנות איזה היכלות יפים וגדולים אשר יכילו הרבה בתים עם כמה וכמה חדרים מחדרים שונים. דהיינו חדרי בישול ואפיה. חדרים עבור המשרתים שידורו בהם. חדרים יפים עבור האורחים הנכבדים קרואי המלך אשר יבואו שמה לנוח ולהתענג במו. ועוד חדרים יותר מזהירים עבור בני ביתו של המלך. ועוד גבוה מעל גבוה חדרים שאין לתאר היופי והעונג שיהי' בהם. והם יהיו מיוחדים רק עבור המלך והמלכה. ולפעמים תנתן רשות גם לאוהב היותר נכבד והחשוב בעיני המלך לבוא שמה:

והנה כדי להוציא מחשבתו של המלך מכח לפועל יצאה פקודה מאת המלך להכין כל מה שנצרך לבנינים הגדולים ההם על מגרש גדול ויפה אשר עליו יבנו אותן ההיכלות. וימהרו ויביאו עצמים וחמרים שונים עבור הבנינים. כמו לבנים אבנים עצים וקורות. גם כל מיני מתכות וכל מיני לוחות הזכוכית. גם כלים ומכונות שונים הנצרכים למלאכה ההיא. ויניחו כל זה על אותו המגרש הגדול בלי סדרים נכונים. וזה מובן מעצמו כי אי אפשר שלא יתערבו העצמים והחמרים זה אצל זה וזה בזה. וכאשר יבקשו לבנות הבנינים מוטל על הבונים ראשית לברר כל מין ומין בלבדו בירור אחר בירור למען יהיו נכונים לבנות הבנינים כרצון המלך. ואח"כ מוטל על הבונים לעסוק במלאכת הגזרה להכן כל העצמים והחמרים שיהיו ראוים לתת אותם בתוך הבנינים. וגם זה דבר המובן מאליו שלא הרי הבונים והפועלים והציירים המכינים חדרי המלך והמלכה. כהרי הבונים והפועלים המכינים שאר הבתים והחדרים הפשוטים ונמוכים במעלה ומדרגה:

הנמשל מובן לכל מבין. כי התורה שבכתב הוא המגרש הגדול המלא עם כל מיני עצמים וחמרים לצורך בנין היכלות נעלים ויפים שונים זה מזה לפי מדרגותיהם. אבל הלכה פסוקה אין מובן מהם. וגם אמרו שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ויבאו התנאים והאמוראים שעליהם נאמר ורב שלום בניך. א"ת בניך אלא בוניך. והתחילו לברר וללבן עפ"י חכמת הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן להכין העצמים והחמרים של התורה שבכתב להיותם ראוים לבנין היכלות היכלי המלך. ועבודתם היא היותר קשה. אבל הלכה פסוקה ומסודרת עוד לא היתה. אח"כ באו הגאונים האלפ"ם הרא"ש הרמב"ם ובעלי השלחן ערוך לסדר בניני ההיכל הגדול. ויבררו ויסדרו פלפול לחוד, הלכות לחוד ומילי דאגדתא לחוד. ואח"כ נבררו ונסדרו ההלכות של כל ענין וענין לחברן ולהעמידן בנין ובנין בלבדן כל אחת למינה יחוברו יחדו. והאמנם שהבונים האחרונים המסדרים את הבנינים כל אחד למינו מלאכתם נחוצה ומפוארה ביותר. מ"מ הם רק כננס ע"ג הענק לעומת החכמים הבונים הראשונים, אשר הכינו בחכמתם כל החמרים והעצמים הרוחנים שיהיו ראוים להבנינים. והם הורו הדרך איך לבנות היכלי המלך:

עתה אבוא לדבר בענין חבור ספר הזוה"ק. הנה ספר הזוהר כמו שנדפס בפעם הראשון. הסתדרותו הוא אך כמו הסתדרות התלמוד בבלי. וכמו שהתלמוד היה נצרך להבונים האלפ"ם הרא"ש והרמב"ם לסדר ולחבר ההלכות למיניהן. כמו כן ספר הזוהר הוא מגרש גדול המלא עצמים וחמרים רוחנים בפרד"ס התורה שבכתב. ונצרך עוד לבונים שיסדרו הבנינים של כל סדרא וסדרא שלא יחסר בו דבר. והוא לברר פירושי ועניני המקראות שהם מעורבים מסדרא זו לסדרא אחרת ולסדרם על מקומם. וכן נצרך עוד לסדר ביאורי המקראות של נביאים וכתובים וחמש המגלות שיהיו כל אחד בלבדו במקום הספר הראוי לו. וכבר עשה כן מחבר אחד בזמננו שלקט מן הזוהר פירושי המקראות שעל ספר התהלים והדפיס תהלים עם פירוש הזוהר. ועוד מלבד זה נצרך לברר סודות העמוקים המפוזרים בזוהר שהם לימודי חכמת הקבלה העמוקה. ונכלל בענין זה ספרא דצניעותא והאדרות והמתניתין דסתרי תורה ורזא דרזין. ולהדפיס מכל זה ספר בלבדו שיהי' היכל המלך והמלכה אשר אך צדיקים יבואו בו. ואני בעניי בעזר יוצרי ובוראי לקחתי עלי העבודה להיות אחד מן הבונים לסדר רק בנין בתים של ההיכל הגדול. שיוכלו לבוא באותן הבתים אורחים נכבדים מבקשי המלך כל אחד ואחד לפי מדרגת שכלו ובינתו. וחפשתי חפש מחופש ביאורי המקראות המפוזרים מסדרא זו לסדרא אחרת וסדרתי אותם במקומם הראוי להם:

ועוד ויצא יהודה לשוח בין עצי הלבנון. וירא והנה שם עצי פרי. מינים ממינים שונים. עצי גפן זית תאנה ורמון ותפוח אהלים וארזים מעורבים אלה בין אלה. ויאמר יהודה מה נאה ויפה היה פרדס אם יהיו העצים מסודרים כל עץ פרי למינו יעמדו יחדו שורות ושורות לבדנה. וישמע את הקול מדבר אליו. קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרוונקא. ויקח יהודה חלק מן העבודה הזאת על שכמו. עבודת הגנן לסדר הפרדס בסדור טוב ויפה. למען ימצא בו כל איש בנקל מין פרי עץ החיים אשר יבקש:

ועל דבר שיבושי הנסחאות וטעותי הדפוס הנמצאים לרוב בספר הזוהר. אשר הרבה יגעתי לתקנם עד מקום שידי היתה מגעת בעזר יוצרי ובוראי. הנה בענין זה אביא כאן דברי מחבר אחד גאון וצדיק קדוש יאמר לו. מרן **צבי הירש מזידיטשוב** זצוק"ל. בעהמ"ח ספר עטרת צבי פירוש על הזוה"ק. וספר פרי הילולים פירוש על הפרי עץ חיים. וספר סור מרע ועשה טוב. וספר בית ישראל. ואלה המה דבריו הקדושים שכתב במכתבו להרב הגאון והצדיק מאור הגולה קדוש עליון וכו' אדומו"ר הרב **אברהם יהושע העשיל מאפטא** זצוק"ל. על דבר הדפסת ספרו עטרת צבי. וז"ל באמצע המכתב שנדפס בספר עשר קדושות.

„**הנה** ספר הזוהר בו דבקה נפשי עד אשר בשכבי ובקומי נקשרתי בו לא אנוח ולא אשקט. כי באמת ספר הזה ידוע ומפורסם סגולת עסקו בו. והיא מקור לכל ספרי יראים וממנו נובעים כל המוסרים ואהבת ה' התמימה. ואשר על זה שואלים ליום הדין בני צפית במרכבה וכו'. ומי לנו גדול לסמוך בעסקי שיעור קומה וכו' זולת בעסק ספר הזוהר. אשר אם ראיתי כל הספרים שנדפסו ונתפשטו מן צדיקי הדור בזמנינו זה. היש בהם דבור אשר לא ירמז או כתוב בפירוש בספר הזוהר. ובכלל דבריו כל הדברים מיוסדים. על פיו יצאו. וזה דבר ידוע ומפורסם והאריכות בזה אך למחסור. ונוסף לזה ראיתי כי הגדולים צדיקי הדור אין משגיחים על הדפסת ספרי הזוהר שיהיה מוגה ומדויק כאשר השגיחו קדמונינו הראשונים בענין חופש חפש מחופש בהגהת הש"ס והקלו המסילה. ומספר הזוהר משכו הגדולים את ידיהם. אשר בספר הזה מובטח גאולתינו ופדות נפשינו. כמובא בר"מ פרשת נשא קי"ב. וז"ל והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע. בהאי חבורא דילך דאיהו ספר הזוהר מן זוהרא דאימא עלאה באלין לא צריך נסיון. בגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו ספר הזוהר ויפקון ביה מן גלותא ברחמי וכו'. עכ"ל ר"מ. והנה בדפוסים עלו כלו קמשונים מלא טעותים ואין איש שם על לב. כי יש בגרסאות הזוהר מקום עיון כמו בגרסאות הש"ס. והנה ראיתי בהגהות מק"מ שלא יצא י"ח בתיקוני הגרסאות. ודפוסי הזוהר שלפנינו מלא טעותים אשר לא שם המק"מ עיונו עליהם בבקשה מכבודו. אמנם מקום הניחו להתגדר בזה לי השפל והנבזה חדל אישים. עמדתי על החקירה ונתתי את לבי לשום ולהעמיק. להבין ולהשכיל מעשי ה' כי נורא הוא מראש ועד אין סוף וכו'. בכדי שהתלמודים יתנו לב ויבינו בספר תורת אלהים. והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע ויתרבה הדעת". וכו' וכו'. עכ"ל:

מדברי הגאון והצדיק הזה יוכל כל קורא מבין להבין שעוד יש עבודה גדולה לתקן הרבה טעותים ושגיאות שנפלו בספר הזוה"ק. ואין זה פלא כיון שכמה מאות שנים היו הכתבים ספונים וטמונים באיזו מערה ושלט בהם רקב ומחק. וגם אחרי כן כאשר נתגלו הכתבים בעולם עוד לא היתה מכונת הדפוס מצויה. ונעתקו הכתבים בכתב יד ונשאלו מיד ליד. וכל זה גרם שגיאות שיבושים וטעותים. כי לאו כל מעתיק היתה לו ידיעה הגונה בחכמת הקבלה ובחכמת הדקדוק של לשון ארמית. והחליפו לשון זכר בלשון נקבה לשון רבים בלשון יחיד וכן להיפוך. ולא דקדקו להיות נזהר בהתיבות. מאי. מה. מהו. ההוא. ההיא. האי. שעי"ז נעשה הענין קשה ההבנה. ואח"כ כשהופיעה בעולם מכונת הדפוס נולדו הרבה שגיאות ע"י טעות מסדרי האותיות לדפוס. ואין יכול להיות מבין על זה כי אם איש העוסק בהדפסת ספרים ורואה בעיניו מלאכת סדור האותיות והסבות שעל ידן נעשים מעותים שונים בהדפוס. ובכן כמו שעשה הב"ח והגר"א ובעל הצ"ק בש"ס בבלי כן נצרך לעשות בספר הזוה"ק. ואני בעניי לא הרהבתי בנפשי עוז לתקן אלא במקומות שהטעות בולט והבנתי בבירור שזה טעות הדפוס או טעות המעתיקים הראשונים:

ואגב גררא אביא כאן עוד איזה דברים נלהבים על דבר גדלות וקדושת ספר הזוה"ק מאותו הרב הגאון הצדיק הקדוש הנ"ל מה שכתב בספרו על התורה בפרשת בהעלתך. וזה לשונו. „בואו וראו כמה אוצרות נפלאות פתח לנו התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי בספר הזוה"ק. וכבר גאוני ארץ קיימו וקבלו ולא ימוש מפיהם נופת צוף דבש אמרותיו הקדושים הבוערים ברשפי אש שלהבת יה תכלית החכמה ותכלית דרכי העבודה והתורה. שם יתנו צדקות השם להבין עפ"י דרכו דרך הקודש של התורה הקדושה. אשרינו מה טוב חלקנו שזכינו לאורו ללכת ולהגות באמרי נועם בזיו זוהר עליון אור הקודש. חכו ממתקים וכלו מחמדים. מים שאין להם סוף וקץ להבין ולהשכיל במעשה בראשית ובמעשה מרכבה. ואיך יוכל האדם להיות מרכבה להתיחד ולהשיב

נפשו רוחו ונשמתו אל מקום מקור מחצבתן ושורשן. וזאת נחלט ונשרש בנפשי. שכל מי שלא ראה אור ספר הזוה"ק לא ראה אור מימיו. וכל שלא טעם מה מתוק אור הזוהר לעיניו. ולא ראה אור השמש שימוש תלמידי חכמים העוסקים ומעמיקים בחכמה זו. זה לא טעם טעם תורה מימיו". וכו' וכו' שעוד האריך שם בענין זה:

ועוד פתחו עיניכם וראו דברי קודש מאת עיר וקדיש נזר ישראל הגאון הגדול מארי דרזין בוצינא דנהורא אדומו"ר הנקרא **רבי אייזיקל קאמארנער** בעל מחבר פי' מעשה ארג ופני זקן ועצי עדן על המשניות. ועוד כמה וכמה חיבורים גדולים מפורסמים. ועל כלם חיבורו הגדול ספר **זוהר חי**. חיבור גדול ונורא על הזוהר הקדוש. וזה לשונו הקדוש בספרו נוצר חסד על אבות פרק ד'.

„יש הרבה שוטים שבורחים מללמוד רזין של מרן האריז"ל וספר הזהר. אשר הם חיינו. ולו עמי שומע לי. בעקבות משיחא אשר הרע והמינות גובר. יהיו שוקדים כל ימיהם ללמוד ספר הזהר והתיקונים. כתבי מרן בלול עם חסידות והקדמות של מרן הריב"ש טוב זלוק"ל. והיו מבטלים כל הגזירות רעות. והיו ממשיכים שפע ואור על כל העולמות. וכן השפעות גשמיות בני חיי ומזוני. טעמו וראו כי טוב ה'. וממש חיות האדם הישראלי תלויה בספר הזהר ובכתבי מרן ללמוד בקדושה ובשמחה ובנעימות וביראה ואהבה. כל אחד לפי השגתו וקדושתו. וכל ישראל קדושים. ומה אעשה וכו'. וכל אות ואות של ספר הזוהר וכתבי מרן הרח"ו דוקא וספר שערי אורה הם תיקונים גדולים להנשמה. לתקן כל הגלגולים וכן כל מעשה מרכבה. ולו עמי שומע לי בדור הרע הזה שהמינות גובר היו לומדים עם תינוק בן תשע שנים ספר הזהר והתיקונים להגות בהם והיה יראת חטאו קודמת לחכמתו ויתקיים. עכ"ל:

הדור אתם ראו דברי צדיקים דברי קדושים.

ובכן אשרי אדם שומע להם לשקוד על דלתי הזהר הקדוש יום יום. ללמוד על כל פנים פירושי הזהר וביאורי המקראות כמו שסדרתי אותם בספרי זה לכל סדרא וסדרא מדי שבוע בשבוע. והנה נזהרתי מאד מלהביא בהעתקת לשון קודש בספרי זה אותן מאמרי הזהר העמוקים שאי אפשר להבינם כי אם עפ"י חכמת הקבלה של האריז"ל. אבל יש להבין בספרי זה בכל אתר ואתר על פי חכמת הקבלה של הרח"ו ז"ל ובעל השערי אורה. וזה כל אדם בלי שום סכנה ילך לבטח דרכו. וזהו שדקדק כאן אותו הגאון הקדוש הנ"ל להזכיר בדבריו **כתבי מרן הרח"ו דוקא**. שהוסיף תיבת דוק"א בדיוק עמוק. כי חכמת הקבלה של האריז"ל לאו כל מוחא סביל דא. ונצרך להזהר בה מאד מסכנת של מחשבת פגול. וכן הספר שערי אורה כבר כתבתי בהקדמתי הראשונה שהוא כעין מפתח לספר הזהר. וחיוב גדול וקדוש על כל אדם בר דעת ובעל מוח ללמוד בו. וגם טוב מאד לחנך נערי בני ישראל בספר שערי אורה. ומי יתן ויתקיימו דברי אותו צדיק הנ"ל לחנך גם נערי בני ישראל באותן הלימודים. ובלתי ספק שידי זרים ויד האפיקורסות לא תשלט בהם. ונודעתי שככה יתנהגו מכבר בקהלות הספרדים לתולדותם. הלא אז המה יראו מעשי ה' ונפלאותיו במצולת ספר הזהר ויתחנכו בו. וגם כי יזקינו לא יסירו ממנו. ויתחזקו באמונת שכינתא קדישא ומלכא קדישא. להבין איך יש בכח האדם לגרום יחוד קב"ה ושכינתיה. לייחד העשר ספירות באור האורות. ולהבין חסדים וגבורות ומדת הרחמים המזהירות. ושמשא וסיהרא המאירות. ועי"ז יתקיים בהם הכתובים. אז תבין יראת ה' ודעת אלהים תמצא. אז תבין צדק ומשפט ומישרים כל מעגל טוב. וימצאו חן ושכל טוב. ונזכה כלנו לכל הטוב. שאנו מצפים לראות בבוא לציון גואל במהרה בימינו אמן:

הקדמה שניה

עוד איזה מלין על דבר קדמות הזהר

דבר ידוע שהזהר נתגלה ויצא לאור עולם זה ת"ר שנה בערך. ע"י הרב החכם הגדול ר' משה דיליאון זצ"ל הספרדי מעיר אווילא. והרבה דעות והשערות נאמרו בזה. וז"ל בעל שלה"ק. ראוי שתדע שרשב"י ובנו לא כתבו ספר הזהר כאשר הוא בידינו היום. אבל היו תלמידיו ותלמידי תלמידיו שאספו הקונטרסים שכתבו הם וחבריהם כמו ששים שנה אחרי מותו קרוב לזמן חתימת המשנה. וקבלתי על פה שזה החבור כ"כ גדול בכמות שאם היה נמצא כלו יחד הי' משא גמל. אמר יש"ר שמעתי מפי מגידי אמת שבשנת ש"פ כשבזזו הספרדים עיר היידעלבערג לקחו מבית עקד הרועים (אקאדעמיא) כמה אלפים ספרים מכל לשון. וביניהם הרבה ספרים קדושים כתובים על קלף. ושם גם ספר הזהר על כל כ"ד ספרים משא סבל. וקצתם שולחו לרומא להחשמן. וקצתם לקח דוכוס באווארויאה. וגם לספרד שולחו קצת מהם. ועוד מביא שם בשם ספר יוחסין שחלק מהם נפל ביד ר' משה דיליאון. ובגמר דבריו שכל דברי המבקרים הבל המה. והאמת שרשב"י וחבורתו הקדושה אמרו דברים ההם. ויותר הרבה מהם. אבל יוכל להיות שלא נכתבו דבריהם בדורותם על סדר נכון אלא בקונטרסים מפוזרים. ובמשך הזמן חוברו כהלכתן. ואל תתמה ע"ז כי כן עשה רבינו הקדוש בחבור המשניות שהיו הקונטרסים מפוזרים בד' כנפות הארץ. וכן עשה רב אשי בחבור הגמרא. עכ"ל. ובספר שה"ג מביא שמלך אחד ממלכי המזרח צוה לחפור במקום אחד על עסקי ממון ונמצא שם ארון אחד ובו ספר הזהר. וכאשר לא מצא מבינים בו שלח הספרים לחכמי טולטולא וישמחו בו שמחה גדולה. ושלחו למלך מתנות רבות. ומשם נתפשטה חכמת הקבלה בישראל. עכ"ל:

והרב הגאון ר' אברהם בנו של הגר"א מווילנא זצ"ל כתב בחיבורו „רב פעלים" שספר הזהר נקרא ע"ש רשב"י אף מה שלא עשה. רק תלמידיו ותלמידי תלמידיו כתבו כפי מה שקבלו ממנו. כמו שהמשנה וספרא וספרי ותוספתא כלהו אליבא דרע"ק. אע"פ שאלו הספרים נעשו על פיו יותר מס' שנה אחרי מותו. אף כן נתחבר הזהר אחרי מות רשב"י ע"י תלמידיו ותלמידי תלמידיו. וכתב עוד שם שגם הראשונים ידעו מספר הזה והיה בידם כמו מגלת סתרים. והא ראי' שרש"י ז"ל פירש על הא דא"ר יוסי יהא חלקי עם גומרי הלל בכל יום. שהן ב' המזמורים הללו את ה' מן השמים והללו אל בקדשו. וזה לא נמצא בשום מדרש רק בזהר פקודי רל"ב. וז"ל הללויה הללו את ה' מן השמים וגו'. תושבחתא דא אמר דוד לקבל רזא דשמא קדושא וכו'. ואינון דא ותושבחתא בתראה דאיהו כללא דתושבחתא דכלא. הללויה הללו אל בקדשו וכו'. עכ"ל. והנה מן הזהר משפטים קכ"ג: נראה שעיקר כותב דברי רשב"י הי' ר' אבא. וז"ל שם א"ר אבא האי דאנא כתבנא מבוצינא קדישא אמינא לגבי חבריא וכו'. האמנם מבקרי הזהר רבים המה ואין כדאי להזכיר שמותם ודברי הבליהם. אך המבקר היותר גדול שכדאי להזכירו הוא הגאון ר' יעקב עמדין בספרו „מטפחת ספרים". ולפי דעתו נכתב הזהר אחר התלמוד כיון שנזכרים בו שמות אמוראים וגאונים. ותמה מאד על שנמצא בו שגיאות נסות ולשון מגומגם. ובהרבה מקומות נראה לעין שהלשון מזויף. וגם נמצא בו איזה דינים המתנגדים לתלמוד. ועוד מביא הרבה קושיות. אבל הרב החכם ר' משה מקונץ בספרו בן יוחאי מתרץ כל קושיותיו. ומברר שדברי הזהר נכונים וחובר ע"י רשב"י ור"א בנו וחבריהם ותלמידיהם ותלמידי תלמידיהם. והנה גם אני הפעוט תירצתי היטב בעזהש"י בזיו הזהר הקושי' שעל מאן פני האדון ה'. דא רשב"י. וכן הקושיא בענין שבועה ונדרים שנראה סתירה להתלמוד תירצתי היטב. ואעפ"כ גם הגאון יעבץ מביא למסקנא בזה הלשון. „כל המוציא לעז על עיקר ספר הזה לא ינקה ועתיד ליתן את הדין. כי ח"ו לחשוד את הר"מ דיליאון שבדה דברי סודות הזהר מלבו. ומה גם לכתוב ספירי מעשיות ארוכים מופלאים שלא היו ולא נבראו ולתלותן ברשב"י וחבריו. ואפילו הרהור כזה אסור ולא יעשה כן בישראל". עכ"ל:

היוצא מכ"ז שקונטרסי הזהר שהגיעו ליד רמ"ד לא היו מסודרים. וגם מובן שהרבה מהם היו מטושטשים. ולכן חסר בהרבה מקומות והי' לו יגיעה רבה ועבודה כפולה. עבודת ההסתדרות ועבודת ההעתקה שיהיו ראוים לדפוס. ויען כי לא רצה שמעט המאמרים שעל נו"כ יבאו לבדנה לכן ספחם להמאמרים שעל התורה. הגם שבכמה מקומות אין להם שום שייכות. וכן עשה עם הספרא דצניעותא שנתחבר זמן רב קודם הזהר וכן עם המתניתין והתוספתא והאידרות. ואני בעזהש"י סידרתי כל המאמרים שעל פסוקי התורה על מקומם. והלואי שאחד מאלף יבין עבודתי הגדולה. וידעתי שלא יחסרו מבקרים על עבודתי. אבל רוב מבקרים משקרים. לא יחפץ כסיל בתבונה כ"א בהתגלות לבו. ונשענתי על הבוחן לבות שכל כונתי לשמים שהזהר הקדוש יהי' נלמד ברבים כמו משניות מדרש ועין יעקב. והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע. ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. ואז יתקיים ביום ההוא אקים את סכת דוד הנופלת בב"א:

עוד איזה מלין ע״ד בקורת הגאון יעבץ בקדמות הזהר

הן ראיתי כי טוב להזכיר כאן מה שמובא בספר **צוף דבש** אשר ראיתיו בעיר לאָדז, פולין, בבית המדרש של בית הכנסת הגדול, והוא ספר ישן בלוי מעט מזוקן וגם השער איננו בשלמות וחסר שם בעל המחבר. אבל ניכר שבעל מחברו הי׳ תלמיד הגאון יעבץ, כי נמצא שם איזה שו״ת קצרות מאת הגאון יעבץ, ומסגנון הלשון נראה ברור שכתבם לתלמידו. וגם איזה מכתבים מהגאון יעבץ נמצא שם. ובמכתב התשיעי שבסוף הספר הנ״ל נמצא כתוב באמצע המכתב בזה הלשון:

„ומה שהתרעמת עלי בדברי תפל שאני מטיל מום בקדשים בזה שהטלתי ספק בחיבור ספר הזהר מי הוא מחברו האמיתי. תדע יקירי שהייתי מוכרח לזה, הלא אתה ידעת בהלחמי מלחמת מצוה נגד משיח השקר צ״צ שר״י ותלמידיו ומשרתיו קשר של רשעים. ואותו הבזוי נתן ישו״ז נביא השקר שלו המגלה פנים בתורה שלא כהלכה הפיץ בירִיעות מאמרים מקוטעים מן ספר הזהר להביא ראיות כוזבות מהם על משיחות רבו הטמא. ועי״ז תעו אחריו הרבה קהלות מישראל. לכן אמרתי כתוב עת לעשות וגו׳. ובזה השפלתי מעט חשיבות ספר הזהר. הבערה אשר ללהב יצאה תשקע האש בבתי ישראל הנבדלים מן הטועים והתועים. ותצא ותאכל את המושל המקשיב על דבר שקר ואת כל משרתיו הרשעים. וספר הזהר ישאר קיים לנצח בקדושתו. ודברי הבקרת שלי אל יעשו עליו רושם גדול אלא כמו רקיקה בלב ים״. עכ״ל.

דברים האלה אין צריכים פירושים וביאורים ודי בזה למבין לסתום פיות הרוצים להחנק ותולין עצמם באילן הגדול.

דברי המחבר.

תפלה זו תיקנה איש האלהי הרמ״ק זצ״ל וטוב לאומרה קודם לימוד הזוהר הקדוש

״יושב ״המרומים ״ומשגיח ״התחתונים. אלוה ״לכל ״הנאצלים ״יחיד ״מיוחד. ״ארון ״דחיל ״נאמן ״ידין. מאציל כל נאצל. בורא כל נברא. יוצר כל נוצר. עושה כל נעשה. מי יגיע להשיג אחד מאלפי אלפים ורבי רבבות גודל מעלות נפלאות מעשיך. כל שכן גודל יצירותיך. ומי יחשוב לדעת אחד מאלפי אלפים ורבי רבבות סתרי סודות הצפונים בבריאתיך. כל שכן וקל וחומר שאין ביכולתנו להשיג קצת מן הקצת וחלק מן החלק של אלף אלפי אלפים ורבי רבבות מן אצילותך. שארון אחד יחיד ומיוחד מתייחד עמהם יחוד גמור. לכן אב הרחמן סלח ומחל והעבר על כל חטאותי ועונותי ופשעי שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך מיום היותי על האדמה עד היום הזה. שכל רמ״ח אברי ושס״ה גידי ונפשי ורוחי ונשמתי כצאן בלי רועה תעינו ופגמנו את אשר לא נוכל לתקן אם לא בשפע הרב הבא מלמעלה מרום מעלת סדר הצנורות לתקן הפגם שגרמנו. ויהי רצון מלפניך

י״י אלהי ואלהי אבותי שתזכך נפשי רוחי ונשמתי שאהיה ראוי והגון לעורר מיין תתאין על ידי לימוד ספר הזוהר הקדוש. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. וזכני לאור באור תורתך. ואבינה נועם רזי סודותיה ללמוד וללמד לשמור ולעשות. ויהי נועם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך י״י צורי וגאלי:

(יכויז) **נבת לים עטת יהו ננר יפת ולך אאו**

א) ויקרא

אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. רבי אלעזר פתח ב) שאל לך אות מעם ה' אלהיך. העמק שאלה או הגבה למעלה. אסתכלנא בדרין קדמאין ודרין בתראין. מאי בין דרין קדמאין לדרין בתראין. דרין קדמאין הוו ידעין ומסתכלין בחכמתא עלאה. וידעין לצרפא אתוון דאתיהיבו ליה למשה בסיני. ואפילו חייבין דהוו בישראל הוו ידעין גו אתוון חכמתא עלאה. וידעין גו אתוון עלאין וגו אתוון תתאין חכמתא לאנהגא עובדין בהאי עלמא. בגין דכל את ואת דאתמסר ליה למשה הוו מתעטרין וסלקין על רישייהו דחיוון עילאין קדישין. וכלהו חיוון הוו מתעטרי בהו ופרחין גו אוירא דנחתא מגו אוירא עלאה דקיק דלא ידיע. וסלקין ונחתין אתוון רברבין ואתוון דקיקין. אתוון רברבין נחתין מגו היכלא עלאה טמירא דכלא [א] ואתוון דקיקין נחתין מגו היכלא אחרא תתאה [ב] ואלין אתמסרו ליה למשה בסיני. וחבורא דאתוון דאינון מתחברן בטמירו בכל את ואת. כגון א את יחודא מתחברן עמה בטמירו תרין אחרנין לף. וכן כלהו אתמסרו ליה למשה בסיני. וכלהו טמירין גו חבריא. וזכאין אינון. שאל לך אות. אות ממש. דכלהו הוו תליין ברזא דאתוון.. העמק שאלה. דא את ה בתראה דשמא קדישא. או הגבה למעלה. דא את י רישא דשמא קדישא. ודא איהו רזא דכתיב שאל לך אות מעם ה' אלהיך. אות משמא קדישא משמע. דכתיב מעם ה'. דדא איהו שמא דקב"ה. את חד דביה. ומשכנא קאים על דא [ג] תא חזי כד סליק עננא על משכנא ושרא עלוי. כל אינון רתיכין וכל אינון מאני משכנא דלעילא כלהו הוו גו עננא. מאי כתיב. ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן. וכתיב ויבא משה בתוך הענן ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה. אי משה לא הוה יכיל לעאלא למשכנא. איך הוה יתיב [בעננא] בטורא כל אינון ארבעין יומין. אלא תרי [זיני] ענני הוו. ענן דנהיר וענן דאיהו כהיר. חד דעאל ביה משה. וחד דשארי על משכנא. ג) ותא חזי בההוא יומא דאשתכלל בי משכנא קב"ה אקדים ושארי ביה. מיד ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. וידבר ה' אליו. אודע ליה דזמינין ישראל למיחב קמיה. ולאתמשכנא האי אהל מועד בחובייהו ולא יתקיים בידייהו. הה"ד וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. מאי אמר ליה. מאהל מועד. מעסקי אהל מועד. דזמין לאתמשכנא בחובייהו דישראל ולא יתקיים בקיומיה. אבל אסוותא להאי. אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. הרי לך קרבנין דאגין על כלא:

ד) רבי חייא פתח ואמר. באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי וגו' אכלו רעים וגו'. האי קרא לאו רישיה סיפיה ולאו סיפיה רישיה. דכתיב אכלתי

א) ויקרא

אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. ר' אלעזר פתח ב) שאל לך אות מעם ה' אלהיך. העמק שאלה או הגבה למעלה. הסתכלתי בדורות הראשונים ובדורות האחרונים. מה בין דורות הראשונים לדורות האחרונים. דורות הראשונים היו יודעים ומסתכלים בחכמה העליונה. וידעו לצרף האותיות שנמסרו למשה בסיני. ואפילו הרשעים שבישראל היו יודעים בתוך האותיות חכמה העליונה. והבינו מתוך אותיות הגדולות ואותיות הקטנות החכמה לנהג עניני עולם הזה. לפי שכל אות ואות שנמסרה למשה היו מתעטרות ועולות על ראשי חיות עליונות הקדושות. וכל החיות היו מתעטרות בהן ופורחות בתוך אויר היורד מתוך אויר עליון רוחני שאינו ידוע. ועולות ויורדות אותיות גדולות ואותיות קטנות. אותיות גדולות יורדות מתוך היכל עליון הנסתר מהכל [א] ואותיות קטנות יורדות מתוך היכל אחר תחתון [ב] אלו ואלו נמסרו לו למשה בסיני. וגם מילואי האותיות שהן מתחברות בהסתר בכל אות ואות. כגון א שהיא אות יחידית מתחברות עמה בהסתר שתי אחרות לף. וכן כלן נמסרו למשה בסיני. וכלן בסוד אצל החברים. וזכאים הם. שאל לך אות. אות ממש. שכלם הם מתקיימים בסוד האותיות .. העמק שאלה. זו אות ה האחרונה של השם הקדוש. או הגבה למעלה. זו אות י' התחלת השם הקדוש. וזה הוא הסוד שכתוב שאל לך אות מעם ה' אלהיך. נשמע שזהו אות מהשם הקדוש. שכתוב מעם ה'. שזה הוא שם הקב"ה. אות אחת שבו. והמשכן עמד על זה [ג] בוא וראה כאשר עלה הענן על המשכן ושכן עליו. כל אותן המרכבות וכל אותן כלי המשכן שלמעלה כלם היו תוך הענן. מה כתוב. ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן. וכתוב ויבא משה בתוך הענן ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה. אם משה לא היה יכול ליכנס למשכן. איך היה יושב [בענן] על ההר כל אותן ארבעים יום. אלא שני [מיני] עננים היו. ענן המאיר וענן שאינו מאיר. אחד שנכנס בו משה. ואחד שהיה שורה על המשכן. ג) ובוא וראה ביום ההוא שנתיסד בו המשכן הקדים הקב"ה לשכן בו. מיד ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. וידבר ה' אליו. הודיע לו שעתידים ישראל לחטא לפניו. ושיתמשכן אהל מועד הזה בחטאם ולא יתקיים בידם. זש"כ וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. מה אמר לו. מאהל מועד. מעניני אהל מועד. שעתיד להתמשכן בחטאי ישראל ולא יתקיים בקיומו. אבל רפואה לזה. אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. הרי לך קרבנות שיגינו על הכל:

ד) ר' חייא פתח ואמר. באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי וגו' אכלו רעים וגו'. כתוב הזה אין ראשו סופו ואין סופו ראשו. שכתוב אכלתי

מראה מקומות א) דף ב. ב) ישעי' ז' ג) דף ד: ד) דף ג:

זיו הזהר

פרשת ויקרא [א] פי' מעולם הבינה: [ב] פי' מעולם המלכות: [ג] פי' שהתקיימות המשכן היינו אות ה' האחרונה מהשם הוי"ה ב"ה.

אכלתי יערי עם דבשי וגו'. ואחר כך אכלו רעים וגו'. מי שמזמין לאחר כאשר מזון מוכן לפניו. לאחר שהוא אכל איך יזמין לאחר. אלא זכאים הם ישראל שהקב"ה רוצה לטהר אותם. ויבחר בהם מכל שאר עמים עכו"ם. ומשבחר בהם רצה לסלק אותם מכל מקטריגי עולם. ובוא וראה ביום שהוקם המשכן למטה. ביום ההוא הוקם משכן אחר למעלה עמו. שכתוב הוקם המשכן סתם [ד] ויום ההוא שמחתו של הקב"ה היה. כיון שהוקם המשכן מה כתוב. ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד. כשראה הקב"ה כך אמר. ומה על ידי משה הוקם והוא מבחוץ. מיד ויקרא אל משה ואמר לו. משה חנוכת הבית במה היא בסעודה. אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. זש"כ באתי לגני אחותי כלה וגו'. באתי לגני. זה גן עדן שלמעלה. אחותי כלה. זו כנסת ישראל. שביום ההוא נזדונו זווגים בכל [ה] נזדונו זווגים בגן עדן ההוא. בשביל שיתברכו כלם מהשקאת הנחל [ו] ונתקשרו כל אחד בחברו. זש"כ אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. כלם יונקים ונשבעים מנביעת הנחל.

א) אכלו רעים שתו ושכרו דודים. כל אותן שלמטה וכל השרים מתברכים וניזונים כאשר אלה נתברכו למעלה. ובמה מתברכים ונמתקים כלם. בריח הקרבן. בוא וראה בשעה שירדה השכינה להשרות מדורה בארץ. אז אמר הקב"ה מקרא הזה. בשביל שימצאו ברכות ושמחה בכל העולמות. והיא נמתקה שיושפע ממנה ברכות לכל.. ר' חזקיה פירש מקרא הזה בקרבנות. לפי שהם סעודת המלך להקריב לפניו. ונהנים ממנו שרי הדינים ונמתקים כלם. ונמצאת שמחה בכל. ר' אחא פירש מקרא הזה שבשעה שנכנסה השכינה למשכן. שנמצאו ברכות ושמחות בכלם. ונכנסה השכינה ככלה לחופה. אז נשתלמו ישראל למטה ונדבקו בו בהקב"ה בארץ ההיא. שכתוב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ואז עליונים ותחתונים נמתקו:

ב) ר' שמעון פתח. הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. מקרא זה יש לעיין בו. כיון שכתוב נראו בארץ מהו שכתוב נשמע בארצנו. שהרי בפעם אחת ארץ די. אלא הנצנים אלו הם הנטיעות שעקרן הקב"ה ושתלן במקום אחר. ונתגדלו כנטיעות שמוציאות פרחים. נראו בארץ. שארץ הזאת מתברכת מהן כראוי. ואיזו היא. זו ארץ הקדושה ארץ העליונה [ז] ארץ ודאי. עת הזמיר הגיע [ח] זו העת לעקור הממשלה של שרי העמים [ט] שלא ישלטו בהם בישראל בשעה שהוקם המשכן [י] וקול התור נשמע בארצנו. זו ארץ שלמטה שנחלו ישראל על ידי יהושע [יא] מי הוא קול התור. זה הוא תייר העליון שנזדווג עמה כאשר בנה שלמה בית המקדש למטה [יב] ואז נתעטר הקב"ה בבתריו כחתן בכלה. כמש"כ צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה וגו'. ובספר האגדות יאמר. קול התור. זו תורה שבעל פה. שתורה שבכתב נקראת תורה סתם. תורה שבעל פה נקראת תור. כמ"ש ויקר ויקרא. זה מורה שלמות וזה לא כן. ואני פירשתי כמו שנזכר וכך הוא. בוא וראה כאשר ירדה השכינה

מראה מקומות א) דף ד. ב) דף ד:

אכלתי יערי עם דבשי וגו'. ולבתר אכלו רעים וגו'. מאן דמזמן לאחרא כד מזונא מתתקן קמיה. בתר דאיהו אכיל האיך יזמן לאחרא. אלא זכאין אינון ישראל דקב"ה בעא לדכאה לון. ואתרעי בהון מכל שאר עמין עכו"ם. ומדאתרעי בהון בעא לסלקא להון מכל מקטרגי עלמא. תא חזי ביומא דאתקם משכנא לתתא. בההוא יומא אתתקם משכנא אחרא לעילא עמיה. דכתיב הוקם המשכן סתם [ד] וההוא יומא חדוותא דקב"ה הוה. כיון דאתקם משכנא מאי כתיב. ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד. כד חמא קב"ה כך אמר. ומה על ידא דמשה אתקם ואיהו לבר. מיד ויקרא אל משה ואמר ליה. משה חנוכא דביתא במאי הוה בסעודתא. אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. הה"ד באתי לגני אחותי כלה וגו'. באתי לגני. דא גן עדן דלעילא. אחותי כלה. דא כנסת ישראל. דבההוא יומא אזדווגו זווגין בכלא [ה] אזדווגו זווגין בההוא גן עדן. בגין דאתברכו כלהו משקיו דנחלא [ו] ואתקשרו כל חד בחבריה. הה"ד אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. כלהון אשקיין ואתרוו ממבוע דנחלא.

א) אכלו רעים שתו ושכרו דודים. כל אינון דלתתא וכלהו אגפין אתברכו ואתזנו כד אלין אתברכו לעילא. ובמאי מתברכאן ומתבסמאן כלהו. בריחא דקרבנא. תא חזי בשעתא דנחתת כנסת ישראל לאשראה דיורהא בארעא. קב"ה אמר לה להאי קרא. בגין דאשתכחו ברכאן וחדוה בכלהו עלמין. ואתבסמת איהי לנפקא מנה ברכאן לכלא.. ר' חזקיה אוקים האי קרא בקרבנין. בגין דאינון סעודתא דמלכא לקרבא קמיה. ומתהניין מניה מאריהון דדינין ומתבסמן כלהו. ואשתכח חדוותא בכלא. ר' אחא אוקים האי קרא בשעתא דעאלת שכינתא למשכנא. דאשתכחו ברכאן וחדוואן בכלהו. ועאלת שכינתא ככלה לחופה. כדין אשתלימו ישראל לתתא ואתאחדו ביה בקב"ה בארעא ההיא. דכתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. וכדין עלאי ותתאי אתבסמו:

ב) רבי שמעון פתח. הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. האי קרא אית לאסתכלא ביה. כיון דכתיב נראו בארץ מהו דכתיב נשמע בארצנו. דהא בחד ארץ סגיא. אלא הנצנים אלין אינון נטיען דעקרן קב"ה ושתיל לון באתרא אחרא. ואתרביאו כנטיעתא כד אפיק פרחין. נראו בארץ. דהאי ארץ מתברכא מנייהו כדקא חזי. ומאי איהי. דא ארץ קדישא ארץ עלאה [ז] ארץ ודאי. עת הזמיר הגיע [ח] עידן לאעקרא שולטנותא דרברבי עמין [ט] דלא ישלטון בהו בישראל בשעתא דאתקם משכנא [י] וקול התור נשמע בארצנו. דא ארץ דלתתא דאחסנו ישראל על ידא דיהושע [יא] מאן הוא קול התור. דא הוא תייר עלאה דאזדווג עמה כד בנה שלמה בי מקדשא לתתא [יב] וכדין אתעטר קב"ה בעטרוי כחתן בכלה. כד"א צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה וגו'. ובספרא דאגדתא אמר. קול התור. דא תורה שבעל פה. דתורה שבכתב אקרי תורה סתם. תורה שבעל פה אקרי תור. כד"א ויקר ויקרא. דא שלימו ודא לאו הכי. והכא אוקימנא כמה דאתמר והכי הוא. תא חזי כד נחתא שכינתא

זיו הזהר

[ד] מדנכתב בלשון נפעל היינו עשיה דממילא מרמז על המשכן שלמעלה: [ה] פי' שנזדווגו כל העולמות והספירות של בחינת זכר עם העולמות והספירות של בחי' נקבה: [ו] היינו מהשקאת השפע הבאה מלעילא מן העולמות אצילות ובריאה: [ז] היינו עולם המלכות: [ח] דורש משמעות הזמיר מלשון לזמר עריצים: [ט] היינו השבעים שרים שלמעלה: [י] פי' שכאשר הוקם המשכן נגזר כן למעלה למעט ממשלתם: [יא] מרמז על השכינה הקדושה שנקראת לבנה. שבעבור זה אמרו פני יהושע כפני הלבנה: [יב] פי' שע"י בנין ביהמ"ק נתעלתה השכינה עד עולם האצילות עולם החכמה שנקרא תייר על שם כח הראות שבעין. ככתוב החכם עיניו בראשו:

שכינתא למשכנא כתיב כלת משה חסר וא"ו. כלת משה ודאי ואוקמוה. אבל רזא דמלה כלת משה דא כנסת ישראל. וכלא חד מלה. ולמלכא עלאה אתמר [יג] כיון דאתקם משכנא קאים משה לבר. אמר לא אתחזי למיעל אלא ברשותא. מיד ויקרא אל משה. מאן ויקרא. דא היא דביתא דילה הוא. היא כלה דכל ביתא ברשותא דילה. וידבר ה' אליו. ההוא דאקרי קול [יד] ההוא דאחיד ביה משה:

א) רבי אבא אמר ויקרא אל משה. תא חזי בכל אתר קריאה לקיומא קא אתיא. כמה דאוקימנא דכתיב ויקרא יעקב אל בניו. מאי קריאה התם. אלא קריאה לקיימא דוכתייהו לקיימא לון לעילא ותתא. כהאי גוונא כתיב ויקרא משה להושע בן נון יהושע. לקיימא דוכתיה באתר דאצטריך ולקשרא ליה. וכן ויקרא את שמו יעקב. ויקרא לו אל אלהי ישראל. קב"ה קיים ליה לאתר דא בשמא דא. אי תימא ב) ויקראו אל אלהים. ג) קראתי מצרה לי אל ה'. הכי הוא ודאי לקשרא ולקיימא קיומא לעילא. ומאן איהו. סדורא דשבחא דמאריה. דכל איכון מלין דבעאן קמי מאריה קיומא יהיב ליה למאריה. דאחזי דביה תליא כלא ולא באתר אחרא. כגוונא דא ויקרא אל משה. אתקיים בקיומיה. א"ר יצחק אל"ף דויקרא אמאי היא זעירא. א"ל אתקיים משה בשלימו ולא בכלא. דהא אסתלק מאתתיה. בספרי קדמאי אמרי לשבחא. ואנן הכי תנינן. מאן דאסתלק לעילא יתקשר לעילא ולתתא [טו] וכדין איהו שלים. תו אל"ף זעירא. דמאתר זעירא הוה [טז] זעירא דאיהו רב באתחברותיה לעילא:

ד) פתח ההוא ינוקא ואמר ויקרא אל משה. הכא אל"ף זעירא אמאי. בגין דהאי קריאה לא הוה בשלימו. מאי טעמא. דהא לא הוה אלא במשכנא ובארעא אחרא. בגין דשלימו לא אשתכח אלא בארעא קדישא. תו הכא שכינתא נוקבא. ה) אדם שת אנוש. התם אדם שלימו דדכר ונוקבא [באל"ף רבתא]. ותא חזי סיפא דקרא וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר [יז] בגין כך אל"ף זעירא. תו אל"ף זעירא. מתל למלכא דהוה יתיב בכרסיה וכתרא דמלכותא עליה. אקרי מלך עלאה. כד נחית ואזיל לבי עבדיה מלך זוטא אקרי. כך קב"ה כל זמנא דאיהו לעילא על כלא מלך עלאה אקרי. כיון דנחית ממדוריה לתתא מלך איהו. אבל לאו עלאה כקדמיתא. בגין כך אל"ף זעירא. ויקרא. הכי תנינן. זמין ליה להיכליה. מאהל מועד. מאן אהל מועד. אהל דביה תליין מועדא חגא ושבתא לממני [יח] כד"א והיו לאתת ולמועדים. וביה שריא חושבנא לממני. ומאן איהו. סיהרא. כד"א ו) אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח. לאמר. מהו לאמר. בגין לגלאה מאי דהוה סתים לגו. ובכל אתר לאמר כד"א וידבר ה' אל משה לאמר. דאתיהיב רשו לגלאה. בגין דהא אתמני לסיהרא ההוא מלה מאתר דמשה קיימא [יט] וידבר ה'. לעילא. אל משה. באמצעיתא. לאמר

השכינה למשכן כתוב כלת משה חסר וא"ו. כלת משה בודאי וזה נתבאר. אבל סוד הדבר כלת משה זו כנסת ישראל. והכל ענין אחד. ועל מלך העליון נאמר [יג] כיון שהוקם המשכן עמד משה מבחוץ. שאמר אין ראוי ליכנס אלא ברשות. מיד ויקרא אל משה. מי היה הקורא. זו היא שהבית שלה הוא. זו היא הכלה שכל הבית ברשותה הוא. וידבר ה' אליו. מדרגה ההיא שנקראת קול [יד] מקום ההוא שנאחז בו משה:

א) רבי אבא אמר ויקרא אל משה. בוא וראה בכל מקום הקריאה על קיום הדבר היא באה. כמו שביארנו בהכתוב ויקרא יעקב אל בניו. מה הקריאה שם. אלא שהקריאה בשביל קיום מקומותם להיותם קיימים למעלה ולמטה. כדמיון זה כתוב ויקרא משה להושע בן נון יהושע. שיתקיים מקומו במקום שנצרך ולקשרו שם. וכן ויקרא את שמו יעקב. ויקרא לו אל אלהי ישראל. שהקב"ה הקים אותו למקום זה בשם הזה. ואם תשאל שכתוב ב) ויקראו אל אלהים. ג) קראתי מצרה לי אל ה'. כך הוא בודאי אותה הקריאה לקשר ולקיים הקיום שלמעלה. ומה היא הקריאה. סדור השבח של רבון העולמים. שכל הבקשות שמבקשים מלפני רבון העולמים מראין על התקימותו ועוזו. שנראה מהן שבו תולה הכל ולא במקום אחר. כדמיון זה ויקרא אל משה. למען יתקיים בקיומו. א"ר יצחק אל"ף של ויקרא למה היא קטנה. א"ל על שנתקיים משה בשלמות ולא בכל. שהרי נפרש מאשתו. בספרי הקדמונים אמרו בזה טעם לשבח. ואנו כך למדנו. מי שנתעלה למעלה צריך להיות מקושר למעלה וגם למטה [טו] ואז הוא בשלמות. עוד טעם על אל"ף קטנה. שממקום קטון היתה הקריאה [טז] קטון שהוא גדול בהתחברותו עם מה שלמעלה:

ד) פתח העלם ההוא ואמר ויקרא אל משה. מפני מה כאן אל"ף קטנה. לפי שקריאה זו לא היתה בשלמות. מה הטעם. שהרי לא היה אלא במשכן ובארץ אחרת. לפי ששלמות אינה נמצאת אלא בארץ הקדושה. ועוד שכאן קריאת השכינה בחינת נקבה. ה) אדם שת אנוש. שם אדם בשלמות של זכר ונקבה [נכתב אל"ף גדולה]. ובוא וראה סוף המקרא וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר [יז] לפיכך האל"ף קטנה. עוד טעם על אל"ף קטנה. משל למלך שהיה יושב על כסאו וכתר מלכות עליו. אז נקרא מלך עליון. כאשר יורד והולך לבית עבדו מלך קטן נקרא. כך הקב"ה כל זמן שהוא למעלה על הכל מלך עליון נקרא. כיון שיורד ממדורו למטה מלך הוא. אבל אינו עליון כבתחלה. לפיכך האל"ף קטנה. ויקרא. כך למדנו. הזמינו להיכלו. מאהל מועד. מהו אהל מועד. אהל שבו תלוים מועד וחג ושבת למנות [יח] כמש"כ והיו לאתת ולמועדים. ובו שורה החשבון למנות. ומי הוא. זו הלבנה. כמש"כ ו) אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח. לאמר. מהו לאמר. בשביל לגלות מה שהוא נסתר בפנים. ובכל מקום לאמר כמש"כ וידבר ה' אל משה לאמר. היינו שנתנה רשות לגלות. לפי שיצאה פקידה להלבנה ענין ההוא מן המקום שהוא שורש משה [יט] וידבר ה'. למעלה. אל משה. באמצע. לאמר

מראה מקומות א) ויחי רלד: ב) יונה ב' ג) שם ג' ד) ויחי רלט. ה) ד"ה א' א' ו) ישעי' ל"ג

זיו הזהר

[יג] היינו ספירת המלכות שורש השכינה הקדושה השוכנת במשכן ונקראת כלת משה לפי ששרש משה הוא בספירת תפארת: [יד] היינו ספירת התפארת: [טו] פי' גם בזיוג גשמי. ואפשר לומר כוונתו שלולא שדרש מעצמו הקל וחומר. שהקב"ה הי' עליו גוזר. לא היה נקטן אצלו האומר. וד"ל: [טז] היינו מעולם המלכות שנקראת נקודה קטנה כאשר היא בלי הזדוגות עם עלמא דדכורא: [יז] פי' שמוה מוכח שהקריאה בתחלה לא היתה מהשם הוי"ה שהיא ספירת התפארת אלא מן מלכות: [יח] כל מספר וחשבון הוא בספירת מלכות שנקראת ג"כ לבנה: [יט] זו ספירת התפארת:

לאמר. בהאחרית. זהו המקום שנתנה רשות לגלות [כ] ועוד ויקרא אל משה. מה כתוב למעלה. ויביאו את המשכן אל משה וגו'. למה אל משה. אלא כך אמרו. לפי שמשה ראה אותו בהר. שהקב"ה הראה לו בראיית העין. כמש"כ כאשר הראה אתך בהר. וכתוב כמראה אשר הראה ה' את משה וגו'. וכתוב וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. ועתה הביאו אליו כדי שיראה אם נעשה כאותו המשכן שראה בהר. אבל למה ויביאו את המשכן למשה [כא] אלא למלך שבקש לבנות ארמון להמטרונה. פקד לאומנים היכל זה במקום זה והיכל זה במקום זה. כאן חדר המטות וכאן מקום לנוח. כיון שגמרו אותו האומנים הראוהו למלך. כך ויביאו את המשכן אל משה אדון הבית איש האלהים [כב] וכיון שנגמר הארמון הזמינה המטרונה את המלך. הזמינה לבעלה עמה. לפיכך ויקרא אל משה. ולפי שמשה אדון הבית הוא מה כתוב. ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה. משה שהוא ארון הבית ביכולתו לעשות כך. מה שאין רשות לאדם אחר לעשות כך. וידבר ה' אליו. זו מדרגה אחרת עליונה. ואז בשעה שנזדמן משה ליכנס פתח ואמר אדם כי יקריב מכם. למה נזכר אדם כאן. אלא כשנתחברו שמש וירח ביחד פתח ואמר אדם [כג] כדכתיב א) שמש ירח עמד זבולה. עמד ולא עמדו. כי יקריב מכם. כאן נרמז שמי שיעשה עבודת הקרבנות בשלמות צריך שימצא זכר ונקבה [כד] כך נשמע שכתוב מכם שימצא בתבנית אדם שלכם. קרבן לה'. שיקריב הכל להתאחד יחד עליון ותחתון. מן הבהמה. להראות התאחדות אדם ובהמה הכל ביחד [כה] מן הבקר ומן הצאן. אלו ששורשם מן המרכבות שהם טהורים. לפי שאמר מן הבהמה. יכול מכלן בין טהורות בין טמאות. חזר ואמר מן הבקר ומן הצאן וגו'. תקריבו את קרבנכם. קרבני צריך לומר מהו קרבנכם. אלא בתחלה קרבן לה' ועתה קרבנכם. קרבן לה' אדם. קרבנכם מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן. להראות היחוד מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. מלמטה למעלה היינו קרבן לה'. מלמעלה למטה היינו קרבנכם [כו] משל למלך שיושב במגדל העליון למעלה מעלה. והכסא שלו הוכנה על המגדל ההוא. והמלך הוא העליון על הכל. אדם כי יקריב מתנה למלך צריך לעלות ממדרגה למדרגה. עד שעולה להמקום שהמלך יושב. ואז נודע שזה העלה מתנה למלך ושזאת המתנה למלך היא. כשיורדת מתנה מלמעלה למטה. הרי נודע שהמתנה הזאת יורדת מן המלך מלמעלה לאוהבו של מלך שהוא למטה. כך בתחלה כתוב אדם כי יקריב מכם. שיעלה במדרגותיו מלמטה למעלה. ואז קרבן לה'. ואח"כ מן הבהמה מן הבקר וגו'. תרד שפע במדרגותיו מלמעלה למטה. ואז קרבנכם לכם. ובשביל זה כתוב ב) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. הרי זה אדם וקרבן לה'. ואח"כ אכלו ריעים שתו ושכרו דודים [כז] היינו שאז מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם:

ג) רבי יצחק אמר ויקרא אל משה וידבר ה' אליו וגו'

לאמר. בבתרייתא. אתר דאית רשו לגלאה [כ] תו ויקרא אל משה. מאי כתיב לעילא. ויביאו את המשכן אל משה וגו'. אמאי אל משה. הכי אמרו. בגין דמשה חמי ליה בטורא. דקב"ה אחמי ליה בחיזו דעינא. כד"א כאשר הראה אתך בהר. וכתיב כמראה אשר הראה ה' את משה וגו'. וכתיב וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. השתא אייתיאו ליה בגין דיחמי אי איהו כההוא משכנא דחמא בטורא. אבל אמאי ויביאו את המשכן למשה [כא] אלא למלכא דבעא למבני פלטרין למטרוניתא. פקיד לאומנין היכלא דא בדוך פלן והיכלא דא בדוך פלן. הכא אתר לערסא והכא אתר לנייחא. כיון דעבידו לון אומנין אחמיו למלכא. כך ויביאו את המשכן אל משה מאריה דביתא איש האלהים [כב] וכיון דאשתכלל היכלא מטרוניתא זמינת למלכא להיכלא. זמינת לבעלה עמה. בגין כך ויקרא אל משה. ובגין דמשה מאריה דביתא איהו מאי כתיב. ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה. משה דאיהו מאריה דביתא עביד הכי. מאי דלית רשו לבר נש אחרא למעבד הכי. וידבר ה' אליו. דרגא אחרא עלאה. וכדין בשעתא דאזדמן משה למיעל פתח ואמר אדם כי יקריב מכם. מאי אדם הכא. אלא כד אתחברו שמשא וסיהרא כחדא פתח ואמר אדם [כג] כדכתיב א) שמש ירח עמד זבולה. עמד ולא עמדו. כי יקריב מכם. הכא אתרמיז מאן דיעביד פולחנא דקרבנא שלים דישתכח דכר ונוקבא [כד] משמע דכתיב מכם דישתכח בחיזו דלכון. קרבן לה'. דיקריב כלא לאתאחדא כחדא עילא ותתא. מן הבהמה. לאחזאה אדם ובהמה כלא כחדא [כה] מן הבקר ומן הצאן. אלין רתיכין דאינון דכיין. דכיון דאמר מן הבהמה. יכול מכלא בין דכיין בין מסאבין. הדר ואמר מן הבקר ומן הצאן וגו'. תקריבו את קרבנכם. קרבני מבעי ליה מהו קרבנכם. אלא בקדמיתא קרבן לה' השתא קרבנכם. קרבן לה' אדם. קרבנכם מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן. לאחזאה יחודא מתתא לעילא ומעילא לתתא. מתתא לעילא היינו קרבן לה'. מעילא לתתא היינו קרבנכם [כו] למלכא דאיהו יתיב בטורסקא עלאה לעילא. וכרסיא דיליה אתתקן על ההוא טורסקא. ומלכא איהו עלאה על כלא. בר נש דקריב דורנא למלכא בעא לסלקא מדרגא לדרגא. עד דסליק לאתר דמלכא יתיב. וכדין ידעין דהאי סליק דורנא למלכא והאי דורנא למלכא איהו. נחית דורנא מעילא לתתא. הא ידעין דהאי דורנא דמלכא נחית מעילא לרחימא דמלכא דאיהו לתתא. כך בקדמיתא אדם כי יקריב מכם. דיסליק בדרגוי מתתא לעילא. וכדין קרבן לה'. ולבתר מן הבהמה מן הבקר וגו'. יהא נחית בדרגוי מעילא לתתא. וכדין קרבנכם. ובגין כך כתיב ב) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. היינו אדם וקרבן לה'. ולבתר אכלו ריעים שתו ושכרו דודים [כז] היינו וכדין מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם:

ג) רבי יצחק אמר ויקרא אל משה וידבר ה' אליו וגו'

מראה מקומות א) חבקוק ג' ב) שיר ה' ג) דף נג:

זיו הזהר

[כ] פי' לעילא היינו ספירת בינה. אמצעיתא תפארת. בתרייתא מלכות: [כא] פי' ולמה לא הלך לראותו במקום שנעשה: [כב] משה נקרא איש האלהים ואדון הבית כיון שהוא גרם השפעת השפע לספירת המלכות שנקראת אלהים ע"י התקשרותה בספירת התפארת שורש משה: [כג] כי אדם הוא כולל זכר ונקבה דהיינו שמש וירח: [כד] פי' שיהי' נשוי אשה: [כה] התאחדות אדם ובהמה היינו הזדווגות תפארת ומלכות. כי אד"ם בגימטריא מ"ה שהוא שם הוי"ה במילוי אלפי"ן שורש ספירת התפארת. בהמ"ה בגי' ב"ן שהוא שם הוי"ה במילוי ההי"ן שורש ספירת מלכות: [כו] זה רמז על קבלת שפע: [כז] היינו ג"כ קבלת השפע:

וגו'. אל"ף זעירא אמאי. אלא בגין לאחזאה מאן הוה ההוא דקרי. ההוא דשרי במקדשא. וכדין זמין ליה למשה מאן דזמין לאושפיזא. הכא אל"ף זעירא. והתם א) אדם שת אנוש. אל"ף רבתא. בגין דאדם דא שלימו דכלא. תא חזי מאי בין משה לאהרן. הי מנייהו עלאה. אלא משה עלאה. משה שושבינא דמלכא ואהרן שושבינא דמטרוניתא. מתל למלכא דהוי ליה מטרוניתא עלאה. מאי עבד. יהב לה שושבינא לתקנא לה ולאסתכלא במלי דביתא. וע"ד כד עייל שושבינא דא למלכא לא עייל אלא עם מטרוניתא. הה"ד בזא"ת יבא אהרן אל הקודש [כח] משה שושבינא דמלכא בגין כך אזדמן כאושפיזא. ולבתר וידבר ה' אליו:

ב) **אדם** כי יקריב מכם קרבן לה'. א"ר אלעזר האי קרא הכי הוה ליה למכתב. אדם כי יקריב קרבן לה'. מהו מכם. אלא לאפוקי אדם הראשון דהוא אקריב קרבנא כד ברא קב"ה עלמא. והא אוקמוה. והכא מכם כתיב. האי אדם לאפוקי אדם אחרא דלא הוה מכם [כט] אמר ליה רבי שמעון שפיר קאמרת והכי הוא. ג) אבל הא אתמר דכתיב אדם ובהמה תושיע ה'. הכי סלקא רזא דאדם מסטרא דאדם ודאי. ובהמה מסטרא דבהמה [ל] ובגין כך כתיב אדם כי יקריב מכם. אדם ודאי. דדא קרבניה לעילא לקשרא קשרא ברזא דאדם. ולבתר מן הבהמה. וכלא איהו ברזא דאדם ובהמה [לא] ודא הוא רזא דאצטריך לקרבנא אדם ובהמה כדקאמרן. ד) יומא חד הוה יתיב ר' אלעזר קמיה דרבי שמעון. א"ר אלעזר ההוא קץ כל בשר אתהני מאינון קרבנין דהוו ישראל מקרבין על גבי מדבחא או לא. א"ל כלהו הוו מסתפקי כחדא לעילא ולתתא... ותא חזי כהני וליואי וישראל אינון אקרון אדם בחבורא דאינון רעותין קדישין דסלקא מנוייהו. האי אמרא או כבשא או האי בהמה דקרבין. אצטריך עד לא אתקריב על מדבחא לפרשא עלה כל חטאין וכל חובין וכל הרהורין בישין דעבד. וכדין האי אתקרי בהמה בכלא. בגו אינון חטאין והרהורין בישין. כגוונא דקרבנא דעזאזל. דכתיב והתודה עליו את כל עונות בני ישראל וגו'. הכי נמי הכא. וכד סלקא על גבי מדבחא מטילא על חד תרין. ובגין כך דא סלקא לאתריה ודא סלקא לאתריה. דא ברזא דאדם ודא ברזא דבהמה. כד"א אדם ובהמה תושיע ה'. חביתין וכל שאר מנחות לאתערא רוחא דקדשא ברעותא דכהני ושירתא דליואי וצלותא דישראל. ובההיא תננא משמנא וקמחא דסליק מתרוון ומסתפקן כל שאר מארי דדינין. דלא יכלין לשלטאה בההוא דינא דאתמסר לון. וכלא בזמנא חדא. תא חזי כלא אתעביד ברזא דמהימנותא לאסתפקא דא בדא. ולאסתלקא לעילא מאי דאצטריך עד **אין סוף**. ה) רבי אבא אמר תא חזי בשעתא דבר נש מתקן עובדוי על ידא דקרבנא כלא אתבסם ואתקריב ואתקשר דא בדא ביחודא שלים. הה"ד אדם כי יקריב מכם [לב] כי יקריב לקשרא מלין כדקא חזי. תא חזי אדם כי יקריב. לאפוקי מאן דלא אתנסיב. דהא קרבניה לאו קרבן. וברכאן לא משתכחן על ידיה לא לעילא

וגו'. אל"ף קטנה למה. אלא בשביל להראות מי הוא זה שהיה קורא. והוא זה ששכן במקדש. ואז הזמין לו למשה כמו זה המזמין לאורח. כאן אל"ף קטנה. ושם בהפסוק א) אדם שת אנוש. אל"ף גדולה. לפי שאדם זה הוא שלמות הכל. בוא וראה מה בין משה לאהרן. איזה מהם העליון. אלא משה העליון. שמשה נקרא שושבין המלך ואהרן נקרא שושבין המלכה. משל למלך שהיה לו מטרונה עליונה. מה עשה. נתן לה שושבין לתקן לה הכל ולהשגיח בכל עניני הבית. ולכך כאשר נכנס שושבין הזה למלך לא נכנס אלא עם המטרונה. זהו שכתוב בזא"ת יבא אהרן אל הקודש [כח] ולפי שמשה הוא שושבין המלך לפיכך נזדמן למשכן כאורח. ואח"כ וידבר ה' אליו:

ב) **אדם** כי יקריב מכם קרבן לה'. א"ר אלעזר מקרא הזה כך היה לו ליכתב. אדם כי יקריב קרבן לה'. מהו מכם. אלא להוציא אדם הראשון שהוא הקריב קרבן כאשר ברא הקב"ה את העולם. וזה נתבאר. וכאן מכם כתוב. וזה אדם בא להוציא אדם אחר שלא היה מכם [כט] אמר לו רבי שמעון יפה אמרת וכך הוא. ג) אבל הרי אמרו במה שכתוב אדם ובהמה תושיע ה'. שכך נתעלה הסוד של אדם מצד האדם ודאי. ובהמה מצד הבהמה [ל] ולפיכך כתוב אדם כי יקריב מכם. אדם ודאי. שזהו קרבנו למעלה לקשור הקשר בסוד של אדם. ואח"כ מן הבהמה. והכל הוא בסוד של אדם ובהמה [לא] וזה הוא הסוד שנצרך להקרבן אדם ובהמה כמו שאמרנו. ד) פעם אחד ישב ר' אלעזר לפני רבי שמעון. א"ר אלעזר האם קץ כל בשר ההוא נהנה מאותן הקרבנות שהקריבו ישראל על גבי המזבח או לא. א"ל כלם היו מסתפקים ונהנין יחד למעלה ולמטה. ובוא וראה כהנים ולוים וישראל הם נקראים אדם בהתחברות אותן המחשבות הקדושות העולות מהם. זה השה או הכבש או זאת הבהמה שמקריבים. נצרך טרם שנקרב על המזבח להזכיר עליו כל החטאים וכל העונות וכל הרהורים רעים שעשה. ואז נקראת זו בהמה בכל. מתוך אותן החטאים והרהורים רעים. כדמיון הקרבן של עזאזל. שכתוב והתודה עליו את כל עונות בני ישראל וגו'. כמו כן כאן: וכאשר עולה ע"ג המזבח הוא נושא פי שנים הבשר והעונות. ולפיכך זה עולה למקומו וזה עולה למקומו. המחשבות בסוד של אדם והבשר בסוד של בהמה. ככתוב אדם ובהמה תושיע ה'. חביתין וכל שאר מנחות לעורר רוח הקודש במחשבות הכהנים ושירות הלוים ותפלות של ישראל. ובאותו העשן מהשמן והקמח שעלה מסתפקים ונשבעים כל שאר שרי הדין. שלא יוכלו לשלט עם הדין ההוא שנמסר להם. והכל בזמן אחד. בוא וראה שהכל נעשה בהסוד של האמונה להסתפק זה בזה. ושיעלה למעלה מה שנצרך עד **אין סוף**. ה) רבי אבא אמר בוא וראה בשעה שהאדם מתקן מעשיו על ידי הקרבן הכל נמתק ונתקרב ונתקשר זה בזה ביחוד שלם. זהו שכתוב אדם כי יקריב מכם [לב] כי יקריב לקשר הענינים כראוי. בוא וראה אדם כי יקריב. להוציא מי שאינו נשוי. שהרי קרבנו אינו קרבן. וברכות אינן נמצאות על ידו לא למעלה

מראה מקומות א) ד"ה א' א' ב) דף ה. ג) פקודי רלט. ד) פקודי רסח: ה) דף ה:

זיו הזהר

[כח] זא"ת רמז על השכינה הקדושה: [כט] פי' שלאדם הראשון הותר להקריב שור פר מקרין מפרים שלא הי' לו שמנה ימים ולא לכם: [ל] דורש שהקרבן צריך להיות מן שניהם. מן האדם המקריב שזה קרבן רוחני של תשובה על החטא בשבירת הלב. וקרבן גשמי שהיא הבהמה: [לא] כונתו שע"י הקרבן רוחני וגשמי נעשה למעלה התקשרות אד"ם ובהמ"ה שהוא סוד תפארת ומלכות כמובא לעיל אות כ"ה: [לב] פי' שזה דבר התלוי מכם בעבודתכם הקדושה:

למעלה ולא למטה. כך נשמע שכתוב אדם כי יקריב. למעט זה שאין הוא אדם ולא בכלל של אדם הוא. והשכינה אינה שורה עליו. לפי שהוא פגום ונקרא בעל מום. ובעלי מומין מרוחקים מהכל. כל שכן למזבח להקריב קרבן. ונרב ואביהו מוכיחים. שכתוב ותצא אש מלפני ה' וגו'. ולפיכך כתוב אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. אדם היינו שנמצאים זכר ונקבה זה ראוי להקריב קרבן הזה ולא אחר.. מן הבהמה כלל. מן הבקר מן הצאן. פרט אח"כ אלו הכשרים לאכל. ושאינם כשרים לאכל אסור להקריב. ולמקום אחר נסתלקו אותן שאינם כשרים.

א) רבי חזקיה היה שכיח לפני רבי שמעון. אמר לו למה זה נקרא קרבן. קירוב הי' צריך לומר או קריבות. מה זה קרבן [לג] א"ל הרי זה ידוע אצל החברים. קרבן נקרא. על שאותן כתרים הקדושים מתקרבים כלם ביחד ומתקשרים זה בזה. עד שנעשו כלם אחד ביחוד שלם להתקין השם הקדוש ביחוד הראוי. וש"כ קרבן לה'. היינו שקרבן של אותן הכתרים הקדושים לה' הוא. להתקין השם הקדוש וליחדו כראוי. בשביל שימצא רחמים בכל העולמות. והשם הקדוש יתעטר בכתריו שיומתק הכל. וכל זה בשביל לעורר רחמים ולא לעורר דין. ולפיכך לה' הוא ולא לאלהים. לה' אנו צריכים לעורר רחמים ולא לאלהים. רחמים נצרך ולא דין. אמר אשרי חלקי ששאלתי ורוחתי דברים האלה. וזה ענין ברור. אבל הלא כתוב ב) זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. זבחי אלהים כתוב ולא זבחי ה'. א"ל ודאי כך הוא. קרבן אלהים לא כתוב אלא זבחי אלהים. וע"כ שחיטתן בצפון. שהרי הזביחה היא בשביל אלהים צד הגבורה והדין ההוא. שיהי' נמתק ונשבר רוח הדין. שהדין יהיה נחלש ויתגברו רחמים על דין. ולכך כתוב זבחי אלהים. לשבר הכח והתוקף של הדין הקשה. שכתוב רוח נשברה. להיות אותו רוח התוקף נשבר. ולא יתגבר רוחו וכחו ותוקפו. והאדם צריך אז לעמד אצל המזבח ברוח נשבר ויבוש ממעשיו. כדי שרוח התוקף ההוא יהיה נשבר. והכל בשביל שהדין יהיה נמתק ויתגברו רחמים על הדין:

לעילא ולא לתתא. ממשמע דכתיב אדם כי יקריב. שאני האי דלאו איהו אדם ולא בכללא דאדם הוא. ושכינתא לא שריא עלוהי. בגין דאיהו פגים ואקרי בעל מום. ומארי דמומא אתרחקא מכלא. כל שכן למדבחא לקרבא קרבנא. ונדב ואביהו אוכחן. דכתיב ותצא אש מלפני ה' וגו'. ובגיני כך כתיב אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. אדם דאשתכחו דכר ונוקבא האי חזי לקרבא קרבנא דא ולא אחרא.. מן הבהמה כלל. מן הבקר מן הצאן. פרט לבתר אלין דכשרין למיכל. ודלא כשרין למיכל אסיר לקרבא. ולאתר אחרא אסתליקו איכון דלא כשרין.

א) רבי חזקיה הוה שכיח קמיה דרבי שמעון. אמר ליה האי דאקרי קרבן. קירוב מבעי ליה או קריבות. מהו קרבן [לג] א"ל הא ידיע הוא לגבי חבריא. קרבן. דאינון כתרין קדישין מתקרבי כלהו כחדא ומתקשרן דא בדא. עד דאתעבידו כלהו חד ביחודא שלים לאתקנא שמא קדישא כדקא חזי. הה"ד קרבן לה'. קרבן דאינון כתרין קדישין לה' הוא. לאתקנא שמא קדישא וליחדא ליה כדקא יאות. בגין דישתכחו רחמין בכלהו עלמין. ושמא קדישא יתעטר בעטרוי לאתבסמא כלא. וכל דא בגין לאתערא רחמי ולא לאתערא דינא. ובגין כך לה' הוא ולא לאלהים. לה' אנן צריכין לאתערא רחמי ולא לאלהים. רחמי בעינן ולא דינא. אמר זכאה חולקי דשאילנא ורווחנא מלין אלין. ודא ברירו דמלה. אבל הא כתיב ב) זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. זבחי אלהים כתיב ולא זבחי ה'. א"ל ודאי הכי הוא. קרבן אלהים לא כתיב אלא זבחי אלהים. וע"ד שחיטתן בצפון. דהא זביחה היא בגין אלהים ההוא סטר גבורה. דיתבסם ויתבר רוחא דדינא. ויתחלש דינא ויתגברון רחמי על דינא. וע"ד זבחי אלהים. לתברא חילא ותוקפא דדינא קשיא. דכתיב רוח נשברה. למהוי ההוא רוח תקיפא נשברה. ולא יתגבר רוחיה וחיליה ותקפיה. ובר נש בעי כדין למיקם על מדבחא ברוח נשברה ויכסף מעובדוי. בגין דיהוי ההוא רוחא תקיפא תבירא. וכלא בגין דדינא יתבסם ויתגברון רחמי על דינא:

ג) **אם** עולה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו. רבי חייא פתח ד) כי לא מחשבתי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי. מחשבתי כתוב חסר בלי וא"ו. בוא וראה מחשבת הקב"ה היא עליונה וראשית הכל. ומהמחשבה ההיא מתפשטים דרכים ונתיבות להמצא שם הקדוש ולהתקינו בתקונו כראוי [לד] ומהמחשבה ההיא נמשכת ויוצאת השקת הגן עדן להשקות לכל. [לה] ומהמחשבה ההיא מתקיימים עליונים ותחתונים. ומהמחשבה ההיא נמצאת תורה שבכתב ותורה שבעל פה. גם מחשבת האדם היא ראשית הכל. ומהמחשבה ההיא מתפשטים דרכים ונתיבות לנלוז דרכיו בעולם הזה ובעולם הבא. ומהמחשבה ההיא נמשך ויוצא זוהם יצר הרע להרע לו ולכל. ומהמחשבה ההיא נמצאות עבירות חטאות וזדונות של ע"ז ג"ע ושפ"ד. וע"כ כתיב כי לא מחשבתי מחשבותיכם. ה) ולפיכך ראשונה

ג) **אם** עולה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו. רבי חייא פתח ד) כי לא מחשבתי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי. מחשבתי כתיב חסר בלא וא"ו. תא חזי מחשבה דקב"ה היא עלאה ורישא דכלא. ומההיא מחשבה אתפשטו ארחין ושבילין לאשתכחא שמא קדישא ולאתקנא ליה בתקונוי כדקא יאות [לד] ומההיא מחשבה אתנגיד ונפיק שקיו דגנתא דעדן לאשקאה לכלא [לה] ומההיא מחשבה קיימין עלאין ותתאין. ומההיא מחשבה אשתכח תורה שבכתב ותורה שבעל פה. מחשבה דבר נש היא רישא דכלא. ומההיא מחשבה אתפשטו ארחין ושבילין לאסטאה ארחוי בהאי עלמא ובעלמא דאתי. ומההיא מחשבה אתנגיד ונפיק זוהמא דיצר הרע לאבאשא ליה ולכלא. ומההיא מחשבה אשתכחו עבירות חטאות וזדונות של ע"ז ג"ע ושפ"ד. וע"ד כתיב כי לא מחשבתי מחשבותיכם. ה) ובגין כך רישא

מראה מקומות א) דף ד: ב) תלים נ"א ג) דף ה: ד) ישעי' נ"ה ה) דף ו.

זיו הזהר

[לג] פי' שהשם קרבן יתכן יותר באדם המקריב שהוא הפועל, והקו"ף בפת"ח כמו רצען קבען קפדן. אבל הבהמה שהיא הנפעלת בפעולת ההקרבה יתכן יותר אצלה הלשון קירוב או קריבות. ומתרץ ר"ש שהשם קרבן ענינו לרמז שע"י עבודת הקרבנות נעשה התקרבות והתקשרות הכתרים הקדושים עם השם הוי"ה ב"ה. היינו עם מדת הרחמים: [לד] פי' ענין תקון השם הקדוש שם הוי"ה ב"ה היינו בהתיחדו עם השם אהיה והשם אלהים והשם אדני: [לה] השקת הגן עדן היינו השפע הנשפעת מעולם הבינה:

רישא דכלא כתיב אם עולה קרבנו [לו] מן הבקר. ולא מן בקר. ומאן איהו. פר בן בקר דאיהו דכר. רבי יצחק אמר מן הבקר סתם. חזר ופירש זכר תמים יקריבנו. זכר ולא נקבה. וכן ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים. חזר ופירש זכר תמים יקריבנו. מאן דאתי לעולה כלהו דכר ולא נוקבא. בגין דעולה עולה על הלב [לז] על הלב ודאי. ואשתמודע מאן דקאים על הלב [לח] ובגין כך עולה סלקא כלא לעילא. וכלהו דכרין. וע"ד פתח קרא ברישא בעולה יתיר מכל שאר קרבנין. דהא מחשבה רישא דכלא. א"ל ר' יהודה אי הכי באתר דמחשבה דלעילא בעי לקרבא. אמאי לתתא יתיר [לט] לא הוה בידיה. אתא לקמיה דרבי שמעון א"ל רישא דכלא לעילא מחשבה איהי. וסיומא דההיא מחשבה אתר דאקרי בקר. ומאי איהו. סיומא דגופא דמבסם לנוקבא. אוף הכי מחשבה דבר נש רישא דכלא. סיומא דההיא מחשבה כד אתעביד עובדא. אימתי. בבקר. כמה דכתיב א) הוי חושבי און ופעלי רע על משכבותם. אימתי. באור הבקר יעשוה. וע"ד להוא אתר דמחשבה מחשבה אסתליק [מ] ועובדא מתקרבא לסיומא דמחשבה ודאי:

ג) **וסמך** ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו. רבי יצחק פתח ג) הכהנים לא אמרו איה ה' ותופשי התורה לא ידעוני והרועים פשעו בי. הכהנים. אלין כהנים דמשמשין בכהונה גדולה. ומקרבין מלין קדישין לאתרייהו. ומייחדין יחודא כל חד וחד כדקא חזי. ותופשי התורה. מאן אינון תופשי התורה. וכי כהני לאו תופשי התורה נינהו. אלא אלין אינון ליואי דתפשי בכנורות. דאתיין מסטרא דאורייתא דאתיהיבת מסטרא דלהון [מא] ואינון ממנן על שבחא דתושבחתא דמלכא קדישא. ליחדא ליה יחודא שלים כדקא יאות. והרועים פשעו בי. אלין אינון רברבי עמא דאינון רעין לעלמא כרעיא דמדבר עאניה. ואלין אינון ג' דרגין דבעיא לאשתכחא תדיר על קרבנא. לאשכחא רעוא לעילא ותתא. ולאשתכחא ברכאן בכלהו עלמין. כהנא מקרב קרבנא. ואתכוון ליחדא שמא קדישא כדקא חזי ולאתערא סטרא דיליה [מב] וליואי אתכוונן בשיר לאתערא סטרא דילהון ולאתכללא בסטרא דכהנא. וישראל אתכוין לבא ורעותא לתיובתא שלימתא. ואתכנע קמי מלכא קדישא. והאי נטיל כלא ואתכפר חוביה. ואשתכח חדוותא בעילאי ותתאי:

ד) **וישחט** את בן הבקר לפני ה'. א"ר אלעזר ושחט אחרא ולא כהנא. דכהנא אסיר ליה בדינא. בגין דלא יפגום ההוא אתר דאחיד ביה:

ה) **ואם** מן העוף עולה קרבנו. א"ר יוסי מאי שנא מן הבקר לעולה ומן הצאן לעולה ומן העוף לעולה. אי כלא חד בגין מה שניא דא מן דא. דהא מן כלא אתעביד חד מלה. אלא הכי אתמר מאן דאדבק ידיה לדא מקריב מן הבקר. ואי לא יכיל. מן הצאן. ואי

ראשונה לכל כתוב אם עולה קרבנו [לו] מן הבקר. ולא מן בקר. ומה הוא. פר בן בקר שהוא זכר. ר' יצחק אמר מן הבקר סתם. חזר ופירש זכר תמים יקריבנו. זכר ולא נקבה. וכן ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים. חזר ופירש זכר תמים יקריבנו. כל הבא לעולה כלם זכרים ולא נקבות. לפי שעולה עולה על הלב [לז] על הלב ודאי. ונודע מי שעומד על הלב [לח] ולפיכך עולה כלה נקרבת למעלה, וכלם זכרים. וע"כ פתח המקרא לראשונה בעולה יותר מכל שאר קרבנות. שהרי מחשבה ראשית הכל. א"ל ר' יהודה א"כ מה שהוא במקום המחשבה העליונה נצרך להקריב. ולמה מה שהוא למטה יותר [לט] לא הי' בידו. בא לפני ר' שמעון א"ל ראשית הכל למעלה מחשבה היא. וסוף אותה המחשבה הוא המקום שנקרא בקר. ומה הוא. זו המדרגה שנקראת סוף הגוף הממתיק להמדרגה שהיא בחינת נקבה. כמו כן מחשבת האדם היא ראשית הכל. גמר המחשבה היא עשיית המעשה. מתי. בבקר. ככתוב א) הוי חושבי און ופעלי רע על משכבותם. מתי. באור הבקר יעשוה. ולכן למקום ההוא של המחשבה תתעלה המחשבה [מ] והעשיה תקרב למקום גמר המחשבה בודאי:

ג) **וסמך** ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו. רבי יצחק פתח ג) הכהנים לא אמרו איה ה' ותופשי התורה לא ידעוני והרועים פשעו בי. הכהנים, אלו הכהנים המשמשים בכהונה גדולה, ומקרבים ענינים קדושים למקומותם. ומיחדים היחוד של כל אחד ואחד כראוי. ותופשי התורה, מי הם תופשי התורה, וכי הכהנים אין תופשי התורה המה. אלא אלו הם הלוים התופשים בכנורות, הבאים מצד התורה שנתנה מן המקום שהוא שורש שלהם [מא] והם ממונים על השבח שמשבחים למלך הקדוש. ליחד לו יחוד שלם כראוי. והרועים פשעו בי. אלו הם גדולי העם שהם רועים לעולם כמו רועה המנהל צאנו. ואלו הן ג' מדרגות הנצרכות להמצא תמיד בהקרבת הקרבן. למצא רצון למעלה ולמטה. ולהמשיך ברכות בכל העולמות. כהן המקריב את הקרבן, ונתכוון לייחד שם הקדוש כראוי ולעורר הצד שלו [מב] והלוים שמתכונים בהשיר לעורר הצד שלהם ולהתכלל בהצד של הכהנים והישראל מכוון לבו ורצונו לתשובה שלמה, ונעשה נכנע לפני המלך הקדוש. וזה לוקח הכל ונתכפר חטאו. ושמחה נמצאת בעליונים ובתחתונים:

ד) **וישחט** את בן הבקר לפני ה'. א"ר אלעזר וישחט אחר ולא הכהן. שהכהן אסור לו לעשות דין. כדי שלא יפגם מקום ההוא שנאחז בו:

ה) **ואם** מן העוף עולה קרבנו. א"ר יוסי למה חלק הכתוב ואמר מן הבקר לעולה ומן הצאן לעולה ומן העוף לעולה. אם הכל אחד איזו חילוק יש בין זה לזה. הלא מן כלם נעשה ענין אחד. אלא כך אמרו מי שהשיגה ידו לזה מקריב מן הבקר. ואם אינו יכול. מקריב מן הצאן. ואם

מראה מקומות א) מיכה ב' ב) דף לג. ג) ירמי' ב' ד) נשא קכד. ה) דף ח:

זיו הזהר

[לו] שהעולה באה לכפר על המחשבה הרעה: [לז] פי' שהעולה באה בשביל מחשבת הלב מה שהלב חומד: [לח] פי' היינו המוח שהוא בחינת זכר עומד ופועל על הלב שהיא בחי' נקבה. כידוע שבתחלה העין רואה היינו המוח. ואח"כ נתפעל הלב מן המוח להיות חומד ומתאוה: [לט] דהיינו בהמה מן הבקר: [מ] פי' מחשבת התשובה של זה שהביא הקרבן: [מא] היינו עולם הבינה: [מב] הכהנים שורשם במקור החסדים והלוים שרשם במקור הגבורות. והתכללות הלוים במדרגת הכהנים היינו המתקת גבורות בחסדים שיתמשך רחמים על האדם בעל הקרבן:

ואם אינו יכול. מן העוף. שהרי כתוב ואם דל הוא ואין ידו משגת. כי הקב"ה אינו מטריח על האדם יותר מיכולתו. אמר רבי אלעזר כמו שהיה החטא כך היה הקרבן. העשיר שלפעמים לבו גבה בו הוא היה מקריב שור. לפי שלבו חשב יותר לחטוא לפני רבונו. בינוני מקריב מן הצאן. לפי שברצונו לא נתגאה כל כך לחטוא. העני שלבו לא גבה בו. ורצונו נמוך מכלם. הוא הקריב ממה שהי' קל מהכל. והיו ניכרים קרבנות כל האנשים כל אחד ואחד בלבדו. והקב"ה דן דינו של כל אחד ואחד במשקל ישר.. א) א"ר שמעון בוא וראה שאותו הקרבן של העני הוא קל מהכל. לפי שלבו נשבר. ואף על פי שחשב לחטוא נעבר החטא ממנו. שהרי די לו בצערו ובצער בני ביתו. ועל כן כל קרבן וקרבן של כל אחד ואחד בלבדו היו ניכרים כלם אצל הכהן:

ב) **ונפש** כי תקריב קרבן מנחה לה' וגו'. בוא וראה קרבן העני השוב יותר לפני הקב"ה. שהרי הוא מקריב שני קרבנות לפניו. אחד חלבו ודמו. ואחד הקרבן שהקריב. שהרי אין לו לאכול והוא מביא קרבן. קרבן העני קל מהכל. שני תורים או שני בני יונה. ואם אין לו. מביא מעט קמח ומתכפר בו. ובשעה ההיא מכריזים ואומרים ג) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני. וכל כך למה. לפי שקרבן עני חשוב מהכל. וכמו שהעני הרתיח חלבו ודמו. כך הקמח ההוא שהביא היו מרתיחים אותו בשמן המנחה. וכך למדנו שאפילו כל אדם יכול להקריב מנחה על המחבת ומנחת מרחשת. לפי שכמו שהחוטא היה מרתיח חלבו ודמו באש של היצר הרע. וכל אבריו רתחו באש שלו. כך זה הקרבן כדמיון זה ממש. ועיקר הקרבן שהוא כדמיון החטא להקריב לפני הקב"ה רצון לבו ורוחו ונפשו. שזה חביב לפניו יותר מהכל. אשרי חלקם של הצדיקים שהם מקריבים בכל יום ויום קרבן הזה לפני הקב"ה. ומה הוא. גופם ונפשם שמקריבים לפניו:

ד) **וכל** קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלהיך וגו'. א"ר אחא מלח זה למה. אלא לפי שהוא ממרק וממתיק המרירות להטיב הטעם. ולולא המלח הזה לא היה יכול העולם לסבל המרירות. זש"כ ה) כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושב תבל [מג] וכתוב צדק ומשפט מכון כסאך. ומלח הוא הברית שהעולם מתקיים בו. שכתוב ו) אם לא בריתי יומם ולילה וגו'. לפיכך נקרא ברית אלהיך. ונקרא ים המלח [מד] והים נקרא על שמו:

ז) **ואם** זבח שלמים קרבנו. רבי אבא פתח עורי צפון ובאי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו וגו'. עורי צפון. אלו עולות שנשחטות בצפון. לפי שאותן המחשבות בסתרת הלב ובמקום הדין הן. ולפי שהמחשבה נמצאת בלילה בזמן שהדין נמצא. ורוח צפון מנשב בחצות הלילה כאשר האנשים מתעוררים. וכנור של דוד מנגן מאליו. ומחשבת האנשים נתעוררה. ובאי תימן. אלו שלמים שנשחטים בדרום. לפי שהם שלום של הכל. שלום העליונים והתחתונים

ואי לא יכיל. מן העוף. דהא כתיב ואם דל הוא ואין ידו משגת. דהא קב"ה לא אטרח עליה דבר נש יתיר במלה דלא יכיל. א"ר אלעזר כמה דהוה חטאה הכי הוה מקריב. עתירא דזמנין דלביה גס ביה הוה מקריב תורא. בגין דלביה חשיב יתיר למחטי קמי מאריה. בינוני מקריב מן ענא. בגין דרעותיה לאו גס ביה כל כך למחטי. מסכנא דלבי' לא גס ביה. ורעותיה נמוך מכלא. מקריב מההוא דקליל מכלא. ואשתמודען קרבניהון דכלהו כל חד וחד בלחודייהו. וקב"ה דאין דינא דכל חד וחד במתקלא ישרה.. א) א"ר שמעון תא חזי דההוא קרבנא דמסכנא קליל מכלא. בגין דלביה תביר. ואף על גב דחשיב למחטי אתעבר מניה. דהא די ליה בצעריה ודאנשי ביתיה. ועל דא כל קרבנא וקרבנא כל חד וחד בלחודוי אשתמודען כלהו לגבי כהנא:

ב) **ונפש** כי תקריב קרבן מנחה לה' וגו'. תא חזי קרבנא דמסכנא חשיב קמי קב"ה. דהא הוא קריב תרי קרבנין לקמיה. חד חלביה ודמיה. וחד ההוא דקריב. דהא לית ליה למיכל והוא אייתי קרבנא. קרבנא דעני קליל מכלא. תרין תורין או תרי בני יונה. ואי לאו. זעיר קמחא ומתכפר ביה. ובההיא שעתא מכרזי ואמרי ג) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני. וכל כך למה. בגין דקרבנא דעני עדיף מכלא. וכמה דמסכנא ארתח חלביה ודמיה. כך ההוא קמחא מרתחין ליה במשח רבות. והכי אוליפנא דאפילו כל ב"נ מקריב האי מנחה על המחבת ומנחת מרחשת. בגין דכמה דחטאה ארתח חלביה ודמיה באשא דיצר הרע. וכל שייפוי רתחי באשא. כך קרבנא דא כהאי גוונא ממש. ועקרא דקרבנא כגוונא דחטאה לקרבא קמי קב"ה רעותא דלביה ורוחיה ונפשיה. דהאי חביבא קמיה מן כלא. זכאה חולקהון דצדיקיא דאינון מקרבין בכל יומא ויומא האי קרבנא לקמי קב"ה. ומאי איהו. גרמייהו ונפשייהו דמקרבין קמיה:

ד) **וכל** קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלהיך וגו'. א"ר אחא וכי אמאי מלח. אלא בגין דאיהו ממרק ומבסם מרירא לאטעמא. ואי לאו האי מלחא לא יכיל עלמא למסבל מרירא. הה"ד ה) כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל [מג] וכתיב צדק ומשפט מכון כסאך. ומלח איהו ברית דעלמא קיימא ביה. דכתיב ו) אם לא בריתי יומם ולילה וגו'. בגין כך אקרי ברית אלהיך. ואקרי ים המלח [מד] וימא אקרי על שמיה:

ז) **ואם** זבח שלמים קרבנו. רבי אבא פתח עורי צפון ובאי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו וגו'. עורי צפון. אלין עולות דנשחטות בצפון. בגין דאינון מחשבות בצפוני לבא ובאתר דדינא. ובגין דמחשבה אשתכח בליליא בזמנא דדינא אשתכח. ורוח צפון נשבא בפלגותא דליליא כד מתערי אנשי. וכנור דדוד מנגן מאליו. ומחשבתן דבני נשא מתערי. ובאי תימן. אלין שלמים דנשחטין בדרום. בגין דאינון שלמא דכלא. שלמא דעלאי ודתתאי

מראה מקומות א) דף ט. ב) דף ט: ג) תלים כ"ב ד) ויחי רמא: ה) ישעי' כ"ו ו) ירמי' ל"ג ז) דף יא.

זיו הזהר

[מג] פי' כאשר מגיע משפטיך דאיהו רחמים מספירת תפארת לארץ שנקראת צדק שהיא ספירת המלכות אז למדו יושבי תבל. פי' שאז אפשר לסבול הדין של מלכות. והארה זו נשפעת ע"י ספירת היסוד שנקרא ברית והוא ממתיק הדין של המלכות ע"י הארת הרחמים מן התפארת: [מד] ים המלח רמז על התקשרות יסוד במלכות. כי המלכות נקראת ים:

ודתתאי. ואלין שלימו דספרי עלמא. שלימו דכלא מסטרא דמהימנותא. ושלמים בגין דאינון שלמא דכלא בעלים אכלין מנייהו ומתהניין מנייהו. דהא שלמא הוא ליה ולכל עלמא בדרגא חדא. חטאות ואשמות נאכלין לכהני. בגין דאינון זמינין לכפרא עלייהו ולאעברא חובייהו. ומכל קרבני לא חביבין קמי קב"ה כמו שלמים. בגין דאשתכח שלמא בעלאי ותתאי. ועילא מכלהו קטרת דאיהו שלים מכלא. ולא אתיא לא על חטא ולא על אשם ולא על עון. אלא על שמחה. כד"א א) שמן וקטרת ישמח לב. והא אוקמוה. וע"ד קטרת לא מתקרב אלא בזמנא דשמן מתקרב. הה"ד והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה. וכתיב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה. בגין דאשתכחו שמן וקטרת כחדא. תא חזי שלמים בכלא הוא שלמא. וקטטא וקטרוגא לא אתער בעלמא. אבל קטרת קשיר קשירו דמהימנותא. ב) רבי שמעון אמר כתיב ג) המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו. האי קרא אוקמוה חבריא. אבל המשל דא אברהם. דכתיב ביה נשיא אלהים אתה בתוכנו. וכתיב ואברכך ואגדלה שמך. ופחד דא יצחק. דכתיב ופחד יצחק היה לי. עושה שלום במרומיו. דא יעקב. דכתיב תתן אמת ליעקב. וכתיב ד) והאמת והשלום אהבו. דאמת ושלום קשיר דא בדא. ועל דא הוא שלימותא דכלא. ושלמים שלימותא היא ושלמא דכלא. ומאן דאקריב שלמים אסגי שלמא בעלמא. ולא עוד אלא דמכפר על מצות עשה ועל מצות לא תעשה. בגין לאטלא שלום על כלא. יעקב איהו עביד שלום כמה דאמרן. בגין דאחיד להאי ולהאי [מה] ושלמים אחידן במצות עשה ובמצות ל"ת. בהאי סטרא ובהאי סטרא. וע"ד אקרי שלמים. ורזא דמלה דכתיב ויעקב איש תם. גבר שלים. שלים לעילא ושלים לתתא — :

ה) **ואם** עז קרבנו והקריבו לפני ה'. תא חזי עז לקרבנא אמאי. והא א"ר שמעון עז שמא דיליה גרים לאוליף מן שמיה דהא סטרא בישא זינא בישא הוא. אלא הכי א"ר שמעון. דא בעי לקרבא. דהא אי אעבר עליה רוחא דמסאבא או אתעסק ביה. האי עז קרבניה בההוא גוונא דאיהו חטי ביה. וא"ר שמעון הא תנינן אית מאן דזכי בנשמה. ואית מאן דזכה באתערותא דרוח. ואית מאן דלא זכי אלא בנפש. האי מאן דלא זכי אלא בנפש ולא סליק יתיר. הא אתדבק בההוא סטרא מסאבא. וכד איהו נאים אינון סטרין בישין אתיין ומתדבקן ביה. ומודעין ליה בחלמא מלין דעלמא. מנהון כדיבין ומנהון קשוט. ולזמנין דחייכין ביה ואחזיאן ליה מלי דשקר. וצערין ליה בחלמיה. וע"ד אומין עכו"ם מנהון דחמאן בחלמייהו מלי קשוט. בגין ההוא סטרא דמתדבקן ביה. וכלהו מלין לזמן קריב.. ו) ותא חזי מאי בין ישראל לעמין עכו"ם. ישראל אע"ג דלא זכי אלא בנפש. דרגא עלאה קאים עליה. ואי איהו בעי למקני רוח. ואי איהו בעי למקני נשמה. קני וזכי בה. אבל עמין עכו"ם לא קניין לעלמא. בר אי אתגזר. דקני נפשא חדתא מאתר אחרא. וישראל דקיימי בדרגא תתאה בנפש. אי איהו לא בעי למזכי יתיר עונשיה סגיא. ווי להאי חייבא דאנשי פקודי דאורייתא ולא אשתדל באורייתא. איהו אנשי למאריה. עליה כתיב

והתחתונים. והם שלימות צדדי העולם. שלימות הכל מצד האמונה. והשלמים לפי שהם שלום של הכל הבעלים אוכלים מהם ונהנים מהם. שהרי השלום הוא לו ולכל העולם במדרגה אחת. חטאות ואשמות נאכלים לכהנים. לפי שהם מזומנים לכפר עליהם ולהעביר חטאותם. ומכל הקרבנות אין חביבים לפני הקב"ה כמו שלמים. לפי שנמצא מהם שלום בעליונים ובתחתונים. והחשוב מכלם היא הקטרת שהיא שלמות הכל. ואינה באה לא על חטא ולא על אשם ולא על עון. אלא על שמחה. ככתוב א) שמן וקטרת ישמח לב. וזה נתבאר. וע"כ הקטרת אינה קרבה אלא בזמן שהשמן נקרב. זש"כ והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה. וכתוב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה. לפי שאז נמצאים שמן וקטרת ביחד. בוא וראה שלמים הם שלום בכל. ומריבה וקטרוג לא נתעורר בעולם. אבל הקטרת היא מקשרת קשרי האמונה. ב) רבי שמעון אמר כתוב ג) המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו. זה המקרא ביארו החברים. אבל המשל זה אברהם. שכתוב בו נשיא אלהים אתה בתוכנו. וכתוב ואברכך ואגדלה שמך. ופחד זה יצחק. שכתוב ופחד יצחק היה לי. עושה שלום במרומיו. זה יעקב. שכתוב תתן אמת ליעקב. וכתוב ד) והאמת והשלום אהבו. שאמת ושלום קשורים זה בזה. ועל כן יעקב הוא שלמות הכל. גם שלמים שלימות הם ושלום של הכל. ומי שמקריב שלמים מרבה שלום בעולם. ולא עוד אלא שמכפר על מצות עשה ועל מצות לא תעשה. כדי להביא שלום על הכל. יעקב הוא העושה שלום כמו שאמרנו. לפי שנדבק לצד זה ולצד זה [מה] וכן שלמים נדבקים במצות עשה ובמצות ל"ת. בצד זה ובצד זה. וע"כ נקראים שלמים. וסוד הדבר שכתוב ויעקב איש תם. איש שלם. שלם למעלה ושלם למטה — :

ה) **ואם** עז קרבנו והקריבו לפני ה'. בוא וראה עז לקרבן למה. הלא א"ר שמעון שעז השם שלו גורם להבין מן שמו שהרי הוא מן הצד הרע וממין הרע. אלא כך א"ר שמעון. עז נצרך להקריב. שהרי אם עבר עליו רוח טומאה או התחבר בו. עז הזה קרבנו כדמיון ההוא שחטא בו. וא"ר שמעון הרי למדנו יש מי שזוכה בנשמה. ויש מי שזוכה בהתעוררת של רוח. ויש מי שאינו זוכה אלא בנפש. זה האיש שאינו זוכה אלא בנפש ולא נתעלה יותר. הרי הוא נדבק בצד הטומאה. וכשהוא ישן אותן צדדים הרעים באים ומתדבקים בו. ומודיעים לו בחלום עניני העולם. מהם שקר ומהם אמת. ולפעמים שמצחקים בו ומראים לו דברי שקר. ומצערים לו בחלומו. וע"כ האומות עכו"ם יש מהם שרואים בחלומותם דברי אמת. על ידי צד ההוא שנדבקים בו. וכל הענינים שרואים הוא לזמן קרוב.. ו) ובוא וראה מה בין ישראל לעמים עכו"ם. ישראל אע"פ שאינו זוכה אלא בנפש. מדרגה עליונה עומדת אצלו. ואם הוא רוצה לקנות רוח. ואם הוא רוצה לקנות נשמה. קונה וזוכה בה. אבל עמים עכו"ם אין יכולים לקנות לעולם. מלבד אם נימול. שאז קונה נפש חדש ממקום אחר. וישראל העומד במדרגה תחתונה בנפש. אם אין הוא רוצה לזכות יותר ענשו גדול. וי לרשע הזה ששכח מצות התורה ואינו עוסק בתורה. הוא שכח לרבונו. עליו כתוב

מראה מקומות א) משלי כ"ז ב) דף יב. ג) איוב כ"ה ד) זכרי' ח' ה) דף כה. ו) דף כה:

זיו הזהר

[מה] פי' ששורש יעקב הוא בספירת תפארת מדת הרחמים הממוזגת מן חסד ודין:

כתוב א) יתמו חטאים מן הארץ. ובוא וראה יש אנשים הדבקים בצד הרע הזה. לפי שאין זוכים יותר מנפש. וכאשר עובר עליהם רוח טומאה ההוא ינוח עליהם ונדבקים בו. ואז חטא ההוא שחוטא האיש הוא מצד רוח הטומאה ההוא. וקרבנו הוא עז אחד. לפי שאותה הבהמה הבאה מן הצד ההוא היא תכפר על חטאו. א"ל ר' אלעזר בנו. והלא כתוב לא תלין נבלתו על העץ וגו' ולא תטמא את אדמתך. לפי שארץ קדושה היא. ורוח הטומאה אל ימצא מקום בארץ הקדושה לנוח עליו. ואם כן כיון שבהמה זו שורה עליה רוח הטומאה והיא באה מצדו. למה מקריבים אותה לצד הקדושה. א"ל יפה שאלת בני. אבל בוא וראה כתוב. כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא. יש אש אוכלת אש. האש של הקב"ה אוכלת אש אחר. ובוא וראה יש מלאכים האומרים שירה לפני הקב"ה. והם מתבטלים כאשר גומרים השירה בניצוצי של אש אוכלה. ולמטה הכין הקב"ה אש המזבח. שהוא אש אוכלה ומכלה לכל צד הרע ההוא. ונתבטל צד ההוא בשלהבת האש ההוא. ולא נשאר ממנו בעולם. וזה האיש המקריב את קרבנו עומד אצלו. ובאותו הריח העולה מן הקרבן נסתלק ממנו צד רוח הטומאה השורה עליו ונתכפר לו. ולפיכך הכל מתבטל ונכלה ע"י קרבן הזה. ואין דבר שיכול לעמד נגד אותו האש:

ג) **אם** הכהן המשיח יחטא לאשמת העם. א"ר אבא בוא וראה בשעה שהצדיקים נמצאים בעולם. ואותן תנוקות של בית רבם נמצאים ועוסקים בתורה. יכולה השכינה להתקיים עמהם בגלות. ואם לאו כביכול הוא והם אין יכולים להתקיים בעולם. ואם צדיקים נמצאים נתפסים הם לראשונה. ואם לא. אותן הגדיים שהעולם מתקיים בעבורם נתפסים לראשונה. והקב"ה מסלקם מן העולם אע"פ שלא נמצא בהם חטא. ולא זה בלבדו אלא שמרחק ממנו את השכינה להגלותה בגלות. וזש"כ אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם. למה יחטא. לאשמת העם. בשביל חטאי העולם שגרמו זה. לאשמת העם ודאי ולא לאשמה שלו. יחטא. יגרע ככתוב ג) והייתי אני ובני שלמה חטאים. ד"א אם הכהן המשיח. זה הקב"ה. יחטא. יגרע טובתו מן כנסת ישראל ומהעולם. שלא יתן שפע ברכות וידין דינו בכל. למה זה הוא. לאשמת העם ודאי. לבעבור חטאי העם הוא.. ר' יצחק אמר אם הכהן המשיח יחטא. זה הכהן שלמטה שהוכן לעבודה ונמצא בו חטא. לאשמת העם הרי הוא בודאי. וי לאותן הסומכים עליו. ד) כדמיון זה שליח צבור שנמצא בו חטא. וי לאותן הסומכים עליו. א"ר יהודה וכל שכן הכהן. שכל ישראל ועליונים ותחתונים כלם מחכים ומצפים להתברך על ידו. שהרי למדנו בשעה שהכהן מתחיל לכוון הכונות ולהקריב קרבן העליון [מו] אז נמצאים כלם בברכה ובשמחה. הימין מתחיל להתעורר. השמאל נכלל בהימין [מז] והכל נתאחד ונתקשר זה בזה. ונתברכים כלם יחד. נמצא שע"י הכהן מתברכים עליונים ותחתונים. וזה נתבאר. ולפיכך צריך הכהן להקריב קרבן על עצמו. כדי שיתכפרו חטאיו. א"ר יוסי הרי למדנו שעל ידי הכהן נתכפר חטא האדם כאשר יקריב קרבן. ועתה אם הכהן עצמו

חטא

כתיב א) יתמו חטאים מן הארץ. ותא חזי אית בני נשא דאתדבקן בהאי סטרא. בגין דלא זכאן יתיר מנפש. וכד אעבר עלייהו ההוא רוח מסאבא אשרי עלייהו ואתדבקו ביה. כדין ההוא חטאה דחטי ב"נ הוא מסטרא דההוא רוח מסאבא. וקרבניה איהו חד עז. בגין דאיהו בעירא דאתי מההוא סטרא לכפרא על חוביה. א"ל ר' אלעזר בריה. והא כתיב לא תלין נבלתו על העץ וגו' ולא תטמא את אדמתך. בגין דארעא היא קדישא. ורוח מסאבא לא ישתכח אתרא בארעא קדישא למשרי עלוי. אי הכי כיון דהאי בעירא שארי עליה רוח מסאבא ואתי מסטרהא. אמאי מקריבין ליה לסטר קודשא. א"ל יאות שאלת ברי. אבל תא חזי כתיב. כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא. אית אשא אכיל אשא. אשתא דקב"ה אכיל אשא אחרא. ותא חזי אית מלאכין דאמרין שירתא קמי קב"ה. ואינון מתבטלי כד מסיימי ההיא שירתא בנצוצא דאשא אכלא. ולתתא זמין קב"ה אשא דמדבחא. והאי אשא אכלא ושצי לכל ההוא סטרא. ואתבטל ההוא סטרא בההוא שלהובא דאשא. ולא אשאר מניה בעלמא. והאי בר נש דמקרב קרבניה קאים עליה. ובההוא ריחא דקרבנא דסליק אתעבר מניה סטרא דרוח מסאבא דשריא עלוי ואתכפר. בגיני כך כלא אתבטיל ואשתצי. ולית מאן דקאים לגבי ההוא אשא:

ג) **אם** הכהן המשיח יחטא לאשמת העם. א"ר אבא תא חזי בשעתא דצדיקיא אשתכחו בעלמא. ואינון תנוקות של בית רבן משתכחי ולעאן באורייתא. יכלא כנסת ישראל לקיימא עמהון בגלותא. ואי לאו כביכול הוא ואינון לא יכלי לאתקיימא בעלמא. ואי זכאין אשתכחו אינון אתפסן בקדמיתא. ואי לא. אינון גדיין דעלמא מתקיימין בגיניהון מתפסין בקדמיתא. וקב"ה סליק לון מעלמא אע"ג דלא אשתכח בהו חובה. ולא דא בלחודוי אלא דרחיק מניה לכנסת ישראל ואתגליא בגלותא. הה"ד אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם. אמאי יחטא. לאשמת העם. בגין חובי עלמא דגרמו האי. לאשמת העם ודאי ולא לאשמה דיליה. יחטא. יגרע כד"א ג) והייתי אני ובני שלמה חטאים. ד"א אם הכהן המשיח. דא קב"ה. יחטא. יגרע טוביה מן כנסת ישראל ומעלמא. דלא יהיב לון ספוק ברכאן ודאין דיניה בכלא. אמאי איהו. לאשמת העם ודאי. בגין חובה דעמא הוא.. ר' יצחק אמר אם הכהן המשיח יחטא. דא כהן דלתתא דאתתקן לעבודה ואשתכח ביה חטאה. לאשמת העם הוא דהוה ודאי. ווי לאינון דסמיכין עליה. ד) כגוונא דא שליחא דצבורא דאשתכח ביה חטאה. ווי לאינון דסמכין עליה. א"ר יהודה וכל שכן כהנא. דכל ישראל ועלאין ותתאין כלהו מחכאן ומצפאן לאתברכא על ידוי. דהא תנינן בשעתא דכהנא שארי לכוונא מלין ולקרבא קרבנא עלאה [מו] כלהו אשתכחו בברכתא ובחדוותא. ימינא שארי לאתערא. שמאלא אתכליל בימינא [מז] וכלא אתאחיד ואתקשר דא בדא. ואתברכון כלהו כחדא. אשתכח דעל ידא דכהנא מתברכאן עלאי ותתאי. והא אוקמוה. ובג"כ בעי כהנא לקרבא קרבנא עליה. בגין דיתכפר חוביה. א"ר יוסי הא תנינן דעל ידא דכהנא אתכפר חובא דבר נש כד קריב קרבנא. השתא דאיהו

חטי

מראה מקומות א) תלים ק"ד ב) דף יז: ג) מלכים א' א' ד) דף יח.

זיו הזהר

[מו] פי' לכוון כונות לפעול יחוד והזדוגות הספירות ועליית העולמות: [מז] פי' שהגבורות נמתקות בחסדים:

חמי מאן מקריב עליה ומאן יכפר עליה. אי תימא דאיהו מקריב על נפשיה. הא איהו אתקלקל. ולאו איהו כדאי דיתברכון עליה עלאי ותתאי. תתאי לא יתברכון על ידיה כל שכן עלאי. א"ר יהודה ולא. והא כתיב וכפר בעדו ובעד ביתו. אמאי בעיא לכפרא עליה בגין דאיהו חב. יכפר על גרמיה דכתיב וכפר בעדו. א"ר חייא הא ידיע באן אתר אתקשר כהנא רבא. ובאן אתר אתקשר כהנא אחרא והוא דאקרי סגן [מח] בגין כך כהן אחרא קא מקריב קרבניה בקדמיתא. וסליק ליה עד ההוא אתר דאתקשר ביה. בתר דכהנא סליק לההוא אתר לא מעכבין ליה לסלקא לאתריה ולאתכפרא חוביה. וע"ד אחרא קא מקריב עליה קרבניה. וכיון דאחרא הוא מקריב ולא מסתפיק כל כך על ידיה. לבתר איהו מקריב. ואינון עלאין כלהו מתחברן לכפרא חוביה. ומלכא קדישא אסתכל על ידייהו. כגוונא דא המתפלל וטעה יעמד אחר תחתיו.. א) א"ר אבא על דא ביומא דראש השנה בעי עמא לאסתכלא בבר נש שלים מכלא. דידע ארחוי דמלכא קדישא. דידע ביקרא דמלכא. דיבעי עלייהו בעותא בהאי יומא. ולזמנא קל שופרא בכלהו עלמין בכוונא דלבא. בחכמתא ברעותא בשלימו. בגין דיסתלק דינא על ידוי מן עלמא. ווי לאינון דשליחא דלהון לא אשתכח כדקא יאות. דהא חובי עמא אתיין לאדכרא בגיניה. הה"ד אם הכהן המשיח יחטא. דהוא שליחא דכל ישראל. לאשמת העם הוא. בגין דדינא שריא עלייהו. וכד שליחא הוא זכאה כדקא יאות זכאין אינון עמא. דכל דינין מסתלקין מנייהו על ידיה. כל שכן כהנא דעל ידיה מתברכאן עלאי ותתאי — :

ג) **ואם** כל עדת ישראל ישגו וגו'. כמה דאוקימנא בהוראה דטעו בה. אבל ואם כל עדת ישראל ישגו. ואם כל ישראל ישגו מבעי ליה. מהו כל עדת ישראל. אלא אינון דאשתכחן בירושלם. דהא מתמן נפקא אורייתא לכל עמא. ואי אינון דהוו תמן טעאן. כל ישראל טעאן. ותנינן דכיון דתמן טעאן. כל עמא טעאן. בגין דכלהו משכי אבתרייהו. ונעלם דבר מעיני הקהל. עיני הקהל. אלין סנהדרין. אלין אינון דממנן על ישראל.. ג) רבי חייא אמר ואם כל עדת ישראל ישגו. ואם ישגו באורייתא ולא ינדעון ארחהא. במאי הוא. בגין ונעלם דבר מעיני הקהל. דלא אשתכח מאן דידע לגלאה עמיקתא דאורייתא ואורחהא. א"ר יהודה זמין קב"ה לגלאה רזין עמיקין דאורייתא בזמנא דמלכא משיחא. בגין ד) ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. וכתיב ה) ולא ילמדו עוד איש את אחיו ואת רעהו לאמר דעו את ה' כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם:

אשר נשיא יחטא ועשה אחת וגו'. תני רבי יצחק מאי שנא בכל אתר דכתיב בהו ואם. אם הכהן המשיח יחטא. ואם כל עדת ישראל ישגו. והכא אשר נשיא יחטא. ולא כתיב ואם נשיא יחטא. מאי קא מיירי. אלא אלין כהניא לא משתכחי הכי בחטאה. דהא כהן נטיר גרמיה תדירא. בגין דמטולא דמאריה עליה בכל יומא. ומטולא דישראל כלהו. ומטולא דכל חד וחד. וע"ד

חטא מי יקריב עליו ומי יכפר עליו. אפשר תאמר שהוא מקריב על עצמו. הרי הוא נתקלקל. ואין הוא כדאי שיתברכו על ידו עליונים ותחתונים. תחתונים אין מתברכים על ידו כל שכן עליונים. א"ר יהודה ולא. והרי כתוב וכפר בעדו ובעד ביתו. ולמה נצרך שיכפר אחר עליו בשביל חטאו. יכפר הוא על עצמו שכתוב וכפר בעדו. א"ר חייא הרי ידוע באיזה מקום מקושר הכהן גדול. ובאיזה מקום מקושר כהן אחר וזה שנקרא סגן [מח] לפיכך כהן אחר היה מקריב קרבנו בתחלה. והעלה אותו עד המקום ההוא שהוא מקושר בו. ולאחר שהכהן עלה למקום ההוא אין מעכבים לו לעלות למקומו ושיתכפר חטאו. וע"כ כהן אחר היה מקריב עליו קרבנו תחלה. וכיון שהקריב אחר ולא נסתפק כל כך על ידו. לאחר כך הוא בעצמו הקריב. ואותן העליונים כלם מתחברים לכפר חטאו. והמלך הקדוש מסכים על ידם. כדמיון זה המתפלל וטעה יעמד אחר תחתיו.. א) א"ר אבא על כן ביום של ראש השנה צריך הקהל לבחור באדם השלם מהכל. היודע דרכי המלך הקדוש. היודע בכבוד המלך. והוא יבקש עליהם רחמים ביום הזה. ולהכין קול שופר בכל העולמות בכונת הלב. בחכמה ברצון בשלמות. בשביל שיסתלק על ידו הדין מן העולם. וי לאותן שהשליח שלהם לא נמצא בשלמות הראוי. שהרי חטאי הקהל נזכרים בעבורו. זהו שכתוב אם הכהן המשיח יחטא. שהוא השליח של כל ישראל. לאשמת העם הוא. לפי שבעבורו שורה הדין על העם. וכאשר השליח הוא זכאי כראוי אז גם הקהל זכאי. שכל הדינים מסתלקים על ידו. וכל שכן הכהן שעל ידו מתברכים עליונים ותחתונים — :

ג) **ואם** כל עדת ישראל ישגו וגו' כמו שנתבאר שזהו בהוראה שטעו בה. אבל שכתוב ואם כל עדת ישראל ישגו. הלא ואם כל ישראל ישגו צריך לומר. מהו כל עדת ישראל. אלא אלו הם אותן הנמצאים בירושלם. שהרי משם יוצאה תורה לכל העם. ואם אותן שהיו שם טעו. כל ישראל טעו. ולמדנו שכיון ששם היו טועים. כל העם טעו. לפי שכלם נמשכו אחריהם. ונעלם דבר מעיני הקהל. עיני הקהל. אלו סנהדרין. אלה הם הממונים על ישראל.. ג) רבי חייא אמר ואם כל עדת ישראל ישגו. ואם ישגו בתורה ולא יבינו דרכיה. באיזו סבה הוא. בשביל ונעלם דבר מעיני הקהל. בשביל שלא נמצא מי שירע לגלות עמקות התורה ודרכיה. א"ר יהודה עתיד הקב"ה לגלות סודות עמוקים של התורה בזמן מלך המשיח. ככתוב ד) ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. וכתוב ה) ולא ילמדו עוד איש את אחיו ואת רעהו לאמר דעו את ה' כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם:

אשר נשיא יחטא ועשה אחת וגו'. רבי יצחק למד מה נשתנה כאן שבכל מקום כתוב בהם ואם. אם הכהן המשיח יחטא. ואם כל עדת ישראל ישגו. וכאן אשר נשיא יחטא. ולא כתוב ואם נשיא יחטא. מה טעם הדבר. אלא לפי שהכהנים אין נמצאים כל כך בחטא. שהרי הכהן שומר עצמו תמיד. לפי שהעול של רבונו מוטל עליו בכל יום. וגם העול של כלל ישראל. והעול של כל יחיד מישראל. ולכך

מראה מקומות א) דף יח: ב) דף כ. ג) דף כג. ד) ישעי' י"א ה) ירמי' ל"א

זיו הזהר

[מח] התקון מעבודת כהן פשוט יכול להיות בפנם ספירת המלכות. והתקון של הסגן בספירת התפארת. והתקון מעבודת הכה"ג הוא בספירת הבינה:

ולכך יש לתמוה אם הוא יחטא. ולפיכך כתוב ואם. וכן ואם כל עדת ישראל ישגו. יש לתמוה על שכלם ימצאו בחטא אחד. שאם אלו חוטאים אלה לא יחטאו. ולפיכך ואם כתוב. אבל כאן אשר נשיא יחטא בודאי. לפי שלבו גבה בו והעם הולכים אחריו ונמנים תחתיו. וע"כ כתוב אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצות ה' אלהיו אשר לא תעשינה. שעבר על מצות לא תעשה. והוא עשה אחת מאלה. וע"כ לא כתוב בו ואם. שהרי ענינו לא בספק הוא.. או הודע אליו חטאתו. שבשביל שלבו גבה בו לא השגיח בחטאו. ואח"כ נודע לו ועשה עליו תשובה.. א) רבי יהודה אמר או הודע אליו חטאתו אשר חטא. הודע אליו מצד של מי. או ידע חטאתו צריך לומר. מהו הודע אליו. אלא שהקב"ה פוקד להשכינה להודיע לו לאדם אותו החטא שחטא. ובמה מודעת לו. בדיניה. כמש"כ ב) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. הודע אליו. כמי שפוקד ומודיע לאחר. שלמדנו בשעה שהאדם חוטא לפני הקב"ה. ואינו משגיח בחטאו להזור בתשובה לפני רבונו. ומשליכו אחר כתפיו. נשמתו ממש עולה ומעידה לפני הקב"ה. ואז פוקד המלך להשכינה ואומר לה. או הודע אליו חטאתו אשר חטא. משוך הדין עליו והודע לו חטאתו. ככתוב ג) הודע את ירושלים את תועבותיה. לאחר שפוגע בו הדין אז נתעורר רוחו לחזור בתשובה לפני רבונו. ונכנע מפניו להקריב קרבן. שהרי מי שלבו גבה בו הוא חוטא. ושוכח חטאו ואינו משגיח עליו. והקב"ה מכין הדין לנגדו ופוקד להודיע לו אותו החטא שחטא. כדי שלא ישכח החטא ממנו.. ויפה הדבר וכך הוא משמע. שהרי לא כתוב או נודע אליו. כמו שכתוב או נודע כי שור נגח הוא. ומי שיקים בלילה לעסוק בתורה. התורה היא מודעת לו חטאו. ולא בדרך דין. אלא כאם המודיעה לבנה בדברים רכים. והוא אינו שוכח החטא וחוזר בתשובה לפני רבונו:

ד) **ונפש** כי תחטא ושמעה קול אלה וגו'. רבי יוסי פתח ה) עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו'. כמה יש להם לאנשים להזהר מחטאיהם שלא יחטאו לפני רבונם. שהרי בכל יום ויום כרוז יוצא וקורא. התעוררו בני העולם בלבבכם לפני המלך הקדוש. התעוררו להזהר מחטאיכם. התעוררו אל הנשמה הקדושה היושבת בתוככם שהיא ממקום קדוש ועליון. שלמדנו בשעה שהקב"ה מוציא נשמה שתרד ליכנס באדם. מזהיר אותה בכמה אזהרות בכמה עונשין בשביל לשמור מצותיו. ולא עוד אלא שמעבירה באלף ושמנה עילמות להשתעשע. ולראות בהם הכבוד של העמלים בתורה. והיא עומדת לפני המלך בלבוש הכבוד בהצורה שלה שבעולם הזה. ובלבוש כבוד עליון היא מבטת בכבוד המלך בכל יום. ומעטרים לה בכמה עטרות. כאשר מגיע הזמן לרדת לזה העולם היא יושבת בגן עדן שבארץ שלשים יום. לראות בכבודם של גדולי הצדיקים. והיא עולה למקומה למעלה. אחר זה יורדת לעולם. והמלך הקדוש מעטרה בשבע עטרות עד שהיא באה ונכנסת בתוך גוף האדם. וכשהיא בגוף האדם וחוטאת בעולם הזה ותעסק בחשך. התורה מתמיה עליה ואומרת. ומה כל הכבוד הזה וכל השלמות השלים לנפשה מלך העליון. והיא חוטאת לפניו. נפש כי תחטא. איך היא יכולה לחטוא. עתה נחזור להכתוב עד שיפוח היום ונסו הצללים. זו עצה לנפש הזאת להזהר מלחטיא ושתשוב להטהר עד שיפוח היום. טרם שיפיח היום של העולם הזה.

ויבא

וע"ד תווהא איהו כד יחטא. ובג"כ ואם כתיב. וכן ואם כל עדת ישראל ישגו. תווהא הוא דכלהו ישתכחו בחובא חד. דאי אלין יחטאון אלין לא יחטאון. ובג"כ ואם כתיב. אבל הכא אשר נשיא יחטא ודאי. בגין דלביה גס ביה ועמא אזלין אבתריה ואתמנן תחותוי. וע"ד אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצות ה' אלהיו אשר לא תעשינה. דעבר על מצות לא תעשה. והוא עביד חד מנייהו. וע"ד לא כתיב ביה ואם. דהא מלוי לא בספקא הוו.. או הודע אליו חטאתו. דבגין דלביה גס ביה לא אשגח בחטאיה. ולבתר אתידע ליה ועבד עליה תשובה.. א) רבי יהודה אמר או הודע אליו חטאתו אשר חטא. הודע אליו מסטרא דמאן. או ידע חטאתו מבעי ליה. מהו הודע אליו. אלא קב"ה פקיד לכנסת ישראל לאודעא ליה לבר נש ההוא חובה דהוא חב. ובמה מודע ליה. בדינהא. כד"א ב) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. הודע אליו. כמאן דפקיד לאחרא. דתנינן בשעתא דב"נ חב קמי קב"ה. ולא אשגח בחטאיה לאהדרא בתיובתא קמי מאריה. ואשדי ליה בתר כתפיה. נשמתיה ממש סלקת ואסהידת קמי קב"ה. כדין פקיד מלכא לכנסת ישראל ואמר. או הודע אליו חטאתו אשר חטא. אושיט דינא עליה ואודע ליה חוביה. כד"א ג) הודע את ירושלים את תועבותיה. בתר דמטי עליה דינא כדין אתער רוחא למהדר בתיובתא קמי מאריה. ואתכנע למקרב קרבנא. דהא מאן דלביה גס ביה חטי. ואנשי חטאיה ולא אשגח עליה. וקב"ה זמין לקבליה ופקיד לאודעא ליה ההוא חובא. בגין דלא יתנשי מניה.. ושפיר מלה והכי הוא. דלא כתיב או נודע אליו. כמה דכתיב או נודע כי שור נגח הוא. ומאן דקאים בליליא למלעי באורייתא. אורייתא קא מודעא ליה חוביה. ולא בארח דינא. אלא כאמא דאודעא לברה במלה רכיכא. והוא לא אנשי ליה ותב בתיובתא קמי מאריה:

ד) **ונפש** כי תחטא ושמעה קול אלה וגו'. רבי יוסי פתח ה) עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו'. כמה אית להו לבני נשא לאזדהרא מחוביהון דלא למחטי קמי מאריהון. דהא בכל יומא ויומא כרוזא נפיק וקארי. אתערו בני עלמא לבייכו לקמי מלכא קדישא. אתערו לאזדהרא מחובייכו. אתערו לגבי נשמתא קדישא דיהב בגווייכו מאתר קדישא עלאה. דתנינן בשעתא דקב"ה אפיק נשמתא לנחתא בבני נשא. אסהיד בה בכמה יעודין בכמה קסטורין בגין לנטרא פקודוי. ולא עוד אלא דאעבר לה באלף ותמניא עלמין לאשתעשע. ולמחמי בהו יקרא דאינון דמשתדלי באורייתא. וקיימא קמי מלכא בלבוש יקר בדיוקנא דהאי עלמא. ובלבוש יקר עלאה אסתכלא ביקרא דמלכא כל יומא. ואעטר לה בכמה עטרין. בשעתא דמטי זמנא לנחתא לעלמא עבדת מדורהא בגנתא דעדן דארעא תלתין יומין. למחמי יקרא דמאריהון דצדיקיא. וסלקא לאתרהא לעילא. ובתר דא נחתת לעלמא. ומלכא קדישא אעטר לה בשבע עטרין עד דאתת ועאלת בגו גופא דבר נש. וכד איהי בגופא דב"נ וחבת בהאי עלמא ואשתדלת בחשוכא. אורייתא תווהא עלה ואמרת. ומה כל יקרא דא וכל אשלמותא אשלים לנפשתא מלכא עלאה. והיא חבאת קמיה. נפש כי תחטא. מאי דין הוא דתחטא. אהדרנא לקרא עד שיפוח היום ונסו הצללים. דא עיטא להאי נפש לאזדהרא מחובא ותתוב לאתדכאה עד שיפוח היום. עד שלא יפוח יומא דהאי עלמא.

וייתי

מראה מקומות א) דף כג: ב) איוב כ' ג) יחזקאל ט"ז ד) דף יג. ה) שיר ב

ויהי ההוא יומא תקיפא דיתבע ליה מלכא לדינא לנפקא מהאי עלמא. ונסו הצללים. דא הוא רזא בין חבריא דקא אמרי דבשעתא דמטי זמנא דב"נ לנפקא מן עלמא. צולמא דב"נ אתעבר מניה. הה"ד עד שיפוח היום. עד דלא ינשף יומא לנפקא מהאי עלמא. ונסו הצללים. דכדין אתעבר צולמא דיליה. יתוב קמי מאריה. ר' אלעזר אמר תרין צולמין אית ליה לב"נ כד איהו בקיומיה. חד רברבא וחד זעירא. דכתיב הצללים תרי. וכד משתכחי כחדא כדין ב"נ הוא בקיומיה. וכדין בעי ב"נ לאסתכלא בעובדוי ולתקנא לון קמי מאריה ויודי עלייהו. בגין דקב"ה אקרי רחום וחנון ומקבל לאינון דתבין קמיה. ודא הוא עד שיפוח היום ונסו הצללים. דכיון דאינון צללים מתעברן מיניה ואיהו תפיס בקולרא. תשובה היא. אבל לא מעליא כל כך כמו בזמנא דאיהו קאים בקיומיה. ושלמה מלכא אכריז ואמר א) וזכור את בוראך בימי בחרותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה וגו'. דכד מטון יומוי לאסתלקא מן עלמא קב"ה תווהא עליה ואומר. ונפש כי תחטא. ושמעה קול אלה. והא אומינא לה באומאה דשמי דלא לשקרא בי. ואסהידת בה כד נחתת לעלמא. והוא עד ודאי מכמה זמנין דאסהידת בה לנטרא פקודי. ובג"כ הואיל והוא עד. או ראה או ידע. או ראה אינון חובין דעבד ואסתכל בהו. או ידע בבירורא דמלה דעבר על פקודא דמאריה. אם לא יגיד. אם לא יודי עלייהו קמי מאריה עד לא יפוק מהאי עלמא. ונשא עונו. וכד ישא עונו איך יפתחין ליה פתחא ואיך יקום קמי מאריה. ועל דא ונפש כי תחטא כתיב. ב) א"ר חייא כתיב חטאתי אודיעך ועוני לא כסיתי. מכאן אוליפנא דכל בר נש דמכסי חטאוי ולא מפרש לון קמי מלכא קדישא למתבע עלייהו רחמי. לא יהבין ליה למפתח פתחא דתשובה. בגין דאיהו מכסי מיניה. ואי איהו פריש לון קמי קב"ה. קב"ה חייס עליה ויתגברון רחמי על דינא. וכל שכן אי איהו בכי. דהא כל פתחין סתימין איהו פתח ואתקבל צלותיה. ועל דא פרישו דחטאוי יקרא הוא דמלכא לאגברא רחמי על דינא:

ג) **נפש** כי תמעל מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה'. ר' יצחק אמר הא אוקמוה נפש ודאי. כתיב ד) והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך [מט] וכתיב ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע. זכאין אינון צדיקיא דאית לון חולקא עלאה בקב"ה. חולקא קדישא בקדושי דמלכא. בגין דאינון מקדשי גרמייהו בקדושי דמאריהון. וכל מאן דאתקדש קב"ה מקדש ליה. דכתיב והתקדשתם והייתם קדושים. בר נש מקדש גרמיה מלרע. מקדשין ליה מלעילא. וכד אתקדש בר נש בקדושה דמאריה ירית נשמתא קדישא אחסנא דקב"ה וכנסת ישראל. וכדין ירית כלא. ואלין דאקרון בנין לקב"ה. כמה דכתיב בנים אתם לה' אלהיכם. והא אוקמוה. תא חזי כתיב תוצא הארץ נפש חיה. ואוקמוה נפש חיה סתם [נ] ומההוא חולקא ירית דוד מלכא ואתקשר בקשורא עלאה ואחסין מלכותא. ובגין כך והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים. והא אוקמוה דנפש אתקשר ברוח ורוח בנשמה ונשמה בקב"ה. זכאה חולקיה מאן דירית ירותא דא עלאה

ויבא יום התקיף ההוא שיתבע לה המלך לדין לצאת מעולם הזה. ונסו הצללים. זהו סוד בין החברים שאמרו כי בשעה שמגיע זמנו של אדם לצאת מן העולם. צלמו של אדם הולך ממנו. זש"כ עד שיפוח היום. טרם שינשב היום לצאת מעולם הזה. ונסו הצללים. שאז הולך ממנו צלמו. יחזור בתשובה לפני רבונו. ר' אלעזר אמר ב' צללים יש לו לאדם כשהוא בקיומו. אחד גדול ואחד קטן. שכתוב הצללים שנים. וכאשר נמצאים ביחד אז האדם הוא בקיומו. ואז צריך האדם להסתכל במעשיו ולתקנם לפני רבונו ויתודה עליהם. לפי שהקב"ה נקרא רחום וחנון ומקבל לאותן השבים לפניו. וזהו עד שיפוח היום ונסו הצללים. שכאשר אותן הצללים הולכים ממנו והוא תפוס בקולר. תשובה היא. אבל אינה יפה כל כך כמו בזמן שהאדם הוא בקיומו. ושלמה המלך הכריז ואמר א) וזכור את בוראך בימי בחרותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה וגו'. שכאשר מגיע יומו להסתלק מן העולם הקב"ה מתמיה עליו ואומר. ונפש כי תחטא. ושמעה קול אלה. הלא השבעתי לה בשמי שלא תשקר בי. והעדתי בה כאשר ירדה לעולם. והוא עד ודאי מכמה פעמים שהזהרתי אותה לשמר מצותי. ולפיכך כיון שהוא עד. או ראה או ידע. או ראה אותן העבירות שעשה ונסתכל בהן. או ידע בבירור הדבר שעבר על מצות רבונו. אם לא יגיד. אם לא יתודה עליהם לפני רבונו טרם שיצא מזה העולם. ונשא עונו. וכאשר ישא עונו איך יפתחון לו פתח ואיך יעמד לפני רבונו. ועל זה כתוב ונפש כי תחטא. ב) א"ר חייא כתוב חטאתי אודיעך ועוני לא כסיתי. מכאן למדנו שכל אדם המכסה חטאיו ואינו מתודה עליהם לפני המלך הקדוש לבקש רחמים עליהם. אין נותנים לו לפתוח פתח תשובה. לפי שהוא מכסה חטאיו. ואם הוא מתודה עליהם לפני הקב"ה. חומל עליו הקב"ה ומתגבר הרחמים על הדין. וכל שכן אם הוא בוכה. שהרי כל הפתחים הנעולים הוא פותחם ותתקבל תפלתו. ועל כן ודוי חטאיו היא כבודו של מלך להגביר הרחמים על הדין:

ג) **נפש** כי תמעל מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה'. ר' יצחק אמר הרי ביארו נפש ודאי. כתוב ד) והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך [מט] וכתוב ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע. זכאים הם הצדיקים שיש להם חלק עליון בהקב"ה. חלק קדוש בקדושת המלך. לפי שהם מקדשים עצמם בקדושת רבונם. וכל מי שמקדש עצמו הקב"ה מקדש אותו. שכתוב והתקדשתם והייתם קדושים. אדם המקדש עצמו מלמטה. מקדשים לו מלמעלה. וכאשר מתקדש האדם בקדושת רבונו יורש נשמה קדושה נחלת הקב"ה וכנסת ישראל. ואז יורש הכל. ואלה נקראים בנים להקב"ה. כמו שכתוב בנים אתם לה' אלהיכם. וזה נתבאר. בוא וראה כתוב תוצא האר"ץ נפש חיה. וביארו נפש חיה סתם [נ] ומן חלק ההוא ירש דוד המלך ונתקשר בקשר עליון ונחל המלכות. ולפיכך כתוב והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים. והרי ביארו שהנפש נקשר ברוח והרוח בנשמה והנשמה בהקב"ה. אשרי חלקו של זה הנוחל נחלה עליונה הזאת

מראה מקומות א) קהלת י"ב ב) דף כ. ג) דף כד: ד) שמואל א' כ"ה

זיו הזהר

[מט] פי' שעיקר פגם החטא הוא בבחינת נפש ששורשה בספירת מלכות שעליה נאמר ה' אלהיך. וחלק זה הוא בכל אדם. אבל צדיקים זוכים לרוח ונשמה ששורשם בתפארת ובינה: [נ] וסתם יפורש באיזו אופנים. והרמז שמדת המלכות תוציא נשמת האדם:

הזאת. וי לאותן הרשעים שנפשותם אינן זוכות בעולם הזה. כל שכן בעולם הבא. עליהן כתוב ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע. שהולכות ומשוטטות בעולם ואין מוצאות מקום לנוח להתקשר בו. ונשאבות בתוך צדדי הטומאה. והכרוז קורא ואומר ונפש כי תמעל מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה'. שהרי אינה נכנסת בהקדושה ואינה נכללת בה. והם מזיקי העולם. לפי שנדבקים בהם ונטמאים —:

א) **והיה** כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה. מהו כי יחטא ולבסוף ואשם. אלא כך למדנו. כי יחטא מאותן עבירות שנקראות חטא. שכתוב מכל חטאות האדם. ואשם. כמו שכתוב ב) האשם המושב לה'. ואשם. יתקן. כלומר אם יתקן מעשיו. והשיב את הגזלה אשר גזל. א"ר יוסי כך נשמע שכתוב והשיב [נא] וישיב לא כתוב אלא והשיב. והשיב דוקא. ג) רבי יצחק אמר והשיב את הגזלה. שם שאלו החברים. מפני מה בגזלה כתוב והשיב את הגזלה ולא יותר. אלא הרי ביארנו שזה השוה יראה העליונה כהתחתונה. וזה שגנב השים יראה התחתונה לפניו ולא יראה העליונה. מה כתוב למעלה ונפש כי תחטא. כמו שביארנו שהתורה והקב"ה מתמיהים עליו ואומרים ונפש כי תחטא וגו'. וכתוב נפש כי תמעל מעל וגו'. או נפש כי תשבע וגו'. א"ר יצחק נפש כתוב. ולא רוח ולא נשמה. וכאן נפש [רוח ונשמה] [נב] שכתוב והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה. מי שרוצה לתקן מעשיו כמו שאמרנו והשיב. מהו והשיב. אלא כמי שמתקן המעשים בשביל שתחזור ותשיב נביעת המים למקומם להשקות הנטיעות [נג] שהרי הוא היה גורם בחטאיו למנוע מהם ההשקה. ולכך כתוב והשיב את הגזלה וגו'. כמו שנתבאר. ד) א"ר יוסי בוא וראה כל אדם הרוצה להמשיך שפע ברכות מלמעלה למטה ליחד השם הקדוש. יבקש בתפלה להקב"ה ברצון ובכונת הלב להמשיך שפע מן הנחל העמוק ההוא [נד] כמו שכתוב ממעמקים קראתיך ה'. כי שם עומק הכל.. להמשיך משם ברכות למטה. וימצאו ברכות בכל העולמות. שכאשר נמצאות כאן הברכות מלמעלה הכל הוא בשמחה. הכל הוא בשלמות. אשרי חלקם של ישראל. שהקב"ה משפיע עליהם ברכות ומאזין תפלותם. ועליהם כתוב פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

עלמא. ווי לאינון רשיעיא דנפשאן דילהון לא זכאן בעלמא דין. כל שכן בעלמא דאתי. עלייהו כתיב ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע. דאזלן ושטאן בעלמא ולא אשכחן אתר לנייחא לאתקשרא ביה. ואשתאבן בגו סטרי דמסאבותא. וכרוזא קארי ואמר ונפש כי תמעל מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה'. דהא בקדושה לא עייל ולא אתכליל. ואינון מזיקי עלמא. בגין דמתדבקן בהו ומסתאבן —:

א) **והיה** כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה. מהו כי יחטא ולבסוף ואשם. אלא הכי תאנא. כי יחטא מאינון חובין דאקרון חטא. דכתיב מכל חטאת האדם. ואשם. כד"א ב) האשם המושב לה'. ואשם. יתקן. כלומר אם יתקן עובדוי. והשיב את הגזלה אשר גזל. א"ר יוסי ממשמע דכתיב והשיב [נא] וישיב לא כתיב אלא והשיב. והשיב דייקא. ג) ר' יצחק אמר והשיב את הגזלה. תמן שאילו חבריא. מפני מה בגזלה כתיב והשיב את הגזלה ולא יתיר. אלא הא אוקימנא דא שוי דחילו עלאה כתתאה. ודא דגניב שוי דחילו תתאה לקבליה ולא דחילו עלאה. מאי כתיב לעילא ונפש כי תחטא. כדקאמרן דאורייתא וקב"ה תווהין עליה ואמרי ונפש כי תחטא וגו'. וכתיב נפש כי תמעל מעל וגו'. או נפש תשבע וגו'. א"ר יצחק נפש כתיב. ולא רוח ולא נשמה. והכא נפש [רוח ונשמה] [נב] דכתיב והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה. מאן דבעי לתקנא עובדוי כמה דאמרן והשיב. מהו והשיב. אלא כמאן דיתקן עובדין בגין דיתיב מבועי מייא לאתרייהו לאשקאה נטיען [נג] דהא הוא גרים בחובוי לאתמנעא מנייהו. וע"ד כתיב והשיב את הגזלה וגו'. כמה דאתמר. ד) א"ר יוסי תא חזי כל בר נש דבעי לארקא ברכאן מעילא לתתא ליחדא שמא קדישא. לבעי בצלותא לקב"ה ברעותא ובכוונה דלבא לנגדא מההוא נחלא עמיקא [נד] כמה דכתיב ממעמקים קראתיך ה'. דתמן עומקא דכלא.. לנגדא מניה ברכאן לתתא וישתכחון ברכאן בכלהו עלמין. דכד הכא משתכחין ברכאן מלעילא כלא הוא בחדוותא. כלא הוא בשלימו. זכאה חולקיהון דישראל. דקב"ה מריק עליהון ברכאן וציית לצלותהון. ועלייהו כתיב פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת צו

ה) **צו** את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה. א"ר שמעון כתיב אדם ובהמה תושיע ה' [א] בוא וראה זו העולה רמז על עליית והתקשרות מדת המלכות

ה) **צו** את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה. א"ר שמעון כתיב אדם ובהמה תושיע ה' [א] תא חזי האי עולה סליקו וקשירו דכנסת ישראל לעילא

מראה מקומות א) דף טו: ב) במדבר ה' ג) דף טז. ד) דף כו. ה) דף כו

זיו הזהר

[נא] שהוי' צ"ל ישיב את הגזלה. אבל והשיב רמז על תקון הפגם למעלה שגרם מניעת השפע. והיינו בשביל הוצאת זרע לבטלה שנקרא חטא מלשון חסרון. וע"י התשובה יגרום שהשפע תחזור למקומה הראוי: [נב] כיון שכתוב סתם והיה כי יחטא ולא נזכר נפש משמע שמדבר בענין שהפגם נוגע גם לרוח ולנשמה: [נג] כי הפגם של מניעת השפע גורם שלא תבוא הארה ויניקה מלמעלה גם לנשמה ורוח: [נד] היינו מעולם הבינה שנפתח בכח התשובה. ככתוב ולבבו יבין ושב ורפא לו:

פרשת צו [א] כוונת ר"ש לדרוש זה הפסוק על סוד הקרבנות שיש בהם ב' ענינים של ב' תיקונים הנקראים אדם ובהמה:

לעילא. ודבוקא דילה בגו עלמא דאתי למהוי כלא חד בקשורא חדא בחדו. ובגין דסלקא לעילא לעילא כתיב זאת תורת העולה. זאת תורת. רזא דדכר ונוקבא כחדא [ב] תורה שבכתב ותורה שבעל פה. העולה. דסלקא גו עלמא דאתי לאתקשרא בגויה דאקרי קדש הקדשים ודאי. ועולה כמי קדש הקדשים היא. ובגין כך סדורא דנכיסו דילה לסטר צפון דאיהו סטר שמאלא [ג] דהאי תורה שבעל פה לא סלקא בחביבותא אלא כד אתער סטרא דצפון. דכתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. וכדין איהי סלקא בחביבותא ואתעטרא בימינא ואתחברת באמצעיתא [ד] ואתנהיר כלא מרזא דקדש הקדשים. ודא מגו רזא דאדם [ה] ברעו דכהנא בשירתא דליואי ובצלותא דישראל. והא אוקימנא דעולה קדש הקדשים ברזא דרוח עלאה. בגין דתלת רוחין קשורין כחדא [ו] רוח תתאה דאקרי רוח הקודש. רוח דלגו באמצעיתא דאקרי רוח חכמה ובינה. וכן אקרי רוח תתאה [ז] אבל האי אקרי רוח דנפיק מגו שופר כליל באשא ובמיא [ח] רוח עלאה דאיהו סתים בסתימו. דביה קיימין כל רוחין קדישין וכל אנפין נהירין [ט] ובגין כך אהדרת עולה רוח ממש [י] ולבתר מרזא דבהמה מסתפקי ואתזנו לאתקשרא רוח אחרא דאיהו גו מסאבו מאינון תרבין ושמנונין כמה דאתמר [יא] ובגין כך עולה קודש קדשים. שאר קרבנין למעבד שלמא בעלמא [יב] כלהו לאתעברא כמה סטרין ומארי דינין. ולאתנהרא מגו רעותא לאתבסמא. אקרון קדשים קלים. בגין דלא מתעטרי לעילא לעילא בקודש הקדשים. ועל דא אינון קדשים קלים נכיסו דלהון בכל אתר כמה דאוקמוה. אבל עולה דאיהי רזא דקודש הקדשים לאו איהי כשאר קרבנין. דכל עובדהא קודש. תא חזי מאי כתיב ולבש הכהן מדו בד. אלין לבושין מייחדין לקדושה. בד יחידאי מיחדא לקדושה [יג] וכתיב בגדי קודש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם. מאי טעמא דא קודש [יד] אלא רזא דמלה כדקאמרן דאיהי קודש קדשים. דסלקא כלא ואתעטרא בקודש הקדשים בקשורא חדא. ולבתר מפני ואעבר רוח מסאבא דמסאב כלא דלא ישלטא ולא יתקריב גו מקדשא. ואתעבר מכל סטרי דקודשא. ואשתאר כלא קודש בקדושה יחידאי. וא"ר שמעון הא אתמר דכתיב אדם ובהמה תושיע ה'. הכי סלקא רזא דאדם מסטרא דאדם. ובהמה מסטרא דבהמה [טו] ובגין כך כתיב אדם כי יקריב מכם. אדם ודאי. דדא קרבניה לעילא לקשרא קשרא ברזא דאדם. ולבתר מן הבהמה. וכלא איהו ברזא דאדם ובהמה. ודא

המלכות למעלה. ועל התדבקות שלה בתוך עולם הבינה להיות הכל אחד בקשר אחד בשמחה. ולבעבור שהיא עולה למעלה למעלה כתיב זאת תורת העולה. זאת תורת. זה סוד מדרגת זכר ומדרגת נקבה ביחד [ב] תורה שבכתב ותורה שבע"פ. העולה. שהיא עולה תוך עולם הבינה להתקשר בתוכו שהוא נקרא קדש הקדשים בודאי. ועולה גם כן קודש הקדשים היא. ולפיכך סדר שחיטתה הוא לצד צפון שהוא צד בחינת שמאל [ג] שזו התורה שבע"פ אינה עולה באהבה אלא כאשר נתעורר צד של צפון. שכתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ואז היא עולה באהבה ונתעטרת בבחינת הימין ומתחברת במדרגה האמצעית [ד] והארה באה על הכל מן סוד קדש הקדשים. וזה נעשה מתוך סוד האדם [ה] במחשבת הכהן בשירת הלוים ובתפלת ישראל. והרי ביארנו שהעולה קדש הקדשים בסוד של רוח העליון. לפי ששלשה רוחות קשורים יחד [ו] רוח התחתון שנקרא רוח הקודש. רוח הפנימי שבמדרגה האמצעית שנקרא רוח חכמה ובינה. וכן נקרא גם רוח התחתון [ז] אבל זה הממוצע נקרא רוח היוצא מתוך השופר כלול באש ובמים [ח] רוח העליון שהוא טמיר ונעלם. שבו מתקיימים כל הרוחות הקדושים וכל הפנים המאירים [ט] ולפיכך חוזרת העולה להיות רוח ממש [י] ואח"כ מסוד הבהמה מסתפקים וניזונים להתקשרות רוח אחר שהוא בתוך הטומאה מאותן החלבים והשמנונית כמו שנתבאר [יא] ולפיכך העולה קודש קדשים. שאר הקרבנות הם לעשות שלום בעולם [יב] כלם בשביל להעביר כמה צדדים רעים ובעלי הדין. ולהאירם מתוך הרצון דקדושה להמתיקם. הם נקראים קדשים קלים. לפי שאין גורמים התעטרות ועליית מדת המלכות למעלה מעלה בקודש הקדשים. ולכך הקדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה כמו שביארו. אבל עולה שהיא סוד קודש הקדשים אין היא כשאר קרבנות. כי כל מעשיה קודש. בוא וראה מה כתוב ולבש הכהן מדו בד. אלה הבגדים הם מיוחדים לקדושה. בד יחידי מיוחד לקדושה [יג] וכתוב בגדי קודש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם. מה הטעם של זה הקודש [יד] אלא סוד הדבר כמו שאמרנו שהעולה קודש קדשים. שעל ידה עולה הכל ומתעטר בקודש הקדשים בקשר אחד. ואח"כ היא מפנה ומעביר רוח הטומאה המטמא הכל שלא ישלט ולא יתקרב לתוך המקדש. והוא נדחה מכל צדדי הקדושה. ונשאר הכל קודש בקדושה בלבד. וא"ר שמעון הרי אמרו במה שכתוב אדם ובהמה תושיע ה'. שכך נתעלה הסוד של אדם מצד האדם. ובהמה מצד הבהמה [טו] ולפיכך כתוב אדם כי יקריב מכם. אדם ודאי. שזה הוא קרבנו למעלה לקשור הקשר בסוד האדם. ואח"כ מן הבהמה. והכל הוא בסוד של אדם ובהמה. וזה

זיו הזהר

[ב] וא"ת רמז על מלכות תורה רמז על תפארת. והיינו יחוד תפארת ומלכות שבהם תורה שבכתב ותורה שבע"פ. וכאשר מזדוגים עולים בתוך עולם הבינה לקבל משם הארה: [ג] פי' שהתחלת ההתעוררת של היחוד נעשה ע"י האש של מדת הגבורה בחי' שמאל צד צפון: [ד] בחי' הימין היינו מדת החסד שורש האהבה. ומדרגה האמצעית זה התפארת: [ה] פי' שכל זה הענין הנעשה ע"י הקרבן עולה נקרא סוד אדם הנזכר בהפסוק אדם ובהמה תושיע ה'. והיינו ע"י הכונות של כהן לוי וישראל בשעת הקרבת הקרבן: [ו] שהם מלכות ותפארת ובינה: [ז] פי' שהן המלכות והן התפארת שניהם נקראים רוח חכמה ובינה כי משם בא להם הכח להזדווג הנקרא אתערותא דלעילא: [ח] היינו רוח התפארת שהוא מורכב מאש ומים שהם חסד וגבורה: [ט] זו בינה: [י] פי' כיון שקרבן עולה גורם התקון של עליית המלכות והתפארת עד הבינה לפיכך העולה כלה כליל לעשותה רוח ולא לאכל מבשרה: [יא] פי' שזה ענין תקון השני הנקרא סוד בהמה בהפסוק אדם ובהמה תושיע ה'. והיינו שגם רוח האחר השורר בכח הטומאה יש לו איזו יניקה מן הקטרת החלבים והאימרים: [יב] פי' כגון תודה ושלמים בכור ופסח שהם באים ביותר עבור תקון השני שנקרא בהמה. והיינו עשיית השלום בעולם שהכל נהנים מהם ופועלים המתקת הדינים: [יג] דורש בד מלשון יחידי כמו בד בבד: [יד] קשה לו שהיל"ל בגדים קדושים הם. ומתרץ המשמעות שהם בגדים של קודש היינו שפועלים שיהיה קודש. ואין זה שם התואר: [טו] סוד של אדם היינו ספירת תפארת שורש עולם היצירה שבו מקנן השם מ"ה שהוא בגי' אד"ם. והוא עלמא דדכורא. ושם נעשה התקון הראוי מהקרבת הקרבן ע"י מחשבות וכוונות האדם שהם יהן לוי וישראל. וסוד של בהמה היינו ספירת מלכות שורש עולם העשיה שבו מקנן השם ב"ן שהוא בגי' בהמ"ה. ונקרא עלמא דנוקבא. ובו נעשה התקון הראוי מהקרבן מצד חומריות הבהמה הנקרבת על המזבח:

לשון קודש

וזה הוא הסוד שנצרך להקרבן אדם ובהמה כמו שאמרנו..

רבי אלעזר שאל לרבי שמעון אביו ואמר. הרי קשר העולה נקשר בקודש הקדשים לקבל הארה. והשגת מחשבותם של הכהנים ולוים וישראל למעלה עד כמה היא עולה. אמר לו הרי ביארנו עד אין סוף [טז] שכל קשר ויחוד ושלימות צריך לכוון שיגיעו עד עולם הנסתר ההוא שאינו מושג ואינו ידוע [יז] שרצון כל הרצונות בו.. שהרי ריח ניחח היינו ריח המחשבה מכל אלו הכונות של התפלה. וכונת השיר של הלוים. וכונת הכהנים. שכלם הם סוד של אדם. וכל הכונות עולות לרצון אחד. וזה נקרא ניחח. רעוא כתרגומו [יח] ואז הכל נקשר ומקבלים הארה יחד כראוי כמו שנתבאר. ועבור זה נתנה כח הטומאה הזו ביד הכהן. שכתוב צו את אהרן ואת בניו לאמר. א) כאן יש סוד. שהרי ביארו אין צו אלא עבודה זרה. וכאן ניתן לו הכח לשרוף מחשבה רעה הזו. ולהעבירה מתוך הקדושה. בכח מחשבה זו העולה למעלה. ובכח זה העשן של החלבים הנשרפים. והכל בשביל להעביר הטומאה מן הקדושה. וזו הצו ברשות הכהן עומדת להפרישה מן הקדושה ע"י הקרבן הזה. ואם תשאל הרי כתוב צו את בני ישראל. כן הדבר. שהרי גם ברשותם הדבר עומד שכל זמן שעושים רצון רבונם לא תוכל לשלט עליהם. וזה המקרא כלו בא להראות סוד הדבר של הקרבן. להכתיר ולהעלות רוח הקודש למעלה מעלה. ולהפריש רוח הטומאה להורידה מטה מטה. עליה זו נעשה בכח הכונות והתפלה כמו שאמרנו. והורדה זו נעשה בפעולת ההקרבה. הכל כראוי לו. וזה המקרא מוכיח על שני הענינים. שכתוב צו את אהרן ואת בניו לאמר. צו. זו עבודה זרה רוח הטומאה. לאמר. זו האשה הנקראת יראת ה' [יט] כתוב כאן לאמר. וכתוב שם ב) לאמר הן ישלח איש את אשתו. וזה נתבאר. ולפי זה הכל נרמז בהכתוב. והכהן עומד לתקן הכל בסוד של אדם ובהמה. אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. שהם יודעים דרכי התורה והולכים בה בדרך אמת. עליהם כתוב ג) ה' עליהם יחיו. מהו עליהם. אלו דרכי התורה. יחיו. יתקיימו על ידם בעולם הזה ובעולם הבא. בוא וראה כתוב זאת תורת העולה. א"ר חייא זה המקרא ביארנו אותו באופן הזה. זאת תורת. זו מדת המלכות [כ] העולה. שהיא עולה ומתעטרה למעלה מעלה להתקשר כראוי עד המקום שנקרא קדש קדשים [כא] היא העולה. זו המחשבה רעה שהיא עולה ומשטנת לו לאדם. נצרך לשרוף אותה באש

מראה מקומות א) דף כז. ב) ירמי' ג' ג) ישעי' ל"ח

לשון הזהר

ודא איהו רזא דאצטריך לקרבנא אדם ובהמה כדקאמרן..

רבי אלעזר שאיל לרבי שמעון אבוי ואמר. הא קשורא דעולה אתקשר בקודש קודשים לאתנהרא. ואתדבקותא דרעותא דכהני וליואי וישראל לעילא עד היכן איהו סלקא. אמר ליה הא אוקימנא עד אין סוף [טז] דכל קשורא ויחודא ושלימו לאצנעא בההוא צניעו דלא אתדבק ולא אתידע [יז] דרעוא דכל רעוין ביה.. דהא ריח ניחח איהו ריחא דרעותא דכל הני רעותא דצלותא. ורעותא דשירתא. ורעותא דכהני דכלהו רזא דאדם. כלהו אתעבידו רעותא חדא. והאי אקרי ניחח. רעוא כתרגומו [יח] וכדין כלא אתקשר ואתנהיר כחדא כדקא יאות כמה דאתמר. וע"ד אתיהיבת האי סטרא אחרא בידא דכהנא. דכתיב צו את אהרן ואת בניו לאמר. א) רזא הכא. דהא אוקימנא לית צו אלא עבודה זרה. והכא אתיהיבת ליה לאתוקדא האי מחשבה רעה. ולאעברא לה מגו קדשא. בההיא רעותא דסלקא לעילא. ובההיא תננא דתרבין דאתוקדן. בגין לאתעברא מן קדשא. והאי צו ברשותייהו קיימא לאפרשא לה מן קדשא מגו האי קרבנא. ואי תימא צו את בני ישראל. הכי נמי. דהא ברשותייהו קיימא כל זמנא דעבדי רעותא דמאריהון דלא יכלא לשלטאה עלייהו. והאי קרא כלא אתיא לאחזאה רזא דמלה. לעטרא להאי רוח קודשא לעילא לעילא. ולאפרשא להאי רוח מסאבא לנחתא לה לתתא לתתא. דא ברעותא ובצלותא כדקאמרן.. ודא בעובדא. כלא כדקא חזי ליה. והאי קרא מוכח עלייהו. דכתיב צו את אהרן ואת בניו לאמר. צו. דא עבודה זרה רוח מסאבא. לאמר. דא אתתא דאקרי יראת ה' [יט] כתיב הכא לאמר. וכתיב התם ב) לאמר הן ישלח איש את אשתו. והא אוקמוה. בגין כך כלא אתמר. וכהנא קיימא לאתקנא כלא ברזא דאדם ובהמה. זכאה חולקהון דצדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי. דאינון ידעי אורחי דאורייתא ואזלי בה בארח קשוט. עלייהו כתיב ג) ה' עליהם יחיו. מאן עליהם. אלין אורחי דאורייתא. יחיו. יתקיימון בעלמא דין ובעלמא דאתי. תא חזי כתיב זאת תורת העולה. א"ר חייא האי קרא אוקימנא ליה בהאי גוונא. זאת תורת. דא כנסת ישראל [כ] העולה. דאיהי סלקא ומתעטרא לעילא לעילא לאתקשרא כדקא יאות עד אתר דאקרי קדש קדשים [כא] היא העולה. דא מחשבה רעה דאיהי סלקא ואסטיאת ליה לבר נש. בעי לאוקדא לה בנורא

זיו הזהר

[טז] מקור האלהות שאינו מושג נקרא אצל חכמי הקבלה בשם אי"ן סו"ף או רעו"א דרעוי"ן. וא"ר שמעון שעבודת כהן לוי וישראל מגעת עד מקור האלהות הטמיר והנעלם: [יז] פי' שנצרך לכוון בעבודת הקודש להמשיך שפע מן מקור האלהות ולא מן איזה עולם או ספירה או שרים ומזלות. כדאיתא לא תצווה למיכאל או לגבריאל. וכל כונותינו בהזדוגות הספירות או בשמות האלוה או בשמות מלאכים היא בשביל לגרום המשכת השפע מן המקור ותשתלשל אלינו בכח אלו השמות דרך אותן הספירות והעולמות ע"י אלו ואלו המלאכים עד שהשפע תתגשם בעולם העשיה להפעולה הנצרכת לנו. כי יש בכח השפע ההיא לצאת לפועל בכל מיני שנוים לכל מיני רצונות של האנשים. כידוע המשל שאור החמה נשתנה לכמה גונים כמו גוון הזכוכות שהאור עובר בו. כן הוא בהשפע הבאה ממקור האלהות. שאע"פ שכתוב כי אני ה' לא שניתי מ"מ תשתנה אור השפע לכמה וכמה כחות שונים עי"ז שהשפע נשתלשלת ועוברת דרך ספירות ועולמות ומלאכים ושרים ומזלות. והאדם המתפלל בכונה הראויה צריך לכוון להמשיך השפע ממקור האלהות ושתשתלשל ותעבור דרך אלו ואלו הספירות והעולמות והמלאכים באופן שתפעל בעוה"ז פעולה המבוקשת. ובעבור זה תקנו אנשי כנה"ג נסחאות התפלה והברכות בדיוק נפלא ועמוק בלשון הקודש דוקא. וכל המשנה ממטבע שטבעו החכמים ידו על התחתונה. וכל זה הוא יסוד ועיקר אמונת ישראל בתכלית הקצור: [יח] מביא ראיה שכונת כהן לוי וישראל בעבודת הקרבת הקרבן מגעת עד אי"ן סו"ף שהרי אצל הקרבן כתוב ריח ניחח שכביכול הקב"ה מריח ריח הקרבן. וכתוב מבשרי אחזה אלוה. וכמו שבאדם מגיע תענוג הריח עד המוח שהוא מקום של מקור החיים. כן מגיע ריח הקרבן עד מקור האלהות שנקרא אי"ן סו"ף מקור חיי החיים. ובודאי אין זה ריח הגשמי של הקטרת החלבים והאימורים. דהיינו סוד בהמה. אלא שזהו מחשבות וכונות של כהן לוי וישראל בשעת הקרבת הקרבן. דהיינו סוד אדם: [יט] היינו השכינה הקדושה. ורמז הכתוב הוא שהצו נתנה ביד אהרן ובניו לבטלה בכח לאמ"ר. פי' בהכח שיפעלו השראת השכינה בזה העולם הגשמי כי התשכות מתבטל מפני האור: [כ] היינו תורה שבע"פ. בידוע שמלכות פה ותורה שבע"פ קרינן לה: [כא] זה עולם הבינה:

בנורא [כב] בגין דלא איתיהיב ליה דוכתא לאסטאה. ובגין כך על מוקדה על המזבח כל הלילה. מאן לילה. דא כנסת ישראל [כג] דאתיא לדכאה ליה לבר נש מהאי רעותא. על מוקדה. בגין דנהר דינור איהו אתר לאוקדא לכל אינון דלא קיימי בקיומייהו. דהא עאלין לון בההוא נורא דדליק ומעברי שלטניהון מעלמא. ובגין דלא תשלט אצטריך על מוקדה על המזבח כל הלילה. ואתכפיא ולא שלטא. ועל דא כד אתכפיא האי סלקא כנסת ישראל. דאיהי רוח קדשא דסלקא ואתעטרא לעילא. דהא סליקו דילה כד אתכפיא ההוא חילא אחרא ואתפרש מינה. ובגין כך בעינן ברזא דקרבנא לאפרשא לההוא סטרא מרוח קדשא ולמיהב ליה חולקא [כד] בגין דרוח קדשא תסתלק לעילא:

א) רבי אלעזר אמר זאת תורת העולה היא העולה וגו'. האי קרא בכנסת ישראל אוקימנא. דהיא סלקא ומתחברא במלכא קדישא בזווגא שלים. היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה וגו'. תא חזי כיון דעאל ליליא ותרעין סתימין. דינין תתאין מתערין בעלמא ואזלין ושאטין בחמרי ואתני וכלבי. חמרי הא אוקימנא. וכלבי ואתני לא שאטין ולא אזלין. אלא בהו עבדי חרשיא לבני נשא כגון בלעם ואוקמוה. כדין כל בני עלמא ניימין ומזבח תתאה דלבר אתוקד. בפלגות ליליא אתער רוח צפון. ומההוא מזבח תתאה נפיק שלהובא דאשא ותרעין אתפתחו. ודינין תתאין אתכנשו בנוקבייהו. וההיא שלהובא אזיל ושאט. ותרעין דגן עדן אתפתחו עד דמטי צפרא. וההוא שלהובא אתפלג לכמה סטרין דעלמא ועאל תחות גדפוי דתרנגולא וקארי. כדין קב"ה אשתכח בין צדיקיא. וכנסת ישראל משבחת ליה לקב"ה עד דאתי צפרא. כיון דאתי צפרא אשתכחו משתעין ברזא חדא. ואית לה נייחא בבעלה. הה"ד על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר. דהא בצפרא דינין ושלהובין אשתככו. וכדין אתער אברהם בעלמא ונייחא הוא דכלא.. דלא אשתכח אלא אתתא בבעלה:

ב) **ולבש** הכהן מדו בד וגו'. א"ר אלעזר אמאי אקרי בד. יחידאי. בגין דלא בעי לחברא להאי פשתים באחרא. ועל דא לא כתיב מדו פשתים אלא בד יחידאה. וכהנא אמאי בעי לאתחזאה בהאי. אלא אלין מאני בד בעי לאתחזאה בהו על מזבח העולה. כד הוה מפני קיטמא דדשנא דעולה. דהא עולה מחובא דעבודה זרה והרהורא בישא קא אתיא. ובגין כך בעי לאתחזאה בהו בלחודייהו ולא בערבוביא. בגין דיתכפר ליה לבר נש כל אינון חובין דאתיין מההוא סטרא [כה] וכד עייל למקדשא אתר דשלימו אשתכח וכל אינון פולחני דשלימותא. אע"ג דאתחברו לית לן בה. כמה דאמרן בציצית. בגין דתמן אשתכחו ואתחברו כל אינון זיינין דלעילא. וכל אינון מאני מקדשא משתכחין בהו כמה זיינין משניין דא מן דא. וכלהו אתכלילו תמן כגוונא דלעילא:

והאש

באש [כב] בשביל שלא ניתן לה מקום להשטין. ובשביל זה על מוקדה על המזבח כל הלילה. מהו לילה. זו מדת המלכות [כג] הבאה לטהר לו לאדם מהמחשבה ההיא. על מוקדה. לפי שנהר דינור הוא המקום לשרף לכל אותן הנעברים ממעמדם. שהרי מכניסים אותם באש ההוא השורף ומעביר ממשלתם מהעולם. ובשביל שלא תשלט מחשבה הרעה נצרך על מוקדה על המזבח כל הלילה. ואז נכנעת ואינה שולטת. ועל כן כאשר היא נכנעת תעלה מדת המלכות. שהיא רוח הקודש העולה ומתעטרת למעלה. שהרי עליה שלה היא כאשר נכנע כח אחר ההוא ונפרש ממנה. ולפיכך נצרך בסוד הקרבן להפריש צד ההוא מן הרוח הקודש וליתן לו חלק בהקרבן [כד] לבעבור שרוח הקודש תתעלה למעלה:

א) רבי אלעזר אמר זאת תורת העולה היא העולה וגו'. זה הכתוב בכנסת ישראל מדבר. שהיא עולה ומתחברת במלך הקדוש בהזדוגות שלמה. היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה וגו'. בוא וראה כיון שנכנס הלילה והשערים ננעלים. דינים התחתונים נתעוררים בעולם והולכים ומשוטטים בחמורים ואתונות וכלבים. חמורים הרי נתבאר. וכלבים ואתונות אינם משוטטים ואינם הולכים. אלא שבהם עושים כשפים לאנשים כמו בלעם וזה נתבאר. אז כל בני העולם ישנים ומזבח החצון שלמטה אש תוקד בו. בחצי הלילה נתעורר רוח צפון. ומן המזבח שלמטה ההוא יוצא שלהבת אש והשערים נפתחים. והדינים התחתונים נאספים בחוריהם. ושלהבת ההיא הולכת ומשוטטת. ושערי גן עדן נפתחים עד שמגיע הבקר. ושלהבת ההיא מתחלקת להרבה צדדי העולם ונכנסת תחת כנפי התרנגול וקורא. אז נמצא הקב"ה בין הצדיקים. וכנסת ישראל משבחת לו להקב"ה עד שמגיע הבקר. כיון שהגיע הבקר נמצאים מספרים בשחרית בסוד אחד. ויש לכנסת ישראל נחת בבעלה. וש"כ על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר. שהרי בבקר הדינים ואש השלהבת משתככים. ואז נתעורר אברהם בעולם ונחת היא לכל.. שלא נמצא אלא יחוד השכינה בהקב"ה:

ב) **ולבש** הכהן מדו בד וגו'. א"ר אלעזר למה נקרא בד. משמעותו יחידי. לפי שלא נצרך לחבר פשתים זה במין אחר. וע"כ לא כתוב מדו פשתים אלא בד שמשמעותו יחידי. ולמה נצרך הכהן להתראות בזה. אלא אלה בגדי בד נצרך להתראות בהם על מזבח העולה. כאשר היה מפנה האפר של דשן העולה. שהרי עולה בשביל חטא של עבודה זרה ומחשבה רעה היא באה. ולפיכך נצרך הכהן להתראות בבגדי פשתן בלבדם ולא בערבוב מין אחר. כדי שיתכפר לו לאדם כל אותן החטאים הבאים מצד ההוא [כה] וכאשר נכנס הכהן למקדש במקום שהשלמות נמצא וכל אותן העבודות של השלמות. אע"פ שנתחבר במין אחר אין רע. כמו שאמרנו בשעטנז של ציצית. לפי ששם נמצאו ונתחברו כל אותן המינים שלמעלה. וכל אותן כלי המקדש נמצאים בהם הרבה מינים משונים זה מן זה. וכלם נתכללו שם כדמיון שלמעלה:

והאש

מראה מקומות א) דף קו: ב) דף פו.

זיו הזהר

[כב] פי' באש דת תורה שבע"פ: [כג] מדת המלכות נקראת מזבח וגם לילה. כאמרם ז"ל לא אברי לילה אלא לגירסא תורה שבע"פ שהיא מועלת לטהר המחשבה: [כד] סוד זה החלק הוא בענין שעיר המשתלח ביוה"כ: [כה] כי פשתן שורשו בצד הרע בידוע שקרבנו של קין פשתן היה:

א) **והאש** על המזבח תוקד בו לא תכבה וגו'. פתח רבי אחא ואמר והאש על המזבח תוקד בו. למה. ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר. למה. וכהן להבערה למה. והרי למדנו שאש בכל מקום מורה על דין. והכהן מצד בחינת הימין הוא בא ורחוק הוא מן דין. שהרי כהן לא נזדמן בדין לעולם. וכאן למה צריך הכהן לשרף הדין בעולם. שכתוב ובער עליה הכהן. אלא כך למדנו. אדם שבא לחטוא לפני רבונו הוא שורף עצמו בשלהבת של היצר הרע. ויצר הרע מצד של רוח הטומאה הוא בא. ולכך שורה בו רוח הטומאה. ולפעמים יש להכיר מן הקרבנות הבאים מצד ההוא שזה נצרך להקריב על המזבח דמיון חטאו [כו] ולא נכלה ולא נתבטל רוח הטומאה ההוא בין מן האדם. ובין מן הצד ההוא שבא ממנו אלא באש המזבח. שזה האש מבער רוח הטומאה ומינים הרעים מן העולם. והכהן היה מכוון בזה להכין האש שיבער מינים הרעים מן העולם. ועל כן נצרך שלא לכבות האש לעולם. ולא יהיה נחלש הכח והתיקף שלו לשבר הכח והתוקף האחר הרע מן העולם. ועל כן לא תכבה. והכהן יסדר עליו אש בבקר בבקר. בזמן ששולט הצד שלו ונתעורר בעולם בשביל להמתיק הדין [כז] ונכנעים הדינים ואין מתעוררים בעולם. וע"כ למדנו יש אש אוכלת אש. האש שלמעלה אוכלת אש אחר. ואש המזבח אוכלת אש אחר. ועל כן אש הזה לא תכבה לעולם. ורק הכהן יסדרנו בכל יום:

רועה הנאמן

ב) **זאת** תורת העולה. מצוה זו לעשות העולה כמשפטה. ועליה נאמר זאת תורת העולה וגו'. חמש מיני אש היו יורדות על הקרבן. אש אוכלת ואינה שותה. אש השותה ואינה אוכלת. אש האוכלת ושותה. אש אוכלת לחים ויבשים. אש שאינה אוכלת ואינה שותה. כנגדן נאמר זאת תורת העולה א'. הוא העולה על מוקדה ב'. על המזבח ג'. כל הלילה ד'. ואש המזבח תוקד בו ה'. וביארו בעלי המשנה שעולה כולה עולה לגבוה. זה עולם הבינה.. ומראה כבוד ה' כאש אוכלת.. היא אש השותה כל מימי התורה ואוכלת כל קרבנות של התפלות. אוכלת לחים ויבשים. אלו פשטי התורה שהם כעצים יבשים. וסודות התורה הם כעצים לחים. וזו היא אש האוכלת לחים ויבשים. ועוד אוכלת לחים היינו כל הקרבנות שהם נקרבים בתפלה על מצות עשה. ויבשים. היינו כל הקרבנות דנקרבים בתפלה על מצות ל"ת [כח] שזה הוא העונש סקילה שריפה הרג וחנק על מצות לא תעשה. אלו הם קרבנות השכינה. תלמוד תורה. והתפלה שעל מצות עשה ולא תעשה —:

ג) **אש** תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. זו התורה שנאמר עליה ד) הלא כה דברי כאש נאם ה'. לא תכבה ודאי. דעבירה אין מכבה תורה. אבל עבירה מכבה מצוה. ומי שעשה עבירה שמכבה מצוה שהיא נר. כך הוא

א) **והאש** על המזבח תוקד בו לא תכבה וגו'. פתח רבי אחא ואמר והאש על המזבח תוקד בו. אמאי. ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר. אמאי. וכהנא אמאי. והא תנינן אשא בכל אתר דינא הוא. וכהנא מסטרא דימינא קאתי ורחיקא הוא מן דינא. דהא כהנא לא אזדמן בדינא לעלמין. והכא הוא בעי לאוקדא דינא בעלמא. דכתיב ובער עליה הכהן. אלא הכי אוליפנא. בר נש דאתי למחטי קמי מאריה הוא אוקיד גרמיה בשלהוביתא דיצר הרע. ויצר הרע מסטרא דרוח מסאבא קא אתיא. והא שריא ביה רוח מסאבא. ולזמנין אשתמודען קרבני דאתיין מההוא סטרא דבעא לקרבא על מדבחא כדדמי ליה [כו] ולא אשתצי ולא אתבטל ההוא רוח מסאבא בין מן בר נש. ובין מההוא סטרא דאתי מניה אלא באשא דמדבחא. דהאי אשא מבערא רוח מסאבא וזיינין בישין מעלמא. וכהנא בדא אתכוון לתקנא אשא דיבער זיינין בישין מעלמא. ועל דא בעי דלא ידעכון ליה לעלמין. ולא יתחלש חילא ותוקפא דיליה לתברא חילא ותוקפא אחרא בישא מעלמא. ועל דא לא תכבה. וכהנא יסדר עליה אשא בבקר בבקר. בזמנא דשלטא סטרא דיליה ואתער בעלמא בגין לבסמא דינא [כז] ואתכפיין דינין ולא מתערי בעלמא. ועל דא תנינן אית אשא אכלא אשא. אשא דלעילא אכלא אשא אחרא. ואשא דמדבחא אכלא אשא אחרא. ועל דא אשא דא לא תכבה לעלמין. וכהנא מסדר ליה בכל יומא:

רעיא מהימנא

ב) **זאת** תורת העולה. פקודא לעשות העולה כמשפטה. ועלה אתמר זאת תורת העולה וגו'. חמש אשים הוו נחתין על קרבנא. אש אוכל ואינו שותה. אש שותה ואינו אוכל. אש אוכל ושותה. אש אוכל לחים ויבשים. אש שאינו אוכל ואינו שותה. לקבלייהו אינון זאת תורת העולה חד. הוא העולה על מוקדה ב'. על המזבח ג'. כל הלילה ד'. ואש המזבח תוקד בו ה'. ואוקמוה מארי מתניתין עולה כולה סלקא לגבוה. ודא בינה.. ומראה כבוד ה' כאש אוכלת.. היא אש דשותה כל מיין דאורייתא ואוכלת כל קרבנין דצלותא. אוכלת לחין ויבשין. אינון פשטי דאורייתא דאינון כעצים יבשים. ורזי אורייתא אינון כעצים לחים. והאי איהי אש אוכלת לחין ויבשין. ועוד אוכלת לחים. כל קרבנין דהוו קרבין בצלותא על מצות עשה. ויבשין. כל קרבנין דהוו קרבין בצלותא על מצות לא תעשה [כח] דהאי איהו סקילה שריפה הרג וחנק על מצות לא תעשה. אלין אינון קרבניא דשכינתא. אורייתא. וצלותא דפקודין דעשה ולא תעשה —:

ג) **אש** תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. דא אורייתא דאתמר בה ד) הלא כה דברי כאש נאם ה'. לא תכבה ודאי. דעבירה אינה מכבה תורה. אבל עבירה מכבה מצוה. ומאן דעביד עבירה דמכבה מצוה דאיהי נר. הכי מכבה

מראה מקומות א) דף כו. ב) דף כו. ג) דף כו: ד) ירמי' כ"ג

זיו הזהר

[כו] כמובא לעיל בהפסוק ואם עז קרבנו שעז הוא מצד הסט"א והוא דמיון חטאו: [כז] הכהן שרשו במדת החסד שנתעורר בעולם בבקר ונעשה עי"ז המתקת הדינים: [כח] קרבנות של תפלה על מצות עשה ועל מצות ל"ת היינו הודוי שהאדם מתודה בתפלה על חטאיו:

מכבה נר דיליה דאתמר בה א) נר ה' נשמת אדם מגופיה. והאי הוא כבוי דאשתאר גופא בחשוכא. והכי מאן דסליק שכינתא מאתרהא גרים כבוי וחשוכא לההוא אתר. חשוכא איהי עבירה. ועל דא כתיב ב) ושפחה כי תירש גבירתה. וסליקו דמצוה מסטרא דעמי הארץ. להון עבירה מכבה מצוה. לקיים בהון ג) ורשעים בחשך ידמו. אבל לגבי מארי תורה לית כביה עולמית בהון. דנהרין לה בכמה רזין דאורייתא. דאו"ר ר"ז אתקרי. ומצוה דאורייתא דמקיימין לה רבנן תורה איהי לגבייהו [כט] לילה ויומם לא תכבה עלייהו. בגין דמקיימין בה ד) והגית בו יומם ולילה. ועשן דסליק מפומייהו במלי דאורייתא איהו עשן המערכה. דמסדרין לה ומעריכין לה לגבי בעלה [ל] כגון בהעלתך את הנרות דאתמר בהון להעלות נר תמיד .. [לא] עד כאן ר"מ:

ה) **זה** קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה'. א"ר שמעון תא חזי חייבי עלמא גרמין ליה לקב"ה לאסתלקא מן כנסת ישראל. הה"ד ו) איש תהפוכות ישלח מדון ונרגן מפריד אלוף. מאן הוא אלוף. דא קב"ה דאיהו אלופו של עולם. וכמה דכתיב ז) אלוף נעורי אתה. ואינון חייבי עלמא מפרישין לזא"ת מז"ה [לב] דאיהו שלמא דביתא ואינון זווגא חדא. אתא אהרן קדישא ובנוי על ידייהו מתקרבין תרווייהו ואזדווג ז"ה בזא"ת. הה"ד בזא"ת יבא אהרן אל הקדש. ז"ה קרבן אהרן ובניו. אינון מזווגי למלכא קדישא עלאה במטרוניתא. ועל ידייהו מתברכאן עלאין ותתאין ומשתכחין ברכאן בכלהו עלמין. ואשתכח כלא חד בלא פירודא. ואי תימא אמאי לא כתיב זאת קרבן. לקרבא זאת לאתריה. לאו הכי. דהא כהנא מעילא קא שרי לאייתא זווגא לה לכנסת ישראל. עד דמטי להאי ז"ה לאזדווגא בזא"ת ולקרבא לון כחדא. ובגין כך כהנא אשלים קרבנא וקריב זווגא. זכאה חולקיהון בעלמא דין ובעלמא דאתי:

ח) **זאת** משחת אהרן ומשחת בניו. רבי יוסי אמר זא"ת ודאי משיחותא דאהרן. דהא אהרן אתמשח ואייתי ממשח רבות עלאה מעילא ונגיד ליה לתתא. ועל ידא דאהרן אתמשחא משיחותא קדישא לאתברכא [לג] ועל דא זאת משחת אהרן ומשחת בניו ודאי. ט) תנן כתיב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. מאן ממלכת כהנים. כד"א זאת משחת אהרן ומשחת בניו. דכד אתברכא כנסת ישראל על ידא דכהני כדין אתקרי על שמיהון. הה"ד ממלכת כהנים. רבי שמעון אמר תא חזי מלכות כהנים לא אתקרי אלא ממלכת. דאמליכו לה כהני ועבדו לה גבורתא על כלא. אבל מלכות כהנים לא אתקרי [לד] דהא מן השמים אתקרי מלכות. מלכות שמים ודאי. והכא ממלכת. כמה דאת אמר דכהני אמליכו לה ומחברן לה במלכא. וכדין היא ממלכת על כל גנזי מלכא. ממלכת על כל זייני מלכא. ממלכת בעלאי ותתאי. ממלכת על כל עלמא:

י) **זאת** התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם וגו'. א"ר יצחק כתיב וזאת תורת המנחה. זאת תורת החטאת

הוא מכבה נר שלו שנאמר בה א) נר ה' נשמת אדם מגופו. וזה הוא הכבוי שנשאר הגוף בחשכות. וכן הוא מי שמסלק השכינה ממקומה גורם כבוי וחשכות למקום ההוא. עבירה היא חשכות. וע"ז כתוב ב) ושפחה כי תירש גבירתה. והסתלקות מצוה היא אצל עמי הארץ. שבהם עבירה מכבה מצוה. לקיים בהם ג) ורשעים בחשך ידמו. אבל אצל בעלי תורה אין כביה עולמית בהם. שמאירים להמצוה בכמה סודות התורה. שאו"ר נקרא ר"ז. ומצוה של תורה שמקיימים אותה רבנן תורה היא אצלם [כט] לילה ויומם לא תכבה בהם. לפי שמקיימים בה ד) והגית בו יומם ולילה. וההבל העולה מפיהם בדברי תורה הוא עשן המערכה. שמסדרים לה ומעריכים לה אצל בעלה [ל] ככתוב בהעלתך את הנרות שנאמר בהם להעלות נר תמיד .. [לא] עד כאן ר"מ:

ה) **זה** קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה'. א"ר שמעון בוא וראה רשעי עולם גורמים להקב"ה שיסתלק מן כנסת ישראל. זש"כ ו) איש תהפוכות ישלח מדון ונרגן מפריד אלוף. מי הוא אלוף. זה הקב"ה שהוא אלופו של עולם. וכמו שכתוב ז) אלוף נעורי אתה. ואותן רשעי עולם מפרידים לזא"ת מן ז"ה [לב] שהוא שלום הבית והם זיוג אחד. בא אהרן הקדוש ובניו על ידם מתקרבים שניהם ונזדווג ז"ה בזא"ת. זש"כ בזא"ת יבא אהרן אל הקדש. ז"ה קרבן אהרן ובניו. הם מזוגים למלך. הקדוש העליון בהשכינה. ועל ידיהם מתברכים עליונים ותחתונים וברכות נמצאות בכל העולמות. והכל נתאחד בלי פירוד. ואם תשאל מפני מה לא כתוב זאת קרבן. לקרב את זא"ת למקומה. לא כן. שהרי הכהן מלמעלה הוא מתחיל להביא הזיוג לה למדת המלכות. עד שמגיע אל ז"ה שיזדוג בזא"ת ולקרבם ביחד. ולפיכך הכהן משלים הקרבן בזה שגורם קירוב הזיוג. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא:

ח) **זאת** משחת אהרן ומשחת בניו. א"ר יוסי זא"ת ודאי משיחתו של אהרן. שהרי אהרן נמשח והביא מן שמן משחת העליון ממעל והמשיכו למטה. ועל ידי אהרן נמשחה המשחת קידש להתברך בשפע [לג] ועל כן כתוב זא"ת משחת אהרן ומשחת בניו בודאי. ט) למדנו שכתיב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. מי היא ממלכת כהנים. כמש"כ זאת משחת אהרן ומשחת בניו. שכאשר תתברך מדת המלכות ע"י הכהנים אז נקראת על שמם. זש"כ ממלכת כהנים. רבי שמעון אמר בוא וראה מלכות כהנים לא נקראת אלא ממלכת כהנים. שהמליכוה הכהנים ועשו לה גברת על הכל. אבל מלכות כהנים לא נקראת [לד] שהרי מן השמים נקראת מלכות. מלכות שמים ודאי. וכאן ממלכת. כמו שנתבאר שהכהנים ממליכים לה ומחברים אותה בהמלך. ואז היא ממלכת על כל גנזי המלך. ממלכת על כל מיני כלי זיין של המלך. ממלכת בעליונים ותחתונים. ממלכת על כל העולם:

י) **זאת** התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם וגו'. א"ר יצחק כתוב וזאת תורת המנחה. זאת תורת החטאת

מראה מקומות א) משלי כ' ב) משלי ל' ג) שמואל א' ב' ד) יהושע א' ה) דף לא. ו) משלי ט"ז ז) ירמי' ג' ח) דף לד. ט) דף לד· י) דף לב.

זיו הזהר

[כט] כי הם לומדים ההלכות של המצוה וגם הסודות שלה: [ל] פי' שמכונים ליחדא קב"ה ושכינתיה: [לא] ענין העלאת הנרות והנר תמיד הוא להעלות השכינה להיחוד הראוי לה בכח התורה והמצוה. שכתוב כי נר מצוה ותורה אור: [לב] פי' שגורמים פירוד ומניעת היחוד של קב"ה ושכינתיה. זה רמז על עלמא דדכורא. וזאת רמז על עלמא דנוקבא: [לג] ממשיחתא קדישא זו מדת המלכות והשכינה הקדושה: [לד] מלכות היינו שהיא מלכות שמים בכח דלעילא. וממלכת היינו שממליכים אותה מלמטה ע"י עבודה הקדושה:

לשון קודש

החטאת. וזאת תורת האשם. וזאת תורת זבח השלמים. הרי ביארו אם למטה התורה בכל. אם למעלה התורה בכל [לה] ומי שעמלו בתורה נוטל את חלקו בכל ונאחז בכל הצדדים. ואינו צריך להקריב קרבן על נפשו וזה נתבאר. א) שאמר ר' יוחנן כאשר פירש הקב"ה למשה ענין הקרבנות. אמר משה רבונו של עולם. הרי ניחא בזמן שיהיו ישראל על אדמתם. ובזמן שיגלו מעל אדמתם מה יעשו. אמר לו הקב"ה. משה יעסקו בתורה ואני אמחל להם בשבילה יותר מכל הקרבנות שבעולם. זש"כ זאת התורה לעולה למנחה וגו'. כלומר זאת התורה בשביל עולה בשביל מנחה בשביל חטאת בשביל אשם. א"ר כרוספדאי כל מי שמזכיר בפיו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות עניני הקרבנות וסדר הקרבתם ומכוון בהם. ברית כרותה היא שאותן המלאכים שמזכירים חטאי האנשים להרע להם. שלא יוכלו לעשות לו רע אלא טוב:

ב) א"ר אלעזר בוא וראה מה בין אותן העמלים בתורה לנביאי אמת. אותן העמלים בתורה חשובים יותר מנביאים בכל עת. מה הטעם. לפי שהם עומדים במדרגה יותר עליונה מנביאים. אלו העמלים בתורה קיימים למעלה בהמקום שנקרא תפאר"ת. שהוא החיזוק של כל האמונה. והנביאים קיימים למטה במקומות שנקראים נצ"ח והו"ד. וע"כ אלו העמלים בתורה חשובים מן הנביאים ויותר עליונים מהם. שאלה קיימים למעלה ואלה קיימים למטה. ואלו האומרים ענינים ברוח הקודש קיימים למטה מכלם. וע"כ זכאים הם העמלים בתורה. שהם במדרגה עליונה יותר על כלם. ומי שעמלו בתורה אינו צריך לא לקרבנות ולא לעולות. שהרי התורה חשובה מהכל והיא עיקר קשר האמונה. ועל זה כתוב ג) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. וכתוב שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול:

ד) **ומפתח** אהל מועד לא תצאו שבעת ימים וגו' כי שבעת ימים ימלא את ידכם. א"ר יצחק כתוב כי עמך מקור חיים באורך נראה אור. כי עמך מקור חיים. זה כהן גדול למעלה [לו] לעומתו כהן גדול למטה. לפיכך בכח הכהן להמשיך שמן משחת קודש העליון למטה [לז] ומדליק המנורות למעלה. שהכהן גדול שלמעלה שלם בשלמות ז' הימים להתעטר על הכל [לח] לעומת זה ז' ימי מלואים להכהן שלמטה. להמצא הכל כדמיון שלמעלה. וע"כ נקראים ימי מלואים. ימים של שלמות. בשביל שישתלם הכהן בשאר ימים האחרים להשלים ז' ימים ביחד. ואלה נקראים ימי מלואים לפי שמתאחדים בו שאר ימים האחרים. ומה טעם הדבר. לפי שכאשר מדרגת הכהן נתעורר כל שאר מדרגות האחרות נתעוררות עמה. ולפיכך כתוב ומפתח אהל מועד לא תצאו ז' ימים עד יום מלאת וגו'. ז' ימים ודאי. שאז מתעטר הכהן למטה בכל כדמיון שלמעלה. לפי שבשעה שהכהן שלמטה מתעורר. הכל נתעורר על ידו למעלה. וברכות נשפעות למעלה ולמטה. רבי אבא אמר מפני מה משח משה לאהרן. אלא לפי שהוא נשרש במקום ההוא של

לשון הזהר

החטאת. וזאת תורת האשם. וזאת תורת זבח השלמים. הא אוקמוה אי לתתא דא בכלא. אי לעילא דא בכלא [לה] ומאן דאשתדל באורייתא נטלא לחולקיה בכלא ואתאחיד בכל סטרין. ולא בעי לקרבא קרבנא על נפשיה והא אתמר. א) דא"ר יוחנן כד אפריש קב"ה למשה מלי דקרבניא. אמר משה מארי דעלמא כלא. הא שפיר בעדנא דיהוי ישראל בארעהון. ובעדנא דיגלו מארעהון מאי יעבדו. אמר לו קב"ה. משה ישתדלו באורייתא ואנא אשבק להון בגיניה יתיר מכל קרבניא דבעלמא. הה"ד זאת התורה לעולה למנחה וגו'. כלומר זאת התורה בגין עולה בגין מנחה בגין חטאת בגין אשם. א"ר כרוספדאי האי מאן דמדכר בפומיה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות עניינא דקרבניא ותקרובתא דלהון ויכוון בהו. ברית כרותה הוא דאינון מלאכיא דמדכרין חובי דב"נ לאבאשא ליה. דלא יוכלון למעבד ליה אלא טיבו:

ב) א"ר אלעזר תא חזי מאי בין אינון דמשתדלי באורייתא לנביאי מהימני. אינון דמשתדלי באורייתא עדיפי מנביאי בכל זמנא. מאי טעמא. דאינון קיימא בדרגא עלאה יתיר מנביאי. אינון דמשתדלי באורייתא קיימי לעילא באתרא דאקרי תפאר"ת. דהוא קיומא דכל מהימנותא. ונביאי קיימי לתתא באתרי דאקרון נצ"ח והו"ד. ועל דא אינון דמשתדלי באורייתא עדיפי מנביאי ועלאין מנהון יתיר. דאלין קיימין לעילא ואלין קיימין לתתא. ואינון דאמרין מלין ברוח הקודש קיימין לתתא מכלהו. וע"ד זכאין אינון דמשתדלי באורייתא. דאינון בדרגא עלאה יתיר על כלא. ומאן דלעי באורייתא לא אצטריך לא לקרבנין ולא לעלוון. דהא אורייתא עדיף מכלא וקשורא דמהימנותא דכלא. וע"ד כתיב ג) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. וכתיב שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול

ד) **ומפתח** אהל מועד לא תצאו שבעת ימים וגו' כי שבעת ימים ימלא את ידכם. א"ר יצחק כתיב כי עמך מקור חיים באורך נראה אור. כי עמך מקור חיים. דא כהן גדול לעילא [לו] לקבליה כהן גדול לתתא. בגין כך אנגיד כהנא משח רבות עלאה קדישא לתתא [לז] ואדליק בוציניא לעילא. דכהן גדול שלים בשלימו דז' יומין לאתעטרא על כלא [לח] לקבל דא ז' ימי מלואים לכהנא דלתתא. לאשתכח כלא כגוונא דלעילא. וע"ד ימי מלואים אקרון. יומי אשלמותא. בגין דישתלים כהנא בשאר יומין אחרנין לאשלמא ז' כחדא. ואלין ימי מלואים אקרון בגין דאתאחדן שאר אחרנין ביה. מאי קא מיירי. דכד כהנא אתער כל שאר אחרנין מתערין עמיה. ובג"כ כתיב ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאת וגו'. שבעת ימים ודאי. דכדין אתעטר כהנא לתתא בכלא כגוונא דלעילא. בגין דבשעתא דכהנא דלתתא אתער. כלא יתער על ידיה לעילא. ויתברכון ברכאן לעילא ותתא. רבי אבא אמר מאי שנא דמשח משה לאהרן. אלא בגין דאיהו אחיד בההוא אתר מקורא

מראה מקומות א) ויקרא ק'. ב) דף לה. ג) משלי ג' ד) דף לד:

זיו הזהר

[לה] פי' הן למטה בעוה"ז והן למעלה בעוה"ב התורה עומדת לו לאדם בכל שהיא מגינה ומצלה: [לו] זה מלאך מיכאל משרת בביהמ"ק שלמעלה: [לז] פי' להמשיך אור השפע מלמעלה למדת המלכות ע"י עבודתו שגורם הדלקת המנורות למעלה. היינו הארת הספירות: [לח] מלאך מיכאל שרשו מדת החסד המאירה בכל שאר שש הספירות שלמטה הימנה. כידוע שבעבור זה נקראת יומא דאזיל עם כלהו יומין. וזהו הטעם של ז' ימי המלואים להכהן שלמטה כז' ימים קדושים יחד היינו לקבל הארת קדושה מן הז' ספירות מחסד עד מלכות:

מקורא דחיי. וכתיב א) מוליך לימין משה זרוע תפארתו [לט] ומשה שמש כל אינון ז' יומי מלואים לאשראה כלא עמיה דאהרן. ב) א"ר אלעזר תא חזי לית נפשא מתקיימא אלא על ריחא. ומריחא דא אשתמודעא ריחא אחרא. דהא בשעתא דנפיק שבתא וסלקא נפשא יתירה. אשתארון נפשא ורוחא מתפרשן ועציבן. אתא ריחא דבשמא ומתקרבן דא בדא וחדאן. וע"ד בעי רוחא בתר רוחא לקבלא ריחא. וכיון דאתקבל ריחא מתקרבן כחדא וחדאן. כי האי גוונא ריחא דקרבנא. בריחא דא מתקרבין כלהו כחדא ומתלהטן בוציני וחדאן [מ] תא חזי תרי בוציני חד לעילא וחד לתתא [דדלקי]. אי כבי לה להאי בוצינא דלתתא. האי תננא דסליק מינה להיט ליה בוצינא עלאה. כך תננא דקרבנין. האי תננא דסליק להיט ליה בוציני עלאי ומתלהטן כחד. ומתקרבן כלהו כחדא בריחא דא. ובגין כך ריח ניחח אשה הוא לה'. והא אוקמוה. ועל דא ריחא דקרבנא קיומא דכלא וקיומא דעלמא. וקרבנא על ידא דכהנא מקרב כלא. ובגין כך שבעה יומי אשלמותא אשתלימו ביה. בגין דיתברכון כלהו בפולחניה וישתכחו חדוואן וברכאן לעילא ותתא:

ג) רבי שמעון הוה אזיל לטבריא פגע ביה אליהו. אמר ליה שלמא עליה דמר. א"ל רבי שמעון במאי קא עסיק קב"ה ברקיעא. א"ל בקרבנות עסיק ואמר מלין חדתין משמך. זכאה אנת. ואתינא לאקדמא לך שלם. ומלה חדא בעינא למשאל מנך לאסכמא במתיבתא דרקיעא. שאלתא שאילו. עלמא דאתי לית ביה אכילה ושתיה. והא כתיב ד) באתי לגני אחותי כלה וגו' אכלתי יערי עם דבשי וגו'. מאן דלית ביה אכילה ושתיה איהו אמר אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. א"ר שמעון וקב"ה מאי קא אתיב לון. א"ל. אמר קב"ה הא בר יוחאי יימא. ואתינא למשאל מנך. א"ר שמעון כמה חביבו חבב קב"ה לכנסת ישראל. ומסגיא דרחימו דרחים לה שני עובדוי ממאי דהוא עביד. דאע"ג דלאו אורחוי במיכלא ומשתיא. בגין רחימותא אכיל ושתה. הואיל ואתא לגבה עביד רעותא דילה. כלה דעיילת לחופה ובעת למיכל. האם לית דין דייכול חתנה בהדה אע"ג דלאו ארחיה למעבד הכי. הה"ד באתי לגני אחותי כלה. הואיל ואתינא לגבה למיעל בהדה לחופה. אכלתי יערי עם דבשי וגו'.. וילפינן מהאי אורחא דעלמא. דמאן דמזמן לאחרא. ההוא דאתי לגביה אית ליה למעבד רעותיה אע"ג דלאו אורחיה בכך. אוף הכי ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וגו'. הואיל ואתא חתן לגבי כלה. אע"ג דלאו אורחיה למשכב אלא בכרים וכסתות. אי יהבה ליה אבנין למשכב יקבל כלא ברעותא דלבא. הה"ד וישכב במקום ההוא. על אינון אבנין אע"ג דלאו אורחיה בכך. אוף נמי הכא. אכלתי יערי עם דבשי. אע"ג דלאו אורחוי בכך. בגין רחימו דכלה. ועל כל דא בביתא דכלה ולא באתר אחרא. באתריה לא אכיל ולא שתי. באתר דילה אכיל ושתי. הה"ד באתי לגני. מלאכין דשדר קב"ה לאברהם לא אכלו ולא שתו באתרייהו. ובגין אברהם אכלו ושתו. אמר ליה אליהו. רבי
חייך

של מקור החיים. וכתוב א) מוליך לימין משה זרוע תפארתו [לט] ומשה שמש כל אותן ז' ימי מלואים להשרות כל הקדושה עם אהרן. ב) א"ר אלעזר בוא וראה אין הנפש מתקיימת אלא על הריח. ומכח זה הריח ניכר כח ריח אחר. שהרי בשעת מוצאי שבת שנסתלקה נפש היתרה. נשארים הנפש והרוח נפרדים ועצבים. בא ריח בשמים ועל ידו מתקרבים זה בזה ושמחים. וע"כ צריך הרוח שנשאר אחר הרוח שיצא לקבל ריח בשמים. וכיון שקבל הריח מתקרבים יחד ושמחים. כדמיון זה ריח הקרבן. בריח זה מתקרבים כלם ביחד והמנורות נלהבות ונשמחות [מ] בוא וראה שני נרות אחד גבוה ואחד נמוך ממנו הדולקים. אם תכבה לזה הנר הנמוך. עשן שלו העולה ממנו לוהט אותו נר העליון. וכן הוא בעשן הקרבנות. עשן זה העולה לוהטים אותו נרות העליונים ונלהבים יחד. ומתקרבים כלם יחד בריח זה. ולפיכך ריח ניחח אשה הוא לה'. וזה נתבאר. ועל כן ריח הקרבנות הוא קיום של הכל וקיום העולם. והקרבן על ידי הכהן מקרב הכל. ולפיכך שבעת ימים של שלמות נשתלמו בו. בשביל שיתברכו כלם בעבודתו ויהיה נמצא שמחות וברכות למעלה ולמטה:

ג) רבי שמעון היה הולך לטבריא פגע בו אליהו. אמר לו שלום עליך אדון. א"ל רבי שמעון במה עוסק הקב"ה ברקיע. א"ל בקרבנות היה עוסק ואמר דברים חדשים משמך. אשרי חלקך. ובאתי להקדים לך שלום. ודבר אחד אני רוצה לשאל מעמך להשיב תשובה בישיבה שברקיע. שאלה שאלו. עולם הבא אין בו אכילה ושתיה. והרי כתוב ד) באתי לגני אחותי כלה וגו' אכלתי יערי עם דבשי וגו'. מי שאין בו אכילה ושתיה איך הוא אומר אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. א"ר שמעון והקב"ה מה השיב להם. א"ל. הקב"ה השיב להם הרי בן יוחאי הוא יאמר. ובאתי לשאל מעמך. א"ר שמעון חביבות גדולה חבב הקב"ה לכנסת ישראל. ומאהבתו הגדולה שאוהב אותה הוא משנה מעשיו ממה שהוא עושה. שאע"פ שאין דרכו לאכול ולשתות. בשביל האהבה הוא אוכל ושותה. יען כי בא אליה הוא עושה את רצונה. כלה הנכנסת לחופה ומבקשת לאכול. האם אין מן הדין שהחתן שלה יאכל עמה אע"פ שאין דרכו לעשות כך. זש"כ באתי לגני אחותי כלה. יען כי באתי אצלה ליכנס עמה לחופה. אכלתי יערי עם דבשי וגו'.. ולמדנו מכאן דרך ארץ. שכאשר מזמין אדם לאחר. זה שבא אצלו יש לו לעשות רצונו אף על פי שאין דרכו בכך. כמו כן כתיב ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וגו'. יען כי בא החתן אצל הכלה. אע"פ שאין דרכו לשכב אלא בכרים וכסתות. אם היא נותנת לו אבנים לשכב יקבל הכל ברצון הלב. זש"כ וישכב במקום ההוא. על אותן האבנים אע"פ שאין דרכו בכך. כמו כן כאן. אכלתי יערי עם דבשי. אע"פ שאין דרכו בכך. אלא בשביל אהבת הכלה. ועם כל זה רק בבית הכלה ולא במקום אחר. במקומו אינו אוכל ואינו שותה. במקומה הוא אוכל ושותה. זש"כ באתי לגני. מלאכים ששלח הקב"ה לאברהם לא אכלו ולא שתו במקומם. ובשביל אברהם אכלו ושתו. אמר לו אליהו. רבי
חייך

מראה מקומות א) ישעי' ס"ג ב) דף לה: ג) פנחס רמא: ד) שיר ה'

זיו הזהר

[לט] ר' אבא נותן טעם אחר לז' ימי המלואים דכיון ששורש משה במדת התפארת שנקראת עץ חיים ומדת התפארת היא הכולל והקשר של כל ז' הספירות. לפיכך שמש משה בז' ימי המלואים להמשיך כל הז' קדושות על אהרן: [מ] פי' שעי"ז באה הארה עליונה על הספירות וזו השמחה שלהן:

חייך שדבר זה בקש הקב"ה לומר. ובשביל שלא להחזיק טובה לעצמו לפני כנסת ישראל העלה הדבר אליך. זכאי אתה בעולם שרבונך משתבח בך למעלה. ועליך כתיב א) צדיק מושל יראת אלהים. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

חייך מלה דא בעי קב"ה למימר. ובגין דלא למחזק טיבו לגרמיה קמי כנסת ישראל סליק מלה לגרמך. זכאה אנת בעלמא דמארך משתבח בך לעילא. ועלך כתיב א) צדיק מושל יראת אלהים. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת שמיני

ב) **ויהי** ביום השמיני וגו' ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר ויהי ביום השמיני. מהו יום השמיני [א] אלא כתיב ומפתח אהל וגו' כי שבעת ימים ימלא את ידכם. כי שבעת ימים. בשבעת ימים היה צריך לומר. או שבעה ימים ימלא את ידכם. מהו כי שבעת ימים ימלא. אלא זכאים הם הכהנים שנתעטרו בעטרת המלך הקדוש. ונמשחו בשמן משחת קודש. כדי שיתעורר שמן העליון המשקה לכל השבעה [ב] ונמשחים מן משחת קודש ההוא ונדלקים ממנו כל אותן שבעת המאורות. ושמן המשחה הזה הוא הכולל לכל השבעה. וכלם בו נכללים [ג] ולמדנו כי ששה הם וכלם נכללים בזה [ד] וזה הוא הכולל של כלם [ה] ולפיכך כתוב כי שבעת ימים ימלא. שהרי בזה הם תולים [ו] וע"כ נקראת מדת המלכות בת שבע. שהיא בת של השבע ההיא [ז] והיא נכללת מן שש אחרות. וכיון שהשבעה ההוא השלים להם להכהנים ועטרם ומשחם בכל. כאשר הגיעו למדת המלכות שהיא נקראת יום השמיני [ח] נצטוה אהרן להקריב עגל. לפי שהוא בנה של הפרה. לכפר על אותו החטא של עגל אחר שעשה אהרן. שחטא בזה כנגד המדרגה שנקראת פרה. שהיא שמיני. שלימות של אמונת ישראל [ט] ונמצא הכהן שלם בכל. בח' מינים בגדי כבוד. שלם בכל הכתרים. שלם למעלה שלם למטה. ובכל נצרך להראות פעולה. וע"כ נעשה בו באהרן פעולה זו למטה בשביל שיתעורר כך למעלה. ויהיה נמצא הכל ברמיון אחד. ואז מתברכים כל העולמות והברכות נמצאות על ידי עבודת הכהן. וכאן נשתלם הכהן בכל כראוי. ועגל מדוע. שכתוב עגל בן בקר לחטאת. בשביל אותו החטא שעשה תחלה. ואיל לעולה. מפני מה איל. בשביל איל של יצחק שהוא עולה תמימה. ואיל ראוי להקרב להשלים הכל. שזה המקום מצד של יצחק נובע [י] וזה האיל הבא בשביל איל של יצחק נקרב עולה. לפי שזה הקרבן

ב) **ויהי** ביום השמיני וגו' ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר ויהי ביום השמיני. מהו יום השמיני [א] אלא כתיב ומפתח אהל מועד וגו' כי שבעת ימים ימלא את ידכם. כי שבעת ימים. בשבעת ימים מבעי ליה. או שבעה ימים ימלא את ידכם. מהו כי שבעת ימים ימלא. אלא זכאין אינון כהני דמתעטרי בעטרוהי דמלכא קדישא. ומשיחין במשח רבות קדישא. בגין דיתער משחא עלאה דמשקי לכל שבעה [ב] ואתמשחן מההוא רבות קדישא ואתדלקן מניה כל אינון שבעה בוצינין. והאי משח רבות הוא כללא דכל שבעה. וכלהו ביה אתכלילו [ג] ותנינן שיתא אינון וכלהו אתכלילן בהאי [ד] ודא הוא כללא דכלהו [ה] ובג"כ כי שבעת ימים ימלא. דהא בהאי תליין [ו] וע"ד אקרי כנסת ישראל בת שבע. דאיהי בת מההיא שבע [ז] ואיהי כלילא משיתא אחרנין. וכיון דההוא שבעה אשלים להו לכהני ואעטר לון ומשח לון בכלא. כד מטו לכנסת ישראל דאיהי תמינאי [ח] אתפקד אהרן לקרבא עגל. בגין דאיהו בריה דפרה. לכפרא על ההוא חובא דעגל אחרא דעבד אהרן. וחב לגבי פרה. דאיהי תמינאה. שלימו דאמוני ישראל [ט] ואשתכח כהנא שלים בכלא. בתמניא מיני לבושין דיקר. שלים בכל כתרין. שלים לעילא שלים לתתא. ובכלא בעי לאחזאה עובדא. וע"ד אתעביד ביה באהרן עובדא לתתא בגין דיתער הכי לעילא. וישתכח כלא בגוונא חד. וכדין אתברכאן עלמין כלהו ומשתכחין ברכאן על ידא דכהנא. והכא אשתלים כהנא בכלא כדקא חזי. ועגל למה. דכתיב עגל בן בקר לחטאת. בגין ההוא חטאה דעבד בקדמיתא. ואיל לעולה. מאי טעמא איל. בגין איל דיצחק דהוא עולה תמימה. והאי אתחזי לקרבא לאשלמא כלא. דהאי אתר מסטרא דיצחק אשתאב [י] והאי איל דבגין איל דיצחק מתקרבא עולה. בגין דהא עולה

מראה מקומות א) שמואל ב' כ"ג ג) דף לז.

זיו הזהר

פרשת שמיני [א] קושיתו היא שהרי לא נזכר מקודם שום ענין של ח' ימים רק של ז' ימים. א"כ אחר הז' ימים מתחיל מספר חדש ויתכן יותר לומר שהוא יום הראשון: [ב] היינו הארת השפע הנשפע מספירת חכמה המשקה לכל ז' קני המנורה העליונה שהם ו' קצוות הנקראים ג"כ ו' קנים. והיינו הספירות חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד הנכללים בספירת הבינה קנה האמצעי הנקרא פני המנורה: [ג] פירושו שהבינה עם הששה קצוות שהם ו' ספירות הנ"ל כלן נכללות בספירת החכמה שנקראת שמן משחת קודש: [ד] בתיבת בהאי כוונתו על ספירת הבינה: [ה] בתיבת ודא כוונתו על ספירת החכמה: [ו] עתה מבאר הטעם למה כתוב כי שבעת ימים ולמה כתוב ימלא בלשון יחיד. ור"ל שלכך לא תצאו ז' ימים כדי שהשבעת ימים היינו ספירת החכמה שהיא הכולל של שבעת ימים היינו ז' ספירות הנ"ל. ונקראת בשם אבא. הוא ימלא את ידכם באור השפע הנשפע ממנו. וכידוע שבספירת חכמה תלוים הכהנים שהיא שורש שלהם. והלוים שורש שלהם בספירת בינה: [ז] פי' שספירת המלכות היא הבת של ספירת החכמה הכוללת שבע ספירות הנ"ל. כידוע שאבא יסד ברתא. והיא כוללת ו' ספירות אחרות בדמיון מנורה של ז' קנים כמו ספירת הבינה. ונקראת מנורה התחתונה וגם אמא תתאה: [ח] ספירת מלכות נקראת יום השמיני כי היא ספירה שמינית לאחר ספירת החכמה: [ט] כך נקראת ספירת מלכות כי בה תלוה אמונת ישראל. ובזה יתורץ מה שכתוב ביום השמיני שמרמז על ספירת המלכות: [י] פי' שספירת המלכות עיקרה היא מגבורה מדת יצחק. וע"י קרבן עולה של איל המזכיר עקדת יצחק נמתקין הגבורות:

עולה לעילא סלקא. ובגין לאעטרא לה בשלימותא. עגל ואיל. עגל בגיניה כדקאמרן. ואיל לאשלמא לה בשלימו דיצחק כדקא חזי [יא] וישראל דחבו עמיה דכהנא בהאי מקריבין כגוונא דא. דכתיב ושור ואיל לשלמים לזבוח לפני ה'. שור על מאי דחבו. ואיל לאשלמא להאי אתר בשלימו דיצחק. ומאי שנא בכהנא דכתיב ביה עגל לחטאת. ולא כתיב בישראל שור לחטאת. אלא ישראל הא קבילו עונשא בקדמיתא. ובגין דקבילו עונשא בכמה אתרי על דא. לא בעא קב"ה לאדכרא לון חובייהו כקדמיתא. וע"ד לא כתיב הכא לחטאת אלא לשלמים. בגין לאחזאה שלמא דהא קב"ה בשלמא בהו בישראל על דא. אבל אהרן דהא לא קביל עונשא בגין צלותא דמשה. דכתיב ובאהרן התאנף ה' וגו'. וכתיב ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא. ועד כען חוביה הוה תליא. כתיב ביה ועגל בן בקר לחטאת. לחטאת ודאי. בגין דיכפר חוביה ויתדכי ויתשלים בכלא. ובההוא יומא אשתלימו עלאין ותתאין. ואשתכח שלמא בכלא בחדוותא דלעילא ותתא. ואלמלא דאשתכח ערבוביא דבני אהרן בההוא יומא. לא אשתכח חדוותא דעלאי ותתאי כההוא יומא מן יומא דאסתלקו ישראל מן ימא. בההוא יומא אתעבר האי חובא מן עלמא. ואשתכחו כהני וישראל מתדכאן מניה. בההוא יומא אתעברו כל אינון מקטרגין דלעילא. והוו אזלין ושאטן בסחרנייהו דישראל. ולא אשתכחו בהון בההוא עידנא. עד דגרים שעתא וקמו נדב ואביהו וערבבו חדוותא דכלא. ואשתכח רוגזא בעלמא:

א) רבי יהודה פתח ויהי ביום השמיני. לבתר דאשתלים אהרן באינון שבעה יומין. ואתעטר בההוא משח רבות קדישא עלאה [יב] יומא תמינאה בעיא לאשתלמא מן שבעה דאשלמותא על ידא דכהנא [יג] ועל דא פולחנא בתמינאה לאתעטרא מן שבעה. ולאתתקנא כהנא על ההוא חובא דחב בקדמיתא. הה"ד ויאמר אל אהרן קח לך עגל. הא אוקמוה עגל ודאי. לכפרא על ההוא עגל דכתיב ויעשהו עגל מסכה. בן בקר. מאי טעמא בן בקר ולא בן פרה. אלא איהו בעי לאתתקנא לגבי פרה [יד] לא אתחזי לקרבא מיניה לגביה. מאן דשדר דורון למלכא. חמיתון דנסיב מבי מלכא ויהיב למלכא. אלא דורונא לשדרא למלכא מבי אחרא אצטריך. ולא מבי מלכא. רבי יוסי אמר מדידיה לדידיה לא אתחזי. א"ר יהודה בגין כך בן בקר ודאי ולא בן פרה. לחטאת. לדכאה על ההוא חובא דחב ביה. ואיל לעולה תמימים. תמימים. תמים מבעי ליה. אי תימא דעל איל ועגל קאמר. לאו הכי. דהא תרווייהו לא סלקין לעולה. דהא כתיב ואיל לעולה תמימים. ועגל לחטאת סלקא. ומהו איל תמימים. אלא דא אילו דיצחק לקרבא לגבי פרה [טו] ואדכר תרי זמני בקרא. חד דכתיב וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל. וחד וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעולה. הא תרי. וע"ד ואיל לעולה תמימים. תרי

הקרבן עולה כלה למעלה. וכל זה בשביל לעטרה בשלמות. עגל ואיל. עגל בשבילה כמו שאמרנו. ואיל להשלימה בשלמות של יצחק כראוי [יא] וישראל שחטאו עם הכהן בחטא זה מקריבים כדמיון זה. שכתוב ושור ואיל לשלמים לזבוח לפני ה'. שור בשביל מה שחטאו. ואיל להשלים למקום הזה בשלמות של יצחק. ומפני מה כתוב בכהן עגל לחטאת. ולא כתוב בישראל שור לחטאת. אלא ישראל שהם קבלו עונשם בתחלה. ולפי שקבלו עונשם בכמה מקומות על חטא זה. לא רצה הקב"ה להזכיר להם חטאם כבתחלה. וע"כ לא כתוב כאן אצלם לחטאת אלא לשלמים. בשביל להראות שלום שהרי הקב"ה הוא בשלום עם ישראל עבור זה. אבל אהרן שהוא לא קבל עונש לבעבור תפלת משה. שכתוב ובאהרן התאנף ה' וגו'. וכתוב ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא. ועד עתה חטאו היה תלוי. כתוב בו ועגל בן בקר לחטאת. לחטאת ודאי. בשביל שיכופר חטאו ויטהר וישתלם בכל. וביום ההוא נשתלמו עליונים ותחתונים. ונמצא שלום בכל בשמחה שלמעלה ושלמטה. ואלמלא שנמצא הערבוב של בני אהרן ביום ההוא. לא נמצאת שמחה של עליונים ותחתונים כשמחת יום ההוא מן היום שעלו ישראל מן הים. ביום ההוא נתבטל חטא העגל מן העולם. ונמצאו הכהנים וישראל נקיים ממנו. ביום ההוא נתרחקו כל אותן המקטריגים שלמעלה. והיו הולכים ושטים מסביב למחנה ישראל. ולא נמצאו ביניהם בזמן ההוא. עד שגרמה השעה ויקומו נדב ואביהו וערבבו השמחה של כלם. ונמצא רוגז בעולם:

א) רבי יהודה פתח ויהי ביום השמיני. לאחר שנשתלם אהרן באותן שבעת הימים. ונתעטר בשמן משחת קודש העליון ההוא [יב] יום השמיני נצרך להשתלם מן השבעה של השתלמות על ידי הכהן [יג] ועבור זה היתה העבודה בשמיני להתעטר מן השבעה. ושיתתקן הכהן על החטא ההוא שחטא בתחלה. זש"כ ויאמר אל אהרן קח לך עגל. הרי ביארו עגל ודאי. לכפר על חטא העגל ההוא שכתוב ויעשהו עגל מסכה. בן בקר. מפני מה בן בקר ולא בן פרה. אלא כיון שהוא נצרך להתתקן לפני המדרגה שנקראת פרה [יד] אין ראוי להקריב ממנה אליה. מי ששולח מתנה למלך. הראיתם שיקח מבית המלך ויתן למלך. אלא שהמתנה הנשלחת למלך מבית אחר צריכה להיות. ולא מבית המלך. רבי יוסי אמר ממנו ואליו אין מן הראוי. אמר רבי יהודה לפיכך בן בקר ודאי ולא בן פרה. לחטאת. לטהרו מן החטא ההוא שחטא בו. ואיל לעולה תמימים. תמימים. תמים היה צריך לומר. אפשר תאמר שעל האיל והעגל נאמר. לא כן. שהרי שניהם לא עלו לקרבן עולה. שהרי כתוב ואיל לעולה תמימים. והעגל לחטאת עלה. ומהו איל תמימים. אלא זה אילו של יצחק להקריב מדתו אצל המדרגה שנקראת פרה [טו] והוא נזכר ב' פעמים במקרא. אחד שכתוב וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל. ואחד וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעולה. הרי שנים. וע"כ כתוב ואיל לעולה תמימים. בלשון

מראה מקומות א) דף לח.

זיו הזהר

[יא] פי' שהגבורות תהיינה לטובת ישראל ושיומתקו הדינים: [יב] פי' שבז' ימי המלואים נתעטרו בהכח לגרום בעבודתם המשכת שפע האור של ספירת החכמה. ע"י השגתם באותן ז' הימים שבעת הימים של השתלמות. שהן הז' ספירות מן ספירת היסוד עד ספירת החכמה בהדרגה בכל יום ויום מתתא לעילא: [יג] פי' שמדת המלכות שנקראת יום השמיני כנ"ל נצרכת להשתלם מן שבעה דאשלמותא. פי' להמשיך לה אותה הארת השפע הנמשך מספירת החכמה דרך שבעה דאשלמותא. היינו דרך הז' ספירות שהן בין חכמה למלכות. וזה יכול להעשות ע"י עבודת הכהן ששרשו בספירת החכמה: [יד] מדת המלכות נקראת פרה. אפשר על שם פ"ר דינים וה' גבורות: [טו] להמתיק הדינים ע"י זכרון עקדת יצחק:

בלשון של שנים. איל אחד שהוא שנים [טז] וע"כ למדנו שזה רמז על גבורות ומהם יפרדו למקומות אחרים [יז] ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת. עגל לחטאת הי' נצרך להם כמו בהכהן. אלא ישראל הרי קבלו עונשם. וע"כ לא כתוב בהם עגל לחטאת. אלא עגל לעולה. מה הטעם. לפי שכל אותן שחטאו בו קבלו עונשם. בין שחטאו בדבור בין במעשה בין בעבודה. ואפילו אותן שלא עשו כלום. אלא שעלה להם ברצון לבם לעבוד אליו גם כן נענשו. כמו שכתוב וישק את בני ישראל. אבל כל אלה שהסכימה רצונם שלא לעבוד אליו. אלא שעלה במחשבתם דמיון של רצון והנאה ממנו. הם נטהרו כאן. והקריבו עגל לעולה ולא לחטאת. אבל קחו שעיר עזים להטאת למה. אלא לפי שהיו מקריבים בתחלה לשעירים השולטים על ההרים הגבוהים. ולכך זהו לחטאת. שנצרכו להטהר מן החטא ההוא. ולא עוד אלא שבעבור מולד הלבנה נצרך זה הקרבן [יח] ושור ואיל לשלמים. שור ולא פר. לפי ששור הוא שלם בא להראות שלום [יט] זש"כ לשלמים. רבי יוסי אמר שור ואיל מצד השמאל הם באים. שור מצד השמאל שכתוב א) ופני השור מהשמאל. איל בשביל אילו של יצחק. ועולים לשלמים להיותם בשלום עם כנסת ישראל. וע"כ שור ואיל לשלמים. א"ר יהודה כל זה בשביל שכנסת ישראל מתעטרת ומתברכת על ידי הכהן בשלמית. וזה היום היה השמחה של הכל. שמחה של כנסת ישראל בהקב"ה. שמחת עליונים ותחתונים. וכמו שנשתלם הכהן למטה. כן כביכול נשתלם הכהן למעלה. מלבד נדב ואביהו שעוררו ערבוב בין המטרונה והמלך:

ג) **וישא** אהרן את ידו אל העם ויברכם. א"ר חזקיה וישא אהרן את ידו. כתוב ידו אחת. לפי שנצרך להרים בחינת הימין על בהינת השמאל. וזה הסוד נתבאר. נמצא בספרו של שלמה המלך. שכל מי המגביה ידיו למעלה שלא בשעת תפלה ותחנונים. זה הוא איש שמתקלל מעשרה שליטים הממ:נים. והם ג) העשרה שליטים אשר היו בעיר. אלו הם העשרה הממונים על פרישת ידים למעלה. להעלות תפלה זו או ברכה זו. ונותנים בהן כח שיתכבד שם הקדוש שנתברך מלמטה. וכיון שמלמטה נתברך בפרישת ידים למעלה. אז הוא מתברך מלמעלה ומתכבד מכל הצדדים. ואלה עשרה ממונים מוכנים לקבל מאותן הברכות שלמעלה ולהשפיע למטה. ולברך לזה המברך. ככתוב ואני אברכם [כ] לפיכך ישתמר האדם בשעה שמגביה ידיו למעלה. להיות אז בתפלה או בברכה או בבקשה. ואל יגביה ידיו לחנם. לפי שאלה העשרה הם מוכנים ומתעוררים אצל פרישת ידים ההיא. ואם היא לחנם אותן העשרה מקללים אותו ברמ"ח קללות. וזה הוא שכתוב בו ד) ויאהב קללה ותבואהו. ואז רוח של טומאה שורה על אותן הידים. שזה דרכו לשרות על מקום ריק. והברכה אינה שורה במקום ריק. וע"ז כתוב הרימותי ידי אל ה' אל עליון.

ותרגומו

תרי. איל דאיהו תרי [טז] ועל דא גבורות תניינן ומנייהו מתפרשין לכמה אחרנין [יז] ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת. עגל לחטאת מבעי ליה כגוונא דכהנא. אלא ישראל הא קבילו עונשא. וע"ד לא כתיב בהו עגל לחטאת. אלא עגל לעולה. מאי טעמא. דכל אינון דחבו ביה קבילו עונשא. בין במלולא בין בעיבדא בין בפולחנא. ואפילו אינון דלא עבדו מדי. אלא דסליקו להו ברעותא דלבייהו למפלח ליה אתענשו. כמה דכתיב וישק את בני ישראל. אבל כל אינון דסליקו ליה ברעותא דלא למפלח ליה. אלא דסליקו גוונא דרעותא מניה. הכא אתדכן. ומקרבין עגל לעולה ולא לחטאת. אבל קחו שעיר עזים לחטאת אמאי. אלא בגין דהוו מקרבין בקדמיתא לשעירים דשלטין על טורי רמאי. ודא הוא לחטאת. ובעיין לאתדכאה מההוא חובא. ולא עוד אלא לחדתותי דסיהרא אצטריך [יח] ושור ואיל לשלמים. שור ולא פר. בגין דשור שלים איהו לאחזאה שלמא [יט] הה"ד לשלמים. רבי יוסי אמר שור ואיל מסטרא דשמאלא קא אתיין. שור מסטרא דשמאלא דכתיב א) ופני השור מהשמאל. איל בגין אילו דיצחק. וסלקין לשלמים לאשלמא לון לכנסת ישראל. וע"ד שור ואיל לשלמים. א"ר יהודה כלא בגין דכנסת ישראל מתעטרא ומתברכא על ידא דכהנא באשלמותא. והאי יומא חדוותא דכלא הוה. חדוותא דכנסת ישראל בקב"ה. חדוותא דעלאין ותתאין. וכמה דאשתלים כהנא לתתא. כביכול אשתלים כהנא לעילא. בר נדב ואביהו דאתערו ערבוביא בין מטרוניתא ומלכא:

ג) **וישא** אהרן את ידו אל העם ויברכם. א"ר חזקיה וישא אהרן את ידו. כתיב ידו חד. בגין דבעי לארמא ימינא על שמאלא. והא אוקימנא רזא. אשכחנא בספרא דשלמה מלכא. דכל מאן דארים ידוי לעילא ולאו אינון בצלותין ובעותין. האי איהו ב"נ דאתלטיא מעשרה שולטנין ממנן. ואינון ג) עשרה שליטים אשר היו בעיר. אלין אינון עשרה די ממנן על פריסו דידין לעילא. לנטלא האי צלותא או האי ברכתא. ויהבי בהו חילא לאתיקרא שמא קדישא דאתברך מתתא. כיון דמתתא אתברך בהאי פריסו דידין לעילא. כדין אתברכא מלעילא ואתיקרא מכל סטרין. ואלין עשרה ממנן זמינין לנטלא מאינון ברכאן דלעילא ולארקא לתתא. ולברכא להאי דמברך ליה. דכתיב ואני אברכם [כ] בגין כך יסתמר ב"נ בשעתא דירים ידוי לעילא. למהוי בצלו או בברכאן או בבעיתא. ולא ירים ידוי למגנא. בגין דאלין עשרה אינון זמינין ומתערין לגבי ההוא פריסו דידין. ואי הוא למגנא אינון עשרה לטיין ליה ברמ"ח לווטין. והאי איהו דכתיב ביה ד) ויאהב קללה ותבואהו. וכדין רוח מסאבא שריא על אינון ידין. דאיהו אורחיה למשרי על אתר ריקניא. וברכתא לא שריא באתר ריקניא. וע"ד כתיב הרימותי ידי אל ה' אל עליון.

דמתרגמינן

מראה מקומות א) יחזקאל א' ב) בשלח טו. ג) קהלת ז' ד) תלים ק"ט

זיו הזהר

[טז] פי' שלכך נכתב תמימים בלשון רבים לרמז על האיל של יצחק שנזכר בקרא ב"פ שבזכות זה יומתקו הדינים: [יז] פי' למדנו כאן סוד שקרבן האיל מרמז על גבורות. והענין הוא שפעלו בזה שהגבורות והדינים יתפרשין מנייהו לכמה אחרנין: [יח] שזה היה בר"ח ניסן: [יט] שור מרמז על מדת היסוד שנקרא ברית שלום. ככתוב בברכת יוסף הצדיק בכור שורו הדר לו: [כ] דעתו כמ"ד שואני אברכם מוסב על הכהנים:

דמתרגמינן בללו. ובהאי פרישו דידין אית רזין עלאין. בשעתא דאתפרישו ואזדקפו לעילא אוקיר ב"נ לקב"ה בכמה רזין עלאין. אחזי ליחדא רזא דעשר אמירן [כא] בגין ליחדא כלא ולאתברכא שמא קדישא כדקא חזי. ואחזי ליחדא רזא דרתיכין פנימאין ורתיכין דלבר. בגין דיתברך שמא קדישא בכל סטרין ויתיחד כלא כחדא עילא ותתא. א) א"ר יוסי תא חזי סטרא דימינא איהו תדיר קיימא לקיימא כל עלמא ולאנהרא ולברכא ליה. ובגין כך כהנא דאיהו מסטרא דימינא אזדמן תדיר לברכא עמא. דהא מסטרא דימינא אתיין כל ברכאן דעלמא. וכהנא נטיל ברישא. וע"ד אתמנא איהו לברכא לעילא ולתתא. תא חזי בשעתא דכהנא פריש ידוי לברכא עמא. כדין שכינתא אתיא ושריא עלויה ואמלי ידוי. ידא דימינא זקפא לעילא על ידא דשמאלא. בגין לסלקא ימינא ולאתגברא על שמאלא. וכדין כלהו דרגין דקא פריש בהו ידוי כלהו אתברכאן ממקורא דכלא. מקורא דבירא מאן איהו. דא צדיק [כב] מקורא דכלא דא איהו עלמא דאתי דאיהו מקורא עלאה. דכל אנפין נהירין מתמן. דהא איהו מבועא ומקורא דכלא. וכל בוצינין ונהורין מתמן אתדליקו [כג] כגוונא דא מקורא ומבועא דבירא. כל אינון בוצינין דלתתא כלהו אתנהרין ואתמליין נהורין מניה. ודא קיימא לקבל דא. ובגין כך בשעתא דכהנא פריש ידוי ושארי לברכא עמא. כדין שראן ברכאן עלאין ממקורא עלאה לאדלקא בוצינין. ונהרין כל אנפין. וכנסת ישראל אתעטרת בעטרין עלאין. וכל אינון ברכאן נגדין ואתמשכן מעילא לתתא:

ב) **ותצא** אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה. א"ר יהודה דא **אוריאל** דאתחזי בשלהוביתא דאשא על מדבחא כאריה רברבא רביע על קרבנא. וכדין חדוותא הוה בכלא. דהא אתקבל ברעוא. כמה דכתיב וירא כבוד ה' אל כל העם. ג) והא אתמר דכד סלקא ואתחזי על מדבחא אוריא"ל כחיזו דחד אריא תקיפא רביע על טרפיה. והוו חמאן כהני וישראל וחדאן. דהוו ידעין דאתקבל ברעוא קמי מלכא קדישא. ואשא אחרא עלאה קדישא נחית לקבלא אשא תתאה. כדין בר נש זע ואזדעזע קמי מאריה ותב בתיובתא שלימתא. למלכא דשדרו ליה דורנא ואתיהב קמיה. אמר לעבדיה זיל וטול דורן דא דאייתיאו לי. כך אמר קב"ה לאוריא"ל. זיל וקביל דורנא דבני מקריבין קמאי. כמה חדווה משתכחא בכלא. כמה בסימותא בכלא משתכח. כד כהנא וליואי והאי דמקריב קרבנא מכווני לקרבא קרבנא כדקא יאות ביחודא שלים. וכד ישראל לא אשתכחו זכאין. או האי דמקריב קרבנא לא קריב כדקא יאות ולא אתקבל קרבניה. הוו חמאן דלא סליק תננא בארח מישר. והוה קם חד רוחא מנוקבא דצפון ועאל למדבחא. והוו חמאן דיוקנא דחד כלבא חציפא רביע על קרבנא. כדין הוו ידעי דלא אתקבל ברעוא האי קרבנא. למלכא דשדרו ליה דורן. חמא ליה מלכא דלאו איהו כדאי לקרבא קמיה. אמר מלכא אסיקו האי דורנא והבו ליה לכלבא. דלאו איהו כדאי לאעלא

ותרגומו בצלו. ובענין פרישת ידים יש סודות עליונים. בשעה שנפרשות ונגבהות למעלה מכבד האדם להקב"ה בכמה סודות עליונים. שמראה בזה היחוד של סוד העשרה מאמרות [כא] בשביל שיתיחד הכל ולהתברך שם הקדוש כראוי. וגם מראה בזה היחוד של סוד מרכבות הפנימיות ומרכבות החיצוניות. בשביל שיתברך שם הקדוש בכל הצדדים ויתיחד הכל כאחד למעלה ולמטה. א) א"ר יוסי בוא וראה צד בחינת הימין עומד תמיד לקיום כל העולם ולהאירו ולברכו. ולפיכך הכהן שהוא מצד בחי' הימין מוכן תמיד לברך העם. שהרי מצד בחי' הימין באות כל ברכות העולם. והכהן נוטל בראש. וע"כ הוא נתמנה לברך למעלה ולמטה. בוא וראה בשעה שהכהן נושא כפיו לברך את העם. אז השכינה באה ושורה עליו וממלאה את ידיו. יד הימנית יגביה למעלה מיד השמאלית. בשביל להעלות בחינת הימין שיתגבר על השמאל. ואז כל המדרגות שעליהן מורה פרישת ידיו מתברכות כלן ממקור הכל. מקור הבאר מי הוא. זו המדרגה הנקראת צדיק [כב] ומקור הכל זהו עולם הבא שהוא מקור העליון. שכל הפנים מאירים משם. שהרי הוא המעין והמקור של הכל. וכל המאורות והנרות משם נדלקים [כג] כדמיון זה המקור והמעין של הבאר. כל אותן המאורות שלמטה כלם נוארים ומתמלאים בהארות ממנו. וזה קים לעומת זה. ולפיכך בשעה שהכהן נושא כפיו ומתחיל לברך את העם. אז נשפע ברכות עליונות ממקור העליון להדליק המאורות. ומאירים כל הפנים. וכנסת ישראל מתעטרת בעטרות עליונות. וכל אותן הברכות נשפעות ונמשכות מלמעלה למטה:

ב) **ותצא** אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה. א"ר יהודה זה **אוריאל** שנתראה בשלהבת האש שעל המזבח כאריה גדול רובץ על הקרבן. ואז היתה שמחה בכל. שהרי נתקבל הקרבן ברצון. כמו שכתוב וירא כבוד ה' אל כל העם. ג) והרי אמרו שכאשר עלה ונתראה על המזבח אוריא"ל כדמות אריה אחד תקיף רובץ על טרפו. והיו רואים הכהנים וישראל ושמחו. שהיו יודעים שהקרבן נתקבל ברצון לפני המלך הקדוש. ואש אחר עליון קדוש היה יורד לנגד אש התחתון. אז נפל פחד על האדם ונזדעזע לפני רבונו והיה חוזר בתשובה שלמה. משל למלך ששלחו לו מתנה והוטבה לפניו. אמר לעבדו לך וקבל מתנה זו שהביאו לי. כך אמר הקב"ה לאוריא"ל. לך וקבל המתנה שבני מקריבים לפני. הרבה שמחה היתה נמצאת בכל. הרבה המתקות בכל היה נמצא. כאשר הכהן והלוים וזה שהקריב הקרבן היו מכונים להקריב הקרבן כראוי ביחוד שלם. וכאשר ישראל לא נמצאו זכאים. או זה שהקריב הקרבן לא הקריב כראוי ולא נתקבל קרבנו. היו רואים שאין העשן עולה בדרך מישור. ויקם רוח אחד מן הנקב שבצד צפון ונכנס על המזבח. והיו רואים דמות כלב חצוף אחד רובץ על הקרבן. אז היו יודעים שלא נתקבל ברצון זה הקרבן. משל למלך ששלחו לו מתנה. ראה אותו המלך שאין הוא כדאי להקריב לפניו. אמר המלך קחו מתנה זו ותנו אותה לכלב. שאין הוא כדאי ליכנס

מראה מקומות א) פקודי רכה. ב) דף לג. ג) דף לב:

זיו הזהר

[כא] כי עשר אצבעות הידים מרמזות על העשר ספירות. בימין ה' חסדים בשמאל ה' גבורות: [כב] מדת המלכות נקראת באר. ומקור הבאר זו מדת יסוד צדיק המעביר אליה השפע מעולמות העליונים: [כג] עולם הבא היינו עולם הבינה. ונקרא מקור הכל כי שם התגלות ראשונה של הארת השפע הבאה מספירת חכמה. ומשם מתחלקת השפע להספירות והעולמות העליונים. ומן מדת המלכות מתחלקת השפע לכל מה שלמטה ממנה:

ליכנס לפני. כך בשעה שהקרבן נקרב ולא נתקבל ברצון. המתנה נמסרה לכלב. ולפיכך היו רואים דמות כלב על גבי המזבח:

א׳ **ויקחו** שני בני אהרן נדב ואביהו איש מחתתו וגו׳. א״ר אלעזר למדנו שביום ההוא שמחתה של כנסת ישראל היתה. להתקשר בקשר האמונה עם כל הקשרים הקדושים [כד] שהרי הקטרת מקשרת הכל כאחר. ולפיכך נקראת קטרת. והם באו והקשירו כל אותן אחרים כאחד. והניחו אותה מבחוץ שלא קשרוה עמהם. והקשירו מדרגה אחרת [כה] ולפיכך נזהרו הכהנים אח״כ על זה. שכתוב בזא״ת יבא אהרן אל הקדש. ובכמה אופנים ערבבו שמחתה של כנסת ישראל. אחד שלא נשאו נשים ולא היו ראוים להקריב שיתברכו העולמות על ידם. ועוד שלא היתה השעה ראויה לכך [כו] ועוד שדחקו את השעה. ועוד שהרי מקודם לזה יצא משפט עונשם [כז] ויקריבו לפני ה׳ אש זרה וגו׳. ודאי מדרגה אחרת הקשירו בקשר זה. והניחו לכנסת ישראל מבחוץ. א״ל ר׳ פנחס אל תאמר שהם הניחו לה מבחוץ. אלא כנסת ישראל לא יכלה להתקשר על ידם. שהרי בכל מקום שלא נמצא זכר ונקבה אין השכינה שורה ביניהם כלל. לפיכך הזהיר לכהנים ואמר בזא״ת יבא אהרן אל הקדש. שיהי׳ נמצא זכר ונקבה. וע״כ אסור לכהן ליכנס למקדש עד שישא אשה. בשביל שישתתף בהקשר של כנסת ישראל. כי זה שאינו נשוי מניח לה לכנסת ישראל מבחוץ. והיא אינה משתתפת עמו. ועל כן היה נמצא ערבוב ביום ההוא על ידם. ב) רבי יהודה אמר בוא וראה מה שבני אהרן מתו בשעה ההיא כך היה ראוי מכמה טעמים. אחד שלא היתה אז שעת הקטרת. שהרי קטרת אינה נקרבת אלא בזמנים ידועים. שכתוב והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר. ואימתי בהטיבו את הנרות וגו׳. להמצא שמן וקטרת ביחד. וכתיב ובהעלת אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה וגו׳. בזמנים האלו נקרבת ולא בזמן אחר. מלבד בזמן שמיתה שורה בעולם. כמו שנקרה שכתוב ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש וגו׳. ובני אהרן לא הקריבו בשעה ששמן וקטרת נמצאים ביחד. ועוד שדחקו את השעה בחיי אביהם. ועוד שלא נשאו נשים והיו פגומים. כי מי שאינו נושא אשה פגום הוא. ואין הוא כדאי שימצאו ברכות בעולם על ידו. עליו אין הברכות שורות כל שכן על ידו לאחרים. ועוד שהרי למדנו שתויי יין היו. ולפיכך ותצא אש מלפני ה׳ ותאכל אותם וגו׳. שהרי קטרת חביבה היא מהכל והיא שמחת העליונים והתחתונים. שכתוב ג) שמן וקטרת ישמח לב. א״ר אבא אע״פ שביארו ענין נדב ואביהו בטעמים אחרים. ד) כך הוא בודאי. אבל עיקר הטעם שקטרת עליונה היא מכל קרבנות שבעולם. שבשבילה מתברכים עליונים ותחתונים. וקרבן זה שהוא למעלה מכל הקרבנות לא היו ראוים הם להקריב. שהרי לא נשאו נשים. להקריב קרבן לא היו ראוים. כל שכן לענינים עליונים שיתברכו העולמות על ידם. וא״ת ותצא אש מלפני ה׳ ותאכל אותם. למה. משל לאדם שבא לפני המלכה לבשרה שהמלך בא לביתה לשכן עם המלכה ולשמח עמה.

בא

לאעלא קמאי. כך בשעתא דקרבנא אתקריב ולא אתקבל ברעוא. דורנא לכלבא אתמסר. ובגין כך הוו חמאן דיוקנא דכלבא על גבי מדבחא:

א) **ויקחו** שני בני אהרן נדב ואביהו איש מחתתו וגו׳. א״ר אלעזר תנן בההוא יומא חדוותא דכנסת ישראל הוות. לאתקשרא בקיטורא דמהימנותא בכלהו קשרין קדישין [כד] דהא קטרת קשיר כלא כחדא. ובג״כ אקרי קטרת. ואינון אתו וקשירו כל אינון אחרנין כחדא. ושרו לה לבר דלא קשרו לה בהדייהו. וקשירו מלה אחרא [כה] ובג״כ אזהר לון לכהני לבתר על דא. דכתיב בזא״ת יבא אהרן אל הקדש. ובכמה גוונין ערבבו חדותא דכנסת ישראל. חד דלא אתנסיבו ולא אתחזיין לקרבא ולאתברכא עלמין על ידייהו. וחד דלא הוה שעתא כדקא יאות [כו] וחד דדחקו שעתא. וחד דהא מקדמת דנא נפק נמוסא דילהון [כז] ויקריבו לפני ה׳ אש זרה וגו׳. ודאי מלה אחרא אתקשרו בקשורא דא. ושרו לכנסת ישראל לבר. א״ל ר׳ פנחס לא תימא דאינון שארו לה לבר. אלא כנסת ישראל לא אתקשרא על ידייהו. דהא בכל אתר דלא אשתכח דכר ונוקבא כנסת ישראל לא שריא בינייהו כלל. בגין כך אזהר לכהני ואמר בזא״ת יבא אהרן אל הקדש. דישתכח דכר ונוקבא. וע״ד לא ייעול כהנא לקדשא עד דיתנסיב. בגין דישתתף בקשורא דכנסת ישראל. דמאן דלא אנסיב שארי לה לכנסת ישראל לבר. והיא לא אשתתפא בהדיה. ועל דא אשתכח ערבוביא בההוא יומא לגבייהו. ב) רבי יהודה אמר תא חזי הא דבני אהרן מיתו בההיא שעתא יאות הוה בכמה גוונין. חדא דלא הוה שעתא דקטרת. דהא קטרת לא סלקא אלא בזמנין ידיען. דכתיב והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר. ואימתי בהטיבו את הנרות וגו׳. לאשתכחא שמן וקטרת כחדא. וכתיב ובהעלת אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה וגו׳. בזמנין אלין אתקריב ולא בזמנא אחרא. בר בזמנא דמותנא שריא בעלמא. כמה דאערע דכתיב ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש וגו׳. ובני אהרן לא קריבו בשעתא דשמן וקטרת משתכחי כחדא. ועוד דדחקו שעתא בחיי דאבוהון. ועוד דלא אנסיבו והוו פגימין. דמאן דלא אנסיב פגים הוא. ולאו הוא כדאי לאשתכחא ברכאן בעלמא על ידוי. עלוי לא שריין כל שכן על ידוי לאחרים. ועוד דהא תנן רווי חמרא הוו. ובגין כך ותצא אש מלפני ה׳ ותאכל אותם וגו׳. דהא קטרת חביב הוא מכלא וחדוותא דעלאין ותתאין. דכתיב ג) שמן וקטרת ישמח לב. א״ר אבא אע״ג דאוקמוה לנדב ואביהו במלה אחרא. ד) הכי הוא ודאי. אבל קטרת עלאה הוא מכל קרבנין דעלמא. דעליה אתברכן עלאי ותתאי. וקרבנא דא דאיהו לעילא מכל קרבנין לא אתחזון אינון לקרבא. דהא לא אתנסיבו. לקרבנא לא אתחזון. כל שכן למלין עלאין דיתברכון על ידייהו. ואי תימא ותצא אש מלפני ה׳ ותאכל אותם. אמאי. לבר נש דאתא קמי מטרוניתא לבשרא לה דהא מלכא אתיא לביתה וישרי בה במטרוניתא למחדי עמה.

אתא

מראה מקומות א) דף לז: ב) דף לג: ג) משלי כ״ז ד) דף ה:

זיו הזהר

[כד] פי׳ עם כל הספירות והעולמות העליונים נקשרת מדת המלכות לקבל שפע ע״י עבודת הקטרת: [כה] פי׳ שפחה תחת גבירתה:
[כו] לא בקר ולא בין הערבים: [כז] בענין ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו:

אתא לקמי מלכא. חמא מלכא האי ב"נ דאיהו מארי דמומין. אמר מלכא לאו הוא יקרא דילי דעל ידוי דהאי פגים איעול למטרוניתא. אדהכי אתקנת מטרוניתא ביתא למלכא. כיון דחמאת דמלכא הוה זמין למיתי לגבה. והאי ב"נ גרים לאסתלקא מלכא מינה. כדין פקידת מטרוניתא לקטלא להאי בר נש. כך בזמנא דעאלו נדב ואביהו וקטרת בידייהו. חדאת מטרוניתא ואתתקנת לקבלא למלכא. כיון דחמא מלכא איכון גברין פגימין מארי דמומין. לא בעא מלכא דעל ידייהו ייתי למשרי עמה ואסתלק מלכא מינה. כד חמאת מטרוניתא דבגיניהון אסתלק מלכא מינה. מיד ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם. וכל דא בגין דמאן דלא אתנסיב הוא פגים. מאריה דמומין קדם מלכא. קדושה דמלכא אסתליק מניה ולא שריא בפגימו:

א) **ויאמר** משה אל אהרן ולאלעזר ולאיתמר בניו ראשיכם אל תפרעו וגו' ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה וגו'. רבי אבא אמר הא תנינן בעובדא דלתתא אתערון עובדין לעילא. ועובדין דלתתא בעי לאחזאה כגוונא דעובדא דלעילא. תא חזי כל חדותא דלעילא תליא בההוא משחא קדישא [כח] דמתמן נפיק חדוה וברכאן לכלהו בוצינין. וכהנא עלאה אתעטר בנגידו דמשחא. ובגין כך כהנא דרבו משחה אתנגיד עליה כגוונא דלעילא. בעי לאחזאה חידו ונהירו דאנפין. ולא יתחזי גרעונא ברישיה ולא בלבושיה. אלא למהוי כלא שלים כגוונא דלעילא. ולא יתחזי ביה פגימו כלל. בגין דלא יעביד פגימו באתר אחרא. תא חזי אלמלי אלעזר ואיתמר אתחזון פגימו בההיא שעתא בלבושיהון או ברישיהון. לא אשתזיבו בההיא שעתא. דהא שעתא קיימא למעבד דינא. ועל דא תנינן בשעתא דמותנא אערע בעלמא לא יתער איניש גרמיה למהך בעלמא. בגין דלא יתערון עליה. בר אי אתער גרמיה לטב ויכיל לדחיא שעתא. דהא בזמנא ושעתא דדינא קיימא בעלמא מאן דיערע ביה לקטי ליה ויסתלק מעלמא. ובגין כך ולא תמותו כתיב. ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה. בגין דאינון לא אתיין מסטרא דכהני ולא מתזקי. ב) א"ר שמעון תא חזי ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב וגו'. [אלישבע ובת שבע כלא חד [כט] בת שבע דינא. לירתא מלכותא ולאתקפא. אלישבע. דאתחברא בחסד] ויקח אהרן את אלישבע. לבסמא לה למחדי לה לחברא לה במלכא בזווגא שלים. לאשתכחא ברכאן לעלמין כולהו על ידא דאהרן. בגין כך בעי כהנא לאשתכחא בנהירו דאנפין בחידו. כלא כגוונא דלעילא. דהא על ידוי ברכאן וחדוון משתכחין. ועל דא אתרחקא מניה דינא ורוגזא ועציבו. בגין דלא יתפגים מההוא אתר דאתקשר ביה. ועל דא ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה. ולאו כהנא. עלייהו כתיב ברך ה' חילו ופעל ידיו תרצה:

ג) **יין** ושכר אל תשת אתה ובניך אתך וגו'. א"ר יהודה מגו פרשתא דא שמעינן דנדב ואביהו רווי חמרא הוו מדאזהר לון לכהני בהא. ר' חייא פתח ד) ויין ישמח לבב אנוש וגו'. אי בעי כהנא למחדי ולאשתכחא בנהירו דאנפין יתיר מכלא. אמאי אסיר ליה חמרא

בא זה המבשר לפני המלך. וירא המלך לזה האיש שהוא בעל מום. אמר המלך אין זה כבודי שעל ידי איש פגום הזה אבא אל המלכה. בתוך כך הכינה המלכה את ביתה עבור המלך. כיון שראתה שהמלך היה מוכן לבוא אליה. וזה האיש גרם שיפרד המלך ממנה. אז גזרה המלכה להמית איש ההוא. כך בשעה שנכנסו נדב ואביהו וקטרת בידיהם. שמחה השכינה והכינה עצמה לקבל את המלך. כיון שראה המלך אותן אנשים פגומים בעלי מומים. לא רצה המלך שעל ידיהם יבוא לשכן עמה ונפרד המלך ממנה. כשראתה השכינה שבעבורם נפרד המלך ממנה. מיד ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם. וכל זה לפי שמי שאינו נושא אשה הוא פגום. לבעל מום יחשב לפני המלך. קדושת המלך הסתלק ממנו ואינה שורה במקום פגום:

א) **ויאמר** משה אל אהרן ולאלעזר ולאיתמר בניו ראשיכם אל תפרעו וגו' ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה וגו'. ר' אבא אמר הרי למדנו בפעולה שלמטה נתעוררה פעולה למעלה. והפעולות שלמטה נצרך להראות כדמיון הפעולה שלמעלה. בוא וראה כל שמחה שלמעלה תולה בשמן הקדוש ההוא [כח] שמשם תצא שמחה וברכות לכל המאורות. וכהן העליון מתעטר בהשפעת השמן. ולפיכך הכהן ששמן המשחה נמשך עליו כדמיון שלמעלה. צריך להראות שמחה והארת פנים. שלא יהיה נראה גרעון בראשו ולא בבגדיו. אלא שיהיה כלו שלם כדמיון שלמעלה. ולא יתראה בו פגם כלל. בשביל שלא יגרום פגם במקום אחר. בוא וראה אלמלי אלעזר ואיתמר הראו פגם בשעה ההיא בבגדיהם או בראשיהם. לא היו ניצולים בשעה ההיא. שהרי השעה עמדה לעשות דין. וע"כ למדנו בזמן שמגפה התעורר בעולם אל יעורר אדם עצמו לענין רע בעולם. כדי שלא יתעוררו הדינים עליו. מלבד אם מעורר עצמו לדבר טוב שיהיה בכחו לדחות השעה. שהרי בזמן שהדין שולט בעולם מי שהמשחית פוגע בו לוקט לו ונסתלק מהעולם. ולפיכך ולא תמותו כתיב. ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה. לפי שהם אין באים מאותו הצד של הכהנים ולא יוזקו. ב) א"ר שמעון בוא וראה ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב וגו'. [אלישבע ובת שבע הכל אחד [כט] בת שבע מורה על דין. לנחול המלכות ולהתחזק. אלישבע. היינו שמחוברת בחסד] ויקח אהרן את אלישבע. להמתיק לה לשמחה לחברה עם המלך בזיוג שלם שימצאו ברכות לכל העולמות על ידי אהרן. לפיכך צריך הכהן להמצא בהארת פנים בשמחה. הכל כדמיון שלמעלה. שהרי על ידו ברכות ושמחות נמצאות. ועל כן נתרחק ממנו הדין והרוגז והעצבות. כדי שלא יופגם מהמקום ההוא שנקשר בו. ועל כן ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה. ולא הכהן. עליהם נאמר ברך ה' חילו ופעל ידיו תרצה:

ג) **יין** ושכר אל תשת אתה ובניך אתך וגו'. א"ר יהודה מתוך פרשה זו נשמע שנדב ואביהו שתויי יין היו. ממה שהזהיר עתה לכהנים בזה. ר' חייא פתח ד) ויין ישמח לבב אנוש וגו'. אם הכהן רוצה להשכח ולהמצא בהארת פנים יותר מכלם. מפני מה נאסר לו יין

מראה מקומות א) דף לח: ב) דף לט. ג) דף לט. ד) תלים ק"ד

זיו הזהר

[כח] כי זה השמן משחת קודש מורה על הארת השפע מספירת חכמה: [כט] שניהן מרמזין על מדת המלכות:

יין. הרי שמחה בו נמצאת. הארת פנים בו נמצאת. אלא לפי שהיין תחלתו שמחה וסופו עצבות. והכהן תחלה וסוף נצרך להיות בשמחה ובהארת פנים. יין בא מצד מדרגת הלוים. וצד מדרגת הכהן הוא מים צלולים בהירים. ר' יוסי אמר כל מדרגה משאלת משלה לחברתה ונכלל הכל זה בזה. ולפיכך היין תחלתו שמחה. לפי שנכלל מן מים. ולבסוף חוזר למקומו ומעציב ומרגיז ודן את הדין. רבי אבא אמר ממקום אחד יצאו יין ושמן ומים. מים ושמן שהם בבחינת ימין נוטלים הכהנים בנחלה. ושמן יותר מהכל. לפי שהוא מורה על שמחה בתחלה ובסוף. שכתוב א) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן. ויין שהוא בבחי' שמאל נחלו הלוים להרים קול ולזמר ולא לשתוק. שהרי יין אינו שותק לעולם. ושמן בשתיקה הוא תמיד. מה בין זה לזה. אלא שמן שהוא בשתיקה ובלחש תמיד הוא בא מצד המחשבה [ל] שהיא בלחש תמיד ואינה נשמעת. וע"כ השמן הוא מבחי' הימין. ויין שהוא להרים קול ואינו שותק לעולם בא מצד עולם הבינה. והלוים נוחלים צד השמאל ועומדים לזמר להרים קול. והם בבחי' דין. ולפיכך כתוב ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע. לפיכך הכהן כשנכנס למקדש לעבוד עבודה אסור לו לשתות יין. שהרי מעשיו בשתיקה הם. ובשתיקה הוא מכוון במה שמכוון ומזווג למי שנצרך לזווג. וממשיך ברכות לכל העולמות. והכל בשתיקה. ועוד שכל מעשיו הם בסוד. והיין מגלה סוד הוא. שהרי כל פעולתו להרים קול הוא עומד. ב) רבי שמעון אמר מה שלמדנו שבני אהרן שתויי יין היו. וכי מי נתן להם יין במקום ההוא לשתות. האם תעלה על דעתך שהיו חצופים שנשתכרו מיין. לא כן. אלא סוד של חכמה יש כאן. שכתוב וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. אהלה כתוב בה"א. שכאשר בקש נח לבדוק ולחקור בחטא ההוא שבדק אדם הראשון. לא להתדבק בו אלא להבין ולתקן העולם. ולא היה יכול. סחט ענבים לבדוק בכרם ההוא [לא] כיון שהגיע לזה אז וישכר ויתגל בתוך אהלה של כרם ההוא. ולא הי' לו כח לעמד. ולפיכך ויתגל. שהי' מגלה פרצו של העולם שהי' סתום. ועל זה כתוב ג) ואל תקרב אל פתח ביתה. כדמיון זה הענין שבני אהרן שתויי יין היו. ודאי מן אותו היין נשתכרו. זש"כ ויקריבו לפני ה' אש זרה. כתוב כאן אש זרה. וכתוב שם ד) לשמרך מאשה זרה. והכל ענין אחד:

ה) **וידבר** ה' אל משה ואל אהרן לאמר אליהם וגו' זאת החיה אשר תאכלו. מפני מה נשתנה כאן שכתוב אהרן. אלא לפי שהוא היה קים תמיד להבדיל בין הטמא ובין הטהור. שכתוב להבדיל בין הטמא ובין הטהור. רבי אבא פתח ואמר מי האיש החפץ חיים וגו'. נצור לשונך מרע וגו'. סור מרע וגו'. וכתוב ו) שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. מי האיש החפץ חיים. איזה חיים [לב] אלא זה החיים שנקרא עולם הבא. ושם שורה החיים. וע"כ למדנו עץ חיים היא. פירוש שהיא עץ מאותן החיים. עץ הנטוע באותן החיים. וע"כ מי האיש החפץ חיים כתוב. אוהב ימים לראות טוב. איזה ימים [לג] אלא זה הוא שם המלך הקדוש המחובר באותן ימים העליונים

חמרא. דהא חידו ביה אשתכח. נהירו דאנפין ביה אשתכח. אלא שירותא דחמרא חדוותא סופיה עציבו. וכהנא שירותא וסיומא בעי חדוותא ונהירו דאנפין. יין אתי מסטרא דליואי. וסטרא דכהנא מיין צלילין נהירין. ר' יוסי אמר כל חד אוזיף לחבריה וכליל כלא דא בדא. ובגין כך חמרא שירותא חדוותא. בגין דכליל מגו מייא. ולבתר אהדר לאתריה ועציב ורגיז ודאין דינא. ר' אבא אמר מאתר חד נפקו יין ושמן ומים. מים ושמן לימינא נטלי כהני וירתי לון. ושמן יתיר מכלא. דאיהו חדוותא בשירותא וסיומא. דכתיב א) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן. ויין לשמאלא ירתי ליואי לארמא קלא ולזמרא ולא לשתוק. דהא חמרא לא שתיק לעלמין. ושמן בחשאי הוא תדיר. מאי בין האי להאי. אלא שמן דאיהי בחשאי ובלחישו תדיר אתי מסטרא דמחשבה [ל] דאיהו בלחישו תדיר ולא אשתמע. ועל דא איהו מימינא. ויין דאיהו לארמא קלא ולא שתיק לעלמין אתי מסטרא דאמא. וירתין ליואי לסטר שמאלא וקיימי לזמרא לארמא קלא. וקיימי בדינא. ובגין כך כתיב ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע. בגין כך כהנא כד ייעול למקדשא למפלח פולחנא אסיר ליה למשתי חמרא. דהא עובדוי בחשאי אינון. ובחשאי אתכוון במה דאתכוון וזווג למאן דזווג. ונגיד ברכאן לעלמין כלהו. וכלא בחשאי. ועוד דעובדוי כלהו ברזא. וחמרא מגלי רזין הוא. דהא כל עובדוי לארמא קלא קאים. ב) רבי שמעון אמר מה דתנינן דבני אהרן שתויי יין הוו. וכי מאן יהיב לון חמרא בההוא אתר למשתי. אי סלקא דעתך דאינון חציפין הוו דרוו חמרא. לאו הכי. אלא רזא דחכמתא איהו הכא. דכתיב וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. אהלה כתיב בה"א. דכד בעי נח למבדק בההוא חובא דבדק אדם הראשון. לאו לאתדבקא ביה אלא למנדע ולאתקנא עלמא. ולא יכיל. סחט ענבין למבדק בההוא כרם [לא] כיון דמטא להאי כדין וישכר ויתגל בתוך אהלה דההוא כרם. ולא הוה לי' חילא למיקם. ובגין כך ויתגל. גלי פרצה דעלמא דהוה סתים. ועל דא כתיב ג) ואל תקרב אל פתח ביתה. כגוונא דא בני אהרן שתויי יין הוו. ודאי מההוא חמרא רוו. הה"ד ויקריבו לפני ה' אש זרה. כתיב הכא אש זרה. וכתיב התם ד) לשמרך מאשה זרה. וכלא חד מלה:

ה) **וידבר** ה' אל משה ואל אהרן לאמר אליהם וגו' זאת החיה אשר תאכלו. מאי שנא הכא אהרן. אלא בגין דאיהו קיימא תדיר לאפרשא בין מסאבא ובין דכיא. דכתיב להבדיל בין הטמא ובין הטהור. רבי אבא פתח ואמר מי האיש החפץ חיים וגו' נצור לשונך מרע וגו'. סור מרע וגו'. וכתיב ו) שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. מי האיש החפץ חיים. מאן חיים [לב] אלא אלין חיים דאקרון עלמא דאתי. וחיים תמן שריין. וע"ד תנינן עץ חיים היא. אילנא מאינון חיים. אילנא דאתנטע באינון חיים. וע"ד מי האיש החפץ חיים כתיב. אוהב ימים לראות טוב. מאן ימים [לג] אלא דא הוא שמא דמלכא קדישא דאחידא באינון יומין עלאין

מראה מקומות א) תלים קל"ג ב) נח עג: ג) משלי ה' ד) שם ז' ה) דף מא. ו) משלי כ"א

זיו הזהר

[ל] היינו עולם החכמה שנקרא אבא: [לא] הענין שבקשו לדעת ולהבין כמה גדול כח הסטרא אחרא. וירדו ונלאו לעלות: [לב] קשה ליה דהול"ל מי האיש החפץ לחיות: [לג] קשי' לי' דהיה די לומר ואוהב לראות טוב:

עלאין דאקרון ימי השמים על הארץ. ימי השמים ודאי. על הארץ ודאי [לד] מאן דבעי חיים דלעילא למהוי ליה חולקא בהו. ומאן דבעי יומין עלאין לאתדבקא בהו ולרחמא להו. ינטר פומיה מכלא. ינטר פומיה ולישנא. ינטר פומיה ממיכלא וממשתיא דמסאב לנפשא. ומרחקא לב"נ מאינון חיין ומאינון יומין. ויינטר לישניה ממלין בישין דלא יסתאב בהו. ויתרחק מנייהו ולא יהא ליה חולקא בהו. תא חזי פומא ולישן אתר עלאה הכי אקרי [לה] ובג"כ לא יפגים איניש פומיה ולישניה. וכל שכן לאסתאבא נפשיה וגרמיה [לו] בגין דאסתאב הוא בעלמא אחרא והא אוקימנא: זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה וגו'. האי קרא לאו רישיה סיפיה ולאו סיפיה רישיה. זאת החיה בקדמיתא ולבתר מכל הבהמה. אלא אמר קב"ה בכל זמנא דישראל מנטרי נפשייהו וגרמייהו דלא לסאבא לון. ודאי זאת החיה אשר תאכלו [לז] יהון שכיחין בקדושה עלאה לאתדבקא בשמי. בבירורו דההיא בהמה דברירנא לכו למיכל. לא תסאבו בהון ותהוון דבקין בשמי. וכל זמנא דלאו אינון נטרין נפשייהו וגרמייהו ממיכלא ומשתיא. יתדבקון באתר אחרא מסאבא לאסתאבא בהו. ובגין כך כתיב זאת החיה אשר תאכלו מכל. מכ"ל ודאי. דאיהו רזא דשמא קדישא לאתדבקא ביה. הבהמה אשר על הארץ [לח] בגין דהאי מיכלא דההיא בהמה אשתכח דכיא ולא יסאב לכו. ויהא לכו חולקא בשמי לאתדבקא ביה: תו זאת החיה אשר תאכלו. בפרעה כתיב בזאת תדע כי אני ה'. הא זא"ת לקבלך לאתפרעא מינך [לט] אוף הכא זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה. הא זא"ת לקבליכון לאתפרעא מנייכו אי תסאבון נפשכון. מאי טעמא. בגין דנפשתכון מנה הוו. ואי אתון תסאבון להאי דילה הא זא"ת לקבלייכו. אי לטב היא קיימא לגבייכו. אי לביש היא קיימא לגבייכו: א"ר אלעזר זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה [מ] מכל אינון דאחידן מן סטר דא שארי לכו למיכל. וכל אינון דלא אתיין מסטרא דא אסיר לכו למיכל. בגין דאית בעירן דאתיין מסטרא דא. ואית דאתיין מסטרא אחרא מסאבא [מא] וסימנא דלהון דכתיב כל מפרסת

העליונים שנקראים ימי השמים על הארץ. ימי השמים בודאי. על הארץ בודאי [לד] מי שמבקש חיים שלמעלה שיהיה לו חלק בהם. ומי שמבקש ימים העליונים להתדבק בהם ולאהב אותם. ישמר פיו מכל רע. ישמר פיו ולשונו. ישמר פיו ממאכלות וממשקאות המטמאים לנפש. ומרחקים לאדם מאותן חיים ומאותן ימים. וישמר לשונו מדבורים רעים שלא יטמא בהם. ויתרחק מהם ולא יהיה לו חלק בהם. בוא וראה פה ולשון כך נקרא מקום עליון [לה] ולפיכך אל יפגם אדם פיו ולשונו. וכל שכן לטמא לנפשו ולגופו [לו] לפי שעי"ז הוא נטמא בעולם אחר וזה נתבאר: זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה וגו'. מקרא זה אין תחלתו סופו ואין סופו תחלתו. בתהלה זאת החיה ואחר כך מכל הבהמה. אלא אמר הקב"ה בכל זמן שישראל משמרים נפשותם ועצמותם שלא לטמא אותם. ודאי זאת החיה אשר תאכלו [לז] יהיו נמצאים בקדושה העליונה להתדבק בשמי. בבירור מין בהמה ההיא שבירותי לכם לאכל. אל תטמאו בהם ותהיו דבקים בשמי. וכל זמן שאין הם משמרים נפשותם ועצמותם מן מאכלות ומשתאות אסורות. יודבקו במקום אחר הטמא להטמא בהם. ולפיכך כתוב זאת החיה אשר תאכלו מכל. מכ"ל ודאי. שהוא סוד השם הקדוש להתדבק בו. הבהמה אשר על הארץ [לח] לפי שזה המאכל של הבהמה ההיא נמצא טהור ולא יטמא לכם. ויהיה לכם חלק בשמי להתדבק בו: ועוד זאת החיה אשר תאכלו. בפרעה כתוב בזאת תדע כי אני ה'. הרי זא"ת לנגדך להפרע ממך [לט] אף כאן זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה. הרי זא"ת לנגדכם להפרע מכם אם תטמאו נפשותיכם. מה הטעם. לפי שנפשותיכם ממנה נתהוו. ואם אתם תטמאו לזה שהוא שלה הרי זא"ת לנגדכם. אם לטוב היא קיימת אצלכם. אם לרע היא קיימת אצלכם: א"ר אלעזר זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה [מ] מכל אותן דנאחזים בצד הקדושה מותר לכם לאכל. וכל אותן שאין באים מצד הקדושה אסור לכם לאכל. לפי שיש בהמות הבאות מצד הקדושה. ויש הבאות מצד אחר הטמא [מא] והסימן שלהם שכתוב כל מפרסת

זיו הזהר

[לד] ימי השמים אלה הספירות שהן בבחינת זכר המשפיעים על הארץ. היינו מלכו"ת שנקראת ארץ: [לה] פה ולשון מרמז על מלכות ויסוד: [לו] פי' במה שנתפטם ממאכלות אסורות. וכך פירוש הפסוק. נצור לשונך מרע. היינו מלאכול דבר האסור. ושפתיך מדבר מרמה. היינו דיבור האסור: [לז] פירוש שתזכו להיות דבוק בהשכינה הקדושה שנקראת זא"ת. ונקראת חי"ה. כידוע סוד המאמר חיה אחת יש ברקיע וכו' על ידי שתהיו נשמרים מלאכול הטמאים לכם: [לח] פי' שע"י מאכל כשר יש בכח לגרום יחוד יסוד ומלכות הוי"ה אדני. כידוע שמאכ"ל בגי' הוי"ה אדני. ותיבת כ"ל רמז על יסוד. ותיבת בהמ"ה שבגי' ב"ן רומז על מלכות שמקנן בה השם הוי"ה במילוי ההי"ן. ועל הארץ פי' שהשם ב"ן הוא על הארץ. היינו מלכות שנקראת ארץ: [לט] כי המלכות נקראת חרב נוקמת נקם ברית: [מ] כונת ר"א ג"כ כנ"ל כי מכל הבהמה אשר על הארץ מרמז על אותן הבע"ה אשר שפע החיות שלהם בא מן יחוד יסוד ומלכות קב"ה ושכינתיה הוי"ה אדני. כנרמז בתיבת מאכ"ל: [מא] ראיתי להאריך כאן קצת. לבל יעלה על הדעת להבין הדברים כפשטן שבעלי חיים הטמאים באים ונבראים מצד הסט"א שהיא ממשלה בפני עצמה ממשלת אלהית שאינה תלויה בהקדושה. כלהג הכסילים שמביאים ראיה מכאן שדעת הזוהר הוא שיש פועל טוב לבד ופועל רע לבד. ותולים עצמם בדברי הזוהר לקמן דאית בעירין דאתיין מסטרא דא ואית דאתיין מסטרא אחרא מסאבא. אבל דע שח"ו לחשוב כן. כי השטן וכל חיילותיו בראם הבורא האחד יתברך שמו להיות פועלים הדינים והעונשים בזה העולם. וזה דבר מוכרח להנהגת העולם שלא יהי' עולם הפקר. כנזכר בזוהר פרשת אמור דראש השנה בר"מ על הפ' והאלהים עשה שיראו מלפניו. מאי עשה. עשה להאי מקטרגא ואתקין ליה קמיה למהוי סייפא שננא על כל עלמא בגין דידחלון קמי קב"ה כלהו. והבורא ית"ש הסתיר והרחיק קדושתו ואורו ממנו ככתוב לא יגורך רע. וכמו למשל במלכותא דארעא המלך מובחר העם שאין בלבו הטוב והטהור כל תכונה רעה בל יוכל לראות ולדבר פנים בפנים עם התליין ההורג נפשות. הגם שהורגם ע"פ דינא דמלכותא. וכדמיון זה במלכותא דרקיע ברא הבורא ית"ש להמלך זקן וכסיל שבט אפו. שממנו השתלשלות כל מיני המזיקים שבעולם נתן לו כח גדול להרע והרחיק והסתיר אור הקדושה ממנו. עד שהוא טועה והושב עצמו שהוא ג"כ בורא וכל יכול. ולכך נקרא מלך זקן וכסיל. אבל האמת שכל כחו וממשלתו נשפע לו בהסתר מן הקדושה בבחינת אחוריים. ובעבור זה נקרא בלשון הקבלה בשם סטרא אחרא. מלשון אחוריים. וכל בעלי חיים הטמאים שורשם בהסטרא אחרא. ומשם בא להם כח חיותם. ועי"ז שישראל אוכל את בשרם הטמא נטמא נפשו וגופו: ועוד תדע שבזמן הזה נתגלה מסתרי הטבע שנמצאים בעולם יצורים קטנים מאד הנקראים „באצילען" או „מוקרבים" שאי אפשר לראותן בעין פשוטה רק ע"י כלי ראות גדול. והם מחוללי כל מיני מחלות ומטמאים האויר וגם הדם שבגוף האדם. כי לכל מחלה ומחלה יש מין מוקרבים מיוחד הפולטים ארס חזק מאד לתוך הדם שבגוף האדם עד שמביאים עליו המחלה. והם מתרבים מעצמם מאד. וביותר מתרבים על מקום אי נקי. ובלשון התורה הרי זה ענין טומאה. וזה דבר המובן שכחם משתלשל מצד הסטרא אחרא כמו כח כל המזיקים והשדים. ועתה מצאו חכמי הטבע ע"י כלי ראות הגדול בכמה מיני בעלי חיים טמאים ובתוכם בשר החזיר והכלב אלו מוקרבים הארסיים מחוללי מחלות מות. והנה מעתה מובן שהבעלי חיים טמאים שאסרם התורה הוא או לבעבור

מפרסת פרסה. ולמדנו הסימנים של כלם. וכלם נרשמו בהכתוב. ולפיכך כל מי שאוכל מאותן הבאות מצד הטומאה נטמא בהם. ומטמא את נפשו הבאה מצד הטהור: רבי שמעון אמר כלל של הכל. כמו שיש עשרה כתרים של האמונה למעלה. כך יש עשרה כתרי כשפים של טומאה למטה. וכל הנבראים הנמצאים בארץ יש מהם הנאחזים בצד הקדושה. ויש מהם הנאחזים בצד הטומאה. ואם תשאל הלא עז שורה רוח טומאה בו. לא כן. שאם רוח טומאה שורה בו היה אסור לנו לאכלו. אלא שעוברים בתוכם ומתגלים לנגדם. ואין שורים לדור בהם. שכאשר רוצים לשרות בהם רוח אחר עובר עליהם ונפרדים מגופם. ואין יכולים לשלוט בגופם. ועל כן מותר לנו לאכלו. בוא וראה כשבאים רוחות הטומאה לשלוט בהם עובר שם רוח אחר. זוקפים עיניהם ורואים הסימנים שלהם ונפרדים מהם. אבל מתגלים לנגדם. ולא נאסרו לנו לאכול. ובין בבהמות בין בחיות בין בעופות בין בדגי הים. בכלם יש לראות בחינת ימין או שמאל. וכל מי שבא מצד בחי' הימין מותר לנו לאכול. וכל אותן הבאים מצד בחינת השמאל אסור לנו לאכול. לפי שמדרגת כלם טמאה היא. ורוח טמא שורה בהם ודר בהם. וע"כ רוח הקדוש של ישראל אל יתערב בהם ואל יטמא בהם. כדי שיהיו נמצאים קדושים וניכרים למעלה ולמטה. אשרי חלקם של ישראל שהמלך הקדוש בחר בהם. ורוצה לטהר אותם ולקדש אותם על הכל. לפי שנאחזים בו:

א) **אל** תשקצו את נפשותיכם וגו' ונטמתם בם וגו' והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני. א"ר שמעון בוא וראה כתוב ב) ישראל אשר בך אתפאר. אם הקב"ה מתפאר בהם בישראל איך יבאו להטמא ולהתדבק בצד הטומאה. ועל זה כתוב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשותיכם וגו'. מי שהוא בצורת המלך אין לו להפרש מדרכי המלך. ולפיכך רשם להם הקב"ה לישראל כל אותן הבאים מצד הטוב. וכל אותן הבאים מצד הטומאה. אשרי חלקם של ישראל שכתוב בהם ג) כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה'. ברך ה' ממש. ברך ה' בכל. ובוא וראה כל מי שאוכל מאותן מאכלות האסורות נדבק בצד הטומאה. ומתעב נפשו וגופו. ורוח טמא שורה עליו. ומראה בעצמו שאין לו חלק באל עליון. והוא לא בא מצד הקדושה ולא נדבק בה. ואם יצא כך מזה העולם נאחזים בו כל אותן הבאים מצד הטומאה. ומטמאים אותו ודנים אותו כאיש שהוא מתועב לרבונו. מתועב בעולם הזה ומתועב בעוה"ב. וע"כ כתוב ונטמתם בם. בלי אל"ף. שאין רפואה נמצאת לתועבתו. ואינו יוצא מטמאתו לעולם. [מב] וי להם וי לנפשותם. שלא יודבקו בצרור החיים לעולם שהרי נטמאו. וי לגופותם. עליהם כתוב ד) כי תולעתם לא תמות וגו' והיו דראון לכל בשר. מהו דראון. סרחון. מי גרם לו זה. צד ההוא שהתדבק בו. ישראל באים מצד בחינת הימין. אם מתדבקים בצד בחי' השמאל הרי פוגמים לצד הימין. ופוגמים לגופותם ופוגמים לנפשותם. פגומים בעולם הזה ופגומים

מפרסת פרסה. וגמרינן רשימין דכלהו. וכלהו ארשים להו קרא. ובגין כך כל מאן דאכיל מאינון דאתיין מסטרא דמסאבא אסתאב בהו. וסאיב לנפשיה דאתיא מסטרא דכיא: רבי שמעון אמר כללא דכלא. כמה דאית עשר כתרין דמהימנותא לעילא. כך אית עשר כתרי דחרשי מסאבא לתתא. וכל מה די בארעא מנייהו אחידן בסטרא דא. ומנייהו אחידן בסטרא אחרא. ואי תימא האי עז דשריא עליה רוח מסאבא לגו. לאו הכי. דאי רוח מסאבא שריא ביה אסיר לן למיכל. אלא אעברן בגווייהו ויתחזון לקבליהון. ולא שריין לדיירא בהו. דכד אינון שריין רוח אחרא אעבר עלייהו ופרישן מגרמייהו. ולא שלטי בהו בגרמייהו. ועל דא שרי לן למיכל. תא חזי כיון דאתיין לשלטאה בהו אעבר רוחא חדא. זקפן עיינין וחמאן רשימין דלהון ואתפרשן מנייהו. אבל אתחזון לקבליהון. ולא אסירי לן למיכל. ובין בבעירי בין בחיותא בין בעופי בין בנוני ימא. בכלהו אתחזון ימינא ושמאלא. וכל מאן דאתי מסטרא דימינא שארי לן למיכל. וכל אינון דאתיין מסטרא דשמאלא אסיר לן למיכל. בגין דדרגא דכלהון מסאבא איהי. ורוח מסאבא שריא בגווייהו ודרי בהו. וע"ד רוחא קדישא דישראל לא יתערב בהו ולא יסתאב בהו. בגין דישתכחון קדישין ויסתמודעון לעילא ותתא. זכאה חולקיהון דישראל דמלכא קדישא אתרעי בהו. ובעי לדכאה להו ולקדשא להו על כלא. בגין דאחידן ביה:

א) **אל** תשקצו את נפשותיכם וגו' ונטמתם בם וגו' והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני. א"ר שמעון תא חזי כתיב ב) ישראל אשר בך אתפאר. אי קב"ה מתפאר בהו בישראל היאך אתיין לאסתאבא ולאתדבקא בסטרא מסאבא. ועל דא כתיב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשותיכם וגו'. מאן דאיהו בדיוקנא דמלכא לא לבעי ליה לאתפרשא מאורחוי דמלכא. ובגין כך רשים להו קב"ה לישראל כל אינון דאתיין מסטרא דא. וכל אינון דאתיין מסטרא אחרא: זכאה חולקיהון דישראל דכתיב בהו ג) כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה'. ברך ה' ממש. ברך ה' בכלא. ותא חזי כל מאן דאכיל מאינון מאכלי דאסירי אתדבק בסטרא אחרא. וגעיל נפשיה וגרמיה. ורוח מסאב שריא עליה. ואחזי גרמיה דלית ליה חולקא באלהא עלאה. ולא אתי מסטריה ולא אתדבק ביה. ואי יפוק הכי מהאי עלמא אחידן ביה כל אינון דאתיין מסטר דמסאבא. ומסאבין ליה ודיינין ליה כבר נש דאיהו געלא דמאריה. געלא בהאי עלמא וגעלא בעלמא דאתי. וע"ד כתיב ונטמתם בם. בלא אל"ף. דלא אשתכח אסוותא לגעוליה. ולא נפיק ממסאבותיה לעלמין [מב] ווי לון ווי לנפשייהו. דלא יתדבקון בצרורא דחיי לעלמין דהא אסתאבו. ווי לגרמייהו. עלייהו כתיב ד) כי תולעתם לא תמות וגו' והיו דראון לכל בשר. מהו דראון. סרחונא. מאן גרים ליה דא ההוא סטר דאתדבק ביה. ישראל אתיין מסטרא דימינא אי אתדבקן בסטר שמאלא הא פגמין לסטר דא ופגמין לגרמייהו ופגמין לנפשייהו. פגימין בעלמא די ופגימין

מראה מקומות א) דף מא: ב) ישעי' מ"ט ג) ישעי' ס"א ד) שם ס"ו

זיו הזהר

שהם פוגמים ומטמאים הנפש שע"י אכילתן נולדין באדם מדות רעות להיות בעל תאוה או אכזריות ועוד כדומה. או לבעבור הסכנ שמפילים את גוף האדם במחלות מסוכנות. ובלתי ספק שברבות הימים יתגלה לחכמי הטבע עוד ענינים נסתרים ויבינו טעמים נסתרי שבהרבה מצות לא תעשה שהן ככתוב דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום: [מב] כיון שבשרו חלבו ודמו נתגדלו ונתרבו מן מאכלו האסורות. ולפיכך כתוב ונטמתם בלא אל"ף. כי נטמטם מוחו והולך בחשך:

ופגימין בעלמא דאתי. כל שכן מאן דאתדבק בסטרא דמסאבא [במאכלי דאסירי] דכלא אחיד דא בדא. וכתיב כי עם קדוש אתה לה' אלהיך וגו':

רבי יוסי פתח ואמר א) כל עמל האדם לפיהו וגו'. אסתכלנא במלי דשלמה מלכא דכלהו אחידן בחכמה עלאה. כל עמל האדם לפיהו. האי קרא בשעתא דדיינין ליה לבר נש בההוא עלמא כתיב. כל ההוא דינא וכל מאי דסביל בההוא עלמא. ונקמין מיניה נקמתא דעלמא דא. לפיהו. בגין פיהו. דלא נטיר ליה וסאיב ליה לנפשיה. ולא אתדבק בסטרא דחיי בסטרא דימינא. וגם הנפש לא תמלא. לא תשתלים דינהא לעלם ולעלמי עלמין. ד"א לא תמלא. לא תשתלם לסלקא לאתרהא לעלמין. בגין דהא אסתאבת ואתדבקת בסטרא אחרא.

ב) ובגין דא כתיב והתקדשתם והייתם קדושים. מאן דמקדש גרמיה מלרע מקדשין ליה מלעילא. מאן דמסאיב גרמיה מלרע מסאבין ליה מלעילא. מקדשין ליה מלעילא יאות. דהא קדושה דמאריה שריא עליה. אבל מסאבין ליה. מאן אתר. ואי תימא מלעילא. וכי מסאבותא שריא לעילא. א"ר חייא היינו דתנינן בעובדא דלתתא אתער עובדא לעילא. אי עובדא דלתתא היא בקדושה. אתער קדושה דלעילא ואתי ושריא עליה ואתקדש ביה. ואי איהו אסתאב לתתא. אתער רוח מסאבותא לעילא ואתי ושריא עליה ואסתאב ביה. דהא בעובדא תליא מלתא. דהא לית לך טב וביש קדושה ומסאבותא דלית ליה עקרא ושרשא לעילא. ובעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא. מאי דתליא בעובדא. בעובדא אתער לעילא ואתעביד עובדא. ומאי דתליא במלין. כד אתגזר במלה אתער הכי לעילא. ואי תימא מלה מאי אתער. אלא הכי כתיב ג) ודבר דבר. האי דבר אתער מלה אחרא לעילא דאקרי דבר [מג].. דהא תנינן האי מלה סלקא ובקע רקיעין עד דאתיישבא בדוכתהא ואתער מאי דאתער. אי טב טב. אי ביש ביש. ועל דא כתיב ונשמרת מכל דבר רע.

ד) רבי יצחק אמר כל מאן דאסתאב במאכלי דאסירי כאלו פלח לעבודה זרה. דאיהי תועבת ה'. וכתיב לא תאכל כל תועבה. מאן דפלח לע"ז נפיק מסטרא דחיי. נפיק מרשותא קדישא ועייל ברשותא אחרא. אוף מאן דאסתאב בהני מיכלי נפיק מסטרא דחיי ונפיק מרשו קדישא ועייל ברשותא אחרא. ולא עוד אלא דאסתאב בהאי עלמא ובעלמא דאתי. וע"ד ונטמתם בם כתיב בלא אל"ף. וכתיב ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמוש האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא. מהו לטמא. לטמא לעמין עובדי כו"מ. דהא אינון מסאבין ומסטרא דמסאבא קא אתיין. וכל חד אתדבק באתריה. רבי אלעזר הוה יתיב קמיה דרבי שמעון אבוי. א"ל הא דתנינן זמין קב"ה לדכאה להו לישראל. במאי. א"ל במאי דכתיב ה) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וגו'. כיון דאתדכאן מתקדשן. וישראל דאתדבקן ביה בקב"ה קדש אקרון. דכתיב ו) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. וכתיב ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. זכאין אינון ישראל דקב"ה קאמר

ופגומים בעולם הבא. כל שכן מי שהתדבק בצד הטומאה [במאכלות אסורות] שהכל מקושר זה בזה. וכתוב כי עם קדוש אתה לה' אלהיך וגו':

ר' יוסי פתח ואמר א) כל עמל האדם לפיהו וגו'. עיינתי בדברי שלמה המלך שכלם מקושרים בחכמה עליונה. כל עמל האדם לפיהו. מקרא זה על השעה שדנים לו לאדם בעולם ההוא נאמר. כל הדין ההוא וכל מה שסובל בעולם ההוא. ונוקמים ממנו נקמות של עולם הזה. לפיהו. בשביל פיהו כל זה. שלא שמרו וטימא לנפשו. ולא נדבק בצד החיים בצד בחינת הימין. וגם הנפש לא תמלא. לא תשתלם עונשה לעולם ולעולמי עולמים. ד"א לא תמלא. לא תקנה שלמות לעלות למקומה לעולם. לפי שהרי נטמאה ונדבקה בצד הטומאה.

ב) ובעבור זה כתוב והתקדשתם והייתם קדושים. מי שמקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה. מי שמטמא עצמו מלמטה מטמאים אותו מלמעלה. מקדשים אותו מלמעלה מובן. שהרי קדושת רבונו שורה עליו. אבל מטמאים אותו. מאיזה מקום. ואפשר תאמר מלמעלה. וכי שורה טומאה למעלה. א"ר חייא זהו שלמדנו שבפעולה שלמטה נתעוררה פעולה למעלה. אם הפעולה שלמטה היא בקדושה. נתעוררה קדושה שלמעלה ובאה ושורה עליו ונתקדש בה. ואם הוא מטמא עצמו למטה. נתעורר רוח טומאה למעלה ובא ושורה עליו ונטמא בו. שהרי בהפעולה תולה הדבר. שאין לך טוב ורע קדושה וטומאה שאין למי עיקר ושורש למעלה. ובהפעולה שלמטה נתעוררה פעולה שלמעלה. מה שתולה במעשה נתעורר למעלה ע"י העשיה ונעשית הפעולה. ומה שתולה בדבור. נתעורר ע"י דבור. כאשר נגזר בדבור למטה נתעורר כך למעלה. ואם תשאל מה יתעורר ע"י דבור. אלא כך כתוב ג) ודבר דבר. זה הדבור יעורר ענין אחר למעלה שנקרא דבר [מג].. שהרי למדנו שזה הדבור עולה ובוקע רקיעים עד שנתישב במקומו ונתעורר מה שנתעורר. אם טוב טוב. אם רע רע. ועל כן כתוב ונשמרת מכל דבר רע.

ד) רבי יצחק אמר כל מי שמטמא עצמו במאכלות אסורות כאלו עובד עבודה זרה. שהיא תועבת ה'. וכתוב לא תאכל כל תועבה. מי שעובד עבודה זרה יוצא מהצד של חיים. יוצא מהרשות הקדוש ונכנס ברשות אחר. וכן מי שמטמא עצמו במאכלות אסורות יוצא מהצד של חיים ויוצא מהרשות הקדוש ונכנס ברשות אחר. ולא עוד אלא שנטמא בעולם הזה ובעולם הבא. וע"כ ונטמתם בם כתוב בלי אל"ף. וכתוב ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמש האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא. מהו לטמא. לטמא להעמים עובדי כו"מ. שהרי הם טמאים ומצד הטומאה הם באים. וכל אחד נדבק בשורשו. רבי אלעזר היה יושב לפני רבי שמעון אביו. אמר לו מה שלמדנו שעתיד הקב"ה לטהר להם לישראל. במה. א"ל בזה שכתוב ה) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וגו'. כיון שנטהרים מתקדשים. וישראל שדבקים בו בהקב"ה קדש נקראים. שכתוב ו) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. וכתוב ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. זכאים הם ישראל שהקב"ה אמר

מראה מקומות א) קהלת ו' ב) דף לא: ג) ישעי' נ"ח ד) דף מב. ה) יחזקאל ל"ו ו) ירמי' ב'

זיו הזהר

[מג] זו מדת המלכות שממנה בא כח הדבור. וכל עניני עולם הזה מתנהגים על פי פקודת מדת המלכות:

אמר עליהם והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני. לפי שכתוב ובו תדבק. וכתוב לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום הללויה. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

קאמר עלייהו והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני. בגין דכתיב ובו תדבק. וכתיב לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום הללויה. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת תזריע

א) **אשה** כי תזריע. למדנו אשה מזרעת תחלה יולדת זכר. אמר ר' אחא הרי למדנו שהקב"ה גוזר על הטפה ההיא אם תהיה זכר. או שתהיה נקבה. ואתה אמרת אשה מזרעת תחלה יולדת זכר [א] א"ר יוסי ודאי שהקב"ה מבחין בין טפת זכר ובין טפת נקבה. ולפי שמבחין בה גוזר עליה אם תהיה זכר או נקבה [ב] וא"ר אחא וילדה זכר. וכי כיון שמזרעת מיד יולדת. שכתוב וילדה. מקרא זה כך הי' צריך לומר. אשה כי תהר והלד זכר. מהו כי תזריע וילדה. א"ר יוסי אשה מן היום שמתעברת עד היום שיולדת [ג] אין לה בפיה אלא הלידה שלה שתצפה שתלד זכר. וע"כ כתוב אשה כי תזריע וילדה זכר.. ב) א"ר אבא בוא וראה בשעה שהאדם בא להתקדש להזדוג באשתו בכונה קדושה שלו. נתעורר עליו רוח קדוש הכולל זכר ונקבה. והקב"ה מרמז למלאך אחד הממונה על הריון של האנשים. ומוסר בידו את הרוח ההוא. ומודיע לו לאיזה מקום יפקיד אותו. זש"כ ג) והלילה אמר הורה גבר. הלילה אמר לאותו הממונה הורה גבר מפלוני [ד] והקב"ה מצוה להרוח ההוא כל מה שנצרך לצות אותו. וזה נתבאר. אז יורד הרוח וצלם אחד עמו. אותו הצלם שעמד למעלה בדמות האיש הזה. בצלם הזה מתגדל. בצלם הזה הולך הוא בעולם הזה. זש"כ ד) אך בצלם יתהלך איש. כל זמן שהצלם הזה נמצא עם האדם. הוא מתקיים בצלמו בעולם הזה. ושנים הם שנתחברו ביחד. ושלמה המלך הזהיר לאנשים ואמר. עד שיפוח היום ונסו הצללים. שנים .. ובוא וראה בשעה שהנשמה יורדת ליכנס בעולם הזה. יורדת לגן עדן שבארץ. ותראה הכבוד של רוחות הצדיקים שעומדים שורות שורות. אח"כ הולכת לגיהנם ושם תראה הרשעים הצועקים וי וי. ואין מרחמים עליהם. ובכל ענין מתרים לה בהתראה. וזה הצלם הקדוש עומד על הרוח עד שיוצא להעולם. כאשר יוצא להעולם מזדמן אותו הצלם אליו ומשתתף עמו ומתגדל עמו. כמו שנאמר אך בצלם יתהלך איש. ובאותו הצלם משתתפים ימי האדם ותולים בו. זש"כ ה) כי תמול אנחנו ולא נדע כי צל ימינו עלי ארץ. כי צל ימינו בודאי [ה] ומן היום שהאשה מתעברת עד היום שיולדת אין מבינים האנשים מעשי הקב"ה. כמה הם גדולים וכמה הם נפלאים. זש"כ מה

א) **אשה** כי תזריע. תנינן אשה מזרעת תחלה יולדת זכר. ר' אחא אמר הא תנינן דקב"ה גזר על ההיא טפה אי איהי דכר. אי איהי נוקבא. ואת אמרת אשה מזרעת תחלה יולדת זכר [א] א"ר יוסי ודאי קב"ה אבחין בין טפה דדכורא ובין טפה דנוקבא. ובגין דאבחין ליה גזר עליה אי להוי דכר אי נוקבא [ב] וא"ר אחא וילדה זכר. וכי כיון דמזרעת יולדת. דכתיב וילדה. האי קרא הכי מבעי ליה. אשה כי תהר ותלד זכר. מהו כי תזריע וילדה. א"ר יוסי אתתא מן יומא דאתעברת עד יומא דיולדת [ג] לית לה בפומא אלא ילידו דילה אי להוי דכר. וע"ד אשה כי תזריע וילדה זכר.. ב) א"ר אבא תא חזי בשעתא דבר נש אתי לאתקדשא לאזדווגא בנוקביה ברעותא קדישא דיליה. אתער עליה רוחא קדישא כליל דכר ונוקבא. ורמיז קב"ה לחד שלוחא ממנא על עדוייהון דבני נשא. ומני בידיה ההוא רוחא. ואודע ליה לאן אתר יפקוד ליה. הה"ד ג) והלילה אמר הורה גבר. הלילה אמר לההוא ממנא הורה גבר מפלניא [ד] וקב"ה אפקיד ליה לההוא רוחא כל מה דאפקיד. והא אוקמוה. כדין רוחא נחתא וחד צולמא עמיה. ההוא דקאים בדיוקניה לעילא. בהאי צולמא אתרבי. בהאי צולמא אזיל בהאי עלמא. הה"ד ד) אך בצלם יתהלך איש. בעוד דהאי צולמא אשתכח עמיה דבר נש. בצולמא דיליה קאים בהאי עלמא. ותרין אינון דמתחברן כחדא. ושלמה מלכא אזהר לבני נשא ואמר. עד שיפוח היום ונסו הצללים. תרי.. ותא חזי בשעתא דנשמתא נחתא לעאלא ליה בהאי עלמא. נחתא בגינתא דעדן דארעא. וחמאת יקרא דרוחיהון דצדיקיא דקיימין שורין שורין. לבתר אזלא לגיהנם וחמאת להו לרשיעיא דצווחין ווי ווי. ולא מרחמי עלייהו. ובכלא אסהידו בה סהדותא. והאי צולמא קדישא קיימא עליה עד דנפיק לעלמא. כד נפיק לעלמא אזדמן האי צולמא לגביה ואשתתף בהדיה ואתרבי עמיה. כמה דאתמר אך בצלם יתהלך איש. ובההוא צלם אשתתפו יומוי דב"נ ותליין ביה. הה"ד ה) כי תמול אנחנו ולא נדע כי צל ימינו עלי ארץ. כי צל ימינו ודאי [ה] ומן יומא דמתעברא אתתא עד יומא דאולידת לא ידעין בני נשא עובדוי דקב"ה. כמה אינון רברבין וכמה אינון עלאין. הה"ד מה

מראה מקומות א) דף מב: ב) דף מג. ג) איוב ג' ד) תלים ל"ט ה) איוב ח'

זיו הזהר

פרשת תזריע [א] קשיא ליה דאם גזרה אין כח הטבע ואם כח הטבע אין גזרה: [ב] מתרץ ששניהם נצרך שהקב"ה רואה מה שחייבה הטבע ואם ישר בעיניו גוזר שתקלט הזרע בהריון ומוסר השמירה להמלאך. ואם לאו אין כאן גזרה. ואז הזרע נפלט. או מסרית ולא נעשה הריון כלל או שנעשה הריון שאינו של קיימא: [ג] פי' כיון שתשוקתה כל כך גדולה ללדת זכר מובן שתיכף בשעת ההזרעה היתה מהרהרת ומציירת במחשבתה שתלד זכר. כידוע שכח המחשבה בשעת מעשה פועל הרבה. ובזה יתורץ מה שכתוב אשה כי תזריע וילדה זכר: [ד] פי' מדת המלכות שנקראת לילה מוסרת דבר ההריון להמלאך הממונה על זה: [ה] היינו שהצל משותף עם ימינו:

מה רבו מעשיך ה' וגו'. תא חזי כל רוחין דעלמא כלילן דכר ונוקבא. וכד נפקין דכר ונוקבא נפקין. ולבתר מתפרשן בארחייהו. אי זכי ב"נ לבתר מזדווגי כחדא. והיינו בת זוגו. ומתחברן בזווגא חד בכלא. רוחא וגופא.. ואי לא זכי מפרישין לה מניה ויהבין לה לאחרא. ומולידן בנין דלא כדקא יאות:

רעיא מהימנא

א) **וביום** השמיני ימול בשר ערלתו. פקודא דא למגזר לח' יומין. גזירו דקיימא קדישא רזא עלאה. דכתיב ב) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. למאן. לאינון יראיו. אינון דחלי חטאה. דהא רזא דקיימא קדישא לא אתחזי לגלאה בר להו. ורזא דקיימא קדישא הא אוקמוה ואתמר בכמה דוכתין. ורזא דא לח' יומין איהו חיובא על עלמא לכל עמא קדישא [ו] דכתיב וביום השמיני ימול בשר ערלתו. יום השמיני. דא הוא את קיימא קדישא דאיהו תמינאה לכל דרגין [ז] וגזירו דהאי קיימא לאעברא ההיא ערלה מקמי ברית [ח] דהא בההוא זמנא דמתכנשי עמא קדישא לאעברא האי ערלה מקמי ברית. קב"ה כניש כל פמליא דיליה ואתגלי ודאי לאעברא לההיא ערלה לעילא מקמי ברית קיימא קדישא. דהא כל עובדין דישראל עבדין לתתא מתערי עובדא לעילא. ובההוא זמנא אתדחיא ההיא ערלה מכל עמא קדישא לעילא [ט] ולהאי ערלה מתקני מאנא חדא בעפרא לאשראה האי ערלה בגויה. ברזא דכתיב ג) ונחש עפר לחמו. ועפר תאכל כל ימי חייך. מכאן דלא אצטריך לאנהגא קלנא בההוא אתר. אע"ג דמעברי ליה מקמי האי ברית. ודוכתיה כד מתעברא מהאי ברית עפרא איהו. דהא בתר דההוא נחש אתעבר מקמי אדם. קב"ה שוי ליה מדוריה בעפר. דכתיב ועפר תאכל כל ימי חייך. וכיון דקב"ה כד אעבר ליה מקמי אדם שוי מדוריה בעפרא דאתקין ליה. כך בההוא גוונא ממש. אנן צריכין כד מעברין לערלה לאתקנא ליה עפרא למהוי ביה מדוריה. כל בר נש אצטריך לקרבא האי ברא קרבנא לקב"ה בחדוא ברעו דלבא. למיעל ליה תחות גדפוי דשכינתא. ואתחשב קמי קב"ה דאיהו קרבנא שלים לאתקבלא ברעוא. וקרבנא דא כגוונא דקרבנא דבעירא. דא לח' יומין. ודא לח' יומין. דכתיב ומיום השמיני והלאה ירצה. במאי ירצה. במעבר עליה חד שבתא [י] כיון דאעבר עליה חד שבתא כדין ירצה דא לקרבנא ודא לקרבנא. אמאי. בגין דאתדבק ואזדמן לגבי ההוא שבת רזא דברית קדישא [יא] ועל דא כלא ברזא עלאה איהו. ע"כ ר"מ:

ד) **אדם** כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת וגו'. א"ר חייא תא חזי שאת או ספחת או בהרת הא ג' זינין הכא. וכלהו אקרון נגע צרעת. הה"ד והיה בעור בשרו לנגע צרעת. מהו נגע צרעת. סגירו. סגירו בכלא [יב] וכתיב והובא אל אהרן הכהן וגו'. אבל

מה רבו מעשיך ה' וגו'. בוא וראה כל רוחות העולם כלולים מזכר ונקבה. וכאשר יוצאים זכר ונקבה יוצאים. ואח"כ נפרדים בדרכיהם. אם זוכה האדם מזדוגים אח"כ יחד. וזו היא בת זוגו. ומתחברים בזיוג אחד בכל. הרוח והגוף.. ואם אינו זוכה מפרישים אותה ממנו ונתנית לאחר. ומולידים בנים שאינם הגונים:

רועה הנאמן

א) **וביום** השמיני ימול בשר ערלתו. מצוה זו למול לשמנה ימים. מילת הברית הקדוש סוד עליון הוא. שכתוב ב) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. למי. לאותן יראיו. אותן יראי חטא. שהרי סוד ברית הקדוש אין ראוי לגלותו מלבד להם. וסוד ברית הקדוש כבר נאמר ונתבאר בכמה מקומות. וזה הסוד למול לשמנה ימים הוא חיוב על העולם לכל העם הקדוש [ו] שכתוב וביום השמיני ימול בשר ערלתו. יום השמיני. זה רמז על אות הברית הקדוש שהוא שמיני לכל המדרגות [ז] ומילת זה הברית היא להעביר שם ערלה ההיא מלפני הברית [ח] שהרי באותו הזמן שנאסף עם הקדוש להעביר ערלה זו מלפני הברית. מאסף הקב"ה כל פמליא שלו ונתגלה בודאי להעביר ערלה ההיא למעלה מלפני ברית היסוד הקדוש. שהרי כל המעשים שעושים ישראל למטה מעוררים פעולה למעלה. ובאותו הזמן נדחית ערלה ההיא מכל העם הקדוש למעלה [ט] ולערלה זו מכינים כלי אחד עם עפר להניח ערלה זו בתוכו. בסוד הכתוב ג) ונחש עפר לחמו. ועפר תאכל כל ימי חייך. מכאן נראה שלא נצרך לנהוג בזיון במקום ההוא. אע"פ שמעבירים אותו מלפני הברית הזה. ומקומו כאשר נפרד מזה הברית עפר הוא. שהרי לאחר שנחש ההוא נפרד מלפני אדם. עשה לו הקב"ה מדורו בעפר. שכתוב ועפר תאכל כל ימי חייך. וכיון שהקב"ה כאשר העבירו מלפני אדם עשה מדור הנחש בהעפר שהכין לו. כן באותו הדמיון ממש. אנהנו צריכים בכריתת הערלה להכין לה עפר להיות בו מדור שלה. כל אדם צריך ביום המילה להקריב בנו קרבן להקב"ה בשמחה ברצון הלב. להכניסו תחת כנפי השכינה. ונחשב לפני הקב"ה שהוא קרבן שלם להתקבל ברצון. וקרבן זה הוא כדמיון קרבן הבהמות. זה לח' ימים. וזה לח' ימים. שכתוב ומיום השמיני והלאה ירצה. במה ירצה. בזה שעובר עליו שבת אחד [י] כיון שעבר עליו שבת אחד אז ירצה זה לקרבן וזה לקרבן. ולמה. לפי שנדבק ונזדמן אצל השבת ההוא שהוא סוד ברית הקדוש [יא] וע"כ הכל הוא בסוד העליון. ע"כ ר"מ:

ד) **אדם** כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת וגו'. א"ר חייא בוא וראה שאת או ספחת או בהרת הרי כאן ג' מינים. וכלם נקראים נגע צרעת. וש"כ והיה בעור בשרו לנגע צרעת. מהו נגע צרעת. כתרגומו סגירו. הסגר בכל [יב] וכתוב והובא אל אהרן הכהן וגו'. אבל

מראה מקומות א) דף מג: ב) תלים כ"ה ג) ישעי' ס"ה ד) דף מה:

זיו הזהר

[ו] היינו הבית דין או סתם אנשים אחרים מחויבים למול התינוק הנולד אם אין אביו מכניסו לברית: [ז] פי' שמן חכמה עד יסוד ועד בכלל הן ח' מדרגות. מכאן מובן הסוד של **אחד**. **א** כתר. **ח** היינו ח' ספירות חבח"ג תנה"י. **ד** היינו מלכות: [ח] פי' להעביר קליפת הנחש שהוא טומאת הערלה מן ספירת היסוד שלא יגזל משם השפע הנשפעת לעם ישראל: [ט] פי' שהנחש שהוא גם השטן נדחה שלא יקטרג על ישראל: [י] שבת אחד היינו כל זמן השבת מן היום ומן הלילה. לכך אין די בשבעה ימים: [יא] שבת הוא סוד התקשרות והזדוגות יסוד ומלכות והתקשרות כל העולמות לקבל שפע מן המקור הנובע לתוך המעין: [יב] פי' שנסגר בעדו ההשפעה

אבל הנגעים הנראים מבחוץ כתוב וראהו הכהן וטמא אותו. שהרי ב־ודאי הנגעים הנראים מבחוץ באנשים מצד הטומאה באים. ואין הם יסורין של אהבה. א"ר יוסי מניין שכך. א"ר חייא שכתוב א) טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת. אם זו התוכחת היא מאהבה נסתרת היא מאנשים. כדמיון זה מי שמוכיח לחברו באהבה צריך להסתיר דברי תוכחתו מאנשים. שלא יתבייש מהם חברו. ואם דברי תוכחתו בפרסום לפני אנשים אין הם באהבה. כך הקב"ה כשמוכיח לאדם בכל ענין מוכיחו באהבה. בתחלה מכה לו בגופו בפנים. אם חזר בו מוטב. ואם לאו. מכה לו תחת בגדיו בעורו. ואלו נקראים יסורים של אהבה. אם חזר בו מוטב. ואם לאו. מכה לו בהתגלות בפניו לפני הכל. בשביל שיסתכלו בו וידעו שזה הוא חוטא. ואין הוא אוהבו של רבונו — :

ב) פתח איש אחד ואמר. כתוב וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה. [תרגומו לרוח ממללא] עפר מן האדמה. זו עפר ארץ הקדושה שמשם נברא. והוא מקום בית המקדש. ויפח באפיו נשמת חיים. זו הנשמה הקדושה שנמשכה מאותן החיים שלמעלה. ויהי האדם לנפש חיה. אדם נכלל בנפש קדושה מן חיה העליונה שהוציאה הארץ [יג] שכתוב תוצא הארץ נפש חיה. נפש של חיה עליונה ההיא. ולפי שנפש חיה זו היא קדושה עליונה. כאשר ארץ הקדושה מושכת אותה בקרבה ונכללת בה. אז היא נקראת נשמה [יד] ובוא וראה בכל זמן שהאדם הולך בדרך אמת. ופיו ולשונו מדברים דיבורים קדושים תפלה ותורה. אז אותה הנשמה מתדבקת בו. אהוב רבונו הוא. והרבה שומרים ישמרהו מכל הצדדים. נרשם הוא לטוב למעלה ולמטה. ושכינה הקדושה שורה עליו. וזה הוא העולה למעלה ומדבר לפני המלך הקדוש. נכנס בכל השערים ואין מוחה בידו. וע"כ נקרא רוח ממללא. שהרי כל שאר הנפשות אין להם רשות לדבר לפני המלך מלבד זה. ובזמן שהוא נלוז בדרכיו ופיו ולשונו מדברים דיבורים רעים. השכינה מסתלקת ממנו והנשמה הקדושה בורחת ממנו ואינה מתדבקת בו. ומצד נחש הרע והתקיף נתעורר רוח אחד שמשוטט והולך בעולם. ואינו שורה אלא במקום שהקדושה העליונה נסתלקה משם. ואותן דיבורים הרעים עולים למקום נחש הרע. כי הכל לשרשו נמשך. וכשהם עולים כלם מכריזים ואומרים. העלו מסביב דיבור הרע של פלוני. פנו מקום לדרכו של נחש התקיף. ונשמה זו עולה בבושה ובצער גדול. ואין נותנים לה מקום לדבר כמקדם. וכאשר דיבור הרע הזה עולה בדרכים ידועים ושורה לפני נחש התקיף. אז נתעוררים הרבה רוחות בעולם. ורוח אחד יוצא מן הצד ההוא ומוצא שזה האיש עוררו בדיבור רע. ושזה רוח ממללא הקדוש ברח ממנו. אז שורה עליו רוח ההוא ומטמא אותו. ואז הוא נעשה מצורע. ונפגם בבשרו במראה פניו. וע"כ כתוב ג) שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. ודאי נפש הזאת שהיתה ממללא נעשית אלמת בשביל דיבור הרע. וכמו שהאדם נענש כך בשביל דיבור רע. כך ענשו בשביל דיבור טוב הבא לידו ויכול

מראה מקומות א) משלי כ"ז ב) דף מו: ג) משלי כ"א

אבל אינון דיתחזון לבר כתיב וראהו הכהן וטמא אותו. דהא ודאי אינון דיתחזון לבר בבני נשא מסטרא דמסאבא קא אתיין. ולאו יסורין דאהבה נינהו. א"ר יוסי מנא לן. א"ר חייא דכתיב א) טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת. אי האי תוכחת מאהבה איהי מסותרת מבני נשא. כגוונא דא מאן דאוכח לחבריה ברחימותא בעי לאסתרא מלוי מבני נשא. דלא יכסיף מינייהו חבריה. ואי מלוי אינון באתגליא קמי בני נשא לאו אינון ברחימותא. כך קב"ה כד אוכח לבר נש בכלא אוכח ברחימותא. בקדמיתא מחי ליה בגרמיה דלגו. אי הדר ביה מוטב. ואי לאו. מחי ליה תחות תותביה בעורו. ואלין אקרון יסורין דאהבה. אי הדר ביה מוטב. ואי לאו. מחי ליה באתגליא באנפוי קמי כלא. בגין דיסתכלון ביה וינדעון דהא חטאה איהו. ולאו רחימא דמאריה הוא — :

ב) פתח ההוא גברא ואמר. וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה. [תרגומו לרוח ממללא] עפר מן האדמה. דא עפרא דארעא קדישא דמתמן אתברי. והוא אתר דבי מקדשא. ויפח באפיו נשמת חיים. דא נשמתא קדישא דאתמשכא מאינון חיים דלעילא. ויהי האדם לנפש חיה. אדם אתכליל בנפשא קדישא מחיה עלאה דאפיקת ארעא [יג] דכתיב תוצא הארץ נפש חיה. נפש דההיא חיה עלאה. ובגין דהאי נפש חיה איהי קדישא עלאה. כד ארעא קדישא משכא לה בגווה ואתכלילת בה. כדין קרינן לה נשמה [יד] ותא חזי בכל זמנא דבר נש אזיל באורח קשוט. ופומיה ולישניה ממללן מלי קדישין בצלותא ובאורייתא. האי נשמתא אתדבקת ביה. רחימא דמאריה איהו. וכמה נטורין נטרין ליה מכל סטרין. רשימא איהו לטב לעילא ותתא. ושכינתא קדישא שריא עלוי. ודא איהו דסלקא לעילא וממללא קמי מלכא קדישא ועיילא בכל תרעין ולית דימחי בידהא. וע"ד אתקרי רוח ממללא. דהא כל שאר נפשתא לית לון רשו למללא קמי מלכא בר האי. ובזמנא דאיהו אסטי אורחוי ושפוותיה ולישניה ממללן מלין בישין. שכינתא אסתלקת מניה ונשמתא קדישא אתעברת מניה ולא אתדבקת ביה. ומסטרא דחויא בישא תקיפא אתער רוחא חדא דשט ואזיל בעלמא. דלא שריא אלא באתר דקדושה עלאה אסתלק מתמן. ואינון מלין סלקין לאתר דחויא בישא. דכלא לאתריה אתהדר. ובשעתא דסלקין כלא מכריזין ואמרין. אסתלקו סוחרניה דמלה בישא דפלניא. פנו אתר לארחיה דחויא תקיפא. והאי נשמתא סלקא בכסופא בעקו דכלא. ולא יהבין לה אתר למללא כמלקדמין. וכד האי מלה בישא סלקא באורחין ידיען ושארי קמי דחויא תקיפא. כמה רוחין מתערין בעלמא ורוחא נחתא מההוא סטרא ואשכח דהאי ב"נ אתער ליה במלה בישא. והא דרוחא ממללא קדישא אתעברת מניה. כדין ההוא רוחא שריא עלוי וסאיב ליה. וכדין איהו אתעביד סגיר ואתפגים בבשריה בחיזו דאנפוי. וע"ד כתיב ג) שומר פיו ולשונו שומר מצרת נפשו. ודאי האי דהות ממללא אתעבידת משתוקא בגין מלולא בישא. וכמה דעונשא דבר נש בהאי בגין מלה בישא. כך עונשיה בגין מלה טבא דקאתי ליד ויכיל

זיו הזהר

דלעילא: [יג] חיים שלמעלה היינו ספירת הבינה הנקראת אימא עלאה. הארץ זו ספירת המלכות שנקראת אמא תתאה. ונפש הא[...] נמשכת תחלה מן בינה למלכות. וממנה לעולם הזה: [יד] פי' לאתר בואה מן בינה למלכות שנקראת ארץ הקדושה נקראת נש[...] ושם ניתן לה כח הדבור. כי הדבור הוא במלכות:

ויכיל למללא ולא מליל. בגין דפגים לההוא רוחא ממללא. דהיא אתתקנת למללא לעילא ולמללא לתתא. וכלא בקדושה. כל שכן אי עמא אזלא בארחא עקימא. ואיהו יכיל למללא להו ולאוכחא להו. ושתיק ולא מליל. נעכר במכתשין דמסאבותא. כמה דכתיב א) נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר.. ב) והיה בבשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן. א"ר יוסי האי נגע כל גוונין דיליה אתערו בהו חבריא [טו] וכהנא הוה ידע בהו לדכאה ולמסאבא. הוה ידע אי אינון דהוו יסורין דרחימותא. או אינון דאשתכחו במאן דמאיס ביה מאריה ורחיק מניה.. א"ר יצחק לפום ארחוי בישא דבר נש גרים נגע בעלמא. ודינא שריא בעלמא. והיינו נגע צרעת [טז] נגע צרעת הא אתערו חבריא. אבל צרעת כתרגומו. א"ר יהודה מאי תרגומו. סגירו. דסגיר ולא פתח [יז] וכד סגיר הוא ולא פתח נגע הוא דאקרי —:

ג) **נגע** צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן. א"ר יצחק תאנא בכמה דרגין אתקרי בר נש. אדם. גבר. איש. אנוש. גדול שבכלם אדם. דכתיב ויברא אלהים את האדם בצלמו. וכתיב כי בצלם אלהים עשה את האדם. ולא כתיב גבר איש אנוש. א"ר יהודה אי הכי והא כתיב אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. מאן בעי למקרב קרבנא. מאן דאיהו חטאה. וכתיב אדם. א"ר יצחק תא חזי קיומא דעלמא דעלאין ותתאין הוא קרבנא. נייחא דקב"ה. ומאן אתחזי למקרב קמיה האי נייחא. הוי אימא האי אדם דיקירא מכלא. א"ל אי הכי הא כתיב אדם כי יהיה בעור בשרו שאת וגו' והובא אל אהרן. וכתיב נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן. א"ל להאי בעי קב"ה לדכאה יתיר מכלא. דמאן דאיהו בדרגא עלאה דכלהו לא ליתיב הכי. ובגין כך כתיב באדם והובא אל הכהן. ובא לא כתיב אלא והובא. דכל מאן דחמי ליה אתחייב ביה לאקרוביה קמי כהנא. דדיוקנא קדישא לא ליתיב הכי. וכתיב איש או אשה כי יהיה בו נגע בראש וגו'. ואיש או אשה כי יהיה בעור בשרם בהרות וגו'. ולא כתיב בהו והובא. א"ל והא כתיב כי זה משה האיש וגו'. והאיש משה ענו מאד וגו'. אמאי לא אקרי אדם. א"ל בגין דאקרי עבד למלכא. דכתיב לא כן עבדי משה. ד) משה עבדי. ואוף הכי אקרי איש לגבי אדם דלעילא [יח].. ה) רבי חזקיה אמר תא חזי באתר חד אהרן הכהן. ובאתרא אחרא הכהן סתם. דא קב"ה [יט] א"ר יצחק והא כתיב נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן. אי הכי דא קב"ה. א"ל אין. בגין דביה תליא כל דכיותא וכל קדושתא. א"ל אי הכי אמאי והובא. והועלה מבעי ליה. א"ל כד"א והובא את בדיו בטבעות. דעייל דא בגו דא. אוף הכא והובא. דיכנסון ליה לכהנא לדכאה ליה דיהדר ביה. ויעלון מלוי קמיה [כ] וא"ר יצחק הכי תנינן. נגע צרעת. נגע הוא דינא תקיפא דשריא בעלמא. צרעת. סגירו. כמה דאתמר. סגירו דנהורא עלאה. סגירו דטיבו עלאה דלא נחית לעלמא. כי תהיה באדם.

באדם

ויכול לדבר ואינו מדבר. לפי שפוגם רוח ממללא ההוא. שהיא נתתקנה לדבר למעלה ולדבר למטה. והכל בקדושה. כל שכן אם העם הולך בדרך נלוז. והוא יכול לדבר עמם ולהוכיחם. ושותק ואינו מדבר. נעכר בנגעים טמאים. כמו שכתוב א) נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר.. ב) והיה בבשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן. א"ר יוסי נגע זה כל מראות שלו נתעוררו בהם החברים [טו] והכהן הי' מכיר בהם לטהר ולטמא. היה מכיר אם הם יסורים של אהבה. או שהם נמצאים באיש הזה שמאס בו רבונו ונתרחק ממנו.. א"ר יצחק לפי דרכיו הרעים של האדם גורם נגע בעולם. והדין שורה בעולם. וזהו נגע צרעת [טז] נגע צרעת הרי נתעוררו בו החברים. אבל צרעת כתרגומו. א"ר יהודה מה תרגומו. סגירו. שסוגר ואין פותח [יז] וכאשר נסגר ולא נפתח זה נקרא נגע—:

ג) **נגע** צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן. א"ר יצחק למדנו בכמה מדרגות נקרא בן אדם. אדם. גבר. איש. אנוש. גדול שבכלם אדם. שכתוב ויברא אלהים את האדם בצלמו. וכתוב כי בצלם אלהים עשה את האדם. ולא כתוב גבר איש אנוש. א"ר יהודה אם כן הרי כתוב אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. מי צריך להקריב קרבן. זה שהוא חוטא. וכתוב אדם. א"ר יצחק בוא וראה קיום העולם וקיום העליונים והתחתונים הוא הקרבן. נחת רוח של הקב"ה. ומי ראוי להקריב לפניו נחת רוח הזה. אין זה כי אם אותו האדם הנכבד מהכל. א"ל אם כן הרי כתוב אדם כי יהיה בעור בשרו שאת וגו' והובא אל אהרן. וכתוב נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן. א"ל כי לזה רוצה הקב"ה לטהרו יותר מהכל. שזה שהוא במדרגה העליונה יותר אל ישב כך. ולפיכך כתוב באדם והובא אל הכהן. ובא לא כתוב אלא והובא. שכל מי שרואה אותו נתחייב בו להקריבו לפני הכהן. לבעבור שצורה קדושה אל תשב כך. וכתוב איש או אשה כי יהיה בו נגע בראש וגו'. ואיש או אשה כי יהיה בעור בשרם בהרות וגו'. ולא כתוב בהם והובא. א"ל הרי כתוב כי זה משה האיש וגו'. והאיש משה ענו מאד וגו'. מפני מה לא נקרא אדם. א"ל לפי שנקרא עבד למלך. שכתוב לא כן עבדי משה. ד) משה עבדי. ואף גם זה שנקרא איש לעומת האדם שלמעלה [יח].. ה) רבי חזקיה אמר בוא וראה במקום אחד כתוב אהרן הכהן. ובמקום אחר הכהן סתם. זה הקב"ה [יט] א"ר יצחק והרי כתוב נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן. א"כ גם כאן זה הקב"ה. א"ל כן. לפי שבו תולה כל טהרה וכל קדושה. א"ל אם כן למה כתוב והובא. והועלה הי' צריך לומר. א"ל ככתוב והובא את בדיו בטבעות. שנכנס זה בתוך זה. אף כאן והובא. שיכניסו אותו אל הכהן שיטהר אותו להחזירו בתשובה. ואז יעלו דיבוריו לפני הקב"ה [כ] וא"ר יצחק כך למדנו. נגע צרעת. נגע הוא דין תקיף השורה בעולם. צרעת. סגירו. כמו שנתבאר. הסגר אור העליון. הסגר שפע טוב העליון שאינו יורד לעולם. כי תהיה באדם.

באדם

מראה מקומות א) תלים ל"ט ב) דף מז. ג) דף מח. ד) יהושע א' ה) דף מט:

זיו הזהר

[טו] פי' שנתעוררו לפלפל בהלכות מראות נגעים: [טז] פי' צרע"ת היא צירוף שתי תיבות צ"ר ע"ת. כמו שמורגל בפי האנשים בזמן שאין שפע בעולם כראוי אומרים זה לזה עתה עת צר: [יז] פי' ששערי השפע נסגרים: [יח] פי' לעומת זה שאמר עליו יחזקאל ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה: [יט] פי' ענין סתם היינו שיש לפרש בפשוט על הכהן שלמטה ובדרך רמז וסוד על הכהן שלמעלה. זה הקב"ה. והיינו מדה המשפעת חסד לעולם: [כ] כאן נ"ב יפורש כך שסתם כהן היינו שלמטה ושלמעלה. תחלה יובא להכהן שלמטה להחזירו בתשובה. ועי"ז יובא אח"כ להכהן שלמעלה:

באדם סתם [כא] והובא אל הכהן. זה הכהן שלמטה. שהוא נתתקן לפתוח הסגר ההוא. ולהדליק את הנרות שיהי' נמצא על ידו שפע ברכות למעלה ולמטה ויברח ויסתלק נגע ההוא. ויהי' שורה אור של רחמים על הכל. ולפיכך והובא אל הכהן:

א) **ואיש** או אשה כי יהיה בעור בשרם בהרות בהרות לבנות. א"ר יוסי למדנו מראות בבהרת עזה המסובבים ומסובבי' כמו סל בשרבוטיו. ובהמראות דנו והתפלפלו באותן הגונים [כב] א"ר יצחק יש מי שלמד ש' טעמי הלכות בבהרת עזה, וכלם למדתי מאבי. מלבד בהרת לבנה. שבהרת אחת יכולה להיות טמא. רק עד אחד היא לטהרה. שתי בהרות. ב' עדים ובודאי טהור. מכאן ולהלאה אפילו מאה כשתים ושתים כמאה. וזה למדתי מעצמי אח"כ. שכתוב לא יקום עד אחד באיש וגו'. על פי שנים עדים יקום דבר:

וכי יהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם. רבי חזקיה היה יושב לפני רבי שמעון ואמר. כתוב נגע לבן אדמדם. אז הוא נגע. שהרי הלבנונית אין עומדת במראיתה [כג] פתח רבי שמעון ואמר כתיב ב) אם יהיו חטאיכם כשנים וגו'. זכאים הם ישראל שהקב"ה רוצה לטהר אותם בכל. בשביל שלא יהיו נמצאים בדין לפניו. ושרי הדין אל ישלטו בהם. שהרי הכל הולך אחר מינו. אדום לאדום. ולבן ללבן. ימין לימין. ושמאל לשמאל. בעשו כתוב ויצא הראשון אדמוני. וע"כ היה שורה בו מינו. ג) ואם תשאל אדמוני כתוב בעשו. והלא כתוב גם בדוד ד) ויביאהו והוא אדמוני. אלא עשו מן זוהם הזהב נעשה [כד] ודוד בזוהר הזהב נדבק. בעשו כתוב בו אדמוני כלו כאדרת שער. שהוא בזוהם ופסולת התוך הזהב יצא. ובדוד כתוב בו עם יפה עינים וטוב ראי. בוא וראה מה הטעם. כי גון לבן ידוע ענינו. וגון אדום ידוע ענינו. אם האדמימות בתחלה ואח"כ נראה בו לבנינות. הרי כח טהור נולד בו ומתחיל להטהר. ואם לבנונית בתחלה ואח"כ נראה בו אדמימות הרי התחיל להטמא. בזה כתוב וטמאו הכהן. שהרי נולד בו הכח של אודם להטמא. והכהן היה מכיר בכל אותן הגונים. ולפעמים כשנראה בו גון של טהרה היה צריך להסגירו. לראות אם נולד בו גון אחר טמא. ואם לא היה מטהרו. זש"כ וטהרו הכהן וגו'. ה) ר' יצחק אמר מהו נגע לבן אדמדם. נגע ממש הוא אם הלבנינות נראתה והאדמימות לא עברה. כך נשמע ממה שכתוב לבן אדמדם. ר' יוסי אמר הטעם לפי שהלבנינות אינה נראית בלבדה אלא ביחד עם האדמימות. כעין ערבוב של לבן ואודם. ר' יצחק אמר אע"פ שהלבנינות נראית בלבדה אם האדמומית לא עברה נגע הוא [כה] שכתוב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. וכאשר נתלבן הכל רחמים נמצאים והדינים נעקרו. למד רבי אבא. כתוב נגע הוא וכתוב נגע היא. אחד לשון זכר ואחד לשון נקבה. אלא כאשר העולם של בחינת נקבה נטמא בעבור חטאי התחתונים כתוב נגע היא. וכאשר

באדם סתם [כא] והובא אל הכהן. דא כהן דלתתא. דהוא אתתקן למפתח ההוא סגירו. ולאדלקא בוצינא דישתכחו על ידוי ברכאן לעילא ולתתא. ויתעבר ויסתלק ההוא נגע. וישרי נהירו דרחמי על כלא. ובגין כך והובא אל הכהן:

א) **ואיש** או אשה כי יהיה בעור בשרם בהרות בהרות לבנות. א"ר יוסי תנינא חיזו בבהרת עזה דמוקפי כסילתא. ובחיזו אתדן באינון גוונין [כב] א"ר יצחק ש' טעמי אית מאן דגריס בבהרת עזה. וכלהו אוליפנא מאבא. בר חוור. חד סאיב. סהדא חד. תרין. תרי סהדי ודכי. מכאן ולהלאה אפילו מאה כתרי ותרי כמאה. ודא אוליפנא לבתר. דכתיב לא יקום עד אחד באיש וגו'. על פי שנים עדים יקום דבר:

וכי יהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם. רבי חזקיה הוה יתיב קמיה דרבי שמעון ואמר. כתיב נגע לבן אדמדם. כדין הוא נגע. דהא חוורא לא קאים בעיניה [כג] פתח רבי שמעון ואמר כתיב ב) אם יהיו חטאיכם כשנים וגו'. זכאין אינון ישראל דקב"ה בעי לדכאה לון בכלא. בגין דלא ישתכחון בדינא קמיה. ומאריהון דדינא לא ישלטון בהון. דהא כלא אזיל בתר זיניה. סומקא לסומקא. וחוורא לחוורא. ימינא לימינא. ושמאלא לשמאלא. בעשו כתיב ויצא הראשון אדמוני. ועל דא שריא ביה זיניה. ג) ואי תימא אדמוני כתיב בעשו. וכתיב ביה בדוד ד) ויביאהו והוא אדמוני. אלא דא מזוהמא דדהבא אתעביד [כד] ודא בזוהרא דדהבא אתדבק. בעשו כתיב ביה אדמוני כלו כאדרת שער. בזוהמא דהתוכא נפיק. ובדוד כתיב ביה עם יפה עינים וטוב ראי. תא חזי מאי טעמא. גוונא חוורא אשתמודע. וגוונא סומקא אשתמודע. סומקא בקדמיתא ואתחזי ביה חוורא. הא דכיותא אתיליד ביה ושארי לאתדכאה. חוורא בקדמיתא ואתחזי ביה סומקא הא שארי לאסתאבא. כתיב וטמאו הכהן. דהא אתיליד ביה סומקא לאסתאבא. וכהנא הוה ידע בכל אינון גוונין. ולזמנין דאתחזי ביה גוונא דדכיותא יסגר ליה. למחמי אי אתיליד ביה גוונא אחרא. ואי לאו מדכי ליה. הה"ד וטהרו הכהן וגו'. ה) ר' יצחק אמר מהו נגע לבן אדמדם. נגע ממש הוא אי חוורא אתחזי וסומקא לא אתעבר. משמע דכתיב לבן אדמדם. ר' יוסי אמר דחוורא לא אתחזי אלא בסומקא. כגוונא חוורא וסומקא. ר' יצחק אמר אע"ג דחוורא אתחזי אי סומקא לא אזיל נגע הוא [כה] דכתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. וכד אתחוור כלא רחמי אשתכחו ודינין אתעקרו. תאני ר' אבא. כתיב נגע הוא וכתיב נגע היא. חד דכר וחד נוקבא. אלא כד נוקבא אסתאבת בגין חובי תתאי כתיב נגע היא. וכד

מראה מקומות א) דף נ: ב) ישעי' א' ג) דף נא. ד) שמואל א' י"ו ה) דף מט.

זיו הזהר

[כא] כאן יפורש כך. כונתו סתם אדם בפשוט היינו שלמטה ובדרך רמז וסוד היינו העולם שלמעלה שנאמר עליו ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. כי האדם שלמטה גורם בחטאיו פגם למעלה: [כב] דברי הזהר כאן הם כחידה סתומה והמפורשים נדחקו מאד בפירושם. ולפענ"ד שם התיבות מהופכות על פי טעות וכצ"ל כמו שכתבתי והענין מובן לכל מבין: [כג] כי מראה לובן מרמז על חסד. ואודם על דין. וכיון שפתוך באדמומית נגע הוא: [כד] פי' מן הפסולת והרע שברע ממדת הדין. ודוד מן הטוב שבמדת הדין: [כה] ר' יוסי מקיל שאע"פ שיש אדמימות אם הלובן עומד בלבדו אין מקלקל האודם שאצלו וטהור. אבל ר' יצחק מחמיר שאין טהור אלא כשעבר האודם לגמרי:

וכד דכר לא אתדכי בגין חובי תתאי כתיב נגע הוא [כו] ואשתמודען מלין אלין לגבי כהנא דינין דאתו מהאי ודינין דאתו מהאי. ואשתמודען קרבני דבעיין לקרבא. דכתיב זכר תמים. וכתיב נקבה תמימה יביאנה. דהא אשתמודען מלי מאן אתו דינין ומאן אינון חובי. אי אתאחדן בהאי או בהאי [כז] ועל דא כתיב א) זבחי אלהים רוח נשברה. לאפקא שאר קרבנין דלא כתיב רוח נשברה. דאינון שלמא לעלמא וחדוה דעלאין ותתאין:

ב) **והבגד** כי יהיה בו נגע צרעת וגו' או בשתי או בערב. א"ר אלעזר בכל עובדוי דבר נש לבעי ליה דלהוון כלהו לשמא קדישא. מהו לשמא קדישא. לאדכרא בפומיה שמא קדישא על כל מאי דאיהו עביד. דכלא הוא לפולחניה. ולא ישרי עלוי סטרא אחרא. בגין דאיהו זמין תדירא לגבי בני נשא ויכיל לאשראה על ההוא עבידתא. ועל דא השתי או הערב הוה אסתאב ושריא עליה רוח מסאבא. ומאי בהאי כך. מאן דפקיד מלוי לסטרא אחרא. דלא אצטריך. על אחת כמה וכמה. ובגין כך כתיב ונשמרת מכל דבר רע:

ג) **זאת** תורת נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים וגו'. א"ר יוסי בגד הצמר או הפשתים אמאי. א"ר יצחק בכלא שריא ובכלא שלטא. ואית כגוונא דא דכתיב ד) דרשה צמר ופשתים. ובגיני כך שולטניה דההוא נגע דנפיק מאתר עלאה דא שלטא בכלא בתרי גווני בצמר ובפשתים [כח] ובגין כך זאת תורת נגע הצרעת בגד הצמר או הפשתים. ה) רבי אבא פתח ו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. זמין קב"ה לאחזאה פורקנא לבנוי כאינון יומין דשלח קב"ה לאפקא לישראל. ואחזי אינון מכתשין במצראי ואלקי לון בגיניהון דישראל. תא חזי מאי בין פורקנא דא לפורקנא דמצרים. פורקנא דמצרים הוה בחד מלכא ובמלכו חדא. הכא בכל מלכין דעלמא. וכדין יתיקר קב"ה בכל עלמא. וינדעון כלהו שלטנו דקב"ה. וכלהו ילקון במכתשין עלאין על חד תרין. בגין דיסרבון כלהו בישראל. וכדין יתגלי שולטניה דקב"ה. דכתיב והיה ה' למלך על כל הארץ. וכדין כלהו יתנדבון בהו בישראל לקב"ה. הה"ד ז) והביאו את כל אחיכם מנחה לה'. וכדין קיימין אבהן בחדוה למחמי פורקנא דבנייהו כמלקדמין. הה"ד כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. אמן כן יהי רצון. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

וכאשר העולם של בחי' זכר אינו מטוהר בעבור חטאי התחתונים כתוב נגע הוא [כו] והיו ניכרים אלה הענינים אצל הכהן דינים שבאו מזה העולם ודינים שבאו מזה העולם. והבין מזה איזה קרבן שצריך להקריב. שכתוב זכר תמים. וכתוב נקבה תמימה יביאנה. שהרי היה ניכר הענין מאין באו הדינים ומהיכן אותן החטאים. אם נאחזים בזה או בזה [כז] ועל זה כתוב א) זבחי אלהים רוח נשברה. להוציא שאר קרבנות שאין כתוב בהם רוח נשברה. שהם שלום לעולם ושמחת העליונים והתחתונים:

ב) **והבגד** כי יהיה בו נגע צרעת וגו' או בשתי או בערב. א"ר אלעזר בכל מעשיו של האדם נצרך לו שיהיו כלם לשם הקדוש. מהו לשם הקדוש. להזכיר בפיו שם הקדוש על כל מה שהוא עושה. ויאמר שהכל הוא עושה לצורך עבודת הבורא. ואז לא ישרה על מעשיו צד הטומאה. לפי שזה הצד נמצא תמיד אצל האנשים ויכול לשרות על מעשה ההוא. וע"כ השתי או הערב הי' נטמא ושרה עליו רוח טומאה. ומה אם בזה כך. מי שמפקיד חפציו לצד הטומאה. שאין נצרך. על אחת כמה וכמה. ולפיכך כתוב ונשמרת מכל דבר רע:

ג) **זאת** תורת נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים וגו'. א"ר יוסי בגד הצמר או הפשתים מפני מה. א"ר יצחק בכל שורה ובכל שולט הנגע. ויש כדמיון זה שכתוב ד) דרשה צמר ופשתים. ולפיכך שליטת נגע ההוא שיוצא ממקום עליון הזה שולט בכל בשני אופנים בצמר ובפשתים [כח] ולפיכך זאת תורת נגע הצרעת בגד הצמר או הפשתים. ה) ר' אבא פתח ו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. עתיד הקב"ה להראות גאולה לבניו כאותן הימים ששלח הקב"ה להוציא את ישראל. והראה אותן המכות במצרים והכה אותם בשביל ישראל. בוא וראה מה בין גאולה זו לגאולת מצרים. גאולת מצרים היתה במלך אחד ובמלכות אחת. כאן בכל מלכי העולם. ואז יכובד הקב"ה בכל העולם. וידעו כלם ממשלת הקב"ה. וכלם יוכו במכות נפלאות על אחת שתים. לפי שכלם ימאנו לשלח את ישראל. ואז יתגלה ממשלת הקב"ה. שכתוב והיה ה' למלך על כל הארץ. ואז כלם יתנדבו בישראל להביאם להקב"ה. כמו שכתוב ז) והביאו את כל אחיכם מנחה לה'. ואז יקימו האבות בשמחה לראות גאולת בניהם כמקדם. זש"כ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. אמן כן יהי רצון. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

מראה מקומות א) תהלים נ"א ב) דף נא: ג) דף נא. ד) משלי ל"א ה) דף נב. ו) מיכה ז' ז) ישעי' ס"ו

זיו הזהר

[כו] בעולם המלכות שהיא בחינת נקבה הפגם יותר גדול ע"י חטאי האנשים מבעולם התפארת שהוא בחי' זכר. ולכך אומר תחלה אסתאבת. ואח"כ אומר לא אתדכי: [כז] פי' שניכר אם פגם בהעולם של בחי' נקבה או שפגם בהעולם שהוא בחינת זכר: [כח] ר' יוסי שאל מפני מה אין טומאת נגעים אלא בבגד צמר או הפשתים. והשיבו ר' יצחק לפי שכתוב במדת המלכות דרשה צמר ופשתים. וידוע שצמר מרמז על חסד ופשתים על גבורה. ודרשה שהכל יהיה לטובת ישראל. אבל ע"י חטאי ישראל נראה הפגם במדת המלכות. ועי"ז הקליפה שהיא לעומת הקדושה מהפכת ענ"ג לנג"ע. ובכלא שריא. היינו להיותה יונקת החסדים ממדת החסד הנרמז בצמר. ובכלא שלטא. היינו לענוש ח"ו לישראל בכח מדת הגבורה הנרמז בפשתים. וע"י התשובה נתקן הכל. הדינים נמתקים. ושפע החסד שנגזל מן ישראל על זה נאמר חיל בלע ויקיאנו וגו':

א) **זאת** תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן. רבי אבא פתח ב) גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעון שדון. שדין כתיב. כמה יש להם לאנשים לשמור דרכיהם ולפחד מלפני הקב"ה. שלא יסיר מדרך הישר ולא יעבור על דברי התורה ולא ישכח אותה. שכל מי שאינו עמל בתורה ואינו עוסק בה נזוף הוא מהקב"ה. רחוק הוא ממנו. והשכינה אינה שורה עמו. ואותן מלאכים השומרים ההולכים עמו מסתלקים ממנו. ולא עוד אלא שמכריזים לפניו ואומרים. העלו מסביב פלוני. שאינו חושש על כבוד רבונו. וי לו שהרי עזבוהו עליונים ותחתונים. אין לו חלק בדרך החיים. וכאשר הוא עוסק בעבודת רבונו ועמל בתורה. כמה שומרים מוכנים לנגדו לשמרו. והשכינה שורה עליו. והכל מכריזים לפניו ואומרים. תנו כבוד לדמותו של המלך. תנו כבוד לבנו של המלך. נשמר הוא בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקו. בוא וראה בלשון הרע שאמר הנחש להאשה גרם להאשה ולהאדם שיגזר עליהם מיתה ועל כל העולם. בלשון הרע כתיב ג) ולשונם חרב חדה. לפיכך גורו לכם מפני חרב. מפני לשון הרע. כי חמה עונות חרב. מהו כי חמה עונות חרב. זה חרב לה'. שלמדנו חרב יש לו להקב"ה שבו הוא דן לרשעים. זש"כ ד) חרב לה' מלאה דם. וחרבי תאכל בשר. ולפיכך גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב. למען תדעון שדון. שדין כתיב. בשביל שתדעו שכך נידון מי שיש לו חרב בלשונו. שנידון בחרב ההוא המכלה את הכל. זש"כ זאת תהיה תורת המצורע:

רבי אלעזר פתח ה) כצפרים האחוזות בפח כהם יוקשים בני אדם. מקרא זה כבר נדרש. אבל בוא וראה בני אדם אין יודעים ואין שומעים ואין מסתכלים ברצון רבונם. והכרוז בכל יום קורא לפניהם ואין מי שישמע לו. ואין מי שיתעורר רוחו לעבודת רבונו. בשעה שנחשך הלילה והשערים ננעלים נתעוררה הקליפה הנקראת נקב תהום רבה. וכמה מלאכי חבלה נמצאים בעולם. אז מפיל הקב"ה תנומה על כל העולם. ואפילו על כל אשר בהם התעוררת של קדושה. והם משוטטים בעולם ומודיעים לאנשים ענינים. מהם כזבים ומהם אמיתים. והאנשים נקשרים בחבלי שנה. כשנתעורר רוח צפוני בחצות הלילה יוצאה שלהבת ומכה בניצוצין תחת כנפי התרנגול והוא קורא. אז נכנס הקב"ה בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים. ואז כרוז יוצא וקורא. וכל האנשים נתעוררים במשכבותם. אלו שיש בהם התעוררות של קדושה יקימו לעבודת רבונם. ועוסקים בתורה ובשבח הקב"ה עד הבקר. כשיאיר הבקר כל החילות והמחנות שלמעלה משבחים להקב"ה. זש"כ ו) ברן יחד ככבי בקר וגו'. ואז כמה שערים נפתחים לכל הצדדים. והשער של אברהם נפתח בכנסת ישראל להזמין לכל באי העולם [א] זש"כ ויטע אשל בבאר שבע. ז) ומי שאין רוחו נתעורר לעבודת רבונו. באיזה פנים יעמד לפני המלך כאשר יעוררו עליו בדין ויתפשוהו בקולר [ב] ולא יהיה נמצא עליו זכות להנצל. ע"ז כתיב וכצפרים האחוזות בפח כהם יוקשים בני אדם. וטרם שיוצא האדם מן עולם הזה בכמה דינים נידונת הנפש
עם

א) **זאת** תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן. רבי אבא פתח ב) גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעון שדון. שדין כתיב. כמה אית לון לבני נשא לאסתמרא ארחייהו ולדחלא מקמי קב"ה. דלא יסטי מארחא דכשרא ולא יעבור על פתגמי אורייתא ולא יתנשי מנה. דכל מאן דלא לעי באורייתא ולא ישתדל בה נזיפא הוא מקב"ה. רחיקא הוא מניה. לא שריא שכינתא עמיה. ואינון נטורין דאזלין עמיה אסתלקו מניה. ולא עוד אלא דמכרזי קמיה ואמרי. אסתלקו סוחרניה דפלניא. דלא חס על יקרא דמאריה: ווי ליה דהא שבקוהו עלאין ותתאין. לית ליה חולקא בארחא דחיי. וכד איהו אשתדל בפולחנא דמאריה ולעי באורייתא. כמה נטורין זמינין לקבליה לנטרא ליה. ושכינתא שריא עליה. וכלא מכרזי קמיה ואמרו. הבו יקרא לדיוקנא דמלכא. הבו יקרא לבריה דמלכא. אתנטיר הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי. זכאה חולקיה. תא חזי בלישנא בישא דאמר נחש לאתתא גריה לאתתא ולאדם למגזר עלייהו מיתה ועל כל עלמא. בלישנא בישא כתיב ג) ולשונם חרב חדה. בגין כך גורו לכם מפני חרב. מפני לישנא בישא. כי חמה עונות חרב. מהו כי חמה עונות חרב. דא חרב לה'. דתנן חרב אית ליה לקב"ה דביה דאין לחייביא. הה"ד ד) חרב לה' מלאה דם. וחרבי תאכל בשר. ובגין כך גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב. למען תדעון שדון. שדין כתיב. בגין דתדעון דהכי אתדן מאן דאית ליה חרב בלישניה. דאתדן בההוא חרב דשצי כלא. הה"ד זאת תהיה תורת המצורע:

רבי אלעזר פתח ה) כצפרים האחוזות בפח כהם יוקשים בני אדם. האי קרא הא אתמר. אבל תא חזי בני נשא לא ידעין ולא שמעין ולא מסתכלי ברעותא דמאריהון. וכרוזא כל יומא קארי קמייהו ולית מאן דציית ליה. ולית מאן דיתער רוחיה לפולחנא דמאריה. בשעתא דרמש ליליא ותרעין סתימין אתער נוקבא דתהומא רבא. וכמה חבילי טריקין משתכחי בעלמא. כדין אפיל קב"ה שינתא על כל בני עלמא. ואפילו על כל די בהון אתערותא דחיי. ואינון שאטן בעלמא ומודיעין להו לבני נשא מלין. מנהון כדיבין ומנהון קשוט. ובני נשא אתקטרו בשינתא. כד אתער רוחא דצפון ואתפלג ליליא שלהובא נפקא ובטש תחות גדפוי דתרנגולא וקרי. וקב"ה עאל בגנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקיא. וכדין כרוזא נפיק וקרי. וכל בני עלמא מתערי בערסייהו. אינון די בהון אתערותא דחיי קיימין לפולחנא דמאריהון. ועסקי באורייתא ובשבחא דקב"ה עד דאתי צפרא. כד אתי צפרא כל חיילין ומשריין דלעילא משבחן ליה לקב"ה. הה"ד ו) ברן יחד ככבי בקר וגו'. כדין כמה תרעין אתפתחו לכל סטרין. ותרעא דאברהם אתפתח בה בכנסת ישראל לזמנא לכל בני עלמא [א] הה"ד ויטע אשל בבאר שבע. ז) ומאן דלא יתער רוחיה בפולחנא דמאריה. בהיך אנפין יקום קמי מלכא כד יתערון עליה בדינא ויתפסון ליה בקולרא [ב] ולא ישתכח עליה זכותא לאשתזבא. כדין כתיב וכצפרים האחוזות בפח כהם יוקשים בני אדם. ועד לא יפוק בר נש מהאי עלמא בכמה דינין אתדן נפשא
עם

מראה מקומות א) דף נג: ב) איוב י"ט ג) תלים נ"ז ד) ישעי' ל"ד ה) קהלת ט' ו) איוב ל"ח ז) דף נג.

זיו הזהר

פרשת מצורע [א] תרעא דאברהם היינו מדת החסד: [ב] פי' שיפול למשכב במחלה:

עם גופא עד לא יתפרשון דא מן דא. ולית מאן דישגח. בההוא זמנא דמטא שעתא לאתפרשא לא נפקא נפשא מן גופא עד דאתגלי עליה שכינתא. ונפשא מגו חדותא וחביבותא דשכינתא נפקא מגופא לקבלהא. אי זכאה הוא מתקשר בה ואתדבק בה. ואי לאו. שכינתא אזלא והיא אשתארת. ואזלת ומתאבלת על פרישותא דגופא. מתלי אמרי. שונרא מאשא לא מתפרשא. חדדי לסכינא אזלא אבתריה. לבתר אתדנו תרווייהו על ידוי דדומ"ה. גופא אתדן בקברא עד דתב לעפרא. ונפשא באשא דגיהנם בכמה דינין. עד ההוא זמנא דאתגזר עלה לקבלא עונשא. בתר דקבילת עונשא ומטי זמנא לאתדכאה. כדין אסתלקא מגיהנם ואתלבנת מחובהא. כפרזלא דאתלבן בנורא. וסלקין עמה עד דעלת לגנתא דעדן דלתתא. ואסתחי תמן באינון מיא. ואסתחי בבוסמין דתמן. כד"א מקטרת מר ולבונה. וקיימא תמן עד זמנא דאתגזר עליה לאתרחקא מאתר דיתבין ביה צדיקיא [ג] וכד מטא זמנא לסלקא כדין סלקין עמה דרגא בתר דרגא. עד דאתקריבת כקורבנא על מדבחא. הה"ד זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן. כהנא עלאה דלעילא [ד] האי נפשא דלא אסתאב כל כך בהאי עלמא. האי אית לה תקנתא כגוונא דא. ואי לאו. א) מעות לא יוכל לתקן וגו':

רבי יצחק פתח ב) וזרח השמש ובא השמש וגו'. האי קרא אתמר ואוקימנא ליה בנשמתא דבר נש. בשעתא דהיא קיימא עמיה דבר נש בהאי עלמא. כדין וזרח השמש ובא השמש. בזמנא דנפיק ב"נ מהאי עלמא ואשתכח בתשובה. כדין אל מקומו שואף זורח הוא שם. אי זכאה הוא. כד"א ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים. תא חזי כל חובי עלמא קב"ה מכפר עלייהו בתשובה. בר מההוא לישנא בישא דאפיק שום ביש על חבריה [ה] והא אוקמוה דכתיב זאת תהיה תורת המצורע. זאת היא תורתו של מוציא שם רע. רבי חייא אמר כל מאן דאפיק לישנא בישא אסתאבן ליה כל שייפוי ויתחזי לסגרא. בגין דהאי מלה בישא סלקא ואתער רוחא מסאבא עלוי ואסתאב. אתי לאסתאבא מסאבין ליה. במלה דלתתא אתער מלה אחרא. פתח ואמר ג) איכה היתה לזונה קריה נאמנה וגו'. מאן דהות מהימנא לבעלה אהדרת לזונה. מלאתי משפט. משפט ודאי דא קב"ה [ו] צד"ק ילין בה. דא כנסת ישראל. ובגין דאתערת מלה אחרא אסתלק מנה קב"ה ושריא בה רוחא דקטולי. הה"ד ועתה מרצחים. ומה ירושלים קרתא קדישא כך. שאר בני נשא על אחת כמה וכמה. הה"ד זאת תהיה תורת המצורע. רבי יהודה אמר זא"ת תהיה ודאי לקבליה לאתפרעא מניה דההוא מוציא שם רע [ז] ביום טהרתו והובא אל הכהן. מאי קא משמע לן. משמע דמאן דאית ליה לישנא בישא צלותיה לא עאלת קמי קב"ה. דהא אתער עליה רוחא מסאבא. כיון דאהדר בתשובה וקביל עליה תשובה מאי כתיב. ביום טהרתו והובא אל הכהן [ח]:

ולוה

עם הגוף טרם הפרדם זה מן זה. ואין מי שישגיח. בזמן ההיא שהגיעה השעה להפרד אין הנפש יוצאה מן הגוף עד שנגלית עליה השכינה. והנפש מתוך שמחה וחביבות להשכינה יוצאת מהגוף לנגדה. אם זכאית היא נקשרת בהשכינה ונדבקת בה. ואם לא. נפרדת השכינה והיא נשארת. והולכת ומתאבלת על פירוד הגוף. משל-אומרים. החתול חרד מהאש להפרד. השור הולך ברצונו אחרי החודד לו סכינו. אח"כ נדונים שניהם ע"י המלאך דומ"ה. הגוף נדון בקבר עד שחוזר להיות עפר. והנפש באש הגיהנם בכמה דינים. עד הזמן ההוא שנגזר עליה לקבל העונש. לאחר שקבלה עונשה והגיע הזמן להטהר. אז היא עולה מן הגיהנם ונתלבנת מעונותיה. כברזל שמתלבן באש. ועולים עמה עד שנכנסת לגן עדן שלמטה. ורוחצת שם באותן המים. ובבשמים אשר שם תרחץ. כמ"ש מקטרת מר ולבונה. ועומדת שם עד הזמן שנגזר עליה להתרחק מהמקום שיושבים בו הצדיקים [ג] וכאשר הגיע זמנה לעלות אז עולים עמה מדרגה אחר מדרגה. עד שנקרבת כקרבן על המזבח. זש"כ זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן. כהנא עלאה דלעילא [ד] נפש הזאת שלא נטמאה כל כך בעולם הזה. זו יש לה תקנה באופן הזה. ואם לא. א) מעות לא יוכל לתקן וגו':

ר' יצחק פתח ב) וזרח השמש ובא השמש וגו'. מקרא זה כבר נדרש וביארו אותו על נשמת האדם. בזמן שהיא קיימת עם האדם בעולם הזה. אז וזרח השמש ובא השמש. בזמן שהאדם יוצא מעולם הזה ונמצא בתשובה. אז אל מקומו שואף זורח הוא שם. אם זכאי הוא. ככתוב ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים. בוא וראה כל חטאי העולם מכפר עליהם הקב"ה בתשובה. מלבד לשון הרע ההוא שהוציא שם רע על חברו [ה] והרי ביארו במה שכתוב זאת תהיה תורת המצורע. שזאת היא תורתו של מוציא שם רע. רבי חייא אמר כל מי שמוציא לשון הרע מטמאים לו כל אבריו ונענש בצרעת. לפי שזה הדיבור הרע עולה ונתעורר רוח טומאה עליו והוא נטמא. הבא להטמא מטמאין לו. ע"י הדיבור שלמטה נתעורר ענין אחר. פתח ואמר ג) איכה היתה לזונה קריה נאמנה וגו'. זו שהיתה נאמנת לבעלה. נהפכה לזונה. מלאתי משפט. משפט ודאי זה הקב"ה [ו] צד"ק ילין בה. זו השכינה הקדושה. ולפי שבחטאותם נתעורר ענין אחר נסתלק ממנה הקב"ה ושורה בה רוח של מרצחים. זש"כ ועתה מרצחים. ומה ירושלים עיר הקדושה כך. שאר אנשים על אחת כמה וכמה. זש"כ זאת תהיה תורת המצורע. רבי יהודה אמר זא"ת תהיה ודאי לנגדו להפרע מן מוציא שם רע ההוא [ז] ביום טהרתו והובא אל הכהן. מה משמיענו בזה. מכאן נשמע שכל מי שמדבר לשון הרע אין תפלתו עולה לפני הקב"ה. שהרי נתעורר עליו רוח טמא. כיון שחוזר בתשובה ומקבל עליו לעשות תשובה מה כתוב. ביום טהרתו והובא אל הכהן [ח]:

יצוה

מראה מקומות א) קהלת א' ב) קהלת א' ג) ישעי' א' ד) דף נג.

זיו הזהר

[ג] פי' לעלות למעלה מן הגן עדן שלמטה: [ד] זה המלאך מיכאל משרת המקריב נשמות ישראל על המזבח שלמעלה. וזה ענין התכללות החלק בהכל. והבן: [ה] פי' שהוצאת שם רע חמור יותר מן סתם לשון הרע: [ו] זו מדת התפארת שנקראת משפט. והיינו אור עלמא דדכורא. וצד"ק זו מדת המלכות. והיינו אור עלמא דנוקבא: [ז] זא"ת מרמז על מדת המלכות שנקראת אלהים שהיא מדת הדין: [ח] כהן הוא בבחי' חסד. והמכוון שיתקרב למדת החסד ויקבל משם הארה להמתיק הדינים שעליו. כי על סתם לה"ר בלי הוצאת שם רע תשובה מועלת:

וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב. א) א"ר שמעון בוא וראה אדם שעמלו בעבודת רבונו ועוסק בתורה. הקדוש ברוך הוא שורה עליו והשכינה משתתפת עמו. כיון שהאדם בא להטמא השכינה מסתלקת ממנו. הקב"ה מתרחק ממנו. וכל צד הקדושה של רבונו מתרחק ממנו [ט] ושורה עליו רוח טמא וכל הצד של הטומאה. כשבא להטהר מסייעין לו. לאחר שנטהר וחזר בתשובה. צד הקדושה שנסתלק ממנו חוזר ושורה עליו. בוא וראה שכתוב ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות. כיון שאמר שתי צפרים האם אין מובן שהן חיות. אלא זה נתבאר. אבל חיות. חיות ממש. כמש"כ ב) וארא החיות. רמז על המקום שיונקים ממנו נביאי האמת [י] ועץ ארז. כבר נודע רמז שלו [יא] ושני תולעת. מרמז על צד האודם שבמדת הגבורה שנשתתף עמו בתחלה [יב] ואזוב. מרמז על וא"ו הקטנה המניקה למדת המלכות. ולפיכך עץ ארז ואזוב משתמשים יחד. ולכן וא"ו וא"ו ביחד נמצאות. אחת עליונה ואחת קטנה. ונקראות וא"ו עליונה וא"ו תחתונה [יג] וכלן חוזרות לשכן עליו. בעבור שהוא נטהר. לעומת אלה יש למטה עץ ארז ואזוב ושני תולעת שנמצאים מסוגלים לכח הזה [יד] והם משתלשלים מאלו מדות העליונות.. ר' יצחק אמר וצוה הכהן ולקח למטהר וגו'. בוא וראה הרי נתבאר שמשה הוא שושבין המלך. ואהרן שושבין המלכות [טו] וכל עניני אהרן היו לפיים את המלך בהמלכות. וע"כ לפי שאהרן שושבין שלה עשה מדורו עמה. לתקן הבית ולחשוב תמיד בעניני הבית. משל למלך שהיתה לו מטרונה עליונה חשובה. מה עשה. נתן לה שושבין לתקן לה ושהוא יסתכל בעניני הבית. וע"כ כאשר נכנס שושבין זה למלך אינו נכנס אלא עם המטרונה. וש"כ בזא"ת יבא אהרן אל הקדש [טז] ולכך נתתקן הוא כדמיון שלמעלה. ונקרא כהן גדול. מניין. שכתיב ג) אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק. ולפיכך כל מה שנצרך לו לוקח מבית המלך ואין מי שימחה בידו. וע"כ עומד הוא לטהר לכל אותן הנכנסים אל בית השכינה. כדי שלא יהיה נמצא טמא בין אותן באי ההיכל. ולפיכך כתוב וצוה הכהן ולקח למטהר וגו':

ד) **כי** תבאו אל ארץ כנען וגו'. ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם. א"ר אבא וכי שכר טוב הוא שיהי' נמצא נגע בין אותן הזוכים ליכנס לארץ. אלא הרי ביארו שזהו כדי שימצאו המטמונים שטמנו בבתיהם. ושיהנו מהם ישראל. אבל בוא וראה זכאים הם ישראל שהם הדבקים בו בהקב"ה. והקב"ה אוהבם. שכתוב ה) אהבתי אתכם אמר ה'. ומתוך אהבתו להם הכניסם לארץ הקדושה. להשרות שכינתו ביניהם ולהיות מדורו עמהם. שיהיו ישראל נמצאים קדושים על כל באי העולם. בוא וראה כתוב וכל הנשים אשר נשא לבן וגו'. בשעה שעשו המלאכה היו אומרות. זה למקדש. זה למשכן. זה לפרוכה. וכן כל

אותן

וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב. א) א"ר שמעון תא חזי בר נש דמשתדל בפולחנא דמאריה ואשתדל באורייתא. קב"ה שארי עלוי ושכינתא אשתתפא בהדיה. כיון דב"נ אתי לאסתאבא שכינתא אסתלקת מניה. קב"ה אתרחיק מניה. וכל סטרא דקדושה דמאריה מתרחקין מניה [ט] ושארי עלוי רוח מסאבא וכל סטרא דמסאבא. אתי לאתדכאה מסייעין ליה. בתר דאתדכי ואהדר בתשובה. ההוא דאסתלק מניה אהדר ושארי עלוי. תא חזי כתיב ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות. כיון דאמר שתי צפרים לא ידענא דאינון חיות. אלא הא אוקמוה. אבל חיות. חיות ממש. כד"א ב) וארא החיות. לקבל אתר דינקי מנייהו נביאי מהימני [י] ועץ ארז. הא אתמר [יא] ושני תולעת. סטר סומקא דגבורה דאשתתף בהדיה בקדמיתא [יב] ואזוב. דא וא"ו זעירא דיניק לה לכנסת ישראל. ובגין כך עץ ארז ואזוב אזלין כחדא. ועל דא וא"ו וא"ו כחדא אשתכחו. חד עלאה וחד זעירא. וקריין לון וא"ו עלאה וא"ו תתאה [יג] וכלהו אהדרו לשריא עלוי. בגין דהא אתדכי. לקבל אלין לתתא עץ ארז ואזוב ושני תולעת אשתכחו ברביעא דא [יד] ותליין מאלין עלאין.. רבי יצחק אמר וצוה הכהן ולקח למטהר וגו'. תא חזי הא אוקמוה משה שושבינא דמלכא. אהרן שושבינא דמטרוניתא [טו] וכל מלוי דאהרן הוו לפייסא למלכא במטרוניתא. ועל דא בגין דאיהו שושבינא לה שוי מדוריה בהדה. לתקנא ביתא ולעיינא תדיר במילי דביתא. מתל למלכא דהוה ליה מטרוניתא עלאה. מאי עבד. יהב לה שושבינא לתקנא לה ולאסתכלא במלי דביתא. ועל דא כד עייל שושבינא דא למלכא לא עייל אלא עם מטרוניתא. ה"ד בזא"ת יבא אהרן אל הקדש [טז] ועל דא אתתקן כגוונא דלעילא. ואקרי כהן גדול. מנא לן. דכתיב ג) אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק. ובג"כ כל מה דאצטריך מבי מלכא נטיל ולית מאן דימחי בידיה. ועל דא איהו קאים לדכאה לכל אינון דעאלין לבי מטרוניתא. בגין דלא ישתכח מסאבא באינון בני היכלא. ובג"כ כתיב וצוה הכהן ולקח למטהר וגו':

ד) **כי** תבאו אל ארץ כנען וגו'. ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם. א"ר אבא וכי אגר טב הוא דישתכח נגע באינון דזכאן למיעל בארעא. אלא הא אוקמוה לאשכחא מטמונין דאטמרן בבתייהו. ולאהנאה לון לישראל. אבל תא חזי זכאין אינון ישראל דאינון מתדבקן ביה בקב"ה. וקב"ה רחים להו. דכתיב ה) אהבתי אתכם אמר ה'. ומגו רחימותא דיליה אעיל להו לארעא קדישא. לאשראה שכינתיה ביניהו ולמהוי דיוריה עמהון. דישתכחון ישראל קדישין על כל בני עלמא. תא חזי כתיב וכל הנשים אשר נשא לבן וגו'. בשעתא דהוו עבדין עבידתא הוו אמרי. דא למקדשא. דא למשכנא. דא לפרוכתא. וכן כל

אינון

מראה מקומות א) דף נג: ב) יחזקאל א' ג) תהלים ק"י ד) דף נ. ה) מלאכי א'

זיו הזהר

[ט] פי' שאינו יכול לקבל שפע הארה מן הז' ספירות דקדושה: [י] היינו שתי אלה הספירות נצח והוד: [יא] רמז על ספירת התפארת שנקראת עץ חיים: [יב] סומקא דגבורה היינו גבורה שבגבורה כלו דין שנשתתף עמו בזמן טומאתו לענשו. ועתה שהכהן משפיע עליו הארה מכל הז' ספירות נמתקים הדינים ממילא: [יג] וא"ו קטנה ותחתונה רמז על ספירת היסוד שהמלכות יונקת ממנו שפע כל הספירות. וא"ו גדולה ועליונה רמז על מדת התפארת. וכל אלו הספירות חוזרות להשפיע עליו הארה. וצריך להבן שחושב רק ה' ספירות נצח והוד. תפארת. גבורה. יסוד. ומדוע לא גם חסד ומלכות. וי"ל שהכהן בעצמו הוא בבחינת חסד. ומלכות אינו חושב לפי שהיא עלמא דנוקבא בבחינת מקבל ומחלק ולא בבחי' משפיע: [יד] סגולתם לעורר עליו הארות האלו: [טו] משה הוא שושבין עלמא דדכורא ואהרן שושבין עלמא דנוקבא: [טז] התיבה זא"ת מרמזת על מדת המלכות והשכינה הקדושה:

איכון אומנין. בגין דתשרי קדושה על ידייהו ואתקדש ההוא עבידתא. וכד סליק לאתריה בקדושה סליק. כגוונא דא מאן דעביד עבידתא לע"ז או לסטרא אחרא דלא קדישא. כיון דאדכר ליה על ההוא עבידתא הא רוח מסאבא שריא עלוי. וכד סליק עבידתא במסאבא סליק. כנענאים פלחי לע"ז אינהו. ומתדבקן כלהו כחדא ברוח מסאבא דע"ז. והוו בניין בנינין לפרצופייהו ולגעולייהו לסטר מסאבא דע"ז. וכד שראן למבני הוו אמרי מלה. וכיון דאתדכר בפומייהו סליק עליה רוח מסאבא. וכד אסתליק עבידתא ברוח מסאבא אסתליק. כיון דעאלו ישראל לארעא בעא קב"ה לדכאה לון ולקדשא לון ארעא. ולאפנאה אתר לשכינתא. דלא תשרי שכינתא גו מסאבא. וע"ד בההוא נגע צרעת הוו סתרין בנינין דאעין ואבנין דאתעבידו במסאבו. תא חזי אי עובדא דא הוה לאשכחא מטמונין בלחודוי. יהדרון אבנין לבתר כמה דאיכון לאתרייהו ועפרא לאתריה. אבל קרא כתיב וחלצו את האבנים. וכתיב ועפר אחר יקח. בגין דיתעבר רוחא מסאבא ויתפני. ויתקדש השתא כמלקדמין. וישתכחו ישראל בקדושה ובדיורא קדישא למשרי ביניהו שכינתא. וע"ד מאן דבני בנין כד שארי למבני בעי לאדכרא בפומיה דהא לפולחנא דקב"ה הוא בני. בגין דכתיב א) הוי בונה ביתו בלא צדק וגו'. וכדין סייעתא דשמיא שארי עלוי. וקב"ה זמין עליה קדושתא וקארי עליה שלום. הה"ד ב) וידעת כי שלום אהלך וגו'. מהו ופקדת נוך. הא אוקמוה. אבל ופקדת. לאפקדא מלה בפומא כד איהו בני. וכדין ולא תחטא כתיב. ואי לאו. הא זמין לביתיה סטרא אחרא. כל שכן מאן דבני ורעותיה בגוונא אחרא בגין דמייחד ביתא לסטרא אחרא לאסתאבא ביה. הא ודאי שריא ביה רוח מסאבא. ולא נפיק האי בר נש מעלמא עד דאתענש בהאי ביתא. ומאן דדייר ביה יכיל לאתזקא. דהא האי דירה רוח מסאבא שריא ביה ואזיק למאן דאשתכח ביה. ואי תימא במאי ידיעא. כגון דאתזק בההוא ביתא ההוא דבני לה או אנשי ביתיה. אי בנזקי דגופא אי בנזקי ממונא. הוא ותרין אחרנין אבתריה. הא ודאי יערוק ב"נ לטורא ולא ידור ביה. ידור בטיהלא דעפרא ולא ידור ביה. ובג"כ חס קב"ה עלייהו דישראל. דאינון לא ידעין מלה בכל אינון בתי. והוא אמר. אתון לא ידעין. אנא ידענא וארשימנא לון בנגע. נגע דייר בביתא [יז] הא נגע אחרא תקיפא דיפיק ליה ויעביר ליה מן עלמא. וכדין ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו. כיון דאזיל ליה מאי טעמא ונתץ את הבית. אלא בכל זמנא דהאי בנין ליהוי קיים דיליה הוא ויכיל לאהדרא. ג) האי בארעא קדישא כל שכן בארעא אחרא. דזמינא רוח מסאבא יתיר. ויכיל ב"נ לאתזקא. א"ר אלעזר וכל שכן דקארי בקלפוי דחברוי אחרנין לאשתכחא תמן. ואפילו טרפי דקספתא [יח] לא מעברן ליה מההוא ביתא. ובג"כ האי קרא אכריז ואמר הוי בונה ביתו בלא צדק. הוי ודאי קאמרי בכל יומא בההוא ביתא:

ד) פתח רבי יהודה ואמר. הוי בונה ביתו בלא צדק. דהא בכל אתר דאשתכח ביה צד"ק [יט] כל רוחין וכל מזיקי עלמא ערקין מניה ולא משתכחי קמיה. ועם כל

אותן האומנים. כדי שתשרה קדושה על ידיהם ונתקדשה מלאכה ההיא. וכאשר עלתה המלאכה למקומה עלתה בקדושה. כדמיון זה העושה מלאכה לע"ז או לצד אחר שאינו שייך להקדושה. כיון שמזכיר שמו על אותה המלאכה הרי רוח טמא שורה עליו. וכאשר תגמר המלאכה נגמרת בטומאה. כנעניים עובדי ע"ז הם. ודבקים כלם יחד ברוח הטומאה של ע"ז. והיו בונים בנינים לדמותיהם ולתועבותיהם לצד הטומאה של ע"ז. וכאשר התחילו לבנות היו אומרים לשם מה בונים. וכיון שנזכר בפיהם עלה עליו רוח הטומאה. וכאשר נגמרה המלאכה ברוח טומאה נגמרה. כיון שעלו ישראל לארץ בקש הקב"ה לטהר להם ולקדש להם הארץ. ולפנות מקום להשכינה. שלא תשרה השכינה במקום טמא. וע"כ ע"י נגע צרעת היו סותרים הבנינים של עץ ואבן שנעשו בטומאה. בוא וראה אם פעולה זו היתה למצוא מטמונים בלבד. יחזירו האבנים אח"כ כמו שהם למקומם וגם העפר יחזירו למקומו. אבל קרא כתוב וחלצו את האבנים. וכתוב ועפר אחר יקח. אלא כל זה כדי להעביר ולפנות רוח הטומאה. ויתקדש המקום כמקדם. ויהיו ישראל נמצאים בקדושה ובמדור קדוש שתשרה ביניהם השכינה. וע"כ מי שבונה בנין כשמתחיל לבנות צריך להזכיר בפיו שזה לעבודת הקב"ה הוא בונה. לפי שכתוב א) הוי בונה ביתו בלא צדק וגו'. ואז עזרת שמים תשרה עליו. והקב"ה מזמין עליו קדושה וקורא עליו שלום. זש"כ ב) וידעת כי שלום אהלך וגו'. מהו ופקדת נוך. זה נתבאר. אבל ופקדת. היינו להזכיר הדבר בפיו כאשר הוא בונה. ואז ולא תחטא כתוב. ואם לא. הרי מזומן לביתו צד הטומאה. כל שכן מי שבונה ומחשבתו באופן האחר בשביל לייחד ביתו לצד הטומאה להטמא בו. הרי זה בודאי שורה בו רוח הטומאה. ואיש הזה אינו יוצא מן העולם עד שנענש בבית הזה. ומי שדר בו יוכל להנזק. שהרי דירה זו רוח הטומאה שורה בה ומזיק למי שנמצא שם. ואם תשאל במה נדע. אם ניזק בבית ההוא זה שבנה אותו או אנשי ביתו. בין בנזקי הגוף בין בנזקי ממון. הוא ועוד שנים אחרים אחריו. הרי בודאי יברח אדם להר ואל ידור בו. ידור במערה שנטוח בעפר ואל ידור בו. ולפיכך חס הקב"ה על ישראל. שהם לא ידעו דבר בכל אותן הבתים. והוא אמר. אתם אינכם יודעים. אבל אני יודע וארשימם בנגע. נגע שדר כבר בבית [יז] הרי נגע אחר תקיף ממנו שיוציא אותו ויעבירו מן העולם. ואז ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו. כיון שהלך לו מפני מה ונתץ את הבית. אלא לפי שכל זמן שבנין זה יהיה קיים שלו הוא ויכול לחזור. ג) ואם כך בארץ הקדושה כל שכן בארץ אחרת. שמזומן בה רוח הטומאה יותר. ויכול האיש להנזק. א"ר אלעזר וכל שכן שזה הרוח קורא למזיקים חבריו האחרים שיהיו נמצאים שם. ואפילו העלים של קספתא [יח] אין מעבירים לו מבית ההוא. ולפיכך מקרא זה מכריז ואומר הוי בונה ביתו בלא צדק. הוי ודאי צועקים בכל יום בבית ההוא:

ד) פתח רבי יהודה ואמר. הוי בונה ביתו בלא צדק. שהרי בכל מקום שנמצא בו צד"ק [יט] כל רוחות וכל מזיקי עולם בורחים ממנו ולא נמצאים לפניו. ואף על

מראה מקומות א) ירמי' כ"ב ב) איוב ה' ג) דף נ: ד) דף נא:

זיו הזהר

[יז] היינו הרוח טמא: [יח] נראה לי שקספתא הוא מין צמח ידוע שהיו רגילים בשנים קדמוניות לקטר העלים שלו בבית הנחשד שיש בו שדים ורוחות: [יט] צד"ק מרמז על מדת המלכות ואור השכינה הקדושה:

לשון קודש

על פי כן מי שמתקדם ונוטל המקום הוא מחזיק בו. א"ל ר' חזקיה אם כן משקל שם הקדוש כמשקל רוח הטומאה. א"ל לא כן. אלא שהשם הקדוש אינו שורה במקום טמא. ולפיכך אם השם הקדוש נוטל המקום בתחלה. כל רוחות וכל מזיקי העולם אין יכולים להתראות בו. כל שכן להיות להם התקרבות עמו. ואם רוח טמא מתקדם ונוטל המקום. שם הקודש אין שורה בו. שהרי אין זה מקומו. וכאשר בא שם נגע צרעת היה מטהר המקום. והוציא לרוח הטומאה ממקומו. ואח"כ נתצו הבית אבניו ועציו וכל השאר. ונבנה מחדש כמקדם בצד הקדושה בצד"ק. שמזכיר את השם הקדוש ומשרה עליו קדושה. ואף על פי כן היה צריך ליקח עפר אחר. ולהרחיק בנין החדש ממקומו מיסודו הראשון שני טפחים [כ] ועכשו שאין נראה נגע. ואין יורד לבית מי שיקטרג וילחם ברוח טמא שנמצא בו להוציאו ממקומו. מה תקנה יש. אם יכול לצאת לגמרי מבית הזה הרי טוב. ואם לא. יסתירנו ויבנהו כמקדם באבנים ועצים אחרים וכן כל השאר. וירחיק יסוד בנין החדש ממקומו הראשון. ויבנהו בהזכרת שם הקדוש. ואעפ"כ אין יוצא לגמרי אותו הרוח ממקומו הראשון [כא] לפי שהקדושה אין שורה על מקום טמא —:

א) **ובא** אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית. והגיד. ויאמר צריך לכתוב או וידבר. מהו והגיד. אלא בכל מקום והגיד דבר חכמה הוא. וזה נתבאר. כנגע נראה לי בבית. כנגע. נגע צריך לומר. נראה לי. יש לי צריך לומר. שהרי כתוב ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם. שיתראה הנגע לכל. ולמה יאמר כנגע נראה לי. אלא בשעה שצורה זו נכנסה צורה אחרת נתגלתה. ויתרוצצנה זו עם זו. וע"כ אמר נראה לי. שהצורה שהיתה נסתרת בכותל נתגלתה. והנגלית נסתרה שם [כב] ואח"כ יצאה משם ונראית על הכותל בצורת נגע הבית. וצורה האחרת שהיתה מכבר נסתרת בכותל נעלמה [כג] וזהו והגיד לכהן. שזה דבר חכמה הוא. ואז בא הכהן ונתצו הבית וישליכו אבניו ועציו וכל השאר. כיון שנתץ ונטהר הכל אז מתברכים. כמו שכתוב ובתים טובים תבנה וישבת. אלה נקראים טובים. שהרי הראשונים אינם טובים. ואין הם בכלל קדושה וטהרה. א"ר יהודה אם כן איך יפורש המקרא שכתוב ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת. אם רוח טמא שורה בתוכם איך הם מלאים כל טוב. א"ר אלעזר מלאים כל טוב בממון בכסף ובזהב ובכל מיני עושר. כמש"כ כי טוב כל ארץ מצרים. וא"ר יהודה הרי כל בתי מצרים מלאים כשפים ואלילים היו. אלא בשביל עושר הארץ נאמר כך. אף כאן בשביל העושר והממון נאמר כך. שני עשירות נטלו ישראל. עושר אחד כשיצאו מגלות מצרים. ועושר אחד כשנכנסו לארץ. רבי שמעון אמר לכל שתי אלה ודאי הי' הנגע. שתתקדש הארץ ולהעביר רוח הטומאה מן הארץ ומתוך ישראל. וכאשר נתצו הבית היה נמצא בו ממון לבנות ביתו ולמלא אותו.
כדי

לשון הזהר

כל דא מאן דאקדים ונטיל אתר אחיד ביה. א"ל רבי חזקיה אי הכי שקיל שמא קדושא כרוח מסאבא. א"ל לאו הכי. אלא שמא קדישא לא שריא באתר מסאבא. ובג"כ אי שמא קדישא נטיל אתר מקדמת דנא. כל רוחין וכל מזיקין דעלמא לא יכלין לאתחזאה ביה. כל שכן לקרבא בהדיה. ואי רוח מסאבא קדים ונטיל אתר. שמא קדישא לא שריא ביה. דהא לאו אתריה. וכד הוה נחית נגע צרעת הוי מדכי אתרא. ואפיק לרוח מסאבא מאתריה. ולבתר מנתצי ביתא אבנין ועאין וכלא. ובני לה כמלקדמין בסטר קדישא בצד"ק. דדכיר ליה לשמא קדישא וישרי עליה קדושה. ועם כל דא בעפרא אחרא. וירחיק ביתא מאתריה מיסודא קדמאה תרי טפחים [כ] השתא דלא אתחזי. ולא נחית מאן דמקטרג ביה בההוא רוח מסאבא לאפקא ליה מאתריה. מאי תקנתיה. אי יכיל לנפקא מהאי ביתא שפיר. ואי לאו. יבנה ליה כמלקדמין באבנין אחרנין ואעין וכלא. ויפיק וירחיק ליה מאתר קדמאה. ויבני ליה על שמא קדישא. ועם כל דא לא נפיק ההוא רוחא מן אתר קדמאה [כא] בגין דקדושה לא שריא על אתר מסאבא —:

א) **ובא** אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית. והגיד. ויאמר מבעי ליה או וידבר. מהו והגיד. אלא בכל אתר מלה דחכמתא היא. והא אוקמוה. כנגע נראה לי בבית. כנגע. נגע מבעי ליה. נראה לי. יש לי מבעי ליה. דהא כתיב ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם. דיתחזי לכלא. אמאי כנגע נראה לי. אלא בשעתא דהאי עייל אחרא אתגליא. ומקטרגי דא בדא. וע"ד נראה לי. ההוא דאתכסי אתגליא. ודאתגליא אתכסי [כב] ולבתר מתחזי ליה בדיוקנא דההוא נגע דביתא. ואתכסיא אחרא [כג] וע"ד והגיד לכהן. דמלה דחכמתא היא. וכדין אתי כהנא וינתצון ביתא וירמון ליה אבנין ואעין וכלא. כיון דאנתצן ואתדכן כלא כדין מתברכאן. כדכתיב ובתים טובים תבנה וישבת. אלין אקרון טובים. דהא קדמאי לאו אינון טובים. ולאו בכללא דקדושה ודכיו נינהו. א"ר יהודה אי הכי במאי מוקמינן קרא דכתיב ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת. אי רוח מסאבא שריא בגווייהו היך מלאים כל טוב. א"ר אלעזר מלאים כל טוב בממונא בכספא ובדהבא ובכלא. כד"א כי טוב כל ארץ מצרים. וא"ר יהודה והא כל בתי דמצראין מליין חרשין וטעוון הוו. אלא בגין עותרא דארעא אתמר. אוף הכא בגין עותרא וממונא הוה. תרין עותרין נטלו ישראל. חד כד נפקו מגלותא דמצרים. וחד כד עאלו לארעא. רבי שמעון אמר כל דא ודאי הוה. לאתקדשא ארעא ולאעברא רוח מסאבא מארעא ומגו ישראל. וכד ביתא הוה נתיץ הוה אשתכח ביה ממונא למבני ליה ולמליא ביתיה.
בגין

מראה מקומות א) דף נ:

זיו הזהר

[כ] בש"ס לא נזכר דין זה. ואפשר להבין עפ"י הידוע שיש אוירים וגבולים אפילו למלאכי מעלה מכל שכן לשדים ורוחות. וע"י שנוי מקום אין לו רשות לחזור: [כא] זה אין מובן. דא"כ מה הועילה התקנה. ואולי יש כאן ט"ס. ובמקום ועם כל דא צ"ל ואי לאו דא: [כב] צורה הנגלית זו צורה השניה החדשה שהביאה הנגע ונסתרה בכותל הבית לגרש הצורה של הרוח טמא הנסתר שם. ואל תתמה ע"ז כי בעתים הללו נתפרסם בהרבה מכתבי עתים שיש מבצר ישן במדינת אירופא שיראים לדור בו כי הרבה פעמים נראה שם בלילה בהיכל אחד שמתפרץ מן הכותל רוח בצורת נקבה מעוטפת בסדין: [כג] ואין ידוע אם ברח משם לגמרי או שחזר ונסתר שם הרוח. וע"י הנגע נתברר הדבר:

בגין דלא יצטער על ביתא וישרון בדירא דקודשא :

א) **זאת** התורה לכל נגע צרעת ולנתק. א"ר אבא הא תנינן על חד סרי מלין נגעין אתיין על בני נשא. ואלין אינון. על עבודה זרה. על קללת השם. על גלוי עריות. על גנבה. על לשון הרע. על עדות שקר. על דיינא דמקלקל ית דינא. על שבועת שוא. על דעאל בתחומא דחבריה. על דמחשב מחשבין בישין. ועל דמשלח מדנים בין אחים. ואית דאמרי אף על עינא בישא. וכלהו תנינן במתניתא. ע"ז מניין. דכתיב וירא משה את העם כי פרוע הוא כי פרעה אהרן. מהו כי פרוע הוא. דאלקו בצרעת. כתיב הכא כי פרוע הוא. וכתיב התם והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע. ועל קללת השם. דכתיב ב) היום הזה יסגרך ה' בידי. וכתיב והסגירו הכהן.. דכיון דכתיב ויקלל הפלשתי את דוד באלהיו. אסתכל ביה דוד בעינא בישא. ובכל אתר דהוה מסתכל בעינא בישא כל זיני צרעת אתמשכן מעיניה דדוד.. וכיון דחמא במצחיה דאצטרע. מיד ותטבע האבן במצחו.. על גלוי עריות. דכתיב ג) ושפח ה' קדקוד בנות ציון. וכתיב ולשאת ולספחת. על שבועת שוא ועל הגנבה. דכתיב ד) הוצאתיה נאם ה' צבאות ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר וגו' וכלתו ואת עציו ואת אבניו. מאן הוא מלה דמכלה עצים ואבנים. דא צרעת. דכתיב ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו. על לשון הרע. דכתיב ותדבר מרים ואהרן במשה וגו'. כתיב ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת. על עדות שקר. בגין דאסהידו ישראל שקר ואמרו אלה אלהיך ישראל בקל תקיף. דכתיב קול מלחמה במחנה. בגין דא וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וגו'. על דיין דמקלקל דינא. דכתיב ה) כאכול קש לשון אש וחשש וגו' ופרחם כאבק יעלה וגו'. מאי טעמא. כי מאסו את תורת ה' צבאות. ואין פרחם אלא צרעת. דכתיב ואם פרוח תפרח הצרעת. על דעאל בתחומא דחבריה. מניין. מעוזיהו דעאל בתחומא דכהונא. דכתיב ו) והצרעת זרחה במצחו. ועל דמשלח מדנים בין אחים. דכתיב וינגע ה' את פרעה. דאיהו שלח מדנים בין אברהם ושרה. ועל עינא בישא כמה דאתמר [כד]— :

ז) **ואם** שכב ישכב איש אותה ותהי נדתה עליו וגו'. תנינן תלתא אינון דדחיין שכינתא מעלמא. וגרמין דדיוריה דקב"ה לא הוי בהאי עלמא. ובני נשא צווחין ולא אשתמע קליהון. ואלין אינון. מאן דקטיל האי עוברא דמתעברא אתתיה. דגרים לקטלא ליה במעהא. איהו סתיר בנינא דקב"ה ואומנותא דיליה. על דא קב"ה אסתלק מעלמא. וחרבא וכפנא ומותנא אתיין על עלמא: מאן דמשקר בברית קדישא דחתים בבשריה ושכיב בבת אל נכר. דאעיל ברית קודש ואת קיימא ברשו אחרא. כדכתיב ח) ובעל בת אל נכר. דתנינן לית קנאה קמי קב"ה בר קנאה דברית קדישא. דאיהו קיימא דשמא קדישא [כה] ורזא דמהימנותא: מאן דשכיב בנדה. בגין דלית מסאבו תקיף בעלמא בר מסאבו דנדה. מסאבו דנדה קשיא מכל מסאבו דעלמא. אסתאב איהו וכל דמתקרבין

כדי שלא יצטער על הבית וישכנו במדור קדוש :

א) **זאת** התורה לכל נגע צרעת ולנתק. א"ר אבא הרי למדנו שבשביל י"א דברים נגעים באים על אנשים. ואלו הם. על עבודה זרה. על קללת השם. על גלוי עריות. על גנבה. על לשון הרע. על עדות שקר. על דיין המקלקל את הדין. על שבועת שוא. על הנכנס בגבול של חברו. על החושב מחשבות רעות. ועל המשלח מדנים בין אחים. ויש אומרים אף על עין רעה. וכלם למדנו אצל התנאים. ע"ז מניין. שכתוב וירא משה את העם כי פרוע הוא כי פרעה אהרן. מהו כי פרוע הוא. שהכו בצרעת. כתיב כאן כי פרוע הוא. וכתוב שם והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע. ועל קללת השם. שכתיב ב) היום הזה יסגרך ה' בידי. וכתוב והסגירו הכהן.. לפי שכתוב ויקלל הפלשתי את דוד באלהיו. הסתכל בו דוד בעין רעה. ובכל מקום שהיה מסתכל בעין רעה כל מיני צרעת היו נמשכים מעיניו של דוד.. וכיון שראה במצחו שנצטרע. מיד ותטבע האבן במצחו.. על גלוי עריות. שכתוב ג) ושפח ה' קדקוד בנות ציון. וכתוב ולשאת ולספחת. על שבועת שוא ועל הגנבה. שכתוב ד) הוצאתיה נאם ה' צבאות ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר וגו' וכלתו ואת עציו ואת אבניו. איזה דבר שמכלה עצים ואבנים. זו הצרעת. שכתוב ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו. על לשון הרע. שכתוב ותדבר מרים ואהרן במשה וגו'. וכתוב ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת. על עדות שקר. לפי שהעידו ישראל שקר ואמרו אלה אלהיך ישראל בקול חזק. שכתוב קול מלחמה במחנה. לפיכך וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וגו'. על דיין המקלקל את הדין. שכתוב ה) כאכול קש לשון אש וחשש וגו' ופרחם כאבק יעלה וגו'. מה הטעם. כי מאסו את תורת ה' צבאות. ואין פרחם אלא צרעת. שכתוב ואם פרוח תפרח הצרעת. על הנכנס בגבול של חברו. מניין מעוזיהו שנכנס בתחום של הכהונה. שכתוב ו) והצרעת זרחה במצחו. ועל המשלח מדנים בין אחים. שכתוב וינגע ה' את פרעה. שהוא שלח מדנים בין אברהם ושרה. ועל עין רעה כמו שנתבאר [כד]— :

ז) **ואם** שכב ישכב איש אותה ותהי נדתה עליו וגו'. למדנו שלשה הם הדוחים את השכינה מהעולם. וגורמים שמדורו של הקב"ה לא יהיה בעולם הזה. והאנשים צועקים ולא נשמע קולם. ואלו הם. מי שהורג את העובר שנתעברה אשתו. שגורם להורגו במעיה. הוא סותר בנינו של הקב"ה והאומנות שלו. ובשביל זה הקב"ה מסתלק מהעולם. וחרב ורעב ומגפה באים על העולם: מי שמשקר בברית הקדוש שנחתם בבשרו ושוכב עם בת אל נכר. שמכניס ברית הקדוש ואות הברית ברשות אחר. ככתוב ח) ובעל בת אל נכר. שלמדנו אין קנאה לפני הקב"ה מלבד קנאת הברית הקדוש. שהוא יסוד השם הקדוש [כה] וסוד האמונה: מי ששוכב עם נדה. לפי שאין טומאה חזקה בעולם כמו טומאת הנדה. טומאת הנדה קשה מכל טומאות שבעולם. שנטמא הוא וכל המתקרבים

מראה מקומות א) בלק רו. ב) שמואל א' י"ז ג) ישעי' ג' ד) זכרי' ה' ה) ישעי' ה' ו) ד"ה ב' כ"ו ז) שמות ג. ח) מלאכי ב'

זיו הזהר

[כד] חסר ראי' על דמחשב מחשבין בישין. וי"ל שזה נלמד מן צרעת גחזי שחשב מחשבות רעות על אלישע שלא האמין ברוח נבואתו ועשה היפוך רצון אלישע ונצטרע. מלכים ב' ה': [כה] זה השם שדי:

המתקרבים אליו יטמאו עמו. בכל מקום שהולכים נדחית השכינה מלפניהם. ולא עוד אלא שגורם חלאים רעים על עצמו ועל אותו הזרע אשר יוליד. כי כשיקרב האיש אל הנדה אותה הטומאה קופצת עליו ונשארת בכל אברים שלו. הזרע שיוליד באותה השעה נמשך עליו רוח הטומאה. וכל ימיו יהי' בטומאה. שהרי הבנין והיסוד שלו הוא בטומאה גדולה וחזקה מכל טומאות שבעולם. כי מיד שיקרב אדם אל נדה. אותה הטומאה קופצת עליו. ככתוב ותהי נדתה עליו:

א) אמר הזקן הידוע בוא וראה שאין בכל קולות הנשים שבעולם שיוכל קול הנחש להתדבק בו ולהתאחד בו ולהשתתף בו. אלא שתי נשים הן שיכול קולו של נחש להתאחד בקולות שלהן ככלב בכלבתא. אחת. זו שאינה שומרת טומאת נדותה וימי לבונה כראוי. או שמקדמת יום אחד לטבול. ואחת. זו האשה שמאחרת לבעלה עונתה כדי לעשות צער לבעלה. מלבד אם הוא אינו מקפיד ואינו משגיח על זה. אלו הן שתי הנשים. שהרי כמו שהקדימו לטבול כך הן מאוחרות אצל קול הנחש עד שנדבק קולו בקולה. וכמו שמאחרות לטבול לעשות צער לבעלה בעכוב המצוה. כך מקדים קול הנחש להתדבק בקולה של אותה האשה. ואלו הן שתי הנשים שקול הנחש נקשר בקולות שלהן ככלב בכלבתא. טומאה הולכת אחר טומאה. מין אחר מינו. ואם תשאל איזה נזק לנו אם נקשר קולו בקולה או לא נקשר. וי. שכך נאבדים בני העולם בלי דעת. אותו הקול של האשה כאשר מתערב ומשתתף עם קול הנחש. בשעה שהחייבת והמרשעת יוצאת מתוך איבה מקומה ומשוטטת בעולם [כו] אם פוגעת באותן ב' קולות. קול הנחש וקול האשה. היא מתחממת בהם והם בה. וכיון שמתחממת נולד מהם רוח. והולך עמה עד שמשוטט ונכנס במיעיה של האשה ההיא [כז] וזה התינוק אשר תלד. כשתבוא מרשעת ההיא פוקדת על אותו התינוק לרוח ההוא. שהוא חבור רע מן קול הנחש שמכשכש בה. והוא מצחק עם התינוק עד שתבוא מרשעת ההיא. כאשה המפקדת בנה לאשה אחרת. ומפטפטת לו ומצחקת לו בפטפוט עד שתבוא אמו. כך עושה רוח הזה. ודי־בה פעמים שהוא שליחה של המרשעת ההיא להרג התינוק. זש"כ ג) ומיד עושקיהם כח. זה הכח של אותו הרוח. וע"כ שני פעמים כתוב במקרא זה ואין להם מנחם. אחד מן לילית המרשעת. ואחד מן הרוח ההוא:

רועה הנאמן

ג) **ואשה** כי תהיה זבה וגו' שבעת ימים תהיה בנדתה. מצינו בספרו של חנוך שאמר. כמו שבראש חודש שנטהרת מדת המלכות להתחבר בבעלה [כח] נצרך ליתן לצד הטומאה חלק אחד מאותו המין שלו [כט] כמו כן נצרך גם להאשה בזמן שנטהרת להתחבר עם בעלה. ליתן חלק אחד לצד הטומאה מאותו המין שלו. ומה הוא זה החלק. צפרניה בהלכלוך שדבוק בהן [ל] ומעט

דמתקרבין בהדיה יסתאבון עמיה. בכל אתר דאזלין אתדחיא שכינתא מן קמייהו. ולא עוד אלא דגרים מרעין בישין על גרמיה ועל ההוא זרעא דיוליד. דכיון דיקרב בר נש לגבי נדה ההוא מסאבו דליג עלוי ויסתאר בכל שייפין דיליה. זרעא דיוליד בההוא שעתא משכין עלוי רוח מסאבו. וכל יומוי יהא במסאבו. דהא בנינא ויסודא דיליה איהו במסאבו רב ותקיף מכל מסאבו דעלמא. דמיד דקריב ב"נ לגבי נדה. ההוא מסאבו דליג עלוי. דכתיב ותהי נדתה עליו:

א) אמר ההוא סבא תא חזי דלית בכל קלין דנשין דעלמא דיכלא קלא דחויא לאתדבקא בה ולאתאחדא בה ולאשתתפא בה. אלא תרין נשין אינון דיכלא קלא דחויא לאתאחדא בהן ככלבא בכלבתא. חדא. האי דלא נטירת סואבת נדותה ויומי לבונה כדקא יאות. או דאקדימת יומא חדא לטבול. וחדא. האי אתתא דמאחרת לבעלה עונה דילה למעבד צערא לבעלה. בר אי איהו לא חייש ולא אשגח לדא. אלין אינון תרין נשין. דהא כמה דאקדימו הכי אינון מתאחרן לגבי קלא דנחש עד דאדביק קלא בקלא. וכמה דמתאחרן למעבד צערא לבעלה בעכובא דמצוה. הכי אקדים קלא דנחש לאתדבקא בההוא קלא דאתתא. ואלין אינון תרין נשין דקלא דנחש אחיד בקלא דלהון ככלבא בכלבתא. מסאבותא בתר מסאבותא. זינא בתר זיניה. ואם תאמר מאי איכפת לן אי אחיד קלא בקלא אי לא אחיד. ווי. דהכי מתאבדן בני עלמא בלא דעתא. ההוא קלא דאתתא כד אתערב ואשתתף בהדי קלא דנחש. בשעתא דחייבת ומרשעת נפקת מגו איבה ומשטטא בעלמא [כו] אי ערעת בהני תרין קלין. קלא דנחש וקלא דאתתא. איהי אתחממת בהו ואינון בה. וכיון דאתחממת מתעבדין רוחא. ואזיל בהדה עד דמשטטא ועאל במעהא דההיא אתתא [כז] והאי ינוקא דילידת. כד אתאת ההיא חייבתא פקידת עליה לההוא רוחא. דאיהו חבורא בישא קלא דנחש דמכשכשא בה. ואיהו מחייך בינוקא עד דאתת ההיא חייבתא. כאתתא דאפקידת ברא לאתתא אחרא. ומפטפטת ליה וחייכת ליה בפטפוטא עד דתיתי אמיה. כך עבד האי רוחא. וזמנין סגיאין דאיהו שליחא דההיא חייבתא וקטל ליה. הה"ד ג) ומיד עושקיהם כח. דא האי כח דההוא רוחא. וע"ד תרין זמנין כתיב בהאי קרא ואין להם מנחם. חד מן לילית חייבתא. וחד מההוא רוחא:

רעיא מהימנא

ג) **ואשה** כי תהיה זבה וגו' שבעת ימים תהיה בנדתה. אשכחנא בספרא דחנוך דאמר. כמה דבראש חדש דאתדכיאת סיהרא לאתקרבא בבעלה [כח] אצטריך למיהב לסטרא אחרא חולקא חדא מההוא זינא דיליה [כט] אוף הכי נמי אצטריכת לאתתא בשעתא דאתדכיאת לאתקרבא בבעלה. למיהב חולקא חדא לסטרא אחרא מההוא זינא דיליה. ומאי איהו האי חולקא. טופרהא בטנופא דלהון [ל] וזעיר

מראה מקומות א) משפטים קיא: ב) קהלת ד' ג) פנחס רמח:

זיו הזהר

[כו] מקום משכן לילית נקרא איבה שהיא מטלת שנאה בין ישראל להקב"ה. ולעומת זה מקום משכן השכינה הקדושה נקרא אהבה. שע"ז אנו מברכים הבוחר בעמו ישראל באהבה: [כז] זו האשה שחטאה ושנעשה מקולה זה הרוח: [כח] היינו זיווג תפארת עם מלכות. עלמא דדכורא עם עלמא דנוקבא שנקרא יחוד קב"ה ושכינתיה: [כט] היינו שעיר עזים לחטאת. ככתוב הן עשו אחי איש שעיר: [ל] כל

וזעיר משערא דרישא. בגין דבעי לאסרקא רישא. ולאכרכא לון דא בדא. ולא יזיל אבתרה ההוא סטרא בישא לאבאשא לה. ואתפרש מנה בכל סטרין. ומה תעביד מההוא שערא וטופרין. לבתר דתכריך לון כחדא אצטריך לאנחא לון באתר דלא עברין תמן בני נשא. או בגו חורין תתאין דחצרא ותגניז לון תמן. ע"כ ר"מ:

א) **ואשה** כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה וגו'. א"ר שמעון היינו דכתיב ב) חרב לה' מלאה דם. מלאה דם ודאי. דכתיב כי יזוב זוב דמה ימים רבים. בלא עת נדתה. היינו דכתיב ג) וישקד ה' על הרעה ויביאה עלינו. דתנינן קב"ה אקדים פורענותא לעלמא. דחייביא מקדמין פורענותא בחוביהון למיתי לעלמא. או כי תזוב על נדתה. היינו דכתיב ויספתי ליסרה אתכם. מהו ויספתי ליסרה. אוסיף דינא על דינא. ואתן דמא על דמא. יתיר על מה דאית בהאי חרב לה' מלאה דם. כתיב לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. מהו לא אוסיף. אלא לא אתן עוד תוספת להאי חרב. אלא כגוונא דיכיל עלמא למסבל. והא כתיב ויספתי. אלא ליסרה כתיב ולא לשיצאה. הה"ד או כי תזוב על נדתה. כל ימי זוב טומאתה. מהו כל ימי זוב טומאתה. אלא חייביא מסאבין בחוביהון לגרמיהון. ומסאבין לאתר אחרא. כד"א כי את מקדש ה' טמא. ואתער רוח מסאבא עליה. ולזמנא דאתי זמין קב"ה לדכאה להו לישראל. ולאעברא להאי רוח מסאבא מעלמא. דכתיב לא יוסיף יבא בך עוד ערל וטמא. וכתיב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. מן הארץ ודאי [לא]:

ד) **והזרתם** את בני ישראל מטמאתם וגו' בטמאם את משכני אשר בתוכם. א"ר אלעזר והזרתם. כהאי זר דאיהו זר מכלהו. ולא אתחבר במה דליתא דיליה. ותא חזי בשעתא דמסתאבין בני נשא לתתא. מסאבין לון בכלא. והא אתמר. אבל בשעתא דרוח מסאבא אתער לתתא. אתער רוח מסאבא אחרא. ואתיהיב ליה רשותא לנחתא לעלמא. מהו רשותא. רשותא דקודשה יהוה נחית ומחי ביה לא אשתכח ואסתלק. וכדין אתגליא דינא לקבליהון דחייבין. ואוסיף דינא על דיניה. וכדין תרין רוחין משתכחין בעלמא. חד רוחא דדינא. וחד רוחא דמסאבא. א"ר אלעזר אצטריכנא הכא למימר מלה דאוליפנא מאבא. תא חזי הכי ילפינן מנגע דביתא. דכד רוח מסאבא שריא בביתא. וקב"ה בעי לדכאה ליה. שדר נגע צרעת בביתא לקטרגא דא בדא. וההוא נגע לא אעדי מביתא. ואע"ג דרוח מסאבא אסתלק מההוא ביתא. עד דינתצון ביתא אבנין ואעין וכלא. כדין אתדכי אתרא. כהאי גוונא מאן דאסתאב ואתער רוח מסאבא ושארי עלוי. כד בעי קב"ה לדכאה עלמא. אתער רוח דינא תקיפא ואשתכח בעלמא. ושריא על ההוא רוח מסאבא. ומקטרגי דא בדא עד דיתעבר מעלמא. וההוא רוח דינא תקיפא לא אסתליק מאתריה עד דינתץ האי אתר. שייפין וגרמין וכלא

ומעט מן שערות ראשה. לפי שצריכה לסרוק ראשה. ותכרך אותן זה בזה. ולא ילך אחריה צד הרע ההוא להרע לה. ונפרש ממנה בכל הענינים. ומה תעשה עם אותן השערות והצפרנים. לאחר שתכרכן ביחד נצרך להניחן במקום שאין עוברים שם אנשים. או שתניחן תוך חורים התחתונים שבחצר ותגנז אותן שם. ע"כ ר"מ:

א) **ואשה** כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה וגו'. א"ר שמעון זהו שכתוב ב) חרב לה' מלאה דם. מלאה דם בודאי. שכתוב כי יזוב זוב דמה ימים רבים. בלא עת נדתה. זהו שכתוב ג) וישקד ה' על הרעה ויביאה עלינו. שלמדנו פעמים שהקב"ה מקדים הפרעניות לעולם. כי הרשעים בחטאותיהם מקדימים להביא הפרעניות על העולם. או כי תזוב על נדתה. זש"כ ויספתי ליסרה אתכם. מהו ויספתי ליסרה. אוסיף דין על דין ואתן דם על דם. יותר על מה שיש באותו החרב לה' מלאה דם. כתוב לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. מהו לא אוסיף. אלא לא אתן עוד תוספת לחרב ההוא. אלא כמו שיוכל העולם לסבול. והרי כתוב ויספתי. אלא ליסרה כתוב ולא להכרית. זש"כ או כי הזוב על נדתה. כל ימי זוב טומאתה. מהו כל ימי זוב טומאתה. אלא שהרשעים מטמאים את עצמם בעונותיהם. וגורמים טומאה למקום אחר. ככתוב כי את מקדש ה' טמא. שנתעורר רוח טמא עליו. ולעתיד לבוא עתיד הקב"ה לטהר להם לישראל. ולהעביר אותו רוח הטומאה מן העולם. שכתוב לא יוסיף יבא בך עוד ערל וטמא. וכתוב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. מן הארץ ודאי [לא]:

ד) **והזרתם** את בני ישראל מטמאתם וגו' בטמאם את משכני אשר בתוכם. א"ר אלעזר והזרתם. כמו זר הזה שהוא זר מכלם. ואינו מתחבר עם מה שאין שלו. ובוא וראה בשעה שהאנשים מטמאים עצמם למטה. מטמאים אותם מלמעלה בכל. וזה נדרש. אבל בשעה שרוח הטומאה נתעורר למטה. נתעורר רוח טמא אחר. ונתן לו רשות לרדת לעולם. מהו רשות. רשות דקדושה שהי' יורד ומכה בו לא נמצא ונסתלק. ואז מתגלה הדין כנגד הרשעים. ונתוסף דין על דין. ואז שני רוחות נמצאים בעולם. אחד רוח של דין. ואחר רוח של טומאה. א"ר אלעזר צריך אני לומר כאן דבר ששמעתי מאבי. בוא וראה כך יש ללמוד מענין נגע הבית. שכאשר רוח טמא שורה בבית. והקב"ה רוצה לטהר אותו. ישלח נגע צרעת בבית שיקטרג זה בזה. ואותו הנגע אל יסיר מן הבית. אע"פ שהרוח הטמא נסתלק מבית ההוא. עד שינתצו הבית אבניו ועציו וכל השאר. אז נטהר המקום. כדמיון זה מי שנטמא ונתעורר רוח טמא ושורה עליו. כאשר ירצה הקב"ה לטהר את העולם. נתעורר רוח דין חזק ונתפשט בעולם. ושורה על רוח טמא ההוא. ומקטרג זה בזה עד שיעביר מן העולם. ואותו רוח דין חזק אין מסתלק ממקומו עד שינתץ למקום הזה. האברים והעצמות וכל

מראה מקומות א) דף נד. ב) ישעי' ל"ד ג) דניאל ט' ד) דף נה.

זיו הזהר

מיני לכלוך שייך לסטרא אחרא. ולכך נולדים במקומות הלכלוך כל מיני מזיקים הנקראים מיקרובים שמביאים על האנשים הרבה מיני מחלות. וחכמת הרפואה גלתה שבהלכלוך תחת הצפרנים נמצאים לאלפים מיקרובים מסוכנים: [לא] הארץ מרמז על מדת המלכות. והכונה שהסט"א תתבטל עי"ז שלא יהיה לה יניקת שפע מן מדת המלכות. וכן בזה העולם לא יוסיפו עוד ערל וטמא הידועים להניק מארץ הקדושה אלא ישראל בלבד:

וכל השאר. אז נטהר העולם ובורחים ממנו רוחות הטמאים. והעולם נמצא בטהרה. ועל זה למדנו הבא להטמא מטמאין לו ודאי. וי לו לאדם כאשר שורה עליו רוח טמא ונמצא בו בזה העולם. וידע בודאי שהקב"ה רוצה לבער רוח הטמא מן העולם. זכאים הם הצדיקים שכלם קדושים. ונמצאים בקדושה לפני מלך הקדוש. ושורה עליהם רוח קדוש בעולם הזה ובעולם הבא. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

וכלא. כדין אתדכי עלמא ואתעברו מיניה רוחין מסאבין. ועלמא אשתכח בדכיו. ועל דא תנינן אתא לאסתאבא מסאבין ליה ודאי. ווי ליה לבר נש כד שארי עליה רוח מסאבא ואשתכח ביה בעלמא. דודאי לינדע דקב"ה בעי לבערא ליה מן עלמא. זכאין אינון צדיקיא דכלהו קדישין. ואשתכחו בקדושה קמי מלכא קדישא. ושארי עלייהו רוח קדישא בהאי עלמא ובעלמא דאתי. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת אחרי מות

א) **וידבר** ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. ויאמר ה' אל משה וגו'. א"ר יהודה כיון שכתוב וידבר ה' אל משה למה פעם אחר ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך. שהרי בדבור הראשון די. אלא כך למדנו כתוב ויקרא אל משה וידבר ה' אליו. וכתוב ואל משה אמר עלה אל ה'. והרי נתבאר הענין שבתחלה מדרגה אחת ואח"כ מדרגה אחרת. אף כאן וידבר ה' אל משה מדרגה אחת. ואח"כ ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך. מדרגה אחרת [א] והכל במשקל אחד עולה. ומן שורש אחד הכל נתחבר. ב) ר' יצחק אמר כתוב אחרי מות וכתוב וימותו. כיון שאמר אחרי מות שני בני אהרן האם לא נדע שהם מתו. אלא כך למדנו. שתי מיתות מתו. אחת לפני ה'. ואחת שלא היו להם בנים. שכל מי שאינו זוכה לבנים חשוב כמת. לפיכך כתוב אחרי מות וימותו:

ג) ר' אלעזר אמר וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. מקרא זה יש לעיין בו כי נראה שהוא מיותר. שהרי כתוב אחריו ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך. הרי כאן התחלת הפרשה. וזה המקרא שמקודם למה נכתב. שכתוב וידבר ה' אל משה. מה זה שאמר לו. אלא בשעה שנתן הקב"ה העבודה של קטרת הסמים לאהרן. רצה שלא ישתמש בזה איש אחר בחיי אהרן. מה הטעם. לפי שאהרן הרבה שלום בעולם. א"ל הקב"ה אתה מבקש להרבות שלום בעולם. על ידך ירבה שלום למעלה. הרי קטרת הסמים יהיה מסור בידך מכאן ולהלאה. ובחייך אל ישתמש בו אדם אחר. נדב ואביהו הקדימו בחיי אביהם להקריב מה שלא נמסר להם. ודבר זה גרם להם שטעו בו. ולמדנו שמשה היה מהרהר מי גרם להם טעות זה. והיה מיצר. מה כתוב וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן. ומה אמר לו. בקרבתם לפני ה' וימותו. בהקריבם לא כתוב אלא בקרבתם. א"ל הקב"ה למשה. זה גרם להם שרחקו השעה בחיי אביהם וטעו בזה. וזהו שכתוב אשר לא צוה אותם. אותם לא צוה. אבל לאהרן צוה:

ד) ר' יוסי אמר וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן. אחרי מות נדב ואביהו צריך לומר. מפני מה

א) **וידבר** ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. ויאמר ה' אל משה וגו'. א"ר יהודה כיון דכתיב וידבר ה' אל משה אמאי זמנא אחרא ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך. דהא במלולא קדמאה סגי. אלא הכי תנינן כתיב ויקרא אל משה וידבר ה' אליו. וכתיב ואל משה אמר עלה אל ה'. והא אוקמוה מלה דהכא דרגא חד ולבתר דרגא אחרא. אוף הכא וידבר ה' אל משה דרגא חד. ולבתר ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך. דרגא אחרא [א] וכלא בחד מתקלא סלקא. ומן שרשא חדא כלא אתחבר. ב) ר' יצחק אמר כתיב אחרי מות וכתיב וימותו. כיון דאמר אחרי מות שני בני אהרן לא ידענא דהא וימותו. אלא הכי תנינן. תרי מיתות הוו. חד לפני ה'. וחד דלא הוו להו בנין. דכל מאן דלא זכי לבנין מית הוא. בגין כך אחרי מות וימותו:

ג) ר' אלעזר אמר וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. האי קרא אית לאסתכלא ביה דאתחזי דיתירא איהו. דהא כתיב בתריה ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך. מכאן שירותא דפרשתא. והאי קרא דלעילא מאי הוא. דכתיב וידבר ה' אל משה. מאי האי דאמר ליה. אלא בשעתא דקב"ה יהב קטרת בוסמין לאהרן. בעא דלא ישתמש ביה בחייוי בר נש אחרא. מאי טעמא. בגין דאהרן אסגי שלמא בעלמא. א"ל קב"ה את בעא לאסגאה שלמא בעלמא. על ידך יסגי שלמא לעילא. הא קטרת בוסמין יהא מסור בידך מכאן ולהלאה. ובחייך לא ישתמש ביה ב"נ אחרא. נדב ואביהו אקדימו בחיי דאביהון לאקרבא מאי דלא אתמסר להו. ומלה דא גרים להון דטעו ביה. ותאנא משה הוה מהרהר מאן גרם לון טעותא דא. והוה עליב. מאי כתיב וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן. ומאי אמר ליה. בקרבתם לפני ה' וימותו. בהקריבם לא כתיב אלא בקרבתם. א"ל קב"ה למשה. דא גרמא להו דדחקו שעתא בחיי אבוהון וטעו בה. והיינו דכתיב אשר לא צוה אותם. אותם לא צוה. אבל לאהרן צוה:

ד) ר' יוסי אמר וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן. אחרי מות נדב ואביהו מבעי ליה. מאי טעמא

מראה מקומות א) דף נו. ב) דף נו. ג) דף ס. ד) דף נו:

זיו הזהר

פרשת אחרי מות [א] דבור היינו מן מדרגת המלכות ואמירה מן תפארת:

טעמא שני בני אהרן. והא ידוע דבנוי הוו. אלא הכי תאנא דעד כאן לאו ברשותייהו קיימי אלא ברשותא דאבוהון. ובגין כך בקרבתם לפני ה' וימותו. דאינון דחקו שעתא בחיי דאבוהון. וכלא הוה בגין ההוא חובא דעבדו. דכתיב בהקריבם אש זרה. דתניא באתר חד כתיב בהקריבם לפני ה' אש זרה. ובאתר חד כתיב בקרבתם לפני ה'. האי והאי הוה. ובג"כ כתיב הכא בני אהרן וכתיב בקרבתם [ב]:

א) תאנא א"ר יוסי בהאי יומא דכפורי אתתקן למקרי פרשתא דא. לכפרא לישראל בגלותא. ובגין דא סדרא דיומא דא הכא אתסדר. בגין דמיתתהון דבני אהרן מכפרא על ישראל. מכאן אוליפנא כל בר נש דיסורי דמאריה אתיין עליה כפרה דחובוי אינון. וכל מאן דמצטער על יסוריהון דצדיקיא מעבירים חוביה להון מעלמא. ועל דא ביומא דא קורין אחרי מות שני בני אהרן. דישמעון עמא וליצטערון על אבודהון דצדיקיא ויתכפר להון חובייהו. וכל דמצטער על אבידהון דצדיקיא או אחית דמעין עלייהו. קב"ה מכריז עליה ואומר ב) וסר עונך וחטאתך תכופר. ולא עוד אלא דלא ימותון בנוי ביומוי. ועליה כתיב ג) יראה זרע יאריך ימים וגו'. תו אמרו ד) בכל זמנא דצדיקיא מסתלקי מעלמא דינא אסתלק מעלמא. ומיתתהון דצדיקיא מכפרת על חובי דרא. ועל דא פרשתא דבני אהרן ביומא דכפורי קרינן לה. למהוי כפרה לחוביהון דישראל. אמר קב"ה אתעסקו במיתתהון דצדיקיא אלין. ויתחשב לכו כאלו אתון מקרבין קרבנין בהאי יומא לכפרא עלייכו. דתנינן כל זמנא דישראל יהון בגלותא. ולא יקרבון קרבנין בהאי יומא. ואינון תרין שעירין לא יכלין לקרבא. יהא להו דוכרנא דתרי בני אהרן ויתכפר עלייהו.. ה) א"ר חייא תא חזי בני אהרן לא אשתכחו בישראל כוותייהו בר משה ואהרן. ואינון אקרון אצילי בני ישראל. ועל דטעו קמי מלכא קדישא מיתו. וכי קב"ה בעא לאובדא לון. והא תנינן ברזא דמתניתין דקב"ה עביד חסד בכלא. ואפילו ברשיעי עלמא לא בעי לאובדא לון. והני זכאי קשוט סלקא דעתך דאינון אתאבידו מעלמא. זכותא דילהון אן הוא. זכותא דאבוהון אן הוא. זכותא דמשה הכי נמי. ואינון היך אתאבידו. אלא הכי אוליפנא מבוצינא קדישא [ג] דקב"ה חס על יקרא דילהון ואתוקד גרמיהון לגו. ונשמתהון לא אתאבידו. והא אוקימנא —:

ו) **ויאמר** ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו'. רבי שמעון פתח ואמר ז) כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא וגו'. א"ר שמעון תווהנא על בני עלמא. דהא לית להו עיינין למחזי ולבא לאשגחא. ולא ידעין ולא שויין לבייהו לאסתכלא ברעותא דמאריהון. היך ניימין ולא מתערי משנתייהו עד לא ייתי ההוא יומא דחפי עלייהו חשוכא וקבלא. ויתבע ההוא מאריה דפקדונא חושבנא מנייהו. וכרוזא כל יומא קארי עלייהו ח) ונשמתהון אסהידת בהו בכל יומא ולילא. אורייתא רמאת קלין לכל עבר. מכרזת ואומרת ט) עד מתי פתים תאהבו פתי. מי פתי יסור הנה חסר לב ואמרה לו. לכו לחמו בלחמי ושתו ביין

מסכתי

מה אמר סתם שני בני אהרן. והרי ידוע שבניו היו. אלא כך למדנו שעד עתה לא עמדו ברשותם אלא ברשות אביהם. ולפיכך בקרבתם לפני ה' וימותו. שהם דחקו את השעה בחיי אביהם. והכל היה בעבור חטא ההוא שעשו. שכתוב בהקריבם אש זרה. שלמדנו מה שבמקום אחד כתוב בהקריבם לפני ה' אש זרה. ובמקום אחד כתוב בקרבתם לפני ה'. זה וזה היה. ולפיכך כתוב כאן בני אהרן וכתוב בקרבתם [ב]:

א) למדנו שא"ר יוסי תקנו החכמים לקרות ביום הכפורים פרשה זו. כדי לכפר על ישראל בגלות. ובעבור זה נסדר לומר סדר עבודת יום הזה ביום הכפורים. לפי שמיתתם של בני אהרן מכפר על ישראל. מכאן למדנו כל אדם שרבונו שולח עליו יסורין כפרה על חטאיו הם. וכל מי שמצטער על יסורי הצדיקים מעבירים את חטאיו מן העולם. וע"כ ביום זה קורין אחרי מות שני בני אהרן. שישמע העם ויצטערו על מיתת הצדיקים ויכופר להם חטאותם. וכל המצטער על מיתת הצדיקים או מוריד דמעות עליהם. מכריז הקב"ה עליו ואומר ב) וסר עונך וחטאתך תכופר. ולא עוד אלא שלא ימותו בניו בימיו. ועליו כתוב ג) יראה זרע יאריך ימים וגו'. עוד אמרו ד) בכל זמן שהצדיקים מסתלקים מן העולם נסתלק הדין מן העולם. ומיתת הצדיקים מכפרת על חטאי הדור. וע"כ הפרשה של מיתת בני אהרן נקראת ביום הכפורים. להיות כפרה על חטאות ישראל. אמר הקב"ה התעסקו במיתת הצדיקים האלה. ויחשב לכם כאלו אתם מקריבים קרבנות ביום הזה לכפר עליכם. שלמדנו כל זמן שישראל יהיו בגלות. ולא יקרבו קרבנות ביום הזה. ואותן השני שעירים לא יוכלו להקריב. יהיה להם לזכרון שני בני אהרן ויכפר עליהם.. ה) א"ר חייא בוא וראה בני אהרן לא נמצא בישראל כמוהם מלבד משה ואהרן. והם נקראו אצילי בני ישראל. ולפי שטעו לפני המלך הקדוש מתו. וכי הקב"ה רצה להמיתם. והרי למדנו בסוד המשנה שהקב"ה עושה חסד בכל. ואפילו עם רשעי עולם שאינו רוצה להאבידם. ואותן צדיקי אמת התעלה על דעתך שהם נאבדו מן העולם. זכות שלהם היכן היא. זכות אביהם היכן היא. וכמו כן זכותו של משה. ואיך נחשוב שהם נאבדו. אלא כך למדנו מן המנורה הקדושה [ג] שחס הקב"ה על כבודם ונשרפו הגופות שלהם מבפנים. ונשמותיהם לא נאבדו. וזה נתבאר —:

ו) **ויאמר** ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו'. רבי שמעון פתח ואמר ז) כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא וגו'. א"ר שמעון מתפלא אני על בני העולם. שהרי אין להם עינים לראות ולב להבין. ואין יודעים ואין נותנים לבם להסתכל ברצון רבונם. איך הם ישנים ואין מתעוררים משנתם טרם שיבוא יום ההוא שיכסה עליהם חשך וערפל. ויתבע רבון הפקדון ההוא דין וחשבון מהם. והכרוז בכל יום קורא להם ח) ונשמתם מעידה בהם בכל יום ולילה. התורה מרימה קולה לכל צד. מכרזת ואומרת ט) עד מתי פתים תאהבו פתי. מי פתי יסור הנה חסר לב ואמרה לו. לכו לחמו בלחמי ושתו ביין

מסכתי

מראה מקומות א) דף נז: ב) ישעי' ו' ג) שם נ"ג ד) דף ט: ה) דף סא: ו) דף נו: ז) קהלת א' ח) דף נח. ט) משלי ט' ט'

זיו הזהר

[ב] בני אהרן רמז על החטא שדחקו את השעה בחיי אביהם. ובקרבתם רמז על החטא של אש זרה: [ג] כך נקרא רבי שמעון בן יוחאי

מסכתי. ואין מי שיטה אזנו. ואין מי שיתעורר לבו. בוא וראה שעתידים דורות האחרונים שתשתכח התורה מהם. וחכמי לב יאספו למקומם. ולא יהיה נמצא מי שיסגר ויפתח. וי לדור ההוא. ומכאן ולהלאה לא יהיה דור כדור הזה עד הדור שיבא מלך המשיח. והדעת יתעורר בעולם. שכתוב א) כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם. בוא וראה כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ולמדנו מה שמו של הנהר ההוא. ביארנו כי יובל שמו. שכתוב ב) ועל יובל ישלח שרשיו. ובספרו של רב המנונא סבא. חיים שמו. שמשם יוצא חיים לעולם. והם נקראים חיי המלך [ד] והרי נתבאר שאותו העץ הגדול והתקיף אשר מזון לכל בו נקרא עץ חיים. עץ שנטע שרשיו באותן החיים. והכל עולה יפה. ולמדנו שהנהר ההוא הוציא נחלים עמוקים בשמן המשחה [ה] להשקות הגן ולהרוות עצים ונטיעות. שכתוב ג) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע. ואותן הנחלים מתפשטים ונמשכים ונאספים בשני עמודים הנקראים יכין ובועז [ו] ומשם יוצאים כל אותן הנחלים ונובעים במדרגה אחת הנקראת צדיק [ז] שכתוב ד) וצדיק יסוד עולם. וכלם הולכים ונאספים למקום ההוא שנקרא ים. והוא ים החכמה. וש"כ ה) כל הנחלים הולכים אל הים וגו' [ח] ואפשר תאמר שהנחלים מגיעים למקום זה ונפסקים ואין חוזרים אח"כ [ט] כתוב אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. לפי שהנהר ההוא אינו פוסק לעולם. שם הם שבים. לאיזה מקום שבים. לאותן שני העמודים נצח והוד ללכת בהמדרגה צדיק להמציא ברכה ושמחה. וזהו הסוד שלמדנו ו) לויתן זה יצרת לשחק בו. זה צדיק. כלם אליך ישברון לתת אכלם בעתו. איזו עתו. זו מלכו"ת שנקראת עת"ו של צדי"ק [י] ולפיכך כלם מחכים לעת"ו הזאת. כלם שנזונים למטה ממקום זה נזונים. וזה הסוד שכתוב עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעת"ו. כמו שביארנו. ובוא וראה בשעה שזה הכל ממתיק לעת"ו ומתחבר עמה. אז כל העולמות בשמחה. כל העולמות בברכות. אז שלום נמצא בעליונים ותחתונים. וכאשר גורמים רשעי עולם שלא יהיה נמצא שם ברכות מאותן הנחלים. ויונקת עת זו מצד הדין הקשה. אז דינים נתעוררים בעולם ושלום לא נמצא. וכאשר מבקשים בני העולם להתברך אין יכולים אלא על ידי הכהן. לבעבור שיתעורר כתר שלו ותתברך מדת המלכות [יא] וברכות תהיינה נמצאות בכל העולמות. למדנו שאז שאל משה מלפני הקב"ה דבר זה ואמר לו. אם בני העולם ישובו לפניך על ידי מי מתברכים. א"ל הקב"ה ולי אתה אומר. דבר אל אהרן אחיך. שהרי בידו נמסרות הברכות למעלה ולמטה.. ז) וכאן בא הקב"ה להזהיר לאהרן שלא יטעה באותו החטא שטעו בניו. שהרי עת זו ידוע. ולפיכך אל יטעה לחבר ע"ת אחרת אל המלך [יב] וש"כ ואל יבא בכל ע"ת אל הקדש. כלומר אע"פ שיראה זמן שנמסרה ביד אחרת הנהגת העולם.

מ"מ

מסכתי. ולית מאן דירכין אודניה. ולית מאן דיתער לביה. תא חזי זמינין דרי בתראי דייתון דיתנשי אורייתא מביניהו. וחכימי לבא יתכנשון לאתרייהו. ולא ישתכח מאן דסגיר ופתח. ווי להוא דרא. ומכאן ולהלאה לא יהא דרא כדרא דא עד דרא דייתי מלכא משיחא. ומנדעא יתער בעלמא. דכתיב א) כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם. תא חזי כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ותנינן מאי שמיה דההוא נהר. אוקימנא יובל שמו. דכתיב ב) ועל יובל ישלח שרשיו. ובספרא דרב המנונא סבא. חיים שמיה. דמתמן נפקין חיים לעלמא. ואינון אקרון חיי מלכא [ד] והא אוקימנא דההוא אילנא רבא ותקיפא דמזון לכלא ביה אקרי עץ חיים. אילנא דנטע שרשוי באינון חיים. וכלא הוא שפיר. ותאנא ההוא נהר אפיק נחלין עמיקין במשח רבות [ה] לאשקאה גנתא ולרוואה אילנין ונטיעין. דכתיב ג) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע. ואינון נחלין נגדין ואתמשכין ומתכנשין בתרין קיימין דקרינן להו יכין ובועז [ו] ומתמן נפקין כל אינון נחלין ושריין לון בחד דרגא דאקרי צדיק [ז] דכתיב ד) וצדיק יסוד עולם. וכלהו אזלין ומתכנשין לההוא אתר דאקרי ים. והוא ימא דחכמתא. הה"ד ה) כל הנחלים הולכים אל הים וגו' [ח] ואי תימא דהא מטי לאתר דא ופסקין ולא תייבין לבתר [ט] כתיב אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. בגין דההוא נהרא לא פסיק לעלמין. שם הם שבים. לאן אתר שבים. לאינון תרין קיימין נצח והוד ללכת בהאי צדיק לאשכחא ברכאן וחידו. והיינו רזא דתנינן ו) לויתן זה יצרת לשחק בו. דא צדיק. כלם אליך ישברון לתת אכלם בעתו. מאן עתו. דא מטרוניתא דאקרי עת"ו דלצדי"ק [י] ובגין כך כלהו מחכאן להאי עת"ו. כלהו דאתזנן לתתא מאתר דא אתזנן. ודא רזא דכתיב עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעת"ו. כמה דאוקימנא. ותא חזי בשעתא דהאי כל מבסם לעת"ו ומתחברא עמיה. כלהו עלמין בחדו. כלהו עלמין בברכאן. כדין שלמא אשתכח בעלאי ותתאי. וכד גרמין חייבי עלמא דתמן לא אשתכחו ברכאן דאינון נחלי. ויינקא האי עת מסטרא אחרא. כדין דינין מתערין בעלמא ושלמא לא אשתכח. וכד בעאן בני עלמא לאתברכא לא יכלין אלא על ידא דכהנא. בגין דיתער כתרא דיליה ותתברך מטרוניתא [יא] וישתכחו ברכאן בכלהו עלמין. תאנא בההיא שעתא בעא משה קמי קב"ה מלה דא ואמר ליה. אי בני עלמא יתובון קמך על ידא דמאן מתברכאן. א"ל קב"ה ולי אתה אומר. דבר אל אהרן אחיך. דהא בידיה מסירן ברכאן לעילא ותתא.. ז) והכא אתא קב"ה לאזהרא לאהרן דלא יטעי בההוא חובא דטעו בנוי. דהא האי עת ידיע. ובגין כך לא יטעי לחברא ע"ת אחרא לגבי מלכא [יב] הה"ד ואל יבא בכל ע"ת אל הקדש. כלומר אע"ג דיחמי עידן דאתמסר בידא אחרא לאנהגא עלמא.

לא

מראה מקו־ות א) ירמי' ל"א ב) שם י"ז ג) תלים ק"ד ד) משלי י' ה) קהלת א' ו) תלים ק"ד ז) דף נח:

זיו הזהר

[ד] היינו מלכא עלאה ששרשו היא ספירת התפארת. וכך ענין הכתוב ונהר יוצא מעדן. פי' שהשפע נמשכת מעדן שהוא עולם החכמת הנקרא אבא להנהר שהוא עולם הבינה הנקרא אמא ונקרא יובל. להשקות את הגן. היינו התפארת הנקרא עץ חיים. ולכך נקראת שפע זו חיי המלך: [ה] כך נקראת שפע הקדושה: [ו] אלו הספירות נצח והוד תרין סמכי קשוט: [ז] היינו ספירת היסוד: [ח] ים נקראת ספירת המלכות: [ט] פי' שאין לחשוב שאותן הנחלים הנמשכים מעולם הבינה הנובעים מן העדן אין חוזרים להשפיע אח"כ עוד ועוד שפע למדת המלכות. זה אי אפשר. וכונתו על השפע הנמשכת מן זיוג התמידי של חכמה ובינה הנקראים תרין ריעין דלא מתפרשין לקיום העולם. שהשפעה זו אינה תלויה בעבודת התחתונים: [י] פי' עתו של מדת היסוד שנקרא צדיק: [יא] כתרא דיליה היינו ספירת החכמה: [יב] היינו להיות ח"ו שפחה תירש גבירתה:

לא יתמסר בידוי לייחדא ביה לקרבא ליה לקדשא [יג] דהא אנא ושמי חד הוא. ובג"כ ואל יבא בכל ע"ת אל הקדש. ואי בעי למנדע במאי יעול. בזא"ת. בזא"ת יבא אהרן אל הקדש. דהאי זא"ת היא ע"ת דאחידת בשמי [יד] בהאי ע"ת דאחידת בשמי ייעול אל הקדש —:

רבי אלעזר שאיל לאבוי ואמר ליה. כתיב גבי בני אהרן ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו. וכתיב בכנישתא דקרח. ואש יצאה מלפני ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש. סלקא דעתך דשקילין דא כדא. א"ל רבי שמעון שאני אינון בני אהרן. דלא כתיב בהו אבדה כאינון דכנישתא דקרח. דכתיב בהו ויאבדו מתוך הקהל. וכתיב הן גוענו אבדנו כלנו אבדנו. לאכללא אינון דאקריבו קטרת בוסמין מאתן וחמשין דאתאבידו ודאי. ואלין לא אתאבידו. תו שאיל כתיב ואל יבא בכל עת אל הקדש. וכתיב בזאת יבא אהרן אל הקדש. כיון דאמר ואל יבא בכל עת. אמאי לא כתיב במאי זמנא ייעול. א"ל רבי שמעון הא אתמר וזמנא הוו ידעי כהני. אבל על מאי דחאבו בנוי בעא לאזהרא הכא. תא חזי כל קרבנין וכל עלוון נייחא הוא דקב"ה. אבל לא הוה נייחא כמה דהאי קטרת. דקטרת מעליא מכלא. ובגין כך הוו מעלין ליה לגו בלחישו. והא אתמר. ובג"כ לא אתענשו כל בני נשא בשאר קרבנין ועלוון כמו בקטרת. דכל פולחנא דקב"ה הכא אתקטר ואתקשר יתיר מכלא. וע"ד אקרי קטרת. והא אתמר א) שמן וקטרת ישמח לב:

ב) רבי אבא אמר. דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו'. זמנין אית קמי קב"ה לאשתכחא רעוון ולאשתכחא ברכאן ולמתבע בעותי. וזמנין דרעוון לא אשתכחו. וברכאן לא מזדמנן. ודינין קשיין מתערין בעלמא. וזמנין דדינא תליא. תא חזי זמנין אית בשתא דרעווא אשתכח. וזמנין אית בשתא דדינא אשתכח. וזמנין אית בשתא דדינא אשתכח ותליא [טו] זמנין אית בירחי דרעווא אשתכח בהו. וזמנין אית בירחי דדינין אשתכחו ותליין על כלא [טז] זמנין אית בשבועי דרעוון משתכחן. וזמנין אית בשבועי דדינין משתכחן בעלמא [יז] זמנין אית ביומי דרעווא אשתכח בעלמא ועלמא אתבסמא [יח] וזמנין אית ביומי דדינין תליין ומשתכחן. ואוף הכי אפילו בשעתי. וע"ד כתיב ג) ועת לכל חפץ וגו'. וכתיב ואני תפלתי לך ה' עת רצון. וכתיב ד) דרשו ה' בהמצאו וגו'. וכתיב למה ה' תעמד ברחוק תעלים לעתות בצרה. וכתיב ה) מרחוק ה' נראה לי. וזמנין דאיהו קרוב. דכתיב קרוב ה' לכל קוראיו.

בגין כך ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו' —:

ו) כי בענן אראה על הכפרת. בזאת יבא אהרן אל הקדש. כהנא לא חמי לשכינתא בשעתא כד הוה עאל. אלא ענגא הוה נחית. וכד הוה נחית מטא על האי כפרת. ומתערין גדפייהו דכרובין ואקשו להו ואמרו שירתא. ומאי שירתא אמרי. כי גדול ה' ומהלל

מ"מ לא יהי' נמסר בידו לייחד בו לקרבו אל הקדש [יג] שהרי אני ושמי אחד הוא. ולפיכך ואל יבא בכל ע"ת אל הקדש. ואם רוצה לדעת במה יבא. בזא"ת. בזא"ת יבא אהרן אל הקדש. שזא"ת הזו היא ע"ת שנאחזת בשמי [יד] בע"ת זו הנאחזת בשמי יבא אל הקדש —:

רבי אלעזר שאל לאביו ואמר לו. כתוב אצל בני אהרן ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו. וכתוב בעדת קרח. ואש יצאה מלפני ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש. היש לחשוב ששקולים זה כזה. א"ל רבי שמעון בני אהרן אינם כמוהם. שלא כתוב בהם אבדה כמו בעדת קרח. שכתוב בהם ויאבדו מתוך הקהל. וכתוב הן גוענו אבדנו כלנו אבדנו. להכליל אותן שהקריבו קטרת הסמים ר"ן איש שנאבדו בודאי. אבל אלו לא נאבדו. עוד שאל שכתוב ואל יבא בכל עת אל הקדש. וכתוב בזאת יבא אהרן אל הקדש. כיון שאמר ואל יבא בכל עת. מדוע לא כתב באיזה זמן יכנס. א"ל רבי שמעון הרי זה נאמר וידעו הכהנים את הזמן. אבל כאן בא להזהיר על מה שחטאו בניו. בוא וראה כל הקרבנות וכל העולות הם ריח ניחח להקב"ה. אבל לא כמו הקטרת. שהקטרת מעולה מהכל. ולפיכך היו מכניסים אותו בפנים בחשאי. וזה נתבאר. ולפיכך לא נענש כל איש בשאר קרבנות ועולות כמו בקטרת. שכל מעשה הקב"ה נתחבר ונתקשר בזה יותר מבכל עבודות. וע"כ נקראת קטרת. וזהו שנאמר א) שמן וקטרת ישמח לב:

ב) רבי אבא אמר. דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו'. זמנים יש לפני הקב"ה להמצא בהם רצון ולהמצא ברכות ולהתפלל תפלות. ולפעמים אין עת רצון. וברכות אינן מזדמנות. ודינים קשים נתעוררים בעולם. ולפעמים הדין תולה. בוא וראה זמנים יש בשנה שיש בהם עת רצון. וזמנים יש בשנה שהדין נמצא. וזמנים יש בשנה שהדין נמצא ותולה [טו] זמנים יש בחדשים שעת רצון נמצאת בהם. וזמנים יש בחדשים שדינים נמצאים ותולים על כלם [טז] זמנים יש בשבועות שעת רצון נמצאת. וזמנים יש בשבוע שהדינים נמצאים בעולם [יז] זמנים יש בימים שעת רצון נמצאת בעולם והעולם נמתק [יח] וזמנים יש בימים שדינים תלוים ונמצאים. וכמו כן אפילו בשעות. וע"ז כתוב ג) ועת לכל חפץ וגו'. וכתוב ואני תפלתי לך ה' עת רצון. וכתוב ד) דרשו ה' בהמצאו וגו'. וכתוב למה ה' תעמד ברחוק תעלים לעתות בצרה. וכתוב ה) מרחוק ה' נראה לי. ולפעמים שהוא קרוב. שכתוב קרוב ה' לכל קוראיו.

לפיכך ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו' —:

ו) כי בענן אראה על הכפרת. בזאת יבא אהרן אל הקדש. הכהן לא ראה את השכינה בשעה שהיה נכנס. אלא ענן היה יורד. וכאשר היה יורד היה מגיע על הכפרת. אז נתעוררו כנפי הכרובים והיו משיקות בהן ואמרו שירה. ומה השירה שאמרו. כי גדול ה' ומהלל

מראה מקומות א) משלי כ"ז ב) דף נח. ג) קהלת ג' ד) ישעי' נ"ה ה) ירמי' ל"א ו) דף נט.

זיו הזהר

[יג] פי' שלא לזווג בכוונות זה כח האחר עם עלמא דדכורא, כי אני ושמי אחד הוא. אני ושמי היינו תפארת ומלכות ולא אחר: [יד] היינו שם אדני המתאחד עם השם הוי"ה. כי השם אדני הוא בספירת המלכות שנקראת ע"ת לפי שהשתנות העתים תלוין בה כמו בהלבנה: [טו] אדר ניסן אייר סיון עת רצון. תמוז אב טבת שבט עת דין. אלול תשרי חשון כסלו הדין תולה. האריז"ל: [טז] י"ד ימים הראשונים שבחדש זמן מלוי הלבנה היא עת רצון. ושאר הימים או שהם בדין או שהדין תולה בהם: [יז] אגד"ו נקראים ימי רצון. ועוד יותר בשבת קודש. ב"ה הם ימי דין: [יח] בבקר הוא עת רצון ובערב שעת הדין:

ומהלל מאד ונורא הוא על כל אלהים. כך אמרו כשהיו מרימים כנפיהם. ובשעה שפרסו אותן אמרו. כי כל אלהי העמים אלילים וה' שמים עשה. כשהיו מחפים על הכפורת אמרו. לפני ה' כי בא לשפט הארץ ישפט תבל בצדק ועמים במישרים. וכנפי הכרובים עולות ויורדות ומזמרים שירה. מכסים הכפורת ומנשאים אותן. זש"כ סוככים בכנפיהם. סוככים דוקא [יט] וקולם היה שומע הכהן במקדש. אז הניח את הקטרת במקומו ונתכוון מה שצריך לכוון. לבעבור שיתברך הכל. ומניין שקולם היה נשמע. ככתוב א) ואשמע את הקול וגו'. וכתוב וישמע את הקול מדבר אליו מבין שני הכרובים וידבר אליו. א"ר יוסי ועמים במישרים. מהו במישרים. ככתוב מישרים אהבוך. להכליל שני הכרובים שהיו בדמות זכר ונקבה. מישרים ודאי [כ] זהו שכתוב ועמים במישרים. ר' יצחק אמר מכאן למדנו שבכל מקום שלא נמצא זכר ונקבה אינם כדאי לראות פני השכינה. זהו שכתוב ב) ישבו ישרים את פניך. ולמדנו כתוב צדיק וישר הוא. היינו בחינת זכר ונקבה [כא] אף כאן הכרובים זכר ונקבה. ועליהם כתוב ג) אתה כוננת מישרים. ועמים במישרים. ובעבור זה ופניהם איש אל אחיו. וזה נתבאר: רבי יהודה אמר כי בענן אראה על הכפרת. זכאים הם הצדיקים שהקב"ה מבקש בכבודם. ולמדנו מלך בשר ודם אם אדם רוכב על סוס שלו בן מות הוא. והקב"ה הרכיב לאליהו על שלו. שכתוב ד) ויעל אליהו בסערה השמים וגו'. כאן מה כתוב. ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת. והקב"ה הכניסו למשה בענן. ככתוב ויבא משה בתוך הענן. בתוך הענן ממש. כי בענן אראה על הכפרת. זש"כ ה) וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן. וכתוב כי ענן ה' על המשכן יומם. וכתוב וירד ה' בענן. כי בענן אראה על הכפרת. למדנו בענין המקום שהיו שורים בו הכרובים. כמו שנתבאר. שהכרובים בנס היו יושבים. ולמדנו שג' פעמים ביום נעשה נס בכנפיהם. בשעה שנתגלה עליהם קדושת המלך הם מעצמם היו מנשאים כנפיהם ויפרסו אותן ויכסו על הכפרת. אח"כ היו מרפים כנפיהם ונדבקו בגופותם. ככתוב והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה. פורשי ולא פרושי [כב] סוככים ולא סכוכים.

והיינו שבנס היו עומדים ומשמחים בהשכינה:

ו) **ומאת** עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת.

פתח רבי שמעון ואמר. למדנו שבצד עילם הבינה מאירים שני שרי הדין הנאחזים במקום שורש הדין שנקרא יד שמאלית. ונתבאר שהם ממונים לרגל את הארץ בכל יום ויום. וזה הסוד שכתוב שנים אנשים מרגלים. ולמדנו אשרי חלקם של ישראל יותר מכל העמים עכו"ם. כי הקב"ה מבקש לטהרם ולרחם עליהם. שהם חלקו וגורלו. זש"כ כי חלק ה' עמו וגו'. וכתוב ירכיבהו על במתי ארץ. על במתי אר"ץ דוקא [כג] שהרי הם נאחזים למעלה מעלה. וע"כ אהבתו של הקב"ה נדבקת בהם. זש"כ ז) אהבתי אתכם אמר ה'. וכתוב כי מאהבת ה' אתכם וגו'. ומתוך אהבה יתרה שאוהב אותם נתן להם

יום

ומהלל מאד ונורא הוא על כל אלהים. האי כד סלקי גדפייהו. ובשעתא דפרשין להו אמרי. כי כל אלהי העמים אלילים וה' שמים עשה. כד חפיין על כפורתא אמרי. לפני ה' כי בא לשפט הארץ ישפט תבל בצדק ועמים במישרים. וגדפי כרוביא סלקין ונחתין וזמרי שירתא. מחפיין לכפורתא וסלקי להו. הה"ד סוככים בכנפיהם. סוככים דייקא [יט] וקלהון הוה שמע כהנא במקדשא. כדין שוי קטרת באתריה ואתכוון במה דאתכוון. בגין דיתברך כלא. ומנא לן דקלהון אשתמע. כד"א א) ואשמע את הקול וגו'. וכתיב וישמע את הקול מדבר אליו מבין שני הכרובים וידבר אליו. א"ר יוסי ועמים במישרים. מהו במישרים. כד"א מישרים אהבוך. לאכללא תרין כרובין דכר ונוקבא. מישרים ודאי [כ] וע"ד ועמים במישרים. רבי יצחק אמר מכאן אוליפנא דבכל אתר דלא אשתכח דכר ונוקבא לאו כדאי למחמי אפי שכינתא. הה"ד ב) ישבו ישרים את פניך. ותנינן כתיב צדיק וישר הוא. דכר ונוקבא [כא] אוף הכא כרובים דכר ונוקבא. ועלייהו כתיב ג) אתה כוננת מישרים. ועמים במישרים. ובג"כ ופניהם איש אל אחיו. והא אוקימנא: רבי יהודה אמר כי בענן אראה על הכפרת. זכאין אינון צדיקיא דקב"ה בעי ביקריהון. ותנינא מלך בשר ודם אי בר נש רכיב על סוסיא דיליה בר קטלא הוא. וקב"ה ארכיב לאליהו על דיליה. דכתיב ד) ויעל אליהו בסערה השמים וגו'. הכא מאי כתיב. ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת. וקב"ה עייליה למשה ביה. הה"ד ויבא משה בתוך הענן. בתוך הענן ממש. כי בענן אראה על הכפרת. הה"ד ה) וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן. וכתיב כי ענן ה' על המשכן יומם. וכתיב וירד ה' בענן. כי בענן אראה על הכפרת. תאנא אתר דהוו שראן אינון כרובי. כמה דאוקימנא. כרובים על את הוו יתבין. ותאנא ג' זמנין ביומא אתרחיש נסא בגדפייהו. בשעתא דאתגלי עלייהו קדושא דמלכא אינון מגרמייהו הוו סלקין גדפייהו ופרסין לון וחפיין על כפורתא. לבתר קמיטי גדפייהו ואתאחזן בגופייהו. כד"א והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה. פורשי ולא פרושי [כב] סוככים ולא סכוכים.

הדא הוא דבאת הוו קיימי וחדאן בשכינתא:

ו) **ומאת** עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת.

פתח רבי שמעון ואמר. תאנא בסטרא דאמא תרין גרדיני טהירין אתאחדן בידוי דשמאלא. והא אוקימנא דאינון מאללי ארעא בכל יומא ויומא. והיינו רזא דכתיב שנים אנשים מרגלים. ותאנא זכאה חולקיהון דישראל יתיר מכל עמין עכו"ם. דקב"ה בעי לדכאה להו ולרחמא עלייהו. דאינון חולקיה ועדביה. הה"ד כי חלק ה' עמו וגו'. וכתיב ירכיבהו על במתי ארץ. על במתי אר"ץ דייקא [כג] דהא אינון אתאחדן לעילא לעילא. וע"ד קב"ה רחימותא דיליה אתדבק בהו. הה"ד ז) אהבתי אתכם אמר ה' וכתיב כי מאהבת ה' אתכם וגו'. ומגו רחימותא יתירא דרחים להו יהב לון

יומא

מראה מקומות א) יחזקאל א' ב) תלים ק"מ ג) תלים צ"ט ד) מלכים ב' ב' ה) ישעי' ד' ו) דף סב: ז) מלאכי א'

זיו הזהר

[יט] הפועל סוככים הוא זמן הוה לומר שזאת הפעולה נעשית בתמידית. ולא נכתב בזמן עבר המורה שנעשה כך פעם אחת על תמיד:

[כ] הלשון רבים של מישרים מורה על שני הכרובים: [כא] צדיק וישר מרמז על הספירות יסוד ומלכות בחי' זכר ובחי' נקבה:

[כב] פורשי הוא ג"כ זמן הוה כמו סוככים ומשמעותו נתבאר לעיל: [כג] אר"ץ מרמז על ספירת המלכות. ועל במתי ארץ מורה ששורש נשמות ישראל גבוה יותר והוא בספירת התפארת שנקראת יעקב וישראל:

ומא חד בשתא לדכאה להו ולזכאה להו מכל חוביהון. כתיב כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. בגין דיהון כאין בעלמא דין ובעלמא דאתי. ולא ישתכח בהו ובא. וע"ד ביומא דא מתעטרין ישראל ושלטין על כלהו רדינין ועל כלהו נהורין. א) תאנא ומאת עדת בני שראל יקח שני שעירי עזים לחטאת. ומאת עדת. בגין יהא מכלהו ויתכפר לכלהו. דהא כל חובייהו דבני ישראל הכא תליין [כד] וכלהו מתכפרי בדא. ולא סגי בר נש חד. ומאן אתר אתנסיבו. מאינון קופין דבעזרה מלין אגרא. ואייתי להו מאינון דמי דהוו מכלהו. וההוא עירא אחרא דהוה אשתאר לקב"ה עבדין ליה חטאת בקדמיתא. הא אוקימנא באן אתר הוה מתקשרא. ולבתר דא תקרבין הני ומתבסמין כלא. ואשתארו שראל זכאין קמי קב"ה מכל חובין דעבדין וחבו קמיה. הה"ד כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'.. בגין דההוא עיר דאשתלח לעזאזל הוה טעין על כתפוי כל חובוי יעקב. דכתיב ונשא השעיר עליו את כל עונות"ם. עונו"ת ת"ם [כה] תאנא בהאי יומא כמה פתחן פתיחן קבליהון דישראל לקבלא צלותהון. זכאה חולקיהון דישראל הא קב"ה בעא לזכאה לון ולדכאה לון. הה"ד כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. בהאי יומא אתעטר כהנא בכמה טרין. בהאי יומא פולחנא דכהנא יקירא ורב מכל פולחנין. כלא יהב חולקא באינון קרבנין דקב"ה. בהאי יומא תער חסד בעלמא על ידא דכהנא מקרב קרבנין ל חוביהון דעמא. על חוביה בקדמיתא ולבתר על וביהון דעמא מקרב עלוון עליה ועל עמא. והא אוקימנא לי:

ב) א"ר נהוראי סבא תא חזי מאי הוא רזא קרבנא לקרבא שעיר ולא מלה אחרא. ואמאי שעיר רחם חדש והכא נמי שעיר. אי תימא בגין דאיהו טרא דיליה. יאות. אמאי לא הוה עז. אלא מלה א אצטריך.. ותא חזי אע"ג דאיהו חולקא לההוא סטרא חרא. רזא הכא. דכל הני סטרין אחרנין לתתא כלהו מסאבין יתיר. וכל מה דנחתין דרגין תאין הכי מסאבי דלהון יתיר. ובג"כ בעז יתיר ולקיהון. בגין דשערא דיליה תליא יתיר מבעירא חרא. כמה דדינא דלהון תליא לתתא במסאבו. ע"ד שעיר דשערא דיליה לא תליא ולא שעיע. לא עיע. בגין ההוא מסאבו דיליה. ולא תליא. בגין לא יתתקף ביה מסאבי כהני תתאי. בג"כ דאי שעיר ולא אחרא. ג) ותא חזי האי שעיר משדרין ישראל לעזאזל לההוא מדברא. בגין למיהב ולקא לההוא סטרא אחרא לאתעסקא בהדיה. ואי תימא רין שעירין אמאי הכא חד לה' וחד לההוא סטרא חרא. תינח ההוא שעיר דסטרא אחרא. לה' מאי. אלא למלכא דהוה ארגיז על בריה. קרא לסנטירא ההוא דעביד דינא בבני נשא תדיר. בגין דיזדמן מעבד דינא בבריה. ההוא סנטירא חדי ועאל בבי ולכא למיכל תמן. כיון יאשגח ביה בריה. אמר ודאי לא אל סנטירא דא בבי אבא אלא בגין דארגיז מלכא עלי. אי עבד. אזיל ואתפייס בהדיה. כיון דאתפייס בהדיה פקיד מלכא

יום אחד בשנה לטהר אותם ולהצדיקם מכל חטאותם. שכתוב כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. בשביל שיהיו זכאים בעולם הזה ובעולם הבא. ולא יהיה נמצא בהם חטא. וע"כ ביום הזה מתעטרים ישראל ושולטים על כל שרי הדין ועל כל אורותם. א) למדנו ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת. ומאת עדת. כדי שיהיו מכלם ויתכפר לכלם. שהרי כל חטאות בני ישראל כאן תולין [כד] וכלם מתכפרים בזה. לכן לא די שיביאם איש אחד. ומאיזה כסף נקחו. מאותן הקופות שבעזרה היו לוקחים כסף. וקנו אותם באותן הדמים שהיו מכלם. ואותו השעיר שהיה נשאר להקב"ה עשו אותו לחטאת בראשונה. והרי נתבאר באיזה מקום היה נקשר. ואחר כך נעשה התקרבות לאותן שני שרי הדין למעלה ונמתק הכל. ונשארו ישראל זכאים לפני הקב"ה מכל החטאים שעשו וחטאו לפניו. זש"כ כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'.. לפי שהשעיר ההוא שנשלח לעזאזל היה נושא על כתפיו כל עונותיו של יעקב. שכתיב ונשא השעיר עליו את כל עונות"ם. עונו"ת ת"ם [כה] למדנו שביום הזה כמה פתחים נפתחים לעומת ישראל לקבל תפלותם. אשרי חלקם של ישראל שהרי הקב"ה מבקש לזכותם ולטהר אותם. זש"כ כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. ביום הזה נתעטר הכהן בכמה עטרות. ביום הזה עבודת הכהן יקרה ורבה מכל העבודות. לכל ניתן חלק באותן הקרבנות אשר להקב"ה. ביום הזה נתעורר חסד בעולם על ידי הכהן שמקריב קרבנות בשביל חטאות העם. על חטאותיו תחלה ואח"כ על חטאות העם מקריב קרבנות עליו ועל העם. והרי נתבאר הענין:

ב) א"ר נהוראי הזקן בוא וראה מה הוא סוד הקרבן להקריב שעיר ולא בהמה אחרת. ולמה נקרב שעיר בראש חדש וגם כאן שעיר. אפשר תאמר לפי שהוא מן צד שלו. נכון כן. אבל מדוע לא נקרב עז. אלא רק שעיר נצרך לזה.. ובוא וראה אע"פ שהוא חלק לצד הטומאה ההוא. יש כאן סוד. שכל אותן צדדי הטומאה שלמטה כלם מְמאים יותר. וכל מה שיורדות מדרגות התחתונות כך הטומאה שלהם יתרה. ולפיכך בעז חלקם יותר. לפי שהשערות שלה ארוכות ותלויות למטה יותר מבהמה אחרת. כמו שהדין שלהם תולה למטה בהטומאה. וע"כ שעיר שהשערות שלו אינן תלויות ואינן חלקות. אינן חלקות. בעבור אותה הטומאה שלו. ואינן תלויות. לפי שאין בו תגבורת הטומאה כמו באותן התחתונות. לפיכך ודאי שעיר ולא בהמה אחרת. ג) ובוא וראה זה השעיר שישראל משלחים לעזאזל למדבר ההוא. בשביל ליתן חלק לצד הטומאה ההוא שיתעסק עמו. ואם תשאל שני שעירים למה כאן אחד לה' ואחד לצד הטומאה ההוא. תינח אותו השעיר אשר לצד הטומאה. אבל לה' למה. אלא משל למלך שרגז על בנו. קרא לאותו הסנטר שעושה דינים תמיד בהאנשים הנאשמים. בשביל שיהיה מוכן לעשות דין בבנו. שמח סנטר ההוא ונכנס לבית המלך לאכל שם. כיון שראה אותו בנו. אמר ודאי לא בא סנטר זה לבית אבי אלא לבעבור שרגז עלי המלך. מה עשה. הלך ונתפיים עמו. כיון שנתפיים עמו פקד המלך

מראה מקומות א) דף סג: ב) תלוס קפה. ג) תלוס קפד:

זיו הזהר

[כד] פי' שתולין שם במקום שורש הדין או שיכופר להם ויומתק שם הדין, או שהדין יענשם על החטאים: [כה] זה יעקב שנקרא איש תם:

המלך לעשות סעודה גדולה עבורו ועבור בנו. גם פקד שלא ידע מזה סנטר ההוא. אח"כ נכנס אותו הסנטר. אמר המלך עכשו אם יודע לו מן הסעודה הגדולה שהכינותי לי ולבני יתערבב השלחן. מה עשה. קרא להממונה על הסעודה ואמר לו. תכין איזה דבר מאכל ותשים לפני וגם לפני הסנטר ההוא. כדי שיחשוב שסועד לפני מסעודתי. ולא יודע לו מן אותה הסעודה היקרה של שמחתי ושמחת בני. יקח חלק ההוא וילך לו ויתפרש מן שמחת הסעודה שלנו. ואם לא היה המלך עושה כך לא היה נפרש סנטר ההוא מבית המלך. כך אמר הקב"ה לישראל. הכינו שני שעירים. אחד לי ואחד להמקטרג ההוא. כדי שיחשוב שמסעודה שלי הוא אוכל. ואל יודע לו מן הסעודה האחרת של השמחה שלנו. יקח הלק ההוא וילך לדרכו ויתפרש מביתי. כיון שהאם העליונה עולם הבינה שנקרא עולם הבא תבא לשכון בתוך היכל עולם התחתון. שיהי' נמצא הארת הפנים [כו] דין הוא שלא יהיה נמצא מקטרג ההוא ולא שרי הדין לפניו. אז הוא יוציא כל הברכות ויאיר לכל. וכל החירות ההיא תמצא. וישראל יקחו מאותן הברכות. שהרי כאשר זה עולם הבא נכנס בהיכלו של עולם התחתון. ומוצא שעולם התחתון משמח עם בניו באותה הסעודה העליונה. אז הוא מברך את השלחן. וכל העולמות מתברכים. וכל שמחה וכל הארת פנים נמצאות שם. זש"כ לפני ה' תטהרו:

א) **ונתן** אהרן על שני השעירים גורלות. אמר רבי שמעון למדנו ונתן אהרן. לפי שהוא בא מצד החסד. על שני השעירים. על דוקא. בשביל לרמתיק מדת המלכות [כז] גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. והלא שני שעירים הם. מפני מה אחד לה'. אלא אמר הקב"ה ישאר זה אצלי. ואחד ילך וישוטט בעולם. שאלמלא יזדוגו שניהם לא יוכל העולם לסבל [כח] יוצא זה הולך ומשוטט בעולם. ומוצא לישראל בכמה עבודות בכמה מדרגות בכמה הנהגות טובות. כלם שלום בינידם. אין ביכלתו לקטרג עליהם. וזה השעיר האחר נשלח עם המשא של כל חטאות ישראל. למדנו שכמה כתות מזיקים מזומנים שהם תחת רשותו ממונים לרגל את הארץ. על דבר כל אותן שעוברים על דברי התורה. ב) וביום הזה לא נמצא מקטרג להלשין על ישראל. שכאשר מגיע השעיר הזה אל ההר כמה שמחה על שמחה נמצאת בהם. וכלם נמתקים על ידו. ואותו שר הדין שיצא לרגל חוזר ואומר שבחם של ישראל. הקטיגור נעשה סניגור. ובוא וראה לא זה בלבד הוא. אלא בכל מקום שצריכים ישראל להטהר מעונותם. נתן להם הקב"ה עצה לקשר שרי הדין. ולהמתיקם באותן קרבנות ועולות שמקריבים לפני הקב"ה. ואז אין יכולים להרע. וביום הזה יותר על הכל. וכמו שממתיקים ישראל למטה לכל. כך נמתקים למעלה כל אותן שיש להם מלשינות על ישראל. והכל הוא קרבן ועבודה להקב"ה [כט] למדנו בשעה ההיא שכתוב ולקח אהרן את שני השעירים וגו'. נתעוררים אותן שני שרי הדין ביום הזה למעלה. ורוצים לשלט ולצאת בעולם.

כיון

מראה מקומות א) דף סב: ב) דף סג.

מלכא למעבד סעודתא עלאה ליה ולבריה. ופקי דלא ינדע ביה ההוא סנטירא. לבתר עאל ההוא סנטירא אמר מלכא השתא אי ינדע דא מסעודתא עלאה דאתקינת לי ולברי יתערבב פתורא. מאי עביד. קר לממנא על סעודתא ואמר ליה. אתקין מידי ותשו קמאי ותשוי קמיה דההוא סנטירא. בגין דיחשיב דסעי קמאי מדילי. ולא ינדע בההיא סעודתא יקירא דחדוה דילי ודברי. ויטול ההוא חולקא ויזיל ליה ויתפר מחדוה דסעודתא דילן. ואי לאו דמלכא עביד הכ לא יתפרש ההוא סנטירא מבי מלכא. כך אמר קב"ה לישראל. אזמינו תרין שעירין. חד לי וחד לההוא דלטורא. בגין דיחשיב דמסעודתא דילי קאכיל. ולא ינדע בסעודתא אחרא דחדוה דילן. ויסב ההוא חולקא ויזיל לאורחיה ויתפרש מביתי. כיון דאמא עלאה עלמא דאתי אתיא למשרי גו היכלא דעלמא תתאה לאשכחא נהירו דאנפין [כו] דין הוא דלא ישתכח ההוא דלטורא ולא מארי דדינין לקמיה. כדי אפיק כל ברכאן ואנהיר לכלא. וכל ההוא חירו ישתכח וישראל נטלין מאינון ברכאן. דהא כד עלמא דאת עאל להיכלא דעלמא תתאה. ואשכח דחדי עלמא תתאה עם בנוי בההיא סעודתא עלאה. כדין איהו בריך פתורא. ועלמין כלהו מתברכין. וכל חידו וכ נהירו דאנפין אשתכחו תמן. הה"ד לפני ה' תטהרו:

א) **ונתן** אהרן על שני השעירים גורלות. אמר רב שמעון תאנא ונתן אהרן. בגין דאתי מסטרא דחסד. על שני השעירים. על דייקא. בגין דתתבסם מטרוניתא [כז] גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. וה תרין שעירין אינון. אמאי חד לה'. אלא אמר קב"ה יתיב האי גבאי. וחד יזיל וישוט בעלמא. דאלמל תרוייהו מזדווגן לא יכיל עלמא למסבל [כח] נפק האי אזי ושאט בעלמא. ואשכח להו לישראל בכמה פולחנין בכמ דרגין בכמה נימוסין טבין. כלהו שלמא ביניהו. לא יכיל למיעל בהו בדלטורא. והאי שעירא אחרא שלחי במטולא דכל חוביהו דישראל. תאנא כמה חבילי טריקי מזדמנן דאינון תחות ידיה ממנן לאללא ארעא. על כל אינון דעברין על פתגמי אורייתא. ב) וההוא יומ לא שכיח דלטורא למללא בהו בישראל. דכד מטא הא שעירא לגבי טורא כמה חידו אשתכח בהו ומתבסמין כלהו ביה. וההוא גרדינא דנפיק אהדר ואמ תושבחתא דישראל. קטיגורא אתעביד סניגורא. ותא ח לאו דא בלחודוי הוא. אלא בכל אתר דבעיין ישרא לאתדכאה מחובייהו. קב"ה יהיב לון עיטא לקשרא מארי דדינא ולבסמא להו באינון קרבנין ועלוון דקרבין קמי קב"ה וכדין לא יכלין לאבאשא. והאי יומא יתיר על כלא. וכמ דמבסמן ישראל לתתא לכלא. הכי מבסמין לכ אינון דאית להו דלטורא. וכלא קרבנא הו ופולחנא דקב"ה [כט] תאנא בההיא שעתא דכתיב ולק אהרן את שני השעירים וגו'. מתערין אינו בהאי יומא לעילא. ובעיין לשלטאה ולמיפק בעלמא

כיון

זיו הזהר

[כו] ענין הארת פנים מורה על המתקת הדינים ושמחה ע"י השפעת שפע רב מכח הזדוגות העולמות: [כז] תיבת על מרמז שיהי' נעשו כך למעלה התקון שעל ידו תהיה המתקה למדת הדין: [כח] כי שני השעירים רמז על שני שרי הדין הגבוהים כמובא לעיל [כט] פי' לבל נחשוב שזה השעיר לעזאזל הוא קרבן ועבודה אליו אלא שהכל נחשב קרבן ועבודה להקב"ה:

כיון דכהנא מקרב אלין לתתא מתקרבין אינון לעילא. כדין עדבין סלקין בכל סטרין. כהנא יהיב עדבא לתתא. כהנא יהיב עדבין לעילא. כמה דחד אשתאר ביה בקב"ה לתתא. וחד אפקין ליה לההוא מדברא. הכי נמי לעילא. חד אשתאר ביה בקב"ה. וחד נפיק ושאט בעלמא לההוא מדברא עלאה [ל] וחד בחד מתקשר:

א) א"ר יוסי תנן ונתן אהרן על שני השעירים גורלות. אי הכי יקרא הוא דעזאזל. חמיתון עבדא דשדי עדבין במאריה. ארחא דעלמא דעבדא לא נטיל אלא מה דיהיב ליה מאריה. אבל בגין דסמא"ל זמין האי יומא בדלטורא. ובגין דלא יהא ליה פתחא יהבין ליה חולקא בהאי. והאי עדבא מגרמיה הוא דסליק ביה. אמר ר' יהודה א"ר יצחק מלה עלאה אשכחנא בעדבא. עדבא דיהושע כתיב ביה על פי הגורל. על פי הגורל ודאי. דאיהו אמר דא חולקא דיהודה דא דבנימין וכן כלהו. אוף הכא כיון דכהנא שוי ידוי. אינון עדבין מדלגי וסלקי בידא דכהנא ושראן באתרייהו. הה"ד והשעיר אשר עלה עליו הגורל. עלה עליו ודאי. ולא דא בלחודוי אלא בכל זמנא דדילטורא זמין ואתיהיב ליה רשותא. בעינן לשואה לקבליה במה דיתעסק ושביק לון לישראל.. מתלי אמרי. לזלזולא דבי מלכא הב ליה זעיר חמרא וישבח קמי מלכא. ואי לאו. יימא למלכא מלה בישא. ולזמנין נטלין לה להאי מלה עלאי דבי מלכא. ומלכא עביד דינא בגיניה. ב) רבי יצחק אמר. לשטיא דקאים קמי מלכא. הב ליה חמרא. ולבתר אימא ליה ואחזי ליה כל אינון שטוון דעבדת וכל אינון בישין. והוא ייתי וישבח ויימא דלא אשתכח בעלמא כוותך. אוף הכא הא קאים דלטורא קמי מלכא. ישראל יהבין ליה האי דורן. ובהאי דורן פתקא לכל בישין ולכל סטוון ולכל חובין דעבדו ישראל. והוא אתי ומשבח להו לישראל ואתעביד סניגורא עלייהו. וקב"ה אהדר כלא לרישא דבישי דעמיה. בגין דכתיב ג) כי גחלים אתה חותה על ראשו. א"ר יוסי ווי לון לעמא דעשו. בשעתא דהאי שעיר משדרי לההוא דלטורא ממנא דעלייהו. דבגיניה אתי לשבחא לון לישראל. וקב"ה אהדר כל אינון חובין לרישא דעמיה. בגין דכתיב ד) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. א"ר יהודה אלמלי הוו ידעו עכו"ם מהאי שעיר לא שבקין לון לישראל יומא חד בעלמא. תא חזי כל האי יומא משתדל איהו בההוא שעיר. ובגיני כך קב"ה מכפר להו לישראל ודכי לון מכלא. ולא אשתכח קטגוריא קמיה. לבתר הוא אתי ומשבח להו לישראל. וכדין שאיל ליה כדכתיב ה) ויאמר ה' אל השטן מאין תבא. והוא אתיב בתושבחתייהו דישראל. וקטיגורא אתעביד סניגורא ואזיל ליה. כדין קב"ה אמר לשבעין שרין דסחרין כורסיא. חמיתון האי דלטורא האיך קאים על בני תדיר. הא שעירא חדא דאשתכח נגיש בפתקא דכל חובייהו וכל סטותייהו וכל מאי דחטו וחבו קמאי. והוא קביל לון. כדין אסתכמו כלהו דיהדרון אינון חובין על עמיה. רבי אבא אמר כל אינון חובין וחטאין מתדבקין ביה. כמה דכתיב ו) ותשליך במצולות ים כל חטאתם. ולבתר

כיון שהכהן מקרב אלו השעירים למטה מתקרבים אותן שני שרי הדין למעלה. אז עולים גורלות בכל הצדדים. כהן נותן גורל למטה. כהן נותן גורלות למעלה. כמו שאחד נשאר לפני הקב"ה למטה. ואחד מוציאין אותו למדבר ההוא. כמו כן למעלה. אחד נשאר לפני הקב"ה. ואחד יוצא ומשוטט בעולם למדבר העליון ההוא [ל] ואחד באחד נקשר:

א) א"ר יוסי למדנו ונתן אהרן על שני השעירים גורלות. אם כן הרי כבוד הוא זה לעזאזל. הראיתם עבד שיפיל גורלות עם רבונו. דרך העולם שעבד אינו נוטל אלא מה שנותן לו ארונו. אבל לפי שסמא"ל הכין עצמו על זה היום במלשינות. ובשביל שלא יהיה לו פתחון פה נותנים לו חלק בזה. וזה הגורל מעצמו הוא שעלה עליו. שאמר ר' יהודה א"ר יצחק ענין עליון נמצא בהגורל. גורל של יהושע כתוב בו על פי הגורל. על פי הגורל בודאי. שהגורל אמר זה חלק יהודה זה של בנימין וכן כלם. אף כאן כיון שהכהן הניח ידו בהקלפי. אותן הגורלות קפצו ועלו בידי הכהן ונחו במקומם. זש"כ והשעיר אשר עלה עליו הגורל. עלה עליו ודאי. ולא זה בלבד אלא בכל זמן שהמקטרג מוכן ונתנה לו רשות. נצרך ליתן דבר כנגדו שיתעסק בו ויניח להם לישראל.. אומרים משל. להשפל שבבית המלך תן לו מעט יין וישבחך לפני המלך. ואם לא. יאמר למלך לשון הרע עליך. ולפעמים לוקחים אותו הדבור שרי המלך. והמלך עושה דין בעבורו. ב) ר' יצחק אמר. משל לשוטה שעומד לפני המלך. תן לו יין. ואח"כ תאמר לו ותראה לו כל אותן העולות שעשית וכל אותן דברים הרעים. והוא יבא וישבחך ויאמר שלא נמצא בעולם איש כמוך. אף כאן הרי עומד המקטרג לפני המלך. ישראל נותנים לו מתנה זו. ובאותה המתנה כתב שבו נרשם כל הרעות וכל העולות וכל העונות שעשו ישראל. והוא בא ומשבח את ישראל ונעשה סניגור עליהם. והקב"ה מחזיר הכל על ראשי הרשעים של עמו. כמו שכתוב ג) כי גחלים אתה חותה על ראשו. א"ר יוסי וי להם לעמו של עשו. כאשר זה השעיר נשלח להמקטרג ההוא השר שלהם. שבעבורו בא לשבח את ישראל. והקב"ה מחזיר כל אותן החטאים על הראש של עמו. לפי שכתוב ד) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. א"ר יהודה אלמלי היו יודעים עכו"ם מזה השעיר לא היו מניחים לישראל יום אחד בעולם. בוא וראה כל היום הזה הוא מתעסק באותו השעיר. ובעבור זה מכפר הקב"ה לישראל ומטהר אותם מהכל. ולא נמצא המקטרג לפניו. אחר כך הוא בא ומשבח את ישראל. שאז הקב"ה שואל אותו ככתוב ה) ויאמר ה' אל השטן מאין תבא. והוא משיב בתשבחתם של ישראל. והקטיגור נעשה סניגור והולך לו. אז אומר הקב"ה להשבעים שרים הסובבים את כסא הכבוד. הראיתם לזה המלשין איך הוא עומד תמיד להלשין על בני. הרי שעיר אחד נשלח לו בצירוף הכתב מכל הפשעים מכל העונות ומכל החטאים שחטאו ישראל לפני. והוא קבל כל זה. אז מסכימים כלם שיחזרו כל אותן החטאים על עמו. רבי אבא אמר כל אותן העונות והחטאים נדבקים בו. כמו שכתוב ו) ותשליך במצולות ים כל חטאתם. ואח"כ

מראה מקומות א) אמור קא: ב) שם קב. ג) משלי כ"ה ד) תלים ק"א ה) איוב א' ו) מיכה ז'

זיו הזהר

[ל] פי' לחפש חטאי ישראל במקום שליטת השטן. ואחד באחד נקשר פי' שהתקון שנעשה למעלה נקשר בהעבודה שלמטה:

ואח"כ כלם נחזרים על ראשי עמו. זש"כ ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה:

א) א"ר נהוראי הזקן כתוב ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. זאת היא שמחה להמלשין ההוא. מה שהקב"ה יפיל עמו גורל ומזמין אותו אליו. ואינו יודע שאש לוהט הוא מטיל על ראשו ועל עמו. ככתוב ב) כי גחלים אתה חותה על ראשו. וסימנך ג) אף לא הביאה אסתר המלכה עם המלך אל המשתה אשר עשתה כי אם אותי. וכתוב ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב. בחלק ההוא שנוטל והולך לו. ואח"כ כאשר יבא מלך העליון להיכל השכינה. היא מבקשת עליה ועל בניה ועל העם מן המלך. ואפילו בזמן שישראל בגלות ומתפללים תפלות כל היום הזה. היא תעלה ביום הזה לפני מלך העליון ומבקשת על בניה. ואז נגזרין כל אותן הנקמות שעתיד הקב"ה לעשות עם אדום. ונגזר איך עתיד מלשין הזה להבטל מן העולם. ככתוב ד) בלע המות לנצח. וסימנך בזמן הגלות. כי נמכרנו אני ועמי וגו'. כי אין הצר שוה בנזק המלך. מהו בנזק המלך. ככתוב ה) והכריתו את שמנו מן הארץ ומה תעשה לשמך הגדול. שהרי שם העליון לא יתקיים בקיומו [לא] וזה הוא בנזק המלך. ואז והמן נבעת מלפני המלך והמלכה. אז הארת פנים ושמחה שלמה נמצאת. וישראל יוצאים לחירות ביום הזה. אז מן היום הזה והלאה שמחה וחדוה בהתגלות תשלט עליהם. ואז הקב"ה מבקש לשמח עם ישראל מכאן ולהלאה. וכמו שישראל נתנו חלק להמקטרג שיפרד מהם. כך נותנים לשאר העמים [לב] שיתפרשו מהם למטה:

ו) **ונתן** את הקטרת על האש לפני ה'. א"ר יצחק. הכהן לאחר שטבל גופו וקדש ידיו ליכנס לעבודה אחרת הקדושה. עד שמתכוון ליכנס למקום אחר עליון וקדוש מהכל ג' חומות היו מסבבות לו. אחיו הכהנים. הלוים. וכל שאר העם. כלם היו מברכים אותו ונשאו ידיהם עליו בתפלה. ושלשלת של זהב קשרו ברגלו [לג] הלך ג' פסיעות וכלם עמדו במקומם ולא הלכו אחריו. הלך עוד ג' פסיעות אחרות ופנה למקומו [לד] הלך עוד ג' פסיעות סתם עיניו והתקשר למעלה. נכנס למקום שנצרך ליכנס. שמע קול כנפי הכרובים מזמרים ומקישות הכנפים הפרושות למעלה. היה מקטיר הקטרת. נשתכך קול כנפיהם ובלחש נדבקו [לה] אם הכהן זכה הרי אז למעלה שמחה נמצאת. וגם כאן למטה באותה השעה הופיעה הארת הרצון. ממותק מבשמים של הרי אפרסמון הטהור שלמעלה. ונתפשט בכל המקום ההוא. נכנס הריח בשני נקבי חוטמו ונתישב הלב [לו] אז כלם היו בשתיקה ופוצה פה לא נמצא שם. פתח הכהן את פיו בתפלה בכונה בשמחה והתפלל תפלתו. לאחר שסיים זקפו הכרובים כנפיהם כבתחלה והיו מזמרים. אז ידע הכהן שעת רצון וחדוה היא לכל. והעם ידע שנתקבלה תפלתו. כמו שכתוב ז) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. והוא חזר לאחורו והתפלל תפלתו. אשרי חלקו של דכהן. שהרי על ידו שמחה על שמחה נמצאת ביום הזה למעלה ולמטה

ולבתר כלהו מתהדרן ברישיהון דעמיה. הה"ד ונשא השעי[ר] עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה:

א) א"ר נהוראי סבא כתיב ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. דא איהי חדוה דההוא דלטורא. בגין דקב"ה יטיל עמיה גורל וזמין ליה. ולא ידע דנור דליק אטיל על רישיה ועל עמא דיליה. כד"א ב) כי גחלים אתה חותה על ראשו. וסימנך ג) אף לא הביאה אסתר המלכה עם המלך אל המשתה אשר עשתה כי אם אותי. וכתיב ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב. בההוא חולקא דנטיל ואזיל ליה. ולבתר כד אתי מלכא עלאה לבי מטרוניתא. איהי תבעת עלהא ועל בנהא ועל עמא מן מלכא. ואפילו בזמנא דישראל בגלותא וצלו צלותין כל יומא דא. איהי סלקת ביומא דא לקמי מלכא עלאה ותבעת על בנהא. וכדין אתגזרו כל אינון נוקמין דזמין קב"ה למעבד עם אדום. ואתגזר היך זמין דלטורא דא לאתעברא מעלמא. כד"א ד) בלע המות לנצח. וסימנך בזמנא דגלותא. כי נמכרנו אני ועמי וגו'. כי אין הצר שוה בנזק המלך. מה בנזק המלך. כד"א ה) והכריתו את שמנו מן הארץ ומה תעשה לשמך הגדול. דהא שמא עלאה לא אתקיים בקיומיה [לא] ודא איהו בנזק המלך. וכדין והמן נבעת מלפני המלך והמלכה. כדין נהירו דאנפין וכל חידו אשתכח. וישראל נפקי לחירו בהאי יומא. כדין מהאי יומא ולהלאה חירו וחדו[ה] באתגליא לשלטאה עלייהו. וכדין בעי למחדי עמהו[ן] מכאן ולהלאה. וכמה דיהבו ליה חולקא לאתפרשא מנהון. הכי נמי יהבין לשאר עמין [לב] לאתפרשא מנהון לתתא:

ו) **ונתן** את הקטרת על האש לפני ה'. א"ר יצחק. כהנא לבתר דאסחי גופיה וקדש ידוי לאעלא בפולחנא אחרא קדישא. עד דאתכוון למיעל לאתר אחרא עלאה קדישא מכלא ג' שורין סחרין ליה. כהני אחוי ליואי. וכל שאר עמא. כלהו מברכין ליה וזקפי ידין עליה בצלותא. וקטרא דדהבא זקפין ברגליה [לג] נטל ג' פסיען וכלהו קיימין בקיומייהו ולא נטלין בתריה. נטל ג' פסיען אחרן ואסחר לדוכתיה [לד] נטל ג' פסיען אסתים עייניה ואתקשר לעילא. עאל לאתר דעאל. שמע קול גדפי דכרוביא מזמרין ואקישן גדפין פרישאן לעילא. הוה אקטיר קטרת. אשתככא קו[ל] גדפייהו ובלחישו אתדבקן [לה] אי כהנא זכי הא לעילא חידו אשתכח. ואוף הכא בהאי שעתא נפיק רעו[א] דנהורא. מתבסמא מריחין דטורי אפרסמונא דכי[א] דלעילא. ואזלא בכל ההוא אתר. אעיל ריחא בתר[י] נוקבי דחוטמיה ואתיישבא לבא [לו] כדין כלא הוא בלחישו ופת[חון פה] לא אשתכח תמן. פתח כהנא פומיה בצלותא ברעותא בחדוותא וצלי צלותיה. בתר דסיים זקפין כרובי[א] כמלקדמין גדפייהו ומזמרין. כדין ידע כהנא דרעותא ועי[דן] חדותא היא לכלא. ועמא ידעין דאתקביל צלותיה. כמ[ה] דכתיב ז) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. והו[א] תב לאחוריה וצלי צלותיה. זכאה חולקיה דכהנא. דה[א] על ידוי חדו על חדו אשתכח בהאי יומא לעיל[א] ותתא

מראה מקומות א) תלים קסה. ב) משלי כ"ה ג) אסתר ה' ד) ישעי' כ"ה ה) יהושע ז' ו) דף סז. ז) ישעי' א'

זיו הזהר

[לא] ככתוב כי יד על כס יה וגו': [לב] היינו מה שמקריבים בחג הסכות ע' פרים כנגד ע' אומות העולם: [לג] שאם ימות שם יוציאו[הו] ע"י השלשלת. והגם שאסור ליכנס פנימה בזהב. היינו דוקא דרך מלבוש או תכשיט אבל באופן כזה אין אסור: [לד] ענין או[תן] הפסיעות במספרן אין מובן. ואפשר שע"י מספר הפסיעות היה יודע מקום עמידתו והיה מכיר מקום הנחת המחתה: [לה] פי' שנדב[קו] הכנפים לגופם על דרך הכתוב ובעמדם תרפנה כנפיהם: [לו] שהיה לבו דופק מאד מן הפחד:

תתא. על ההיא שעתא כתיב אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו:

א) **ולפני** הכפרת יזה שבע פעמים מן הדם באצבעו. א"ר אבא בהאי יומא מתעטר כהנא בעטרין עלאין. והוא קאים בין עלאי ותתאי. ומכפר עליה ועל ביתיה ועל כהני ועל מקדשא ועל ישראל כלהו. תאנא בשעתא דעאל בדמא דפר מכוין ברישא דמהימנותא ואדי באצבעיה. כמה דכתיב והזה אותו על הכפרת ולפני הכפרת. והיך עביד. טביל בקטפא דאצבעא ואדי כמאליף בטיפין דאצבעא לסטרא דכפורתא. אדי ואתכוון שארי לממני. אחת. אחת בלחודהא. אחת דכליל כלא. **אחת** שבחא דכלא. **אחת** דכלא אהדרן לקבלה. **אחת** רישא דכלא [לז] לבתר אחת ואחת. דאינון שריין כחדא ברעותא באחוותא ולא מתפרשן לעלמין [לח] בתר דמטא להאי ואחת דאיהי אמא דכלא שארי מכאן לממני בזווגא. ומני ואמר אחת ושתים. אחת ושלש. אחת וארבע. אחת וחמש. אחת ושש. אחת ושבע [לט] בגין לאמשכא ולנגדא להאי אחת דאיהי אמא עלאה בדרגין ידיען לכתרא דאמא תתאה [מ] ולאמשכא נהרין עמיקין מאתרייהו לכנסת ישראל. וע"ד יומא דא תרין נהורין נהרין כחדא. אמא עלאה נהרא לאמא תתאה. וע"ד כתיב יום הכפורים כמה דאתמר [מא] א"ר יצחק קטרא חדא קשירא ברגלוי דכהנא בשעתא דהוה עאל. דאי ימות התם יפקוהו לבר. ובמאי ידעי. בההיא זהוריתא אתידע ואשתמודע כד לא יהפך גווני. בהאי שעתא אשתמודע דכהנא אשתכח לגו בחטאה. ואי יפוק בשלם בזהוריתא אתידע אשתמודע דיהפך גווני לחוור. כדין חדוותא היא בעלאי ותתאי. ואי לאו. כלהו אשתכחו בצערא. הוו ידעי כלהו דלא אתקבל צלותהון. א"ר יהודה כיון דהוה עאל וטמטם עינוי. דלא לאסתכלא במה דלא אצטריך. והוה שמע קל גדפי כרוביא מזמרי ומשבחי. הוה ידע כהנא דכלא הוה בחדוה ויפוק בשלם. ועם כל דא בצלותיה הוה ידע דמלין נפקין בחדותא. ומתקבלן ומתברכן כדקא יאות. וכדין חדותא היא בעלאי ותתאי:

ג) **וכפר** על הקדש מטמאות בני ישראל וגו'. תאנא מאי וכפר על הקדש. א"ר אלעזר הא תנינן דחייביא עבדין פגימותא לעילא. ומתערין דינין וגרמין לאסתאבא מקדשא. וחויא תקיפא שארי לאתגלאה. וכדין דינין מתערין בעלמא. ובהאי יומא בעי כהנא לדכאה כלא. לאתערא כתרא קדישא דיליה דהוא רישא דמלכא [מב] בגין דייתי מלכא לאשראה במטרוניתא. וכד רישא דמלכא נטיל כלא נטיל. וייתי לאזדווגא במטרוניתא ולאתערא חידו וברכאן בעלמא. אשתכח דכל שלימו דלעילא ותתא בכהנא תליא. דאי אתער כתרא דיליה כלא אתער וכלא בשלימו אשתכח. וע"ד כתיב וכפר על הקדש. בקדמיתא וכפר על הקדש לאסגאה שלמא בעלמא לאסגאה חידו בעלמא. וכד חידו דזווגא אשתכח במלכא ובמטרוניתא. כל שמשין וכל בני היכלא כלהו אשתכחו

ולמטה. על אותה השעה כתוב אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו:

א) **ולפני** הכפרת יזה שבע פעמים מן הדם באצבעו. א"ר אבא ביום הזה נתעטר הכהן בעטרות עליונות. והוא עומד בין עליונים ותחתונים. ומכפר עליו ועל ביתו ועל הכהנים ועל המקדש ועל כל ישראל. למדנו בשעה שנכנס עם דם הפר היה מכוין בעיקר האמונה והזה באצבעו. כמו שכתוב והזה אותו על הכפורת ולפני הכפרת. ואיך עשה. טבל ראש האצבע בהדם והזה כמצליף בטיפות שבאצבע לעומת צד הכפורת. הזה ונתכוין והתחיל למנות. אחת. אחת בלבדה. אחת הכולל הכל. אחת שבח של הכל. אחת שהכל פונים אליו. אחת ראשית הכל [לז] אח"כ אחת ואחת. שהם שוכנים יחד ברצון באחוה ואין נפרדים לעולם [לח] אחר **שהגיע לזאת ואחת** שהיא האם של הכל התחיל מכאן למנות **בזוג. ומונה** ואומר אחת ושתים. אחת ושלש. אחת וארבע. **אחת וחמש.** אחת ושש. אחת **ושבע** [לט] בשביל להמשיך ולהפיק **אחת** הזו שהיא האם העליונה במדרגות **ידיעות להכתר של האם** התחתונה [מ] ולהמשיך נחלים עמוקים ממקומם לכנסת ישראל. וע"כ ביום הזה שני מאורות מאירים כאחת. האם העליונה מאירה לאם התחתונה. וע"כ כתוב יום הכפורים כמו שנתבאר [מא] א"ר יצחק שלשלת זהב היה נקשר ברגלי הכהן בשעה שהיה נכנס. שאם ימות שם יוציאוהו לחוץ. ובמה ידעו. בהלשון של זהורית היה נודע וניכר כאשר לא נהפך גונו האדום. באותה שעה ניכר שהכהן נמצא בפנים עם חטא. ואם יזכה לצאת בשלום היה נודע וניכר בהלשון של זהורית שנהפך גונו ללבן. אז היתה שמחה בעליונים ובתחתונים. ואם לא. נמצאו כלם בצער. והיו יודעים כלם שלא נתקבלה תפלתם. א"ר יהודה כיון שנכנס הכהן היה מטמטם את עיניו. שלא יסתכל במה שלא נצרך. והיה שומע קול כנפי הכרובים מזמרים ומשבחים. אז ידע הכהן שהכל הוא בחדוה ויזכה לצאת בשלום. ועם כל זה היה מבין בתפלתו שהדבורים יוצאים בשמחה. ומתקבלים ומתברכים כראוי. ואז נעשה שמחה בעליונים ובתחתונים:

ג) **וכפר** על הקדש מטמאות בני ישראל וגו'. למדנו מהו וכפר על הקדש. א"ר אלעזר הרי למדנו שהרשעים עושים פגם למעלה. ומעוררים דינים וגורמים לטמא המקדש. ונחש התקיף מתחיל להתגלות. ואז דינים נתעוררים בעולם. וביום הזה צריך הכהן לטהר הכל. ולעורר כתר הקדוש שלו שנקרא ראש המלך [מב] בשביל שיבא המלך לשכן אצל המלכו"ת. וכאשר ראש המלך הולך הכל הולך. ויבא להזדוג עם המלכו"ת לעורר שמחה וברכות בעולם. נמצא שכל השלמות שלמעלה ושלמטה הי' תולה בהכהן. שאם נתעורר הכתר שלו הכל נתעורר והכל נמצא בשלמות. וע"כ כתוב וכפר על הקדש. בתחלה וכפר על הקדש להרבות שלום בעולם ולהרבות שמחה בעולם. וכאשר שמחת ההזדוגות נמצאת בהמלך והמלכו"ת. אז כל משרתיהם וכל בני ההיכל כלם בשמחה

מראה מקומות א) דף קס. ג) דף סו.

זיו הזהר

[לז] אחת הראשון מרמז על ספירת כתר: [לח] **אחת ואחת** מרמז על הספירות חכמה ובינה הנקראין אבא ואמא והן תרין רעין דלא מתפרשין: [לט] פי' שמתחבר ומזדווג ספירת הבינה עם ז' ספירות התחתונות על דרך זה. אחת ושתים היינו בינה עם חסד וגבורה. אחת ושלש היינו בינה עם תפארת וכן השאר עד ושבע שהיא ספירת המלכות: [מ] פי' לחבר בינה עם מלכות: [מא] כפורים בלשון רבים מרמז שהאם העליונה עם האם התחתונה שתיהן מכפרות על ישראל בניהן: [מב] היינו ספירת החכמה. ויכוון להמשיך משם הארה למטה בשביל הזדווגות תפארת עם מלכות:

בשמחה נמצאים. וכל החטאים שחטאו לפני המלך מתכפר להם. זש"כ מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. ולפיכך כתוב וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו. בשעה שנכנס לגרום היחוד הקדוש. וכשנעשה הזדוגות המלך עם המלכו"ת אז באותה השעה וכפר בעדו ובעד ביתו.. א) למדנו רבי יהודה אומר הכהן מעורר שלום בעולם למעלה ולמטה. ולמדנו קודם שנכנס במדרגה אחת הי' טובל עצמו. כשיצא ממדרגה זו למדרגה אחרת עוד טבל עצמו. והי' מקשר שלמות בזה ובזה [מג] קדש ידיו ומתברכים כאחת. ובכל נצרך להראות עבודה. ונצרך להתראות בבגדיו שמתלבש כדמיון העבודה והכונה. עד שיסדר הכל כמו שנצרך ויתברכו עליונים ותחתונים.

ב) רבי נהוראי הזקן אמר כתוב וכפר על הקדש מטמאות בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם. ומכל חטאתם צריך לומר. אלא לנקותם ולייפותם מכאן ולהלאה. לכל חטאתם. שלא יוכל המקטרג לשלט עליהם. וע"כ ביום כפור שהוא קנוח של כל החטאים והנקיון שלהם. צריכים ישראל לנקות עצמם וללכת יחפי רגלים כמלאכים העליונים. ה' ענויים בשביל להסתייע מחמש צדדים העליונים שיום הכפורים מוציאם. והם השערים שלו [מד] ואם נחשוב גם שתיה שהיא מצד של יצחק הרי ששה ואע"פ שבכלל אכילה היא. ואז ששה ענויים הם. וענוי האחרון תשמיש המטה הוא. ובמדרגה הששית נמצא [מה] ולעומתה אנו עושים ענוי הזה.. כפור. מפני מה נקרא כפור. אלא לפי שמנקה כל טומאה ומבטלה מלפניו ביום הזה. ועל כן יום כפור היינו יום של נקיון. וכך אנו קורים לו:

ג) **ויצא** אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו. למדנו שא"ר יהודה אל המזבח סתם. כמו שנעשה למטה כך נעשה למעלה. והכל מתקשר זה בזה. ולמדנו כמו שביום הזה מכפר הכהן למטה. כמו כן נעשה למעלה. וכאשר הכהן שלמטה מסדר עבודתו. כמו כן עושה הכהן שלמעלה. לא נמצאת עבודה למעלה עד שנמצאת למטה. ומלמטה מתחלת לעלות קדושת מלך העליון. ונמצאים כל העולמות מתקשרים כאחד לפני הקב"ה. א"ר יהודה אלמלי הבינו ישראל מפני מה פקד הקב"ה עליהם להוכיחם יותר מכל שאר העמים. היו יודעים שהרי הקב"ה מחל את שלו ולא גבה מהם אפילו אחד ממאה. למדנו שהקב"ה כמה מרכבות וכמה חיילות יש לו. כמה שרים ממונים נמצאים לעבודתו. וכאשר הזמין את ישראל בעולם הזה הכתירם בכתרים קדושים כדמיון שלמעלה. והשכין אותם בארץ הקדושה לבעבור יהיו נמצאים לעבודתו. וקשר לכל העליונים בעבודת ישראל. ושמחה לא נכנסת לפניו ועבודה לא נעשית לפניו למעלה עד שישראל עושים למטה. וכל זמן שישראל נמצאים בעבודת רבונם למטה כמו כן נעשה למעלה. ובזמן שישראל בטלו העבודה למטה נתבטל למעלה. ועבודה לא נמצאת לא למעלה ולא למטה. ואם כשישראל בטלו עבודת הקב"ה כשהיו שרוים בארץ נעשה כמו כן למעלה. כל שכן אח"כ. אמר הקב"ה לישראל לולי ידעתם כמה מחנות כמה חיילות מתעכבים למעלה בשבילכם

מראה מקומות א) דף סו: ב) תלוס קפה: ג) דף סו.

אשתכחו בחדו. וכל חובין דחבו קמי מלכא אתכפר להו. הה"ד מכל חטאתיכם.. לפני ה' תטהרו. ובג"כ כתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו. בשעתא דעאל לזווגא להו. ובשעתא דמזדווגין מלכא ומטרוניתא ההיא שעתא וכפר בעדו ובעד ביתו.. א) תאנא ר' יהודה אמר כהנא אתער שלמא בעלמא לעילא ותתא. ותניא עאל בדרגא חד אסחי גופיה. נפיק מהאי דרגא לדרגא אחרא אסחי גופיה. אחיד שלמא בהאי ובהאי [מג] קדש ידוי ומתברכאן כחדא. ובכלא בעי לאחזאה עובדא. ובעי לאחזאה לבושוי דיתלבש כגוונא דעובדא דיתכוון. עד דיסדר כלא כמה דאצטריך ויתברכון עלאי ותתאי.

ב) ר' נהוראי סבא אמר כתיב וכפר על הקדש מטמאות בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם. ומכל חטאתם מבעי ליה. אלא לנקאה להון מכאן ולהלאה. לכל חטאתם. דלא יכיל מקטרגא לשלטאה עלייהו. וע"ד ביומא דכפור דאיהו קנותא דכל חובין ונקיו דלהון. בעאן ישראל לנקאה גרמייהו ולמהך יחפי רגלין כמלאכי עלאין. חמש ענויין בגין לאסתייעא מחמש ספרין עלאין דיומא דכפורי אפיק לון. ואינון תרעין דיליה [מד] ואי שתיה קא חשיב דאיהי מסטרא דיצחק הא שית ואע"ג דבכלל אכילה היא. וכדין אינון שית. ועניא בתראה תשמיש המטה איהו. ובדרגא שתיתאה שכיח [מה] ולקבליה אנן עבדין עניא דא.. כפור. אמאי אקרי כפור. אלא בגין דמנקי כל מסאבו ואעבר ליה מקמיה בהאי יומא. וע"ד יום כפור יומא דנקיותא. והכי קרינן ליה:

ג) **ויצא** אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו. תאנא א"ר יהודה אל המזבח סתם. כמה דאתעביד לתתא אתעביד לעילא. וכלא אתקשר חד בחד. ותאנא כמה דבהאי יומא מכפר כהנא לתתא. הכי נמי לעילא. וכד כהנא דלתתא מסדר פולחניה. כהנא דלעילא הכי נמי. לא אשתכח לעילא עד דאשתכח לתתא. ומתתא שארי לסלקא קדושא דמלכא עלאה. ומשתכחין כלהו עלמין חד קמיה דקב"ה. א"ר יהודה אלמלי הוו ידעי ישראל אמאי קב"ה פקיד עלייהו דישראל לאוכחא להו יתיר מכל שאר עמין. ינדעון דהא קב"ה שביק דידיה ולא גבי מנהון חד ממאה. תאנא קב"ה כמה רתיכין כמה חיילין אית ליה. כמה שולטנין ממנן משתכחין בפולחניה. כד זמין להו לישראל בהאי עלמא אכתר לון בכתרין קדישין כגוונא דלעילא. ואשרי לון בארעא קדישא בגין דישתכחו בפולחניה. קשיר לכלהו עלאי בהו בישראל. וחדוון לא עאלין קמיה ופולחנא לא אתעביד קמיה לעילא עד דישראל עבדין לתתא. כל זמנא דישראל משתכחין בפולחנא דמאריהון לתתא הכי נמי לעילא. ובזמנא דישראל בטלו פולחנא לתתא בטלו לעילא. ופולחנא לא אשתכח לא לעילא ולא לתתא. ועל דישראל בטלו פולחנא דקב"ה כד שראן בארעא הכי נמי לעילא. כל שכן לבתר. אמר קב"ה לישראל אי אתון ידעין כמה אכלוסין כמה חיילין מתעכבי בגיניכון

זיו הזהר

[מג] פי' שכונת עבודתו לעומת כל מדרגה ומדרגה הי' כדי לגרום שם יחוד וזיוג בספירות העליונות: [מד] יום הכפורים מרמז על עולם הבינה אמא עלאה שהיא הוציאה ז' ספירות התחתונות, והחמשה ענויים הם כנגד אלו הספירות, ואם נחשוב שתיה בלבדה יהיו ששה ענוים כנגד שש הספירות מן חסד עד יסוד ועד בכלל: [מה] כי מדרגה הששית היא ספירת היסוד שהיא נגד אות ברית קודש

בגיניכון. תנדעון דלית אתון כדאי למיקם בעלמא אפילו שעתא חדא. ועכ"ד מאי כתיב. ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים. הה"ד ויצא אל המזבח. אל המזבח סתם. אשר לפני ה'. סתם [מו] וכפר עליו. לבתר ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם וגו'. וכפר עליו. מאי קא מיירי. א"ר יוסי לאתערא חסד בעלמא בקדמיתא:

א) **וסמך** אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי והתודה עליו וגו'. א"ר שמעון בגין כך וסמך אהרן את שתי ידיו דקב"ה יסתכם על ידוי. על ראש השעיר החי. החי דייקא לאכללא ההוא דלעילא [מז] והתודה עליו את כל עונות. כמה דכתיב והתודה אשר חטא עליה. ואוקימנא עלי"ה. דאתדכי בר נש ואשתאר עלי"ה כל ההוא חובא. אוף הכא והתודה עליו. בתר דאודי כהנא בגינייהו דישראל. עלי"ו. כלומר ישתארון כל חובין עלי"ו. א"ל ר' אבא אי הכי והא כתיב ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים. א"ל שאני הכא. דהתם לשעירים הוו קרבין קרבנא. ובג"כ לא כתיב ולא יזבחו עוד את זבחיהם שעירים. אלא לשעירים. דהתם לשעירים הוו עבדי פולחנא ושולטנותא. והכא ונשא השעיר עליו את כל עונותם. וקרבנא לא אתעביד אלא לקב"ה. ותא חזי דבגיני קרבנא מתבסמן עלאין ותתאין. ודינא לא שריא ושלטא עלייהו דישראל. תאנא ושלח ביד איש עתי המדברה. מהו איש עתי. אלא רזא דמלה הכי הוא. בכל מה דאתעביד בעי בר נש זמין לההיא מלה. אית ב"נ דברכתא אתקיים על ידיה יתיר מאחרא ב) תא חזי מאי כתיב ביה בכהנא ג) טוב עין הוא יבורך. אל תקרי יבורך אלא יברך. בגין דהוא הוה זמין דיתקיים ברכתא על ידיה בהאי. ואית ב"נ דאיהו זמין לאתקיימא לווטין על ידיה. ובכל מה דישגח ליתי לווטיא ומארה ובעיתא. כגון בלעם דאקרי רע עין דהוה זמין לכל ביש ולא הוה זמין לטב. ואע"ג דברך. ברכתיה לא ברכתא ולא אתקיים. וכד הוה לייט. כל מאן דלייט אתקיים ואפילו ברגעא חדא. וע"ד כתיב שתם העין. בכל אתר דעיניה שלטא אתלטיא. תא חזי מאי כתיב וישת אל המדבר פניו. בגין דיתער מההוא סטרא האי דשלטא תמן וייתי בדלטוריא עלייהו דישראל. מאי כתיב בהו בכהני. טוב עין הוא יבורך. דהוא הוה זמין בהאי ושארי ברכתא באשגחותא דיליה. וע"ד תנינן יסטי בר נש אפילו ממאה ארחין ולא יארע בב"נ דאית ליה עינא בישא. אוף הכא ושלח ביד איש עתי. דהוא זמין להאי ורשים להאי. וכהנא הוה אשתמודע ביה חד עינא יתיר מאחרא פורתא. סורעא דעל עיניה אתחפיא בשערין סגיאין. מכחלא עיניה ולא מסתכל במישר. האי הוא ב"נ זמין להאי וכדקא חזו ליה. וע"ד כתיב ביד איש עתי. בגוש חלבא הוה ב"נ דבכל אתר דמחי בידוי הוה מית. ולא הוו בני נשא מקרבין בהדיה. בסוריא הוה ב"נ דבכל אתר דאסתכל אפילו לטב כלא אתהפך לביש. יומא חד הוה חד ב"נ אזיל בשוקא והוו אנפוי נהירין. אתי ההוא ב"נ ואסתכל ביה ואתבקע עיניה. בג"כ בכלא הוה ב"נ זמין להאי ולהאי. וע"ד כתיב טוב עין הוא יבורך. אל
תקרי

מראה מקומות א) דף סג. ב) דף סג: ג) משלי כ"ב

בשבילכם. תבינו שאין אתם כדאי לעמוד בעולם אפילו שעה אחת. ועכ"ז מה כתוב. ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים. זש"כ ויצא אל המזבח. אל המזבח סתם. אשר לפני ה'. סתם [מו] וכפר עליו. אח"כ ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם וגו'. וכפר עליו. מה ענינו. א"ר יוסי לעורר חסד לעולם בתחלה:

א) **וסמך** אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי והתודה עליו וגו'. א"ר שמעון בשביל זה וסמך אהרן את שתי ידיו כדי שהקב"ה יסכים על ידו. על ראש השעיר החי. החי דוקא להכליל אותו שלמעלה [מז] והתודה עליו את כל עונות. כמו שכתוב והתודה אשר חטא עליה. וביארנו עלי"ה. שנטהר האדם ונשאר עלי"ה כל החטא ההוא. אף כאן והתודה עליו. לאחר שהתודה הכהן בשביל ישראל. עלי"ו. כלומר ישארו כל החטאים עלי"ו. א"ל ר' אבא אם כן הלא כתוב ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים. א"ל אין דומה לכאן. כי שם לשעירים היו מקריבים הקרבן. ולפיכך לא כתוב ולא יזבחו עוד את זבחיהם שעירים. אלא לשעירים. כי שם לשעירים היו עושים עבודה וממשלה. וכאן ונשא השעיר עליו את כל עונותם. והקרבן לא נעשה אלא לדקב"ה. ובוא וראה שבשביל הקרבן נמתקים עליונים ותחתונים. והדין אינו שורה ושולט על ישראל. למדנו ושלח ביד איש עתי המדברה. מהו איש עתי. אלא סוד הדבר כך הוא. בכל ענין שנעשה נצרך איש המוכן לאותו ענין. יש אדם שהברכה מתקימת על ידו יותר מאחר. ב) בוא וראה מה כתוב בו בכהן ג) טוב עין הוא יבורך. אל תקרי יבורך אלא יברך. לפי שהוא ראוי ומזומן שתתקיים הברכה על ידו בזה. ויש אדם שהוא מזומן להתקיים קללות על ידו. ובכל מה שישגיח תבא קללה ומארה ובהלה. כגון בלעם שנקרא רע עין שהי' מזומן לכל רע ולא היה מזומן לטוב. ואע"פ שברך. ברכתו אינה ברכה ולא נתקיימה. וכאשר היה מקלל לכל מי שקלל נתקיים ואפילו ברגע אחד. וע"ז כתוב שתם העין. בכל מקום ששלטה עינו נתקלל. בוא וראה מה כתוב וישת אל המדבר פניו. בשביל לעורר מצד ההוא זה הכח ששולט שם ויוכל לבוא במלשינות על ישראל. מה כתוב בהכהנים. טוב עין הוא יבורך. שהוא היה מזומן לזה והברכה היתה שורה במקום השגחתו. וע"כ למדנו יסור האדם אפילו ממאה דרכים ואל יפגע באיש שיש לו עין רעה. אף כאן ושלח ביד איש עתי. שהוא מזומן לזה ונרשם לזה. והכהן היה מכיר בו שעינו אחת גדולה מעט מעינו השנית. הגבות שעל העינים מכוסים בהרבה שערות. עיניו בולטות ואינו מסתכל ישר. זה הוא האיש המזומן לזה וראוי לו זה. וע"כ כתיב ביד איש עתי. בגוש הלבא היה איש שבכל מקום שהכה בידו היה ממית. ולא היו אנשים מתקרבים אליו. בסוריא היה איש שבכל מקום שהסתכל אפילו לטוב נהפך הכל לרע. יום אחד היה מהלך איש בשוק והיו פניו מאירים. ויבא איש ההוא והסתכל בו ונבקעת עינו. לפיכך יש לכל איש מזומן הן לטוב והן לרע. וע"כ כתוב טוב עין הוא יבורך. אל
תקרי

זיו הזהר

[מו] מה שנאמר סתם יש לפרשו על למעלה ועל למטה: [מז] היינו אחד מן שני שרי הדין העליונים כנזכר לעיל:

תקרי יבורך אלא יברך. ולמדנו זה האיש שהלך עם השעיר למדבר. כאשר הגיע למדבר עם השעיר ההוא עלה להר ודחה אותו בשתי ידיו. ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה אברים אברים. והאיש ההוא היה אומר כך ימחו עונות עמך וכו'. ולפי שנסתלק מקטרג ההוא ונעשה סניגור לישראל. לכן כל חטאות ישראל וכל מה שנרשם באותן הפתקאות שלמעלה להזכיר עונות האנשים. נוטל אותם הקב"ה ומשליכם למקום שנקרא מצלות ים. וש"כ א) ותשלך במצלות ים כל חטאתם:

ב) **והיתה** לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשותיכם. א"ר שמעון נפשותיכם נאמר. בשביל שישראל יהיו נמצאים לפני המלך הקדוש זכאים. ויהיה הרצון שלהם אל הקב"ה להתדבק בו. כדי שיכפר להם עונותיהם. וע"כ מי שאוכל ושותה בתשיעי ומענג נפשו במאכל ומשתה. נמצא בעשירי ענוי הנפש בשני חלקים [מח] ונחשב כאלו התענה תשיעי ועשירי. את נפשותיכם. להכליל הכל הגוף והנפש. ולהכנע ביום הזה שיכפר על עונותם. למדנו כי ביום הזה יכפר עליכם. ביום הזה. היום הזה צריך לומר. אלא ביום הזה דוקא [מט] שבו נתגלה הקדמון הקדוש לכפר על חטאות כלם. ג) ולמדנו שביום הזה כל שמחה וכל הארה וכל ותרנות של כל העולמות הכל תולה בהאם העליונה [נ] שכל השפעות נמשכות ויוצאות ממנה. ואז מאירות כל אותן המנורות. ומאירות בהארה של שמחה עד שנמתק הכל. ואז כל אותן הדינים נמצאים בהארה. והדין אינו נעשה. ועל כן תענו את נפשותיכם:

ד) **כי** ביום הזה יכפר עליכם וגו'. א"ר אלעזר יכפר עליכם. אכפר עליכם צריך לומר. אלא יכפר עליכם להכליל יובל [נא] הממשיך שפע להשקות ביום הזה לכל צד. להשביע לכל ולהשקות לכל. וזהו עליכם. כלומר בשבילכם. לטהר אתכם ביום הזה. שכתוב לפני ה' תטהרו. ולא ישלט עליכם דין. ה) רבי נהוראי הזקן אמר. כתוב כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם. כי היום הזה צריך לומר. מהו כי ביום הזה. אלא לפי שבו נטהר המקדש למעלה ונתמלא אורה כתוב כי ביום הזה יכפר עליכם [נב] יכפר וינקה תחלה ביום הזה כדי שיאיר. ואחר כך ישפיע עליכם הארה. ועוד יכפר ביום הזה וינקהו תחלה. וכל זה עליכם. בשבילכם נצרך לנקותו ולטהרו תחלה. יכפר. מי יכפר. אלא זה הוא עולם העליון המאיר ומנקה לכל. ולכך כל צדדים הרעים שנקראים מצולת ים מתבטלים. ו) למדנו מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. כיון שכתוב מכל חטאתיכם למה אמר לפני ה'. אלא א"ר יצחק לפני ה' ממש. שלמדנו כי מראש החדש ספרים נפתחים ודיינים דנים. בכל יום ויום בתי דינים נמסרים לעיין בדין עד היום הזה שנקרא תשיעי לחדש. באותו יום עולים כל הדיינים לרבון הדין. ומכינים כסא העליונה של רחמים למלך הקדוש. ביום הזה צריכים ישראל

תקרי יבורך אלא יברך. ותאנא האי ב"נ דהוה אזיל למדברא. כד מטי ביה בההוא שעירא הוה סליק לטורא ודחי ליה בתרין ידוי. ולא הוה נחית לפלגות טורא עד דאתעביד שייפין שייפין. וההוא ב"נ הוה אמר כך ימחו עונות עמך וכו'. ובגין דסליק ההוא קטיגורא ואתעביד סניגורא דישראל. כדין כל חובייהו דישראל וכל מאי דכתיב באינון פתקין דלעילא לאדכרא חובייהו דבני נשא. קב"ה נטיל לון ורמי לון לאתר דאתקרי מצולות ים. הה"ד א) ותשלך במצולות ים כל חטאתם:

ב) **והיתה** לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשותיכם. א"ר שמעון נפשותיכם קאמר. בגין דישראל משתכחין קמי מלכא קדישא זכאין. ויהא רעותא דלהון לגבי קב"ה לאתדבקא ביה. בגין דיתכפר להו חובייהו. וע"ד מאן דאכל ושתי בתשיעאה ומענגא נפשיה במיכלא ומשתיא. אשתכח בעשיראה ענויא דנפשא בתרין חולקין [מח] ואשתכח כאילו אתעני תשיעאה ועשיראה. את נפשותיכם. לאכללא כלא גופא ונפשא. ולאתכנעא בהאי יומא לאתכפרא על חוביהון. תאנא כי ביום הזה יכפר עליכם. ביום הזה. היום הזה מבעי ליה. אלא ביום הזה דייקא [מט] דביה אתגלי עתיקא קדישא לכפרא על חוביהון דכלא. ג) ותאנא בהאי יומא כל חידו וכל נהירו וכל ותרנותא דעלמין כלהו תליין באמא עלאה [נ] דכל מבועין נגדין ונפקין מנה. וכדין נהירין כל אינון בוצינין. ונהרין בנהירא בחדותא עד דמתבסם כלא. וכדין כל אינון דינין אשתכחו בנהירו. ודינא לא אתעביד. ועל דא תענו את נפשותיכם:

ד) **כי** ביום הזה יכפר עליכם וגו'. א"ר אלעזר יכפר עליכם. אכפר עליכם מבעי ליה. אלא יכפר עליכם לאכללא יובלא [נא] דנגיד מבועי לאשקאה בהאי יומא לכל עיבר. לארואה כלא ולאשקאה כלא. ודא עליכם. כלומר בגיניכון. לדכאה לכון בהאי יומא. דכתיב לפני ה' תטהרו. ולא ישלט עלייכו דינא. ה) רבי נהוראי סבא אמר. כתיב כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם. כי היום הזה מבעי ליה. מהו כי ביום הזה. אלא בגין דאתדכי מקדשא לעילא ואתנהיר כתיב כי ביום הזה יכפר עליכם [נב] יכפר וינקי בקדמיתא ביום הזה בגין דיתנהיר ולבתר עליכם. תו יכפר ביום הזה וינקי ליה בקדמיתא. וכל דא עליכם. בגיניכון אצטריך לנקאה ליה ולדכאה ליה בקדמיתא. יכפר. מאן יכפר. אלא דא הוא עלמא עלאה דנהיר ונקי לכלא. ועל דא כלהו סטרין בישין דאקרון מצולות ים אתעברו. ו) תאנא מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. כיון דכתיב מכל חטאתיכם אמאי לפני ה'. אלא א"ר יצחק לפני ה' ממש. דתניא מרישא דירחא ספרין פתיחין ודייני דיינין. בכל יומא ויומא בתי דינין אתמסרן לאתפתחא בדינא עד האי יומא דאקרי תשעה לירחא. בהאי יומא סלקין דיינין כלהו למארי דדינא. ומתקני כרסיא עלאה דרחמי למלכא קדישא. בהאי יומא בעא ישראל

מראה מקומות א) מיכה ז' ב) דף סח: ג) דף סט: ד) דף סט: ה) תצוה קפה. ו) דף סז.

זיו הזהר

[מח] כי התענית מתוך העונג של אכילה ושתיה נחשב ענוי כפולה: [מט] קושיתו היא שאם כונת הכתוב שעצומו של יום מכפר היל"ל כי היום הזה יכפר עליכם. ואם מוסב על הקב"ה היל"ל כי ביום הזה אכפר עליכם ולמה אמר יכפר בלשון נסתר. ומתרץ שלכן כתב בלשון נסתר מפני שהכפרה באה ע"י התגלות הארה ממדרגה הנסתרת וגבוה מאד שהיא הארת אור הכתר שנקרא עתיקא קדישא עם הארת ספירת החכמה שלפעמים גם מדרגה זו הנסתרת נקראת עתיקא קדישא: [נ] זו ספירת הבינה: [נא] פי' ספירת הבינה ולכן כתוב יכפר בלשון נסתר: [נב] כאן המכוין שביום הזה מרמז על ספירת המלכות שהיא מקדש שלמעלה:

אל לתתא למחדי בחדוותא לקדמות מאריהון. דזמין ליומא רא למיתב עלייהו בכרסיא קדישא דרחמי. רסיא דוותרנותא. וכל אינון ספרין דפתיחין קמיה וכתיבין ו כל אינון חובין. הוא מזכי לון ומדכי לון להו. הה"ד מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. לפני ה' ש. אינון דאמרין קרא עד הכא אמרין ולא יתיר. ת רשו לאחרא דלימא תטהרו. אלא כהנא רבא דפלח לחנא וקשר שמא קדישא בפומיה. וכד הוה אתקשר תברך בפומיה. האי קלא נחית ובטש ביה. ואתנהיר מלה בפומיה דכהנא ואמר תטהרו:

והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר וגו'. א"ר שמעון והיתה לכם מבעי ליה. מהו זאת. ומאי דאמר לחקת עולם. אלא בכל אתר ואתר חקת עולם קרי גזרה דמלכא. דעייל כל נימוסוי באתר דא ואסתים . כמאן דסתים כלא באסקופא חדא. וחקת עולם ודאי אי זא"ת רשים וחקיק כל גניזין דיליה וכל טמירין דיליה.. א"ר ודה זכאין אינון ישראל דקב"ה אתרעי בהו. ובעי כאה לון דלא ישתכח בהו חובא. בגין דיהון בני כליה וידורון בהיכליה. ולזמנא דאתי כתיב ב) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וגו':

רעיא מהימנא

ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת. פקודא דא למפלח כהנא רבא פולחנא האי יומא כמה דאצטריך. ולמשלח שעיר לעזאזל. א דא כמה דאוקימנא בגין לאתפרשא מעמא דישא ולא יתבע חוביהון קמי מלכא ולא יקטרג עלייהו. הא לית ליה תקיפו ושלטנו בר כד אתקף רוגזא מלעילא. האי דורנא אתהפך לבתר אפטרופסא עלייהו. וע"ד אתדחיא קמי מלכא. והא אוקימנא בגין דאיהו קץ כל בשר [נג] מא קדישא יהבין ליה כמה דאצטריך ליה שעיר. ורזא דא ן עשו אחי איש שעיר. וכמה דאית בסטר דקדושה כר ונוקבא. אוף הכי בסטר מסאבו דכר ונוקבא [נד] תלא אמרי. לכלבא ארמי ליה גרמא וילחך עפרא דרגלך. אלו לבן זומא מהו לסרוסי כלבא. אמר להם כתיב ארצכם לא תעשו. כל דבארצכם לא תעשו. כמה אצטריך עלמא להאי הכי אצטריך עלמא להאי [נה] וע"ד אתמר נה טוב מאד. דא מלאך המות. לית לבטלא ליה מן עלמא. למא אצטריך ליה. אע"ג דכתיב ביה ד) והכלבים עזי ש לא ידעו שבעה וגו'. לא יתבטלון מן עלמא. כלא טריך טוב ורע. ובגין כך אית לן ביומא דא למרמי ה גרמא לכלבא. ועד דאיהו גריר ייעול מאן דייעול בי היכלא דמלכא. ולית מאן דימחי בידוי. לבתר יכשכש ה בזנביה. ה) ובנ"ד בריש ירחא ושעיר עזים אחד טאת לה'. תרין שעירין אינון דאתמר עלייהו ולקח את ני השעירים וגו' גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. עיר לה' בגין מיעוט סיהרא. ואיהו שעיר עזים אחד טאת לה'. אחד מסטרא דיחודא. אבל שעיר זאזל לא כתיב ביה אחד. לא קרבן לא אשה ולא לה. אלא ושלח ביד איש עתי המדברה. ושלח. כדאמר

ישראל למטה לשמוח בחדוה לקראת רבונם. שעתיד ביום המחרת לשבת עבורם על כסא קדושה של רחמים. על כסא של ותרנות. וכל אותן ספרים הפתוחים לפניו ונרשמים בהם כל אותן העונות. הוא מזכה אותם ומטהר לישראל מכלם. זש"כ מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. לפני ה' ממש. אלו שאמרו הכתוב הזה עד כאן אמרו ולא יותר. ואין רשות לאחר לומר תטהרו. אלא הכהן הגדול שעבד העבודה והיה מייחד שם הקדוש בפיו. וכאשר היה מכוון היחוד ונתברך בפיו. ירד זה הקול ונקש בו. והאיר דבור זה בפיו של הכהן ואמר תטהרו:

א) **והיתה** זאת לכם לחקת עולם לכפר וגו'. א"ר שמעון והיתה לכם צריך לומר. מהו זאת. ומה זה שאמר לחקת עולם. אלא בכל מקום ומקום חקת עולם נקרא גזרת המלך. שהכנים כל משפטיו במקום זה והטמין אותם. כמי שמטמין הכל באוצר אחד. וחקת עולם ודאי בזו הזא"ת רשם וחקק כל אוצרותיו וכל מטמנותיו.. א"ר יהודה זכאים הם ישראל שהקב"ה רוצה בהם. ומבקש לטהר אותם שלא יהיה נמצא בהם חטא. כדי שיהיו בני היכלו וישכנו בהיכלו. ולעתיד לבוא כתוב ב) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וגו':

רועה הנאמן

ג) **ומאת** עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת. מצוה זו שיעבד הכהן הגדול את העבודה של יום הזה כמו שנצרך. ושישלח את השעיר לעזאזל. סוד זה כמו שביארנו בשביל שיפרד המקטרג מעם הקדוש ולא יזכיר עונותם לפני המלך ולא יקטרג עליהם. שהרי אין לו תוקף ושליטה אלא כשגובר הרוגז למעלה. ובמתנה זו נהפך אח"כ לאפטרופס עליהם. וע"כ נדחה מלפני המלך. וזה נתבאר לפי שהוא קץ כל בשר [נג] ועם הקדוש נותנים לו כמו שנצרך לו שעיר. וזהו סוד הן עשו אחי איש שעיר. וכמו שיש בצד הקדושה בחינת זכר ובחינת נקבה. כן גם בצד הטומאה זכר ונקבה [נד] משל אומרים השלך עצם לכלב וילחך עפר רגלך. שאלו לבן זומא אם מותר לסרס כלב. אמר להם כתוב ובארצכם לא תעשו. כל שבארצכם לא תעשו. כמו שהעולם נצרך לזה כן נצרך לזה [נה] ועל זה נאמר והנה טוב מאד. זה מלאך המות. שאין לבטלו מן העולם. כי העולם נצרך לו. אע"פ שכתוב בו ד) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה וגו'. לא יתבטלו מן העולם. הכל נצרך טוב ורע. ולפיכך נצרך לנו ביום הזה להשליך לו עצם להכלב. וכאשר הוא גוררו יכנס מי שצריך ליכנס אל היכל המלך. ואין מי שימחה בידו. אחר כך יכשכש לו בזנבו. ה) ובעבור זה בראש חדש ושעיר עזים אחד לחטאת לה'. שני שעירים הם שנאמר עליהם ולקח את שני השעירים וגו' גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. שעיר לה' בשביל מיעוט הירח. והיינו שעיר עזים אחד לחטאת לה'. אחד מצד יחידו של עולם. אבל השעיר של עזאזל לא כתוב בו אחד. לא קרבן לא אשה ולא עולה. אלא ושלח ביד איש עתי המדברה. ושלח. כמו שאמר

ראה מקומות א) דף סט: ב) יחזקאל ל"ו ג) דף סג. ד) ישעי' נ"ו ה) פנחס רמח.

זיו הזהר

[נג] כך נקרא השטן המקטרג שהוא ג"כ מלאך המות: [נד] הנקראים סמא"ל ולילי"ת: [נה] בשביל יראת העונש:

שאמר יעקב. מנחה היא שלוחה לאדני לעשו. אף כאן שוחד לשבר רוגזו של סמא"ל שלא יתקרב למקדש לקטרג. משל לכלב שהוא רעב. מי שרוצה שלא ינשך לו נותן לו בשר לאכל או לחם וישקהו מים. וסוד הדבר א) אם רעב שונאך האכילהו לחם וגו'. ובזה יתהפך לאוהבו של אדם. אף כאן לא די שאינו נושך לישראל בכמה יסורין. אלא שנהפך להיות עליהם סניגור ונהפך לאוהב שלהם. ומפני מה היו שולחים לו ביד איש עתי פגום. לפי שצדדי הטומאה כלם בעלי מומין. ונקראים שעירים. שכתוב ב) ושעירים ירקדו שם. ונאמר בהם ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים. שעליהם נאמר יזבחו לשדים לא אלוה. ובשעיר זה נפרד מהכל ונשא כל עונות ישראל עליו. כמש"כ ונשא השעיר עליו את כל עונותם. לאחר שהוא לוקחם ונשא. והקב"ה נושא עון. מה בין נושא לנשא. נושא. הסתלקות המשא. נשא. לוקח המשא. ג) כי יען שהוא רואה זה השעיר תאותו אליו להתכלל עמו. ואינו יודע מאותן העונות שנשא השעיר. וכשהוא חוזר אצל ישראל ורואה אותם בלא עונות בלי פשעים. שהרי כלם מונחים בראש השעיר. אז עולה למעלה ומשבחם לפני הקב"ה. והקב"ה רואה עדותו של המקטרג ההוא. ומפני שהקב"ה רצונו לרחם על עמו. אע"פ שהוא יודע כל מה שנעשה חס הוא על ישראל. והכל תולה בזה. כדי שלא יתעורר רוגז הדין מלמעלה ויתגבר זה ויכרתו בני העולם. שהרי זה מצד הדין הקשה הוא בא. ואם מתעורר זה. בשביל עונות האנשים הוא נתעורר. שהרי אין לו התעוררת לעלות למעלה לעורר הדין הקשה. מלבד בשביל עונות האנשים. שהרי בשעה שהאדם חוטא נתאספים הוא עם כמה אלפים עוזרים שלו. ונקהלים שם ולוקחים אותו החטא ועולים עמו למעלה. רחמנא ליצלן. ועל הכל נתן הקב"ה עצה לישראל להנצל מכל צדדים הרעים. וע"ז כתוב אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו. ע"כ ר"מ:

ד) **ולא** יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים וגו'. א"ר אבא בוא וראה שהוציא הקב"ה עשרה כתרים עטרות קדושות למעלה. שמתעטר בהם ומתלבש בהם. הוא הם והם הוא [נו] כשלהבת הקשורה בגחלת. ואין שם פירוד. לעומת זה יש עשרה כתרים שאינם קדושים למטה. והם נאחזים בזוהם הצפורניים של עטרה קדושה אחת שנקראת חכמה [נז] יע"כ נקראים חכמות. ולמדנו שעשרה מיני חכמות האלה ירדו לעולם. וכלן נבלעו במצרים. מלבד אחת מהן שנתפשטה בעולם. וכלן מיני כשפים הן. ומהן ידעו המצרים כשפים יותר מכל באי העולם. וכאשר בקשו המצרים לעשות אספה בכשפיהם לצורך מעשיהם. היו יוצאים לשדה להרים גבוהים וזובחים זבחים. ועשו גומות בארץ והיו מסבבים את הדם מסביב אותן הגומות. ושאר הדם אספו לתוך אותן הגומות. והבשר הניחו עליהם. והקריבו קרבנותם לאותן מינים הרעים. ואותן מינים הרעים התאספו והתקרבו יחד והתפייסו עמהם בהר ההוא. ישראל שהיו בשעבודם היו מתקרבים להם ולמדו מהם והיו טועים אחריהם. וזהו שכתוב כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען וגו'. וכתוב

מראה מקומות א) משלי כ"ה כ) ישעי' י"ג ג) דף סג: ד) דף ע.

כדאמר יעקב. מנחה היא שלוחה לאדני לעשו. אוף הכי שוחד לתברא רוגזא דסמא"ל דלא יתקריב למקדשא לקטרגא לכלבא דאיהו רעב. מאן דבעי דלא נשיך ליה יהיב ליה בשרא למיכל או נהמא ויַשקי ליה מיא. ורזא דמלה א) אם רעב שונאך האכילהו לחם וגו'. ובדא יתהדר לרחימא דבר נש. אוף הכא לא דיי דלא נשיך לישראל בכמה יסורין אלא אתהדר למהוי עלייהו סניגורא ואתהדר לרחימוי. ואמאי הוו שלחין ליה ביד איש עתי פגים. בגין דסטרי אחרנין כלהו מארי מומין. ואתקריאו שעירים. דכתיב ב) ושעירים ירקדו שם. ואתמר בהון ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים. דעלייהו אתמר יזבחו לשדים לא אלוה. ובשעיר דא אתפרש מכלא ונשא כל חובין דישראל עליה כד"א ונשא השעיר עליו את כל עונותם. בתר דנטיל איהו ונשא. וקב"ה נושא עון. מאי בין נושא לנשא. נושא סליקו דמטולא. נשא. נטיל מטולא. ג) דכיון דאיהו חמי האי שעיר. תאובתיה לגביה לאשתכללא בהדיה. ולא ידע מאינון חובין דקא נטיל שעיר. תב לגבייהו דישראל וחמי לון בלא חובין בלא פשעין. דהא כלהו שראן ברישא דשעיר. סליק לעילא ושבח לון קמי קב"ה. וקב"ה חמי סהדותא דההוא מקטרגא. והואיל דקב"ה תיאובתיה לרחמא על עמיה. אע"ג דאיהו ידע כל עובדא חס עלייהו דישראל. וכלא שריא בדא. בגין דלא יתער רוגזא דדינא מלעילא ויתקף האי וישתצון בני עלמא. דהא דא מסטרא דדינא קשיא קא אתי. ואי יתער האי. בחובי בני נשא אתער. דהא לית ליה אתערו לסלקא לעילא לאתערא דינא קשיא. בר בדיל חובי בני נשא. דהא בשעתא דב"נ עביד חובא אתכנש האי וכמה אלפין סייען דיליה. ומתכנפי תמן ונטלי ליה וסלקי לעילא. רחמנא ליצלן. ועל כלא יהב קב"ה עיטא לישראל לאשתזבא מכל סטרין בישין. וע"ד כתיב אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו. ע"כ ר"מ:

ד) **ולא** יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים וגו'. א"ר אבא תא חזי קב"ה אפיק עשר כתרין עטרין קדישין לעילא. דאתעטר בהו ומתלבש בהו. והוא אינון ואינון הוא [נו] כשלהובא דאחידא בגומרא. ולית תמן פרודא. לקבל דנא אית עשר כתרין דלא קדישין לתתא. ואינון אחידן בזוהמא דטופרא דחד עטרא קדישא דאקרי חכמה [נז] וע"ד אקרון חכמות. ותאנא עשרה זיני חכמות אלין נחתו לעלמא. וכלהו אסתאבו במצרים. בר מחד דאתפשט בעלמא. וכלהו זיני חרשי אינון. ומנייהו ידעי מצרים חרשין יתיר על כל בני עלמא. וכד מצראי בעאן למעבד כנופיא בחרשייהו לעובדיהון. הוו נפקי לחקלא לטורי רמאי. ודבחין דבחין. ועבדין גומין בארעא וסחרין האי דמא סוחרניה דהני גומין. ושאר דמא מתכנשי בהנהו גומין. ובשרא שויין עלייהו. וקרבין קרבניהון לאינון זיינין בישין. ואינון זיינין בישין מתכנשין ומתקרבין כחדא ומתפייסין בהדייהו בההוא טורא. ישראל דהוו בשעבודיהון הוו מתקרבין להון ואלפו מנייהו והוו טעאן בתרייהו. והיינו דכתיב כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען וגו'. וכתיב

זיו הזהר

[נו] הו"א. זה האי"ן סו"ף ברוך הוא דלית מחשבה תפיסא ביה כלל. וה"ם. אלו הספירות הקדושות שנקראין בשם כתרים ועטרות

[נז] והיא בספירת המלכות:

תיב ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים וגו'. תאנא
עתא דהוו מקרבין להון על גבי חקלא. והוו מזמני
וא דמא ומקרבי קרבנייהו. הוו מתכנשי כל אינון
נין בישין. וחמאן להון כגוונא דשעירים כלהו מליין
שערא. ומודעי להו מאי דאינון בעיין:

ונתתי פני בנפש האוכלת את הדם והכרתי אותה
מקרב עמה. א"ר אבא תלת שמהן אקרי
מתא דבר נש נפש רוח נשמה. וכלהו כלילן דא
א. ובתלת דוכתי אשתכח חילייהו. נפש. דא אשתכחת
קברא עד דגופא אתבלי בעפרא. ודא מתגלגלת בהאי
למא לאשתכחא בו חייא ולמנדע בצערא דילהון. ובשעתא
אצטריכו בעאת רחמי עלייהו. רוח. דא איהו דעאל
נתא די בארעא. ואצטייר תמן בדיוקנא דגופא דהאי
למא בחד מלבושא דמתלבשא תמן. ודא אתהני תמן
הנאין וכסופין בזיוא דגנתא. ובשבתי וירחי
מני סלקא לעילא ואתהני תמן ותב לאתריה. וע"ד כתיב
והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. תשוב ודאי
בני זמנין דקאמרן. נשמה. איהי סלקא מיד לאתרהא
הוא אתר דנפקת מתמן. ודא איהי דבגינה אתנהירת
לינא לאנהרא לעילא [נח] דא לא נחתת לתתא לעלמין.
א אתכלילת מאן דאתכלילת מכל סטרין מעילא ומתתא [נט]
ד דאיהי לא סלקא לאתקשרא בדוכתהא לא מתעטרא
ח בגנתא די בארעא. ונפש לא מתיישבא בדוכתהא.
ון דאיהי סלקא כלהו אית להו נייחא. וכד אצטריך
ני עלמא כד אינון בצערא ואזלי לבי קברי.
אי נפש אתערת ואיהי אזלא ומשטטא ואתערא
רוח. והאי רוח אתער לגבי אבהן וסליק ואתער לגבי
שמה. וכדין קב"ה חייס על עלמא. והא אוקימנא. ואע"ג
תערו מלין אלין דנשמתא בגוונין אחרנין. כלהו
קין במתקלא דא. ודא איהו ברירו דמלה. וכלא חד.
ד נשמתא אתעכבת מלסלקא לדוכתהא. רוחא אזלא
יימא בפתחא דגנתא דעדן. ולא פתחין לה פתחא. ואזלא
שטטא ולית מאן דישגח בה. ונפשא אזלא ומשטטא
עלמא. חמאת לגופא דסלקא תולעין. וחמאת בההוא
ינא דקברא ומתאבלת עליה. כמה דאוקמוה דכתיב
אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. וכלא איהו
עונשא. עד דנשמה אתקשרת בדוכתהא לעילא. וכדין כלהו
תקשרין בדוכתייהו. בגין דכל הני תלת קשורא חדא אינון.
וונא דלעילא ברזא דנפש רוח ונשמה [ס] דכלא
ד וקשורא חד. נפש לית לה נהורא מגרמה כלום.
א איהי דמשתתפא ברזא דגופא יחד. לאענגא
מיזן ליה בכל מאי דאצטריך. כמ"א ד) ותתן טרף
ביתה וחק לנערותיה. ביתה דא איהו גופא דאיהי זנא ליה.
ערותיה. אלין אינון שייפין דההוא גופא. רוח דא
יהו דרכיב על ההיא נפש ושליט עלה ונהיר לה בכל
אי דאצטריך. ונפש איהי כורסיא לההוא רוח. נשמה דא
יהי דאפיקת לההוא רוח ושליטת עליה. ונהירת ליה
הוא נהורא דחיין. וההוא רוח תליא בההיא נשמה
ואתנהיר

וכתוב ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים וגו'. למדנו בשעה שהיו מקריבים להם על גבי השדה. והיו מכינים את הדם ההוא והקריבו קרבנותם. היו נאספים כל אותן מינים הרעים. וראו אותם בדמות שעירים כלם מלאים שערות. והודיעו להם מה שהיו מבקשים:

א) **ונתתי** פני בנפש האוכלת את הדם והכרתי אותה מקרב עמה. א"ר אבא שלשה שמות נקראת נשמת האדם **נפש רוח נשמה**. וכלם נכללים זה בזה. ובשלשה מקומות נמצאים כוחותם. נפש. זו הנמצאת תוך הקבר עד שהגוף נרקב בעפר. וזו מתגלגלת בזה העולם להמצא בין החיים ולדעת בצער שלהם. ובזמן שנצרכים היא מבקשת רחמים עליהם. רוח. זה הוא שנכנס בגן עדן שבארץ. ונצטייר שם בדמות הגוף של זה העולם בלבוש אחד שמתלבש שם. והוא נהנה שם בהנאות ותענוגות מהזיו שבגן. ובשבתות וראשי חדשים ומועדים עולה למעלה ונהנה שם וחוזר למקומו. וע"ז כתוב ב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. תשוב ודאי באותן הזמנים שאמרנו. נשמה. היא עולה מיד למקומה למקום ההוא שיצאה משם. וזו היא שבעבורה נוארת המנורה להאיר למעלה [נח] זו אינה יורדת למטה לעולם. בזו נכללת מי שנכללת מכל הצדדים מלמעלה ומלמטה [נט] ועד שהיא אינה עולה להתקשר במקומה אין מתעטר הרוח בגן עדן שבארץ. והנפש אינה מתישבת במקומה. כיון שהיא עולה יש לכל השאר מנוחה. וכאשר נצרך לבני העולם בזמן שהם בצער והולכים לבית הקברות. נפש זו נתעוררת והיא הולכת ומשוטטת ומעוררת את הרוח. וזה הרוח נתעורר אצל האבות ועולה ומעורר אצל הנשמה. ואז מרחם הקב"ה על העולם. וזה נתבאר. ואע"פ שהעירו אלה הענינים של הנשמה באופנים אחרים. כלם עולים במשקל אחד. וזה הוא בירור הענין. והכל אחד. וכאשר הנשמה נתעכבת מלעלות למקומה. הולך הרוח ועומד בפתחו של גן עדן. ואין פותחים לו הפתח. והולך ומשוטט ואין מי שישגיח בו. והנפש הולכת ומשוטטת בעולם. רואה את הגוף שמעלה תולעים. ורואה באותו הדין של הקבר ומתאבלת עליו. כמו שנתבאר שכתוב ג) אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. והכל הוא בעונש עד שהנשמה נתקשרת במקומה למעלה. ואז כלם נקשרים במקומם. לפי שכל אלו השלשה קשר אחד הם. כדמיון שלמעלה בהסוד של נפש רוח ונשמה [ס] שהכל אחד וקשר אחד. **נפש** אין לה אור של עצמה כלום. וזו היא שמשתתפת עם הסוד של גוף ביחד. לענג אותו ולזון אותו בכל מה שנצרך לו. כמש"כ ד) ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. ביתה זהו הגוף שהיא תזון אותו. ונערותיה. אלו הם האברים של הגוף ההוא. **רוח** זה הוא הרוכב על נפש ההיא ושולט עליה ומאיר לה בכל מה שנצרך. והנפש היא כסא להרוח ההוא. **נשמה** זו היא שהוציאה לרוח ההוא ושולטת עליו. ומאירה לו באור החיים ההוא. והרוח ההוא תולה בהנשמה ההיא ונואר

ראה מקומות א) תרומה קמא: ב) קהלת י"ב ג) איוב י"ד ד) משלי ל"א

זיו הזהר

[נח] פי' שע"י עבודה הקדושה של האדם בתורה ומצות יאיר אור בנר ה' נשמת אדם ואז היא גורמת שיתוסף הארת השפע הקדושה בהמנורה שלמעלה שהיא מדת המלכות: [נט] פי' שהנשמה יכולה להיות נכללת באיזו ספירה מן הספירות הקדושות בכל הצדדים הם ששה ונקראים שש קצוות: [ס] סוד של נפש רוח ונשמה דלעילא היינו הספירות מלכות תפארת ובינה. וסוד הגוף דלעילא היינו העולמות בי"ע שהם בבחי' גוף ולבוש למלכות דאצילות:

ונואר ממנה באותו אור המאיר. והנפש ההיא תולה ברוח ההוא ומוארת ממנו וניזונה ממנו. והכל קשר אחד. ועד שהנשמה העליונה ההיא אינה עולה תוך נביעת קדמון הקדמונים נסתר כל הנסתרים. ותתמלא באור השפע ממנו לפי שאין השפעתו נפסקת. רוח זה אינו נכנס בגן עדן שלו שהיא הנפש. כי לעולם הרוח אינו שורה אלא באותו הגן עדן והנשמה למעלה. ונפש הזאת אינה מתישבת במקומה תוך הגוף שלה. כדמיון זה הכל למטה כך מתנהג באדם. שאע"פ שכלם קשר אחד. תעלה הנשמה למעלה תוך נביעת הבאר [סא] רוח נכנס בגן העדן שלמטה כדמיון שלמעלה. והנפש מתישבת במקום הקבר. ואם תשאל הנפש שלמעלה שמתישבת בתוך גוף בקבר. איה אותו הקבר. אלא שם ענינו בתוך קליפה קשה. וע"כ הנפש כדמיון זה למטה. והכל זה כדמיון זה. ולפיכך הם שלש מדרגות נפרשות. והן קשר אחד וסוד אחד. ובכל זמן שהעצמות נמצאים תוך הקבר. גם זאת הנפש נמצאת שם [סב] ויש כאן סוד לאותן היודעים דרך האמת יראי חטא. בשעה שהנשמה נתעטרה למעלה בתוך העטרה הקדושה. והרוח מתקיים באור העליון בשבתות וראשי חדשים ומועדים. זאת הנפש כאשר יורד הרוח מתוך אור העליון מואר ומתנוצץ לשכן בגן העדן. אז היא מתקיימת תוך הקבר ומצטיירת באותה הצורה שהיתה תוך הגוף בתחלה. וכל אותן העצמות בצורה ההיא עולים ומשבחים ומודים להקב"ה. זש"כ א) כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך. אומרות לא כתוב אלא תאמרנה [סג] ואלמלי נתנה רשות לעין לראות יש לראות בליל [כניסת] [יציאת] השבת ולילי ראשי חדשים ומועדים כצורות אנשים על הקברים. מודים ומשבחים להקב"ה. אבל טפשות האנשים מעכבת להם שאין יודעים ואין משגיחים על מה מתקיימים בעולם הזה. ואין מחשבים להשגיח בכבוד מלך העליון בעולם הזה. מכל שכן להשגיח בכבוד עולם העליון. ועל מה מתקיים. ואיך מובנים הענינים:

ג) **ביום** ראש השנה שהעולם נידון. וכסא הדין עומדת אצל מלך העליון לדון את העולם. כל נפש ונפש משוטטת ומבקשת רחמים על החיים. בלילה שאחר יום הדין הולכות ומשוטטות לשמוע ולדעת מה הוא הדין שיצא על העולם. ולפעמים הן מודיעות בחזיון להחיים. ככתוב ג) בחלום חזיון לילה בנפל תרדמה על אנשים וגו' אז יגלה אזן אנשים ובמוסרם יחתם. מהו מוסרם. זו הנפש שהיא קיימת וחותמת לאנשים דברים לקבל מוסר. בליל האחרון של חג הסכות שיוצאין פתקאות מבית המלך. והצל ההוא הסירו מאותן אנשים הנגרעים מזה העולם. שהרי אז ממונה אחד השר יהודיעם יורד בלילה ההוא בכתב מפורש חקוק בחותם. וכמה אלף אלפים ורבוא רבבות עמו. ולוקחים צל ההוא מכל אחד ואחד הנגרעים ומעלים אותו למעלה. אז הולכות ומשוטטות הנפשות ורואות אותן הצללים וחוזרות למקומן תוך הקבר. ומכריזות לשאר המתים. פלוני בא אצלנו פלוני בא אצלנו.

אם

ואתנהיר מניה בההוא נהורא דנהיר. וההיא נפש תליא בההוא רוח ואתנהירת מניה ואתזנת מניה. וכלא קשורא חד. ועד דההיא נשמה עלאה לא סלקא גו נביעו דעתיקא דעתיקין סתימא דכל סתימין. ואתמליא מניה בגין דלא פסיק. רוח דא לא עאל בגנתא דעדן דאיהו נפש. דלעולם רוח לא שריא אלא בגנתא דעדן ונשמה לעילא. ונפש דא לא אתישבת בדוכתהא גו גופא דילה. כגונא דא כלא לתתא הכי מתפרשן בבר נש. דאע"ג דכלהו קשורא חדא. נשמה סלקא לעילא גו נביעו דבירא [סא] רוח עאל בגנתא דעדן כגונא דלעילא. ונפש אתישבא גו קברא. ואי תימא נפש לעילא דאתישבת גו גופא בקברא. אן הוא קברא. אלא גו ההיא קליפה תקיפא. ועד"ד נפש כגונא דא לתתא. וכלא דא כגונא דא. ובגין כך אינון תלת דרגין מתפרשן. ואינון קשורא חדא ורזא חדא. ובכל זמנא דגרמי אשתכחו גו קברא. האי נפש אשתכחת תמן [סב] ורזא הכא לאינון דידעי ארח קשוט דחלי חטאה. בשעתא דנשמתא מתעטרא לעילא גו עטרא קדישא. ורוחא קאים בנהירו עלאה בשבתי וירחי וזמני. האי נפש בשעתא דרוח נחת מגו נהירו עלאה לדיירא בגנתא דעדן נהיר ונליץ. איהי קיימא גו קברא ואתגלימת בדיוקנא דהות גו גופא בקדמיתא. וכל אינון גרמי בההוא דיוקנא סלקן ומשבחן ואודן לקב"ה. הה"ד א) כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך. אומרות לא כתיב אלא תאמרנה [סג] ואלמלי אתיהיב רשו לעינא למחמי יחמי בליליא [דעייל] [דנפיק] שבתא ולילי ירחי וזמני כדיוקנין על גבי קברי. אודן ומשבחן לקב"ה. אבל טפשו דבני נשא קא מעכבא להו דלא ידעין ולא משגיחין על מאי קיימין בהאי עלמא. ולא חשיבין לאשגחא ביקרא דמלכא עלאה בהאי עלמא. כל שכן לאשגחא ביקרא דההוא עלמא. ועל מאי קיימא. ואיך מתפרשן מלין:

ג) **ביומא** דראש השנה דעלמא אתדן. וכרסיא דדינא קיימא לגבי מלכא עלאה למידן עלמא. כל נפשא ונפשא משטטא ובעאן רחמי על חיי. בליליא דנפקא יומא דדינא אזלין ומשטטן למשמע ולמנדע מאן הוא דינא דאתדן על עלמא. ולזמנין דקא מודיעין בחזווא לחיי. כד"א ג) בחלום חזיון לילה בנפל תרדמה על אנשים וגו' אז יגלה אזן אנשים ובמוסרם יחתם. מהו מוסרם. דא נפש דאיהי קיימא וחתים לבני נשא מלין לקבלא מוסר. בליליא בתראה דחגא דקא נפקן פתקין מבי מלכא. וההוא צל אעדיאו מבני גריעו דהאי עלמא. דהא כדין חד ממנא סרכא יהודיעם נחית בההיא ליליא בכתב מפרש גליפא בעזקא. וכמה אלף אלפין ורבוא רבוון עמיה. ונטלין לההוא צל מכל חד וחד וסלקין ליה לעילא. כדין האי נפשא אזלא ומשטטא וחמאת לההוא צל ותבת לאתרה גו קברא. וקלא מכרזת לשאר מתיא. פלוני אתי לגבן פלוני אתי לגבן.

אי

מראה מקומות א) תלים ל"ה ב) שם קמב. ג) איוב ל"ג

זיו הזהר

[סא] זה סוד עלמא דדכורא: [סב] כתבו מפרשי הזהר שמקום נפשות המתים הוא בהאוי של בית הקברות: [סג] פי' תאמרנה הוא לשון עתיד והיינו אף גם לאחר המיתה. ואין זה העצמות ממש אלא צורתם הנקרא הבלא דגרמי. וזה הבח נמצא בקבר עד תחיית המתים:

זכאה טבא איהו כלהו חדאן. ואי לאו. כלהו אמרי
. וכד סלקין ההוא צל סלקין ליה לגבי ההוא עבד
הימן דשמיה **מטטרון**. ונטיל ההוא צל לגביה וסליק
ה לאתריה. כד"א א) כעבד ישאף צל. ישאף צל
אי. מההיא שעתא ואילך מתתקנא דוכתא לההיא נשמתא
ההוא ב"נ. ודוכתא לרוח בגנתא דעדן. ודוכתא לנפש
ייחא ולאתהנאה בשעתא דמשטטא ואזלא. בגין דאית נפש
לית לה נייחא. האי איהי דכתיב בה ב) ואת נפש אויבך
קלענה בתוך כף הקלע. ודא איהי אזלא ומשטטא
ותגלגלא בכל עלמא. ולית לה נייחא כלל יממא ולילי.
א איהו עונשא יתיר מכלא. ואית נפש דאשתליאת עם גופא.
אי איהי דכתיב בה והכרתי אותה מקרב עמה.
האי לית לה דוכרנו כלל. ואית נפש דלא תשתצי עם גופא
תשתצי מאתר עלאה. האי איהי דכתיב בה ג) ונכרתה
נפש ההיא מלפני אני ה'. מהו מלפני. דלא שריא עלה
וחא. וכד רוחא לא שריא עלה לית לה שותפו
לל במאי דלעילא. ולא ידעית מאינון מלין דההוא עלמא כלל.
האי איהי נפש כדבעירי. נפש דאית לה נייחא האי
יהי כד אזלא ומשטטא אערעת בהאי ממנא
הודיעם ובאינון שרין דיליה. נטלין לה ואעלין
ה בכל פתחי גן עדן. ואחזיין לה יקרא דצדיקיא
יקרא דהאי רוח דילה. ואיהי מתדבקא ביה בנייחא גו
ההוא לבושא. וכדין ידעת באינון מלין דההוא עלמא.
כד ההוא רוח סליק לאתעטרא גו נשמה עלאה
עילא. ההיא נפש מתקשרא בההוא רוח ואתנהירת מניה
סיהרא כד אתנהירת משמשא. וההוא רוח מתקשר
ו ההיא נשמתא. וההיא נשמתא מתקשרא גו סוף
מחשבה. דאיהו רזא דנפש דלעילא [סד] וההיא נפש
לעילא אתקשרת גו ההוא רוח עלאה [סה] וההוא
רוח עלאה אתקשר גו ההיא נשמה עלאה [סו] וההיא
נשמה עלאה אתקשרת **באין סוף**. וכדין איהו נייחא
דכלא וקשורא דכלא עילא ותתא. כלא ברזא
חדא וגוונא חדא. וכדין דא איהו נייחא דנפש דלתתא.
על דא כתיב ד) והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים
א"ת ה' אלהיך. בגוונא חדא וברזא חדא דההיא א"ת [סז]
א כגוונא דא. כד נחתא סיהרא רזא דנפש
עלאה נהירא מכל סטרין. איהי נהרא לכל רתיכין
משריין. ועבידת לון גופא חדא שלימא דנהיר בנהירו בזיוא
עלאה. אוף הכי כגוונא דא נחתא האי נפש תתאה
נהירא מכל סטרין. מגו נהירו דנשמתא ומגו נהירו דרוחא.
נחתא ונהרא לכל אינון רתיכין ומשריין. דאינון שייפין
גרמין דגופא דילה. ועבידת לון גופא שלימא דנהיר
בנהירו. הה"ד ה) והשביע בצחצחות נפשך. נפשך ממש.
לבתר ועצמותיך יחליץ. דעביד מנייהו גופא שלימא
נהיר בנהירו. וקם ואודי ומשבח לקב"ה. כמה דאתמר
דכתיב כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך. ודא איהו
נייחא דנפש ודאי מכל סטרין. זכאין אינון צדיקיא
דדחלין למאריהון בעלמא דין. למזכי בתלת נייחי לעלמא
דאתי [סח]:

ו) **במעשה** ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו
וגו'. א"ר יצחק עובדא דמצרים
פלחין

אם זכאי וטוב הוא כלם שמחים. ואם לא. כלם אומרים
וי. וכאשר מעלים צל ההוא מעלים אותו אצל עבד נאמן
ההוא אשר שמו **מטטרון**. והוא לוקח צל ההוא אליו
ומעלהו למקומו. ככתוב א) כעבד ישאף צל. ישאף צל
בודאי. מאותה שעה והלאה מכינים מקום לאותה נשמה
של האיש ההוא. ומקום עבור הרוח בגן עדן. ומקום לנפש
לנוח וליהנות בשעה שמשוטטת והולכת. לפי שיש נפש
שאין לה מנוחה. זו היא שכתוב בה ב) ואת נפש אויבך
יקלענה בתוך כף הקלע. וזו היא שהולכת ומשוטטת
ומתגלגלת בכל העולם. ואין לה מנוחה כלל יומם ולילה.
וזה הוא עונש גדול מהכל. ויש נפש הנכרתת עם הגוף.
זו היא שכתוב בה והכרתי אותה מקרב עמה. ולנפש זו
אין לה זכר כלל. ויש נפש שאינה נכרתת עם הגוף רק
שנכרתת ממקום העליון. זו היא שכתוב בה ג) ונכרתה
הנפש ההיא מלפני אני ה'. מהו מלפני. שאין שורה עליה
הרוח. וכאשר הרוח אינו שורה עליה אין לה השתתפות
כלל במה שלמעלה. ואינה יודעת מעניני עולם העליון כלל.
וזו היא נפש כנפשות הבהמות. נפש שיש לה מנוחה זו
היא כאשר הולכת ומשוטטת תפגע באותו הממונה
יהודיעם ובאותן השרים שלו. לוקחים אותה ומכניסים
אותה בכל פתחי גן עדן. ומראים לה כבוד הצדיקים
וכבוד אותו הרוח שלה. והיא מתדבקת בו במנוחה תוך
הלבוש ההוא. ואז תדע באותן ענינים של העולם העליון.
וכאשר רוח ההוא עולה להתעטר תוך נשמה העליונה
למעלה. מתקשרת אותה הנפש ברוח ההוא ומוארת ממנו.
כמו הלבנה כאשר מוארת מהשמש. ואותו הרוח מתקשר
תוך הנשמה ההיא. ואותה הנשמה מתקשרת תוך סוף
המחשבה. שהוא סוד הנפש שלמעלה [סד] ואותה הנפש
שלמעלה מתקשרת תוך רוח העליון ההוא [סה] ורוח
העליון ההוא מתקשר תוך נשמה עליונה ההיא [סו] ונשמה
עליונה ההיא מתקשרת **באין סוף**. ואז הרי זה מנוחה
של הכל וקשר של הכל למעלה ולמטה. הכל
בסוד אחד ובדמיון אחד. ואז זו היא מנוחת הנפש שלמטה.
ועל זה כתוב ד) והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים
א"ת ה' אלהיך. בדמיון אחד ובסוד אחד של א"ת ההיא [סז]
זו כדמיון זו. כי כאשר יורדת הלבנה שהיא סוד נפש
העליון מוארת מכל הצדדים. אז היא מאירה לכל המרכבות
והמחנות. ותעשה אותם גוף אחד שלם המאיר באור זיו
העליון. כמו כן וכדמיון זה יורדת זאת הנפש התחתונה
מוארת מכל הצדדים. מתוך אור הנשמה ומתוך אור הרוח.
ויורדת ומאירה לכל אותן המרכבות והמחנות. שהם אברים
ועצמות של הגוף שלה. ותעשה אותם גוף שלם המאיר
בהארה. זש"כ ה) והשביע בצחצחות נפשך. נפשך ממש.
ואחר כך ועצמותיך יחליץ. שיהי' נעשה מהם גוף שלם
שיאיר בהארה. ויקום ויודה וישבח להקב"ה. כמו שנדרש
בהכתוב כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך. וזאת היא
מנוחת הנפש ודאי מכל הצדדים. זכאים הם הצדיקים
המפחדים מרבונם בעולם הזה. לזכות בשלש מנוחות
לעולם הבא [סח]:

ו) **במעשה** ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו
וגו'. א"ר יצחק עבודת מצרים היתה שהיו
עובדים

מראה מקומות א) איוב ז' ב) שמואל א' כ"ה ג) ויקרא כ"ב ד) שמואל א' כ"ה ה) ישעי' נ"ח ו) דף שכ:

זיו הזהר

[סד] היינו ספירת המלכות: [סה] היינו ספירת התפארת: [סו] היינו ספירת הבינה: [סז] א"ת מרמז על ספירת המלכות שנקראת סיהרא על שם הדמיון שביניהן: [סח] ג' מנוחות היינו של נפש רוח ונשמה:

עובדים לע"ז שנקראת שפחה. כמו שנתבאר. וכנען היו
עובדים לע"ז שנקראת שבי אשר בבית הבור. וע"כ כתוב
ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. לפיכך כלם מכזבים
בענינים הקדושים ועושים מעשה עריות בכל. לפיכך
כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו. רבי
יהודה אמר שעשו מיני כשפים רעים לטמא את הארץ.
ככתוב ולא תטמא את אדמתך. וכתוב ותטמא הארץ:

את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת בהם. כתוב
מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל. א"ר
אבא אשרי חלקם של ישראל שהקב"ה בחר בהם מכל
העמים עכו"ם. ובעבור אהבתו עליהם נתן להם משפטי
אמת. נטע בהם עץ החיים. השרה שכינתו ביניהם. מפני
מה. לפי שישראל רשומים ברושם הקדוש בבשרם.
וניכרים שהם שלו מבני היכלו. ולפיכך כל אלה
שאינם נרשמים ברושם הקדוש בבשרם אין הם שלו.
וניכרים שכלם מצד של טומאה באים. ואסור להתחבר
בהם לעסוק עמהם בדברי הקב"ה. ואסור להודיע להם
דברי התורה. לפי שכל התורה שמותיו של הקב"ה היא.
וכל אות של התורה נקשרת בשם הקדוש. וכל מי שאינו
נרשם ברושם הקדוש בבשרו אסור להודיע לו דברי
התורה. וכל שכן להשתדל עמו בזה. רבי שמעון פתח.
זאת חוקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו. וכתוב וכל עבד
איש מקנת כסף ומלת אותו וגו'. ומה פסח שהוא בשר
לאכל. ומפני שמרמז על ענין קדושה אסור לכל אלה
לאכל בו. ואסור ליתן להם לאכל עד שיהיו נימולים.
התורה שהיא קדש קדשים שמו העליון של הקב"ה על
אחת כמה וכמה. זש"כ מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו
לישראל.. וכל מי שאינו נימול ולומדים עמו אפילו אות
קטנה מהתורה. כאלו מחריב העולם ומשקר בשם הקב"ה.
שהכל בזה תולה וזה בזה מתקשר. שכתוב א) אם לא
בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. בוא וראה
כתוב וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. לפני
בני ישראל שם. אבל לשאר עמים לא שם. לפיכך דבר
אל ב"י. ואל בני ישראל תאמר. וכן כלם. ינוחו אבות
העולם. הלא הם הלל ושמאי. שכך אמרו לאונקלוס. ולא
הודיעו לו דבר תורה עד שנימול.. ומי שנימול נתקשר
בקשר ההוא של האמונה. ומי שאינו נימול ולא נתקשר
בו כתוב בו וכל זר לא יאכל קדש.. ולפיכך ב) תתן
אמת ליעקב. ולא לאחר. תורת אמת לזרע אמת.. רבי
חזקיה אמר את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו. ג) משפטי.
אלו הם גזרות התורה. חקותי. אלו הם דתי המלך [סט]
רבי יהודה אמר כל אותן המצות ששורשם במקום שנקרא
צד"ק נקראין חקותי. והם גזרות המלך. ובכל מקום
שנקראין משפט נקראין דיני המלך. שהוא מלך הקדוש
הקב"ה. מלך שהעולם כלו שלו הוא. שהוא מלך הקדוש
במקום ששני חלקים נאחזים זה בזה [ע] וע"ז כתוב
ד) צדק ומשפט מכון כסאך. והם דין ורחמים. ולפיכך
נקראים חק ומשפט. וע"ז כתוב חקיו ומשפטיו לישראל.
לישראל ולא לשאר עמים. אחריו מה כתוב. לא עשה
כן

פלחין לשפחה כמה דאוקימנא. עובדא דכנען
פלחין להוא דאקרי שבי אשר בבית הבור. וע"ד כתיב
ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. בגין כך כלהו מכדבין
במלין קדישין ועבדין עובדין דעריין בכלא. בג"כ
כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו. רבי
יהודה אמר דעבדין זינין בישין לסאבא ארעא.
כד"א ולא תטמא את אדמתך. וכתיב ותטמא הארץ:

את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת בהם. כתיב
מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל. א"ר
אבא זכאה חולקא דישראל דקב"ה אתרעי בהו מכל
עמין עכו"ם. ובגין רחימותא דיליה עלייהו יהיב לון נימוסין
דקשוט. נטע בהו אילנא דחיי. אשרי שכינתא בינייהו. מאי
טעמא. בגין דישראל רשימין ברשימא קדישא בבשרהון.
ואשתמודען דאינהו דיליה מבני היכליה. ובג"כ כל אינון
דלא רשימין ברשימו קדישא בבשרהון לאו אינון דיליה.
ואשתמודען דכלהו מסטרא דמסאבותא אתיין. ואסיר לאתחברא
בהו לאשתעי בהדייהו במלוי דקב"ה. ואסיר לאודעא להו
מלי דאורייתא. בגין דאורייתא כלא שמא דקב"ה.
וכל את דאורייתא מתקשרא בשמא קדישא. וכל מאן דלא
אתרשים ברשימא קדישא בבשריה אסיר לאודעא ליה מלי
דאורייתא. וכל שכן לאשתדלא ביה. רבי שמעון פתח.
זאת חוקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו. וכתיב וכל עבד
איש מקנת כסף ומלת אותו וגו'. ומאי פסחא דאיהו בשרא
למיכלא. על דאתרמיז במלה קדישא אסיר לכל הני
למיכל ביה. ואסיר למיהב להו למיכל עד דאתגזרו.
אורייתא דהיא קדש קדשין שמא עלאה דקב"ה
עאכ"ו. הה"ד מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו
לישראל.. וכל מאן דלא אתגזר ויהבין ליה אפילו את
זעירא דאורייתא. כאילו חריב עלמא ומשקר בשמא דקב"ה.
דכלא בהאי תליא ודא בדא אתקשר. דכתיב א) אם לא
בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. תא חזי
כתיב וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. לפני
בני ישראל שם. אבל לשאר עמין לא שם. בג"כ דבר
אל ב"י. ואל בני ישראל תאמר. וכן כלהו. ינוחו אבהן
דעלמא. אינון הלל ושמאי. דהכי אמרו לאונקלוס. ולא
אודעו ליה מלה דאורייתא עד דאתגזר.. ומאן דאתגזר אתקשר
בההיא קשרא דמהימנותא. ומאן דלא אתגזר ולא אתקשר
ביה כתיב ביה וכל זר לא יאכל קדש.. ובג"כ ב) תתן
אמת ליעקב. ולא לאחרא. תורת אמת לזרע אמת.. ר'
חזקיה אמר את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו. ג) משפטי.
אלין אינון גזרי אורייתא. חקותי. אלין אינון נימוסי מלכא [סט]
ר' יהודה אמר כל אינון נימוסין מאתר דאקרי
צד"ק אקרון חקותי. ואינון גזרת מלכא. ובכל אתר
דאקרי משפט אקרון דינא דמלכא. דאיהו מלכא קדישא
קב"ה. מלכא דעלמא כלא דיליה הוא. דהוא מלכא קדישא
באתר דתרין חולקין אחידן דא בדא [ע] וע"ד כתיב
ד) צדק ומשפט מכון כסאך. ואינון דינא ורחמי. ובגיני כך
אקרון חק ומשפט. וע"ד כתיב חקיו ומשפטיו לישראל.
לישראל ולא לשאר עמין. בתריה מאי כתיב. לא עשה
כן

מראה מקומות א) ירמי' ל"ג ב) מיכה ז' ג) דף עג: ד) תלים פ"ט

זיו הזהר

[סט] ר' חזקי' סובר שהן משפטי והן חקותי שניהם במדת התפארת. ור"י סובר שחקותי הם במלכות שנקראת צדק ומשפטי הם בתפארת:
[ע] שהם יסוד ומלכות:

כן לכל גוי. ותנינן אע"ג דאתגזר אי לא עביד פקודי אורייתא הרי הוא כעכו"ם בכלא. ואסיר למילף ליה פתגמי אורייתא.. בג"כ לא עשה כן לכל גוי. סתם [עא] ומשפטים בל ידעום לעלם ולעלמי עלמין — :

א) **ערות** אביך וערות אמך לא תגלה. א"ר יהודה בשעתא דאסגיאו זכאי בעלמא כנסת ישראל סלקא ריחין טבין. ומתברכא ממלכא קדישא ואנפהא נהירין. ובזמנא דאסגיאו חייבין בעלמא כנסת ישראל לא סלקא ריחין טבין. ואטעמת כביכול מסטרא אוחרא מרירא. כדין כתיב ב) השליך משמים ארץ וגו'. ואנפהא חשוכן. ר' יוסי אמר בשעתא דאסגיאי זכאין בעלמא כתיב ג) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ובזמנא דאסגיא חייבין בעלמא כתיב ד) השיב אחור ימינו. רבי חזקיה אמר מהכא. ה) ונרגן מפריד אלוף. כלומר אפריש מלכא מן מטרוניתא. וה"ד ערות אביך וערות אמך לא תגלה. רבי אלעזר הוה יתיב קמי אבוי וא"ל. אי פרקליטא בעלמא במטרוניתא אשתכח. ואי קטיגוריא בעלמא במטרוניתא אשתכח. אמאי. א"ל למלכא דהוה ליה בר ממטרוניתא. כל זמנא דההוא ברא עביד רעותא דמלכא. מלכא עביד מדוריה במטרוניתא. וכל זמנא דלא הוה ההוא בר עביד רעותא דמלכא. מלכא פריש מדוריה ממטרוניתא. כך קב"ה וכנסת ישראל. כל זמנא דישראל עבדין רעותא דקב"ה. קב"ה שוי מדוריה בכנסת ישראל. מאי טעמא. בגין דישראל הוא ברא בוכרא דקב"ה. דכתיב בני בכורי ישראל. אמא. דא היא כנסת ישראל. דכתיב ו) ואל תטוש תורת אמך.. ז) חמי מאי כתיב. בן חכם ישמח אב. בעוד דהאי בר אזיל בארח מישר והוא חכימא ישמח אב. דא מלכא קדישא דלעילא. ישמח אב סתם. ואי אשתכח האי בר בארחא תקלא. מאי כתיב. ובן כסיל תוגת אמו. תוגת אמו ודאי. דא כנסת ישראל. ורזא דמלה דכתיב ח) ובפשעכם שלחה אמכם.. וכד האי בר לא אתדבר לרעותיה דמלכא. כדין היא ערייתא דכלא. ערייתא דכל סטרין. דהא מלכא פריש ממטרוניתא. ומטרוניתא בלא מלכא איהי. וע"ד כתיב ערות אביך וערות אמך לא תגלה אמך היא. אמך היא ודאי ושריא עמך. בג"כ לא תגלה ערותה:

ט) **ערות** אשת אביך לא תגלה. מאן אשת אביך. א"ר שמעון הא תנינן כל מלוי דאורייתא סתים וגליא. כמה דשמא קדישא סתים וגליא. אורייתא דהיא שמא קדישא הכי נמי סתים וגליא. הכא כלא באתגליא ידיעא. וסתים כמה דאוקימנא. והאי קרא הכי הוא. אשת אביך. תאנא כל זמנא דמטרוניתא אשתכחת במלכא ויניקא לך אקרי אמך. השתא דאתגליא עמך ואתרחקת מן מלכא. אשת אביך אתקרי. אנתו היא דמלכא קדישא. לא אתפטרת בתרוכין מניה. אנתתיה היא ודאי. כמה דכתיב י) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה. אלא ודאי אנתו היא דמלכא אע"ג דאתגליא. וע"ד פקיד עלה

כן לכל גוי. ולמדנו אע"פ שנימול אם אינו מקיים מצות התורה הרי הוא כעכו"ם לכל דבר. ואסור ללמד לו דברי תורה.. לפיכך לא עשה כן לכל גוי. סתם [עא] ומשפטים בל ידעום לעולם ולעולמי עולמים — :

א) **ערות** אביך וערות אמך לא תגלה. א"ר יהודה בשעה שמרובים זכאים בעולם כנסת ישראל מעלה ריח טוב. ותתברך מן מלך הקדוש ופניה מאירים. ובזמן שמרובים רשעים בעולם כנסת ישראל אינה מעלה ריח טוב. ותטעם כביכול מן צד הדין המר. אז כתוב ב) השליך משמים ארץ וגו'. ופניה חשוכים. רבי יוסי אמר בשעה שמרובים זכאים בעולם כתוב ג) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ובזמן שמרובים רשעים בעולם כתוב ד) השיב אחור ימינו. רבי חזקיה אמר מכאן. ה) ונרגן מפריד אלוף. כלומר מפריד המלך מן המלכו"ת. וש"כ ערות אביך וערות אמך לא תגלה. רבי אלעזר היה יושב לפני אביו ואמר לו. אם מליצות טובות בעולם ניכר בהשכינה. ואם קטיגוריא בעולם ניכר בהשכינה. מפני מה. א"ל משל למלך שהי' לו בן מן המטרונה. כל זמן שהבן ההוא עושה רצון המלך. עושה המלך מדורו אצל המטרונה. וכל זמן שאותו הבן אינו עושה רצון המלך. מסלק המלך מדורו מן המטרונה. כך הקב"ה ומדת מלכותו. כל זמן שישראל עושים רצונו של הקב"ה. עושה הקב"ה מדורו במדת מלכותו. מפני מה. לפי שישראל נקראים בנו בכורו של הקב"ה. שכתוב בני בכורי ישראל. האם. זו היא מדת מלכותו. שכתוב ו) ואל תטוש תורת אמך.. ז) ראה מה כתוב. בן חכם ישמח אב. כל זמן שזה הבן הולך בדרך הישר והוא חכם ישמח אב. זה מלך הקדוש שלמעלה. ישמח אב סתם. ואם נמצא זה הבן בדרך מעוקל. מה כתוב. ובן כסיל תוגת אמו. תוגת אמו בודאי. זו מדת המלכות והשכינה. וסוד הדבר שכתוב ח) ובפשעכם שלחה אמכם.. וכאשר זה הבן אינו מתנהג כרצון המלך. אז היא ערות הכל. ערות כל הצדדים. שהרי המלך נפרש מן מדת מלכותו. והמלכו"ת בלי מלך היא. וע"ז כתוב ערות אביך וערות אמך לא תגלה אמך היא. אמך היא בודאי ושכינתיה שורה עמך. לפיכך לא תגלה ערותה:

ט) **ערות** אשת אביך לא תגלה. מה הרמז של אשת אביך. א"ר שמעון הרי למדנו שכל דברי התורה הם נסתר ונגלה. כמו שהשם הקדוש הוא נסתר ונגלה. התורה שהיא השם הקדוש כמו כן נסתר ונגלה. כאן כל הנגלה הוא ידוע. והנסתר הוא כמו שביארנו. ומקרא זה כך ענינו. אשת אביך. למדנו כל זמן שמדת המלכות נמצאת עם המלך ומניקה לך נקראת אמך. עכשו שהגלתה השכינה עמך ונתרחקה מן המלך. אשת אביך נקראת. אשתו של המלך הקדוש היא. לא נתגרשה בספר כריתות ממנו. אשתו היא בודאי. כמו שכתוב י) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה. אלא ודאי אשת המלך היא אע"פ שהגלתה. וע"כ פקד עליה

מראה מקומות א) דף עד. ב) איכה ב' ג) שיר ב' ד) איכה ב' ה) משלי ט"ז ו) משלי י"א ז) דף עד: ח) ישעי' נ' ט) דף עה. י) ישעי' נ'

זיו הזהר

[עא] פי' סתם גוי אף אם הוא נימול:

עליה שתי פעמים. אחד כשהיא יושבת עם המלך בזיוג אחד ונקראת אמך. שכתוב ערות אמך לא תגלה. לא תעשה לגרום שיתרחקו זה מן זאת ותשתלח מפני עונך. כמו שכתוב א) ובפשעכם שלחה אמכם. ואחד כשהיא בגלות עמך והגלתה מן היכל המלך ונקראת אשת המלך. אע"פ שנתרחקה ממנו לא תעשה מה שתגרום שתסתלק השכינה מבינך. וישלטו בך שנאיך. ולא תשמור אותך בגלות. זש"כ ערות אשת אביך לא תגלה. מה הטעם. לפי כי ערות אביך היא. אע"פ שנתרחקה מן המלך השגחת המלך בה תמיד. ונצרך להזהר נגדה מאד. שלא נחטא אליה:

ב) **ערות** אחי אביך לא תגלה. למד רבי יהודה שזה מרמז על ישראל שלמטה, שמפני עונות האלה יגלו ישראל בין האומות ויוחרב ירושלים שלמטה. וע"כ למדנו שמאהבת הקב"ה לישראל קרא אותם אחים. שנאמר למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך.. וע"כ נקראים ישראל אחים להקב"ה מפני שאינו מסיר אהבתו מהם לעולם. ג) ירושלים שלמטה אחות אמך נקראת. כמו שכתוב ד) ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדו וגו'. מהו שחוברה לה יחדו. בשביל שמזדוג בה המלך משש צדדים בכל צדדי המלך בהמדרגה שנקראת צדי"ק [עב] וכל כתרי המלך כלולים בו. והיינו שחוברה לה יחד"ו [עג]—:

ערות כלתך לא תגלה. א"ר חזקיה כלה בסוד עליון היא, להראות שמי שפוגם למטה פוגם למעלה. ערות כלתך לא תגלה. שלמדנו עונתם של תלמידי חכמים משבת לשבת. מפני שיודעים סוד הדבר ויכונו את לבם [עד] ונמצא רצונם שלם, והבנים שיולידו נקראים בני המלך. ואם הם פוגמים הדבר למטה. כביכול פוגמים הם בהכלה שלמעלה. אז כתיב ערות כלתך לא תגלה. ענין זה הוא לאותן היודעים דרכי התורה. ולשאר העם מקרא זה יזהיר בנגלה. כלתך ממש. ובשביל חטא זה נסתלקה השכינה מביניהם:

ה) **ערות** אשה ובתה לא תגלה וגו'. ואשה אל אחותה לא תקח לצרור וגו'. א"ר שמעון מ"י וזא"ת הוא סוד של שני עולמות שמתחברים יחד. והיינו עולם ועולם. מ"י, הרי נתבאר שזו מדרגה העליונה למעלה [עה] ההתחלה ששייך בה לשון שאלה. ונקראת מ"י ככתוב ו) שאו מרום עיניכם וראו מ"י ברא אלה. זא"ת, היא מדרגה התחתונה שלמטה עולם התחתון [עו] ושתיהן הן שני עולמות בחבור אחד בקשר אחד ביחד.. יעקב איש תם חברם יחד. חברם יחד למעלה וחברם יחד למטה [עז] ומשם יצאו שנים עשר שבטים הקדושים כדמיון שלמעלה [עח] יעקב שהי' איש תם הכנים אהבה בשני העולמות כמו שנתבאר. שאר אנשים שעושים כבה. הם מגלי עריות למעלה ולמטה. גורמים שנאה בשני העולמות וגורמים פירוד. זש"כ ואשה אל אחותה לא תקח לצרור. שנעשו בעלי שנאה זו לזו. ואם תשאל שכתוב ותקנא רחל באחותה, כך הוא ודאי. שהרי עולם התחתון כל תשוקתו היא רק בשביל

עלה תרי זמני. חד כד יתבא במלכא בזווגא חד ואתקרי אמך. דכתיב ערות אמך לא תגלה. לא תעביד דיתרחקון דא מן דא ותשתלח על חובך. כמה דכתיב א) ובפשעכם שלחה אמכם. וחד כד היא בגלותא עמך ואתגליא מהיכלא דמלכא ואתקרי אתתו דמלכא. אע"ג דאתרחקת מניה לא תעביד מאי דתגרם דתעדי מבינך. וישלטון בך שנאך. ולא תסתמר עלך בגלותא. הה"ד ערות אשת אביך לא תגלה. מאי טעמא. בגין כי ערות אביך היא. אע"ג דאתרחקת מן מלכא אשגחותא דמלכא בה תדירא. ובעיא לאסתמרא לקבלהא יתיר. ולא תיחוב לגבה:

ב) **ערות** אחי אביך לא תגלה. תאנא רבי יהודה דא ישראל דלתתא. דבחובין אלין יגלון ישראל ביני עממיא ויתחרב ירושלים לתתא. וע"ד תנינן רחימותא דקב"ה דקרא לישראל אחים. שנאמר למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך.. וע"ד אקרון ישראל אחין לקב"ה דלא אעדי רחימותא דילהון לעלמין. ג) ירושלם דלתתא אחות אמך אתקרי. כמה דכתיב ד) ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדו וגו'. מהו שחוברה לה יחדו. בגין דאזדווג בה מלכא משית סטרין בכל סטרי מלכא בדרגא דצדי"ק [עב] וכל כתרי מלכא כלילן ביה. והיינו שחוברה לה יחד"ו [עג] —:

ערות כלתך לא תגלה. א"ר חזקיה כלה ברזא עלאה איהי. לאחזאה דמאן דפגים לתתא פגים לעילא. ערות כלתך לא תגלה. דתנינן עונתן של תלמידי חכמים משבת לשבת. בגין דידעין רזא דמלה ויכוונון לבא [עד] וישתכח רעותהון שלים. ובנין דאולידן אקרון בנין דמלכא. ואי אלין פגמין מלה לתתא. כביכול פגמין איכון בכלה דלעילא. כדין כתיב ערות כלתך לא תגלה. דא בגין איכון דידעין אורחין דאורייתא. שאר עמא האי דאתגליא. כלתך ממש. ובחובא דא שכינתא אסתלקת מבינייהו:

ה) **ערות** אשה ובתה לא תגלה וגו'. ואשה אל אחותה לא תקח לצרור וגו'. א"ר שמעון מ"י וזא"ת רזא דתרין עלמין מתחברין כחדא. ודא הוא עולם ועולם. מ"י. הא אוקימנא דרגא עלאה לעילא [עה] שירותא דקיימא בשאלתא. ואקרי מ"י כד"א ו) שאו מרום עיניכם וראו מ"י ברא אלה. זא"ת. דרגא תתאה לתתא עלמא תתאה [עו] ותרווייהו תרין עלמין בחבורא חדא בקשורא חדא כחדא.. יעקב שלימא חבר לון כחדא. חבר לון כחדא לעילא וחבר לון כחדא לתתא [עז] ומתמן נפקו תריסר שבטין קדישין כגוונא דלעילא [עח] יעקב דהוה שלים אעיל רחימו בתרין עלמין כמה דאוקימנא. שאר בני נשא דעבדין כדין. מגלין עריין לעילא ותתא. גרמין דבבו בתרין עלמין וגרמין פרודא. הה"ד ואשה אל אחותה לא תקח לצרור. דאתעבידו מארי דבבו דא לדא. ואי תימא ותקנא רחל באחותה. הכי הוא ודאי. דהא עלמא תתאה כל תיאובתה לאו איהי אלא בגין

מראה מקומות א) ישעי' נ' ב) דף עו: ג) דף עח. ד) תלים קכ"ב ה) תרומה קכו: ו) ישעי' מ'

זיו הזהר

[עב] זה ספירת היסוד שכל הספירות נכללות בו: [עג] יחד"ו צירוף יח"ד ו'. פי' שיחובר לה שתהיה יחד עם הוא"ו. ואות וא"ו רמז על מדת התפארת: [עד] יכונו לגרום הזדוגות למעלה. ככתוב בכל דרכי"ך דעהו. כלומר ד"ע ה"ו. והבן: [עה] עולם הבינה אמא עלאה נקראת מ"י שבגי' נ'. על שם נ' שערי בינה: [עו] זו מדת המלכות אמא תתאה: [עז] כי לאה ורחל הן כנגד בינה ומלכות: [עח] י"ב שבטי יה הם כנגד י"ב צירופי שם הוי"ה ב"ה:

בגין למהוי כגוונא דעלמא עלאה ולמירת דוכתיה.. וברזא דא אית רזא דעריין דאמא וברתא. וכלא ברזא חדא. מ"י וזא"ת אתקרון אחתן. בגין דאינון באחוה וברחימו ובחבורא דרעותא. ואקרון אמא וברתא. מאן דגלי עריתהון לית ליה חולקא לעלמא דאתי. ולית ליה חולקא במהימנותא:

א) **ואל** אשה בנדת טמאתה לא תקרב וגו'. א"ר שמעון תאנא קב"ה זיני מסאבותא נחתו לעלמא. דמתאחדן מסטרא דחויא תקיפא. כ"ז רברבין מנייהו מתאחדן בנוקבי ואתדבקן בהו בזמנא דאיהי אסתאבת. ווי למאן דיקרב בהדה בההוא זמנא. דמאן דיקרב בהדה אחזי פגימותא לעילא. דהא בחובא דא אתער חויא תקיפא לעילא. ואטיל זוהמא באתר דלא אצטריך.. וכדין דינין שריין לאתערא בעלמא ויסתאבון כלא. הה"ד כי את מקדש ה' טמא. מקדש ה' אסתאב בחובייהו דבני נשא.. ותאנא כד בעת אתתא לאתדכאה בעיא לספרא ההוא שערא דרבי ביומי דאיהי מסאבא. ולספרא טופרהא וכל ההוא זוהמא די בהון. דתאנא ברזא דמסאבותא זוהמא דטופרין יתער זוהמא אחרא [עט] ובג"כ בעיין גניזא. ומאן דאעבר לון לגמרי כאלו אסגי חסד בעלמא. דתניא לא לבעי ליה לאיניש למיהב דוכרנא לזינין בישין. ויעבר טופרהא וההוא זוהמא דרשים בהו. דתניא מאן דדריך ברגליה אפילו במסאניה עלייהו יכיל לאתזקא. ומאי בהאי שיורי דשיורי דזוהמא דלעילא כך. אתתא בזמנא דאתאחד בה ההוא זוהמא דחויא על אחת כמה וכמה. ווי למאן דמקבל מנה מההוא זוהמא. דכתיב ותהי נדתה עליו. ואיהו גרים בחוביה ווי לעלמא. דמקבלא מאתר דלעילא מההוא זוהמא דחויא תקיפא. בגיני כך ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב:

ב) **ואל** אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע. א"ר אחא תא חזי מאן דמתחבר באתתו דאחרא כאלו משקר ביה בקב"ה ובכנסת ישראל. וע"ד קב"ה לא מכפר ליה בתשובה. אלא דתשובה תליא עד דיסתלק מעלמא. הה"ד ג) אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון. ואימתי. בשעתא דעאל בתשובה לההוא עלמא. ואית ליה לקבלא עונשא. ר' אלעזר אמר מאן דמשקר בכ"י לא יתקבל בתשובה עד דיתדן בדינא דגיהנם. כל שכן מאן דמשקר בכנסת ישראל ובקב"ה. וכל שכן אי אטרח ליה לקב"ה למעבד דיוקנא דממזר באתתו דאחרא. ואכחיש פומבי דמלכא:

ד) רבי אבא הוה אזיל לקפוטקיא והוה עמיה רבי יוסי. עד דהוו אזלי חמו חד בר נש דהוה אתי ורשימא חד באנפוי. א"ר אבא נסטי מהאי אורחא. דהא אנפוי דדין אסהידו עליה דעבר בעריתא דאורייתא. בגיני כך אתרשים באנפוי. א"ל ר' יוסי אי האי רשימא הוה ליה כד הוה ינוקא מאי עריתא אשתכח ביה. א"ל אנא חמינא באנפוי דאסהידן דעבר בעריתא דאורייתא. קרא ליה רבי אבא וא"ל אימא מלה. האי רשימא דאנפך מאי הוא

בשביל להיות כדמיון עולם העליון ולירש מקומו.. ובסוד הזה יש סוד העריות של אשה ובתה. והכל סוד אחד. מ"י וזא"ת נקראין אחיות. לפי שהם באחוה באהבה ובהתחברות הרצון. ונקראות אשה ובתה. מי שמגלה ערותן אין לו חלק לעולם הבא. ואין לו חלק בהאמונה:

א) **ואל** אשה בנדת טמאתה לא תקרב וגו'. א"ר שמעון למדנו קב"ה מיני טומאה ירדו לעולם. שנאחזים מצד הנחש התקיף. כ"ז מינים גדולים שבהם נאחזים בהנקבות ונדבקים בהן בזמן שהן בנדת טומאתן. וי למי שיתקרב עמה בזמן ההוא. כי מי שיתקרב אז עמה מראה פגם למעלה. שהרי בעבור חטא זה נתעורר נחש התקיף למעלה. ומטיל זוהם שלו במקום שלא נצרך.. ואז דינים מתחילים להתעורר בעולם [illegible]ם נטמאים. זש"כ כי את מקדש ה' טמא. מקדש ה' נטמא בשביל חטאי האנשים.. ולמדנו כאשר תרצה האשה להטהר צריכה לגלח אותן השערות שגדלו אצלה בימים שהיתה טמאה. ולחתוך הצפורנים בכל הזוהם ההוא שנמצא בהן. שלמדנו בסודות הטומאה שזוהם הצפורנים מעורר זוהם אחר [עט] ולפיכך צריכות גניזה. ומי שמעבירן לגמרי כאלו הרבה חסד בעולם. ולמדנו שלא נצרך לאדם לתת שיור וזכר למינין הרעים. ויבער הצפורנים וזוהם ההוא שנרשם בהן. שלמדנו מי שדורך ברגליו אפילו במנעליו על הצפורנים יכול להנזק. ומה בזה שיור שיריים מן הזוהם שלמעלה כך. האשה בזמן שנאחז בה זוהם ההוא של הנחש על אחת כמה וכמה. וי למי שמקבל ממנה מן הזוהם ההוא. שכתוב ותהי נדתה עליו. וזה גורם בחטאו וי על העולם. שיקבל מן אותו מקום שלמעלה מן הזוהם ההוא של הנחש התקיף. לפיכך ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב:

ב) **ואל** אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע. א"ר אחא בוא וראה מי שמתחבר עם אשת איש כאלו משקר בהקב"ה ובמדת מלכותו. וע"כ הקב"ה אין מכפר לו בתשובה. אלא שהתשובה תולה עד שיסתלק מן העולם. זש"כ ג) אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון. ואימתי יכופר. בשעה שנכנס בתשובה לעולם ההוא. ויש לו לקבל עונש. רבי אלעזר אמר מי שמשקר במדת מלכותו אינו מתקבל בתשובה עד שיהיה נידון בדין הגיהנם. כל שכן מי שמשקר במדת מלכותו ובהקב"ה. וכל שכן אם מטריח לו להקב"ה לעשות צורת ממזר באשה אחרת. ומכחיש טכסים המלך:

ד) רבי אבא היה מהלך לקפוטקיא והיה עמו רבי יוסי. כשהיו מהלכים ראו איש אחד שהוא בא והיה לו רושם אחד בפניו. א"ר אבא נסור מדרך הזה. שהרי פניו של זה מעיד עליו שעבר על ערוה של תורה. ובעבור זה נרשם בפניו. א"ל ר' יוסי אם זה הרושם היה לו מנעוריו איזה דבר ערוה נמצא בו. א"ל אני רואה בפניו שמעיד עליו שעבר על ערוה של תורה. קרא לו רבי אבא ואמר לו השיבני דבר. רושם זה אשר בפניך מה הוא

מראה מקומות א) דף עט. ב) דף מד: ג) ישעי' כ"ב ד) דף עס:

זיו הזהר

[עט] בזוהם הצפורנים נמצאים אלף אלפים „מיקראבים" מכל מיני חלאים רעים כידוע מספרי הרפואה. כי כדמיון זה למעלה שם סוד שורש הסטרא אחרא צד הטומאה. וחז"ל ידעו הכל גם בלי כלים מגדלי הראיה. ככתוב סוד ה' אל יראיו. וכן עד"ז יש לפרש מה שאמר קודם לגלח השערות. דהיינו של הערוה. כי כן נהגו אז להשירן ע"י טיפול כדאיתא בפסחים (מב:) והיינו ג"כ מחמת הזיעה והזוהמא שיש סכנה בדבר כמו בזוהמא דצפורנים. אבל אין לפרש על שערות הראש דמה נאמר בהצנועה קמחית שאמרה מימי לא ראו קורות ביתי קלעי ראשי. יומא (מז.) וגם בזוהר פנחס (רמח:) מובא לעיל סוף פרשת מצורע מזכיר שערות הראש בענין החפיפה:

הוא. אמר להם בבקשה מכם אל תענישו יותר לאיש הזה. שהרי זה עונותיו גרמו לו. א"ר אבא איזה עון. א"ל יום אחד הייתי מהלך בדרך אני ואחותי. ובאנו ללון באכסניא אחת ונשתכרתי ביין. וכל הלילה ההוא התחברתי עם אחותי. קמתי בבקר והנה בעל האכסניא ואיש אחר נצים. נכנסתי ביניהם להפרידם והכוני זה מצד אחד וזה מצד אחד. ורושם הזה הגיע עד מקום המוח. ונרפאתי על ידי רופא אחד שהיה בינינו. א"ל מי הוא זה הרופא. א"ל רבי שמלאי הוא. א"ל איזו רפואה נתן לך. א"ל רפואת הנפש. ומן היום ההוא אני חוזר בתשובה. ובכל יום אני רואה את פני במראה אחד. ובוכה אני לפני הקב"ה רבון העולמים על החטא ההוא. ובאותן הדמעות אני רוחץ את פני. א"ר אבא אם לא נמנעה ממך תשובה אעביר מעל פניך רושם הזה. אבל אני קורא עליך א) וסר עונך וחטאתך תכופר. א"ל אמור ג' פעמים [פסוק זה.] אמר ג' פעמים ועבר הרושם. א"ר אבא ודאי שרבונך רצה להעבירו ממך. כי ודאי בתשובה נמצאת. א"ל נודר אני מהיום והלאה לעסיק בתורה יומם ולילה. א"ל מה שמך. א"ל אלעזר. א"ר אבא א"ל עז"ר. ודאי שמך גורם שאלהיך יעזרך ויהיה בסעדך. שלחו רבי אבא וברכו. לזמן אחר מצאו רבי אבא לאיש הזה שהיה יושב ודורש.. ב) ויקם בי כחשי בפני יענה. במה הכתוב מדבר. אלא אשרי חלקו של אדם העמל בתורה לדעת דרכי הקב"ה ג) שכל מי שעמלו בתורה. כאלו עמל בשם הקדוש ממש. מה שמו של הקב"ה עושה משפטים. אף כך התורה. בוא וראה כל מי שעובר על דברי תורה. התורה עולה ויורדת ועושה באיש הזה רשימות בפניו. כדי שיסתכלו בו עליונים ותחתונים. וכלם שופכים קללות על ראשו. ולמדנו כל אותן עיני ה' ההולכים ומשוטטים בעולם לדעת דרכי האנשים. כלם נושאים עיניהם ומסתכלים בפניו של זה האיש. ומכירים בו וכלם פותחים עליו וי וי. וי לו בעולם הזה. וי לו בעולם הבא. העלו מסביב פלוני. שהרי עדותו בפניו. ורוח טומאה שורה עליו. וכל אותן הימים שנמצא הרושם בפניו לעדות. אם מוליד אז בן הוא ממשיך לו רוח מצד הטומאה. ואלו הם רשעי הדור עזי פנים. שרבונם מניחם בעולם הזה לכלותם בעולם הבא. למדנו זה צדיק זכאי שעמלו בתורה יומם ולילה. הקב"ה ממשיך עליו חוט של חסד שנרשם לו בפניו. ומן הרושם הזה מפחדים עליונים ותחתונים. כמו כן מי שעובר על דברי תורה נמשך עליו רוח טמא ונרשם לו בפניו. וממנו מתרחקים עליונים ותחתונים. וכלם מכריזים עליו. העלו מסביב פלוני שעבר על דברי התורה ועל מצות רבונו. וי לו וי לנפשו. אמר לו רבי אבא יפה דרשת. וברוך הרחמן שראיתי אותך וזכיתי לראותך במדרגה זו. אשרי חלקך בעולם הזה ובעולם הבא:

רועה הנאמן

ד) **איש** איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה'. ט"ו עריות הן במספר יה. ועוד שש אחרות במספר ו [פ] קודם שגלו ישראל בגלות והשכינה

הוא. אמר לון במטותא מנייכו לא תענשו יתיר להאי ב"נ. דהא חובוי קא גרמו ליה. א"ר אבא מהו. א"ל יומא חד הוינא אזיל בארחא אנא ואחתי. שרינא בחד אושפיזא ורוינא חמרא. וכל ההוא ליליא אחידנא באחתי. בצפרא קמנא ואושפיזאי קטט בחד גברא. עיילנא בינייהו וקטרו לי דא מהאי גיסא ודא מהאי גיסא. ורשימא דא הוה עייל לגו מוחא. ואשתזבנא על ידא דחד אסיא דאית בגוון. א"ל מאן הוא אסיא. א"ל רבי שמלאי הוא. א"ל מאי אסותא יהב לך. א"ל אסותא דנפשא. ומההוא יומא אהדרנא בתשובה. ובכל יומא חזינא אנפאי בחד חיזו. ובכינא קמי קב"ה דהוא רבון עלמין על ההוא חובא. ובאינון דמעין אסחינא אנפאי. א"ר אבא אי לא אתמנע מנך תשובה אעברנא מאנפך האי רשימא. אבל קרינא עליך א) וסר עונך וחטאתך תכופר. אמר ליה אימא ג' זמנין [הני מלין.] אמר ג' זמנין ואתעבר רשימא. א"ר אבא ודאי מארך בעא לאעברא מנך. דודאי בתשובה אשתכחת. א"ל נדרנא מהאי יומא לאתעסקא באורייתא יממא ולילא. א"ל מאי שמך. א"ל אלעזר. א"ר אבא א"ל עז"ר. ודאי שמא גרים דאלהך סייעך והוה בסעדך. שדריה רבי אבא ובריכיה. לזמנא אחרא אשכחיה רבי אבא להאי גברא דהוה יתיב ודריש.. ב) ויקם בי כחשי בפני יענה. במאי קא מיירי. אלא זכאה חולקיה דב"נ דאשתדל באורייתא למנדע אורחוי דקב"ה ג) דכל מאן דאשתדל באורייתא. כאילו אשתדל בשמיה ממש. מאי שמיה דקב"ה עביד נימוסין. אוף אורייתא הכי נמי. תא חזי האי מאן דעבר על פתגמי אורייתא. אורייתא סלקא ונחתא ועבדא ביה בב"נ רשימין באנפוי. בגין דיסתכלון ביה עלאי ותתאי. וכלהו אושדן לווטין על רישיה. ותאנא כל אינון עיני ה' דאזלין ושאטין בעלמא למנדע אורחוי דבני נשא. כלהו זקפין עיינין ומסתכלין באנפוי דהאי בר נש. וחמאן ליה וכלהו פתחין עליה ווי ווי. ווי ליה בהאי עלמא. ווי ליה בעלמא דאתי. אסתלקו מסוחרניה דפלניא. דהא סהדותא באנפוי. ורוחא דמסאבא שריא עלוי. וכל אינון יומין דאשתכח רשימו באנפוי לסהדותא. אי אוליד בר אשליף ליה רוחא מסטרא דמסאבא. ואלין אינון חייבי דרא תקיפי אנפין. דמאריהון שביק להון בהאי עלמא לשיצאה להו בעלמא דאתי. תנינן האי צדיקא זכאה דאשתדל באורייתא יממא ולילא. קב"ה משיך עליה חד חוטא דחסד ואתרשים ליה באנפוי. ומהאי רשימא דחלי עלאי ותתאי. הכי נמי מאן דעבר על פתגמי אורייתא משכאן עליה רוחא דמסאבא ואתרשים ליה באנפוי. ומניה ערקין עלאי ותתאי. וכלהו מכרזי עליה. אסתלקו מסחרניה דפלניא דעבר על פתגמי אורייתא ועל פקודי דמאריה. ווי ליה. ווי לנפשיה. אמר ליה רבי אבא שפיר קאמרת. ובריך רחמנא דחמינא לך וזכינא למחמי לך בהאי. זכאה חולקך בעלמא דין ובעלמא דאתי:

רעיא מהימנא

ד) **איש** איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה'. ט"ו עריין אינון כחשבון י"ה. ושית אחרנין כחשבון ו [פ] קדם דגלו ישראל בגלותא ושכינתא

מראה מקומות א) ישעיה ו ב) איוב ט"ז ג) דף טו. ד) בראשית כו:

זיו הזהר

[פ] היינו אלו שהן איסור קדושה:

ושכינתא עמהון מני קב"ה לישראל ערות אמך לא תגלה. ודא גלותא איהי גלוי ערותא דשכינתא. הה"ד א) ובפשעיכם שולחה אמכם. ועל גלוי עריות גלו ישראל ושכינתא בגלותא. ודא איהי ערוה דשכינתא. והאי ערוה איהי לילי"ת אמא דערב רב. וערב רב איכון עריות דילה ועריות דישראל דלעילא. דעליה אתמר ערות אביך לא תגלה. ואיכון אפרישין בין ה ה דלא אתקריב ו בינייהו. הה"ד ערות אשה ובתה לא תגלה. ואיכון שכינתא עלאה ותתאה. דבזמנא דערב רב דאיכון נ"פילים ג"בורים ע"מלקים ר"פאים ע"נקים (סימנם נג"ע ר"ע) בין ה ה לית רשו לקב"ה לקרבא בינייהו. ורזא דמלה ב) ונהר יחרב ויבש. יחרב בה עלאה ויבש בה תתאה. בגין דלא יתפרנסון ערב רב מן ו דאיהו עץ החיים. ובגין דא לית קריבו לן בין ה ה בזמנא דערב רב בינייהו. ולית רשו לאת ו לקרבא בה תנינא. הה"ד ערות כלתך לא תגלה. ואיכון אפרישו בין ו לה עלאה. הה"ד ערות אשת אביך לא תגלה. דהא י איהו אב. ה אם. ו בן. ה בת. ג) י אתקשר בה. ה אתקשר בו. ו אתקשר בה. וה אתקשר בכלא. וכלא חד קשורא הוא וחד מלה. לא אתפרשו דא מן דא לעלמין. כביכול מאן דגרים פרודא כאילו חרב עלמא. ואקרי עריותא דכלא. ד) ובגין דא מני לגביה ה עלאה ערות אשת אביך לא תגלה. ערות אחותך בת אביך. דא ה תתאה את בת בנה ואת בת בתה איכון ה"ה ה"ה. דאיכון תולדין דה [פא] ערות אחי אביך. דא יו"ד דאיהו תולדה דאת י. ואיהו אח לך [פב] סוף סוף בזמנא דערב רב מעורבין בישראל לית קריבו ויחודא באתוון דשם הויה. ומיד דיתמחון מעלמא אתמר באתוון דקב"ה ה) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ו) ואי תימא דהשתא לאו הוא אחד. לא. אלא דהשתא חייבי עלמא גרמו דלא אשתכח חד. דהא מטרוניתא אתרחקת מן מלכא ולא משתכחי בזווגא. אמא עלאה אתרחקת מן מלכא ולא ינקא ליה [פג] בגין דמלכא בלא מטרוניתא לא מתעטר בעטרי דאמא כמה בקדמיתא כד אתחבר במטרוניתא. דעטרת ליה בכמה עטרין. בכמה זהירין. בעטרין קדישין עלאין. דכתיב צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. כד אזדווג במטרוניתא כדין עטרא ליה אמא עלאה כדקא יאות. והשתא דלא אשתכח מלכא במטרוניתא. כדין אמא עלאה נטלת עטרהא. ומנעת מניה מבועי נחלין ולא אשתכחו בקשורא חד. כביכול לא אשתכח חד. ובזמנא דתיתוב מטרוניתא לאתר היכלה. ומלכא יזדווג עמה בזווגא חד. כדין יתחבר כלא כחדא בלא פרודא. ועל דא כתיב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ביום ההוא בזמנא דתיתוב מטרוניתא להיכלה. כדין כלא ישתכח חד בלא פרודא. וכדין ז) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו. דתניא א"ר שמעון לא תיעול מטרוניתא בחדותא בהיכלה עד דיתדן מלכותא דעשו. ותיסב מנה נוקמין דגרמא כל האי. לבתר תזדווג במלכא ויהא חדו שלים

והשכינה עמהם צוה הקב"ה לישראל ערות אמך לא תגלה. וגלות הזה הוא גלוי ערוה של השכינה. זש"כ א) ובפשעיכם שולחה אמכם. ובשביל גלוי עריות גלו ישראל והשכינה בגלות. וזו היא ערות השכינה. וערוה זו היא לילי"ת אמם של הערב רב. והערב רב הם העריות שלה ועריות של ישראל העליון. שעליו נאמר ערות אביך לא תגלה. והם גורמים פרוד בין ה ה שלא התקרב ו ביניהן. זש"כ ערות אשה ובתה לא תגלה. והן שכינה העליונה והתחתונה. כי כל זמן שהערב רב שהם נ"פילים ג"בורים ע"מלקים ר"פאים ע"נקים (סימנם נג"ע ר"ע) עומדים בין ה ה אין רשות להקב"ה להתקרב ביניהן. וסוד הדבר ב) ונהר יחרב ויבש. יחרב בה עליונה ויבש בה תחתונה. כדי שלא יתפרנסו ערב רב מן ו שהוא עץ החיים. ובעבור זה אין התקרבות לו בין ה ה בזמן שהערב רב ביניהן. ואין רשות לאות ו להתחבר בה השניה. זש"כ ערות כלתך לא תגלה. והם מפרידים בין ו לה העליונה. זש"כ ערות אשת אביך לא תגלה. שהרי י הוא אב. ה אם. ו בן. ה בת. ג) י מתקשרת בה. ה מתקשרת בו. ו מתקשרת בה. וה מתקשרת בכל. והכל קשר אחד הוא וענין אחד. אין להפריד זה מן זה לעולם. כביכול מי שגורם פרוד כאילו החריב העולם. ונקרא עריות של הכל. ד) ולפיכך מצוה לעומת ה העליונה ערות אשת אביך לא תגלה. ערות אחותך בת אביך. זו ה התחתונה. את בת בנה ואת בת בתה הן ה"ה ה"ה שהן תולדות של ה [פא] ערות אחי אביך. זו יו"ד שהיא תולדת האות י. והוא אח לך [פב] סוף סוף בזמן שהערב רב מעורבים בישראל אין התקרבות ויחוד באותיות השם הוי"ה. ותיכף כשימחו מן העולם נאמר באותיות של הקב"ה ה) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ו) ואפשר תאמר שעתה אין הוא אחד. לא. אלא שעתה רשעי עולם גורמים שלא נמצא אחד. שהרי השכינה נתרחקת מן המלך ואינה נמצאת בהזדוגות. האם העליונה נתרחקה מן המלך ואינה מנקת אותו [פג] לפי שהמלך בלי השכינה אינו נתעטר בעטרות האם כמו בתחלה כאשר התחבר עם השכינה. שאז היא עטרתו בכמה עטרות. בכמה הארות. בכתרים קדושים עליונים. שכתוב צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. כאשר נזדוג עם השכינה אז עטרתו האם העליונה כראוי. ועתה שאין המלך נמצא בהזדוגות השכינה. בכן האם העליונה נטלה ממנו עטרותיה. ומנעה ממנו מעיני הנחלים ואין נמצאים בקשר אחד. כביכול לא נמצא אחד. ובזמן שתשוב השכינה למקום היכלה. והמלך יזדוג עמה בזיוג אחד. אז יתחבר הכל יחד בלי פרוד. ועל זה כתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ביום ההוא בזמן שתשוב השכינה להיכלה. אז יהיה נמצא הכל אחד בלי פרוד. ואז ז) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו. שלמדנו א"ר שמעון לא תכנס השכינה בשמחה להיכלה עד שתהיה נידון מלכותו של עשו. ותקח ממנה נקמות על שגרמה כל זה. אח"כ תזדוג עם המלך ותהיה שמחה שלמה

מראה מקומות א) ישעי' נ' ב) ישעי' י"ט ג) דף ע"ז: ד) בראשית כז: ה) זכרי' י"ד ו) דף עז: ז) עובדי' א'

זיו הזהר

[פא] פי' אלו האותיות של המילואים: [פב] כי המילואים של יו"ד הן האותיות ו"ד שמספרן עשר: [פג] היינו התגרדות בין בינה לתפארת. בין עולם הבריאה לעולם היצירה. ועי"ז אין שפע העליונה נשפעת בדרך ישר כראוי בהארת פנים אלא בדרך נסתר:

שלמה. זש"כ ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו בתחלה. ואח"כ והיתה לה' המלוכה. מה מלוכה. זו השכינה. זש"כ והיתה לה' המלוכה. ולאחר שיזדוגו יחד מה כתוב. והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

שלים. הה"ד ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו בקדמיתא. ולבתר והיתה לה' המלוכה. מאן מלוכה. דא מטרוניתא. הה"ד והיתה לה' המלוכה. ולבתר דיזדווגן כחדא מאי כתיב. והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת קדושים

א) דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו וגו'. רבי אלעזר פתח ג) אל תהיו כסוס כפרד אין הבין וגו'. בכמה מקומות הזהירה התורה באנשים. כמה פעמים הרימה קולה לכל הצדדים לעוררם. וכלם נרדמים בתרדמה באפיהם. אינם מסתכלים ואינם משגיחים באיזה פנים יעמדו ליום הדין העליון. כאשר יתבע מהם מלך העליון עלבונה של תורה. אשר צעקה לנגדם ולא החזירו פניהם אליה. והם כלם נפגמו בכל ולא ידעו האמונה של מלך העליון. וי להם וי לנפשותם.. זכאים הם הצדיקים העוסקים בתורה ויודעים דרכי הקב"ה. ומקדשים עצמם בקדושת המלך. ונמצאים קדושים בכל. ובעבור זה ממשיכים רוח קדושה מלמעלה. ובניהם כלם צדיקי אמת. ונקראים בני מלכים בנים קדושים. וי להם לרשעים שכלם מחוצפים ומעשיהם מחוצפים. לפיכך נוחלים בניהם נפש מחוצפת מצד הטומאה. כמו שכתוב ונטמתם בם. הבא להטמא מטמאין לו. אל תהיו כסוס כפרד. שהם בעלי זנות על הכל. אין הבין. אל ילכו האנשים בדרך זה של אין הבין. כתוב כאן אין הבין. וכתוב שם ג) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והמה רועים לא ידעו הבין. כלומר יהיו מזומנים להם אותן הנקראים עזי נפש. מפני מה. משום שלא ידעו הבין. והמה רועים. למי רועים. אלא שהם המוליכים ומנהיגים את האדם לגיהנם. לא ידעו שבעה. ככתוב ד) לעלוקה שתי בנות הב הב. לבעבור שהיו קוראים הב הב לא ידעו שבעה. כלם לדרכם פנו איש לבצעו מקצהו. הרי תושבי הגיהנם הם. וכל זה מי גרם להם. לפי שלא התקדשו בזיוגם כמו שנצרך. וע"כ כתוב קדושים תהיו כי קדוש אני ה'. אמר הקב"ה מכל שאר האומות לא בקשתי להדביקם בי אלא ישראל. שכתוב ואתם הדבקים בה'. אתם ולא שאר עמים. לפיכך קדושים תהיו כי קדוש אני ה'.. ר' חייא אמר בוא וראה לא נטהר אדם לעולם אלא בדברי תורה. ולפיכך דברי תורה אינם מקבלים טומאה. לפי שהיא קיימת לטהר אותן הטמאים. רפואה נמצאת בתורה. שכתוב ה) רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך. וטהרה נמצאת בתורה. שכתוב יראת ה' טהורה עומדת לעד. מהו עומדת לעד. שעומדת תמיד בטהרה ההיא ואל תסור ממנה לעולם.. והתורה נקראת קדושה. שכתוב כי קדוש אני ה'. זו התורה שהיא שם הקדוש העליון. וע"כ כל העוסק בה נטהר ואחר כך נתקדש. שכתוב קדושים תהיו. קדושים היו לא כתוב אלא תהיו. תהיו ודאי. כמו שכתוב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. וכתוב אחריו אלה הדברים וגו'. ולמדנו שקדושת התורה היא קדושה
העולה

א) דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו וגו'. רבי אלעזר פתח ג) אל תהיו כסוס כפרד אין הבין וגו'. בכמה זמנין אורייתא אסהידת בהו בבני נשא. כמה זמנין ארימת קלין לכל סטרין לאתערא להו. וכלהו דמיכין בשינתא בחוריהון. לא מסתכלין ולא משגיחין בהיך אנפין יקומון ליומא דדינא עלאה. כד יתבע לון מלכא עלאה עלבונא דאורייתא. דצווחת לקבליהון ולא אהדרו אפין לקבלה. דכלהו פגימין בכלא ולא ידעו מהימנותא דמלכא עלאה. ווי לון ווי לנפשהון.. זכאין אינון צדיקיא דמשתדלי באורייתא וידעון ארחוי דקב"ה. ומקדשי גרמייהו בקדושא דמלכא. ואשתכחו קדישין בכלא. ובגין כך משכי רוחא דקודשא מלעילא. ובנייהו כלהו זכאי קשוט. ואקרון בני מלכא בנין קדישין. ווי להון לרשיעיא דכלהו חציפין ועובדייהו חציפין. בגיני כך ירתין בנייהו נפשא חציפא מסטרא דמסאבא. כמה דכתיב ונטמתם בם. אתא לאסתאבא מסאבין ליה. אל תהיו כסוס כפרד. דאינון מארי זנותא על כלא. אין הבין. דלא ישתדלון בני נשא בארחא דא דאין הבין. כתיב הכא אין הבין. וכתיב התם ג) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והמה רועים לא ידעו הבין. כלומר יהון מזדמנין אינון דאקרון עזי נפש. מאי טעמא. משום דלא ידעו הבין. והמה רועים. מאן רועים. אלין אינון מדברי ומנהגי לבר נש בגיהנם. לא ידעו שבעה. כד"א ד) לעלוקה שתי בנות הב הב. בגין כך דאיקרון הב הב לא ידעו שבעה. כלם לדרכם פנו איש לבצעו מקצהו. הא דיירי דגיהנם אינון. וכל דא מאן גרים להו. בגין דלא אתקדשו בההוא זווגא כמה דאצטריך. וע"ד כתיב קדושים תהיו כי קדוש אני ה'. אמר קב"ה מכל שאר עמין לא רעיתא לאדבקא בי אלא ישראל. דכתיב ואתם הדבקים בה'. אתון ולא שאר עמין. בג"כ קדושים תהיו כי קדוש אני ה'.. ר' חייא אמר תא חזי לא אתדכי בר נש לעלמין אלא במילין דאורייתא. ובגיני כך מלי דאורייתא לא מקבלין טומאה. בגין דאיהי קיימא לדכאה לאלין מסאבי. אסוותא באורייתא אשתכח. דכתיב ה) רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך. ודכיותא אשתכח באורייתא. דכתיב יראת ה' טהורה עומדת לעד. מהו עומדת לעד. דקיימא תדירא בההיא דכיותא ולא אתעדי מניה לעלמין.. ואורייתא קדושה אתקרי. דכתיב כי קדוש אני ה'. דא אורייתא דאיהי שמא קדישא עלאה. וע"ד מאן דאשתדל בה אתדכי ולבתר אתקדש. דכתיב קדושים תהיו. קדושים היו לא כתיב אלא תהיו. תהיו ודאי. כמה דכתיב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. וכתיב בתריה אלה הדברים וגו'. ותאנא קדושה דאורייתא קדושא
דסליקת

מראה מקומות א) דף פ. ג) תלים ל"ב ג) ישעי' נ"ו ד) משלי ל' ה) משלי ג'

וסליקת על כל קדושין וקדושה דחכמתא עלאה סתימאה סלקא על כלא [א].. א"ר יוסי הה"ד והתקדשתם והייתם קדושים. אדם מקדש עצמו מלמטה מקדישין אותו מלמעלה. הה"ד קדושים תהיו כי קדוש אני ה':

א) **תאני** רבי אבא. פרשתא דא כללא דאורייתא איהי. וחותמא דקושטא דגושפנקא איהי. בפרשתא דא אתחדשו רזין עלאין דאורייתא. בעשר אמירן וגזרין ועונשין ופקודין עלאין. וכד מטאן חבריא לפרשתא דא הוו חדאן. א"ר אבא מאי טעמא פרשתא דעריות ופרשתא דקדושים תהיו סמוכין דא לדא. אלא הכי תאנא כל מאן דאסתמר מאלין עריין בקדושה אתעביד ודאי. וכל שכן אי אתקדש בקדושה דמאריה. והא אתערו חבריא אימתי עונתן דכלא לאתקדשא בר נש. תא חזי מאן דבעי לאתקדשא כרעותא דמאריה. לא לישמש אלא מפלגות ליליא ואילך או בפלגות ליליא. דהא בההיא שעתא קב"ה אשתכח בגנתא דעדן וקדושה עלאה אתער. וכדין שעתא היא לאתקדשא. האי לשאר בני נשא. תלמידי חכמים דידעין ארחוי דאורייתא בפלגות ליליא שעתא דילהון למיקם למלעי באורייתא. לאזדווגא בכנסת ישראל לשבחא לשמא קדישא למלכא קדישא. בליליא דשבתא דרעותא דכלא אשתכח זווגא דלהון בההיא שעתא. לאפקא רעותא דקב"ה וכנסת ישראל. כמה דאתמר דכתיב בנים אתם לה' אלהיכם. ואלין אקרון קדישין. דכתיב קדושים תהיו כי קדוש אני ה'. וכתיב והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו וגו'.. תו א"ר אבא כתיב ב) והוא באחד ומי ישיבנו וגו'. באחד. אחד מבעי ליה. אלא לא שארי קב"ה ולא אשתכח אלא באחד. במאן דאתתקן בקדושה עלאה למהוי חד. כדין הוא שריא באחד ולא באתר. אחרא. ואימתי אקרי ב"נ אחד. בשעתא דאשתכח דכר ונוקבא. ואתקדש בקדושא עלאה ואתכוון לאתקדשא. ותא חזי בזמנא דאשתכח ב"נ בזווגא חד דכר ונוקבא ואתכוון לאתקדשא כדקא יאות. כדין הוא שלים ואקרי אחד בלא פגימו. בג"כ בעי ב"נ למחדי לאתתיה בההיא שעתא. לזמנא לה ברעותא חדא עמיה. ויתכוונון תרווייהו כחד להאי מלה. וכד משתכחי תרווייהו כחד כדין כלא חד. בנפשא ובגופא. בנפשא. לאדבקא דא בדא ברעותא חדא. ובגופא. כמה דאוליפנא דב"נ דלא נסיב הוא כמאן דאתפליג. וכד מתחברן דכר ונוקבא כדין אתעבידו חד גופא. אשתכח דאינהו חד נפשא וחד גופא. ואקרי ב"נ אחד. כדין קב"ה שארי באחד ואפקיד רוחא דקדושה בהאי אחד [ב] ואלין אקרון בנין דקב"ה כמה דאתמר. ובג"כ קדושים תהיו כי קדוש אני ה'. זכאין אינון ישראל דלא אוקים מלה דא באתר אחרא אלא ביה ממש. דכתיב כי קדוש אני ה'. בגין לאתדבקא ביה ולא באחרא. וע"ד קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם:

ג) **איש** אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו. הא תנינן דפרשתא דא כללא דאורייתא. מקים דחילו דאבא ואמא לשבתותי. וא"ר יוסי כלא חד. מאן דדחיל מהאי נטיר להאי. איש אמו ואביו. אקדים אמו

העולה על כל קדושות. וקדושת החכמה הנסתרת העליונה עולה על הכל [א].. א"ר יוסי זהו שכתוב והתקדשתם והייתם קדושים. אדם המקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה. זהו שכתוב קדושים תהיו כי קדוש אני ה':

א) **למד** רבי אבא. פרשה זו כלל התורה היא. וחותם האמת של טבעת המלך היא. בפרשה זו נתחדשו סודות עליונים של התורה. בעשרה מאמרות וגזרות ועונשין ומצות עליונות. וכאשר הגיעו החברים לפרשה זו היו משמחים. א"ר אבא מפני מה פרשת עריות ופרשת קדושים תהיו סמוכות זו לזו. אלא כך למדנו כל מי שנשמר מאותן העריות בקדושה הוא נעשה בודאי. וכל שכן אם נתקדש בקדושת רבונו. והרי העירו החברים מתי עינתם של הכל שיתקדש האדם. בוא וראה מי שרוצה להתקדש כרצון רבונו. אל ישמש מטתו אלא אחר חצות הלילה או בחצות הלילה. שהרי בשעה ההיא נמצא הקב"ה בגן העדן וקדושה עליונה נתעוררה. ואז היא השעה להתקדש בהזיוג. וזה לשאר אנשים. אבל תלמידי חכמים היודעים דרכי התורה בחצות הלילה הוא זמנם לקום ולעסוק בתורה. להתחבר בשכינה הקדושה להלל להשם הקדוש להמלך הקדוש. בליל השבת שאז עת רצון של הכל נמצאת זיוגם ראוי להיות בשעה ההיא. להמשיך נשמות מן הרצון של הקב"ה והשכינה הקדושה. ככתוב בנים אתם לה' אלהיכם. ואלו נקראים קדושים. שכתוב קדושים תהיו כי קדוש אני ה'. וכתוב והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו וגו'.. ועוד א"ר אבא כתוב ב) והוא באחד ומי ישיבנו וגו'. באחד. אחד הי' צריך לומר. אלא שאין הקב"ה שורה ואינו נמצא אלא באחד. במי שנתתקן בקדושה עליונה להיות אחד. או הקב"ה שורה באחד ולא במקום אחר. ומתי נקרא האדם אחד. בזמן שהם זכר ונקבה. ונתקדש בקדושה עליונה כיון שנתכוון להתקדש. ובוא וראה בזמן שנמצא האדם בזיוג אחד זכר ונקבה ומתכון להתקדש כראוי. או הוא אדם שלם ונקרא אחד בלי פגם. לפיכך צריך האדם לשמח לאשתו באותה שעה. להזמין אותה ברצון אחד עמו. ויתכונו שניהם כאחד לדבר הזה. וכאשר שניהם כאחד אז הם בכל אחד. בנפש ובגוף. בנפש. שיתחברו זה בזו ברצון אחד. ובגוף. כמו שלמדנו שהאיש שלא נשא אשה הוא כמו חצי גוף. וכאשר מתחברים זכר ונקבה אז נעשו גוף אחד. ונמצא שהם נפש אחת וגוף אחד. ונקראים אדם אחד. אז הקב"ה שורה באחד ומפקיד רוח של קדושה באחד הזה [ב] ואלה נקראים בנים להקב"ה כמו שנאמר. ולפיכך קדושים תהיו כי קדוש אני ה'. זכאים הם ישראל שלא תלה דבר זה במקום אחר אלא בו ממש. שכתוב כי קדוש אני ה'. בשביל להדבק בו ולא באחר. וע"כ קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם:

ג) **איש** אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו. הרי למדנו שפרשה זו היא כלל התורה. השוה מורא אב ואם לשמירת שבת. וא"ר יוסי הכל אחד. מי שנתירא מהם הוא שומר שבת. איש אמו ואביו. הקדים אמו

מראה מקומות א) דף פא. ב) איוב כ"ג ג) דף פא:

זיו הזהר

פרשת קדושים [א] זו חכמת הקבלה: [ב] פי' בשעת זיוגם שיולידו בנים טובים. וכדאיתא איש ואשה שלום ביניהם שכינה שרויה ביניהם. זה השם י"ה. ואם לאו אש אוכלתן. שנסתלק י"ה ונשאר אש אש:

אמו לאביו ביראה. מה הטעם. כמו שביארו שהאם אין רשות בידה כל כך כמו האב לפיכך הקדים יראה אצלה. ר' יצחק אמר מה כתוב למעלה קדושים תהיו. כשבא האדם להתקדש עם אשתו ביחד. ממי הוא השבח יותר באותה הקדושה. מובן הדבר שממנה. לפיכך איש אמו ואביו תיראו. רבי יהודה אמר איש אמו ואביו תיראו. כדמיון זה כתוב ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. ובמקום אחר הקדים שמים לארץ. אלא להראות ששניהם כאחד נעשו. אף כאן הקדים האם לאב. ובמקום אחר הקדים האב לאם להראות ששניהם כחם שוה בו. ואת שבתותי תשמרו. תלה זה בזה. שהכל יחד נשקלו במשקל אחד [ג] שכתוב ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. וכתוב זכור את יום השבת לקדשו. אלא אחד לבחינת אב ואחד לבחי' אם [ד] כתוב כאן איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו. וכתוב שם א) את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו. מהו מקדשי. כמשמעו. ועוד מקדשי אלו הם המקדשים עצמם בשעת הזיוג. כדמיון זה ב) וממקדשי תחלו. אל תקרא ממקדשי אלא ממקודשי. מה להלן ממקודשי. אף כאן מקודשי שהם האב והאם. ג) רבי שמעון אמר איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו. כתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'. זכאים הם ישראל הדבקים בו בהקב"ה. ולפי שהם דבקים בו בהקב"ה כלם נדבקים יחד זה בזה. בוא וראה בשעה שהאדם מקדש עצמו למטה. כגון תלמידי חכמים שמקדשים עצמם משבת לשבת בזמן שזיוג העליון נמצא. שהרי בזמן ההוא רצון נמצא וברכה מזומנת. אז נדבקים כלם יחד. נפש של שבת עם הגוף שהוכן אז. וע"ז כתוב איש אמו ואביו תיראו. שהם הזדוגו יחד בגוף באותה שעה המקודשת. ואת שבתותי תשמורו. זה שבת העליון ושבת התחתון [ה] שהם מזמנים נפש בגוף הזה מן הזיוג העליון ההוא. וע"כ ואת שבתותי שתי שבתות. איש אמו ואביו תיראו. זה בשביל הגוף. ואת שבתותי תשמורו. בשביל הנפש. והכל דבוק זה בזה. אשרי חלקם של ישראל. ד"א ואת שבתותי תשמורו. כאן אזהרה לאותן הממתינים בזיוגם משבת לשבת. והרי ביארנו במה שכתוב ד) כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי. מהו סריסים. אלו הם תלמידי חכמים שמסרסים עצמם כל שאר ימים כדי ללמוד תורה. והם מחכים לזיוגם משבת לשבת. וש"כ אשר ישמרו את שבתותי. כמש"כ ואביו שמר את הדבר. ולפיכך ואת שבתותי תשמורו:

רועה הנאמן

ה) **איש** אמו ואביו תיראו. מצוה זו לכבד אב ואם. שצריך האדם להתירא מאביו ומאמו ולכבד אותם. כמו שצריך האדם לכבד את הקב"ה מצד הרוח שנתן בתוכו ולהתירא ממנו. כן צריך הוא לכבד לאביו ולאמו מצד הגוף שלו ולהתירא מהם. שהרי הם משתתפים בהקב"ה ועשו לו הגוף. והואיל שהם שותפין בהעשיה

אמו לאביו בדחילו. מאי טעמא. כמה דאוקמוה אמא דלית רשו בידהא כל כך כאבא אקדים דחילו דילה. רבי יצחק אמר מאי כתיב לעילא קדושים תהיו. אתי ב"נ לאתקדשא באתתיה כחד. ממאן הוא שבחא יתיר בהאי קדישא. הוי אימא מנוקבא. בג"כ איש אמו ואביו תיראו. רבי יהודה אמר איש אמו ואביו תיראו. כהאי גוונא כתיב ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. ובאתר אחרא אקדים שמים לארץ. אלא לאחזאה דתרווייהו כחדא אתעבידו. אוף הכא אקדים אמא לאבא. ובאתר אחרא אקדים אבא לאמא לאחזאה דתרווייהו כחדא אשתקלו ביה. ואת שבתותי תשמרו. שקיל דא לדא. וכלא כחדא אתקלו במתקלא חד [ג] דכתיב ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. וכתיב זכור את יום השבת לקדשו. אלא חד לאבא וחד לאמא [ד] כתיב הכא איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו. וכתיב התם א) את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו. מהו מקדשי. כמשמעו. תו מקדשי אלין אינון דמקדשי גרמייהו בההיא שעתא. כגוונא דא ב) וממקדשי תחלו. אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי. מה להלן ממקודשי. אף כאן מקודשי דאינון אבא ואמא. ג) רבי שמעון אמר איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו. כתיב ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'. זכאין אינון ישראל דמתדבקן ביה בקב"ה. ובגין דאינון מתדבקן ביה בקב"ה כלהו אתדבקו כחדא דא בדא. תא חזי בשעתא דב"נ מקדש גרמיה לתתא. כגון חבריא דמקדשי גרמייהו משבת לשבת בשעתא דזווגא עלאה אשתכח. דהא בההיא שעתא רעוא אשתכח וברכתא אזדמנא. כדין מתדבקן כלהו כחד. נפשא דשבת וגופא דאזדמן. וע"ד כתיב איש אמו ואביו תיראו. דאינון זווגא חד בגופא בהאי שעתא דאתקדשא. ואת שבתותי תשמורו. דא שבת עלאה ושבת תתאה [ה] דאינון מזמנין לנפשא בהאי גופא מההוא זווגא עלאה. וע"ד ואת שבתותי תרי. איש אמו ואביו תיראו. דא גופא. ואת שבתותי תשמורו. דא נפשא. וכלא אתדבק דא בדא. זכאה חולקהון דישראל. ד"א ואת שבתותי תשמורו. דא אזהרה לאינון דמחכאן לזווגייהו משבת לשבת. והא אוקימנא במאי דכתיב ד) כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי. מאן סריסים. אלין אינון חבריא דמסרסן גרמייהו כל שאר יומין בגין למלעי באורייתא. ואינון מחכאן משבת לשבת. הה"ד אשר ישמרו את שבתותי. כד"א ואביו שמר את הדבר. ובג"כ ואת שבתותי תשמורו:

רעיא מהימנא

ה) **איש** אמו ואביו תיראו. פקודא דא לכבד אב ואם. דאצטריך בר נש למדחל מאבוי ומאמיה ולאוקיר לון. כמה דאצטריך ב"נ לאוקיר ליה לקב"ה מסטרא דרוחא דיהב בגויה ולמדחל מניה. הכי אצטריך ליה לאוקיר לאבוי ולאמיה מסטרא דגופא דיליה ולמדחל מנהון. דהא אינון משתתפין בקב"ה ועבדי ליה גופא. והואיל דאינון שותפין בעובדא

מראה מקומות א) ויקרא י"ט ב) יחזקאל ט' ג) דף פב. ד) ישעי' נ"ו ה) דף פג.

זיו הזהר

[ג] גם בפשטות מובן שזה תולה בזה כי האפיקורסים אומרים שאין עוד עולם אלא זה ושהכל הוא רק כח הטבע בלבד. וכן הם אין מקיימים כבוד אב ואם באמרם שכח הטבעי הכריחם לזה: [ד] שבת דלילה היא בחינת אמא תתאה חקל תפוחין קדישין. ושבת יומא הוא בחינת אבא עתיקא קדישא וזעיר אנפין: [ה] שבת העליון זו מדת המלכות ושבת התחתון כפשוטו. וכונתו שקדושת שניהם גורמים שיומשך נפש טוב בהעיבור:

בעובדא ליהוו שותפין בדחילו ויקרא.. דהא בשותפו דלעילא ותתא בר נש אתי לעלמא. ואצטריך למדחל מאינון שותפין ולאוקיר לון כמה דאתמר. א) ואת שבתותי תשמורו. פקודא דא שקיל לדא. שקיל יקרא דאב ואם ליקרא דשבת. לאבא אקדים כבוד. והאי איהו דאמר קרא ב) ואם אב אני איה כבודי ואם אדונים אני איה מוראי. כבוד"י סליק בחשבן עשר אמירן ול"ב אלהים דעובדא דבראשית. ובכל אתר ג) כבוד חכמים ינחלו וכסילים מרים קלון. ואוקמוה רבנן אין כבוד אלא תורה. בגין דאינון ל"ב אלהים דתורה. יקרא דיליה אלין אינון חכמים דאורייתא. חכמים בחכמה ירתין האי כבוד ולא טפשי. דעלייהו אתמר וכסילים מרים קלון. ומנלן דמאן דלא ידע באורייתא אקרי כסיל. דכתיב וכסיל לא יבין את זאת. ואין זאת אלא תורה. דכתיב וזאת התורה אשר שם משה.. ד) ואלין כסילים אינון עמי הארץ בתר דלא משתדלין בהאי כבוד דאורייתא איך אמרין. אבינו שבשמים שמע קולנו חוס ורחם עלינו וקבל תפלתנו. הא איהו לימא לון. ואם אב אני איה כבודי. איה אשתדלותא דלכון באורייתא ובפקודין דילי למעבד לוויי. דמאן דלא ידע בלוויה דמאריה איך יעביד ליה. בר מאן דשמע מחכמים ועביד. והאי איהו דקביל עליה נעשה ונשמע — ע"כ ר"מ:

ה) **אל** תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם.

תנינן אסיר ליה לבר נש לאסתכלא בשפירו דאנתתא. בגין דלא ייתי בהרהורא בישא ויתעקר למלה אחרא [ו] וכך הוה רבי שמעון עביד כד הוה אזיל במתא והוו חבריא אזלין אבתריה. וחמא לאינתו שפירתן מאיך עיניה והוה אמר לחבריא אל תפנו. וכל מאן דיסתכל בשפירו דאנתתא ביממא אתי להרהורי בליליא. ואי סליק ההוא הרהורא בישא עלויה אעבר משום ואלהי מסכה לא תעשו לכם [ז] תו אי שמש באנתתיה בזמנא דסליק ביה ההוא הרהורא בישא. אינון בנין דאולידו אלהי מסכה אקרון. וע"ד כתיב אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם. ו) רבי אבא אמר אסיר ליה לב"נ לאסתכלא באלילי עבודה זרה. ובנשי דעמין עכו"ם לא לאתהניא מנייהו ולא לאתרפאה בהו. דאסיר ליה לב"נ לאסתכלא באתר דלא אצטריך.. ותא חזי דאסיר ליה לב"נ לאסתכלא באתר דקב"ה מאים ביה ורחיקא ביה נפשיה. דאי במה דרחים קב"ה אסור לאסתכלא ביה. במה דרחיק על אחת כמה וכמה. דהא אסיר ליה לב"נ לאסתכלא בקשת. בגין דאיהו חיזו דדיוקנא עלאה. ואסיר ליה לב"נ לאסתכלא באת קיימא דיליה. בגין דהוא רמיז לצדיקא דעלמא. ואסיר ליה לב"נ לאסתכלא באצבען דכהני בשעתא דפרסי ידייהו. בגין דתמן שריא יקרא דמלכא עלאה. ומה באתר קדישא עלאה אסיר לאסתכלא. באתר מסאבא רחיקא לא כל שכן. בג"כ אל תפנו אל האלילים. ר' יצחק אמר הכא אתא לאזהרא להו לישראל כקדמיתא. אני ה' אלהיכם לקביל אנכי ה' אלהיך. אל תפנו אל האלילים לקביל לא יהי' לך אלהים אחרים על פני. אלהי מסכה לא תעשו לכם לקביל לא תעשה לך פסל. איש אמו ואביו תיראו לקביל כבד את אביך ואת אמך. ואת שבתותי תשמרו

בהעשיה יהיו שותפין ביראה וכבוד.. שהרי בהשתתפות שלמעלה ושלמטה בא האדם לעולם. וצריך להתירא מאותן השותפין ולכבדם כמו שנאמר. א) ואת שבתותי. מצוה זו שקילה כזו. השוה כבוד אב ואם לכבוד השבת. להאב הקדים כבוד. וזהו שאמר הכתוב ב) ואם אב אני איה כבודי ואם אדונים אני איה מוראי. כבוד"י עולה במספר עשרה מאמרות ול"ב אלהים שבמעשה בראשית. ובכל מקום ג) כבוד חכמים ינחלו וכסילים מרים קלון. וביארו החכמים אין כבוד אלא תורה. לפי שמרמז על ל"ב אלהים שבהתחלת התורה. כבוד שלו אלה הם חכמי התורה. חכמים בחכמה נוחלים כבוד הזה ולא הטפשים. שעליהם נאמר וכסילים מרים קלון. ומניין שמי שאינו יודע בתורה נקרא כסיל. שכתוב וכסיל לא יבין את זאת. ואין זאת אלא תורה. שכתוב וזאת התורה אשר שם משה.. ד) ואלה הכסילים הם עמי הארץ מאחר שאינם עוסקים בזה הכבוד של התורה איך אומרים. אבינו שבשמים שמע קולנו חוס ורחם עלינו וקבל תפלתנו. הרי הוא יענה להם. ואם אב אני איה כבודי. איה המבוקש שלכם להתורה ולהמצות שלי לעשות פקודתי. כי מי שאינו יודע מצות רבונו איך יעשה אותן. מלבד מי ששומע מן החכמים ועושה. וזה הוא שקבל עליו נעשה ונשמע — ע"כ ר"מ:

ה) **אל** תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם.

למדנו שאסור לו לאדם להסתכל ביופיה של אשה. כדי שלא יבא להרהורים רעים ויהי' נמשך לדבר אחר [ו] וכך הי' רבי שמעון עושה כשהיה מתהלך בעיר והיו החברים מהלכים אחריו. כשפגע בנשים יפות השפיל עיניו ואמר להחברים אל תפנו. וכל מי שמסתכל ביופיה של אשה ביום יבא להרהר בלילה. ואם שולט בו אותו הרהור הרע הרי הוא עובר על ואלהי מסכה לא תעשו לכם [ז] ועוד אם הוא משמש באשתו בזמן ששולט בו הרהור הרע ההוא. אותן הבנים שיוליד אלהי מסכה נקראים. וע"כ כתוב אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם. ו) רבי אבא אמר אסור לו לאדם להסתכל באלילי ע"ז. ונשי העמים עכו"ם אין ליהנות מהן ואין להתרפאות בהן. שאסור לו לאדם להסתכל במקום שלא נצרך.. ובוא וראה שאסור לו לאדם להסתכל במקום שהקב"ה ממאס בו ונפשו רחוקה ממנו. שאם במה שאהוב להקב"ה אסור להסתכל בו. במה שמרחק על אחת כמה וכמה. שהרי אסור לו לאדם להסתכל בקשת. לפי שהוא מראה דמות העליון. ואסור לו לאדם להסתכל באות הברית שלו. לפי שהוא מרמז על המדה העליונה שנקראת צדיק יסוד עולם. ואסור לאדם להסתכל באצבעות הכהנים כשנושאים כפיהם. לפי ששם שורה כבוד מלך העליון. ומה במקום קדושה עליונה אסור להסתכל. במקום טמא המרוחק לא כל שכן. לפיכך אל תפנו אל האלילים. ר' יצחק אמר כאן בא להזהיר לישראל כמו בתחלה. אני ה' אלהיכם כנגד אנכי ה' אלהיך. אל תפנו אל האלילים כנגד לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. אלהי מסכה לא תעשו לכם כנגד לא תעשה לך פסל. איש אמו ואביו תיראו כנגד כבד את אביך ואת אמך. ואת שבתותי תשמורו

מראה מקומות א) דף פא: ב) מלאכי א׳ ג) משלי ג׳ ד) דף פב: ה) דף פג: ו) דף פד.

זיו הזהר

[ו] להיות בעל קרי או אף גם לזנות: [ז] י"ל כונתו כי מסכה משמעותו הסתכלות. כמו יסכה על שם שהכל סוכין ביופיה:

תשמורו כנגד זכור את יום השבת לקדשו. לא תשבעו בשמי לשקר כנגד לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא. לא תגנבו כנגד לא תגנב. לא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו כנגד לא תענה ברעך עד שקר. מות יומת הנואף והנואפת כנגד לא תנאף. לא תעמד על דם רעך כנגד לא תרצח. [ד"א אל תפנו אל האלילים כנגד לא תחמד אשת רעך וזה נתבאר] וע"כ כלל התורה בפרשה זו. א"ר חייא מפני מה בראשונה אנכי ה' אלהיך. זכור את יום השבת. לא תשא. לא תרצח. לא תנאף. לא תגנב. בלשון יחיד. וכאן אני ה' אלהיכם. איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו. אל תפנו אל האלילים. בלשון רבים. אלא בוא וראה מן היום שישראל נמצאים בעולם לא נמצאו לפני הקב"ה בלב אחד וברצון אחד. כמו ביום ההוא שעמדו בהר סיני. ולכך נאמר הכל בלשון יחיד. ואח"כ בלשון רבים. שהרי לא נמצאו אז כל כך ברצון ההוא:

א) רבי יהודה אמר אל תפנו אל האלילים. כתוב ב) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא. מקרא זה נתבאר. אבל מהו חדלו לכם מן האדם.. במה ניכר האדם לדעת מה הוא. להתקרב אליו או להתרחק ממנו. אלא בכעסו ניכר האדם ונוכל לדעת מה הוא. אם הוא נוטר נשמתו הקדושה בשעה שכעסו בא עליו. לבלתי יעקר אותה ממקומה שישרה תחתיה אל זר ההוא. זה הוא אדם כראוי. זה הוא עבד רבונו. זה הוא אדם שלם. ואם הוא אדם שאינו נוטר אז נשמתו. והוא יעקר קדושה עליונה זו ממקומה. שישרה תחתיה כח הטומאה. ודאי זה הוא אדם המורד ברבונו. ואסור להתקרב עמו ולהתחבר עמו. זה הוא טורף נפשו באפו. הוא טורף ועוקר נפשו בשביל כעסו והשרה בקרבו אל זר. וע"כ כתוב חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו. שהנשמה הקדושה הזאת הוא טורף לה ומטמא אותה בשביל כעסו. שהוא מחליף הנשמה באפו. כי במ"ה נחשב הוא. עבודה זרה נחשב זה האדם. ומי שמתחבר עמו ומי שמשתתף עמו כמי שמתחבר בעבודה זרה ממש. מה הטעם. לפי שעבודה זרה ממש שורה בקרבו. ולא עוד אלא שעוקר קרושה העליונה ממקומה. ושורה תחתיה עבודה זרה אל זר. וכמו שאל זר כתוב בו אל תפנו אל האלילים. כמו כן אסור להסתכל בפניו של זה האיש. ואם תשאל כעס של תלמיד חכם מה הוא. כעס של ת"ח טוב הוא לכל הצדדים. כילמדנו שהתורה היא אש והתורה היא מרתחת להם. שכתוב ג) הלא כה דברי כאש נאם ה'. כעס ת"ח הוא בדברי תורה. כעס ת"ח הוא ליתן כבוד לתורה. הכל לעבודת הקב"ה הוא. ובעבור זה נאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא אל קנא. אבל אם הכעס בענינים אחרים אין זה לעבודת הקב"ה. ואסור להתקרב אליו. לפי שכל החטאים שעושה האדם אינו נעשה ע"ז ממש כמו בחטא הזה. ואפשר תאמר שזה רק לשעה הי' שעבר וחטא וחזר בו. לא כן כי לפי שעקר קדושת נפשו ממנו וממקומה. ואל זר ההוא השחית מקום הזה. הרי הוא מתגבר בו ואין מניחו. ומטמא כל גופו מבפנים ומבחוץ. ומטמא הנפש והכל. מלבד כשיטהר האדם מכל וכל ועוקרו על תמיד. ואח"כ יעמל להתקדש ולהמשיך קדושה עליו. אז הלואי שיעלה בידו להתקדש. ועל זה כתוב אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם. לכם. בשביל לקלקל עצמכם:

לא

תשמרו לקביל זכור את יום השבת לקדשו. לא תשבעו בשמי לשקר לקביל לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא. לא תגנבו לקביל לא תגנב. לא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו לקביל לא תענה ברעך עד שקר. מות יומת הנואף והנואפת לקביל לא תנאף. לא תעמד על דם רעך לקביל לא תרצח. [ד"א אל תפנו אל האלילים לקביל לא תחמד אשת רעך והא אוקמוה] וע"ד כללא דאורייתא בפרשתא דא. א"ר חייא בקדמיתא אנכי ה' אלהיך. זכור את יום השבת. לא תשא. לא תרצח. לא תנאף. לא תגנב. בלישנא יחידאי. והכא אני ה' אלהיכם. איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו. אל תפנו אל האלילים. בלישנא דסגיאין. אלא תא חזי מיומא דהוו ישראל שכיחין בעלמא לא אשתכחו קמי קב"ה בלבא חד וברעותא חדא. כמה בההוא יומא דקיימו בטורא דסיני. וע"ד כלא אתמר בלשון יחידאי. לבתר בלישנא דסגיאין. דהא לא אשתכחו כל כך בההוא רעותא:

א) רבי יהודה אמר אל תפנו אל האלילים. כתיב ב) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא. האי קרא אוקמוה. אבל מהו חדלו לכם מן האדם.. במאי אתידע בר נש למנדע מאן איהו. לקרבא בהדיה או לאתמנעא מניה. אלא ברוגזיה ידע ליה בר נש וישתמודע מאן איהו. אי נטר נשמתא קדישא דיליה בשעתא דרוגזיה אתי עליה. דלא יעקר לה מאתרהא בגין למשרי תחותה ההוא אל זר. דא איהו ב"נ כדקא יאות. דא איהו עבדא דמאריה. דא איהו גבר שלים. ואי ההוא ב"נ לא נטיר לה. ואיהו עקר קדושה עלאה דא מאתרה. למשרי באתרה סטרא אחרא. ודאי דא איהו ב"נ דמריד במאריה. ואסיר לקרבא בהדיה ולאתחברא עמיה. דא איהו טורף נפשו באפו. איהו טריף ועקר נפשיה בגין רוגזיה ואשרי בגויה אל זר. וע"ד כתיב חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו. דההיא נשמתא קדישא איהו טריף לה ואסאיב לה בגין אפו. אשר אחליף נשמה באפו. כי במ"ה נחשב הוא. עבודה זרה אתחשיב האי בר נש. ומאן דאתחבר עמיה ומאן דאשתתף בהדיה כמאן דאתחבר בעבודה זרה ממש. מאי טעמא. בגין דעבודה זרה ממש שארי בגויה. ולא עוד אלא דעקר קדושא עלאה מאתרה. ושארי באתרה עבודה זרה אל זר. וכמה דאל זר כתיב ביה אל תפנו אל האלילים. כגוונא דא אסיר לאסתכלא באנפוי דהאי ב"נ. ואי תימא הא רוגזא דרבנן. רוגזא דרבנן טב איהו לכל סטרין. דהא תנינן דאורייתא אשא איהי ואורייתא קא מרתחא ליה. דכתיב ג) הלא כה דברי כאש נאם ה'. רוגזא דרבנן במילי דאורייתא. רוגזא דרבנן למיהב יקרא לאורייתא. כלא לפולחנא דקב"ה איהו. ובגין דא אתמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא אל קנא. אבל אי במלין אחרנין לאו פולחנא דקב"ה האי. ואסיר לקרבא בהדיה. בגין דכל חובין דעביד בר נש לאו איהו עבודה זרה ממש כהאי. ואי תימא הא לשעתא הוה דעבר והדר אהדר. לאו הכי דכיון דאעקר קדושה דנפשיה מניה ומאתרה. וההוא אל זר מקפח האי אתר. אתתקף ביה ולא שבק ליה. ואסאיב כל גופא מגו ומלבר. ומסאיב נפשא וכלא. בר כד אתדכי בר נש מכל וכל ועקר ליה לעלמין. ולבתר אשתדל לאתקדשא ולאמשכא קדושא עליה. כדין ולואי דאתקדש. ועל דא כתיב אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם. לכם. בגין לאבאשא גרמכם:

לא

מראה מקומות א) תאה קפג. ב) ישעי' ב' ג) ירמי' כ"ג

א) **לא** תעשק את רעך ולא תגזל לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר. א"ר אלעזר לא תלין פעולת שכיר מאי. אלא מקרא אחרא אשתמע. דכתיב ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נושא את נפשו. לא תבא עליו השמש. אזדהר דלא תתכנש בגיניה מעלמא עד לא ימטי זמנך לאתכנשא. כד"א ב) עד אשר לא תחשך השמש וגו'. מהכא אוליפנא מלה אחרא. מאן דאשלים לנפשא דמסכנא. אפילו דמטו יומוי לאסתלקא מעלמא. קב"ה אשלים לנפשיה ויהיב ליה חיין יתיר. לא תלין פעולת שכיר. ג) תא חזי מאן דנטיל אגרא דמסכנא כאילו נטיל נפשיה ונפשי ביתיה. הוא אזער נפשייהו. קב"ה אזער יומוי ואזער נפשיה מההוא עלמא. דהא כל אינון הבלים דנפקי מפומיה כל ההוא יומא כלהו סלקין קמיה דקב"ה וקיימין קמיה. לבתר סלקא נפשיה ונפשייהו דאנשי ביתיה וקיימין באינון הבלים דפומיה. וכדין אפילו אתגזר על ההוא ב"נ כמה יומין וכמה טבאן. כלהו מתעקרן מניה ומסתלקי מניה. ולא עוד אלא דנפשא דיליה לא סלקא לעילא. והיינו דא"ר אבא רחמנא לשיזבן מנייהו ומעלבונייהו. ואוקמוה אפילו עשיר הוא. ואליו הוא נושא את נפשו. דייקא אפילו כל ב"נ כמי. וכל שכן מסכנא. והיינו דהוה רב המנונא עביד כד הוה ההוא אגירא מסתלק מעבידתיה. הוה יהיב ליה אגריה וא"ל טול נפשך דאפקידת בידאי. טול פקדונך. ואפילו אי אמר יהא בידך דהא בעינא לסלקא אגרי. לא הוה בעי. אמר פקדונא דגופך לא אתחזי לאתפקדא בידי. כל שכן פקדונא דנפשא. דהא פקדונא דנפשא לא אתיהיבת אלא לקב"ה. דכתיב בידך אפקיד רוחי. א"ר חייא ובידא דאחרא שארי. א"ל אסור בידיה בתר דיהיב ליה. כתיב לא תלין פעולת שכיר. וכתיב לא תבא עליו השמש. אלא הא אוקמוה. אבל תא חזי לית לך יומא ויומא דלא שלטא ביה יומא עלאה אחרא. ואי איהו לא יהיב ליה נפשא דיליה בההוא יומא. כמאן דפגים לההוא יומא עלאה. ובג"כ ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש. והא דאתמר לא תלין. בגין דנפשיה לא סליק. וסליק האי נפשא דמסכנא ודאנשי ביתיה כמה דאתמר:

לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל. א"ר חייא האי קרא כמשמעו. אבל פרשתא דא כלא אוליפנא מנה מלין אחרנין. וכלהו תליין דא בדא. ותא חזי מאן דלייט לחבריה ואיהו קמיה ואכסיף ליה. כאלו אושיד דמיה והא אוקימנא. והאי קרא דלאו חבריה עמיה והוא לייט ליה. האי מלה סלקא. דלית לך מלה ומלה דנפיק מפומיה דב"נ דלא אית ליה קלא. האי קלא סליק לעילא. וכמה קסטרין מתחברן עמיה דההוא קלא. עד דסלקא ואתער אתר דתהומא רבא כמה דאוקמוה. וכמה מתערין עליה דההוא ב"נ. ווי למאן דאפיק מלה בישא מפומיה והא אוקמוה. ולפני עור לא תתן מכשל כמשמעו. ואוקמוה במאן דגרים לאחרא למחטי. וכן במאן דמחי לבריה רבא. וכן במאן דלא מטא להוראה ואורי. כמה דכתיב ד) כי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה. ודא אוקמוה. האי אעבר משום ולפני עור לא תתן מכשול. בגין דאכשיל ליה לחבריה לעלמא דאתי. דתנינן מאן דאזיל בארח מישר באורייתא. ומאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות אית ליה חולקא טבא

א) **לא** תעשק את רעך ולא תגזל לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר. א"ר אלעזר לא תלין פעולת שכיר מדוע. אלא מן מקרא אחר נשמע. שכתוב ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נושא את נפשו. לא תבא עליו השמש. הזהר שלא תהי' נאסף בשבילו מן העולם טרם שיגיע זמנך למות. ככתוב ב) עד אשר לא תחשך השמש וגו'. מכאן למדנו ענין אחר. מי שמשיב נפש העני. אפילו אם הגיע זמנו להסתלק מן העולם. הקב"ה משלים לנפשו ונותן לו חיים יותר. לא תלין פעולת שכיר. ג) בוא וראה מי שעושק שכר העני כאלו עושק את נפשו ונפשות בני ביתו. הוא המעיט נפשותם. והקב"ה ממעט ימיו ומגרע נפשו מעולם ההוא. שהרי כל אותן הבלים היוצאים מפי הפועל העני כל אותו היום כלם עולים לפני הקב"ה ועומדים לפניו. ואחר שנעשה לו העושק תעלה נפשו ונפשות בני ביתו ומתעטפות באותן הבלים של פיו וקובלים לפני הקב"ה. ואז אפילו אם נגזר על זה האדם כמה ימים וכמה טובות. כלם מתעקרים ומסתלקים ממנו. ולא עוד אלא שנפשו לא תעלה למעלה. וזהו שא"ר אבא הרחמן יצילנו מהם ומעלבונם. וביארו שאפילו אם הפועל הוא עשיר. ואליו הוא נושא את נפשו. משמע שאפילו כל איש כן. וכל שכן העני. וזהו שהיה רב המנונא עושה כאשר היה שכירו מסתלק מעבודתו. היה נותן לו שכרו ואמר לו קח את נפשך שהפקדת בידי. קח פקדונך. ואפילו אם אמר יהיה בידך שאני רוצה לקבץ שכרי. לא היה רוצה. אמר פקדון של גופך אין ראוי להפקידו בידי. כל שכן פקדון הנפש. שהרי פקדון הנפש אינה נתנה אלא להקב"ה. שכתוב בידך אפקיד רוחי. שאל ר' חייא אם רוצה להפקיד שכרו ביד אחר מי מותר. א"ל אפילו ביד בעל הבית אבל לאחר שנתן לו. כתיב לא תלין פעולת שכיר. וכתיב לא תבא עליו השמש. זה כבר תרצו. אבל בוא וראה אין לך יום ויום שאין שולט בו יום עליון אחר. ואם השוכר אין נותן לו נפש שלו באותו היום. הרי הוא פוגם לאותו יום העליון. ולפיכך ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש. ומה שנאמר לא תלין. הוא לפי שנפשו לא תוכל לעלות. אבל נפשות העני ושל בני ביתו עולות וקובלות כמו שנתבאר:

לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל. א"ר חייא מקרא זה כמשמעו. אבל פרשה זו כלה למדנו ממנה ענינים אחרים. וכלם תולים זה בזה. ובוא וראה מי שמקלל לחברו והוא לפניו והכלימו. כאלו שפך דמו וזה נתבאר. ומקרא זה מדבר כשאין חברו עמו והוא מקללו. דבור זה עולה. שאין לך דבור ודבור שיוצא מפי האדם שלא יהיה לו קול. וזה הקול עולה למעלה. וכמה שרי הדין מתחברים עם אותו הקול. עד שעולה ונתעורר מקום הדין שנקרא תהום רבה כמו שנתבאר. והרבה דינים נתעוררים על זה האדם. וי למי שמוציא דבור רע מפיו וזה נתבאר. ולפני עור לא תתן מכשל כמשמעו. ונדרש במי שגורם לאחר לחטוא. וכן במי שמכה לבנו גדול. וכן במי שלא הגיע להוראה ומורה. כמו שכתוב ד) כי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה. וזה נתבאר. הוא עובר משום ולפני עור לא תתן מכשל. לפי שהכשיל את חברו לעולם הבא. שלמדנו מי שהולך בדרך ישר בהתורה. ומי שלומד התורה כראוי יש לו חלק טוב

מראה מקומות א) דף פד: ב) קהלת י"ב ג) דף פה. ד) משלי ו'

טוב תמיד לעולם הבא. כי אותן דברי תורה שהוציא מפיו הולכים ומשוטטים בעולם ועולים למעלה. וכמה עליונים קדושים מתחברים באותן דברי תורה. ועולים בדרך מישור ונתעטרים בעטרה קדושה. ונטבלים בהנהר של עולם הבא הנמשך ויוצא מן העדן [ח] ונתקבלים בו ונבלעים בתוכו. ונעשה מהם נטיעת עץ עליון סביב הנהר ההוא. ואז נמשך ויוצא אור עליון ונתעטר בו באדם הזה כל היום. ומי שלומד תורה ואינו עמל בה בדרך אמת ובדרך ישר. דבור זה עולה ונוטה לכמה דרכים ואין מי שיתחבר בו. וכלם דוחים לו חוצה. והולך ומשוטט בעולם ואינו מוצא מקום. מי גרם לו זה. מה שנטה מן דרך הישר. זש"כ ולפני עור לא תתן מכשול. ולפיכך כתוב ויראת מאלהיך אני ה'. ומי שתשוקתו ללמוד תורה ואינו מוצא מי שילמוד עמו. והוא באהבתו להתורה עמל בה ומגמגם בה גמגום בלי הבנה. כל דבור ודבור עולה. והקב"ה שמח בהם ומקבלם. ונוטע אותם סביב הנחל ההוא [ט] ונעשה מאותן הדבורים עצים גדולים. ונקראים ערבי נחל. זש"כ א) באהבתה תשגה תמיד. ודוד המלך אמר הורני ה' דרכך אהלך באמתך. וכתוב ונחני בארח מישור למען שוררי. זכאים הם היודעים דרכי התורה ולומדים בה בדרך ישר. שהם נוטעים עצי חיים למעלה שכלם הם רפואה — :

ב) **לא** תעשו עול במשפט וגו' בצדק תשפט עמיתך. א"ר חזקיה אל תאמר שצדק דין תקיף הוא. שהרי כתוב צדק צדק תרדף. אלא שזה צדק אין בו ותרנות כלל. כמו כן הדן את חברו אינו צריך לעשות לו ותרנות מן הדין כלל. אלא בצדק. שלא ישגיח על אהבה. מאזני צדק בלי ותרנות לצד זה ולצד זה. למי שנותן ולמי שמקבל ג) רבי יוסי אמר הרי אמרו שפרשה זו ענינים עליונים ויקרים ישנם בה באותן מצות התורה. מקרא זה מסופו הוא מובן. שכתוב בצדק תשפט עמיתך. בוא וראה שתי מדרגות הן כאן. משפט וצדק. מאי בין זה לזה. אלא אחד רחמים ואחד דין. וזה נמתק בזה. כאשר נתעורר צדק הוא דן דין לכל בשוה. שאין בו רחמים ולא ותרנות. כשנתעורר משפט יש בו רחמים. יכול יהיה כלו במשפט. בא הכתוב ואומר בצדק תשפט עמיתך. מאי הטעם. לפי שצדק אינו דן לזה ומוחל לזה. אלא לכלם יחד במשקל אחד. כדברי הכתוב לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול. אלא כלם במשקל אחד. יכול שיהיה כל הדין בצדק בלבדו. בא הכתוב ואומר תשפט. שצריך לחברם יחד שלא יהיה נמצא זה בלי זה. וזהו שלמות הדין. וכל כך למה. לפי שהקב"ה נמצא שם. ולפיכך נצרך שיהיה הדין בשלמות. וכמו שהוא עושה למטה. כדמיון זה ממש נעשה למעלה. ובוא וראה שהקב"ה מכין כסא הדין בשעה שהדיינים יושבים. ככתוב ד) כונן למשפט כסאו. ומשם הוכן כסאו של הקב"ה. ומה הוא כסאו. אלו הם צדק ומשפט. זש"כ ה) צדק ומשפט מכון כסאך. ומי שדן דין צריך לדון כעין כסא המלך. ואם פוגם אחד מהם כאלו פוגם לכסא המלך. ואז הקב"ה נסתלק מבין הדיינים ואינו עומד שם בשעת דונם. ומה אומר ו) עתה אקום יאמר ה' וגו'. ורוח הקודש אומר ז) רומה על השמים אלהים:

לא

טבא תדיר לעלמא דאתי. דההיא מלה דאורייתא דאפיק מפומיה אזלא ושאטא בעלמא וסלקא לעילא. וכמה עלאין קדישין מתחברן בההיא מלה. וסלקא בארח מישר ואתעטר בעטרא קדישא. ואסחי בנהרא דעלמא דאתי דנגיד ונפיק מעדן [ח] ואתקבל ביה ואשתאב בגויה. ואתנטע סחרניה דההוא נהרא אילנא עלאה. וכדין נגיד ונפיק נהורא עלאה ואתעטר ביה בהאי בר נש כל יומא. ומאן דיליף אורייתא ולא משתדל בה בארח קשוט ובארח מישר. האי מלה סלקא וסטי אורחין ולית מאן דיתחבר בה. וכלהו דחיין לה לבר. ואזיל ושאט בעלמא ולא ישכח אתר. מאן גרים ליה דא. האי דסאטי ליה מארח מישר. הה"ד ולפני עור לא תתן מכשול. ובגין כך כתיב ויראת מאלהיך אני ה'. ומאן דתיאובתיה למלעי באורייתא ולא אשכח מאן דיוליף ליה. ואיהו ברחימותא דאורייתא לעי בה ומגמגם בה מגמגומא דלא ידע. כל מלה ומלה סלקא. וקב"ה חדי בהאי מלה וקביל לה. ונטע לה סחרניה דההוא נחלא [ט] ואתעבידו מאלין מלין אילנין רברבין. ואקרון ערבי נחל. הה"ד א) באהבתה תשגה תמיד. ודוד מלכא אמר הורני ה' דרכך אהלך באמתך. וכתיב ונחני בארח מישור למען שוררי. זכאין אינון דידעין ארחוי דאורייתא ומשתדלי בה בארח מישר. דאינון נטעי אילנין דחיי לעילא דכלהו אינון אסוותא — :

ב) **לא** תעשו עול במשפט וגו' בצדק תשפט עמיתך. א"ר חזקיה לא תימא דצדק דינא תקיפא איהו. דהא כתיב צדק צדק תרדף. אלא דהא צדק לית ביה וותרנותא כלל. אוף הכי מאן דדאין לחבריה לא אצטריך למעבד ליה וותרנותא מן דינא כלל. אלא בצדק. דלא ישגח ברחימו. מאזני צדק בלא וותרנו להאי סטרא ולהאי סטרא. למאן דיהיב ולמאן דמקבל. ג) רבי יוסי אמר הא אתמר דפרשתא דא מלין עלאין ויקירין אית בה בפקודי אורייתא. האי קרא מסופיה קא משמע. דכתיב בצדק תשפוט עמיתך. תא חזי תרי דרגין אינון הכא משפט וצדק. מאי בין האי להאי. אלא חד רחמי וחד דינא. ודא אתבסם בדא. כד אתער צדק דאין דינא לכלא כחדא. דלית בה רחמי ולאו וותרנותא. כד אתער משפט אית ביה רחמי. יכול יהא כלא במשפט. אתא קרא ואמר בצדק תשפט עמיתך. מאי טעמא. בגין דצדק לאו דאין לדא ושביק לדא. אלא כלהו כחדא בשקולא חדא. כגוונא דא לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול. אלא כלהו בשקולא חדא. בצדק. יכול יהא כלא דינא בצדק בלחודוי. אתא קרא ואמר תשפט.- דבעי לחברא להו כחדא דלא ישתכח דא בלא דא. והאי איהו שלימו דדינא. וכל כך למה. בגין דקב"ה שכיח תמן. ובג"כ בעי לאשלמא דינא. וכגוונא דאיהו עביד לתתא. כגוונא דיליה ממש עביד לעילא. ותא חזי קב"ה שוי כורסיא דדינא בשעתא דדייני יתבין. הה"ד ד) כונן למשפט כסאו. ומתמן אתתקן כורסיה דקב"ה. ומאן איהי כורסיה. אלין אינון צדק ומשפט. הה"ד ה) צדק ומשפט מכון כסאך. ומאן דדאין דינא בעי למידן בכורסיה דמלכא. ואי פגים חד מנייהו כאלו פגים לכורסיה דמלכא. וכדין קב"ה אסתלק מביניהו דדייני ולא קאים בדינייהו. ומאי אמר ו) עתה אקום יאמר ה' וגו'. ורוחא דקודשא אמר ז) רומה על השמים אלהים:

לא

מראה מקומות א) משלי ה' ב) בלק קצט. ג) דף פה: ד) תלים ט' ה) שם פ"ט ו) שם י"ב ז) שם נ"ז

זיו הזהר

[ח] זה עולם הבינה הנקרא אמא עלאה: [ט] זה עולם המלכות הנקרא אמא תתאה:

א) **לא** תלך רכיל בעמך. א"ר אבא תא חזי בשעתא דבני נשא דמיכין וטעמין טעמא דמותא ונשמתא סלקא לעילא. קיימא באתר דקיימא ואתבחינת על עובדהא דעבדת כל יומא. וכתבין להו על פתקא. מאי טעמא. בגין דנשמתא סלקא לעילא ואסהידת על עובדוי דב"נ ועל כל מלה ומלה דנפיק מפומיה. וכד ההיא מלה דאפיק ב"נ מפומיה איהי כדקא יאות. מלה קדישא דאורייתא וצלותא. סלקא ובקע רקיעין. וקיימא באתר דקיימא עד דעאל ליליא. ונשמתא סלקא ואחיד להאי מלה ואעיל לה קמי מלכא. וכד האי מלה לאו איהי כדקא יאות. ואיהי מלה ממילין בישין מלישנא בישא. האי מלה סלקא לאתר דסלקא. וכדין אתרשים האי מלה והאי חובא עליה דב"נ. הה"ד ב) משוכבת חיקך שמור פתחי פיך:

רעיא מהימנא

ג) **לא** תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך וגו'. פקודא דא לאוכחא להאי דחטי ולמחזי ליה רחימו סגיא דרחים ליה. בגין דלא יתענש איהו. דהא בקב"ה כתיב ד) כי את אשר יאהב ה' יוכיח. וכמה דקב"ה עביד ואוכח למאן דרחים ליה. הכי יוליף ב"נ מההוא ארחא ויוכח לחבריה. קב"ה במאי אוכח לב"נ. אוכח ליה ברחימו בסתרא. אי יקבל ליה יאות. ואי לאו. אוכח ליה בין רחימוי. אי יקבל יאות. ואי לאו. אוכח ליה באתגליא לעיניהון דכלא. אי יקבל יאות. ואי לאו. שרי ליה ולא אוכח ליה. שביק ליה דייזיל ויעביד רעותיה. בקדמיתא אודע ליה בסתרא. בגין לאוכחא ליה ולאתערא ליה דלא ינדע ביה בר נש. ודא איהו ביניה לביניה. אי מקבל יאות, ואי לאו. אודע ליה בין רחימוי. בזמנא דכהנא רבא הוה בעלמא יהיב ליה מרעין בערסיה. ואתו רחימוי דקב"ה ואודען ליה אי אית ביה חובא דייתוב מניה ולעיין במילוי. אי מקבל יאות. ואי לאו. אוכח ליה באתגליא בממוניה בבנוי. דכלא מלחשן עליה וייתון לגביה. אי מקבל יאות. ואי לאו. שרי ליה מאריה למעבד רעותיה. ולא יתקיף ביה לעלמין. כגוונא דא אצטריך ליה לאוכחא לחבריה. בקדמיתא בסתרא. לבתר בין רחימוי. לבתר באתגליא. מכאן ולהלאה ישבוק ליה למעבד רעותיה. וע"ד כתיב הוכח תוכיח. הוכח. בסתרא דלא ינדע ביה בר נש. תוכיח. בין חברוי ורחימוי. את עמיתך. באתגליא. וע"ד לא כתיב בקדמיתא תוכיח אלא הוכח. תו הוכח. אי איהו ב"נ דיכסף לא יימא ליה ולא יוכח ליה אפילו בסתרא. אלא יימא קמיה כמאן דמשתעי במלין אחרנין. ובגו אינון מלין ידכר דמאן דעבד ההוא חובא הוא כך וכך. בגין דאיהו ידע בגרמיה ויסתביק מההוא חובא. וע"ד הוכח. ואם לאו תוכיח. ולבתר את עמיתך באתגליא. מכאן ולהלאה ולא תשא עליו חטא. ד"א ולא תשא עליו חטא. דהא כיון דב"נ אוכח לחבריה ואזדמן לאוכחא ליה באתגליא. לא יסלק קמיה ההוא חובא דעביד. דאסיר ליה ודאי. אלא יימא סתם ולא יסלק עלוי ההוא חובא באתגליא. ולא ירשים עלוי חובא. דקב"ה חס על יקרא דב"נ אפילו בחייביא. ע"כ ר"מ:

ה) **את** חקותי תשמרו בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים. א"ר אלעזר תא חזי כד ברא

א) **לא** תלך רכיל בעמך. א"ר אבא בוא וראה בשעה שהאנשים ישנים וטועמים טעם מיתה והנשמה עולה למעלה. עומדת במקום שעומדת ונבחנת על מעשיה שעשתה כל היום. וכותבים אותם על אגרת. מה הטעם. לפי שהנשמה עולה למעלה ומעידה על מעשי האדם ועל כל דבור ודבור שהוציא מפיו. וכאשר אותו הדבור שהוציא האדם מפיו הוא כראוי. דברי קדושה של תורה ותפלה. עולה ובוקע רקיעים. ועומד במקום שעומד עד שנכנס הלילה. והנשמה עולה ואוחזת לזה הדבור ומכנסת לו לפני המלך. וכאשר זה הדבור אינו כראוי. והוא דבור מדבורים הרעים מלשון הרע. זה הדבור עולה למקום שעולה. ואז נרשם זה הדבור וזה החטא על האדם. זש"כ ב) משוכבת חיקך שמור פתחי פיך:

רועה הנאמן

ג) **לא** תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך וגו'. מצוה זו להוכיח לזה שחטא ולהראות לו אהבה רבה שאוהב אותו. ומוכיחו כדי שלא יענש על חטאיו. שהרי בהקב"ה כתוב ד) כי את אשר יאהב ה' יוכיח. וכמו שהקב"ה עושה ומוכיח למי שאוהב אותו. כך ילמוד האדם מדרך ההוא ויוכיח לחברו. הקב"ה במה מוכיח לאדם. מוכיחו באהבה בסתר. אם שומע לו הרי טוב. ואם לא. מוכיחו בין אוהביו. אם שומע לו הרי טוב. ואם לא. מוכיחו בהתגלות לעיני כל. אם שומע לו הרי טוב. ואם לא. מניחו ואין מוכיחו. עוזב אותו שילך ויעשה כרצונו. בתחלה מודיע לו בסתר. בשביל להוכיחו ולעורר אותו שלא ידע איש מזה. וזה הוא בינו לבינו. אם מקבל התוכחה הרי טוב. ואם לא. מודיע לו בין אוהביו. בזמן שהיה כהן גדול בעולם הביא עליו נגעים שישכב במטתו. ובאו אוהביו של הקב"ה והודיעו לו שאם יש בו חטא צריך הוא לעשות תשובה ולפשפש במעשיו. אם ציית להם הרי טוב. ואם לא. מוכיחו הקב"ה בפרסום בממונו או בבניו. שהכל מתלחשים עליו ובאים אליו. אם מקבל התוכחה הרי טוב. ואם לא. עוזבו רבונו לעשות כרצונו. ואין מעוררו לעולם. כדמיון זה צריך האדם להוכיח לחברו. בתחלה בסתר. אחר כך בין אוהביו. אח"כ בפרסום. מכאן ולהלאה יעזבנו לעשות כרצונו. וע"כ כתוב הוכח תוכיח. הוכח. בסתר שלא יודע מזה לאיש. תוכיח. בין חבריו ואוהביו. את עמיתך. בפרסום. ולכך לא כתוב בתחלה תוכיח אלא הוכח. ועוד הוכח. אם הוא אדם שיתבייש אין לומר לו ואין להוכיחו אפילו בסתר. אלא יאמר לפניו כמי שמספר בענינים אחרים. ובתוך אותן ענינים יזכיר כי מי שעושה חטא ההוא ענשו כך וכך. כדי שהוא יבין מעצמו ויבדל מן החטא ההוא. וע"כ הוכח. ואם לאו תוכיח. ואח"כ את עמיתך בפרסום. מכאן ולהלאה ולא תשא עליו חטא. ד"א ולא תשא עליו חטא. שהרי כאשר האדם מוכיח לחברו ונזדמן להוכיחו בפרסום. גם אז אל יזכיר לפניו בפירוש שהוא עשה אותו החטא. כי זה אסור לו בודאי. אלא יאמר סתם. ולא יזכיר לפניו בפרסום שעשה אותו החטא. ולא ירשום עליו עונש. כי הקב"ה חס על כבוד האדם אפילו ברשעים. ע"כ ר"מ:

ה) **את** חקותי תשמרו בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים. א"ר אלעזר בוא וראה כאשר ברא

מראה מקומות א) נשא קנא: ב) מיכה ז' ג) דף פה: ד) משלי ג' ה) דף פו.

ברא הקב"ה את העולם הכין כל דבר ודבר כל אחד ואחד במקומו. ופקד עליהם חיילות עליונים. ואין לך אפילו עשב קטן בארץ שלא יהיה לו כח עליון למעלה. וכל מה שכל אחד ואחד עושה הכל הוא בתוקף כח העליון ההוא הממונה עליו למעלה. וכל הנהגותיהם נגזרין מן הדין. על פי הדין נוסעים ועל פי הדין עומדים. אין מי שיוצא מן עמדתו לחוץ. וכל הממונים מן היום שנברא העולם נפקדו להיות מושלים על כל דבר ודבר. וכלם מקבלים שפעם על ידי הנהגת אחרת עליונה שמקבלים ממנה כל אחד ואחד [י] ככתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. כיון שמקבלים אותו החק נקראים כלם חקות. והחק ההוא שניתן להם מן השמים הוא בא. ואז נקראים חקות שמים. ומניין שמן השמים הם באים. שכתוב כי חק לישראל הוא [יא] ולכך כתוב את חקותי תשמרו. לפי שכל אחד ואחד ממונה על דבר ידוע בעולם בהחק ההוא. לפיכך אסור להחליף המינים להכנים מין במין אחר. לפי שהוא עוקר לכל כח וכח ממקומותיהם ומחליש תכסים המלך. כלאים. מהו כלאים. כמי שנותן לאחר בבית הכלא. ככתוב א) אל בית הכלא. כדי שלא יוכל לעשות כלום. כלאים משמעותו מניעות. שמונע לכל אותן הכחות מפעולתם. כלאים משמעותו ערבוב. שעושה ערבוביה בכחות שלמעלה ומתיש תכסים המלך:

ג) **ובגד** כלאים שעטנז לא יעלה עליך. א"ר אלעזר הרי למדנו בכל צריך האדם להראות שתהיה הפעולה כעין שלמעלה. ולעשות הפעולה כמו שנצרך. ואם הוא משנה באופן אחר ממשיך עליו לשרות בו כח אחר שלא נצרך. ובוא וראה בשעה שהאדם מראה הפעולה למטה בדרך הישר כמו שנצרך. הוא ממשיך ומוציא רוח קדוש עליון שישרה עליו. ובשעה שהוא מראה הפעולה למטה בדרך עקום שאין הוא דרך הישר. אז הוא ממשיך ומוציא רוח אחר שישרה עליו מה שלא נצרך. והוא ימשיך את האדם לצד הרע. מי ממשיך עליו רוח ההוא. הוי אומר פעולה זו שהראה בצד אחר. כתוב דרשה צמר ופשתים. דרשה. מהו דרשה. שחוקרת ודורשת על דבר צמר ופשתים מי שמחברם ביחד. ואם תשאל בציצית מפני מה מותר. זה נתבאר. אבל שם אותו הבגד הוא בתקונו בשלמות העשיה כראוי [יב] וזהו דרשה צמר ופשתים לעשות נקמה במי שמחבר אותם ביחד. אבל מתי מותר לחברם. בשעה שיש בהבגד שלמות. שכתוב ותעש בחפץ כפיה. וציצית הרי ביארנו כי שם נמצא הבגד בכלל השלמות. ואין מקלקל כלל. אבל בשעה שלא נמצא בזה שלמות. מי שבא לחברם יחד נתעורר עליו רוח שאינו נצרך. ענין זה מי יוכיח. קין והבל מוכיחים. שזה בא מצד אחד וזה בא מצד אחר. ולפיכך אין נצרך לנו לחברם ביחד. וקרבן של קין נתרחק מלפני קרבנו של הבל. וע"כ ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך. לא יעלה עליך סתם. לא יעלה עליך רוח אחר לשלט בך [יג] ונצרך לו לאדם להראות פעולה כשרה כראוי. כי בפעולה כשרה שורה עליו רוח קדוש רוח עליון להתקדש בו..

ומי

ברא קב"ה עלמא אתקין כל מלה ומלה כל חד וחד בסטרוי. ומני עלייהו חילין עלאין. ולית לך אפילו עשבא זעירא בארעא דלית ליה חילא עלאה לעילא. וכל מה דכל חד וחד עביד כלא איהו בתקיפו דההוא חילא עלאה דממנא עליה לעילא. וכלהו נימוסין גזירין מדינא. על דינא נטלין ועל דינא קיימין. לית מאן דנפיק מן קיומיה לבר. וכלהו ממנן מן יומא דאתברי עלמא מתפקדין שלטוני על כל מלה ומלה. וכלהו נטלין על ידא נימוסא אחרא עלאה דנטלין מינה כל חד וחד [י] כמה דכתיב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. כיון דנטלין ההוא חק כלהו אקרון חקות. וההוא חק דאתיהיב להו מן שמיא קא אתי. וכדין אתקרון חקות שמים. ומנלן דמן שמים קא אתיין. דכתיב כי חק לישראל הוא [יא] וע"ד כתיב את חקותי תשמרו. בגין דכל חד וחד ממנא על מלה ידיעא בעלמא בההוא חק. בגין כך אסיר למחלף זינין לאעלא זינא בזינא אחרא. בגין דאעקר לכל חילא וחילא מאתרייהו ואכחיש פומבי דמלכא. כלאים. מהו כלאים. כמאן דיהיב אחרא בבי מטרא. כד"א א) אל בית הכלא. בגין דלא למעבד מידי. כלאים מניעותא. דמנע לכל אינון חילין מעבידתא דילהון. כלאים ערבוביא. דעביד ערבוביא בחילא דלעילא ואכחיש פומבי דמלכא:

ג) **ובגד** כלאים שעטנז לא יעלה עליך. א"ר אלעזר הא תנינן בכל בעי בר נש לאחזאה עובדא כגוונא דלעילא. ולמעבד עובדא כמה דאצטריך. ואי אשתני במלה אחרא הוא אנגיד עליה לשריא ביה מלה אחרא דלא אצטריך. ותא חזי בשעתא דב"נ אחזי עובדא לתתא בארח מישר כמה דאצטריך. נגיד ונפיק ושריא עלוי רוח קדישא עלאה. ובשעתא דאיהו אחזי עובדא לתתא בארחא עקימא דלית איהו ארח מישר. כדין נגיד ונפיק ושריא עלוי רוח אחרא דלא אצטריך. דסטי ליה לב"נ לסטר ביש. מאן משיך עליה ההוא רוחא. הוי אומר האי עובדא דאחזי בסטר אחרא. כתיב דרשה צמר ופשתים. דרשה. מהו דרשה. דבעיא ודרשה על צמר ופשתים מאן דמחבר לון כחדא. ואי תימא בציצית אמאי שרי. הא אוקמוה. אבל התם ההוא לבושא איהו בתקוני באשלמות עובדא כדקא חזי [יב] ודא איהו דרשה צמר ופשתים למעבד נוקמא במאן דמחבר לון כחדא. אבל אימתי שריא. בשעתא דאיהו באשלמותא. דכתיב ותעש בחפץ כפיה. וציצית הא אוקימנא דהתם בההוא כללא דאשלמותא אשתכח. ולא עביד מדי. אבל בשעתא דלא אשתכח באשלמותא. מאן דאתי לחברא לון כחדא אתער עליה רוחא דלא אצטריך. מלה דא מאן אוכח.. קין והבל אוכחן. דדא אתי מסטרא חד ודא אתי מסטרא אחרא. ובגין כך לא לבעי לן לחברא לון כחדא. וקרבנא דקין אתרחק מקמי קרבנא דהבל. וע"ד ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך. לא יעלה עליך סתם. לא יעלה עליך רוחא אחרא לשלטאה בך [יג] ואצטריך ליה לב"נ לאחזאה עובדא דכשרא כמה דיאות. ובההוא עובדא שריא עליה רוח קדישא עלאה לאתקדשא ביה..

ומאן

מראה מקומות א) ירמי' ל"ז ט) דף פו:

זיו הזהר

[י] היינו מעולם המלכות: [יא] פי' שהשפע הבאה לעולם הזה מן מדת המלכות נשפעת מן מדת התפארת הנקראת שמים וגם ישראל ויעקב: [יב] שלמות העשיה היינו שנעשה הבגד לשם מצוה: [יג] זה רוח השטן. כי שעטנז הוא צירוף שט"ן ע"ז:

ומאן דפריש לון בההוא גוונא כמה דאמרו דלא אשתכח שוע טווי ונוז כחדא. האי ב"נ אסגי שלמא עליה ועל כל עלמא. א) קרבנא דקין הוה פשתים וקרבנא דהבל הוה עמר. לאו דא כדא ולאו דא כדא. רזא דמלה קין כלאים הוה. ערבוביא דלא אצטריך. סטרא אחרא דלא זינא דאדם וחוה. וקורבניה מההוא סטרא קא אתיא. הבל מזינא חדא דאדם וחוה. ובמעהא דחוה אתחברו אלין תרין סטרין. ובגין דאתחברו כחדא לא אתיא מנייהו תועלתא לעלמא ואתאבידו. ועד יומא דין סטרא דילהון קיימא. ומאן דאחזי גרמיה בעובדא דחבורא דא אתער עליה אינון סטרין כחדא ויכיל לאתזקא. ושארי עלוי רוחא אחרא דלא אצטריך. וישראל בעאן לאתערא עלייהו רוחא קדישא למהוי קדישין. לאשתכחא בשלמא בעלמא דין ובעלמא דאתי:

ג) **וכי** תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וגו'.

א"ר חייא תא חזי דהא אילנא לא עביד פירין אלא בארעא. וארעא אפיקת להון ואחזי ההוא איבא לעלמא. וארעא לא עבדא פירין אלא מגו חילא אחרא דעלה. כמה דנוקבא לא עבדא פירין אלא מגו חילא דדכורא. והאי איבא לא אשתלים באשלמותא עד תלת שנין. וחילא לא אתפקדא עליה לעילא עד דאשתלים. בתר דאשתלים אתפקדא עליה חילא וארעא אתתקנת ביה. דהא עד תלת שנין ארעא לא אתתקנת ביה ולא אתבסמת עמיה. בתר דאשתלים ואתתקנו כחדא כדין הוא שלימותא. תא חזי נוקבא עד ג' זמנין דאתעברת איבא דמעהא לא אשתלים. בתר ג' עידואן נוקבא אתתקנת בהאי איבא ואתבסמו כחדא. כדין האי איבא שלימו דכלא ושפירו דכלא. לוי אתרעי מכלהו דאיהו תליתאה לאמיה דאתתקנת ביה ואתבסמת בהדיה. אוף הכי איבא בתר דנפיק עד ג' שנין לא אית ליה חילא לעילא. דהא כדין אשתלם בשולא דיליה. בתר ג' שנין אתפקד עליה חילא עלאה לעילא. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים. מאי קדש הלולים. תושבחן לשבחא ליה לקב"ה. רזא דמלה דבשנה הרביעית מזדווגת כנסת ישראל בקב"ה. והלולא וחדוה אשתכח. דכתיב קדש הלולים. הלולא וחדוה בזווגא חדא [יד] ותנינן מאן שנה הרביעית. דא כנסת ישראל דאיהי קיימא רביעאה לכורסיא [טו] וכלא חד. דהא כדין קב"ה מזדווג בה בכנסת ישראל. וכדין היא קדש. והלולא קדישא אשתכח. וכדין חיילין אתמנן על עלמא. על כל מלה ומלה כדקא חזי ליה. מכאן ולהלאה מתברכאן כלהו ושרי למיכל. דהא כלהו בשלימותא דעילא ותתא. ועד לא אשתלים בכלא מתתא ומעילא אסיר למיכל מניה. ומאן דאכיל מניה כמאן דלית ליה חולקא בקב"ה ובכנסת ישראל. דהא ההוא איבא בלא רשותא עלאה קדישא קיימא. דלא שארי עליה עד דישתלם. ובלא רשותא תתאה. דהא לא אתבסמת חילא דארעא ביה. והאי דאכיל מניה אחזי גרמיה דלית ליה חולקא קדישא לעילא ותתא. ואי בריך עליה ברכה לבטלה איהי. דהא קב"ה עד כאן לא שריא עלוי ולית ביה חולקא קדישא. רחמנא לישזבן מאינון דלא משגיחין ביקרא דמאריהון:

לא

ומי שמפרידם באותו אופן כמו שאמרו שלא יהי' נמצא שוע טווי ונוז ביחד. זה האדם מרבה שלום עליו ועל כל העולם. א) קרבנו של קין היה פשתים וקרבנו של הבל היה צמר. אין זה כזה ולא זה כזה. סוד הדבר קין כלאים היה. ערבוב שלא נצרך. צד הטומאה שאינו ממין אדם וחוה. וקרבנו מן הצד ההוא היה בא. הבל היה מאותו המין של אדם וחוה. ובמעיה של חוה נתחברו שני אלה הצדדים. ולפי שנתחברו יחד לא באה מהם תועלת לעולם ונאבדו. ועד היום הזה צד שלהם קיים. ומי שמראה את גופו בבגד שנעשה מן חבור של שעטנז נתעורר עליו כל אותן צדדים הרעים יחד ויכול להנזק. ששורה עליו רוח אחר שאינו נצרך. וישראל צריכים לעורר עליהם רוח קדוש להיות קדושים. להמצא בשלום בעולם הזה ובעולם הבא:

ג) **וכי** תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וגו'.

א"ר חייא בוא וראה שהרי העץ אין עושה פירות אלא בארץ. והארץ תוציאם ותראה אותן הפירות לעולם. והארץ אינה עושה פירות אלא מתוך כח אחר שעליה. כמו שנקבה אינה עושה תולדות אלא מתוך כח הזכר. ואותן הפירות אין מושלמים בשלמות עד שלש שנים. ולא נפקד עליהם הכח שלמעלה עד השתלמותם. לאחר השתלמותם נפקד עליהם הכח והארץ מתתקנת בהם. שהרי עד שלש שנים הארץ אינה מתתקנת בהם ואינה נמתקת עמהם. לאחר שנשתלמו ונתתקנו יחד אז היא שלמות. בוא וראה שהנקבה עד שמתעברת ג' פעמים פרי בטנה לא נשתלמו. אחר עיבורה הג' נתתקנת הנקבה בעיבור הזה ונמתקים ביחד. אז ולד הזה הוא שלמות הכל ויופי של הכל. לוי נבחר מכל השבטים שהוא שלישי לאמו שנתתקנה בו ונמתקה עמו. כמו כן פרי הארץ לאחר שיוצאים עד ג' שנים אין להם עוד הכח שלמעלה. שהרי אז נגמר הבישול שלהם. אחר ג' שנים נפקד עליהם כח העליון למעלה. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים. מהו קדש הלולים. תשבחות לשבח לו להקב"ה. סוד הדבר שבשנה הרביעית מזדוגת שכינת עזו בהקב"ה. והלל ושמחה נמצא, שכתוב קדש הלולים. הלל ושמחה בזיוג אחד [יד] ולמדנו מי הוא שנה הרביעית. זו מדת מלכותו שהיא קיימת רביעי בהכסא [טו] והכל אחד. שהרי אז הקב"ה מזדוג בה בשכינה הקדושה. ואז היא קדש והלל קדושה נמצאת. ואז כחות הקדושים נתמנים על העולם. על כל דבר ודבר כראוי לו. מכאן ולהלאה מתברכים כלם ומותר לאכול. שהרי כלם נמצאים בשלמות שלמעלה ושלמטה. וטרם שנשלמים בכל מלמטה ומלמעלה אסור לאכול מהם. ומי שאוכל מהם הוא כמי שאין לו חלק בהקב"ה ובהשכינה הקדושה. שהרי אותן הפירות בלי רשות עליונה הקדושה נמצאים. שאינה שורה עליהם עד השתלמותם. ובלי רשות התחתונה. שהרי לא נמתק כח הארץ בהם. וזה שאוכל מהם מראה בעצמו שאין לו חלק קדוש למעלה ולמטה. ואם מברך עליהם ברכה לבטלה היא. שהרי הקב"ה עוד לא השרה כחו עליהם. ואין בהם חלק הקדוש. הרחמן יצילנו מאלה שאין משגיחים בכבוד רבונם:

לא

מראה מקומות א) דף פג. ג) שם.

זיו הזהר

[יד] הלל ושמחה מרמז על הזדוגות תפארת עם מלכות קב"ה ושכינתיה. כי שמחה מורה על השם הוי"ה ב"ה הנרמז בר"ת י"שמחו ה"שמים ו"תגל ה"ארץ. והלל בגי' השם אדני שהוא במלכות. וכונתו שאכילת הפירות בשנה הרביעית בהלל ושמחה ותשבחות גורמת יחוד קב"ה ושכינתיה: [טו] כידוע שהאבות הן הם המרכבה. וד' רגלי הכסא הם אברהם יצחק יעקב ודוד שהוא בבחי' מלכות:

א) **לא** תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו. א"ר שמעון מקרא זה נתבאר. וסוד הדבר כל מי שאוכל בלי תפלה שאינו מתפלל על דמו קודם שיאכל. חשוב הוא כמנחש ומעונן. לפי שבלילה עולה הנשמה להביט בסוד כבוד העליון. כל אחד ואחד כפי הראוי לו. ונשאר האדם בכח ההוא שמתפשט בתוך הדם כדי שיתקיים הגוף. וע"כ הוא טועם טעם מיתה. שהרי צד הטומאה שולט על הגוף שנמצא בלי נשמה. וכאשר נתעורר האדם אע"פ שעוסק בתורה נשמתו אינה עומדת במקומה. ואינה שולטת באדם. אלא כח הדם בלבדו שנקרא נפש. אותו הכח שמתפשט בהדם תמיד. וזה נתבאר. וכאשר מתפלל האדם התפלה של עבודת רבונו. אז נתישב כח הדם במקומו. ונתגבר כח הנשמה ומתישבת על המקום ההוא. ואז נשלם האדם לפני רבונו כמו שנצרך. הנפש מתישבת למטה וסוד ענין הנשמה למעלה. וע"כ זה שמתפלל תפלתו קודם האכילה גופו קיים כמו שנצרך. ונשמתו תעלה על מקום מושבה כמו שנצרך. ואם אוכל טרם שמתפלל תפלתו שאין כח הדם נתישב על מקומו. הרי הוא כמנחש ומעונן. לפי שזהו דרך הנחש להעלות לצד הטומאה ולהשפיל צד הקדושה. ומפני מה נקרא זה האיש שעמלו בצד ההוא מנחש. מפני שעמל בנחש ההוא להגביר כחו שיתחזק. וזהו כמי שעובד לאלהים אחרים. וכן זה עובד לאותו הכח של הדם. ואינו עובד להקב"ה להגביר צד הנשמה צד הקדושה. מעונן נקרא. לפי שעמלו בעון ואינו עמל בזכות. ואם תשאל הרי נמצאת נו"ן באמצע. כך הוא בודאי שהרי אין יכולים לשלוט בצד הטומאה ההוא. עד שנתערב בו ערבוב מצד הקדושה כמו חוט דק אחד. מי שרוצה לחזק השקר יערבב בו דבר אמת כדי שיתקיים שקר ההוא. וכאשר עון דבר שקר הוא. כדי שיתקיים השקר מכניסים בו דבר אמת. וזו היא נו"ן. בזה מחזקים לשקר ההוא. ומי שאינו מתפלל תפלתו לפני הקב"ה קודם שיאכל על דמו הרי הוא כמנחש ומעונן:

ב) למד ר' אבא כתוב ג) דינו לבקר משפט. וכי רק לבקר ולא בכל היום. אלא לבקר. קודם שיאכלו הדיינים וקודם שישתו. שכל מי הדן דין לאחר שאכל ושתה אינו דיין אמת [טז] שכתוב לא תאכלו על הדם. מהו על הדם. אזהרה לדיינים שלא יאכלו קודם שידונו הדין. שכל מי הדן דין לאחר שאכל ושתה כאלו מחייב דמו של חברו לאחר. שהרי דמו ממש הוא נותן לאחר. זה בממון. כל שכן בדיני נפשות. שצריכים הדיינים להשמר שלא ידונו הדין אלא קודם שיאכלו וישתו. וע"ז כתוב דינו לבקר משפט. וכתוב ד) אני ה' עשה חסד ומשפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאם ה':

ה) **מפני** שיבה תקום והדרת פני זקן. א"ר יוסי מקרא זה יש לעיין בו. מפני שיבה סתם. זו שיבת התורה. תקום. שצריך האדם לקום מפני ספר תורה. וכך עשה רב המנונא הזקן כשהיה רואה ספר תורה עמד מלפניה ואמר מפני שיבה תקום. כמו כן צריך כל אדם לקום מלפני תלמיד חכם. לפי שהוא קיים בדמות הקדושה

א) **לא** תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו. א"ר שמעון האי קרא אוקמוה. ורזא דמלה האי מאן דאכיל בלא צלותא דיצלי קדם דאכיל על דמיה. שקיל איהו כמנחש ומעונן. בגין דבליליא נשמתא סלקת למחמי ברזא דיקירא עלאה. כל חד וחד כמה דאתחזי ליה. ואשתאר בר נש בההוא חילא דאתפשט גו דמא לאתקיימא גופא. וע"ד טעים טעמא דמותא. דהא סטרא אחרא שליט על אתר דקיימא בלא נשמתא. וכד אתער ב"נ אע"ג דאשתדל באורייתא האי נשמתא לא אתקיימת באתרה. ולא שלטא ביה בבר נש. בר חילא דדמא בלחודוי דאקרי נפש. היא דאתפשטא בדמא תדיר. והא אוקימנא. וכד יצלי ב"נ צלותא דפלחנא דמאריה. כדין מתישבא חילא דדמא באתריה. ואתגבר חילא דנשמתא ואתישבא על ההוא אתר. וכדין בר נש אשתלים קמי מאריה כמה דאצטריך. נפש לתתא ורזא דמלה דנשמתא לעילא. וע"ד מאן דצלי צלותא עד לא ייכול קאים גרמיה כמה דאצטריך. וסלקא נשמתא על אתר מותבהא כמה דאצטריך. ואי אכיל עד לא צלי צלותיה לאתישבא דמא על אתריה. הא איהו כמנחש ומעונן. בגין דדא איהו ארחיה דנחש לסלקא לסטרא אחרא ולמאכא סטר דקדושה. ואמאי אקרי האי ב"נ דאשתדל בההוא סטרא מנחש. על דאשתדל בההוא נחש לאתקפא חיליה לאתגברא. ודא איהו כמאן דפלח לאלהים אחרים. וכן האי פלח לההוא חילא דדמא. ולא פלח ליה לקב"ה לאתקפא סטרא דנשמתא סטרא דקדושה. מעונן. על דאשתדל בחובה ולא אשתדל בזכו. ואי תימא הא קיימא נו"ן באמצעיתא. הכי הוא ודאי דהא לא יכלין לשלטאה בההוא סטרא אחרא. עד דאתערבי ביה עירובא דסטר קדושה כחוטא חד דקיק. מאן דבעי לקיימא שקרא יערב ביה מלה דקשוט בגין דיתקיים ההוא שקרא. וע"ד עון מלה דשקר איהו. ובגין לקיימא ליה עאלין ביה מלה דקשוט. ודא איהו נו"ן. בדא מקיימי לההוא שקר. ומאן דלא צלי צלותא לקמי קב"ה עד לא ייכול על דמיה כמנחש ומעונן איהו:

ב) תאנא ר' אבא כתיב ג) דינו לבקר משפט. וכי לבקר ולאו בכל יומא. אלא לבקר. עד לא ייכלון דיינין ועד לא ישתון. דכל מאן דדאין דינא בתר דאכל ושתה לאו דיינא דקשוט איהו [טז] דכתיב לא תאכלו על הדם. מהו על הדם. אזהרה לדייני דלא ייכלון קדם דדייני דינא. דכל מאן דדאין דינא בתר דאכיל ושתי כאלו חייב דמא דחבריה לאחרא. דהא דמיה ממש יהיב לאחרא. האי בממונא. כל שכן בדיני נפשות. דבעי דייני לאסתמרא דלא למידן דינא אלא קדם דאכלו ושתו. ועל דא כתיב דינו לבקר משפט. וכתיב ד) אני ה' עשה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאם ה':

ה) **מפני** שיבה תקום והדרת פני זקן. א"ר יוסי האי קרא אית לאתערא ביה. מפני שיבה סתם. דא שיבה דאורייתא. תקום. דבעי ב"נ למיקם מקמי ספר תורה. והכי רב המנונא סבא כד הוה חמי ספר תורה הוה קם מקמיה ואמר מפני שיבה תקום. כגוונא דא בעי ב"נ למיקם מקמיה דתלמיד חכם. בגין דאיהו קאים בדיוקנא קדישא

מראה מקומות א) ויקהל רטו: ב) משפטים קכב. ג) ירמיה כ"א ד) ירמי' ט' ה) דף פו:

זיו הזהר

[טז] עד שעה ששית שהיא זמן סעודה לת"ח מחויב הדיין לישב ולדון, ומכאן ואילך רשות. מסכת שבת דף יו"ד. ובחו"מ סי' ה' סעיף ג:

קדישא עלאה. ורמז לכהנא עלאה. דכתיב והדרת פני זקן. דאשתכח בעלמא [יז] א"ר שמעון מכאן רמז לתורה שבכתב ורמז לתורה שבעל פה [יח] תו תנינן האי קרא לדרשא הוא דאתא. מפני שיבה תקום. כמה דאתערו ביה חבריא. אזהר ליה לבר נש עד לא יסתלק בשיבותא דיקים בקיומא טבא בעלמא. בגין דדין הוא הדורא ליה. אבל לסוף יומי לית שבחא ליה לב"נ כל כך כד איהו שיב ולא יכיל למהוי ביש. אלא שבחא דיליה כד איהו בתוקפיה ואיהו טב. ושלמה מלכא צווח ואמר א) גם במעלליו יתנכר נער וגו'. כגוונא דא כתיב ב) וזכור את בוראך בימי בחרותיך:

ג) **והתקדשתם** והייתם קדושים וגו'. א"ר יצחק זכאין אינון צדיקיא דאית לון חולקא עלאה בקב"ה. חולקא קדישא בקדושי דמלכא. בגין דאינון מקדשי גרמייהו בקדושי דמאריהון. וכל מאן דאתקדש קב"ה מקדש ליה. דכתיב והתקדשתם והייתם קדושים. בר נש מקדש גרמיה מלרע מקדשין ליה מלעילא. וכד אתקדש ב"נ בקדושה דמאריה ירתין ליה נשמתא קדישא אחסנא דקב"ה וכנסת ישראל. וכדין ירית כלא. ואלין אקרון בנין לקב"ה. כמה דכתיב בנים אתם לה' אלהיכם. ד) רבי יוסי אמר והתקדשתם והייתם קדושים. מאן דמקדש גרמיה מלרע מקדשין ליה מלעילא. מאן דמסאיב גרמיה מלרע מסאבין ליה מלעילא. מקדשין ליה מלעילא יאות. דהא קדושה דמאריה שריא עליה. אבל מסאבין ליה. מאן אתר. ואי תימא מלעילא. וכי מסאבותא שריא לעילא. א"ר חייא היינו דתנינן בעובדא דלתתא אתער עובדא לעילא. אי עובדא דלתתא היא בקדושה. אתער קדושה לעילא ואתי ושריא עליה ואתקדש ביה. ואי איהו אסתאב לתתא. אתער רוח מסאבותא לעילא ואתי ושריא עליה ואסתאב ביה. דהא בעובדא תליא מלתא. דהא לית לך טב וביש קדושה ומסאבותא דלית ליה עקרא ושרשא לעילא. ובעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא. מאי דתליא בעובדא אתער לעילא בעובדא ואתעביד עובדא. ומאי דתליא במלין אתער במלין. כד אתגזר במלה לתתא אתער הכי לעילא. ואי תימא מלה מאי אתער. אלא הכי כתיב ה) ודבר דבר. האי דבור אתער מלה אחרא לעילא דאקרי דבר. ו) דבר ה' אשר היה. ז) ודבר ה' היה יקר. בדבר ה' שמים נעשו [יט] והא תנינן דהאי מלה סלקא ובקע רקיעין עד דאתיישבא בדוכתיה. ואתער מה דאתער. אי טב טב. אי ביש ביש. ועל דא כתיב ונשמרת מכל דבר רע:

סתרי תורה

ח) **והתקדשתם** והייתם קדושים. תאנא כל מלין דעלמין אזלין בתר מחשבה והרהורא. ועל דא כתיב והתקדשתם והייתם קדושים. בגין דכל קדושין דעלמא אפיק ומשיך בהרהורא טבא. מאן דאסתאב בהרהורא בישא כד אתי לאזדווגא באתתיה. ושוי רעותיה והרהוריה באתתא אחרא. וזרע זרעא בהרהורא אחרא. דא הוא דאחליף דרגין עלאין דלעילא. דרגא דקודשא בגין

הקדושה העליונה. והוא רמז לכהן העליון. שכתוב והדרת פני זקן. הנמצא בעולם [יז] א"ר שמעון מכאן רמז לתורה שבכתב ורמז לתורה שבעל פה [יח] עוד למדנו שמקרא זה לדרשה הוא בא. מפני שיבה תקום. כמו שדרשו בזה החברים. אזהרה לכל אדם כי טרם שיתעלה בשיבה ירא לקים בקיום טוב בעולם. מפני שכך הוא יפה לו. אבל לסוף ימיו אין זה שבחו של אדם כל כך כשהוא זקן ואינו יכול לעשות רע. אלא שבח שלו בעוד הוא בתקפו והוא איש טוב. ושלמה המלך הכריז ואמר א) גם במעלליו יתנכר נער וגו'. כדמיון זה כתוב ב) וזכור את בוראך בימי בחרותיך:

ג) **והתקדשתם** והייתם קדושים וגו'. א"ר יצחק זכאים הם הצדיקים שיש להם חלק עליון בהקב"ה. חלק קדוש בקדושת המלך. לפי שהם מקדשים עצמם בקדושת רבונם. וכל מי שמקדש עצמו הקב"ה מקדש לו. שכתוב והתקדשתם והייתם קדושים. אדם המקדש עצמו מלמטה מקדשין לו מלמעלה. וכאשר מתקדש האדם בקדושת רבונו מנחילין לו נשמה קדושה נחלת הקב"ה ושכינת עזו. ואז הוא נוחל הכל. והם נקראים בנים להקב"ה. כמו שכתוב בנים אתם לה' אלהיכם. ד) רבי יוסי אמר והתקדשתם והייתם קדושים. מי שמקדש עצמו מלמטה מקדשין לו מלמעלה. מי שמטמא עצמו מלמטה מטמאים לו מלמעלה. מקדשין לו מלמעלה זה מובן. שהרי קדושת רבונו שורה עליו. אבל מטמאים לו. מאיזה מקום. ואם תאמר מלמעלה. וכי טומאה שורה למעלה. א"ר חייא זהו שלמדנו בעשיה שלמטה נתעוררה עשיה למעלה. אם העשיה שלמטה היא בקדושה. נתעורר קדושה למעלה ובאה ושורה עליו ונתקדש בה. ואם הוא נטמא למטה. נתעורר רוח טמא למעלה ובא ושורה עליו ונטמא בו. שהרי בהעשיה תולה הדבר. שאין לך טוב ורע קדושה וטומאה שאין להם עיקר ושורש למעלה. ובהעשיה שלמטה נתעורר עשיה שלמעלה. מה שתולה בהעשיה נתעורר למעלה ע"י עשיה והפעולה נעשה. ומה שתולה בדבור נתעורר ע"י דבור. כשנגזר בדבור למטה נתעורר כן למעלה. ואם תשאל מה נתעורר בדבור. אלא כך כתוב ה) ודבר דבר. זה הדבור מעורר דבור אחר למעלה שנקרא דבר. ו) דבר ה' אשר היה. ז) ודבר ה' היה יקר. בדבר ה' שמים נעשו [יט] והרי למדנו שזה הדבור עולה ובוקע רקיעים עד שנתישב במקומו. ומעורר מה שצריך לעורר. אם טוב טוב. אם רע רע. וע"ז כתוב ונשמרת מכל דבר רע:

סתרי תורה

ח) **והתקדשתם** והייתם קדושים. למדנו שכל עניני העולם הולכים אחר מחשבה והרהור. וע"כ כתוב והתקדשתם והייתם קדושים. לפי שכל קדושות שבעולם יש להוציא ולהמשיך בהרהור טוב. מי שמטמא עצמו בהרהור רע כשבא להזדוג באשתו. ומשים רצונו ומחשבתו באשה אחרת. ומזריע זרע בהרהור אחר. זה הוא המחליף מדרגות עליונות שלמעלה. מדרגת קדושה בשביל

מראה מקומות א) משלי כ' ב) קהלת י"ב ג) ויקרא כ ז: ד) גו לא. ה) ישעי' נ"ח ו) הושע א' ז) שמואל א' ג' ח) ויצא קנ"ה.

זיו הזהר

[יז] פי' עד"ר שאמרו אין לך אלא שופט שבימיך: [יח] פי' שיבה זו ספר התורה. היינו תורה שבכתב. ופני זקן. אין זקן אלא מי שקנה חכמה. והיינו חכמת תורה שבע"פ: [יט] ענין הדבור הוא בספירת מלכות:

בשביל מדרגת הטומאה. וכמו שמחשבתו עשתה חלופין למטה. אף כך עשתה חלופין למעלה. וכמו שהגוף של זה הבן הנולד נקרא בן תמורה. אף כך בהנפש בן תמורה נקרא. שהרי לא המשיך המשכה קדושה במחשבה זו. ונפש שלו נתחלפה במדרגה אחרת.. שהרי ודאי שהרצון והמחשבה ממשכת המשכה ועושה פעולה בכל מה שנצרך. וע"כ בתפלה נצרך רצון ומחשבה לכוון. וכן בכל אותן עבודות של הקב"ה הרצון והמחשבה עושה פעולה וממשיך המשכה בכל מה שנצרך. ע"כ ס"ת:

א) **ואיש** אשר יקח את אחותו וגו' חסד הוא וגו'. למדנו שאחר שנסתלקו קין והבל חזר אדם לאשתו. ונתלבש ברוח אחר והוליד את שת. מכאן נתיחסו דורות הצדיקים בעולם. והרבה הקב"ה חסד בעולם. ועם כל אחר נולדה נקבה עמו שיתישב העולם כדמיון שלמעלה. והרי ביארו החברים בסודות המשנה שכתיב ואיש אשר יקח את אחותו וגו' חסד הוא. חסד הוא ודאי. ולאחר שהתחיל החסד גזעין ושרשים יצאו מלמטה למעלה ונתפשטו ענפים. אז נתגדל הענף ובא להתחבר בזיוג אחד עם העץ [כ] זה היה בתחלה. זה היה בהתיסדות העולם. לפי שכתוב ב) כי אמרתי עולם חסד יבנה. אבל מכאן ולהלאה הקרוב נתרחק. והאנשים הנמצאים באיסור זה ונכרתו לעיני בני עמם:

ג) **והייתם** לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי. א"ר אבא רואה אני אותן באי העולם שאין משגיחים ואין יודעים בכבוד רבונם. כתוב בהם בישראל והייתם לי קדושים וגו' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי. אם הם מתרחקים איה היא קדושה שלהם. הרי הרצון שלהם נתרחק ממנו. והכתוב מכריז ואומר ד) אל תהיו כסוס כפרד אין הבין. במה נבדלים אנשים מסוס ופרד. בקדושת עצמם. להמצא שלמים ומצוינים מכל. וע"כ זיוג האנשים הוא בזמנים ידועים לכוון הרצון להתדבק בו בהקב"ה. והרי העירו החברים שבחצות הלילה נכנס הקב"ה בגן העדן להשתעשע עם הצדיקים. וכנסת ישראל משבחת להקב"ה. והיא עת רצון להתדבק בהם. חברים לומדי התורה משתתפים בה בכנסת ישראל לשבח למלך הקדוש ועוסקים בתורה. ולשאר אנשים אז עת רצון להתקדש בקדושת הקב"ה [כא] ולכוון הרצון להתדבק בו. ואותן החברים לומדי התורה עונתם היא בשעה שזיוג אחר נמצא [כב] וזה היא משבת לשבת. לכוון הרצון להדבק בו בהקב"ה ובשכינת עזו. שהיא עת רצון שמתברכים כלם. עליונים ותחתונים. ואם האנשים מתרחקים מהקב"ה ומתנהגים כבהמות. איה היא קדושה שלהם להמצא קדושים. איה הן נפשות הקדושות שממשיכים מלמעלה. ושלמה המלך מכריז ואומר ה) גם בלא דעת נפש לא טוב ואץ ברגלים חוטא. גם בלא דעת. מי הוא דעת. זה הקב"ה. נפש לא טוב. אותה הנפש שהם ממשיכים בזיוגם לא טוב. שהרי מן צד הטומאה נמשך עליהם נפשות שאין הן טוב. לפי שאין מכונים לבם להקב"ה. מי שמתלהב ביצר הרע בלי רצון וכונת הלב להקב"ה. הוא ממשיך נפש מצד של יצר הרע שאין

בגין דרגא דמסאבא. וכמה דהרהורא דיליה עביד חלופין לתתא. אוף הכי עביד חלופין לעילא. וכמה דגופא דהאי ברא דיוליד אקרי בן תמורה. אוף הכי בנפשא בן תמורה אקרי. דהא לא משך משיכו קדישא בהאי הרהורא. ונפשא דיליה אתחלף בדרגא אחרא.. דהא ודאי דרעותא ומחשבה משיך משיכו ועביד עובדא בכל מה דאצטריך. וע"ד בצלותא אצטריך רעותא והרהורא לכוונא. וכן בכל אינון פולחנין דקב"ה הרהורא ומחשבה עביד עובדא ומשיך משיכו בכל מה דאצטריך. ע"כ ס"ת:

א) **ואיש** אשר יקח את אחותו וגו' חסד הוא וגו'. תאנא בתר דאסתלקו קין והבל אתהדר אדם לאנתתיה. ואתלבש ברוחא אחרא ואוליד לשת. מכאן אתיחסו דרי דצדיקיא בעלמא. ואסגי קב"ה חסד בעלמא. ובכל חד אתילידת נוקבא עמיה לאתישבא עלמא כגוונא דלעילא. והא אוקמוה חבריא בסתימאה דמתניתין דכתיב ואיש אשר יקח את אחותו וגו' חסד הוא. חסד הוא ודאי. ובתר דשארי חסד גזעין ושרשין נפקן מתחות לעילא ואתפרשאן ענפין. כדין ענפא אסגי ואתי לאתחברא בזווגא חד באילנא [כ] האי בקדמיתא. האי באתיסדא דעלמא. בגין דכתיב ב) כי אמרתי עולם חסד יבנה. אבל מכאן ולהלאה קריבא אתרחק. ובני נשא דישתכחון ביה ונכרתו לעיני בני עמם:

ג) **והייתם** לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי. א"ר אבא חמינא לאינהו בני עלמא דלא משגחן ולא ידעין ביקרא דמאריהון. כתיב בהו בישראל והייתם לי קדושים וגו' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי. אי אינון מתרחקן אן הוא קדושה דילהון. הא רעותא דילהון אתרחקת מניה. וקרא אכריז ואמר ד) אל תהיו כסוס כפרד אין הבין. במאי אתפרשאן בני נשא מסוס ופרד. בקדושה דגרמייהו. לאשתכחא שלימין ורשימין מכלא. וע"ד זווגא דבני נשא הוא בזמנין ידיען לכוונא רעותא לאתדבקא ביה בקב"ה. והא אתערו חבריא דבפלגות ליליא קב"ה עאל בגנתא דעדן לאשתעשע עם צדיקיא. וכנסת ישראל משבחת ליה לקב"ה. והוא שעתא דרעותא לאתדבקא בהו. חבריא דמשתדלי באורייתא משתתפי בה בכנסת ישראל לשבחא למלכא קדישא ואתעסקן באורייתא. ושאר בני נשא כדין עידן רעותא לאתקדשא בקדושה דקב"ה [כא] ולכוונא רעותא לאתדבקא ביה. ואינון חבריא דמשתדלי באורייתא זווגא דילהון בשעתא דזווגא אחרא אשתכח [כב] והאי איהו משבת לשבת. לכוונא רעותא לאתדבקא ביה בקב"ה ובכנסת ישראל. דהוא עידן רעותא דמתברכאן כלהו. עלאי ותתאי. ואי בני נשא אתרחקו מניה ועבדן כבעירי. אן הוא קדושה דילהון לאשתכחא קדישין. אן אינון נפשאן קדישין דמשכין מעילא. ושלמה מלכא צווח ואמר ה) גם בלא דעת נפש לא טוב ואץ ברגלים חוטא. גם בלא דעת. מאן הוא דעת. דא קב"ה. נפש לא טוב. דא היא נפש דאינון משכין בעובדייהו לא טוב. דהא מסטרא אחרא אתמשכאן עלייהו נפשתא דלאו איהו טוב. בגין דלא מכווני לבייהו לקב"ה. מאן דאתלהיט ביצר הרע בלא רעותא וכוונא דלבא לקב"ה. מסטרא דיצה"ר אתמשך

מראה מקומות א) דף עז. ב) תלים פ"ט ג) דף מט: ד) תלים ל"ב ה) משלי י"ט

זיו הזהר

[כ] הענף זו ספירת המלכות. העץ זה עץ החיים ספירת התפארת שניהם נקראים ברא וברתא. היינו אח ואחות: [כא] פי' להתקדש בזיוג לכוון לשם שמים בקדושה וטהרה לגרום הזדוגות הספירות של בחינת דוכרא עם מדת המלכות עלמא דנוקבא: [כב] היינו בשבת קודש שאז זמן עליית העולמות והזדוגות הספירות זה בזאת בהתעלות לגבוה שעל גבוה:

אתמשך עליה נפשא דלאו איהי טוב. ואץ ברגלים חוטא. מאן דאיהו אץ ודחי שעתא בלא רעותא קדישא. חוטא איהו. חוטא ודאי בכלא. א) זכאין איכון ישראל דקב"ה יהיב להו אורייתא דקשוט. אורייתא דמהימנותא. ורחים לון מכל שאר עמין עכו"ם. דכתיב ב) אהבתי אתכם אמר ה'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

שאין היא טוב. ואץ ברגלים חוטא. מי שהוא אץ ודוחה השעה בלי רצון הקדוש. חוטא הוא. חוטא ודאי בכל. א) זכאים הם ישראל שהקב"ה נתן להם תורת אמת. תורה של האמונה. ואוהב אותם מכל שאר עמים עכו"ם. שכתוב ב) אהבתי אתכם אמר ה'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת אמור

ג) **ויאמר** ה' אל משה אמור אל הכהנים וגו'. א"ר יוסי מאי טעמא דא לקבל דא. דכתיב לעילא ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעוני מות יומתו. וסמיך ליה אמור אל הכהנים. אלא כיון דאזהר להו לישראל לקדשא להו בכלא. אזהר לון לכהני לקדשא לון וכן ללוים. לכהני מניין. דכתיב אמור אל הכהנים. ללואי מניין. דכתיב ד) ואל הלוים תדבר ואמרת אליהם. בגין דישתכחון כלהו זכאין קדישין דכיין. אמור אל הכהנים בני אהרן. מאי טעמא הכא בני אהרן. וכי לא ידענא דבני אהרן נינהו. אלא בני אהרן ולא בני לוי. דאהרן הוא שירותא דכל כהני דעלמא. דביה אתרעי קב"ה מכלא בגין למעבד שלמא בעלמא. ובגין דאהרן ארחוי סליקו ליה להאי. דכל יומוי דאהרן הוה משתדל לאסגאה שלמא בעלמא. ובגין דארחוי כך סליק ליה קב"ה להאי למיעל שלמא בפמליא דלעילא. ובגין כך אמור אל הכהנים בני אהרן. ה) ר' יצחק אמר אמור אל הכהנים בלחישו. כמה דכל עובדיהון דכהני בלחישו כך אמירה דלהון בלחישו. אמור ואמרת. זמנא חד ותרין זמנין. לאזהרא להו על קדושייהו בגין דלא יסתאבון. דמאן דמשמש באתר קדישא בעיא דישתכח קדישא בכלא. כהנא דקאים לתתא כגוונא דלעילא אצטריך לאשתכחא בקדושה יתיר מכלא. לנפש לא יטמא. דגופא בלא רוחא מסאבא הוא ושארי עליה רוח מסאבא. דהא תיאובתא דרוחי מסאבא לגבי גופיהון דישראל איהו. בגין דאתפרק מנייהו רוחא קדישא. ובמנא דקודשא אתיין לאתחברא. וכהני דאינון קדישין קדושתא על קדושתא לא בעיין לאסתאבא כלל. בגין דכתיב כי נזר אלהיו על ראשו. וכתיב כי שמן משחת אלהיו עליו אני ה'. והוא כגוונא דלעילא קאים לתתא:

ג) **ויאמר** ה' אל משה אמור אל הכהנים וגו'. א"ר יוסי מה ענין לזה אחר זה. שכתוב למעלה ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעוני מות יומתו. ונסמך לו אמור אל הכהנים. אלא כיון שהזהיר להם לישראל לקדש אותם בכל. הזהיר להם לכהנים לקדשם וכן ללוים. לכהנים מניין. שכתוב אמור אל הכהנים. ללוים מניין, שכתוב ד) ואל הלוים תדבר ואמרת אליהם. בשביל שיהיו נמצאים כלם קדושים וטהורים. אמור אל הכהנים בני אהרן. למה נכתב כאן בני אהרן. האם לא ידענו שבני אהרן הם. אלא בני אהרן ולא בני לוי. כי אהרן הוא ראשון כל הכהנים שבעולם. שבו בחר הקב"ה מכלם בשביל לעשות שלום בעולם. ולפי שאהרן העלוהו דרכיו לזה. שכל ימיו של אהרן היה עמל להרבות שלום בעולם. ולבעבור שכך דרכו העלה אותו הקב"ה לזה שיביא שלום בפמליא שלמעלה. ולפיכך כתוב אמור אל הכהנים בני אהרן. ה) ר' יצחק אמר אמור אל הכהנים בלחש. כמו שכל עבודת הכהנים בלחש כך האמירה להם בלחש. אמור ואמרת. פעם אחד ושני פעמים. להזהירם על קדושתם בשביל שלא יטמאו. כי מי שמשמש במקום קדוש צריך להמצא קדוש בכל. הכהן שעומד למטה כדמיון שלמעלה צריך להמצא בקדושה יותר מכלם. לנפש לא יטמא. כי גוף בלי רוח טמא הוא ושורה עליו רוח הטומאה. שהרי השתוקקת של רוחות הטומאה היא לגופות של ישראל. לפי שהורק מהם רוח הקדוש. ובכלי של קדושה באים להתחבר. והכהנים שהם קדושים קדושה על קדושה אין צריכים להטמא כלל. לפי שכתוב כי נזר אלהיו על ראשו. וכתוב כי שמן משחת אלהיו עליו אני ה'. והוא עומד למטה כדמיון שלמעלה:

ו) **ולאחותו** הבתולה הקרובה אליו וגו'. ר' אבא פתח ז) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו'. מי זה בא מאדום. זמין קב"ה ללבשא לבושי נוקמא על אדום דאחריבו ביתיה ואוקידו היכליה וגלו לכנסת ישראל ביני עממיא. ולמעבד להון נוקמת עלמין. עד דישתכחון כל טורין מטורי עלמא מליין מקטולי עמין. ולמקרי לכל עופא דשמיא עלייהו. וכל חיות ברא יתזנון מנייהו תריסר ירחי. ועופא דשמיא שבע שנין. עד דלא תשבל ארעא ניוולא דידהו. הה"ד ח) כי זבח לה' בבצרה וטבח גדול בארץ אדום. עד דאינון לבושין יסתאבון. הה"ד וכל מלבושי אגאלתי.. וכל כך למה. דכתיב ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש. דלאו

ו) **ולאחותו** הבתולה הקרובה אליו וגו'. ר' אבא פתח ז) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו'. מי זה בא מאדום. עתיד הקב"ה ללבוש בגדי נקמה על אדום שהחריבו ביתו ושרפו היכלו והגלו לכנסת ישראל בין האומות. ויעשה בהם נקמת עולם. עד שיהיו נמצאים כל ההרים שבעולם מלאים מהרוגי העמים. ולקרוא כל עוף השמים עליהם. וכל חיות השדה יזונו מהם שנים עשר חודש. ועופות השמים שבע שנים. עד שלא תוכל הארץ לסבול באשם. זש"כ ח) כי זבח לה' בבצרה וטבח גדול בארץ אדום. עד שאותן הבגדים יתגאלו. זש"כ וכל מלבושי אגאלתי. וכל כך למה. שכתוב ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש. שאין

מראה מקומות א) דף פז. ב) מלאכי א' ג) דף פח. ד) במדבר י"ח ה) דף פח: ו) דף פט. ז) ישעי' ס"ג ח) שם ל"ד

שאין היא חלקו של עשו. ולא היתה בגורלו של זה שכתוב בו איש יודע ציד איש שדה. לה יטמא באותן בגדי נקמה שעתיד להטמא בין אותן החילות. שכתוב בו לה יטמא. בעבורה. לפי שהיא שוכבת לעפר והוא מבקש להקימה. כמו שכתוב א) קומי אורי כי בא אורך:

לא יקרחה ק־חה בראשם. אמר רבי יוסי לא יקרחה בה"א. מה הטעם. אלא שמן העליון ההוא שהוא שמן משחת קודש. המשלים לכל שבעת הימים [א] כמו שנתבאר בהכתוב כי שבעת ימים ימלא את ידכם. שמן העליון ההוא יוסר ממנו ויוקרח אם הוא יפגם ראשו. לפי שראש אותו הכהן העליון הוא שמן העליון [ב] וע"כ לא נצרך לו להכהן שלמטה להראות בו בעצמו פגם כלל. ולפיכך כתוב בה"א .. ב) ובוא וראה כתוב כי שבעת ימים ימלא את ידכם. איזו שבעת ימים. הרי נתבאר שהמקום העליון ההוא שהוא כולל כל ששה האחרים נקרא שבעת ימים [ג] ונקרא תשובה .. ולפי שהכהן נתעטר באותה השבע שנקרא שבעת ימים. אם פוגם ראשו. שבעת ההיא שהיא כולל כלם תקריח ממנו כל אותה הקדושה של כלם השורה עליו. וע"כ נזהרו שלא יקרחו קרחה בראשם להמצא פגומים מהכל. ולפיכך צריך הכהן להמצא בשלמות יותר מהכל. כל שכן זה שהוא העליון מכלם. א"ר אבא כאן בה"א התחתונה. כאן בה"א העליונה. כהן גדול שהוא עליון מכלם בה"א העליונה [ד] שכתוב אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו וגו'. ומלא את ידו. שכתוב שבעת ימים ימלא את ידכם [ה] כהן אחר בה"א התחתונה. שכתוב לא יקרחה קרחה בראשם. וכתוב אחריו ולא יחללו שם אלהיהם. וזה ש"ם הוא ידוע [ו] ולפיכך כתוב והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבוש את הבגדים. כמו שאמרנו. ולפי שהוא קדוש כדמיון שלמעלה כתוב בו ומן המקדש לא יצא .. ובוא וראה כהן הגדול נצרך להתראות בפנים יפות בפנים מאירות בשמחה יותר מכלם. ואין נצרך שיתראה בו עצבות ורוגז. אלא הכל כדמיון שלמעלה. אשרי חלקו שעליו כתוב אני חלקך ונחלתך. וכתוב ה' הוא נחלתו. וע"כ צריך להתראות שלם בכל. בגופו ובבגדיו. שלא יפגם עצמו כלל כמו שנאמר:

רועה הנאמן

כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. פתח רועה הנאמן ואמר. מצוה זו שיקח כהן הגדול בתולה. וש"כ אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. ומפני מה נצרך שלא יקח אלא בתולה בלי פגם. אלא אשה היא כוס של ברכה. טעמו פגמו. והכהן המקריב קרבנות לפני ה' צריך שיהיה שלם בלי פגם. שלם באבריו בלי פגם. כי מומין פוסלים בכהנים. שלם בגופו. שלם באשתו. לקיים בו כלך יפה רעיתי ומום

מראה מקומות א) ישעי' ס' ב) דף סט:

דלאו איהי חולקיה דעשו. ולא הוות בעדביה דההוא דכתיב ביה איש יודע ציד איש שדה. לה יטמא באינון לבושין דנוקמא דזמין לאסתאבא בין אינון אוכלוסין. דכתיב ביה לה יטמא. בגינה. בגין דאיהי שכיבת לעפרא והוא בעי לאקמא לה. כמה דכתיב א) קומי אורי כי בא אורך:

לא יקרחה קרחה בראשם. רבי יוסי אמר לא יקרחה בה"א. מהי טעמא. אלא ההוא שמן עלאה דאיהו משח רבות קודשא. דאשלים לכל שבעה יומין [א] כמה דאתמר דכתיב כי שבעת ימים ימלא את ידכם. ההוא שמן עלאה אתעדי מניה ואתקרח אי איהו אפגים רישיה. בגין דרישא דכהנא עלאה ההוא שמן עלאה הוי [ב] וע"ד לא לבעי ליה לכהנא דלתתא לאחזאה ביה בגרמיה פגימו כלל. ובגין כך כתיב בה"א .. ב) ותא חזי כתיב כי שבעת ימים ימלא את ידכם. מאן שבעת ימים. הא אתמר ההוא אתר עלאה דהוא כללא דכל שיתא אחרנין אקרי שבעת ימים [ג] ואקרי תשובה .. ובגין דכהנא אתעטר בשבע דאקרי שבעת ימים. אי פגים רישיה. ההיא שבעת דאיהי כללא דכלהו אקרח מניה כל ההיא קדושה דכלהו דשריא עליה. וע"ד אזדהרו דלא יקרחו קרחה בראשם וישתכחו פגימין מכלא. ובגין כך כהנא בעי לאשתכחא בשלימו יתיר מכלא. כל שכן דאיהו עלאה מכלהו. א"ר אבא כאן בה"א תתאה. כאן בה"א עלאה. כהן גדול דאיהו עלאה מכלהו בה"א עלאה [ד] דכתיב אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו וגו'. ומלא את ידו. דכתיב שבעת ימים ימלא את ידכם [ה] כהנא אחרא בה"א תתאה. דכתיב לא יקרחה קרחה בראשם. וכתיב בתריה ולא יחללו שם אלהיהם. והאי ש"ם הא ידיעא איהו [ו] ובגין כך כתיב והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבוש את הבגדים. כמה דאמרן. ובגין דאיהו קדישא כגוונא דלעילא כתיב ביה ומן המקדש לא יצא .. ותא חזי כהנא עלאה בעי לאתחזאה בשפירו דאנפין בנהירו דאנפין בחידו יתיר מכלא. ולא בעי לאתחזאה ביה עציבו ורוגזא. אלא כלא כגוונא דלעילא. זכאה חולקיה דעליה כתיב אני חלקך ונחלתך. וכתיב ה' הוא נחלתו. וע"ד בעי לאתחזאה שלים בכלא. בגרמיה בלבושיה. דלא יפגים גרמיה כלל כמה דאתמר:

רעיא מהימנא

כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. פתח רעיא מהימנא ואמר. פקודא דא למיסב כהנא רבא בתולתא. הה"ד אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. ואמאי בעינן דלא יסב אלא בתולתא בלא פגימו. אלא אתתא איהי כוס דברכה. טעמו פגמו. וכהנא דקריב קרבנא קדם ה' בעי דליהוי איהו שלים בלא פגימו. שלים באברוי בלא פגימו. דמומין פסלין בכהני. שלים בגופיה. שלים בנוקביה. לקיימא ביה כלך יפה רעיתי ומום

זיו הזהר

פרשת אמור [א] זה עולם הבינה ששרשו ה הראשונה מן השם הוי"ה ב"ה שנקראת אם הבנים. כי זה העולם משלים בשפ[ע] לשבעת הימים. היינו לז' הספירות מן חסד עד מלכות: [ב] כהן העליון זו ספירת החסד. וראשו היינו ספירו[ת] הבינה: [ג] בינה היא הכולל לשש הספירות שאחריה מן חסד עד מלכות. כי מלכות היא עולם שלם בפ"ע. ובינה היא תשובה עד"[ה] הכתוב ולבבו יבין ושב ורפא לו: [ד] דעת רבי אבא לחלק בין כהן גדול ובין כהן הדיוט. שכה"ג פוגם בה"א העליונה שהיא בינה. וכה"[ה] פוגם בה"א התחתונה שהיא מלכות: [ה] זה מרמז שכה"ג נשפע מהבינה שנקראת שבעת הימים כנזכר לעיל: [ו] סתם שם מרמז על ספירו[ת]

מום אין כך. דקרבנא דורנא איהו. וצריכין ישראל לשלחא מנחתא דלהון למלכא על ידא גבר שלים. דאיהו בהפוכא סטרא אחרא. דהא ביד איש עתי פגים הוו שלחין ליה דורנא. דכתיב גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. דאלהים אחרים כלהו פגימין אינון — ע"כ ר"מ:

א) **ולא** יחלל זרעו בעמיו כי אני ה' מקדשו. תא חזי כל מאן דאפיק זרע לבטלה לא זכי למחמי אפי שכינתא ואקרי רע. דכתיב ב) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. האי מאן דאפיק ליה בידיה או באתתא אחרא דלא כשרא. ואי תימא דאפיק ליה באתתו דיליה דלא מתעברא הכי נמי. לא. אלא כמה דאמרן. ועל דא יבעי ב"נ מקב"ה דיזמין ליה אתתא כשרא דלא יפגים זרעיה. דמאן דאפיק זרעא באתתא דלא כשרא פגים ליה לזרעיה. ווי למאן דפגים זרעיה. ומה בשאר בני נשא כך. בכהנא דקאים לתתא כגוונא דלעילא בקודשא עלאה על אחת כמה וכמה. בעמיו. מהו בעמיו. דהא כתיב לעילא אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח. וכתיב ולא יחלל זרעו בעמיו. בהן מבעי ליה. מהו בעמיו. אלא מלה דא קלנא בעמיו. פגימו בעמיו. ועל דא כתיב כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. מעמיו ודאי. כלא כגוונא דלעילא [ז] כי אני ה' מקדשו. מהו מקדשו. אלא אנא הוא ההוא דאיהו מקדש ליה בכל יומא. ובג"כ לא יפגים זרעיה ולא ישתכח ביה פגימו. דהא אני ה' מקדשו. דאנא בעינא לקדשא ליה וישתכח קדישא בכלא. דקדישא ישתמש על ידא דקדישא. ג) תא חזי קב"ה ישתמש על ידא דכהנא. וישתכח קדישא כד אתי לשמשא. ובגין דקב"ה ישתמש על ידא דכהנא דאיהו קדישא. ישתמש כהנא על ידא דדכיא דאתקדש בדכיותיה. ומאי איהו. ליואי. אוף הכי בר נש אחרא ישתמש על ידא דדכיא אחרא [ח] בגין דישתכחון כלהו בקדושה לשמשא לקב"ה. זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי. דעלייהו כתיב ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי. כמה פרישן ישראל מכלא בקדושה לשמשא לקב"ה. הה"ד והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה':

דבר אל אהרן לאמר איש מזרעך לדורותם אשר יהיה בו מום לא יקרב וגו'. ר' יצחק אמר בגין דאיהו פגים. ומאן דאיהו פגים לא אתחזי לשמשא בקודשא. והא אוקמוה דב"נ דאשתכח פגים לית ביה מהימנותא. ואי פגימו אסהיד עליה. כל שכן כהנא דבעיא לאשתכחא שלים. מאריה דמהימנותא יתיר מכלא.. א"ר אלעזר תא חזי קב"ה אמר כל איש אשר יהיה בו מום לא יקרב. דהא קודשא דלעילא לא שריא באתר פגים.. כנסת ישראל אקרי שלם כד"א ומלכי צדק מלך שלם. ד) ויהי בשלם סכו. ובג"כ לא שריא כ"י אלא באתר שלים. וע"ד כל איש אשר יהיה בו מום לא יקרב. כגוונא דא קרבנא דביה מומא לא יתקריב. מאי טעמא. דכתיב כי לא לרצון יהיה לכם. ואי תימא הא קב"ה לא שריא אלא באתר תבירא במאנא תבירא. דכתיב ה) ואת דכא ושפל רוח. האי אתר שלים יתיר הוא מכלא. בגין דמאיך גרמיה

ומום אין כך. שהקרבן הוא מנחה. וצריכים ישראל לשלח מנחה שלהם להמלך ע"י אדם שלם. שזהו ההיפוך מן צד הטומאה. שהרי ביד איש עתי פגום היו שולחים לו המנחה. ככתוב גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. כי אלהים אחרים כלם פגומים הם — ע"כ ר"מ:

א) **ולא** יחלל זרעו בעמיו כי אני ה' מקדשו. בוא וראה כל מי שמוציא זרע לבטלה אינו זוכה לראות פני השכינה ונקרא רע. שכתוב ב) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. זה מי שמוציא זרעו בידו או באשה אחרת שאינה כשרה. ואפשר תאמר שאם מוציא זרעו באשתו שאינה ראויה להתעבר ג"כ כך. לא. אלא כמו שאמרנו. ועי"כ יבקש האדם מהקב"ה שיזמין לו אשה כשרה שלא יפגם זרעו. כי מי שמוציא זרעו באשה שאינה כשרה פוגם לו לזרעו. וי למי שפוגם זרעו. ואם בשאר אנשים כך. בהכהן שעומד למטה כדמיון שלמעלה בקדושה העליונה על אחת כמה וכמה. בעמיו. מהו בעמיו. שהרי כתוב למעלה אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח. וכתוב ולא יחלל זרעו בעמיו. בהן צריך לומר. מהו בעמיו. אלא שדבר זה בזיון בעמיו. פגם בעמיו. ועל כן כתוב כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. מעמיו ודאי. הכל כדמיון שלמעלה [ז] כי אני ה' מקדשו. מהו מקדשו. אלא אני הוא זה המקדשו בכל יום. ולפיכך אל יפגם זרעו ולא ימצא בו פגם. שהרי אני ה' מקדשו. שאני רוצה לקדש לו שימצא קדוש בכל. שהקדוש ישתמש על ידי קדוש. ג) בוא וראה הקב"ה ישתמש על ידי הכהן. וצריך להמצא קדוש כשבא לשמש. ולבעבור שהקב"ה ישתמש על ידי הכהן שהוא קדוש. ישתמש הכהן על ידי טהור שנתקדש בטהרתו. ומי הוא. זה הלוי. וכמו כן איש אחר ישתמש על ידי טהור אחר [ח] כדי שיהיו נמצאים כלם בקדושה לשמש להקב"ה. זכאים הם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. שעליהם כתוב ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי. כמה נבדלים ישראל מכלם בקדושה לשמש להקב"ה. זש"כ והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה':

דבר אל אהרן לאמר איש מזרעך לדורתם אשר יהיה בו מום לא יקרב וגו'. ר' יצחק אמר לפי שהוא פגום. ומי שהוא פגום אינו ראוי לשמש בקודש. והרי ביארו שהאיש שנמצא פגום אין שורה עליו קדושת האמונה. וזה הפגם מעיד עליו. כל שכן הכהן שצריך להמצא שלם. שהוא בעל האמונה יותר מכלם.. א"ר אלעזר בוא וראה הקב"ה אמר כל איש אשר יהיה בו מום לא יקרב. שהרי קדושה העליונה אינה שורה במקום פגום.. כנסת ישראל נקראת שלם כמש"כ ומלכי צדק מלך שלם. וכתוב ד) ויהי בשלם סכו. ולפיכך אין השכינה שורה אלא במקום שלם. ועי"כ כל איש אשר יהיה בו מום לא יקרב. כדמיון זה קרבן אשר בו מום אל יקרב. מה הטעם. שכתוב כי לא לרצון יהיה לכם. ואם תשאל הרי הקב"ה אינו שורה אלא במקום שבור בכלי שבור. שכתוב ה) ואת דכא ושפל רוח. מקום זה הוא שלם יותר מהכל. לפי שמשפיל עצמו

מראה מקומות א) דף ל. ב) תלים ה' ג) דף ל: ד) תלים ע"ו ה) ישעי' נ"ז

זיו הזהר

מלכות: [ז] פי' שמדת המלכות נקראת בתולת ישראל ועליה כתוב גן נעול אחותי כלה: [ח] כל איש הנוטל ידיו ע"י איש אחר יהיה האחר איש טהור שכבר נטל ידיו:

עצמו להשרות עליו גאות שעל הכל. גאות העליונה. וזו היא שלמות. אבל לא כתוב ואת עור ושבור וחרום ושרוע. אלא ואת דכא ושפל רוח. מי שמשפיל עצמו הקב"ה זוקף אותו. ולפיכך הכהן שעומד למטה כדמיון שלמעלה צריך להיות שלם יותר מכלם. ולא יתראה פגום. וע"כ הזהיר להם לכהנים איש מזרעך לדורתם אשר יהיה בו מום לא יקרב להקריב וגו':

א) **אמר** אליהם לדרתיכם כל איש אשר יקרב וגו' וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההיא מלפני. א"ר יצחק מהו מלפני. אלא זה עולם הבא. העולם שכל החיים קימים שם [ט] ד"א זה הצינור העליון. נהר שמימיו אין נפסקים לעולם [י] והכל אחד. שזה הוא השואב כל עדונים של עולם הבא [יא] ומאותן עדונים העליונים תכרת נפש הזאת מהמקום שאותו נועם ה' שם. וזהו מלפני.

ב) ר' אבא אמר הרי ביארנו שכאשר נגזר על האדם שיגרע מזה העולם. מאותה שעה והלאה מתקנים מקום לנשמת האדם ההוא במקום עליון. ומקום להרוח שלו בגן העדן. ומקום לנפשו שתנוח ותתענג בזמן שמשוטטת והולכת בעולם הזה. ובשבתים ור"ח ומועדים עולים למעלה הרוח והנפש להתענג מעדונים העליונים. ולנפשות הרשעים ג' אופני עונש יש להם. יש נפש שאין לה מנוחה. ויש נפש שתכלה ותכרת עם הגוף. ויש נפש שאינה נכרתת עם הגוף. רק נכרתת ממקום העליון. נפש שאין לה מנוחה. זו היא שכתוב בה ג) ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע. זו היא ההולכת ומשוטטת ומתגלגלת בכל העולם [יב] ואין לה מנוחה כלל יומם ולילה. וזה הוא עונש הגדול מהכל. נפש הנכרתת עם הגוף. זו היא שכתוב בה והכרתי אותה מקרב עמה. ולזאת אין נשאר לה זכר כלל. נפש שאינה נכרתת עם הגוף רק שנכרתת ממקום העליון. זו היא שכתוב בה ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני ה'. מהו מלפני. שלא ישרה עליה הרוח. וכאשר הרוח אינו שורה עליה אין לה התחברות כלל במה שלמעלה. ואינה יודעת כלל מאותן הענינים של העולם ההוא. וזאת היא נפש כנפש הבהמה—:

ד) **ובת** כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל. פתח זקן ההוא ואמר. דברי התורה ענינים נסתרים הם. והרבה הם עניני חכמה הנסתרים בכל דבור ודבור של התורה. ומובנים הם אצל החכמים היודעים דרכי התורה. כמו שיש כהן גדול וסגן וכהן סתם ואיש כהן. כך יש נשמה ורוח ונפש וגוף. ובת כהן כי תהיה לאיש זר. זו הנשמה הקדושה שנמשכת ממקום עליון ונכנסת לתוך סתרו של עץ החיים. וכאשר רוחו של הכהן העליון מנשב ונותן נשמות בעץ הזה. פורחות משם אותן הנשמות ונכנסות באוצר אחד. וי לעולם שאין יודעים האנשים להשמר. שהם ממשיכים המשכה עם יצרם הרע שהוא איש זר [יג] ובת כהן הזאת פרחת למטה ומוצאת הבנין שלה באיש זר. ולפי שהוא רצון רבונה נכנסת שם ונכפפת ואין יכולה לשלט [יד] ואין יכולה להשתלם בעולם הזה

גרמיה למשרי עליה גאותא דכלא. גאותא עלאה. ודא הוא שלים. אבל לא כתיב ואת עור ושבור וחרום ושרוע. אלא ואת דכא ושפל רוח. מאן. דמאיך גרמיה קב"ה זקיף ליה. ובג"כ כהנא דקאים לתתא כגוונא דלעילא בעי למהוי שלים יתיר מכלא. ולא יתחזי פגים. וע"ד אזהר להו לכהני איש מזרעך לדורתם אשר יהיה בו מום לא יקרב להקריב וגו':

א) **אמר** אליהם לדרתיכם כל איש אשר יקרב וגו' וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההיא מלפני. א"ר יצחק מהו מלפני. אלא דא עלמא דאתי. ההוא דכל חיין קיימין תמן [ט] ד"א דא צינורא עלאה. נהר דלא פסקין מימוי לעלמין [י] וכלא חד. ודא איהו דנטיל כל עדונין דעלמא דאתי [יא] ומאינון עדונין עלאין תשתצי נפשא דא מאתר דההוא נועם ה' תמן. ודא איהו מלפני.

ב) ר' אבא אמר הא אוקימנא דבר נש כד אתגזר עליה למגרע מהאי עלמא. מההיא שעתא ואילך מתתקנא דוכתא לנשמתא דההוא ב"נ באתר עלאה. ודוכתא לרוח בגנתא דעדן. ודוכתא לנפש לנייחא ולאתהנאה בשעתא דמשטטא ואזלא בהאי עלמא. ובשבתי וירחי וזמני סלקין לעילא לאתהנאה מעדונין עלאין. ולנפשא דחייביא תלת גווני עונשא אית להו. אית נפש דלית לה נייחא. ואית נפש דאשתציאת עם גופא. ואית נפש דלא תשתצי עם גופא. ותשתצי מאתר עלאה. נפש דלית לה נייחא. האי איהי דכתיב בה ג) ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע. דא איהי דאזלא ומשטטא ומתגלגלא בכל עלמא [יב] ולית לה נייחא כלל יממא ולילי. ודא איהו עונשא יתיר מכלא. נפש דאשתציאת עם גופא. דא איהי דכתיב בה והכרתי אותה מקרב עמה. ולהאי לית לה דוכרנו כלל. נפש דלא תשתצי עם גופא. ותשתצי מאתר עלאה. דא איהי דכתיב בה ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני ה'. מהו מלפני. דלא שריא עלה רוחא. וכד רוחא לא שריא עלה לית לה שותפי כלל במאי דלעילא. ולא ידעת מאינון מלין דההוא עלמא כלל. והאי איהי נפש כדבעירי —:

ד) **ובת** כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל. פתח ההוא סבא ואמר. מלין דאורייתא מלין סתימין אינון. וכמה אינון מלין דחכמתא דסתימין בכל מלה ומלה דאורייתא. ואשתמודען אינון לגבי חכימין דידעין אורחי דאורייתא. כמה דאית כהן גדול וסגן וכהן סתם ואיש כהן. הכי אית נשמתא ורוחא ונפשא וגופא. ובת כהן כי תהיה לאיש זר. דא נשמתא קדישא דאתמשכת מאתר עלאה ועאלת לגו סתימו דאילנא דחיי. וכד רוחא דכהנא עלאה נשבא ויהיב נשמתין באילנא דא. פרחין מתמן אינון נשמתין ועאלין באוצר חד. ווי לעלמא דלא ידעין בני נשא לאסתמרא. דקא משכין משיכו בהדי יצר הרע דאיהו איש זר [יג] והאי בת כהן פרחת לתתא ואשכחת בנינה באיש זר. ובגין דאיהו רעותא דמארה עאלת תמן ואתכפיאת ולא יכילת לשלטאה [יד] ולא אשתלימת בהאי עלמא

מראה מקומות א) תרומה ק"ע: ב) שם קמב: ג) שמואל א' כ"ה ד) משפטים לה

זיו הזהר

[ט] זה עולם הבינה; [י] זו ספירת היסוד המעביר מימי השפע לעולם המלכות; [יא] פי' שהשפע הבאה מעולם הבינה נאספת להיסוד וממנו להמלכות; [יב] ולפעמים מתגלגלת בגוף של בריה נמוכה ושפלה שלא ממין האנושי עד תם עונשה; [יג] זר מן הקדושה כי נכנסה בכח אל נכר שהוא כח הטומאה; [יד] אין לה שליטה לסרב ולהשתמט;

למא. כד נפקת מניה היא בתרומת הקדשים לא
אכל כשאר כל נשמתין דאשתלימו בהאי עלמא. תו
ית בהאי קרא ובת כהן כי תהיה לאיש זר. עלובתא
יהי נשמתא קדישא כי תהיה לאיש זר. דקא
תמשכת על גיורא דאתגייר. ופרחת עליה מגן עדן באורח
תים על בנינא דאתבני מערלה מסאבא. דא הות
איש זר.. ואיהי בתרומת הקדשים לא תאכל. עד דעביד
בה קב"ה מאי דעביד —:

) **ובת** כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה וגו'.
אמר ההוא סבא בת כהן הא אוקימנא מלה
א [טו] אלמנה מההוא גופא קדמאה. וגרושה דלא
אלת לפרגודא דמלכא [טז] ואתעקרת מעלמא
דכורא. בגין דלא עביד תולדין לאפשא בעלמא. וכל אינון
לא קיימי בעלמא דדכורא לא אית להו ביה חולקא.
וא אשתמיט ואעקר גרמיה מעלמא דדכורא. לא אית
יה חולקא ביה. וע"ד איהי גרושה. וזרע אין לה. דאי הוה
רע לא אתעקר מניה ולא הוה נחית לעלמא
נוקבא. ושבה אל בית אביה. מאן בית אביה. דא עלמא
נוקבא. דההוא עלמא בית אביה אקרי [יז] וההוא
וקבא דהוה אתתקן לאשתמשא ביה אתהפיך. איהו
חית לתתא וההוא נוקבא סליק לעילא. כנעוריה. כההוא
מנא דכתיב ב) אני היום ילדתיך. ילדתיך ודאי. ישוב
ימי עלומיו כמה דהוה מתליסר שנין ולעילא [יח]
י זכאת לאתתקנא [יט] הואיל ושבה אל בית אביה מלחם
ביה תאכל. תתענג מההוא ענוגא דעלמא
נוקבא. דאכלי מנהמא דאבירים דנחית מלעילא. אבל לאסתכלא
לאתהני במה דאתהנון שאר צדיקיא לא יכלא. בגין דהוה
ר לתמן. ועל דא לא אכיל קדש. אבל אכיל תרומה
איהו בעלמא דנוקבא [כ] ומגו דאיהי מעלמא
נוקבא לא אכיל ליה אלא בליליה. דכתיב ובא השמש
טהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא. דהא קדש
איהו מעלמא דדכורא לא אתאכיל אלא ביום..
כד רוחין נפקדין באינון זמנין ידיען דפקדין
בי קברי. אינון לא פקדין. דהא לא זכאן לעלמא
קדש. דכתיב וכל זר לא יאכל קדש. ואי לא זכה
הוא רוחא לאתתקנא כדקא יאות כיון דאהדר בגלגולא [כא]
אפילו בההוא אתר דתרומה לא אכיל. וזר אקרי אפילו
עלמא תתאה ולא אכיל בה:

ג) רבי אבא אמר ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה
זרע אין לה וגו'. זכאה חולקיהון דישראל מכל עמין
נכו"ם. דהא קב"ה כד ברא עלמא לא ברא ליה אלא
בגיניהון דישראל. בגין דיקבלון אורייתא בטורא דסיני. ויתדכון
בכלא וישתכחון זכאין קמיה. תא חזי כד אשתלים
האי עלמא בהו בישראל כגוונא דלעילא. וההוא אדם אתנעיץ
בארעא ורומיה מטי עד לית שמיא. בעא קב"ה לאשלפא
שמתא קדישא מעילא לתתא. בגין דיתאחיד
יתקשר דא בדא. הה"ד וייצר ה' אלהים את האדם עפר
ן האדמה וגו'. למהוי קשיר דא בדא וישתכח שלים
גוונא דלעילא. וישלים ויתקין גרמיה הכי. ובגין כך ברא
יה דכר ונוקבא למהוי שלים. ואימתי אקרי בר נש שלים
כגוונא

הזה. כאשר תצא מזה העולם היא בתרומת הקדשים לא תאכל כשאר כל הנשמות הנשתלמות בעולם הזה. עוד יש לרמז במקרא זה ובת כהן כי תהיה לאיש זר. עלובה היא הנשמה הקדושה כי תהיה לאיש זר. כאשר נמשכת על הגר שנתגייר. ופורחת עליו מגן העדן בדרך נסתר על הבנין שנבנה מערלה טמאה. זו היא שהיתה לאיש זר.. והיא בתרומת הקדשים לא תאכל. עד שיעשה בה הקב"ה מה שנצרך לעשות —:

א) **ובת** כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה וגו'.
אמר הזקן ההוא בת כהן הרי ביארנו ענין זה [טו] אלמנה מן הגוף הראשון ההוא. וגרושה שאינה נכנסת דרך פרוכת המלך [טז] ונדחית מהעולם של בחינת זכר. לפי שלא העמיד תולדות להרבות בעולם. וכל אותן שאין קימות בהעולם של בחי' זכר אין להן חלק בו. הוא השתמט ועקר עצמו מהעולם של בחי' זכר. לכך אין לו חלק בו. וע"כ היא גרושה. וזרע אין לה. שאם היה לה זרע לא היתה נעקרה ממנו לרדת להעולם של בחי' נקבה. ושבה אל בית אביה. איזה בית אביה. זה העולם של בחי' נקבה. שאותו העולם בית אביה נקרא [יז] ואותה הנקבה שהיתה מזומנת לו להשתמש בה נהפכת. הוא יורד למטה ונקבה ההיא עולה למעלה. כנעוריה. כאותו הזמן שכתוב ב) אני היום ילדתיך. ילדתיך ודאי. ישוב לימי עלומיו כמו שהיה משלש עשרה שנה ומעלה [יח] אם תזכה להתתקן [יט] הואיל ושבה אל בית אביה מלחם אביה תאכל. תתענג מענג ההוא של העולם שהוא בחי' נקבה. שאוכלים לחם אבירים היורד מלמעלה. אבל להסתכל וליהנות ממה שנהנים שאר הצדיקים בל תוכל. לפי שהיה זר לשם. ועל כן אל תאכל קדש. אבל תאכל תרומה שהיא בהעולם של בחי' נקבה [כ] וכיון שהיא מהעולם של בחי' נקבה אל תאכלנו אלא בלילה. שכתוב ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא. שהרי קדש שהוא מהעולם של בחי' זכר אינו נאכל אלא ביום.. וכאשר הרוחות פוקדים באותן זמנים הידועים שפוקדים לבתי הקברות. הם אין פוקדים. שהרי לא זכו להעולם של קדש. שכתוב וכל זר לא יאכל קדש. ואם לא זכה רוח ההוא להתתקן כראוי כאשר חזר בגלגול [כא] אז אפילו במקום ההוא של תרומה אינו אוכל. וזר נקרא אפילו לעולם התחתון ואינו אוכל שם:

ג) רבי אבא אמר ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה וגו'. אשרי חלקם של ישראל מכל העמים עכו"ם. שהרי כשברא הקב"ה את העולם לא בראו אלא בשביל ישראל. לבעבור שיקבלו התורה בהר סיני. ויטהרו בכל ויהיו נמצאים זכאים לפניו. בוא וראה כאשר נשתלם עולם הזה עם ישראל כדמיון שלמעלה. ואדם ההוא הוצג בארץ וגובהו הגיע עד רום השמים. בקש הקב"ה להוציא נשמה קדושה מלמעלה ולשלחה למטה. כדי שיתאחר ויתקשר זה בזה. וש"כ וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה וגו'. להיות נקשר זה בזה וימצא בשלמות כדמיון שלמעלה. וישלים ויתקן עצמו כך. ולפיכך ברא אותו זכר ונקבה להיות בשלמות. ומתי נקרא האדם שלם
כדמיון

ראה מקומות א) משפטים קא. ב) תלים ב' ג) ויקרא ז.

זיו הזהר

[טו] שמרמז על הנשמה: [טז] הרקיע שדרך בו נכנסות הנשמות לעולם העליון נקרא פרוכת: [יז] היינו עולם המלכות שנקרא בית להתפארת שהוא העולם של בחי' זכר: [יח] פי' שבא פעם שנית לעוה"ז בגלגול וניתן לו הכח של איש גדול הראוי להוליד: [יט] פי' להוליד בנים בגלגול הזה: [כ] פי' שיונקת רק מעולם המלכות: [כא] שגם עתה לא הוליד בנים:

כדמיון שלמעלה. בשעה שמזדווג עם בת זוגו באחדות בחדוה ברצון. ויולדו ממנו ומזוגתו בן ובת. אז הוא אדם שלם כדמיון שלמעלה. ונשתלם הוא למטה כדמיון השם הקדוש העליון [כב] ואז השרה לשם הקדוש העליון עליו. והאיש שאינו רוצה להשלים שם הקדוש למטה [כג] מוטב לו שלא היה נברא. שהרי אין לו חלק כלל בהשם הקדוש. וכאשר תצא נשמתו ממנו אינה נקשרת בהשם הקדוש כלל. שהרי המעיט דמות רבונו. עד שחוזרת בגלגול ותתתקן בכל. זש"כ ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וגו'. ובת כהן. זו הנשמה הקדושה שנקראת בתו של מלך. שהרי ביארו שהנשמה הקדושה נולדת מן הזדוגות המלך הקדוש עם מדת מלכותו. ולכך כמו שהגוף שלמטה הוא מן זכר ונקבה. כמו כן היא הנשמה שלמעלה. כי תהיה אלמנה. מזה הגוף שנתקשרה בו וימת. וגרושה. שנתגרשה מן החלק ההוא של השם הקדוש. וכל כך למה. לפי שזרע אין לה להמצא כדמיון שלמעלה ולהתקשר בהשם הקדוש. ושבה אל בית אביה. מהו ושבה. ושבה סתם להתתקן כמקדם [כד] ואז ושבה אל בית אביה. זה הקב"ה. כנעוריה. כמקדם מלחם אביה תאכל. להתענג שם בענג המלך. מכאן ולהלאה וכל זר לא יאכל קדש. מי הוא הזר. זה שלא הקים שם הקדוש למטה [כה] ואין לו חלק בו. לא יאכל קדש. אין לו חלק בהענג שלמעלה שיש בו ענין אכילה. ככתוב א) אכלו רעים וגו'. אכילה שלמעלה היינו ענג של הקב"ה:

ב) **שור** או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו וגו'. א"ר יוסי דין אדם ודין בהמה אחד הוא. אדם. ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר. בהמה. והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה'. כדי שיעבור עליהם שבת אחד. ג) ר' חייא אמר בוא וראה אדם שנולד לא נתמנה עליו הכח שלמעלה עד שנימול. כיון שנימול נתעורר עליו התעוררות הרוח שלמעלה. כשזוכה לעסוק בתורה נתעורר עליו התעוררות יותר. כשזוכה לקיים מצות התורה נתעורר עליו עוד יותר התעוררות [כו] זכה ונשא אשה. זכה והוליד בנים ומלמדם דרכי המלך הקדוש. הרי אז הוא אדם שלם. שלם בכל. אבל בהמה שנולדה אותו הכח שיש לה בסופה בא לה בשעה ההיא שנולדה והכח נתמנה אז עליה. ולפיכך כתוב שור או כשב או עז כי יולד. עגל או טלה או שעיר או גדי לא נאמר. אלא שור או כשב או עז. השם שיש לה בסופה יש לה בשעה שנולדה. והיה שבעת ימים תחת אמו. בשביל שיתישב בו כח ההוא ויתקים בו. ובמה יתקים בו. כאשר ישבן עליו שבת אחד. ואי לא לא יתקים. ולאחר שיתקים בו כח ההוא כתוב ירצה לקרבן אשה לה'. בהכח של שבת אחד שעבר עליו. והאדם בהכח של שבת אחד מתקים בו התעוררות עולם ההוא והכח שלו. לאחר שנימול נתעורר עליו התעוררות רוח העליון. והשכינה עוברת עליו ורואה אותו ברושם הקדוש. נתעוררת עליו ושורה עליו הרוח של עולם ההוא הקדוש. כמש"כ ד) ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך וגו'. בדמיך. בשני דמים. ואם תשאל הינה שם כשיצאו ישראל ממצרים שהיה

כגוונא דלעילא. בשעתא דאזדווג בבת זוגיה באחדותא בחדוותא ברעותא. ויפיק מניה ומנוקביה בן ובת. כדין הוא ב"נ שלים כגוונא דלעילא. ואשלים הוא לתתא כגוונא דשמא קדישא עלאה [כב] וכדין אשרי שמא קדישא עלאה עליה. ובר נש דלא בעי לאשלמא שמא קדישא לתתא [כג] טב ליה דלא אתברי. דהא לית ליה חולקא כלל בשמא קדישא. וכד נפקא נשמתיה מניה לא אתאחדא ביה כלל. דהא אזעיר דיוקנא דמאריה. עד דאתהדרא ואתתקנת בכלא. הה"ד ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וגו'. ובת כהן. דא נשמתא קדישא דאתקרי ברתא דמלכא. דהא אוקמוה דנשמתא קדישא מזווגא דמלכא ומטרוניתא נפקת. ובג"כ כמה דהיך גופא דלתתא מדכר ונוקבא. אוף הכי נשמתא לעילא. כי תהיה אלמנה. מהאי גופא דאזדווגת ביה ומית. וגרושה. דאתרכה מההוא חולקא דשמא קדישא. וכל כך למה. בגין דזרע אין לה לאשתכחא כגוונא דלעילא ולאתקשרא בשמא קדישא. ושבה אל בית אביה. מאן ושבה. ושבה סתם לאתתקנא כמלקדמין [כד] וכדין ושבה אל בית אביה. דא קב"ה. כנעוריה. כקדמיתא מלחם אביה תאכל. לאתענגא בענוגא דמלכא. מכאן ולהלאה וכל זר לא יאכל קדש. מאן הוא זר. האי דלא אוקים שמא קדישא לתתא [כה] ולית ליה ביה חולקא. לא יאכל קדש. לית ליה חולקא בענוגא דלעילא דאית ביה אכילה. דכתיב א) אכלו רעים וגו'. אכילה דלעילא ענוגא דקב"ה הוא:

ב) **שור** או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו וגו'. א"ר יוסי דין אדם ודין בהמה חד הוא. אדם. ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר. בהמה. והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה'. בגין דיעבר עלייהו שבת חד. ג) ר' חייא אמר תא חזי בר נש דאתיליד לא אתמנא עליה חילא דלעילא עד דאתגזיר. כיון דאתגזר אתער עליה אתערותא דרוחא דלעילא. זכי לאתעסקא באורייתא אתער עליה אתערותא יתיר. זכי ועביד פקודי אורייתא אתער עליה אתערותא יתיר [כו] זכי ואתנסיב. זכי ואוליד בני ואוליף לון ארחוי דמלכא קדישא. הא כדין הוא אדם שלים שלים בכלא. אבל בהמה דאתילידת ההיא חילא דאית לה בסופא אית לה בההיא שעתא דאתילידת ואתמנא עליה. ובגין כך כתיב שור או כשב או עז כי יולד. עגל או טלה או שעיר או גדי לא אתמר. אלא שור או כשב או עז. ההוא דאית ליה לסופא אית ליה בשעתא דאתיליד. והיה שבעת ימים תחת אמו. בגין לאתיישבא ביה ההוא חילא ואתקיים ביה ובמה יתקיים ביה. כד ישרי עליה שבת חד. ואי לא לא יתקיים. ולבתר דיתקיים ביה ההוא חילא כתיב ירצה לקרבן אשה לה'. בקיומא דשבת חד דאעבר עליה. וב"נ בקיומא דשבת חד אתקיים ביה אתערותא דההוא עלמא וחילא דיליה. בתר דאתגזר אתער עליה אתערותא דרוחא עלאה וכנסת ישראל אעבר עליה וחמאת ליה ברשימא קדישא. אתער עליה ושריא עליה רוחא דההוא עלמא קדישא. כד"א ד) ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך וגו'. בדמין בתרי דמא. ואי תימא התם כד נפקו ישראל ממצרים דשכיח

מראה מקומות א) שיר ה' ב) דף נא. ג) דף נא: ד) יחזקאל ט"ז

זיו הזהר

[כב] היינו השם הוי"ה ב"ה. ב' אותיות הראשונות נקראות אב ואם. וב' אותיות האחרונות נקראות בן ובת: [כג] היינו להיות אב וא... עם הולדת בן ובת: [כד] דורש משמעות ושבה סתם בשני אופנים. ששבה לעוה"ז בגלגול. ושאם תתקן הפגם ע"י הולדת בן וב... אז תזכה לושבה אל בית אביה כמקדם. פי' להקב"ה היינו עולם המלכות עלמא דנוקבא שהיא בית להתפארת עלמא דדכורא. ולשם יושפ... לה הארה מענג המלך היינו מעלמא דדכורא: [כה] שאם גם בגלגול לא הוליד בן ובת: [כו] היינו כשנעשה בר מצוה בן י"ג שנה...

דשכיח ביניהו דם פסח ודם מילה. כדין כתיב בדמיך חיי. הכא מהו בדמיך. אלא תרין חד דמילה וחד דפריעה. חד דגזירו דכנסת ישראל. וחד דפריעה בצדיק יסוד עולם. ואלין תרין דמין דב"נ קאים בגינייהו בקיומא דעלמא דאתי. הה"ד בדמיך חיי — :

א) **ושור** או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד. א"ר יוסי כתרגומו לה ולברה. דעקרא דאמא למנדע ברה. דאזיל בתרה ולא אזיל בתר אבוה. והכן לא ידעינן מאן הוא. לא תשחטו ביום אחד. א"ר יהודה מאי טעמא. אי תימא משום עגמת נפש דבעירא. ניכוס להאי בביתא חד ולהאי בביתא אחרא. או להאי השתא ולהאי לבתר. א"ל אית מאן דשרי ולאו הכי. אלא ביום אחד ממש. תא חזי תנינן יפה תענית לחלום כאש לנעורת. ועקרא דתעניתא בהאי יומא ממש ולאו ביומא אחרא. מאי טעמא. בגין דלית לך יום לתתא דלא שלטא ביה יומא אחרא עלאה. וכד איהו שארי בתעניתא דחלמא אוליפנא דהאי יומא לא אתעדי עד דאתבטל ההיא גזרה. ואי דחי ליה ליומא אחרא. הא שולטנא דיומא אחרא הוא. ולא עאל יומא ביומא אחרא דחבריה. כהאי גוונא לית לך יום דלא אתמנא עליה יומא עלאה לעילא [כז] ובעי בר נש לאסתמרא דלא יעביד פגימו בהאי יומא ולא יתפגים קמי שאר יומין אחרנין. ותאנן בעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא. אי ב"נ עביד עובדא לתתא כדקא יאות. הכי אתער חילא כדקא יאות לעילא. עביד ב"נ חסד בעלמא אתער חסד לעילא ושארי בההוא יומא ואתעטר ביה בגיניה [כח] ואי אתדבר ב"נ ברחמי לתתא אתער רחמי על ההוא יומא ואתעטר ברחמי בגיניה. וכדין ההוא יומא קאים עליה למהוי אפטרופא בגיניה בשעתא דאצטריך ליה. כגוונא דא בהפוכא דדא. אי עביד ב"נ עובדא דאכזרי הכי אתער בההוא יומא ופגים ליה. ולבתר קאים עליה לאכזרי לשיצאה ליה מעלמא. בהאי מדה דב"נ מודד בה מודדין ליה תנן. דישראל אכזרית אתמנע מנייהו מכל שאר עמין. ולא יתחזון מנייהו עובדא בעלמא. דהא כמה מארי דעיינין קיימין עליה דב"נ בהאי עובדא דיליה. זכאה מאן דאחזי עובדא דכשרא לתתא. דהא בעובדא תליא מלתא בכלא לאתערא מלה אחרא:

ב) **ולא** תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל וגו'. א"ר שמעון כל קדושה דאיהי בלשון הקודש יחיד אסיר למימר ליה. בגין דלשון הקודש שכינתא מתחברא בהדיה. ובכל קדושה דשכינתא אתיא לאו איהי אלא בעשרה. דכתיב ונקדשתי בתוך בני ישראל וגו'. בני ישראל אינון לשון הקודש ודאי. ולא שאר עמין דאית לון לישן אחרא. קדושא דסדרא די בסופא איהי תרגום כמה דאוקימנא. ודא אפילו יחיד יכיל לומר לה אינון מלין דתרגום. אבל מלין דלשון הקודש דקדושה לאו אינון אלא בעשרה. ואי תימא הא קדושתא דקדיש דאיהו תרגום אמאי לאו איהי ביחיד. תא חזי קדושתא דא לאו איהי כשאר קדושאן דאינון משלשין. אבל קדושתא דא איהי

שהיה בהם דם פסח ודם מילה. כתוב בהם בדמיך חיי. אבל כאן מהו בדמיך. אלא שני דמים של מילה ושל פריעה. של מילה תיקונו במדת המלכות. ושל פריעה בהמדה שנקראת צדיק יסוד עולם. ואלו שני דמים האדם מתקיים בעבורם בקיום העולם הבא. זש"כ בדמיך חיי — :

א) **ושור** או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד. א"ר יוסי כתרגומו. לה ולבנה. שהאם היא העיקר להכיר את בנה. שהולך אחריה ואינו הולך אחר אביו. ואין אנו יודעים מי הוא. לא תשחטו ביום אחד. א"ר יהודה מה הטעם. אפשר תאמר משום עגמת נפש של הבהמה. נשחוט להאם בבית אחד ולבנה בבית אחר. או להאם עכשו ולבנה אח"כ. א"ל יש מי שמתיר כך ואינו כן. אלא הטעם משום יום אחד ממש. בוא וראה למדנו שיפה תענית לחלום כאש לנעורת. ועיקר התענית באותו יום ממש ולא ביום אחר. מה הטעם. לפי שאין לך יום למטה שלא ישלט בו יום אחר עליון. וכאשר שורה האיש בתענית חלום למדנו שיום הזה אינו עובר עד שנתבטלה גזרה ההיא. ואם מדחה אותו ליום אחר. הרי אז ממשלת יום אחר הוא. ואין יום אחר נכנס ביום אחר חברו. כדמיון זה אין לך יום שלא נתמנה עליו יום עליון למעלה [כז] וצריך האדם להשמר שלא יעשה פגם בזה היום ולא יופגם לפני שאר ימים האחרים למעלה. ולמדנו בעשיה שלמטה נתעוררה עשיה שלמעלה. אם האדם עושה עשיה למטה כראוי. כך נתעורר הכח למעלה כראוי. עושה אדם חסד בעולם נתעורר חסד למעלה ושורה ביום ההוא ונתעטר בו בשבילו [כח] ואם מתנהג אדם ברחמים למטה נתעורר רחמים על היום ההוא ונתעטר ברחמים בשבילו. ואז יום ההוא עומד עליו להיות בעזרו בשעה שיצטרך לו. כדמיון זה הוא בהיפוכו של זה. אם עושה אדם מעשה אכזר נתעורר כן ביום ההוא למעלה ופוגם אותו. ואח"כ עומד עליו כאכזר להכריתו מן העולם. באותה מדה שאדם מודד בה מודדין לו למדנו. שישראל אכזרית נמנעה מהם יותר משאר אומות. ובל יראה מהם מעשה אכזר בעולם. שהרי כמה בעלי עינים עומדים אצל האדם באלו המעשים שלו. זכאי הוא מי שמראה מעשים טובים למטה. שהרי כל דבר תולה בעשיה לעורר פעולה אחרת:

ב) **ולא** תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל וגו'. א"ר שמעון כל קדושה שהיא בלשון הקודש יחיד אסור לאמרו. לפי שלשון הקודש השכינה מתחברת עמו. ובכל קדושה שהשכינה באה אינה אלא בעשרה. שכתוב ונקדשתי בתוך בני ישראל וגו'. בני ישראל להם הוא לשון הקודש בודאי. ולא שאר אומות שיש להם לשון אחר. קדושת ואתה קדוש שלבסוף היא תרגום כמו שביארנו. וזאת אפילו יחיד יכול לומר לה אלו דברי התרגום. אבל דברי הלשון קודש של הקדושה אינם אלא בעשרה. ואם תשאל הרי קדושת הקדיש שהוא תרגום מדוע אין הוא ביחיד. בוא וראה קדושה זו אינה כשאר קדושות שהן משולשות. אבל קדושה זו היא

מראה מקומות א) דף לג. ב) תרומה קכ"ט:

זיו הזהר

[כז] יום עליון היינו כח איזו ספירה מן הז' ספירות שמן חסד עד מלכות: [כח] פי' שהאדם מעורר במעשיו הטובים שהספירה ההיא תתעטר בשפע מלמעלה מעלה:

היא עולה בכל הצדדים למעלה ולמטה ובכל צדדי האמונה. ומשברת מסגרות וחותמות של ברזל וקליפות רעות. וזה הוא שבח שנתעלה בו כבוד הקב"ה יותר מן שבח אחר. והתעלות הזאת יתרה מהכל. מה הטעם. לפי שהוא גורם להכניע לצד הטומאה ושיתעלה כבוד הקב"ה על הכל. ואנו צריכים לאמרה בהלשון של צד הטומאה. ולענות בקול חזק אמן יהא שמיה רבא מברך. כדי שישבר כח צד הטומאה. ויתעלה הקב"ה בכבודו על הכל. וכאשר נשבר ע"י קדושה זו הכח של צד הטומאה. נתעלה הקב"ה בכבודו וזוכר את בניו וזוכר שמו. ולפי שהקב"ה נתעלה בכבודו בקדושה זו אין היא אלא בעשרה —:

רועה הנאמן

א) **ולא** תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל וגו'. מצוה זו לקדש אותו בכל יום שתעלה קדושתו מלמטה למעלה כמו שהוא קדוש למעלה. עד שתעלה קדושתו לאבות ולבנים. וזה הסוד של ונקדשתי בתוך בני ישראל. למעלה ולמטה הכל בשלש מדרגות של קדוש קדוש. כי כמו שיש קדושה למעלה על הכל [כט] כך יש קדושה באמצע וקדושה למטה.. וישראל מקדשים למטה כדמיון מלאכים העליונים למעלה. שכתוב בהם ב) וקרא זה אל זה ואמר קדוש. ומה שנקרא קדוש קדוש. שהרי קדש צריך לומר לראשונה. כי קדש הוא הסוד של ראשית הכל [ל] ושם וא"ו לא נמצאת. אלא כיון שישראל מקדשים למטה עולה מלמטה למעלה כבוד העליון. עד שנתעלה וא"ו שהיא סוד שמים העליונים למעלה [לא] כיון שאותן השמים נתעלו למעלה מאיר קדש ההוא בהם. ולכך נקראת אז מדרגה העליונה קדוש. ולאחר שהאיר אור העליון ההוא על הכסא שנקרא שמים [לב] אותן השמים חוזרים למקומם ומתישבים בו באור העליון ההוא. ואז נקרא קדוש [לג] אח"כ יורד אור העליון ההוא עד שלוקחו כלו צדי"ק עליון אחד מדרגה הנכבדה [לד] להשפיע הכל למטה. כיון שצדי"ק ההוא לוקח הכל אז נקרא קדוש. וזהו הסוד של ג' קדוש [לה] ומי שמכוון כונתו באופן זה יפה הוא עושה. ומי שמכוון כונתו בשלש מדרגות של האבות ליחד אותן בכלל אחד באמירת קדושה זו [לו] אם אינו יכול לכוון כונתו יותר ג"כ יפה הוא עושה. והכל כדי להמשיך הארה מתוך קדושה העליונה למטה. לקדש כל אחד עצמו בקדושה זו ולשמור אותה. להשרות השפעת אור הקדושה על עצמו. וזהו הסוד ונקדשתי בתוך בני ישראל בתחלה. ואח"כ אני ה' מקדשכם [לז] ובאיזה מקום יכוון האדם להתקדש תוך קדושה זו להכליל עצמו בה.. כאשר יגיע האדם למלא כל הארץ כבודו. אז יכליל עצמו

איהי סלקא בכל סטרין לעילא ותתא ובכל סטרי מהימנותא. ותברא מנעולין וגושפנקן דפרזלא וקליפין בישין. ודא איהו שבחא דאסתלק ביה יקרא דקב"ה יתיר משבחא אחרא. ואסתלקותא דא יתיר מכולא. מאי טעמא. בגין דאיהי גרים לאתכפיא סטרא אחרא ולאסתלקא יקרא דקב"ה על כלא. ואנן בעיין למימר לה בלישנא דסטרא אחרא. ולאתבא בחילא תקיף אמן יהא שמיה רבא מברך. בגין דיתבר חילא דסטרא אחרא. ויסתלק קב"ה ביקריה על כולא. וכד אתבר בקדושתא דא חילא דסטרא אחרא. אסתלק קב"ה ביקריה ואדכר לבנוי ואדכר לשמיה. ובגין דקב"ה אסתלק ביקריה בקדושתא דא לאו איהי אלא בעשרה —:

רעיא מהימנא

א) **ולא** תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל וגו'. פקודא דא לקדשא ליה בכל יומא לסלקא קדושתיה מתתא לעילא כמה דאיהו קדישא לעילא. עד דסליק קדושתיה לאבהן ובנין. ורזא דא ונקדשתי בתוך בני ישראל. עילא ותתא כלא בתלת דרגין דקדוש קדוש. דכמה דאית קדושה לעילא על כלא [כט] הכי אית קדושה באמצעותא וקדושה לתתא.. וישראל מקדשי לתתא כגוונא דמלאכי עלאי לעילא. דכתיב בהו ב) וקרא זה אל זה ואמר קדוש. ומאי דאקרי קדוש קדוש. דהא קדש מבעי ליה בראשיתא. דקדש איהו רזא דראשיתא דכלא [ל] ותמן וא"ו לא אשתכח. אלא כיון דישראל קא מקדשי לתתא סליק מתתא לעילא יקרא עלאה. עד דאסתלק וא"ו רזא דשמים עלאין לעילא [לא] כיון דאינון שמים אסתלקו לעילא נהיר ההוא קדש בהו. וכדין אקרי לעילא קדוש. ולבתר דנהיר ההוא נהירו עלאה על כרסיא דאיהו שמים [לב] אינון שמים תייבין לדוכתייהו ומתיישבו ביה בההוא נהירו. וכדין אקרי קדוש [לג] לבתר נחית ההוא נהירו עד דנטיל כלא חד לצדי"ק עלאה דרגא יקירא [לד] לקדשא כלא לתתא. כיון דאיהו נטיל כלא כדין אקרי קדוש. ודא איהו רזא דכלא [לה] ומאן דשוי רעותיה בהאי שפיר קא עביד. ומאן דשוי רעותיה בתלת דרגין דאבהן בכללא חדא ליחדא לון גו קדושתא דא [לו] אי לא יכיל לשואה רעותיה יתיר שפיר קא עביד. וכלא לנחתא מגו קדושתא דלעילא לתתא. לקדשא כל חד גרמיה בהאי קדושה ולנטרא ליה. למפרש פריסו דקדושתא על גביה. ורזא דא ונקדשתי בתוך בני ישראל בקדמיתא. ולבתר אני ה' מקדשכם. [לז] ובאן אתר יקדש ב"נ גרמיה גו קדושתא דא לאכללא גרמיה בה.. כד מטי ב"נ למלא כל הארץ כבודו. כדין יכליל גרמיה

מראה מקומות א) דף לג. ב) ישעי' ו'

זיו הזהר

[כט] אלו הג' קדושות של למעלה ואמצע ולמטה הן ג' ספירות עלמין דדכורא. והיינו חכמה לעילא על כלא. תפארת באמצע. ויסוד למטה: [ל] רזא דראשיתא דכלא היינו חכמה. כדמתרגם בראשית בחכמתא: [לא] אות וא"ו רמז על מדת התפארת שנקרא שמים. וע"י הקדושה שישראל מקדשים נתעלה התפארת עד החכמה לקבל משם הארה. והיינו שנכנסת הוא"ו בקדש ונעשה קדוש. ועי"ז נקראת אז ספירת החכמה קדוש: [לב] פי' שאז נעשה התפארת כסא להחכמה: [לג] היינו שאז ספירת התפארת נקראת קדוש: [לד] זו ספירת היסוד שמקבלת אותה הארה מן התפארת להשפיע להמלכות. ולכך נקרא אז גם היסוד קדוש: [לה] לפי זה צריך לכוון בקדוש הא' שם הוי"ה בנקוד פת"ח עם שם הוי"ה בנקוד חול"ם. בקדוש הב' שם הוי"ה בנקוד חול"ם עם שם הוי"ה בנקוד פת"ח. ובקדוש הג' שם הוי"ה בנקוד שור"ק עם שם הוי"ה בנקוד חול"ם ועם שם הוי"ה בנקוד פת"ח. ובשפע זו יתמלא כל האר"ץ כבודו. זו המלכות שנקראת ארץ: [לו] זו כונה קלה ופשוטה שהג' קדוש מרמז על הג' של האבות שהן חסד גבורה תפארת: [לז] כאמרם ז"ל כל המקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה:

גרמיה בההיא קדושה. לאתקדשא לתתא גו ההיא כבוד דלתתא [לח] ורזא דא א) ונקדש בכבודי. ולבתר יעביד ארח פרט לאתקדשא כלא. לעמתה דמלאכי עלאי דאמרי ברוך כבוד ה' ממקומו. דא כבוד עלאה [לט] ולבתר ימלך ה' לעולם וגו' דא כבוד דלתתא [מ] ובספרא דרב ייסא סבא. קדוש קדוש קדוש וגו'. ולבתר ברוך כבוד ה' ממקומו. ולבתר ימלך ה' לעולם וגו'. רזא דא דאנן צריכין בקדושתא דא לאשתכחא תמן קדושה ברכה ומלכות. לאשתכחא כלא כחדא [מא] קדושה. כמה דאתמר קדוש קדוש. ברכה. ברוך כבוד ה' ממקומו. מלכות. ימלך ה' לעולם וגו'. כלא אנן צריכין לאשלמא. וע"ד יכוין ב"נ וישוי רעותיה בכל יומא. ע"כ ר"מ:

ב) **אלה** מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אותם במועדם. א"ר יצחק אלין זמניא וחגיא כלהו זמינין להון לאתר דאקרי קדש [מב] בגין לעטרא לון כל חד וחד ביומיה. כל חד וחד בזמניה. ויינקון כלהו מההוא עמיקא דעמיקתא דנחלין ומבועין נפקין מניה [מג] בגין כך כתיב מקראי קדש. דזמינין אינון לההוא אתר דאקרי קדש. לאתעטרא ביה ולאשתאבא ביה. בגין דיתקדשון כלהון כחדא וישתכח בהו חדוותא. ר' אבא אמר מקראי קדש. זמינין דקדש [מד] וכד מהאי זמינין. זמינין מן נחלא דנגיד ונפיק [מה] למלכא דזמין בני נשא לסעודתיה. אעטר קמייהו מכל זיני מיכלא דעלמא. אפתח להו גרבי חמרא שפיר בריחא שפיר למשתיא. דהכי אתחזי. מאן דמזמין למיכלא ולמשתיא זמין. כך מקראי קדש. כיון דאינון זמינין לסעודתא דמלכא. זמינין אינון לחמרא טב ושפיר דמנטרא [מו] וע"ד מקראי קדש כתיב. אשר תקראו אותם במועדם. כתיב ואנשי קדש תהיון לי. ישראל לתתא אקרון אנשי קדש. כיון דזמינין אינון מקדש דלעילא [מז] אתון אנשי קדש לתתא זמינו להו. כדין אתקינו סעודתא וחדו. דהא לכו אתחזי. בגין דאתון אתקרון אנשי קדש. ויהון כלהו זמינין בכל סטרין דקדש לעילא ולתתא:

ג) רבי שמעון אמר אלה מועדי ה' וגו'. מהו מועדי ה'. אלא דהא מה' אינון [מח] דביה מתקשרן מתתא לעילא ומעילא לתתא. כלהו ביה מתקשרן ומתעטרן. כלהו מתאחדן לאתקשרא קשרא חד בקשרא דמלכא. מאי טעמא. כמה דמלכא ירית לאבא ולאמא ואחיד בההוא קדש ואתעטר בהו [מט] כך כל אינון דאחידן ביה במלכא בעיין לאזדמנא בההוא אתר עלאה דאקרי קדש. בגין דיתאחדו כלהו כחדא. וע"ד מועדי ה' אקרין ולבתר מקראי קדש. דהא בהו אתעטר מלכא [נ] אשר תקראו אותם

עצמו בתוך קדושה ההיא. להתקדש למטה בתוך כבוד ההיא שלמטה [לח] וזהו הסוד של א) ונקדש בכבודי. ואח"כ יכוון בדרך פרט שיתקדש הכל. לעומת מלאכים העליונים שאומרים ברוך כבוד ה' ממקומו. זהו כבוד העליון [לט] ואח"כ ימלך ה' לעולם וגו' זהו הכבוד שלמטה [מ] ובספרו של רב ייסא הזקן נאמר. קדוש קדוש קדוש וגו'. ואח"כ ברוך כבוד ה' ממקומו. ואח"כ ימלך ה' לעולם וגו'. זהו הסוד שאנו צריכים בקדושה זו לכוון שיהי' נמצא שם קדושה ברכה ומלכות. שיהיו נמצאין כלן כאחת [מא] קדושה. כמו שנאמר קדוש קדוש קדוש. ברכה. ברוך כבוד ה' ממקומו. מלכות. ימלך ה' לעולם וגו'. כלן צריכים אנו להשלים. ועל זה יכוון האדם וישים מחשבתו בכל יום. ע"כ ר"מ:

ב) **אלה** מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אותם במועדם. א"ר יצחק אלה המועדים והחגים כלם מזמנים אותם למקום שנקרא קדש [מב] בשביל לעטרם כל אחד ואחד ביומו. כל אחד ואחד בזמנו. ויניקו כלם מאותו העומק שבעומק שהנחלים והמעינות יוצאים ממנו [מג] לפיכך כתוב מקראי קדש. שנזמנים הם למקום ההוא שנקרא קדש. להתעטר בו ולהתכלל בו. לבעבור שיתקדשו כלם יחד ותמצא בהם שמחה. ר' אבא אמר מקראי קדש. זמונים הם מקדש [מד] וכאשר זמונים מזה. זמונים הם מהנחל הנמשך ויוצא [מה] למלך שהזמין אורחים לסעודתו. היה מעטר לפניהם מכל מיני מאכלים שבעולם. פתח להם כדי יין הטוב בריחו והטוב בטעמו לשתות. שכך ראוי להיות. כי מי שמזמין אורחים לאכילה ושתיה מזמין. כמו כן מקראי קדש. כיון שהם קרואים לסעודת המלך. זמונים הם ליין טוב ויפה המשומר [מו] וע"כ מקראי קדש כתוב. אשר תקראו אותם במועדם. כתוב ואנשי קדש תהיון לי. ישראל למטה נקראים אנשי קדש. כיון שזמונים הם מן הקדש שלמעלה [מז] אתם אנשי קדש שלמטה תקראו אותם. ואז תכינו סעודה יתשמחו. כי כך ראוי לכם. לפי שאתם נקראים אנשי קדש. ויהיו כלם זמונים בכל הצדדים של קדש למעלה ולמטה:

ג) רבי שמעון אמר אלה מועדי ה' וגו'. מהו מועדי ה'. אלא שהרי מה' הם [מח] שבו מתקשרים מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. כלם בו מתקשרים ומתעטרים. כלם מתאחדים להתקשר לקשר אחד בקשר המלך. מה הטעם. כי כמו שהמלך נוחל לחכמה ולבינה ונאחז בקדש ההוא ונתעטר בהם [מט] כך כל אותן הנאחזים בו בהמלך צריכים להזדמן במקום העליון ההוא שנקרא קדש. כדי שיתאחדו כלם יחד. וע"כ נקראים מועדי ה' יאח"כ מקראי קדש. שהרי בהם נתעטר המלך [נ] אשר תקראו אותם

מראה מקומות א) שמות כ"ט ב) דף לג: ג) דף לד.

זיו הזהר

[לח] פי' להמשיך על עצמו הארה מן האור הנשפע להמלכות שנקראת ארץ והיא הכבוד דלתתא: [לט] כבוד ה' כבוד עלאה זו ספירת התפארת: [מ] כבוד דלתתא זו ספירת המלכות: [מא] דעת ר' ייסא סבא באמירת הקדושה היא לכוון היחוד של קדושה ברכה ומלכות. והיינו יחוד כל העשר ספירות ע"י אמירת ג' פסוקים האלה. שבאמירת ג"פ קדוש הכונה לג' ספירות הראשונות. ובאמירת ב"כ ה' ממקומו הכונה להמשיך ברכת השפע מן ג' ספירות הראשונות להתפארת ולשאר הספירות שמן חסד עד מלכות. ובאמירת ימלך ה' לעולם הכונה להמשיך השפע להמלכות וממנה לזה העולם. הרי נזכר כאן ג' אופנים לכוון באמירת הקדושה. ובספר שערי אורה סוף שער ד' מובא עוד כונה אחרת. ומי שהוא בעל כח במוח יחלק הג' אופנים לשחרית מנחה ומוסף. וגם המתפלל שחרית בצבור יש לו בשחרית לבד ג' קדושות: [מב] מקום שנקרא קדש זו הבינה. כי החכמה נקראת קדש בלבד ואין שייך בה השם מקום רק בהבינה: [מג] פי' מאותו מקום שנובע השפע מן הבינה: [מד] דעת ר' אבא שהמועדים נתעלים עד החכמה וממילא יונקים שפע גם מהבינה: [מה] זו הבינה: [מו] יין המשומר היינו שפע הבינה: [מז] שורש נשמת ישראל בחכמה שנקרא קדש דלעילא: [מח] ר' שמעון בא לפרש הלשון מועדי ה'. כי סתם ה' היינו תפארת. ומבאר שתחלה נקראים מועדי ה'. לפי שהמועדים שהם שאר הספירות עולים ומתקשרים תחלה בהתפארת שנקרא מלכא. ואח"כ נקראים מקראי קודש. כיון שעולים עם התפארת עד אבא ואמא. היינו חכמה ובינה: [מט] בהו היינו בחכמה ובינה: [נ] פי' שהתפארת עולה ונתעטר אז בחכמה ובינה והמועדים שהם שאר הספירות עולין עמו:

אותם במועדם. שני חלקים יש לישראל בהם. אם מצד המלך יש לישראל חלק עליון בו. שכתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'. וכתוב כי חלק ה' עמו. ואם מצד העליון של קדש יש לישראל חלק עליון בו. שכתוב ואנשי קדש תהיון לי. וכתוב קדש ישראל לה'. וע"כ לכם ישראל ראוי להזמינם ולהכין לפניהם שמחה וסעודה ולשמוח בהם. ומי שמזמין לאחר צריך להראות לו שמחה ופנים מאירות. ולשמור דרכו של האורח ההוא. למלך שהזמין אליו אורח נכבד. אמר לבני היכלו. כל שאר ימים הייתם כל אחר ואחד בביתו. זה עשה מלאכתו. זה הלך בסחורתו. וזה הלך בשדהו. מלבד זה היום שלי שכלכם תהיו מוכנים בשמחתי. שעתה הזמנתי אורח עליון ונכבד. אין ברצוני שתעסקו במלאכה ולא בסחורה ולא בשדות. אלא כלכם תזדמנו כדמיון זה היום שלי. והתקינו עצמכם לקבל פני האורח ההוא בפנים מאירות בשמחה בתשבחות. הכינו לו סעודה חשובה. כדי שתהיה ההזמנה שלי להאורח בכל הצדדים. כך אמר הקב"ה לישראל. בני. כל שאר הימים אתם עמלים במלאכה ובמסחר. מלבד זה היום שלי שעתה אורח עליון ונכבד הזמנתי. אתם תקבלו אותו בפנים מאירות. הזמינו אותו. הכינו לו סעודות גדולות בשלחנות ערוכים כדמיון זה היום שלי [נא] לפיכך כתוב אשר תקראו אותם במועדם. בוא וראה בשעה שישראל למטה שמחים באותן המועדים ומשבחים שבח להקב"ה. עורכים השלחנות ומלבישים עצמם בבגדי כבוד. מלאכים העליונים אומ־ים מה טובם של ישראל בזה. אומר להם הקב"ה אורח חשוב יש להם ביום הזה. אומרים הם ולא שלך הוא האורח מן המקום ההוא שנקרא קדש. משיבם הקב"ה וכי ישראל אין הם קודש ואין נקראים קודש. להם ראוי להזמין את אורח שלי. טעם אחד מצד עלי. שהרי הם דבקים בי [נב] ועוד טעם מצד של קדש. שכתוב א) קדש ישראל לה' וגו'. והואיל שישראל נקראים קדש הרי הוא אורח שלהם בודאי. לפי שהזמנת אורח הזה מן קדש הוא. שכתוב מקראי קדש. שלשה הם זמונים מן קדש ולא יותר. חג המצות חג השבועות וחג הסכות. א"ל רבי אבא וכי שבת אין הוא נזמן מן קדש. א"ל לא. משני טעמים. אחד שהוא בודאי קדש נקרא [נג] שכתוב ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. ואחד כי שבת אין נצרך לזמנו [נד] שהרי זה ירושתו בודאי. ירושה של קדש הוא יורש ואינו אורח. וע"כ בשבת כלם זמונים בקדש ומתקשרים ומתעטרים בו [נה] וגם זה היום השביעי נתעטר בו. וע"כ השבת אין אורח הוא. אלא כבן שנכנס לבית אביו ואמו ואוכל ושותה בשעה שהוא רוצה. למלך שהיה לו בן יחיד אהוב נפשו. נתן לו ריעים שישמרו אותו ושיתחבר עמהם. אמר המלך יפה הדבר להזמין אותן הריעים של בני. ולהראותם הכבוד והאהבה שלי להם. והזמין לאותן הריעים. אבל הבן אינו בהזמנה. אלא שהוא נכנס ואוכל ושותה בבית אביו בשעה שהוא רוצה — :

ב) **ששת** ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת וגו'. רבי אבא פתח ג) אם תשיב משבת רגליך עשות

אותם במועדם. תרין חולקין אית לישראל בהו. אי מסטרא דמלכא חולקא עלאה אית לישראל ביה. דכתיב ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'. וכתיב כי חלק ה' עמו. ואי מסטרא עלאה דקדש חולקא עלאה אית לישראל ביה. דכתיב ואנשי קדש תהיון לי. וכתיב קדש ישראל לה'. וע"ד לכו אתחזו לזמנא להו ולתקנא קמייהו חדוותא וסעודתא ולמחדי בהו. ומאן דמזמן לאחרא בעי לאחזאה ליה חידו ואנפין נהירין. ולנטרא אורחיה דההוא אושפיזא. למלכא דזמין אושפיזא יקירא. אמר לבני היכליה. כל שאר יומין הויתון כל חד וחד בביתיה. דא עביד עבידתיה. דא אזיל בסחורתיה. ודא אזיל בחקליה. בר האי יומא דילי דכלכון מתעתדי בחדוותא דילי. השתא זמינית אושפיזא עלאה ויקירא. לא בעינא דתשתדלון בעבידתא ולא בסחורתא ולא בדברי. אלא כלכו אזדמנו כגוונא דהאי יומא דילי. ואתקינו גרמייכו לקבלא לההוא אושפיזא באנפין נהירין בחדוותא בתושבחתא. אתקינו ליה סעודתא יקירא. בגין דיהא זמינו דילי בכל סטרין. כך אמר קב"ה לישראל. בני. כל שאר יומין אתון משתדלי בעבידתא בסחורתא. בר האי יומא דילי דהשתא אושפיזא עלאה ויקירא זמינית. אתון קבילו ליה באנפין נהירין. זמינו ליה. אתקינו ליה סעודתי עלאי בפתורי מסדרן כגוונא דהאי יומא דילי [נא] בג"כ כתיב אשר תקראו אותם במועדם. תא חזי בשעתא דישראל לתתא חדאן בהני מועדיא ומשבחין שבחא לקב"ה. מסדרין פתורי ומתקני גרמייהו במאני יקר. מלאכי עלאי אמרין מאי טיבן דישראל בכך. קב"ה אמר אושפיזא עלאה אית לון יומא דא. אמרי איכהו ולאו דילך הוא מההוא אתר דאקרי קדש. אמר לון וכי ישראל לאו קדש נינהו ולאו אקרון קדש. לון אתחזי לזמנא אושפיזא דילי. חד מסטרא דילי. דהא אינון דבקים בי [נב] וחד מסטרא דקדש. דכתיב א) קדש ישראל לה' וגו'. והואיל דישראל אקרון קדש אושפיזא דילהון הוא ודאי. בגין דזמינו דהאי אושפיזא מקדש הוא. דכתיב מקראי קדש. תלתא אינון זמינין מקדש ולא יתיר. חג המצות חג השבועות וחג הסכות. א"ל רבי אבא וכי שבת לאו מקדש הוא זמין. א"ל לאו. בתרי סטרין. חד דהוא ודאי קדש אקרי [נג] דכתיב ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. וחד דשבת לאו זמין הוא [נד] דהא ירותא דיליה היא ודאי. ירותא דקדש הוא ירית ולאו זמיני. וע"ד בשבת כלהון זמינין בקדש ומתקשרן ומתעטרן ביה [נה] והאי יומא שביעאה אתעטר ביה. וע"ד שבת לאו זמין הוא. [אלא] כברא דעאל לביתא דאבוי ואימיה ואכיל ושתי בשעתא דהוא בעי. למלכא דהוה ליה ברא יחידאי חביבא דנפשיה. יהב ליה שושבינין לנטרא ליה ולאתחברא בהו. אמר מלכא יאות הוא לזמנא לאלין שושבינין דברי. ולאחזאה יקרא וחביבותא דילי בהו. וזמין לון להני שושבינין. ברא לא אתחזי לזמנא. אלא למיעל ולמיכל ולמשתי בביתא דאבוי בשעתא דאיהו בעי — :

ב) **ששת** ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת וגו'. רבי אבא פתח ג) אם תשיב משבת רגליך עשות

מראה מקומות א) ירמי' ב' ב) כשלח טז. ג) ישעי' נ"ח

זיו הזהר

[נא] פי' שההכנה של כל מועד היא לפי שרש קדושתו. כגון בפסח לאכל מצה ובסכות לאכל בסוכה וכן בשאר המועדים כמבואר בכל אחד ואחד במקומו: [נב] היינו בהתפארת: [נג] כי בשבת מאיר אור עתיקא קדישא שהוא אור החכמה שנקרא אבא: [נד] כי קדושת השבת קביעא וקיימא מעצמה בלי קריאה והזמנה של ישראל: [נה] פי' שבשבת נתעלה התפארת ונכנס בהחכמה. וממילא גם שאר הספירות הנאחזות בו שהן מן חסד עד מלכות ולא עד בכלל עולות עמו עד עולם החכמה ומתקשרין ומתעטרין בו. אח"כ אמר שגם זה היום השביעי. היינו ספירת המלכות אתעטר בו בהחכמה. כי המלכות נתעלה ונכנסת בהבינה. נמצא שהחכמה מכתירה ומעטירת

עשות חפציך ביום קדשי וגו'. זכאין אינון ישראל דקב"ה אתרעי בהון לאתדבקא בהו מכל שאר עמין דעלמא. ומגו רחימותא דלהון קריב לון לגביה ויהב לון אורייתא. ויהב לון שבת דאיהו קדישא מכל שאר יומין. ונייחא מכלא וחדווא דכלא. ושקיל שבת לקבל אורייתא כלא. ומאן דנטיר שבת כאילו נטיר אורייתא כלא. וקראת לשבת ענג. ענוגא דכלא. ענוגא דנפשא וגופא. ענוגא דעלאין ותתאין. וקראת לשבת ענג. מהו וקראת. דיזמין ליה. כד"א מקראי קדש. כלומר זמינין. כמאן דמזמין אושפיזא לביתיה. וע"ד וקראת לשבת ענג. דיזמין ליה כמה דמזמנין אושפיזא. בפתורא מתקנא בביתא מתקנא כדקא יאות. במיכלא ובמשתיא כדקא יאות יתיר על שאר יומין. וקראת לשבת ענג. מכבוד יום. לקדוש ה' מכובד. דא יום כפורים. תרי דאינון חד [נו] וכבדתו מעשות דרכיך. כמה דאוקימנא. ממצוא חפצך ודבר דבר. הא אתמר בגין דהאי מלה סלקא ואתער מלה דחול לעילא. מאן דמזמין אושפיזא ביה בעי לאשתדלא ולא באחרא. תא חזי האי מלה דנפיק מפומיה דבר נש סלקא. ואתער אתערותא לעילא. אי לטב אי לביש. ומאן דיתיב בענוגא דשבתא אסיר ליה לאתערא מלה דחול. דהא פגים פגימו ביומא קדישא. מאן דיתיב בהלולא דמלכא לא יתחזי למשבק למלכא ויתעסק באחרא. ובכל יומא בעי לאחזאה עובדא ולאתערא אתערותא ממאי דאצריך. ובשבת במלי דשמיא ובקדושא דיומא בעי לאתערא. ולא במלה אחרא:

א) ששת ימים תעשה מלאכה. ששת ימים מאי עבידתייהו. א"ר יוסי כתיב כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. ולא כתיב בששת. והא אוקמוה דכל יומא ויומא עביד עבידתיה ואקרון יומי מלאכה [נז] א"ר יצחק אי הכי אמאי אקרון ששת ימי חול. אמאי חול. א"ר יוסי השתא אתנהיג עלמא על ידא דשלוחייהו [נח] בג"כ יומי חול אקרון. ר' חייא אמר בגין דשרי למעבד בהון עבידתא בגין דא לא אקרון קדש. ומאן דלא אקרון קדש חול אקרון. ועל דא אתקינו חבריא בהבדלה בין קדש לחול. מאי הבדלה הכא [נט] אלא קדש מלה בגרמיה הוא. ושארא מניה אתיין [ס] וע"ד אלין לעובדא ואלין לנטרא. ואימתי אשתכח נטירו בהו. כד זמינין מקדש [סא] א"ר יהודה חדוותא ונטירותא דיומא דשבתא על כלא הוא. ובגין דהאי יומא אתעטר באבא ואמא. ואתוסף קדושה על קדושתיה. בג"כ האי יומא חדוותא דעלאי ותתאי. כלא חדאן ביה. מליא ברכאן בכלהו עלמין. וכלהו מניה אתזנו. בהאי יומא נייחי דעלאי ותתאי. בהאי יומא נייחא דחייביא דגיהנם. למלכא דעבד הלולא לבריה יחידאי. אעטר ליה בעטרא עלאה. ומני ליה מלכא על כלא. בהאי יומא חדוותא לכלא. חד סנטירא

דאתפקיד

עשות חפציך ביום קדשי וגו'. זכאים הם ישראל שהקב"ה בחר בהם להתדבק בהם מכל שאר אומות העולם. ומתוך אהבתו להם הקריבם אליו ונתן להם התורה. ונתן להם השבת שהוא קדוש מכל שאר הימים. ובו מנוחה ושמחה של הכל. ושקולה שבת נגד כל התורה. ומי ששומר שבת כאלו שומר כל התורה. וקראת לשבת ענג. ענג של הכל. ענג הנפש והגוף. ענג העליונים והתחתונים. וקראת לשבת ענג. מהו וקראת. שיזמין אותו. כמש"כ מקראי קדש. כלומר זמונים. כמי שמזמין אורח לביתו. וע"כ וקראת לשבת ענג. שיזמין אותו כמו שמזמנים לאורח. בשלחן עריך בבית מתוקן כראוי. במאכל ובמשתה כראוי יותר משאר הימים. וקראת לשבת ענג. מכבוד יום. לקדוש ה' מכובד. זה יום הכפורים. שנים שהם אחד [נו] וכבדתו מעשות דרכיך. כמו שנתבאר. ממצוא חפצך ודבר דבר. הרי אמרו לפי שדבור הזה עולה ונתעורר דבור של חול למעלה. מי שמזמין אורח לביתו בו צריך לעסוק ולא בענין אחר. בוא וראה זה הדבור שיוצא מפי האדם עולה. ומעורר התעוררת למעלה. אם לטוב אם לרע. ומי שיושב בענג של שבת אסיר לו לעורר דבור של חול. שהרי פוגם פגם ביום הקדוש. מי שיושב בחופתו של המלך אין ראוי לעזוב את המלך ולעסוק בענין אחר. ובכל יום נצרך להראות פעולה ולעורר התעוררת ממה שנצרך. ובשבת בעניני שמים ובקדושת היום נצרך לעורר. ולא בענין אחר:

א) ששת ימים תעשה מלאכה. ששת ימים מה זו מלאכה מוכרחת בהם. א"ר יוסי כתוב כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. ולא כתוב בששת. וזה נתבאר שכל יום ויום עושה מלאכתו ונקראים ימי מלאכה [נז] א"ר יצחק אם כן מפני מה נקראים ששת ימי חול. מדוע חול. א"ר יוסי לפי שעתה מתנהג העולם ע"י שלוהיהם [נח] לפיכך ימי חול נקראים. ר' חייא אמר לפי שמותר לעשות בהם מלאכה לפיכך אין נקראים קדש. ואלו שאין נקראים קדש נקראים חול. ולכך תקנו החברים בהבדלה לומר בין קדש לחול. מה הבדלה שייך בזה [נט] אלא קדש הוא ענין של עצם הקדושה. והשאר קדושתם ממנו נשפעת [ס] ולכך אלו למלאכה ואלו לשמירה. ומתי נמצאת שמירה בהם. כשהם זמונים מן קדש [סא] א"ר יהודה השמחה והשמירה של יום השבת על הכל היא. ולפי שזה היום נתעטר בספירות חכמה ובינה. ונתוספה קדושה על קדושתו. לפיכך זה היום הוא שמחת העליונים והתחתונים. כלם שמחים בו. שממלא ברכות בכל העולמות. וכלם ממנו נזונים. ביום הזה מנוחת העליונים והתחתונים. ביום הזה מנוחת הרשעים בגיהנם. משל למלך שעשה חופה לבנו יחידו. הכתירו בכתר הגדול. ומינה אותו למלך על הכל. ובאותו היום שמחה לכל. מושל אחד

שהיה

מראה מקומות א) דף לד:

זיו הזהר

[נו] נ"ל לקיים הגירסא דא יום כפורים. כי ר' אבא קשי' ליה תרתי. א'. איך שייך קריאה והזמנה לשבת. הלא נזכר לעיל שקדושת שבת קבועה וקיימא מעצמה. ב'. למה מחלק ואומר שבת לחוד וקדוש ה' לחוד ומזכיר אצל שבת ענג ואצל קדוש ה' אומר מכובד. ומתרץ שוקראת מוסב על מכבוד יום. היינו תוספת שבת דתליא בקריאה והזמנה של האדם. ומה שמחלק בתרתי כי קדוש ה' מוסב על יום כפורים. שאצלו אין שייך ענג אלא כבוד. ככתוב באורים כבדו ה'. והם תרי דאינון חד. שני ענינים. וקדושת שניהם שוה. וכן בגמ' שבת קי"ט ע"א: [נז] פי' ששת ימים היינו ו' הספירות של ששת ימי המעשה מן חסד עד מלכות. כל אחת עשתה ביום שלה פעולת הבריאה השייך לה: [נח] פי' שאין הן עצמן מחדשין בכל יום מעשה בראשית אלא ע"י מלאכים שלוחיהן: [נט] הרי כל הספירות קדושות הן: [ס] שבת קודש הוא עצם קדושה כי מאיר בו עתיקא קדישא היינו חכמה. ושאר הימים היינו שאר הספירות נשפע להם קדושה מן יום השבת. לפיכך מותר בהם המלאכה ושייך הבדלה ביניהם: [סא] היינו כשחל יו"ט ביום חול אז הוא זמן מקודש ונצרך לשמרו מעשיית מלאכה:

שהיה ממונה על עונש האנשים. היו בידו אנשים חייבי מיתה, אנשים חייבי מלקות. ובשביל כבוד אותו היום של שמחת המלך מחל עונשם ושמר שמחת המלך. כך זה יום השבת חופת המלך והמלכה. ושמחה מספירות חכמה ובינה תאיר עליהם. שמחת העליונים והתחתונים. צריכים כלם לשמח בשמחת המלך ואל יצטערו בו. ע"כ כתוב וקראת לשבת ענג. מהו ענג. ענג אינו נמצא אלא למעלה במקום שקדש העליון שורה. כמש"כ אז תתענג על ה'. שזה הענג על ה' הוא [סב] וזה היום שהוא יום חפתו של המלך נתעטר בעטרה ההיא של ענג. זש"כ וקראת לשבת ענג. מה שלא נמצא כך בשאר ימים. ביום הזה שלש סעודות צריכים בני המלך להכין. ולסדר השלחן בשביל כבוד המלך כמו שנתבאר. וכאשר נזדמן בו חג או מועד אל יסדר האדם ב' שלחנות בכל סעודה. אחד לשבת ואחר להאורח. לפי שכתוב א) על שלחן המלך תמיד הוא אוכל. שיש ספוק בשלחן המלך להאורח הזה הבא אליו. וע"כ צריך האדם לסדר שלחן שלם להמלך. והוא יתן ממנו להאורח:

א"ר אלעזר סעודה שלישית של שבת כאשר פוגע בו האורח [סג] מבטלין אותה או אין מבטלין אותה. אם אין מבטלין אותה נמצא שהאורח נדחה משלחן המלך. ואם מבטלין אותה נמצא פגם בסעודות המלך. א"ל רבי שמעון אביו. משל למלך שנזדמן לו אורח. נוטל מאכל מלפניו ומעלהו להאורח שלו. נמצא אע"פ שהמלך אינו אוכל עמו. הוא אוכל ממאכל המלך. והמלך נותן לו לאכל. וכל זה בשביל שהוא בא להיות אורח של המלך. ובבית רב המנונא הזקן לא חששו להאורח בשעה זו. ואח"כ היו מסדרים השלחן להאורח. ביום הזה הדבור אסור. זש"כ ג) ממצוא חפצך ודבר דבר [סד] ולמדנו חפצך

דאתפקיד על דינא דבני נשא. הוו בידיה גוברין דבעיין קטולא. גוברין דבעיין לאלקאה. ובגין יקרא דהאי יומא דחדוותא דמלכא שביק דינוי ונטר לחדוותא דמלכא. כך האי יומא הלולא דמלכא במטרוניתא. חדוותא דאבא ואמא עליה. חדוותא דעלאין ותתאין. בחדוותא דמלכא כלהו הדאן ולא ילטערון ביה. ע"ד כתיב וקראת לשבת ענג. מהו ענג. ענג לא אשתכח אלא לעילא באתר דקדש עלאה שארי. כד"א אז תתענג על ה'. דהאי ענג על ה' הוא [סב] והאי יומא דהוא הלולא דמלכא אתעטר בההוא עטרא דענג. הה"ד וקראת לשבת ענג. מה דלא אשתכח הכי בשאר יומין. בהאי יומא תלת סעודתאן בעיין בני מלכא לזמנא. ולסדרא פתורי בגין יקרא דמלכא כמה דאוקימנא. וכד אזדמן ביה חגא או זמנא לא יסדר ב"נ תרי פתורי בכל סעודתא. חד לשבת וחד לאושפיזא. בגין דכתיב א) על שלחן המלך תמיד הוא אכיל. ספוקא הוא בפתורא דמלכא לההוא אושפיזא דאתיא ליה. וע"ד בעי ב"נ לסדרא פתורא שלימא למלכא. והוא יהיב מניה לאושפיזא:

א"ר אלעזר סעודתא תליתאה דשבתא כד אערע ביה אושפיזא [סג] שבקין ליה או לא שבקין ליה.. אי לא שבקין ליה אשתכח אושפיזא דחיא מפתורא דמלכא. אי שבקין ליה אשתכח פגימו בסעודתא דמלכא. א"ל רבי שמעון אבוי. למלכא דאיערע ביה אושפיזא. נטל מיכלא מקמיה וסלקיה לאושפיזיה. אשתכח אע"ג דמלכא לא אכל עמיה. ממיכלא דמלכא קא אכיל. ומלכא יהיב ליה למיכל. וכל דא בגין דהוא אושפיזיה דמלכא. ובבי רב המנונא סבא לא חייסי לאושפיזא בשעתא דא. ולבתר מסדרי פתורא לאושפיזא. בהאי יומא מלולא אסיר. הה"ד ג) ממצוא חפצך ודבר דבר [סד] ותנן חפצך

מראה מקומות א) שמואל ב' ט' ג) ישעי' נ"ח

זיו הזהר

[סב] על ה' משמעותו גבוה ממעל לה'. והיינו חכמה קדש עלאה, כי סתם ה' היינו תפארת: [סג] הרבה פירושים יש במאמר הזה. והנה המפורשים שר"ש השיב לר"א שמבטלין סעודה ג'. ודבית רב המנונא להיפוך. נכנסו בדוחק דהלא ר"ש מסיק שכל ימיו השתדל שלא לבטל סעודה ג' לעולם. וגם איך יביא הא דרב המנונא מעשה לסתור. ועכ"פ הי' צ"ל אבל בבי רב המנונא. לכך נ"ל לפרש באופן אחר ואבאר כל המשך דברי הזהר בפעם אחת והמבין יבין מעצמו בפנים. והוא לאחר שאמר שכאשר חל יו"ט בשבת אין לסדר תרי פתורי בכל סעודתא אלא שהאושפיזא על שלחן המלך תמיד הוא אוכל. לפיכך שאל ר"א דא"כ מה נעשה לסעודה ג' כשחל יו"ט בשבת. דאי אין מבטלין אותה נמצא שהאורח נדחה משלחן המלך בסעודה זו. והרי זה אי כבוד להאורח. ע"ז השיבו ר"ש אביו שלא כן הענין אלא שהמלך שולח לו מסעודתו לאכל בפני עצמו. ואין האורח אוכל ביחד עם המלך על שלחן אחד. לפי זה מובן שאם לא נבטל סעודה ג' לא יהיה מזה אי כבוד כלל להאורח. כי מה איכפת לו להאורח אם המלך אוכל בלבדו סעודה שאינה נצרכת להאורח. כי הלא גם בשאר הסעודות לא אכל האורח על שלחן המלך. וע"ז מביא שגם בבי רב המנונא סבא נהגו כן. ועוד יתר נראה מהנהגת רב המנונא שאף כשחל יו"ט שני במוצאי שבת וא"כ יש בסעודה ג' של שבת עוד חשש ב' שלא יאכל סעודת יו"ט בלילה לתיאבון. והרי זה ג"כ אי כבוד להאורח. מ"מ לא הי' מבטל סעודה ג' בשביל חשש כבוד האושפיזא. אלא שאח"כ במוצ"ש היו מסדרים השלחן לכבוד האושפיזא. וידוע שרב המנונא סבא היה בבבל ושם נהגו יו"ט שני של גליות. ועל זה חזר ושאל ר' אלעזר דאיך נוכל לתפוס להתנהג שלא לבטל סעודה ג' על פי הטעם שהאורח אינו אוכל על שלחן המלך ביחד אלא שהמלך מסלק מסעודתו להעלות להאורח. א"כ אין מובן כלל מפני מה מבטלין סעודה ג' בשבת ערב פסח אע"פ שאז עדיין אין הפסח אורח שלו. אלא ודאי מובן מזה שאף גם בשביל חשש כבוד האורח שיבוא במוצ"ש נצרך לבטל סעודה ג'. א"כ כל שכן כשהאורח הוא באותו השבת שנצרך לבטל סעודה ג' בשביל כבוד האורח. וע"ז השיב לו ר"ש להוק דבריו הראשונים. דדוקא כאשר החג הוא אורח לאותו השבת אז מסלק המלך מסעודתו להעלות להאורח שאין אוכל עמו על שלחן אחד. אבל אם אין החג אורח לאותו השבת אלא שהוא בא במוצ"ש אז אין שייך כלל סילוק מאכל מלפני המלך להעלות להאורח. נמצא לפי זה כנזכר תחלה דלעולם אין לדחות סעודה ג' בשביל כבוד האורח. הן אם הוא אורח לאותו השבת הן אם הוא בא במוצ"ש. ומה דנדחית סעודה ג' בשבת ערב פסח אין זה כלל בשביל כבוד האורח אלא שיש בזה טעמים אחרים. דהיינו בשביל לקיים המצות עשה של אכילת פסח מצה ומרור שחיוב לאכלם לתיאבון. ועוד דכיון שאסור אז לאכל לחם הרי אי אפשר לקיים סעודה ג' כראוי. אם לא בהרבה יין. ועל זה מסיק ר"ש שאף גם אי אשתכחו בשבת אותן הימים שאי אפשר לקיים בהם סעודה ג' כגון שאם חל ע"פ בשבת מ"מ השתדל כל ימיו לקיים סעודה ג' אפילו באותן הימים. וכמה. בדברי תורה. ומעתה יבין כל מבין דברי הזהר בלי גמגום: [סד] רבים מתמיהים על זה דלכאורה אין שייכות כלל כאן להפסיק בענין זר הזה. אבל הנראה לי בס"ד דשפיר קאמר. והוא לפי שר"ש מבאר שיטתו דסעודת יו"ט שחל בשבת אין המלך אוכל עם האורח על שלחן אחד, אלא שהמלך חולק כבוד להאורח ומסלק מסעודתו להעלות להאורח. והנה ידוע שאנו אוכלים ביו"ט שחל בשבת סעודת יו"ט עם האורח. א"כ לפי זה נוכל לחשוב שכיון שאין המלך שבת יושב על זה השלחן אלא האורח יו"ט בלבדו. לכן מותר לנו להתנהג בשעת סעודה כמו ביו"ט שחל ביום חול. דהיינו לדבר כל מה שנרצה. לכך מזהיר כאן ר"ש שלא כן הוא אלא שביום זה אסור הדבור אפילו בשעת הסעודה שנקראת סעודת יו"ט. והוא בגין דבהאי יומא כלל האמונה נקשר בו לפי שהוא יום השבת. לכך אין להקל בדבור של הפקר אפילו בשעת הסעודה שהמלך שבת אין יושב על השלחן. כי קדושת היום גורם למעט בדבור כמו בכל שבת. ות"ל מקום הניחו לי להתגדר בזה:

חפצך כתיב. בגין דהאי יומא כל מהימנותא אתקשר ביה. א"ל ר' אלעזר והיך עבידנא לסלקא סעודתא דמלכא לאושפיזא. דהא ארביסר דחל להיות בשבת סלקא סעודתא לפסחא. אע"ג דלאו איהו אושפיזיה. א"ל הכי אמינא. דאי הוא אושפיזיה מיכלא סלקא ליה. ואי לאו לא סלקא ליה. ואי תימא די"ד דחל להיות בשבת אתדחיא סעודתא דמלכא מקמי סעודתא דפסחא. א) שאני פסח דסעודתא דשבת אתדחיא בכמה גוונין. חד בגין מצות ומרורים דבעי ב"נ דישתכח תאיבא. וחד בגין פסח. והא נהמא לא אשתכח מו' שעות ולמעלה. וסדורא דפתורא בלא נהמא לאו הוא סדורא. ואי תימא בחמרא. חמרא שרי בגין דגריר לבא. אבל מיומי אשתדלנא דלא בטילנא סעודתא דשבת. אפילו אי איכון יומי אשתכחו ביה. בהאי יומא חקל דתפוחין קדישין אתברך [סה] ומתברכאן עלאין ותתאין. והאי יומא קשורא הוא דאורייתא. א"ר אבא הכי הוה עביד רבי שמעון בזמנא דאסתלק סעודתא דשבתא. מסדר פתוריה ואשתדל במעשה מרכבה. והוה אמר דא סעודתא דמלכא דייתי למיכל גבאי. בגיני כך שבת אשתכח בכלא עדיף מכל זמנין וחגין. ואקרי קדש ולא מקרא קדש. א"ר יהודה כלהו מועדין מקראי קדש קרינן בהו. אבל נפקי ר"ה ויומא דכפוריא דלא אשתכח בהו חדוותא. דהא איכון דינא הוו. אבל אלין תלתא זמינין מקדש לחדוותא דכלא. לאשתעשע בהו בקב"ה. הה"ד ושמחתם לפני ה' אלהיכם. וכתיב ושמחת לפני ה' אלהיך. בהאי יומא דשבתא אתנשי כל צערא וכל רוגזא וכל דוחקא מכל עלמא. בגין דאיהו יומא דהילולא דמלכא. ונשמתין אתוספן כגוונא דעלמא דאתי. א"ר יצחק לרבי יהודה כתיב זכור את יום השבת לקדשו. ותנינן זכרהו על היין. אמאי על היין. א"ל בגין דיין חדוותא דאורייתא. ויינא דאורייתא חדוותא היא דכלא [סו] והאי יין חדי למלכא. והאי יין מעטרא למלכא בעטרוי. הה"ד ב) צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. ותנינן בכלא בעיא לאחזאה ב"נ עובדא. ולא אשתכח קדושה אלא ביין. כד"א ג) כי טובים דודיך מיין. איכון טבאן מיין. וכתיב נזכירה דודיך מיין. וע"ד קדושה דשבת ביין:

ד) א"ר יוסי לרבי יצחק כתיב ה) וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד וגו'. וכבדתו מעשות דרכיך שפיר. אבל ממצוא חפצך ודבר דבר מאי הוא. ומאי גריעותא הוא לשבת. א"ל ודאי גריעותא היא. דלית לך מלה ומלה דנפיק מפומיה דב"נ דלית ליה קלא. וסלקא לעילא ואתער מלה אחרא. ומאי הוא. ההוא דאקרי חול מאינון יומין דחול. וכד אתער חול ביומא קדישא גריעותא היא לעילא ודאי. וקב"ה וכנסת ישראל שאלי עליה מאן הוא דבעי לאפרשא זווגא דילן. מאן הוא דבעי חול הכא. עתיקא קדישא [סז] לא אתחזי ולא שריא על חול. בגין כך הרהור מותר. מאי טעמא. בגין דהרהור לא עביד מדי. לא אתעביד מניה קלא ולא סליק. אבל לבתר דאפיק מלה מפומיה ההוא מלה אתעביד קלא. ובקע אוירין

חפצך כתוב. לפי שיום הזה כלל האמונה נקשר בו. א"ל ר' אלעזר ואיך נוכל לעשות להעלות סעודת המלך להאורח. שהרי י"ד ניסן שחל להיות בשבת נסתלקה סעודה שלישית בעבור פסח. אע"פ שאז אין הפסח אורח שלו. א"ל כך אני אומר. שבעת שהחג הוא אורח שלו אז נתעלה לו המאכל. ואם לא אין המאכל נתעלה לו. ואם תשאל הרי י"ד שחל להיות בשבת נדחית סעודת המלך מפני סעודת הפסח. א) אין דומה פסח שסעודה ג' של שבת נדחית מכמה טעמים. אחד בשביל מצות ומרורים שצריך האדם לאכלם לתיאבון. ואחד בשביל פסח. וגם שהרי לחם לא נמצא מו' שעות ולמעלה. וסדור השלחן בלי לחם אינו חשוב סדור. ואם תאמר ביין. אמת שביין מותר לפי שמרעיב הלב. אבל כל ימי עמלתי שלא לבטל סעודת שבת. אפילו אם אותן הימים היו נמצאים בו. ביום הזה שדה תפוחים הקדושים מתברך [סה] ומתברכים עליונים ותחתונים. ויום הזה התקשרותו היא עם התורה. א"ר אבא כך היה עושה רבי שמעון בזמן שנסתלקה סעודה ג' של שבת. היה מסדר שלחנו ועסק במעשה מרכבה. והיה אומר זו היא סעודת המלך שיבא לסעוד אצלי. לפיכך נמצא שהשבת מוטב בכל מכל מועדים וחגים. ונקרא קדש ולא מקרא קדש. א"ר יהודה כל המועדים מקראי קדש אנו קוראים בהם. אבל יצאו ראש השנה ויום הכפורים שאין שמחה נמצאת בהם. שהרי הם ימי הדין נקראים. אבל אלו ג' מועדים הם נזמנים מן קדש לשמחת הכל. להשתעשע בהם עם הקב"ה. זש"כ ושמחתם לפני ה' אלהיכם. וכתוב ושמחת לפני ה' אלהיך. ביום הזה של שבת נשתכח כל צער וכל רוגז וכל דוחק מכל העולם. לפי שהוא יום חפתו של המלך. ונשמות נתוספות כדמיון עולם הבא. א"ר יצחק לרבי יהודה כתוב זכור את יום השבת לקדשו. ולמדנו זכרהו על היין. מדוע על היין. א"ל לפי שהיין הוא שמחה של תורה. והיין של תורה הוא שמחה של הכל [סו] וזה היין משמח למלך. וזה היין מכתיר למלך בכתריו. זש"כ ב) צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. ולמדנו שבכל ענין נצרך שיראה האדם פעולה. ולא נמצאת התעוררת קדושה אלא ביין. כמש"כ ג) כי טובים דודיך מיין. טובתם היא מן יין. וכתוב נזכירה דודיך מיין. וע"כ קדושה של שבת ביין:

ד) א"ר יוסי לרבי יצחק כתוב ה) וקראת לשבת ענג לקדש ה' מכבד וגו'. וכבדתו מעשות דרכיך מובן. אבל ממצא חפצך ודבר דבר מה הוא. ומה זה חסרון לשבת. א"ל ודאי שזה הוא חסרון. שאין לך דיבור ודיבור היוצא מפי האדם שלא יהיה לו קול. והוא עולה למעלה ומעורר דבור אחר. ומה הוא. אותו שנקרא חול מאותן ימי החול. וכאשר נתעורר חול ביום הקדוש חסרון הוא למעלה בודאי. והקב"ה והשכינה שואלים עליו מי הוא זה שרוצה להפריד זיוג שלנו. מי הוא המבקש חול כאן. קדמון הקדוש [סז] אינו מתגלה ואינו שורה על חול. לפיכך הרהור מותר. מה הטעם. לפי שהרהור אינו עושה כלום. שלא נעשה ממנו קול ואינו עולה. אבל לאחר שהוציא הדבור מפיו אותו הדבור נעשה ממנו קול. ובוקע אוירים

מראה מקומות א) דף לה. ב) שיר ג' ג) שיר א' ד) דף קה. ה) ישעי' נ"ח

זיו הזהר

[סה] זו מלכות שנזכר עליה מלכות פה ותורה שבע"פ קרינן לה: [סו] יין של תורה היינו סודות התורה. יין בגי' סוד: [סז] זה עולם החכמה שנקרא אבא המגלה הארתו ביום השבת על המלך. היינו התפארת:

אוירים ורקיעים ועולה למעלה ומעורר דבור אחר. וע״כ כתוב ממצוא חפצך ודבר דבר. ומי שמוציא דיבור קדוש מפיו בדברי תורה נעשה ממנו קול ועולה למעלה. ונתעוררות קדושות מלך העליון ומתעטרות בראשו ואז נמצאת שמחה למעלה ולמטה. א״ל ודאי כך הוא ועתה הבנתי הענין. אבל מי ששורה בתענית בשבת האם עושה פגם לשבת או לא. אם תאמר שאינו עושה פגם. הרי הוא מבטל ממנו סעודות האמונה ועונשו גדול. שהרי הוא מבטל ממנו השמחה של שבת. א״ל דבר זה שמעתי. שזה הוא שמשגיחים עליו מלמעלה יותר מכל בני העולם. לפי שבזה היום שמחה היא למעלה ולמטה. שמחה של כל שמחות. שמחה שכל האמונה בה נמצאת. ואפילו רשעי גיהנם נוחים ביום הזה. ואיש הזה אין לו שמחה ואין לו מנוחה. והוא משונה מכל העליונים והתחתונים. כלם שואלים עליו מה נשתנה פלוני שהוא בצער. ובשעה שהקדמון הקדוש מתגלה ביום הזה. וזה האיש נמצא בצער. תפלתו עולה וקיימת לפניו. אז נקרעות כל גזרות הדינים שנגזרו עליו. ואפילו שהחליטו בבית דינו של המלך עליו לרעה הכל נקרע. לפי שבשעה שהקדמון הקדוש נתגלה כל חירות וכל שמחות נמצאות. לפי שמתגלה בחפתו של המלך [סח] וע״ז למדנו שקורעים לו גזר דינו של שבעים שנה. איזו שבעים שנה. אלא אע״פ שהסכימו עליו לרעה כל אותן ע׳ כתרים של המלך שהוא מתגלה בהם. הכל נקרע. לפי שהקדמון הקדוש מבטל הגזרה. ובמה דברים אמורים כאשר מעוררים עליו בחלום בליל שבת. א) משל למלך שעשה חופה לבנו וגזר שמחה על הכל. באותו יום של החופה כל העולם היו שמחים. ואיש אחד היה עצב ונקשר בשלשלאות. בא המלך להשמחה וירא כל העם שמחים כמו שהוא גזר. נשא עיניו וירא את האיש ההוא קשור בשלשלאות ונעצב. אמר מה זה שכל בני העולם שמחים בכלילת בני. וזה אסור באזיקים. מיד נתן צו והוציאוהו והתירוהו מן השלשלאות. כך זה השורה בתענית בשבת. כל העולם שמחים והוא נעצב ונאסר בשלשלאות. בשעה שהקדמון הקדוש נתגלה ביום הזה. ונמצא זה האיש אסור באזיקים. אע״פ שהסכימו על גזרתו כל אותן ע׳ שנים שאמרנו. הכל נקרע ואין הדין שורה עליו. אם ביום אחר יש בו רשות לקרוע הגזר דין ע״י התענית ביום החלום. כל שכן בשבת. שאין לך יום שלא נמצא בו כח זה. והשורה בתענית חלום באותו היום. לא נסתלק יום הזה עד שנקרע דינו. אבל לאו של שבעים שנה כיום השבת. לפיכך יתענה באותו היום ממש ולא ביום אחר. שאין רשות ליום על יום אחר. כל יום מה שנקרה ביומו יכול לתקן. מה שלא נקרה ביומו אינו יכול לתקן. וע״כ לא נצרך לו לאיש לדחות התענית מיום זה ליום אחר. ולפיכך דבר יום ביומו נאמר ולא דבר יום ליום אחר. ובוא וראה שלא לחנם עוררו עליו בחלום. כדי שיבקש על עצמו רחמים. וי לאותו האיש שאין מעוררים עליו ואין מודיעים לו בחלום. שהרי נקרא רע. ולפיכך כתוב ב) לא יגורך רע. וכתוב ג) בל יפקד רע. בל יפקד לפי שהוא רע:

ד) רבי שמעון אמר כל מי ששורה בתענית בשבת

שנים

אוירין ורקיעין וסלקא לעילא ואתער מלה אחרא. וע״ד ממצוא חפצך ודבר דבר כתיב. ומאן דאפיק מלה קדישא מפומיה מלה דאורייתא אתעביד מניה קלא וסליק לעילא. ואתערן קדושי דמלכא עלאה ומתעטרן ברישיה וכדין אשתכח חדוותא לעילא ותתא. א״ל ודאי הכי הוא והא שמענא מלה. אבל מאן דשארי בתעניתא בשבתא עביד גריעותא לשבת או לא. הי תימא דלא עביד גריעותא. הא סעודתי דמהימנותא בטיל מניה ועונשיה סגי. דהא חדוותא דשבתא בטיל מניה. א״ל מלה דא שמענא. דדא הוא דאשגחן עליה מלעילא יתיר מכל בני עלמא. בגין דהאי יומא חדוותא היא לעילא ותתא. חדוותא דכל חדוון. חדוותא דכל מהימנותא ביה אשתכח. ואפילו רשעים דגיהנם נייחין בהאי יומא. והאי ב״נ לית ליה חדוותא ולית ליה נייחא. ושניא דא מכל עלאין ותתאין. כלהו שאלין עליה מאי שנית דפלניא איהו בצערא. ובשעתא דעתיקא קדישא אתגלי בהאי יומא. ואשתכח האי בצערא. צלותיה סלקא וקיימא קמיה. כדין אתקרעו כל גזרי דינין דאתגזרו עליה. ואפילו אסתכמו בבי דינא דמלכא עליה לביש כלא אתקרע. בגין דבשעתא דעתיקא קדישא אתגליא כל חירו וכל חידו אשתכח. בגין דאתגליא בהלולא דמלכא [סח] וע״ד תנינן קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה. מאן שבעים שנה. אלא אע״ג דאסכימו עליה כל אינון שבעין כתרי מלכא דהוא אתחזי בהו. כלא אתקרע. בגין דעתיקא קדישא בטיל ליה. והני מלי כד מתערי עליה בחלמא בליליא דשבתא. א) למלכא דעביד הלולא לבריה וגזר חדווה על כלא. בהאי יומא דהלולא כל עלמא הוו חדאן. ובר נש חד הוה עציב ותפיס בקולרא. אתא מלכא לחדוותא חמא כל עמא חדאן כמה דאיהו גזר. זקף עינוי חמא ההוא בר נש תפיס בקולרא ועציב. אמר ומה כל בני עלמא חדאן בהלולא דברי. ודא תפיס בקולרא. מיד פקיד ונפקי ליה ושארו ליה מקולריה. כך האי דשארי בתעניתא בשבתא. כל עלמא חדאן ואיהו עציב ותפיס בקולרא. בשעתא דעתיקא קדישא אתגליא בהאי יומא. ואשתכח האי ב״נ תפיס בקולרא. אע״ג דאסכימו עליה כל אינון שבעין שנין דאמרן. כלא אתקרע ולא שארי עליה דינא. ביומא אחרא אית ביה רשו למקרע ליה בהאי יומא. כל שכן שבת. דלית לך יום דלא אשתכח ביה חילא. ומאן דשארי בתעניתא דחלמא בהאי יומא. לא אסתליק האי יומא עד דאתקרע דיניה. אבל לאו דשבעים שנה כיומא דשבתא. בג״כ בהאי יומא ממש ולא ביומא אחרא. דלית רשו ליומא על יומא אחרא. כל יומא מאי דאירע ביומיה עביד. דלא אירע ביומיה לא עביד. וע״ד לא לבעי ליה לאינש לסלקא לתעניתא מיומא דא ליומא אחרא. ובג״כ דבר יום ביומו תנינן ולא דבר יום ליומא אחרא. ותא חזי לאו למגנא מתערי עליה בחלמא. בגין למתבע עליה רחמי. ווי להוא ב״נ דלא מתערי עליה ולא אודעו ליה בחלמא. דהא אקרי רע. ובג״כ ב) לא יגורך רע כתיב. וכתיב ג) בל יפקד רע. בל יפקד בגין דאיהו רע:

ד) רבי שמעון אמר האי מאן דשרי בתעניתא בשבתא

שרי

מראה מקומות א) דף קס: ב) תלים צ׳ ג) משלי י״ט ד) ויקהל רז.

זיו הזהר

[סח] היינו חופת התפארת עם המלכות. זו שבת המלכה:

תרי מתערי עליה קמי מלכא קדישא. חד ההוא רוחא עלאה קדישא דאצטריך לאתענגא ולא אתענג. וחד ההוא ממנא דקיימא על מאן דשרי בתעניתא וסנגריה שמיה. וסלקין קמי מלכא קדישא ומתערי עליה. ההוא רוחא אסתלק גריע מההיא אתהנותא דלתתא. וכד האי רוחא לא אשתלים לתתא רוחא אחרא דלעילא לא אשתלים. וכיון דלא אשתלים לתתא ולעילא כדין אתחזי האי בר נש לאתלטיא ולאתענשא. אלא כיון דאשתלים זמנא אחרא ההוא ממנא דאתמנא על ענויא ותעניתא אשלים גו איכון ממנן אחרנין בענוגא דלעילא. וקורעין ליה כל גזר דינא דאתגזר מאיכון שבעין שנין עלאין. למלכא דחדי בהלולא דיליה. וכל בני נשא חדאן עמיה. חמא חד בר נש יהיב בקולר. פקיד עלוי ושריוהו. בגין דישתכחון כלהו בחדוה. ובגין דלבתר לא יתהדרין אלין ממנן דענשין לבני נשא לאתפרעא מניה דבר נש. על דאשתכח בגיניה גריעותא עילא ותתא מאי תקנתיה. ליתיב תעניתא על תעניתא. מאי טעמא. דא בטיל ענוגא דשבתא יבטל ענוגא דחול. ואי איהו מבטל ענוגא דשבתא וקא מתענג בחול דמי כמאן דחשיב למלה אחרא יתיר ממה דחשיב ליה לקב"ה. רוחא עלאה קדישא דקודשין דשריא עליה לא ענוג ובטיל ליה מניה. רוחא אחרא דחול דשריא לבתר על עלמא חשיב וקא מענגא ליה. כדין מהדרין ומתפרעין מניה בהאי עלמא ובעלמא דאתי. בגין כך אצטריך תעניתא אחריתא ביומא קדמאה דחול. בזמנא דשריא על עלמא ההוא רוחא דחול. ובהאי אית ליה אסוותא כיון דלא חשיב לרוחא דחול. וסימנך והשיב את הגזלה אשר גזל. גזלן דלא חשיב לקב"ה ולא חשיב לבני נשא. בגין כך לית ליה עונשא כגנב. גנב דחשיב לבני נשא יתיר מקב"ה אית ליה עונשא בהאי עלמא ובעלמא דאתי. זכאה איהו מאן דאשלים לתתא להאי ענוג עלאה כדקא חזי:

א) **ובחדש** הראשון בארבעה עשר יום לחדש וגו'. א"ר חייא תא חזי בשעתא דקב"ה הוה קטיל לבוכרי דמצראי. כל איכון דקטל בפלגות ליליא ואחית דרגין מעילא לתתא. ביה שעתא עאלו ישראל בקיומא דאת קדישא. אתגזרו ואשתתפו בכנסת ישראל ואתאחדו בה. כדין ההוא דמא אחזיאו ליה על פתחא. ותרין דמי הוו. חד דפסחא וחד דמא דאתגזרו. והוה רשים על פתחא רשימא דמהימנותא. חד הכא וחד הכא וחד ביניהו [סט] והא אתמר ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף. בגין לאחזאה מהימנותא. ובארבעה עשר הא אתמר דכדין מבטלין חמץ ושאור. ואסתלקו ישראל מרשותא אחרא ואתעקרו מניה. ואתאחדו במלה קשורא קדישא. ב) דלבתר דאתגזרו עאלו בה [ע] עד דאתפרעו ואתגליא רשימא דילהון. וכדין יהיב להון קשורא באתר עלאה בקשורא דמהימנותא. באתר דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. מן השמים דייקא [עא] והא אוקמוה. תא חזי בחמיסר בשעתא דזווגא דסיהרא אשתכח בשלימו עם שמשא. וכתרין תתאין לא משתכחין כל כך בעלמא. דהא בחדתותי דסיהרא זיינין בישין משתכחין ומתערי לאתפשטא בעלמא

מראה מקומות א) דף לה. ב) דף לה:

שנים מעוררים עליו לפני מלך הקדוש. אחד זה רוח עליון הקדוש ההוא שנצרך להתענג ולא התענג. והשני זה הממונה ההוא שנתמנה על מי ששורה בתענית וסנגריה שמו. והם עולים לפני מלך הקדוש ומתוכחים על אודתו. רוח ההוא מתרעם על שעלה בגריעות מן אותה ההנאה שלמטה. וכאשר זה הרוח לא נשתלם למטה רוח האחר שלמעלה לא נשתלם. וכיון שלא נשתלם למטה ולמעלה אז ראוי זה האיש לקללה ולעונש. אבל כיון שנשתלם בשבתות האחרות אותו הממונה שנתמנה על ענוים ותעניתים משלים תוך אותן ממונים האחרים בהעונג שלמעלה. וקורעין לו כל גזר דין שנגזר מאותן שבעים שנים העליונות. משל למלך ששמח ביום חופתו. וכל האנשים שמחים עמו. ראה איש אחד נסגר בכבלים. פקד עליו להתירו. כדי שכלם יהיו נמצאים בשמחה. ובשביל שאחר כך לא יחזרו אלו הממונים על עונשי האנשים להפרע מאדם הזה. על שנמצא בשבילו גריעות למעלה ולמטה מה תקנתו. לפרוע תענית על תענית. מה הטעם. כיון שהיה מבטל עונג שבת יבטל גם עונג חול. שאם הוא מבטל עונג שבת ומתענג בחול דומה כמי שמחשב ענין אחר יותר ממה שמחשב להקב"ה. רוח העליון קודש הקדשים שהי' שורה עליו לא היה מענגו והי' מבטל הענג ממנו. ורוח אחר של חול השורה אח"כ על העולם הוא מחשבו ומענגו. ואז חוזרין ונפרעין ממנו בעולם הזה ובעולם הבא. לפיכך נצרך לתענית אחר ביום הראשון של חול. בזמן ששורה על העולם רוח ההוא של חול. ובזה יש לו רפואה כיון שאינו מחשב להרוח של חול. וסימנך והשיב את הגזלה אשר גזל. גזלן שאינו מחשב להקב"ה ואינו מחשב לאנשים. לפיכך אין לו עונש כגנב. גנב שמחשב לאנשים יותר מהקב"ה יש לו עונש בעולם הזה ובעולם הבא. זכאי הוא מי שמשלים למטה לעונג עליון ההוא כראוי:

א) **ובחדש** הראשון בארבעה עשר יום לחדש וגו'. א"ר חייא בוא וראה בשעה שהקב"ה היה הורג בכורי מצרים. כל אותן שהרג בחצות הלילה והשפיל מדרגות מלמעלה למטה. באותה שעה נכנסו ישראל בברית של האות הקדוש. נימולו ונשתתפו בהשכינה הקדושה ונאחזו בה. אז היו מראים אותו הדם על הפתח. ושני דמים היו. אחד דם הקרבן פסח ואחד דם המילה. והיה נרשם על הפתח רושם האמונה. קו אחד מכאן וקו אחד מכאן וקו אחד באמצע [סט] וכך נאמר ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף. כדי להראות רושם האמונה. ובארבעה עשר הרי ידוע שבו ביום מבטלים חמץ ושאור. ויצאו ישראל מרשות אחר ונעקרו ממנו. ונאחזו במצה שהיא רמז על הקשר הקדוש. ב) שלאחר שנימולו נכנסו בה [ע] עד שהתפרעו ונתגלה הרושם שלהם. ואז ניתן להם קשר במקום יותר עליון בקשר האמונה. במקום שכתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. מן השמים דוקא [עא] וזה נתבאר. בוא וראה בחמשה עשר בשעה שהזדוגות הלבנה עם השמש נמצאת בשלמות. וכתרים התחתונים אין נמצאים כל כך בעולם. שהרי בשעת מולד הלבנה מזיקים רעים נמצאים ונתעוררים להתפשט בעולם

זיו הזהר

[סט] היינו כדמות ה. רמז על ה"א אחרונה של השם הוי"ה ב"ה שורש המלכות שנקראת מהימנותא: [ע] לאחר שנימולו בלי פריעה נכנסו רק בקדושת המלכות בלבד: [עא] לאחר הפריעה נכנסו גם בקדושת היסוד והתפארת שנקרא שמים:

בעולם. ובזמן שהזדוגות הלבנה נמצאת בהא"ת השמש בשלמות מסתתרים כלם למקום אחר. וקרושות המלך נתעוררות. ע"ז כתיב ליל שמורים הוא לה'. שהרי זיוג הקדוש נמצא והוא שמורים בכל [עב] רבי אחא אמר בעבור זה תקין השכינה הוא ביום הזה. ובלילה הזה נמצא התישבות הבית. וי לאותן שאינם מן בני הבית כאשר באים להזדוג בלילה ביחד [עג] וי לאותן שאין הם ידועים אצלם. לפיכך ישראל קדושים מכינים להם בית כל אותו היום. ועל ידיהם נכנסים מי שראוי ליכנס. והם שמחים ומזמרים בשמחתם. זכאים הם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. א"ר יוסי למה לנו להטריח כל כך. הרי מקרא שלם הוא שבלילה הזה זיוג העליון הקדוש נתעורר ונמצא. זש"כ הוא הלילה הזה לה' שמורים. מהו שמורים שנים. זו הזדוגות הלבנה עם השמש [עד] לכל בני ישראל לדורותם. שהרי מכאן ולהלאה נתאחדו ונתקשרו בהקשר של השם הקדוש ויצאו מרשות אחר. לפיכך בארבעה עשר מתקנים עצמם ומבערים החמץ מביניהם. ונכנסים ברשות הקדושה. ואז מתעטרים חתן וכלה בעטרות האם העליונה [עה] וצריך האדם להראות עצמו שהוא בן חורין:

א"ר יוסי אלו ארבע כוסות של הלילה הזה מפני מה. א"ר אבא הרי ביארו החברים שהן נגד ד' גאולות. אבל יפה נרמז בספרו של ר' ייסא הזקן. שאמר מפני שהזיוג הקדוש נמצא בלילה הזה בכל הצדדים. והזיוג הוא בארבעה קשרים שהם ד' מדרגות. ואין נפרשות זו מזו [עו] וכאשר זה הזיוג נמצא מתעוררים אנחנו בשמחתם. לפי שהרי יש לנו זכות בהם. כי מי שיש לו אחיזה בזיוג זה זוכה בכל. וע"כ נשתנה לילה זה מכל שאר הלילות. ונצרך לעשות יחוד השם בכל ולשמוח בלילה הזה. לפי שיש שמחה למעלה ולמטה. ועוד אמר שאלו ד' מדרגות ד' גאולות נקראין. מה הטעם. לפי שמדרגה התחתונה הזו גואל נקראת. המלאך הגואל [עז] ולא נקראת גואל אלא ע"י מדרגה אחרת העליונה העומדת עליה ומאירה לה [עח] והוא אין משפיע לה הארה אלא באותן שתי המדרגות שעליו [עט] נמצא שאלו ד' מדרגות ד' גאלות הן:

רבי יהודה שאל לרבי אבא הרי כתוב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם. ושמחה היא כל שבעת הימים. למה אין משלימים הלל כל ז' ימים. כמו בסכות שיש בו ח' ימים עם הלל בשלימות של שמחה כל יום ויום. א"ל יפה שאלת. אבל ידוע הוא שהרי אז לא נתקשרו ישראל כל כך בכל כמו שנתקשרו אחר כך. לפיכך בלילה הזה שהזיוג נמצא בכל אותן מדרגות העליונות. ושמחה נמצאת לכל. וישראל נתקשרו באותה שמחה. עושים אנחנו שלמות וההלל נשתלם. אבל אח"כ אע"פ שכל המדרגות נמצאות. מ"מ עוד לא נתקשרו בהן ישראל. שלא עשו פריעה להיות נתגלה בהם רושם הקדוש. ולא קבלו עוד התורה ולא נכנסו במה שנכנסו אח"כ. לפיכך בסכות שלמות הכל נמצאת בו וחדות הכל ביותר. אבל בפסח עוד לא היו זכאים ולא נמצאת בו שלמות כל כך. אע"פ שהארת המדרגות נמצאת כל ז'. אין זה בהתגלות.

וישראל

בעלמא. ובשעתא דזווגא דסיהרא אשתכח בנהירו דשמשא בשלימו מתכנשי כלהו לאתר חד. וקודשי מלכא אתערו. כדין כתיב ליל שמורים הוא לה'. דהא זווגא קדישא אשתכח והוא שמורים בכלא [עב] רבי אחא אמר בגין כך תקונא דכלה בהאי יומא. ובליליא אשתכח ישובא דביתא. ווי לאינון דלאו מבני ביתא ניינהו כד אתאן לאזדווגא בהורתא כחדא [עג] ווי לאינון דלא אשתמודען גבייהו. בגין כך ישראל קדישין מתקנין לון ביתא כל ההוא יומא. ועל ידייהו עיילי מאן דעיילי. ואינון חדאן וזמרן בחדווייהו. זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי. א"ר יוסי למה לן לאטרחא כולי האי. קרא שלים היא דהא בהאי ליליא זווגא עלאה קדישא אתער ואשתכח. הה"ד הוא הלילה הזה לה' שמורים. מהו שמורים תרי. זווגא דסיהרא בשמשא [עד] לכל בני ישראל לדורותם. דהא מכאן ולהלאה אתאחדו ואתקשרו בקשורא דשמא קדישא ונפקו מרשותא אחרא. בג"כ בארבעה עשר מתקני גרמייהו ומבערי חמץ מבינייהו. ועיילי ברשותא קדישא. וכדין מתעטרי חתן וכלה בעטרוי דאימא עלאה [עה] ובעי בר נש לאחזאה גרמיה דאיהו בר חורין:

א"ר יוסי הני ארבע כסי דהאי ליליא אמאי. א"ר אבא הא אוקמוה חבריא לקביל ארבע גאולות. אבל שפיר הוא בספרא דרבי ייסא סבא. דקאמר הואיל וזווגא קדישא אשתכח בהאי ליליא בכל סטרין. וזווגא הוא בארבע קשרין דאינון ארבע דרגין. ולא מתפרשין דא מן דא [עו] וכד זווגא דא אשתכח אנן בחדותא דלהון אתערנא. בגין דהא זכינא בהו. דמאן דאחיד בדא זכי בכלא. וע"ד אשתני ליליא דא מכל שאר לילוון. ובעינן למעבד שמא בכלא ולמחדי בהאי ליליא. בגין דחדוותא היא לעילא ותתא. תו אמר דארבע אלין ארבע גאולות קרינן להו. מאי טעמא. בגין דהאי דרגא בתראה גואל אתקרי. המלאך הגואל [עז] ולא אקרי גואל אלא על ידא דרגא אחרא עלאה דקיימא עלה ונהיר לה [עח] ודא לא אפיק לה נהורא אלא באינון תרין דרגין דעליה [עט] אשתכח דארבע אלין ארבע גאולות ניינהו:

רבי יהודה שאיל לרבי אבא הא כתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם. וחדוותא היא כל שבעה. אמאי לא אשתלים הלל כל ז' יומין. כמו בסכות דאשתכח ח' יומין הלילא בשלימו דחדוותא כל יומא ויומא. א"ל שפיר קאמרת. אבל ידיעא הוא דהא הכא לא אתקשרו ישראל כל כך בכלא כמה דאתקשרו לבתר. בגין כך בהאי ליליא דזווגא אשתכח בכל אינון דרגין עלאין. וחדוותא דכלא אשתכח. וישראל אתקשרו בהאי חדוותא. עבדינן שלימו והלילא אשתלים. אבל לבתר אע"ג דכלהו משתכחי. עד כען ישראל לא אתקשרו בהו. ולא אתפרעו לאתגליא רשימא קדישא. ולא קבילו אורייתא ולא עאלו במאי דעאלו לבתר. בג"כ בסכות שלימו דכלא אשתכח ביה וחדוותא דכלא יתיר. אבל הכא עד כען לא זכו ולא אשתכח שלימו ביה כל כך. אע"ג דאשתכח כל ז'. לאו הוא באתגליא.

וישראל

זיו הזהר

[עב] פי' כאשר נמצא זיוג העליון הקדוש של תפארת עם מלכות אז ישראל נשמרים בכל: [עג] פי' שאינם מן בני הבית של השכינה הקדושה אלה שלא הכינו עצמם כהלכה על חג הפסח: [עד] היינו הזדוגות תפארת עם מלכות. יחוד קב"ה ושכינתיה: [עה] זת עולם הבינה מקור כל מיני חירות שבעולם: [עו] שהן חכמה ובינה תפארת ומלכות ושרשן ד' האותיות של השם הוי"ה ב"ה. וכנגדן נתקנו הד' כוסות: [עז] זו מדת המלכות: [עח] היינו תפארת ויסוד: [עט] היינו חכמה ובינה שמהן מקבל התפארת הארת השפע ו[illegible] משפיע השפע להמלכות ע"י היסוד. ועי"ז נגאלת השושנה מן החוחים. וישראל נגאלים מכל צרה וצוקה:

וישראל עד לא אתקשרו בהו כדקא חזי. ועכ"ד חדוותא דכלא ושלימו דהלילא בהאי ליליא. בגין ההוא חולקא דאתקשרו ביה [פ] מאי טעמא. דכיון דבהאי ליליא דזווגא אשתכח. כל קשורא דכלא אשתכח מסטרא דזווגא ולא מסטרא דישראל [פא] וכד זווגא אשתכח בה משתכחי אלין תרין דרגין דקיימין עלה [פב] וכד אלין משתכחי הא כל גופא אשתכח בה. וכדין שלימו דכלא וחדוותא דכלא והלילא אשתלים. דהא כדין אתעטרת שכינתא בכלא. אבל לא לבתר. דכל יומא ויומא אשתכחו. וישראל עד לא זכו בהו. הא לאו הלילא שלימא כמו בזמנין אחרנין:

א) **כי** תבאו אל הארץ וגו' והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן. א"ר שמעון תא חזי קמח שעורים דהאי עמר. כיון דהוה מטא לריחיין דגרוסות מפיקין מניה עשרון מנופה בי"ג נפה.. ואקריבו שעורים בגין דאיהו קדמאה מכל שאר תבואת הארץ. ומן קדמאה מתקרבא ולא מההוא דמתאחר. דהא אחידו קדמאה דישראל אתאחדו ביה בקב"ה הכא הוא.. ואיהי תבואת הארץ ודאי [פג] אתעסקו ביה ואתקשרו בההוא קשורא. ואע"ג דדינא אשתכח תמן. דינא בשלמא אשתכח ביה —:

רעיא מהימנא

ב) **והניף** את העמר לפני ה' וגו'. פקודא דא לקרבא קרבן העמר. קרבנא דא כלא בדבקותא עילא ותתא. מטרוניתא ובנהא כחדא אזלין. עמר דא מקרבין ישראל בדכיותא דלהון. והאי קרבנא איהו מן שעורים. ודא אתקריב למיעל רחימו בין אתתא ובעלה. אשת זנונים אתרחקת גרמה מבינייהו דלא יכילת למיקם על גבה. אשת חיל קריבת גרמה לקרבא לגבי כהנא רבא. ודאי טהורה היא. ונקתה ונזרעה זרע. ואוסיפת חילא ורחימו לגבי בעלה. אשת זנונים ערקת מן מקדשא דלא למקרב לגביה. דאלמלי בההוא זמנא דאשת חיל אבדיקת גרמה איהי אתקריבת לגבה אתאבידת מעלמא. ועכ"ד לא בעיא לקרבא למקדשא וערקת מניה. ואשתארו ישראל זכאין בלא ערבוביא אחרא לגבי רזא דמהימנותא. רזא דסתרא דא תרתין אחתן. דכד ארחת דא לגבי דא בבדיקו דילה צבתה בטנה ונפלה ירכה. דהא בדיקו דאשת חיל סמא דמותא לאשת זנונים. ודא איהי עיטא דיהב קב"ה לבנוי לקרבא קרבנא דא בגין אשת חיל. דתערוק אשת זנונים מנה. ואשתארו ישראל בלא ערבוביא אחרא. זכאין איהון בעלמא דין ובעלמא דאתי. ע"כ ר"מ:

ג) **וספרתם** לכם ממחרת השבת וגו' שבע שבתות תמימות תהיינה. א"ר חייא תא חזי ישראל כד הוו במצרים הוו ברשותא אחרא. והוו אחידן במסאבותא כאתתא דא כד היא יתבא ביומי דמסאבותא. בתר דאתגזרו עאלו בחולקא קדישא דאקרי ברית. כיון דאתאחדו ביה פסק מסאבותא מנייהו. כאתתא דא כד פסקו מנה דמי מסאבותא. בתר דאתפסקו מנה מאי כתיב וספרה לה שבעת ימים. אוף הכא כיון דעאלו בחולקא קדושא
פסקה

וישראל עוד לא נתקשרו בהן כראוי. ועכ"ז שמחה של הכל ושלמות ההלל בלילה הזה. לבעבור החלק ההוא שנתקשרו בו [פ] מה הטעם. לפי שבלילה הזה שנמצא הזדוגות. כל התקשרות של כל האורות נמצא מצד ההזדוגות ולא מצד של ישראל [פא] וכאשר הזדוגות נמצא בה נמצאות אותן ב' מדרגות העומדות עליה [פב] וכשהן נמצאות הרי כל המדרגות שהן בבחינת גוף נמצאות עמה. ואז שלמות הכל ושמחת הכל וההלל נשלם. שהרי אז מתעטרת השכינה בכל. אבל לא אח"כ. שבכל יום ויום נמצאות. אבל ישראל עוד אין זוכים בהם. לכך אין ההלל בשלמות כמו במועדים אחרים:

א) **כי** תבאו אל הארץ וגו' והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן. א"ר שמעון בוא וראה קמח שעורים של העמר הזה. כיון שהגיע לריחיים של גרוסות הוציאו ממנו עשרון מנופה בי"ג נפה.. והקריבו שעורים לפי שהיא תבואה ראשונה מכל שאר תבואת הארץ. ומן המבכרת נקרב ולא מן המאוחרה. שהרי דבקות הראשונה של ישראל שנדבקו בו בהקב"ה כאן היה.. והיינו תבואת הארץ בוראי [פג] התעסקו בה והתקשרו בקשר ההוא. ואע"פ שהדין נמצא שם. הדין עם שלום נמצא בה —:

רועה הנאמן

ב) **והניף** את העמר לפני ה' וגו'. מצוה זו להקריב קרבן העמר. קרבן זה כלו בהתחברות והתדמות שלמעלה לשלמטה. השכינה ובניה כאחד הולכים. עמר זה מקריבים ישראל בטהרתם. וזה הקרבן הוא מן שעורים. והוא נקרב להביא אהבה בין אשה ובעלה. אשת זנונים מרחקת עצמה מביניהם שאין יכולה לעמוד אצלה. אשת חיל מקרבת עצמה לקרב אצל הכהן הגדול. ודאי טהורה היא. ונקתה ונזרעה זרע. ונתוספת בכח ואהבה אצל בעלה. אשת זנונים בורחת מן המקדש שלא לקרב אליו. שאם בזמן ההוא שאשת חיל בודקת עצמה תקרב היא אצלה היתה נאבדת מן העולם. ועכ"ז לא תקרב היא למקדש ובורחת ממנו. ונשארו ישראל זכאים בלי ערבוב אחר אצל סוד האמונה. סוד נסתר הזה נרמז בהענין של השתי אחיות. שכאשר הריחה זו מזו בהבדיקה שלה צבתה בטנה ונפלה ירכה. שהרי הבדיקה של אשת חיל סם המות להאשת זנונים. וזאת העצה שנתן הקב"ה לבניו להקריב קרבן זה בעבור האשת חיל. שתברח האשת זנונים ממנה. וישארו ישראל בלי ערבוב אחר. זכאים הם בעולם הזה ובעולם הבא. ע"כ ר"מ:

ג) **וספרתם** לכם ממחרת השבת וגו' שבע שבתות תמימות תהיינה. א"ר חייא בוא וראה ישראל כשהיו במצרים היו ברשות אחר. והיו דבקים בהטומאה כאשה זו כאשר היא יושבת בימי טומאתה. לאחר שנימולו נכנסו בחלק הקדושה שנקרא ברית. כיון שנדבקו בו פסקה הטומאה מהם. כאשה זו כאשר נפסק ממנה דם טמא. לאחר שנפסק ממנה מה כתוב וספרה לה שבעת ימים. אף כאן כיון שנכנסו בחלק הקדושה
פסקה

מראה מקומות א) דף צו: ב) דף צז. ג) שם

זיו הזהר

[פ] זו מדת המלכות שנתקשרו בה בליל פסח. וביון שעמדו מלכת הלאה בענין ההתקשרות ולא נתעלו יותר להתקשר גם בשאר המדרגות הגבוהות יותר לכך נפסק אמירת הלל השלם: [פא] פי' מצד אתערותא דלעילא ולא מצד אתערותא דלתתא: [פב] היינו תפארת ויסוד: [פג] תבואת הארץ רמז על התקשרות ישראל במדת המלכות שהיא ספירה הראשונה מתתא לעילא ונקראת ארץ. והיא מצד עצמה בבחינת דין:

פסקה הטומאה מהם. ואמר הקב"ה מכאן ולהלאה החשבון לטהרה. וספרתם לכם. לכם דוקא. כמש"כ וספרה לה שבעת ימים. לה לעצמה. אף כאן לכם לעצמכם. ולמה. בשביל להטהר במים עליונים הקדושים. ואח"כ לבוא להתדבק בו בהמלך הקדוש לקבלת התורה. שם כתוב וספרה לה שבעת ימים. וכאן שבע שבתות. למה שבע שבתות. בשביל לזכות להטהר במים של הנהר ההוא הנמשך והיוצא [פד] שנקרא מים חיים. ונהר ההוא שבע שבתות יוצאות ממנו [פה] וע"כ שבע שבתות ודאי כדי לזכות בו. וכמו שהאשה טהרה שלה בלילה להשתמש בבעלה. כך כתוב וברדת הטל על המחנה לילה. על המחנה כתוב. ולא כתוב וברדת הטל לילה. אלא על המחנה. לפי שהוא יורד מן הנקודה ההיא על אותן הימים שנקראים מחנה [פו] ומתחברת עם המלך הקדוש. ומתי ירד הטל ההוא. כשקרבו להר סיני אז ירד טל ההוא בשלמות. ונטהרו ופסקה זוהמתם מהם. ונתחברו בו בהמלך הקדוש ובמדת מלכותו וקבלו התורה. וזה נתבאר. ובזמן ההוא ודאי כל הנחלים הולכים אל הים להטהר ולטבול. ושכינה הקדושה נתקדשת ומתחברת בו בהמלך הקדוש. בוא וראה כל איש שאינו סופר חשבון זה של אותן שבע שבתות תמימות לזכות לטהרה זו. אינו נקרא טהור ולא בכלל של טהור הוא. ואינו כדאי להיות לו חלק בהתורה. ומי שמגיע טהור ליום הזה והחשבון לא נשכח ממנו. כאשר מגיע לזה הלילה הוא צריך ללמוד בתורה ולהתחבר בה. ולשמור טהרה העליונה שנשפע עליו בלילה הזה ויוטהר. א) ולמדנו שהתורה שצריך האדם ללמד בלילה הזה תורה שבעל פה היא. בשביל שיוטהרו יחד מן המעין של הנחל העמוק [פז] ואח"כ באותו היום תבא תורה שבכתב ויתחבר בה. ויהיו נמצאים ביחד בהזדוגות אחת למעלה. אז מכריזים עליו ואומרים ב) ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך וגו'. וע"כ חסידים הראשונים לא היו ישנים בלילה הזה. והיו עמלים בתורה ואמרו. נבא לנחול ירושה הקדושה לנו ולבנינו בשני עולמות. ובלילה הזה שכינה הקדושה מתעטרת עליהם ובאה להזדוג בהמלך הקדוש. ושניהם מתעטרים על ראשם של אלו הזוכים לזה. רבי שמעון כך היה אומר בשעה שנאספו החברים בלילה הזה אצלו. בואו לתקן תכשיטי השכינה. כדי שתהיה נמצאת למחר בהכשיטים ותקונים אצל המלך כראוי. אשרי חלקם של החברים כאשר יתבע המלך עבור המלכה. ויאמר מי הם שתקנו תכשיטיה והאירו עטרותיה והכינו תקוניה. ואין לך בעולם מי שידע לתקן תכשיטי כלה אלא החברים. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא:

בוא וראה שהחברים מתקנים בלילה הזה תכשיטים להשכינה. ומעטרים לה בעטרות אצל המלך. ומי מתקן לו להמלך בלילה הזה להמצא עם השכינה להזדוג עם המלכה. נהר הקדוש העמוק מכל הנהרות שנקרא אם העליונה. זש"כ ג) צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה

פסקא מסאבו מנייהו. ואמר קב"ה מכאן ולהלאה חושבנא לדכיותא. וספרתם לכם. לכם דייקא. כד"א וספרה לה שבעת ימים. לה לעצמה. אוף הכא לכם לעצמכם. ולמה. בגין לאתדכאה במיין עלאין קדישין. ולבתר למיתי לאתחברא ביה במלכא לקבלא אורייתיה. התם וספרה לה שבעת ימים. הכא שבע שבתות. אמאי שבע שבתות. בגין למזכי לאתדכאה במיין דההוא נהר דנגיד ונפיק [פד] ואקרי מים חיים. וההוא נהר שבע שבתות נפקו מניה [פה] וע"ד שבע שבתות ודאי בגין למזכי ביה. וכמה דאתתא דכיו דילה בליליא לאשתמשא בבעלה. כך כתיב וברדת הטל על המחנה לילה. על המחנה כתיב. ולא כתיב וברדת הטל לילה. אלא על המחנה. בגין דיורד מההיא נקודה על אינון יומין דאתקריאו מחנה [פו] ומתחברת במלכא קדישא. ואימתי נחת ההוא טלא. כד קריבו לטורא דסיני כדין נחת ההוא טלא בשלימו. ואדכו ואתפסקת זוהמתן מנייהו. ואתחברו ביה במלכא ובכנסת ישראל וקבילו אורייתא. והא אוקימנא. ובההוא זמנא ודאי כל הנהלים הולכים אל הים לאתדכאה ולאסתחאה. וכלה אתקדשא ואתחברא ביה במלכא קדישא. תא חזי כל ב"נ דלא מני חושבנא דא דאינון שבע שבתות תמימות למזכי לדכיותא דא. לא אקרי טהור ולאו בכללא דטהור הוא. ולאו הוא כדאי למהוי ליה חולקא באורייתא. ומאן דמטי טהור להאי יומא וחושבנא לא אתאביד מניה. כד מטי להאי ליליא לבעי ליה למלעי באורייתא ולאתחברא בה. ולנטרא דכיו עלאה דמטי עליה בהאי ליליא ואתדכי. א) ואוליפנא דאורייתא דבעי ליה למלעי בהאי ליליא אורייתא דבעל פה איהי. בגין דיתדכון כחדא ממבועא דנחלא עמיקא [פז] לבתר בהאי יומא ליתי תורה שבכתב ויתחבר בה. וישתכחון כחדא בזווגא חד לעילא. כדין מכריזי עליה ואמרי ב) ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך וגו'. וע"ד חסידי קדמאי לא הוו ניימי בהאי ליליא. והוו לעאן באורייתא ואמרי. ניתי לאחסנא ירותא קדישא לן ולבנן בתרין עלמין. והאי ליליא כנסת ישראל אתעטרא עלייהו ואתיא לאזדווגא ביה במלכא. ותרווייהו מתעטרי על רישייהו דאינון דזכאן להכי. רבי שמעון הכי אמר בשעתא דמתכנשי חבריא בהאי ליליא לגביה. ניתי לתקנא תכשיטי כלה. בגין דתשתכח למחר בתכשיטהא ותקונהא לגבי מלכא כדקא יאות. זכאה חולקהון דחבריא כד יתבע מלכא למטרוניתא. מאן תקין תכשיטהא ואנהיר עטרהא ושוי תקונהא. ולית לך בעלמא מאן דידע לתקנא תכשיטי כלה אלא חבריא. זכאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי:

תא חזי חבריא מתקני בהאי ליליא תכשיטהא לכלה. ומעטרי לה בעטרהא לגבי מלכא. ומאן מתקין ליה למלכא בהאי ליליא לאשתכחא בה בכלה לאזדווגא בה במטרוניתא. נהרא קדישא עמיקא דכל נהרין אימא עלאה. הה"ד ג) צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה

מראה מקומות א) דף לח. ב) ישעי' נ"ט ג) שיר ג'

זיו הזהר

[פד] זו הארת השפע של עולם הבינה: [פה] הבינה אם הבנים שהולידה ז' הספירות שתחתיה חג"ת נהי"ם. ולפי שכל אחת נכללת מכולן נקראין ז' שבתות: [פו] נקודה ההיא זו מלכות דאצילות שמאירין בה ג' האותיות יהו שמספרן ט"ל. וממנה תרד הארה זו על אותן הימים הנקראים מחנה שהם הספירות דעולם הבריאה והיצירה והעשיה להתפשט על ישראל: [פז] תורה שבע"פ היא במלכות כידוע דתורה שבע"פ קרינן לה. ותורה שבכתב היא בתפארת. והעוסק בלילה הזה בתורה שבע"פ ממשיך על השכינה הקדושה ועל עצמו אור עולם הבינה מקור הטהרה ונטהרים יחד. ולקמן מובא בשם רשב"י שבלילה הזה צריך ללמוד גם תורה שבכתב תנ"ך:

בעטרה שעטרה לו אמו וגו' [פח] לבתר דאתקינת ליה למלכא ואעטרא ליה אתיית לדכאה לה למטרוניתא. ולאינון דמשתכחי גבה. למלכא דהוה ליה בר יחידאי. אתא לזווגא ליה במטרוניתא עלאה. מאי עבדת אמיה. כל ההוא ליליא עאלת לבי גניזהא. אפיקת עטרא עלאה בשבעין אבני יקר סחרנהא ואעטרת ליה. אפיקת לבושין דמילת ואלבישת ליה. ואתקנת ליה בתקוני דמלכין. לבתר עאלת לבי כלה. חמאת עולימתהא דקא מתקני עטרהא ולבושהא ותכשיטהא לתקנא לה. אמרה לון הא אתקינת בי טבילה. אתר דמיין נבעין. וכל ריחין ובוסמין סוחרני אינון מיין לדכאה לכלתי. ליתי כלתי מטרוניתא דברי ועולימתהא ויתדכון בההוא אתר דאתקינת. בההוא בי טבילה דמיין נבעין דעמי. לבתר תקינו לה בתכשיטהא. אלבישו לה לבושהא. אעטרו לה בעטרהא. למחר כד ייתי ברי לאזדווגא במטרוניתא יתקין היכלא לכלהו. וישתכח מדוריה בהו כחדא. כך מלכא קדישא ומטרוניתא וחבריא כהאי גוונא. ואימא עלאה דמתקנת לכלא. אשתכח דמלכא עלאה ומטרוניתא וחבריא מדוריהון כחדא. ולא מתפרשין לעלמין. הה"ד א) ה' מי יגור באהלך וגו'. הולך תמים ופועל צדק. מאן הוא פועל צדק. אלא אינון דמתקני למטרוניתא בתכשיטהא בלבושהא ובעטרהא. וכל חד פועל צדק אקרי [פט]:

ב) רבי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא בליליא דכלה אתחברת בבעלה. דתנינן כל אינון חבריא דבני היכלא דכלה. אצטריכו בהאי ליליא דכלה אזדמנת למהוי ליומא אחרא גו חופה בבעלה. למהוי עמה כל האי ליליא. ולמחדי עמה בתקונהא דאיהי אתתקנת. למלעי באורייתא מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים. ובמדרשות דקראי וברזי דחכמתא. בגין דאלין אינון תיקונין דילה ותכשיטהא. ואיהי ועולמתהא עאלת וקיימת על רישיהון. ואתתקנת בהו וחדת בהו כל האי ליליא. וליומא אחרא לא עאלת לחופה אלא בהדייהו. ואלין אקרון בני חופתא. וכיון דעאלת לחופתא קב"ה שאיל עלייהו. ומברך לון ומעטר לון בעטרהא דכלה. זכאה חולקהון. והוה רבי שמעון וכלהו חבריא מרננין ברנה דאורייתא. ומחדשן מלין דאורייתא כל חד וחד מנייהו. והוה חדי רבי שמעון וכל שאר חבריא. אמר לון רבי שמעון. בני זכאה חולקכון. בגין דלמחר לא תעול כלה לחופה אלא בהדייכו. בגין דכלהו דמתקנין תקונהא בהאי ליליא וחדאן בה. כלהו יהון רשימין וכתיבין בספרא דדכרניא. וקב"ה מברך לון בשבעין ברכאן ועטרין דעלמא עלאה:

ג) רבי יהודה שאיל לר' אבא ואמר הא חזינא בפסח ז' ובסכות ז'. ושלימו דחדוותא ביומא אחרא. בשבועות אמאי לא אשתכחו ביה ז' ימים. והא הכא אתחזון יתיר מכלא. פתח ואמר ד) מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. וכי מאי שנא הכא דאקרון ישראל אחד יתיר מאתר אחרא. אלא כיון דשבחא דישראל אתיא לפרשא קרא לון אחד. דהא בכל אתר שבחא דישראל אחד הוא. מאי טעמא. בגין דכל קשירו דעלאי ותתאי בהאי אתר דאקרי ישראל אשתכח [צ] ועוד

בעטרה שעטרה לו אמו וגו' [פח] ולאחר שהתקינה לו למלך ועטרה לו היא באה להשפיע טהרה להמלכה. ולאותן הנמצאים אצלה. משל למלך שהיה לו בן יחיד. בא לזווג לו עם מטרונה חשובה. מה עשתה אמו. כל אותו הלילה נכנסה לבית גנזיה. הוציאה עטרה יפה בשבעים אבני יקר מסביב ועטרתו. הוציאה בגדי משי והלבישה לו. והתקינה לו בתיקוני המלך. אח"כ נכנסה לבית הכלה. ראתה עלמותיה שמתקינות עטרותיה ובגדיה ותכשוטיה לייפותה. אמרה להן הרי הכנתי בית טבילה. מקום מים הנובעים. וכל ריחות ובשמים מסביב אותן המים לטהר לכלתי. תבוא כלתי מטרונה של בני עם עלמותיה ויטהרו במקום ההוא שהכינותי. בבית הטבילה ההוא של מים הנובעים אשר עמדי. אח"כ תתקינו לה בתכשוטיה. תלבישו לה בגדיה. תעטרו לה בעטרותיה. למחר כאשר יבא בני להזדוג עם המטרונה יכין היכל לכלכן. ויהיה נמצא מדורו עמכן יחד. כך המלך הקדוש והשכינה והחברים כדמיון זה. והאם העליונה היא המתקנת לכל. נמצא שמלך העליון והמלכה והחברים מדורם יחד. ואין נפרדים לעולם. זש"כ א) ה' מי יגור באהלך וגו'. הולך תמים ופועל צדק. מי הוא פועל צדק. אלא אלה המתקנים להשכינה בתכשוטיה בבגדיה ובעטרותיה. וכל אחד פועל צדק נקרא [פט]:

ב) רבי שמעון היה יושב ועוסק בתורה באותו לילה שהשכינה מתחברת עם הקב"ה. שלמדנו כל אותן החברים שהם בני היכלה של השכינה. צריכים בלילה הזה שהשכינה מזומנת להיות למחרת תוך החופה עם הקב"ה. להיות עמה כל הלילה הזה. ולשמוח עמה בתקונים שלה שהיא מתתקנת. לעסוק בתורה מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים. ובמדרשות הפסוקים ובסודות הקבלה. לפי שאלה הם תיקונים שלה ותכשיטיה. והיא עם המלאכים משמשיה נכנסת וקיימת על ראשיהם. ומתתקנת בהם ומשמחת בהם כל אותו הלילה. ולמחרת אינה נכנסת לחופה אלא עמהם. והם נקראים בני חופתה. וכיון שנכנסת לחופתה שואל הקב"ה עליהם. ומברכם ומעטרם בעטרות של הכלה. אשרי חלקם. והיה רבי שמעון עם כל החברים מרננים ברנה של תורה. ומחדשים דברי תורה כל אחד ואחד מהם. והיה שמח רבי שמעון וכל שאר החברים. אמר להם רבי שמעון. בני אשרי חלקכם. לפי שלמחרת לא תכנס הכלה לחופה אלא עמכם. לפי שכל המתקנים תקונים שלה בלילה הזה ומשמחים בה. כלם יהיו נרשמים ונכתבים בספר הזכרון. והקב"ה מברכם בשבעים ברכות ועטרות מעולם העליון:

ג) רבי יהודה שאל לרבי אבא ואמר הרי אני רואה בפסח ז' ובסכות ז'. ושלמות השמחה ביום האחרון. מפני מה לא נמצא בשבועות ז' ימים. והרי כאן ראוי להיות ז' ימים יותר מבשאר. פתח ואמר ד) מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. מפני מה נשתנה כאן שנקראים ישראל אחד יותר ממקום אחר. אלא כיון שבא לפרש שבחם של ישראל קורא אותם אחד. שהרי בכל מקום שבח של ישראל אחד הוא. מה הטעם. לפי שכל התקשרות של עליונים ותחתונים נמצא במקום הזה שנקרא ישראל [צ] ועוד

מראה מקומות א) תלים ט"ו ב) בראשית ח. ג) דף נו. ד) שמואל ב' ז'

זיו הזהר

[פח] זה עולם הבינה. אם המלך. היינו התפארת: [פט] כי השכינה הקדושה נקראת צדק: [צ] היינו התפארת שנקרא בלשון הקבלה זעיר אנפין. ונקרא עץ החיים. והוא מרכז כל הספירות שכלן נקשרות בו. והוא המזדווג עם מדת המלכות. וכיון שהוא מקשר הכל ומייחד

ועוד שנקשר במה שלמעלה, ונקשר במה שלמטה, ונקשר במדת מלכות, ועי"כ נקרא הכל אחד, ובמקום הזה ניכרת מדת האמת והקשר השלם ויחוד העליון הקדוש, ועי"כ יום זה שהוא קשר האמונה הרי הוא קשר של הכל, וכתוב עץ חיים הוא למחזיקים בה, זה הוא העץ שנקרא אחד. ועי"כ לפי שישראל נקשרים במקום הזה נקראים אחד, כי עץ החיים אחד הוא ודאי נקרא, לפי שהכל בו נתקשר, והשם שלו אחד הוא בודאי, הוא קשר של הכל ואמצעית הכל, זש"כ ועץ החיים בתוך הגן, בתוך ממש באמצע, ונאחז בכל הצדדים ונתקשרו בו, ועי"כ פסח וסכות והוא באמצע, לפי שהוא אמצעית של הכל, וזה הוא שבח התורה ביום אחד הזה ולא יותר, וזהו שבח האמונה והקשר של הכל, א"ר יהודה ברוך הרחמן ששאלתי וזכיתי לדברים האלה:

א) ממושבתיכם תביאו לחם תנופה וגו'. אמר רבי שמעון בוא וראה מה כתוב ממושבותיכם תביאו לחם תנופה וגו' סלת תהיינה חמץ תאפינה, מה נשתנה כאן שנקרב חמץ, אלא לפי שהכל נאחז בו בהעץ, שהרי בהעץ נאחזים ענפים, בהעץ נאחזים עלים וקליפות, הרבה דינים בכל הצדדים, הכל נמצא בו, לפיכך עץ ההוא מכפר על היצר הרע שהוא בפנימיות האדם, א"ר אלעזר מעץ הזה ניזונים כל שאר העצים למטה [לא] והוא נשרש על נהר עמוק אחד שנמשך ויוצא, ואין פוסקים מימיו לעולם, עליו כתוב ב) והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו [לב] ועי"כ נקראת התורה עץ חיים כמש"כ עץ חיים היא וגו', ומהו ותומכיה מאושר, זה נתבאר, אבל ותומכיה מאושר ככתוב באשרי כי אשרוני בנות:

ג) עוד א"ר אלעזר שני מיני לחם אכלו ישראל, אחד כשיצאו ממצרים אכלו מצה לחם עוני, ואחד במדבר לחם מן השמים, שכתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, ועי"כ הקרבן של יום הזה לחם הוא, ועל הלחם נקרבו כל שאר הקרבנות, שהעיקר הוא הלחם, שכתוב והקרבתם על הלחם שבעת כבשים וגו', וכתוב ממושבותיכם תביאו לחם תנופה וגו', שזה הוא הלחם שהבינו בו ישראל חכמה עליונה של התורה ונכנסו בדרכיה, עתה נצרך לנו להבין, בפסח שיצאו ישראל מן הלחם שנקרא חמץ, כתוב ולא יראה לך חמץ, וכתוב כי כל אוכל מחמצת וגו', מה הטעם, בשביל כבוד זה הלחם שנקרא מצה, עתה שזכו ישראל למזון שהוא עליון יותר, האם לא יפה היה שיתבטל ולא יתראה כלל, ומדוע קרבן הזה חמץ היה, שכתוב סלת תהיינה חמץ תאפינה, ועוד שהרי ביום הזה נתבטל היצה"ר [לג] והתורה שנקראת חירות אז נמצאת, אלא משל למלך שהיה לו בן יחיד ונחלה, יום אחד היה תאב לאכול, אמרו יאכל בן המלך מאכל של רפואה זו, ועד שיאכלנו לא יהיה נמצא מאכל ומזון אחר בבית, עשו כן, כיון שאכל רפואה ההיא אמרו מכאן ולהלאה יאכל כל מה שהוא רוצה, שלא יוכל להזיק לו, כך כאשר יצאו ישראל ממצרים לא היו יודעים העיקר והסוד של האמונה, אמר הקב"ה יטעמו ישראל רפואה .. ועד שיאכלו

ועוד דאתקשר במאי דלעילא. ואתקשר במאי דלתתא. ואתקשר בכנסת ישראל. וע"ד אקרי כלא אחד. ובאתר דא אשתמודעא מהימנותא וקשורא שלימא ויחודא עלאה קדישא. וע"ד יומא דא קשורא דמהימנותא הוא קשורא דכלא. וכתיב עץ חיים הוא למחזיקים בה. אילנא הוא דאקרי אחד. וע"ד בגין דאינון מתקשרי באתר דא אקרי הכי. שעץ חיים אחד הוא ודאי אקרי. בגין דכלא ביה אתקשר. ושמא דיליה אחד הוא ודאי. קשורא דכלא ואמציעתא דכלא. הה"ד ועץ החיים בתוך הגן. בתוך ממש במציעות. ואחיד בכל סטרין ואתקשרו ביה. וע"ד פסח וסכות והוא באמציעתא. בגין דאיהו אמציעתא דכלא. ודא הוא שבחא דאורייתא בהאי יומא ולא יתיר. שבחא דמהימנותא וקשורא דכלא. א"ר יהודה בריך רחמנא דשאילנא וזכינא להני מלי:

א) ממושבתיכם תביאו לחם תנופה וגו'. אמר רבי שמעון תא חזי מאי כתיב ממושבותיכם תביאו לחם תנופה וגו' סלת תהיינה חמץ תאפינה. מאי שנא הכא חמץ. אלא בגין דכלא אחיד ביה באילנא. דהא באילנא אחידן ענפין. באילנא אחידן עלין וקליפין. דינין סגיאין בכל סטרין. כלא אשתכח ביה. בגין דא ההוא אילנא מכפר על יצר הרע דהוא בגו מותביה דבר נש. א"ר אלעזר מהאי אילנא אתזנו כל שאר אילנין לתתא [לא] והוא אשתרשא על חד נהרא עמיקא דנגיד ונפיק. ולא פסקין מימוי לעלמין. עליה כתיב ב) והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו [לב] וע"ד אקרי אורייתא עץ חיים כמד"א עץ חיים היא וגו'. ומהו ותומכיה מאושר. הא אוקמוה. אבל ותומכיה מאושר כד"א באשרי כי אשרוני בנות:

ג) תו א"ר אלעזר תרין נהמי אכלו ישראל. חד כד נפקו ממצרים אכלו מצה לחם עוני. וחד במדברא לחם מן השמים. דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. וע"ד קרבנא דיומא דא נהמא איהו. ועל נהמא אתקריבו כל שאר קרבנין. דנהמא עיקרא איהו. דכתיב והקרבתם על הלחם שבעת כבשים וגו'. וכתיב ממושבותיכם תביאו לחם תנופה וגו'. דדא איהו נהמא דאחכימו ביה ישראל חכמתא עלאה דאורייתא ועאלו באורחהא. השתא אית לן לאסתכלא. בפסח נפקו ישראל מנהמא דאתקרי חמץ. כתיב ולא יראה לך חמץ. וכתיב כי כל אוכל מחמצת וגו'. מאי טעמא. בגין יקרא דהאי נהמא דאתקרי מצה. השתא דזכו ישראל לנהמא עלאה יתיר. לא יאות הוה לאתבטלא חמץ ולא יתחזי כלל. ואמאי קרבנא דא חמץ הוה. דכתיב סלת תהיינה חמץ תאפינה. ותו דהשתא ביומא דא אתבטל יצה"ר [לג] ואורייתא דאתקריא חירו אשתכחת. אלא למלכא דהוה ליה בר יחידאי וחלש. יומא חד הוה תאיב למיכל. אמרו ייכול בריה דמלכא מיכלא דאסוותא דא. ועד דייכול ליה לא ישתכח מיכלא ומזונא אחרא בביתא. עבדו הכי. כיון דאכל ההיא אסוותא אמרו מכאן ולהלאה ייכול כל מאי דאיהו תאיב. דלא יכלא לנזקא ליה. כך כד נפקו ישראל ממצרים לא הוו ידעי עקרא ורזא דמהימנותא. אמר קב"ה יטעמון ישראל אסוותא .. ועד דייכלון

מראה מקומות א) דף לז. ב) ירמי' י"ז ג) תלים קפג.

זיו הזהר

הכל נקרא אח"ד. כי אחד רמז על כל העשר ספירות. אד. כתר. מלכות. ח שבאמצע מורה על ח' ספירות שביניהם: [לא] היינו הספירות והכחות שהם למטה מן התפארת שנקרא עץ. והוא נשרש בנהר העמוק שהוא הבינה ע"י קו הדעת בידוע. והיא נקראת יובל: [לב] יובל זו הבינה שנקראת יובל: [לג] שהיצה"ר נקרא חמץ ושאור שבעיסה:

דייכלון אסוותא דא לא אתחזי להון מיכלא אחרא. כיון דאכלו מצה דאיהי אסוותא למיעל ולמנדע ברזא דמהימנותא [נד] אמר קב"ה מכאן ולהלאה אתחזי לון חמץ וייכלון ליה. דהא לא יכיל לנזקא לון. וכל שכן דביומא דשבועות אזדמן נהמא עלאה דאיהו אסוותא דכלא [נה] וע"ד מקרבין חמץ לאתוקדא על מדבחא [נו] ואתקריבין תרין נהמין אחרנין כחדא [נז] וחמץ אתוקדא בנורא דמדבחא. ולא יכיל לשלטאה ולנזקא לון לישראל. ובגין כך ישראל קדישין אתדבקו ביה בקב"ה באסוותין דאורייתא ביומא דא. ואלמלי הוו נטרין ישראל תרין סטרין דנהמי אלין. לא הוו עיילי בדינא לעלמין. ביומא דראש השנה איהו יומא דדינא לאינון דלא נטלו מיכלא דאסוותא. ושבקו לאסוותא דאורייתא בגין מיכלא אחרא דאיהו חמץ. דהא ביומא דא דר"ה ההוא חמץ סלקא ומקטרגא עליה דבר נש ואלשין עליה. ואיהו קיימא ביומא דא מקטרגא על עלמא. וקב"ה יתיב בדינא על כלא ודאין עלמא. ובג"כ כד יהב קב"ה אורייתא לישראל אטעים להו מההוא נהמא עלאה דההוא אתר [נח] ומגו ההוא נהמא הוו ידעין ומסתכלין ברזי דאורייתא למהך באורח מישר. והא אוקמוה מלה אינון חבריא ברזין אלין דקאמרן:

רעיא מהימנא

א) **וספרתם** לכם ממחרת השבת וגו'. פקודא דא לספיר ספירת העמר הא אוקימנא. ורזא דא ישראל אע"ג דאתדכו למעבד פסחא ונפקו ממסאבו. לא הוו שלמין ודכיין כדקא חזי. וע"ד לאו הלל גמור ביומי דפסח. דעד כען לא אשתלימו כדקא יאות. כאתתא דנפקא ממסאבו. וכיון דנפקא מתמן ולהלאה וספרה לה. ואוף הכי ישראל כד נפקו ממצרים נפקו ממסאבו. ועבדו פסח למיכל בפתורא דאבוהון. מתמן ולהלאה יעבדון חושבנא למקרב אתתא לבעלה לאתחברא בהדיה. ואינון חמשין יומין דדכיו לאעלא לרזא דעלמא דאתי. ולקבלא אורייתא. ולמקרב אתתא לבעלה. ובגין דאלין יומין אינון יומין דעלמא דדכורא. לא אתמסר חושבנא דא אלא לגברי בלחודייהו. וע"ד חושבנא דא בעמידה איהו. ומלין דעלמא תתאה בישיבה ולא בעמידה. ורזא דא צלותא דעמידה וצלותא דמיושב [נט] ואלין חמשין מ"ט אינון. כלל אנפי דאורייתא. דהא ביומא דחמשין איהו רזא דאורייתא ממש. ואלין אינון חמשין יומין דביה שמטה ויובלא [ק] ואי תימא הא אלין חמשין מ"ט אינון. אלא חד טמירא איהו ועלמא אסתמיך עליה [קא] ובהאי יומא דחמשין אתגליא טמירא ואשתכח ביה. כמלכא דאתי לבי שושביניה ואשתכח תמן. אוף הכי יומא דחמשין. והא אוקימנא רזא דא:

ב) **פקודא** בתר דא לקרבא שתי הלחם. דכתיב ממושבתיכם תביאו לחם תנופה שתים.
הא

שיאכלו רפואה זו אין ראוי להם מאכל אחר. כיון שאכלו מצה שהיא הרפואה ליכנס ולהבין בסוד האמונה [נד] אמר הקב"ה מכאן ולהלאה ראוי להם חמץ ויאכלו אותו. שהרי לא יוכל להזיק להם. וכל שכן שביום חג השבועות הוכן לחם העליון שהוא רפואה לכל [נה] וע"כ מקריבים חמץ להיות נשרף חמץ האחר על המזבח [נו] ונתקרבים שתי הלחם אחרות ביחד [נז] והחמץ נשרף באש המזבח. ואינו יכול לשלוט ולהזיק להם לישראל. ולפיכך ישראל קדושים נדבקים בו בהקב"ה ע"י הרפואה של התורה ביום הזה. ואלמלי היו שומרים ישראל שני הצדדים של אותן שתי הלחם. לא היו נכנסים בדין לעולם. ביום ראש השנה הוא יום הדין לאותן שלא קבלו מאכל הרפואה. ועזבו לרפואת התורה בשביל מאכל אחר שהוא חמץ. שהרי ביום הזה של ראש השנה חמץ ההוא עולה ומקטרג על האדם ומלשין עליו. והוא עומד ביום הזה לקטרג על העולם. והקב"ה יושב בדין על הכל ודן את העולם. ולפיכך כאשר נתן הקב"ה את התורה לישראל הטעים להם מן הלחם העליון ההוא שבמקום ההוא [נח] ומתוך הלחם ההוא היו יודעים ומבינים ברזי התורה ללכת בדרך הישר. והרי נתבאר הענין בין החברים בסודות האלה שאמרנו:

רועה הנאמן

א) **וספרתם** לכם ממחרת השבת וגו'. מצוה זו לספור ספירת העמר הרי נתבאר. וזה הסוד שישראל אע"פ שנטהרו לעשות הפסח ויצאו מהטומאה. לא היו שלמים וטהורים כראוי. וע"כ אין הלל גמור בימי הפסח. כי בזמן ההוא עוד לא נשתלמו כראוי. כאשה שיצאה מן הטומאה. וכיון שיצאה מכאן ואילך וספרה לה. ואף כך ישראל כשיצאו ממצרים יצאו מן הטומאה. ועשו פסח לאכול בשלחן של אביהם. משם ולהלאה יתחילו לספור לקרב השכינה להקב"ה שתתחבר עמו. ואותן חמשים יום של טהרה כדי ליכנס להסוד של עולם הבא. ולקבל התורה. ולקרב השכינה להקב"ה. ולפי שאלה הימים הם ימים של העולם שהוא בחינת זכר. לכך לא נמסר חשבון זה אלא לזכרים בלבד. וע"כ חשבון זה בעמידה הוא. ועניני עולם התחתון הם בישיבה ולא בעמידה. וזה הסוד של תפלת העמידה ותפלת מיושב [נט] ואלה החמשים מ"ט הם. כלל הפנים של התורה. שהרי ביום החמשים הוא סוד התורה ממש. ואלה הם החמשים יום שבהם שמטה ויובל [ק] ואם תשאל הרי אלה החמשים מ"ט הם. אלא שאחד נסתר הוא והעולם נשען עליו [קא] ובזה יום החמשים נתגלה הנסתר ונמצא בו. כמלך הבא לבית ידידו ונמצא שם. אף כך יום החמשים. והרי ביארנו סוד זה:

ב) **המצוה** שאחריה להקריב שתי הלחם. שכתיב ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתים.
הרי

מראה מקומות א) דף נז. ב) דף נח.

זיו הזהר

[נד] מצה רמז על המלכות ושכינה הקדושה שנקראת לחם עוני דלית לה מגרמה כלום. והיינו סוד האמונה: [נה] זו התורה שעליה כתוב לכו לחמו בלחמי: [נו] זה היצה"ר שהוא השטן וכל כת דיליה: [נז] היינו חמץ והמצה. תפארת ומלכות: [נח] זה המן שמקורו הוא בתפארת: [נט] תפלת מיושב היא בעלמא דנוקבא. ותפלת העמידה בעלמא דדכורא: [ק] שבעת ימים במלכות סוד השמטה. ושבעה שבועות בבינה סוד היובל: [קא] זה שער הנו"ן שאינו מושג:

הרי ביארנו שהשתי הלחם מרמזות על שתי השכינות שלמעלה ושלמטה שמתחברות יחד [קב] וכנגדן שתי לחם בשבת. מזונו של האחד הוא שתים שלמעלה ושלמטה [קג] וע"כ כתוב שני העמר לאחד. לאחד ודאי. להתיחד במקום אחד. לזה שנקרא אחד. ומי הוא. הקול קול יעקב [קד] שהוא נוחל מלמעלה ומלמטה. שתי לחם ביחד. ולפי שהשבת הוא סוד השכינות שלמעלה ושלמטה [קה] שכלן הן שבת. לכך נצרך שתי לחם.. ובשבועות שהוא זמן מתן תורה. שניתנו שני לוחות התורה מצד עץ החיים. נצרך להקריב להם שתי הלחם. כי שני ימים של שבועות הם יו [קו] ונצרך להקריב להם שתי הלחם שהן הה. שהרי לחם הוא מזון התורה שעליה כתוב א) לכו לחמו בלחמי. והן הה מן המוציא לחם מן הארץ. וזה הוא מאכל אד"ם שהוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א. כמו שכתוב זאת התורה אד"ם. אד"ם כי יקריב מכם קרבן לה'. עומר שעורים הוא מאכל בהמות. שהם חיות הקודש שמהם נצרך להקריב. זהו שכתוב מן הבהמ"ה. אילים רמז על המנגחים בהמשניות באותן הפירושים שלהם. מן הבקר. רמז על הפרים המנגחים בהמשניות לפלפל בגבורה יתרה. ומן הצאן. רמז על שאר העם שהקרבן שלהם היא תפלה. ועליהם נאמר ב) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. בעלי קבלה ובעלי מדות הם מצד עץ החיים. שאר העם מצד עץ הדעת טוב ורע אסור והיתר. ולפיכך מן הבהמ"ה שהמאכל שלהן הוא עמר שעורים. כמו שכתוב ג) וימד שש שעורים וישת עליה. רמז על התורה שבעל פה של ששה סדרי משנה. אבל אלה של עץ החיים שנקראים אדם. הלחם שלהם הוא הסודות שבתורת הקב"ה. שע"ז כתוב לכו לחמו בלחמי. והיינו שתי הלחם. שמחו כל התנאים והאמוראים ואמרו מי יקום לפני סיני:

הא אוקימנא שתי הלחם תרתי שכינתי עילא ותתא ואתחברן כחדא [קב] לגביהון תרי נהמי בשבת. מזונא דחד תרין דעילא ותתא [קג] וע"ד כתיב שני העמר לאחד. לאחד ודאי. לאתיחדא באתר חד. להוא דאקרי אחד. ומאן איהו. הקול קול יעקב [קד] דאיהו ירית עילא ותתא. תרין נהמי כחדא. ובגין דשבת איהו רזא דלעילא ותתא [קה] וכלא איהו שבת. אצטריכו תרי נהמי.. ובשבועות דאיהו מתן תורה. דאתיהיבו תרין לוחין דאורייתא מסטרא דאילנא דחיי. צריך לקרבא לגבייהו שתי הלחם. דתרין יומין דשבועות איהון יו [קו] צריך לקרבא לגבייהו שתי הלחם דאיהון הה. דהא איהו נהמא דאורייתא דאתמר ביה א) לכו לחמו בלחמי. הה מן המוציא לחם מן הארץ. והאי איהו מאכל אד"ם דאיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א. כמה דכתיב זאת התורה אד"ם. אד"ם כי יקריב מכם קרבן לה'. עומר שעורים מאכל בעירן. דאיהון חיות הקודש דמנהון צריך לקרבא. הה"ד מן הבהמ"ה. אילים מנגחין במתניתין בהלין פשטין דלהון. מן הבקר. פרים מנגחין במתניתין בתוקפא יתיר. ומן הצאן. שאר עמא קרבנא דלהון צלותין. ועלייהו אתמר ב) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. מארי קבלה ומארי מדות איהון מסטרא דאילנא דחיי. שאר עמא מסטרא דאילנא דטוב ורע אסור והיתר. ובגין דא מן הבהמ"ה מאכל דלהון עמר שעורים. כמה דכתיב ג) וימד שש שעורים וישת עליה. אורייתא דבעל פה דשית סדרי משנה. אבל אלין דאילנא דחיי דאיהון אדם. נהמא דילהון אורייתא דקב"ה. הה"ד לכו לחמו בלחמי. והיינו שתי הלחם. חדו כלהו תנאין ואמוראין ואמרו מאן קאים קמי סיני:

המצוה שאחריה להקריב קרבן של מוספים בעבור שתי הלחם. שכתוב והקרבתם על הלחם שבעת כבשים וגו'. לאחר שהקריב קרבן מוספים כמו בכל ימי המועדים צריך להקריב קרבן שלו. וכמו שצריך להקריב תוספת מוספין בעבור העמר. שכתוב ועשיתם ביום הניפכם את העמר כבש תמים וגו'. כמו כן בשבועות לאחר שהקריב

פקודא בתר דא להקריב קרבן דמוספין בגין שתי הלחם. דכתיב והקרבתם על הלחם שבעת כבשים וגו'. לבתר דאקריב קרבנא דמוספין כמה בכל יומי דמועדיא אצטריך לקרבא קרבנא דיליה. וכמה דאקריבו תוספת מוספין בגין עמר. דכתיב ועשיתם ביום הניפכם את העמר כבש תמים וגו'. אוף הכי בשבועות לבתר דאקריב

מראה מקומות א) משלי ט' ב) יחזקאל ל"ד ג) רות ג'

זיו הזהר

[קב] היינו בינה ומלכות: [קג] פי' שמזונו של תפארת שנקרא אחד הוא מן שתי הלחם. מן התקשרותו לשתי השכינות: [קד] זה התפארת שנקרא יעקב וגם ישראל: [קה] שבשבת המלכות עולה ונכנסת בבינה: [קו] זה פלא. הלא שבועות רק יום אחד הוא. ואפשר לתרץ ע"פ הקושיא הידוע דכיון דלכ"ע נתנה התורה ביום נ"א לספירה למה קבעה התורה חג השבועות לדורות ביום נו"ן לספירה. יעוין באו"ח חצ"ד במ"א שמתרץ בשם הע"מ דבא לרמז לנו יו"ט שני של גליות. ואפשר דהיינו דקאמר יום אחד הוסיף משה מדעתו. עכ"ל. ונ"ל לפרש כונתו דלולא שהוסיף משה יום אחד מדעתו אז ניתנה התורה ביום נו"ן לספירה. ומשה שהוסיף יום אחד היינו רק על זמן ההוא שכך הבין משה שנצרך אז לישראל פרישה עוד יום אחד. אבל על לעתיד אין טעם כלל להוספה. לפיכך שפיר שנקבע שבועות על לעתיד ביום הנו"ן כמו שהיה צריך להיות לולא הוספת משה. וכיון שאז נתקדש יום נ"א פעם אחת לכך יש קדושה לעולם ביום נ"א גם בא"י אף שאין נוהגין בו יו"ט. ואפשר שבשביל טעם זה הורה הב"י שם בסעיף ג' דאסור להתענות במוצאי חג השבועות דחמור אסרו חג זה משאר אסרו חג. ומפני זה כשחל עצרת בשבת הי' יום טבוח הקרבנות אחר השבת. ומזה מובן שבאמת יש קדושה של חג השבועות בשני ימים כדברי הזהר. וקדושתם היא יו. והיינו חכמה ותפארת. ומה שעושים בא"י רק יום אחד יו"ט. אפשר שהוא מפני שבזה היום נתעלה התפארת ונכנס בחכמה ונעשים אחד. ולכך נצרך להקריב להם ביום הזה שתי הלחם המרמזים על הה. שהן בינה ומלכות. ולגרום שתתעלה המלכות ותכנס בבינה. ויהיה נעשה מזה יחוד הגדול והשלם שנקרא יחודא עלאה. ואיך ובמה נוכל לגרום יחודא עלאה. ומפרש הזהר שהוא ע"י למוד סודות התורה בלילה ההוא. כי הלומד רק פשטיות התורה הנרמז בשש שעורים דהיינו שית סדרי משנה. זה נקרא מאכל בהמ"ה. לפי שזה גורם תקון רק בעולם המלכות ששורשה שם הוי"ה במלוי ההי"ן שמספרו ב"ן כמספר בהמ"ה. שיהיה נעשה מזה יחודא תתאה זיוג המלכות עם התפארת. וע"ז מורה קרבן העמר ושאר הקרבנות הבאים מן בהמות. אבל הלימוד של סודות התורה שמקורם הוא בחכמה ובינה זה נקרא מאכל אד"ם. וגורם תקון בעולם התפארת ששורשו שם הוי"ה במלוי אלפי"ן שמספרו מ"ה כמספר אדם. שיתעלה ויכנס בחכמה. היינו וא"ו ביו"ד. וממילא גם המלכות ששורשה ה' האחרונה מן השם הוי"ה ב"ה תתעלה ותכנס בתוך הבינה ששורשה ה' הראשונה מן השם הוי"ה ב"ה. ויהיה נעשה מזה יחוד הגדול והשלם שנקרא יחודא עלאה. ב' ההי"ן עם יו. וע"ז מורה קרבן שתי הלחם שיחוד העליון הגדול והשלם הזה נעשה בשבועות ע"י שחכמי ישראל לומדים אז סודות התורה. ובמה שכתבתי כאן בקיצור יובן כל המאמר הזה למביני מדע:

דאקריב שתי הלחם אצטריך לקרבא עליה תוספות דאית ליה. כגוונא דתוספת כתובתא ומתנתא דאוסיף חתן לכלה. ושבת מלכתא דאיהי כלה בשבתות. ובכל יומין טבין. צריכא תוספת דאינון מוספין דקרבנין. ומתנתא דאינון מתנות כהונה. ע"כ ר"מ:

א) **בחדש** השביעי באחד לחדש יהי' לכם שבתון זכרון תרועה. פתח ר' נהוראי סבא ואמר

ב) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. השתא איהו זמנא לאתערא דינא עלאה תקיפא. וכד איהו אתער סטרא אחרא אתתקף בהדיה. וכיון דאיהו אתתקף סליק וחפיא לסיהרא דלא נהיר נהורא [קז] ואתמליא מסטרא דדינא. כדין כל עלמא איהו בדינא. עלאין ותתאין. וכרוזא כריז בכלהו רקיעין אתקינו כורסיא דדינא למאריה דכלא. דאיהו בעי למידן עלמא. ורזא הכא ואתגהיר לן במדברא. אמאי אתער דינא עלאה ביומא דא. אלא כל רזין וכל קדושין יקירין כלהו תליין בשביעאה. והאיה שביעאה עלאה עלמא עלאה דאקרי עלמא דאתי [קח] מניה נהרין כל בוצינין וכל קדושן וכל ברכאן. וכד מטי זמנא לחדתותי ברכאן וקדושן לאנהרא [קט] בעא לאשגחא בכל תקונא דעלמין כלהו. וכל אינון תקונין לאתקיימא כלהון סלקין מגו תתאי אי אינון כשראן. ואי לא כשראן כדין קיימא מלה דלא נהיר [קי] עד דאתפרשן חייבין מגו זכאין. וכדין אתער דינא. ומההוא דינא אתתקף סטרא אחרא. ואשתכח מקטרגא בגין דיתנון ליה אינון חייביא. בגין דעליה כתיב ג) ולכל תכלית הוא חוקר. וחפיא לסיהרא. ואמאי לא מסרה לון בידא דמקטרגא. בגין דלית תיאובתיה דקב"ה לאובדא לעובדי ידוי. וההוא סטרא אחרא קיימא בקליפא תקיפא דלא יכיל לאתברא. בר בהאי עיטא דקב"ה יהיב לישראל. דכתיב תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. בגין לתברא ההוא כסה דאתחפיא סיהרא ולא נהיר. וכד מתערי ישראל לתתא בשופר. ההוא קלא דנפיק משופר בטש באוירא ובקע רקיעין. עד דסלקא לגבי ההוא טנרא תקיפא דחפי לסיהרא. וכד אשגח דאשתכח אתערותא דרחמי. כדין ההוא דסליק וקיימא לעילא אתערבב. ד) וכדין האי קלא קיימא ואעבר ההוא דינא. וכיון דלתתא אתערי רחמי הכי כמי לעילא אתער שופרא אחרא עלאה [קיא] ואפיק קלא דאיהו רחמי. ואערעו קלא בקלא רחמי ברחמי. ובאתערותא דלתתא אתער הכי נמי לעילא. ואי תימא היך יכיל קלא דלתתא או אתערותא דלתתא לאתערא הכי נמי לעילא. תא חזי עלמא תתאה קיימא לקבלא תדיר. והוא אקרי אבן טבא [קיב] ועלמא עלאה לא יהיב ליה אלא כגוונא דאיהו קיימא. אי איהו קיימא בנהירו דאנפין מתתא. כדין הכי נהרין ליה מעילא. ואי איהו קיימא בעציבו יהבין ליה דינא לקבליה. כגוונא דא עבדו את ה' בשמחה. חדוה דבר נש משיך לגביה חדוה אחרא עלאה. הכי נמי האי עלמא תתאה. כגוונא דאיהו אתער הכי אתמשיך עליה מלעילא. בגין כך מקדמי ישראל ואתערי בשופר קלא דאיהו רזא דרחמי. כליל מאשא ומיא ורוחא [קיג] ואתעביד חד וסלקא לעילא ובטש בהאי אבן טבא. ואצטבע באינון

שהקריב שתי הלחם נצרך להקריב עליו תוספות שיש לו. כדמיון של תוספת כתובה ומתנה שמוסיף החתן להכלה. ושבת המלכה שהיא נקראת כלה בשבתות. וכן בכל יו"ט. נצרך תוספות שהם קרבנות המוספים. ומתנות שהן מתנות כהונה. ע"כ ר"מ:

א) **בחדש** השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה. פתח ר' נהוראי הזקן ואמר

ב) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. עתה הוא הזמן שנתעורר דין העליון החזק. וכאשר הוא נתעורר צד הטומאה נתגבר עמו. וכיון שהוא נתגבר עולה ומכסה להלבנה שלא תאיר אורה [קז] והיא נתמלאית מצד הדין. אז כל העולם הוא בדין. עליונים ותחתונים. וכרוז מכריז בכל הרקיעים הכינו כסא הדין לאדון הכל. שהוא מבקש לדון העולם. ויש כאן סוד שנתגלה לנו בהיותנו במדבר. מפני מה נתעורר דין העליון ביום הזה. אלא שכל הסודות וכל הקדושות היקרות כלם תולים בהשביעי. והוא שביעי העליון עולם העליון שנקרא עולם הבא [קח] ממנו מאירות כל המנורות וכל הקדושות וכל הברכות. וכאשר מגיע הזמן לחדש הברכות והקדושות להאיר [קט] מבקש להשגיח בכל התקונים של כל העולמות. וכל אותן התקונים לקיום העולמות כלם עולים מן התחתונים אם הם ישרים. ואם אינם ישרים אז עומד אותו דבר המחשיך את האור [קי] עד שנפרשים הרשעים מתוך הצדיקים. ואז נתעורר הדין. ומהדין ההוא מתגבר צד הטומאה. והמקטרג נמצא בשביל שינתנו לו אותן הרשעים. לפי שעליו כתוב ג) ולכל תכלית הוא חוקר. והוא מכסה להלבנה. ולמה אין מוסרת אותם בידי המקטרג. לפי שאין רצונו של הקב"ה להאביד מעשי ידיו. ואותו צד הטומאה עומד בקליפה חזקה שאין יכולה להשבר. מלבד בעצה זו שנתן הקב"ה לישראל. שכתוב תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. בשביל לשבר כסה ההוא המכסה להלבנה שלא תאיר. וכאשר מעוררים ישראל למטה בשופר. זה הקול שיוצא מהשופר מחתך באויר ובוקע רקיעים. עד שעולה ומגיע להסלע החזק ההוא המכסה להלבנה. וכשהוא רואה שנמצא התעוררות הרחמים. אז זה שעלה ועמד למעלה נתערבב. ד) ואז זה הקול עומד ומעביר לדין ההוא. וכיון שלמטה נתעורר רחמים כמו כן למעלה נתעורר שופר אחר עליון [קיא] ומוציא קול שהוא רחמים. ונפגשים קול בקול רחמים ברחמים. ובהתעוררות שלמטה נתעורר כמו כן למעלה. ואם תשאל איך יש ביכולת להקול שלמטה או ההתעוררות שלמטה לעורר כמו כן למעלה. בוא וראה עולם התחתון עומד לקבל תמיד. והוא נקרא אבן טובה [קיב] ועולם העליון אין נותן לו אלא כדמיון שהוא קיים. אם הוא קיים בהארת פנים מלמטה. אז מאירים לו כך מלמעלה. ואם הוא קיים בעצבות נותנים לו דין כנגדו. כענין זה כתוב עבדו את ה' בשמחה. כי שמחת האדם מושכת אליו שמחה אחרת עליונה. כמו כן זה העולם התחתון. כדמיון שהוא מעורר כך נמשך עליו מלמעלה. לפיכך מקדימים ישראל ומעוררים בשופר קול שהוא סוד הרחמים. כלול מאש ומים ורוח [קיג] ונעשה אחד ועולה למעלה ומכה באבן טובה הזאת. והיא נצטבעת באותן

מראה מקומות א) תלוה קפד. ב) תלים פ"א ג) איוב כ"ח ד) עמוד ב'

זיו הזהר

[קז] זו מדת המלכות: [קח] זו מדת הבינה: [קט] היינו ביום ראש השנה: [קי] זה השטן המקטרג: [קיא] זו מדת הבינה: [קיב] היינו עולם המלכות: [קיג] היינו חסד גבורה תפארת שהוא מדת הרחמים:

באותן הגונים של הקול ההוא [קיד] ואז כמו שהיא נראית כך נמשך עליה מלמעלה. וכיון שנתתקנה בקול ההוא יוצא רחמים מלמעלה ושורה עליה. ונכללת ברחמים מלמטה ומלמעלה. ואז נתערבב צד הטומאה ונחלש תוקפו ואינו יכול לקטרג. ואבן טובה הזאת קיימת בהארת פנים מכל הצדדים. בהארה שלמטה ובהארה שלמעלה. ומתי קיימת בהארה שלמעלה. זה ודאי ביום הכפורים. וביום הכפורים נשפע אור על אבן טובה הזאת מהאור שלמעלה מתוך האור של עולם הבא —:

א) רבי יצחק פתח תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. זכאים הם ישראל שהקב"ה הקריבם אליו מכל האומות עכו"ם ובחר בהם. וממקום רחוק הקריבם אליו. זהו שכתוב ב) ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר ה' אלהי ישראל. בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. להראות שהרי ממקום רחוק בחר בהם והקריבם אליו. וכתוב ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר וגו'. מקראות האלו יש לעיין בהם. וכי כל ישראל לא היו יודעים זה. וכל שכן יהושע. אלא כל התורה נסתר ונגלה כמו שהשם הקדוש נסתר ונגלה. לפי שהתורה כולה שם הקדוש היא. וע"כ היא נסתר ונגלה. ואם ישראל ויהושע ידעו זה. למה כתוב כה אמר ה'. אלא ודאי סוד הדבר שטובה גדולה עשה הקב"ה לישראל. שבחר בהם באבותיהם ועשה אותם מרכבה קדושה עליונה לכבודו. והמשיכם מתוך הנהר העליון היקר והקדוש. מאור של כל המאורות. בשביל שיתעטר בהם. וש"כ כה אמר ה' בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. הנהר. זה הנהר ההוא המושג והנודע. מעולם. מה רוצה בזה כאן. אלא להראות חכמה. בעבר הנהר מעולם. נהר ההוא נקרא עולם [קטו] וע"כ אמר בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. להראות החסד והאמת שעשה הקב"ה לישראל. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר. מה ענינו. אלא אברהם לא נתדבק בו בהנהר ההוא כמו יצחק. שנתדבק בו להתגבר בצד שלו [קטז] בוא וראה נהר ההוא אע"פ שאינו דין. יוצאים דינים מן הצד שלו ומתגברים בו. וכאשר יצחק מתגבר בדינים שלו אז עליונים ותחתונים נאספים לדין. והוכן כסא הדין. והמלך הקדוש יושב על כסא הדין ודן את העולם. אז תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו:

רבי אבא היה יושב לפני רבי שמעון. אמר לו הרי כמה פעמים שאלתי על שופר זה מהו ענינו. ועד עתה לא נתישבתי בו. א"ל ודאי זהו דבר ברור שישראל צריכים ביום הזה שופר ולא קרן. לפי שקרן הרי ידוע באיזה מקום הוא [קיז] ולהדביק הדין אין אנו רוצים. אבל הרי למדנו בדבור ובמעשה נצרך להראות ולעורר ענינים נסתרים. בוא וראה כאשר שופר עליון ההוא שהארת הכל בו נסתלק ואינו מאיר להבנים [קיח] אז הדין נתעורר וכסאות הוכנות לבית הדין. ושופר זה איל של יצחק נקרא שהוא תוקפו של יצחק והתשבחת של האבות. ג) וכאשר נסתלק שופר הגדול ההוא שאינו מיניק להבנים. אז יצחק מתגבר ומוכן לדין בעולם. וכאשר נתעורר שופר ההוא אם האנשים חוזרים בתשובה מחטאיהם. צריכים להשמיע קול שופר מלמטה. וזה הקול עולה למעלה. אז נתעורר שופר

מראה מקומות א) דף לח: ב) יהושע כ"ד ג) דף נט:

באינון ניגונין דההוא קלא [קיד] וכדין כמה דאתחזיאת הכי אתמשיך עלה מלעילא. וכיון דאתתקנת בההוא קלא רחמי נפקי מלעילא ושריין עלה. ואתכלילת ברחמי מתתא ומלעילא. וכדין אתערבב סטרא אחרא ואתחלש תקפיה ולא יכיל לקטרגא. והאי אבן טבא קיימא בנהירו דאנפין מכל סטרין. בנהירו דלתתא ובנהירו דלעילא. אימתי קיימא בנהירו דלעילא. הוי אומר ביומא דכפורי. וביומא דכפורי אתנהיר ההיא אבן טבא בנהירו דלעילא מגו נהירו דעלמא דאתי —:

א) רבי יצחק פתח תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. זכאין אינון ישראל דקב"ה קריב לון לגביה מכל אומין עכו"ם ואתרעי בהו. ומאתר רחיקא קריב לון לגביה. הה"ד ב) ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר ה' אלהי ישראל. בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. לאחזאה דהא מאתר רחיקא אתרעי בהו וקריב לון לגביה. וכתיב ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר וגו'. הני קראי אית לאסתכלא בהו. וכי כל ישראל לא הוו ידעי דא. וכל שכן יהושע. אלא אורייתא כולה סתים וגליא כמה דשמא קדישא סתים וגליא. בגין דאורייתא כולה שמא קדישא היא. וע"ד איהי סתים וגליא. אי ישראל ויהושע הוו ידעי. אמאי כתיב כה אמר ה'. אלא ודאי סתימא דמלה דטיבו סגי עבד קב"ה בישראל. דאתרעי בהו באבהתא ועביד לון רתיכא קדישא עלאה ליקריה. ואפיק לון מגו נהרא עלאה יקירא קדישא. בוצינא דכל בוצינין. בגין דיתעטר בהו. הה"ד כה אמר ה' בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. הנהר. דא ההוא נהר דאשתמודע ואתידע. מעולם. מאי קא בעי הכא. אלא לאחזאה חכמתא. בעבר הנהר מעולם. ההוא נהר עולם אקרי [קטו] וע"ד בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. לאחזאה טיבו וקשוט דעביד קב"ה לישראל. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר. מאי קא מיירי. אלא אברהם לא אתדבק ביה בההוא נהר כמו יצחק. דאתדבק ביה בסטריה לאתתקפא [קטז] תא חזי ההוא נהר אע"ג דלאו איהי דינא. דינין נפקין מסטריה ואתתקפו ביה. וכד יצחק אתתקף בדינוי כדין עלאין ותתאין מתכנפי לדינא. וכרסיא דדינא אתתקן. ומלכא קדישא יתיב על כורסיא דדינא ודאין עלמא. כדין תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו:

רבי אבא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון. א"ל הא זמנין סגיאין שאילנא על האי שופר מאי קא מיירי. ועד כען לא אתישבנא ביה. א"ל ודאי דא הוא ברירא דמלה דישראל בעיין ביומא דא שופר ולא קרן. בגין דקרן הא אתידע באן אתר איהו [קיז] ולאתדבקא דינא לא בעינא. אבל הא תנינן במלין ובעובדא בעינן לאחזאה ולאתערא מלין סתימין. תא חזי כד ההוא שופר עלאה דנהירו דכלא ביה אסתלק ולא נהיר לבנין [קיח] כדין דינא אתער וכרסוון אתתקנו לבי דינא. ודא שופר אילו דיצחק אקרי תוקפיה דיצחק ותושבחתא דאבהן. ג) וכד אסתלק ההוא שופר גדול דלא ינקא לבנין. כדין יצחק אתתקף ואתתקן לדינא בעלמא. וכד אתער ההוא שופר כד בני נשא תייבין מחטאיהון. בעיין לנגדא קול שופר מתתא. והאי קלא סליק לעילא. כדין אתער שופרא

זיו הזהר

[קיד] היינו לבן אודם ירוק: [קטו] זה עולם הבינה: [קטז] כי בינה דינין מתערין מנה: [קיז] קרן בא מן אר' הרמז על פ"ר דינים הידוע: [קיח] פי' שאין עולם הבינה מאירה להספירות שהולידה שהן ז' הספירות שתחתיה:

שופרא אחרא עלאה. ואתער רחמי ואסתלק דינא. ובעינן לאחזאה עובדא בשופר לאתערא שופרא אחרא. לאפקא בהאי שופר לתתא אינון קלי. לאחזאה דכל אינון קלין דלעילא דכלילן כלהו בההוא שופר עלאה יתערון לנפקא [קיט] ובהני קלין דלתתא יהבין ישראל חילא לרחמי לעילא. וע"ד בעינן לזמנא שופר ביומא דא לסדרא קלין ולכוונא ביה. בגין לאתערא שופר אחרא דביה כלילן קלין דלעילא:

סדרא קדמאה [קכ] קלא נפיק ומתעטר לעילא. סליק לרקיעין ואתבקע בין טורי רמאי [קכא] ומטי לגביה דאברהם ושריא ברישיה [קכב] ואתער ואתעטר איהו ואתקין לכורסיא. ובספרא דאגדתא תנינן בשעתא דהאי קלא קדמאה סליק אתער ואתעטר אברהם ואתקין לכורסיא. פקדין עליה אבא ואמא: אדהכי סלקא תנינא תקיפא לתברא תוקפי רוגזין. ודא איהו סדרא תנינא [קכג] האי קלא תבירא בתוקפוי. וכד סליק כל דינין דיתערון קמיה אתברו. עד דסליק לאתריה דיצחק [קכד] כיון דיצחק אתער וחמי לאברהם מתקן לכורסיא לקיימא קמיה. כדין אתכפיא ותבר תוקפא קשיא. ובהאי בעי מאן דתקע לכוונא לבא ורעותא. בגין לתברא חילא ותוקפא דדינא קשיא. הה"ד א) אשרי העם יודעי תרועה. יודעי תרועה ודאי [קכה]: סדרא תליתאה [קכו] קלא נפיק וסליק ובקע כל אינון רקיעין ורחמי מתערן. ומטי האי קלא לרישיה דיעקב [קכז] יעקב אתער וחמי לאברהם מתתקן בגיסא אחרא [קכח] כדין אחידן תרווייהו ביה ביצחק. דא מהאי סטרא ודא מהאי סטרא. ולא יכלין תוקפוי לנפקא לבר. והני תלתא סדרין כלהו סדרא חד:

ב) **סדרא** אחרא [קכט] קלא נפיק וסליק ונטיל לאברהם מאתריה ונגיד ליה לתתא. לאתר דתוקפי דיצחק שריין [קל] ואוקים ליה לאברהם בגווייהו: סדרא תנינא [קלא] נפיק קלא תבירא. לא תקיפא כקדמאה [קלב] לאו דחליש האי קלא דתקע. אלא דהאי קלא לאו איהו לגבי יצחק כקדמיתא. דתמן תוקפא תקיפא שריא. אלא לגבי אינון בי דינא דלתתא דאינון רפויין יתיר. וכלהו חמאן לאברהם לגבייהו ואתכפיין קמיה: אדהכי סדרא תליתאה [קלג] קלא נפיק וסליק ואתעטר ברישיה דיעקב ונגיד ליה לתתא. לההוא אתר דאינון גבוראן שריין. וקאים לקבלייהו. אברהם מהאי סטרא ויעקב מהאי סטרא ואינון באמצעיתא. כדין אתכפיין כלהו ומשתככי באתרייהו. והני כלהו סדרא אחרא תנינא:

סדרא בתראה [קלד] דבעיא לסלקא לון לאתרייהו. וליתבא בינייהו ליצחק כמלקדמין. בגין דאיהו בעי ליתבא ליה

שופר אחר העליון. ונתעורר רחמים ונסתלק הדין. ונצרך להראות פעולה בשופר לעורר שופר האחר. להוציא בזה השופר למטה אותן הקולות. להראות שכל אותן הקולות שלמעלה שנכללים כלם בהשופר העליון ההוא יתעוררו לצאת [קיט] ובאלה הקולות שלמטה נותנים ישראל כח להרחמים שלמעלה. וע"כ נצרך להכין שופר ביום הזה לסדר הקולות ולכוון בו. בשביל לעורר שופר האחר שבו נכללים הקולות שלמעלה:

סדר הראשון [קכ] קול יוצא ומתעטר למעלה. עולה לרקיעים ומבקע בין ההרים הרמים [קכא] ומגיע אצל אברהם ושורה בראשו [קכב] והוא נתעורר ונתעטר ומתקן להכסא. ובספר האגדות למדנו בשעה שזה הקול הראשון עולה נתעורר ונתעטר אברהם ומתקן להכסא. ונשפע עליו הארות מן חכמה ובינה: בתוך כך עולה קול שני התקיף לשבר תוקף הרוגז. וזה הוא סדר שני [קכג] זה הקול הוא משבר בתוקפו. וכאשר הוא עולה כל הדינים שנתעוררים לפניו נשברים. עד שעולה למקומו של יצחק [קכד] כיון שיצחק נתעורר ורואה לאברהם שמתקן להכסא לעמוד לפניו. אז הוא נכנע ונשבר תוקף הדין הקשה. ובזה צריך מי שתוקע לכוון הלב והמחשבה. בשביל לשבר הכח והתוקף של הדין הקשה. זש"כ א) אשרי העם יודעי תרועה. יודעי תרועה ודאי [קכה]: סדר **שלישי** [קכו] קול יוצא ועולה ובוקע כל אותן הרקיעים ורחמים נתעורר. ומגיע קול זה לראשו של יעקב [קכז] יעקב נתעורר ורואה לאברהם שמתקן הכסא בצד אחר [קכח] אז אוחזים שניהם בו ביצחק. אחד מצד זה ואחד מצד זה. ואין ביכולת לגבורותיו שיצאו לחוץ. ואלו ג' סדרים כלם סדר אחד הם:

ב) **סדר** השני [קכט] קול יוצא ועולה ונוטל לאברהם ממקומו וממשיכו למטה. למקום שהגבורות של יצחק שורות [קל] והוא מעמיד לו לאברהם בתוכן: סדר שני [קלא] יוצא קול המשבר. ואינו תקיף כהראשון [קלב] לא שחלש זה הקול שתוקע. אלא שזה הקול אין הוא לעומת יצחק כמו בתחלה. אשר שם תוקף הדין שורה. אלא שהוא לעומת בית דין שלמטה שהם רפוים יותר. וכלם רואים לאברהם אצלם ונכנעים לפניו: בתוך כך יבוא סדר שלישי [קלג] הקול יוצא ועולה ונתעטר בראשו של יעקב וממשיכו למטה. למקום ההוא שאותן הגבורות שורות. והוא עומד כנגדן. אברהם מצד זה ויעקב מצד זה והן באמצע. אז נכנעין כלן ומשתככין במקומן. וכל אלה הקולות הם סדר אחר השני:

סדר האחרון [קלד] שנצרך להעלותם למקומם. ולהושיב ביניהם ליצחק כמקדם. לפי שהוא נצרך להושיב אותו

מראה מקומות א) תלים פ"ט ב) דף ק.

זיו הזהר

[קיט] פי' שתצא הארה מעולם הבינה. הבאה אליה מעולם האצילות שהוא כלו רחמים וחסדים. להמתיק הדינים שנתעוררים: [קכ] זו תקיעה הראשונה מן סדר הראשון. וכאשר רשב"י תנא הוא מדבר רק מן ג"פ תר"ת. וקורא אותם ג' סדרים. כי תש"ת ותשר"ת נתקן אח"כ, כדאיתא במסכת ר"ה. וגם מחלק כל סדר לג' סדרים. כי בכל סדר יש ג' קולות שהם תר"ת: [קכא] היינו ספירות הקדושות: [קכב] פי' שתקיעה זו נותנת כח לספירת החסד שנקראת מדת אברהם לתקן כסא הדין בחסד: [קכג] זה סדר השני היינו התרועה. ונדרשת מלשון שבירה עדה"כ תרועם בשבט ברזל: [קכד] היינו לספירת הגבורה שנקראת מדת יצחק שהיא דין: [קכה] פי' שמבינים איך לשבר ולבטל הדין: [קכו] זה סדר השלישי היינו תקיעה ב': [קכז] זו ספירת התפארת שהיא רחמים ונקראת מדת יעקב: [קכח] פי' בכח של חסד: [קכט] עתה מדבר מן תקיעה א' של סדר תר"ת השני: [קל] היינו בעולם המלכות שנקראת בית דין שלמטה: [קלא] זה סדר השני היינו התרועה של תר"ת השני: [קלב] פי' שתרועה זו אינה תקיף כתרועה הראשונה שבסדר הראשון. ומפרש הענין שאינה תקיף היינו שאין באה לשבר הדין אלא להכניע שרי הדין בהבית דין שלמטה. כי כח דין התקיף כבר נשבר בתרועה א': [קלג] זה סדר השלישי היינו תקיעה שניה של תר"ת השני: [קלד] עתה מדבר מן סדר תר"ת הג'. שהכונה בהם להעלות מן עולם המלכות את האבות אברהם יצחק יעקב. היינו הג' ספירות חסד גבורה תפארת שיחזרו להתישב במקומם התמידי:

לשון קודש

אותו במקומו שלא יצא בגבורותיו לחוץ. ואז כל הדינים נחלשים ורחמים נתעורר. ועל זה צריך לכוון הלב והמחשבה באותן הקולות ולחזור בתשובה לפני רבונם. ואז כאשר ישראל מתקנים ומסדרים הקולות ברצון הלב כראוי בשופר הזה. חוזר למקומו שופר העליון ההוא [קלה] וכאשר הוא חוזר מעטר לו ליעקב ונתתקן הכל. וכסא הדין הושלך. ואז שמחה נמצאת בכל והקב"ה מרחם על העולם. אשרי חלקם של ישראל שיודעים לפיים ולהמשיך לרבונם מדין לרחמים. ולתקן כל העולמות על ידיהם. א) בוא וראה כנגד זה ג' ספרים נפתחים ביום הזה. וכמו שרחמים נתעורר והדינים הקשים נחלשים ונכנסין למקומם. כך הוא למטה כדמיון שלמעלה. דינים הקשים נחלשים ומתבטלים מן העולם. ומי הם. אלו אותן רשעים גמורים שהם דינים קשים. נכנעים ונאבדים מן העולם. וע"כ נכתבים ונחתמים וכו'. א"ר אבא ודאי זה הוא תוכן הדבר. ברוך הרחמן ששאלתי והרוחתי דברים האלה.. עוד א"ר אבא בראש השנה נברא האדם ועמד בדין לפני רבונו. חזר בתשובה וקבלו הקב"ה. אמר לו. אדם אתה תהי' סימן לבניך לדורי דורות. ביום הזה יעמדו בדין. ואם ישובו אני אקבל אותם. ואקים מכסא הדין ואתקיים על כסא הרחמים וארחם עליהם — :

ב) **זכרון** תרועה מקרא קדש. א"ר יהודה כתוב זכרון תרועה. זכרון אנו עושים בכונת הלב והמחשבה. ישראל עושים זכרון למטה. במה. במעשה. כדי שיתעורר ענין כדמיון זה למעלה. א"ר אלעזר כתוב בכסה ליום חגנו. שנתכסית בו הלבנה. ואיך נתכסית. אלא כאשר עומד עב הענן והשמש אינו מאיר. אז נתכסית הלבנה ואינה מאירה. וע"כ מלפני עב הענן אין השמש מאיר. כל שכן הלבנה שנתכסית ואינה מאירה. וע"כ כתוב בכסה ליום חגנו בה"א. שנתכסית הלבנה [קלו] ובמה מאיר הכל. בתשובה ובקול שופר. שכתוב אשרי העם יודעי תרועה. ואז ה' באור פניך יהלכון :

ג) בוא וראה כתוב ותנח התבה בחדש השביעי וגו' על הרי אררט. מה יוצא לנו מזה אם נחה כאן או כאן. אלא כמה חביבים הם דברי התורה. שבכל ענין וענין יש סודות עליונים. הרי אמרו שבשעה שהדין תולה על העולם והדינים שורים. והקב"ה יושב על כסא הדין לדון העולם. בכסא ההוא כמה רשימות נרשמין בו. כמה פתקאות גנוזות בו בתוך אוצר המלך. כל הספרים הנפתחים גנוזים שם. ולפיכך אין דבר נשכח מן המלך. וכסא ההוא אינו מוכן ואינו שורה אלא בחדש השביעי. שבו יום הדין. יום שכל באי העולם נפקדים בו. וכלם עוברים לפני כסא ההוא. וע"כ ותנח התבה בחדש השביעי. בחדש השביעי ודאי שאז העולם נדון. על הרי אררט. אלו שרי הדינים בעלי יבבה ויללה. שכלם שכיחים ביום ההוא לפני הקב"ה. והרבה שרי עונשין נתעוררים ביום הזה. וכלם עומדים תחת כסא ההוא בעת שהעולם נדון. וישראל מתפללים תפלות ביום הזה. ומבקשים ומתחננים לפניו

לשון הזהר

ליה באתריה ולא יפוק בתקפוי לבר. כדין דינין כלהו אתכפיין ורחמין אתערין. ועל דא בעי לכוונא לבא ורעותא בהני קלי ולמהדר בתיובתא קמי מאריהון. כדין כד ישראל מתקני ומסדרי קלין ברעותא דלבא כדקא יאות בשופרא דא. אהדר ההוא שופר עלאה [קלה] וכד אהדר מעטרא ליה ליעקב ואתתקן כלא. וכורסיא אחרא רמיו. וכדין חידו אשתכח בכלא וקב"ה מרחם על עלמא. זכאה חולקהון דישראל דידעין לנגדא ולאמשכא למאריהון מדינא לרחמי. ולתקנא כלהו עלמין על ידייהו. א) תא חזי לקביל דא תלתא ספרין פתיחין ביומא דא. וכמה דרחמין מתערין ודינין קשיין אתכפיין ועאלין לדוכתייהו. הכי הוא לתתא כגוונא דלעילא. דינין קשין אתכפיין ואתעברן מעלמא. ומאן אינון. אלין אינון רשעים גמורים דאינון דינין קשין. אתכפיין ואתעברן מעלמא. וע"ד נכתבים ונחתמים וכו'. א"ר אבא ודאי דא הוא ברירא דמלה. בריך רחמנא דשאילנא ורווחנא בהני מלי.. תו א"ר אבא בראש השנה נברא אדם וקאים בדינא קמי מאריה. תב בתיובתא וקביל ליה קב"ה. אמר ליה. אדם אנת תהא סימנא לבניך לדרי דרין. בהאי יומא קיימין בדינא. ואי יתובון אנא אקבל לון. ואיקום מכורסיא דדינא ואתקיים על כורסיא דרחמי וארחם עלייהו — :

ב) **זכרון** תרועה מקרא קדש. א"ר יהודה כתיב זכרון תרועה. זכרון עבדינן לכוונא לבא ורעותא. ישראל עבדין זכרון לתתא. במאי. בעובדא. בגין דיתער מלה כהאי גוונא לעילא. א"ר אלעזר כתיב בכסה ליום חגנו. דאתכסיא ביה סיהרא. והיך אתכסיא. אלא כד קיימא עיבא ושמשא לא נהיר. כדין סיהרא אתכסיא ולא נהיר. וע"ד מקמי עיבא שמשא לא נהיר. כל שכן סיהרא דאתכסיא ולא נהירא. ועל דא בכסה ליום חגנו בה"א. דאתכסיא סיהרא [קלו] ובמאי נהיר כלא. בתיובתא ובקל שופרא. דכתיב אשרי העם יודעי תרועה. כדין ה' באור פניך יהלכון :

ג) תא חזי כתיב ותנח התבה בחדש השביעי וגו' על הרי אררט. מאי אכפת לן אי שרי בהאי או בהאי. אלא כמה חביבין מלי דאורייתא. דבכל מלה ומלה אית רזין עלאין. הא אתמר בשעתא דדינא תליא על עלמא ודינין שריין. וקב"ה יתיב על כורסיא דדינא למידן עלמא. בההוא כורסיא כמה רשימין אתרשימו ביה. כמה פיתקין גניזין בגויה בגו אחמתא דמלכא. כלהו ספרין דאפתיחו אתגניזו תמן. ובג"כ לא אתנשי מלה מן מלכא. וההוא כורסיא לא אתתקן ולא שריא אלא בחדש השביעי. דאיהו יומא דדינא. יומא דכל בני עלמא אתפקדון ביה. וכלהו עברין קמי ההוא כורסיא. וע"ד ותנח התבה בחדש השביעי. בחדש השביעי ודאי דאיהו דינא דעלמא. על הרי אררט. אלין מאריהון דדינין דיבבא ויללא. דכלהו שכיחין בההוא יומא קמי קב"ה. וכמה מארי תריסין אתערין בהאי יומא. וכלהו קיימין תחות ההוא כורסיא בדינא דעלמא. וישראל מצלאן צלותין בהאי יומא. ובעאן ומתחננ[ן] קמיה

מראה מקומות א) דף ק: ב) שם ג) בהעלתך קמט :

זיו הזהר

[קלה] היינו מדת הבינה חוזרת למקומה להופיע רחמים על התפארת יעקב וישראל. כאם רחמניה המרחמת על בניה. והנה לפי שנתק[...] אח"כ שסדר הראשון הוא ג"פ תשר"ת. וסדר הב' ג"פ תש"ת. וסדר הג' ג"פ תר"ת. יבין המבין לכוון כל ג' אופני כונות האלו בכל סדר וסדר. דהיינו לחלק סדר הראשון שהוא ג"פ תשר"ת על ג' סדרים כנזכר בהזוהר לכוון בהם ג' אופני הכונות. וכמו כן לכוו[ן] פעם ב' בסדר תש"ת. וכמו כן לכוון פעם ג' בסדר תר"ת. כי אין אנו יודעים איזו מהם העיקר : [קלו] זו מדת המלכות והשכינה הקדוש[ה] שהשטן מחשיך וחוצץ בפני האור המופיע אליה מן התפארת שנקרא שמש :

קמיה ותקעין בשופר. קב"ה חייס עלייהו ומהפך דינא לרחמי. וכל עלאי ותתאי פתחין ואמרין אשרי העם יודעי תרועה. וע"ד בעינן בהאי יומא דהאי דתקע ידע עקרא דמלה. ויכוון ביה בתרועה ויעביד מלה בחכמתא [קלז] וע"ד כתיב אשרי העם יודעי תרועה. ולא כתיב תוקעי תרועה:

ה) בהאי יומא בעי עמא לאסתכלא בבר נש שלים מכלא. דידע ארחוי דמלכא קדישא דידע ביקרא דמלכא. דיבעי עלייהו בעותא בהאי יומא. ולזמנא קל שופרא בכלהו עלמין בכוונא דלבא בחכמתא ברעותא בשלימו. בגין דיסתלק דינא על ידוי מן עלמא. ווי לאינון דשליחא דלהון לא אשתכח כדקא יאות. דהא חובי עמא אתיין לאדכרא בגיניה.. וחמינא לאבא ביומי דר"ה ויום הכפורים דלא בעי למשמע צלותא מכל ב"נ. אלא אי קאים עליה תלתא יומין קודם לדכאה ליה. והוה אמר הכי. בצלותא דהאי ב"נ דהנא מדכנא ליה אתכפר עלמא. וכל שכן בתקיעה דשופר. דלא מקבל תקיעותא דב"נ דלאו איהו חכים למתקע ברזא דתקיעה.. וע"ד אשכחנא בספרא דרב המנונא סבא באינון צלותי דראש השנה דהוה אמר. צלותא וקל שופרא דאפיק האי זכאה. דאשתכח מרוחיה ומנפשיה בהאי שופרא. האי קלא סליק לעילא. ובההוא יומא קיימין ומשתכחין מקטרגין לעילא. וכד סליק האי קלא דשופרא כלהו אתדחיין מקמיה ולא יכלין לקיימא. זכאה חולקהון דצדיקיא דידעין לכוונא רעותא לקמי מאריהון. וידעין לתקנא עלמא בהאי יומא בקל שופרא. ע"ד כתיב אשרי העם יודעי תרועה. יודעי ולא תוקעי.. וע"ד בעי לאזדהרא בשופרא למנדע בהני קלי ולכוונא בהו. ולית לך קלא דשופרא דלא סליק רקיעא חד. וכל אינון אכלוסין דההוא רקיעא יהבין אתר להאי קלא. ומאי קא אמרי ב) וה' נתן קולו לפני חילו וגו'. וקאים האי קלא בההוא רקיע עד דאתי קלא אחרא. ואתעתדו כחדא וסלקין בזווגא לרקיע אחרא. וע"ד תנינן אית קול דסליק קול. ומאי איהו. האי קלא דתקיעתא דישראל לתתא. וכיון דמתחברן כל אינון קלין דלתתא. וסלקין לההוא רקיעא עלאה דמלכא קדישא שארי ביה. מתעתדין כלהו קמי מלכא. וכדין כורסוון דדינא רמיו. וכורסיא אחרא דיעקב קאים ואתתקן —:

תנינן רבי ייסא סבא אמר סדרן דהני תקיעתא. קדמאה כלילא מכלא [קלח] תנינא. חדא כסדרא וחדא כסדרא וגבורה בינייהו [קלט] תליתאה. חד הכא וחד הכא וגבורה בינייהו [קמ] פוסקא סלקא. קומטרא נחתא. חד תקיפא וחד רפיא. והא אוקמוה דאינון עשרה אינון תשע. חד כללא דכלא [קמא] ובהאי יומא מתעטרא יצחק והוא רישא לאבהן [קמב] בהאי יומא כתיב ג) פחדו בציון חטאים. בהאי יומא יצחק אתעקד ועקיד כלא. ושרה מיללת [קמג] וקול שופרא תקיף לחדא. זכאה חולקיה מאן דעבר בינייהו ואשתזיב

מראה מקומות א) ויקרא יח. ב) יואל ב' ג) ישעי' ל"ג

לפניו ותוקעים בשופר. הקב"ה חס עליהם ומהפך הדין לרחמים. וכל עליונים ותחתונים פותחים ואומרים אשרי העם יודעי תרועה. ולכך נצרך ביום הזה שהאיש התוקע ידע עיקר הדבר. ויכוון בו בתרועה ויעשה הדבר בחכמה [קלז] וע"כ כתוב אשרי העם יודעי תרועה. ולא כתיב תוקעי תרועה:

ה) ביום הזה צריך העם לבחור באדם השלם בכל. היודע דרכי המלך הקדוש ומבין בכבוד המלך. שיבקש עליהם רחמים ביום הזה. ושיעלה קול שופר בכל העולמות בכונת הלב בחכמה ברצון בשלמות. בשביל שיסתלק הדין על ידו מן העולם. וי להצבור שהשליח שלהם אינו נמצא כראוי. שהרי חטאות הקהל באים להזכר בשבילו.. וראיתי לאבי בימי ר"ה ויום הכפורים שלא רצה לשמוע התפלה מכל אדם. אלא אם עמד עליו ג' ימים מקודם לטהר אותו. וכך היה אומר. בתפלת זה האיש שאני מטהר אותו מתכפר העולם. וכל שכן בתקיעת שופר. שלא רצה לקבל התקיעות מאיש שאינו מבין לתקוע על פי הסוד של התקיעה.. וע"כ נמצא בספרו של רב המנונא הזקן בענין התפלות של ראש השנה שהיה אומר. התפלה והקול שופר שמוציא איש הזכאי. שנמצא מרוחו ומנפשו בזה השופר. קול זה עולה למעלה. וביום ההוא עומדים ונמצאים מקטריגים למעלה. וכאשר עולה קול שופר הזה נדחים כלם מלפניו ואין יכולים לעמוד. אשרי חלקם של הצדיקים שיודעים לכוון המחשבה לפני רבונם. ויודעים לתקן העולם ביום הזה בקול השופר. ע"ז כתוב אשרי העם יודעי תרועה. יודעי ולא תוקעי.. וע"כ נצרך להזהר בהשופר לדעת ענין אותן הקולות ולכוון בהם. ואין לך קול שופר שאינו עולה ברקיע אחד. וכל אותן החילות שברקיע ההוא נותנים מקום לקול הזה. ומה אומרים ב) וה' נתן קולו לפני חילו וגו'. וקיים זה הקול ברקיע ההוא עד שבא קול אחר. ומתחברים כאחד ועולים בהזדוגות לרקיע אחר. וע"ז למדנו יש קול המעלה קול. ומה הוא. זה קול התקיעות של ישראל למטה. וכיון שמתחברים כל אותן הקולות שלמטה. ועולים לרקיע העליון ההוא שהמלך הקדוש שורה בו. מתיצבים כלם לפני המלך. ואז כסאות הדין נשלכים. וכסא אחר של רחמים עומד ומתתקן —:

למדנו שרבי ייסא הזקן אמר בכונת הסדר של אותן התקיעות. סדר הראשון כלול מהכל [קלח] סדר השני. קול אחד כסדר ואחד כסדר וקול של גבורה באמצע [קלט] סדר השלישי. קול אחד מכאן ואחד מכאן וקול של גבורה באמצע [קמ] השברים לעלות. התרועה לרדת. אחד קשה ואחת רפה. ונתבאר שאותן עשרה הם תשע. ואחד הוא כלל של הכל [קמא] וביום הזה נתעטר יצחק ודוא הראש להאבות [קמב] על יום הזה כתוב ג) פחדו בציון חטאים. ביום הזה נעקד יצחק ועוקד לכל. ושרה מיללת [קמג] וקול שופר חזק מאד. אשרי חלקו של זה שעבר ביניהם וניצל

זיו הזהר

[קלז] פי' בכונה. וע"ז חז"ל אמרו תקיעת שופר חכמה ואינה מלאכה: [קלח] זה סדר תשר"ת כלול מכל הקולות: [קלט] זה סדר תש"ת. פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה ושברים באמצע לשבר תגבורת הדין הקשה: [קמ] זה סדר תר"ת. שגם התרועה נקראת קול של גבורה. מלשון תרועם בשבט ברזל. ומפרש החילוק בין שברים לתרועה ואומר שהשברים קשה והתרועה רפה. השברים עולה לשבר הגבורה ודינא קשיא במקום מוצאו. והתרועה יורדת להכניע שרי הדין בהבית דין שלמטה שהוא דינא רפיא: [קמא] פי' העשרה קולות של תשר"ת תש"ת תר"ת הן תשע. כי אחד הוא כולל. והיינו השברים תרועה של סדר תשר"ת כולל השנים להיותם אחד מספק שמא השנים ביחד זו תרועה של תורה: [קמב] כי זה היום נקרא יום הדין. והיינו כחו של יצחק מדת הגבורה: [קמג] זו השכינה הקדושה מיללת שלא ישלט הדין בישראל:

וניצל מהם. א"ר אבא לפיכך קורין פרשת יצחק ביום הזה. כי ביום הזה נעקד יצחק למטה ונתקשר באותו שלמעלה [קמד] מתי נתקשר. בשעה שכתוב ויעקד את יצחק בנו וגו' — :

א) רבי שמעון אמר בוא וראה בימי ראש השנה ויום הכפורים שהדין נמצא בעולם. והמקטרג עומד לקטרג. צריכים ישראל לעורר בשופר. ולעורר קול הכלול באש ומים ורוח שנעשו אחד. ולהשמיע קול הזה מתוך השופר. וזה הקול עולה עד המקום של כסא הדין. ומכה בו ועולה. כיון שמגיע לשם זה הקול מלמטה קול של יעקב נתתקן למעלה. והקב"ה מעורר רחמים. שהרי כמו שישראל מעוררים למטה קול אחד כלול באש ורוח ומים היוצאים כאחד מתוך השופר. כן גם נתעורר למעלה שופר ההוא. והקול ההוא הכלול בא"ש ומי"ם ורו"ח נתתקן. ויוצא זה הקול מלמטה וזה הקול מלמעלה. ונתתקן העולם ורחמים נמצא. והמקטרג ההוא נתערבב. שהיה חושב לשלוט בדין ולקטרג בעולם. וכאשר הוא רואה שנתעורר רחמים אז נתערבב ונחלש כחו. ואינו יכול להרע מאומה. והקב"ה דן את העולם ברחמים. ואפשר תאמר שהדין נעשה. לא כן. אלא שנתחברו רחמים בדין והעולם נדון ברחמים. בוא וראה כתוב תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. שנתכסה הלבנה. שהרי אז שולט נחש הרע ההוא ויכול להזיק לעולם. וכאשר נתעורר רחמים נתעלית הלבנה ומתרחקת מן החשכות. והוא נתערבב ואינו יכול לשלוט. ונתרחק שלא יקרב שמה. וע"כ ביום של ראש השנה נצרך לבלבל אותו כזה הנעור משנתו ואינו יודע כלום. וביום הכפורים נצרך לעשות לו נחת רוח בהשעיר שנשלח לו. ואז נהפך להיות מליץ על ישראל. אבל ביום של ראש השנה נתבלבל שאינו יודע ואינו יכול להרע מאומה. שהוא רואה התעוררת של רחמים עולה מלמטה ורחמים מלמעלה. והלבנה עלתה ביניהם [קמה] אז נתבלבל ואינו יודע כלום ואינו יכול לשלוט. והקב"ה דן את ישראל ברחמים וחס עליהם. ומאריך להם הזמן כל אותן עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים לקבל כל אותן השבים לפניו ולכפר להם על חטאותיהם. ומסלק הדין שלהם על יום הכפורים. וע"כ בכל דבר צוה הקב"ה לישראל לעשות פעולה. כדי שלא ישלוט עליהם הדין. ויהיו כלם זכאים בארץ. כאהבת האב על בניו. והכל במעשה ובדבור תולה:

רועה הנאמן

ג) **בחדש** השביעי באחד לחדש וגו'. מצוה זו לתקוע שופר בראש השנה. שהוא יום הדין לעולם כמו שנתבאר. והרי ביארו ענין הכתוב תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו. ואמרו בו שזה הוא היום שהלבנה נתכסית בו והעולם עומד בדין [קמו] לפי שהמקטרג ההוא מחפה ומכסה וסוגר הפתח על המלך במקום שהדין שורה לתבוע דין על העולם. ואם תשאל איך נתנה לו רשות להמקטרג

מראה מקומות א) ויקרא קיח. ג) דף לח:

ואשתזיב מנייהו. א"ר אבא בג"כ קרינן פרשתא דיצחק בהאי יומא. דבהאי יומא אתעקד יצחק לתתא ואתקשר בההוא דלעילא [קמד] אימתי אתקשר. בשעתא דכתיב ויעקד את יצחק בנו וגו' — :

א) רבי שמעון אמר תא חזי ביומא דראש השנה ויום הכפורים דדינא אשתכח בעלמא. ומקטרגא קאים לקטרגא. בעיין ישראל לאתערא בשופר. ולאתערא קלא דכליל באשא ומיא ורוחא ואתעבידו חד. ולאשמעא האי קול מגו שופר. והאי קול סליק עד אתר דכורסיא דדינא יתבא. ובטש בה וסלקא. כיון דמטא האי קול מתתא קול דיעקב אתתקן לעילא. וקב"ה אתער רחמי. דהא כגוונא דישראל מתערי לתתא קול חד כליל באשא ורוחא ומיא דנפקי כחדא מגו שופר. הכי נמי אתער לעילא שופר. וההוא קול דכליל בא"ש ומי"א ורוח"א אתתקן. ונפיק דא מתתא ודא מעילא. ואתתקן עלמא ורחמי אשתכחו. וההוא מקטרגא אערבב. דחשיב לשלטאה בדינא ולקטרגא בעלמא. וכד חמי דמתערי רחמי כדין אערבב ואתשש חיליה. ולא יכיל למעבד מידי. וקב"ה דאין עלמא ברחמי. דאי תימא דדינא אתעביד. לאו הכי. אלא אתחברו רחמי בדינא ועלמא אתדן ברחמי. תא חזי כתיב תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. דאתכסיא סיהרא. דהא כדין שלטא ההוא חויא בישא ויכיל לנזקא עלמא. וכד מתערי רחמי סלקא סיהרא ואתעברת מתמן. ואיהו אערבב ולא יכיל לשלטאה. ואתעבר דלא יתקרב תמן. וע"ד ביומא דראש השנה בעינן לערבבא ליה כמאן דאתער משנתיה ולא ידע כלום. וביום הכפורים בעינן למעבד ליה נייחא דרוחא בשעיר דקרבין ליה. וכדין אתהפך סניגורא עלייהו דישראל. אבל ביומא דראש השנה אערבב דלא ידע ולא יכיל למעבד כלום. חמי אתערותא דרחמי סלקין מתתא ורחמי מלעילא. וסיהרא סלקא בינייהו [קמה] כדין אערבב ולא ידע כלום ולא יכיל לשלטאה. וקב"ה דן להו לישראל ברחמי וחייס עלייהו. ואוריך להו זמנא כל אינון עשרה יומין דבין ראש השנה ליום הכפורים. לקבלא כל אינון דתייבין קמיה ולכפרא לון מחובייהו. וסליק דינא דלהון ליומא דכפורי. וע"ד בכלא קב"ה פקיד לון לישראל למעבד עובדא. בגין דלא ישלט עלייהו דינא. ויהון כלהון זכאין בארעא. כרחימו דאבא על בנין. וכלא בעובדא ובמלין תליא:

רעיא מהימנא

ג) **בחדש** השביעי באחד לחדש וגו'. פקודא דא לתקוע שופר בראש השנה. דהוא יומא דדינא לעלמא כמה דאוקימנא. והא אוקמוה דכתיב תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו. והא אתמר דהאי איהו יומא דסיהרא אתכסי ביה וקאים עלמא בדינא [קמו] בגין דההוא מקטרגא חפי וכסי ואנעל פתחא על מלכא אתר דדינא שריא למתבע דינא על עלמא. ואי תימא היך אתיהיב ליה רשו לההוא

זיו הזהר

[קמד] פי' שע"י העקדה נתקשר במדת הגבורה שלמעלה: [קמה] מדת המלכות והשכינה הקדושה נתעלתה להתקרב למדת הרחמים: [קמו] כיון שנפסק אור הרחמים להופיע מן התפארת להמלכות כדרך שהשמש מופיע אורו על הלבנה. וזהו הענין סגירת הפתח של המלך. כי התפארת נקרא מלך:

לההוא מקטרגא לחפאה ולמתבע דינא. אלא ודאי בידא דההוא מקטרגא שוי קב"ה למתבע דינא על כל עלמא. ושוי ליה יומא ידיעא למתבע קמיה כל דינין דעלמא. דהא קב"ה עביד ליה ושוי ליה קמיה. למהוי דחילו דקב"ה סלקא ושריא על כלא. ורזא דא א) והאלהים עשה שייראו מלפניו. מאי עשה. עשה לההוא מקטרגא ואתקין ליה קמיה למהוי סייפא שננא על כל עלמא. וכל דא בגין דידחלון מקמי קב"ה כלהו. ודא איהו סנטירא דתבע חובי בני נשא. ויתבע דינא ותפיס בני נשא וקטיל לון ואלקי לון. כלא כמה דנפיק מן דינא. כגוונא דהאי ממונה בי דינא דלתתא. דאתיהיב ליה רשו לאדכרא קמי בי דינא. פלוני עבד כך. פלוני עבר על כך. ולמתבע עלייהו דינא. ותנן רשו אתיהיב לההוא ממונה דבי דינא לאנעלא על בי דינא פתחא. עד דיגזרון דינא על כל מאי דאיהו תבע. ולית רשו לבי דינא לדחיא ליה. בגין דכתיב ב) כי אני ה' אוהב משפט. ואיהו בעי דעלמא יתקיים בדינא למנדע דאית דין ואית דיין. כהאי גוונא שוי קב"ה קמיה לההוא מקטרגא דיהא תבע דינא קמי מלכא על כל בני עלמא. ובהאי יומא אתיהיב ליה רשו לכסאה פתחא דמלכא. וסיהרא אתחפיא לגו [קמז] עד דיתגזר דינא על כל בני עלמא. ואע"ג דכלא אתגלי קמי קב"ה לא בעי אלא בדינא. וכלא כגוונא חדא עילא ותתא איתקן כרסיא דדינא בהאי יומא. וסנטירא אתי ותבע דינא על כל עובדי בני עלמא. לכל חד וחד כפום ארחוי וכפום מאי דעבד. וסהדין אתיין וסהדי על כל עובדי בני עלמא. ואלין אינון עיני ה' דאינון משטטי בכל עלמא. וכמה אינון עיני ה' דלית לון חושבנא. דקא אזלי ומשטטי בכל עלמא וחמאן כל עובדי בני עלמא. ווי לאינון דלא משגיחין ולא מסתכלין בעובדיהון. דהא לגבייהו קיימין אלין סהדי דמלכא. ומשגיחין וחמאן כל מאי דאינון עבדין ואמרין. ואינון סלקין וסהדין קמי מלכא. וההוא סנטירא קאים קמי מלכא ותבע דינא. פלוני עבד כך. ופלוני עבר על כך. והא הכא סהדי. ועד דקב"ה לא שאיל לון לית לון רשו לסהדא. וכד שאיל לון כדין אינון סהדי סהדותא. וכלא אכתיב קמי מלכא בפתקא. בבי מלכא אית חד היכלא. היכלא דא מליא אשא חוורא. והאי אשא מתגלגלא בפלקא ולהיט שביבין. והאי לא פסיק לעלמין. לגו ההוא היכלא אית היכלא אוחרא מליא אשא אוכמא דלא פסיק לעלמין. ותרין סופרין קיימין תדיר קמי מלכא. בשעתא דדינא סהדין כל סהדי קמי מלכא. ואינון סופרין נטלין מההוא פלקא דאשא חוורא וכתבי עליה בההוא אשא אוכמא. וכדין מלכא אחמיץ דינא עד זמנא ידיעא. דילמא בין כך ובין כך יהדרון בתשובה. אי יהדרון פתקין נקרעין. ואי לאו. מלכא יתיב וכל אינון דבי זכותא קיימין קמיה. כרוזא קם וכריז. פלוני עבד כך. מאן יוליף עליה זכות. אי אית מאן דיוליף עליה זכות יאות. ואי לאו הא אתמסר לסנטירא. כלא ידע קב"ה. ואמאי אצטריך לכל דא. אלא בגין דלא יהא פטרא דפומא לבני עלמא. ולאחזאה דכלא עביד בארח קשוט. וניחא קמיה מאן דאשתזיב מן דיניה. ואי תימא מנא לן הא. האי אתמסר לחכימין. ואפילו מאן דלא ידע. אי בעי לאסתכלא ישגח במאי דאיהו באתגליא. וידע מאי דאיהו בסתרא. דהא
כלא

להמקטרג ההוא לכסות ולתבוע דין. אלא ודאי ביד המקטרג ההוא נתן הקב"ה לתבוע דין על כל העולם. ונתן לו יום ידוע לתבוע לפניו כל הדינים של העולם. שהרי הקב"ה ברא אותו והעמידו לפניו. למען יהיה פחד הקב"ה עולה ושורה על הכל. וזהו סוד הכתוב א) והאלהים עשה שייראו מלפניו. מה עשה. עשה למקטרג ההוא והתקינו לפניו שיהיה חרב חדה על כל העולם. וכל זה בשביל שיפחדו מלפני הקב"ה כלם. וזה הוא שר העונשין שתובע עונש על חטאי האנשים. ותובע דין ותופס האנשים והורגם ומייסרם. הכל כמו שיוצא מן הדין. כדמיון ממונה הזה של הבית דין שלמטה. שנתנה לו רשות להזכיר לפני הבית דין. פלוני עשה כך. ופלוני עבר על כך. ולתבוע עליהם דין. ולמדנו שנתנה לו רשות לממונה ההוא של הבית דין לסגור הפתח על הבית דין. עד שיגזרו הדין על כל מה שהוא תובע. ואין רשות להבית דין לדחותו. לפי שכתוב ב) כי אני ה' אוהב משפט. והוא רוצה שהעולם יתקיים בדין לדעת שיש דין ויש דיין. כדמיון זה עשה הקב"ה לפניו מקטרג ההוא שיהיה תובע דין לפני המלך על כל באי העולם. וביום הזה נתנה לו רשות לכסות פתח המלך. והלבנה נתכסית בפנים [קמז] עד שיהיה נגזר דין על כל באי העולם. ואע"פ שהכל נגלה לפני הקב"ה אינו רוצה אלא בדין. והכל בדמיון אחד למעלה ולמטה הוכן כסא הדין ביום הזה. ושר העונשין בא ותובע דין על כל מעשי האנשים. לכל אחד ואחד כפי דרכו וכפי מה שעשה. ועדים באים ומעידים על כל מעשי בני העולם. ואלו הם עיני ה' שהם משוטטים בכל העולם. וכמה הם עיני ה' שאין להם מספר. ההולכות ומשוטטות בכל העולם ורואות כל מעשי האנשים. וי לאותן שאין משגיחים ואין מסתכלים במעשיהם. שהרי אצלם עומדים אלו העדים של המלך. ומשגיחים ורואים כל מה שהם עושים ומדברים. והעדים עולים ומעידים לפני המלך. וזה שר העונשין עומד לפני המלך ותובע דין. פלוני עשה כך. ופלוני עבר על כך. והרי כאן העדים. ועד שהקב"ה שואל אותם אין להם רשות להעיד. וכאשר שואל אותם הם מעידים עדותם. והכל נכתב לפני המלך בפתקאות. בבית המלך יש היכל אחד. היכל זה מלא אש לבן. וזה האש מתגלגל בעמוד עגול ולוהט נציצות. והוא אינו פוסק לעולם. לפנים מהיכל ההוא יש היכל אחר מלא אש שחור שאינו פוסק לעולם. ושני סופרים עומדים תמיד לפני המלך. בשעת הדין מעידים כל העדים לפני המלך. ואותן הסופרים נוטלים מאותו עמוד אש הלבן וכותבים עליו עם אש השחור ההוא. ואז המלך מחמיץ הדין עד זמן ידוע. אפשר בין כך ובין כך יחזרו בתשובה. אם חוזרים נקרעין הפתקאות. ואם לא. יושב המלך וכל אותן מלמדי זכות עומדים לפניו. בעל הכרוז עומד ומכריז. פלוני עשה כך. מי ילמד עליו זכות. אם יש מי שילמד עליו זכות הרי טוב. ואם לא הרי הוא נמסר לשר העונשין. הכל יודע הקב"ה. ולמה נצרך לכל זה. אלא שלא יהיה פתחון פה לבני העולם. ולהראות שהכל עושה בדרך אמת. וטוב לפניו אם ינצל מי מן דינו. ואם תשאל מניין לנו כך. דבר זה נמסר להכמים. ואפילו מי שאינו יודע. אם רוצה להבין ישגיח במה שהוא בנגלה. וידע מה שהוא בנסתר. שהרי
הכל

מראה מקומות א) קהלת ג' ב) ישעי' ס"א

זיו הזהר

[קמז] שגם בדרך פנימיות לא יופיע אור הח־ים מן הח־ארת להתלבות:

הכל בדמיון אחד. כל מה שצוה הקב"ה בארץ הכל הוא כדמיון שלמעלה. יום של ראש השנה הוא יום הדין. והמלך יושב בכסא הדין. שר העונשין בא ומכסה פתח המלך ותובע דין. ואע"פ שהקב"ה אוהב את הדין. כמש"כ א) כי אני ה' אוהב משפט. הנצח אהבתו לבניו את אהבת הדין. ובשעה שהמקטרג עומד לטעון טענותיו עליהם צוה הקב"ה לתקוע בשופר. כדי לעורר רחמים מלמטה למעלה. מזה השופר עולה קול הכלול באש ורוח ומים. ונעשה מזה קול אחד. ונתעורר קול אחר למעלה [קמח] וכאשר קול ההוא נתעורר מלמעלה ומלמטה. אז כל טענות שטוען מקטרג ההוא מתבלבלות:

ב) **ביום** של ראש השנה יוצא יצחק בלבדו. וקורא לעשו שיטעים לו התבשילין של כל העולם.

כל אחד לפי דרכו. שהרי על השעה ההיא נאמר ותכהין עיניו מראות. שיצא ממנו מי שמחשיך פני הבריות. והוא נפרש ושוכב על מטת הדין. קורא לעשו ואומר. צא השדה וצודה לי ציד ועשה לי מטעמים וגו'. ורבקה אמרה אל יעקב בנה אהוב נפשה. בנה אהובה שנמסר לה מיום שנברא העולם. והיא תצוה לו שיעורר הוא באותן המטעמים שלו. ויעקב נתעורר מלמטה מתלבש בתפלות ובקשות. והקול קול יעקב שעולה בשופר הזה. יעקב נתעורר אל יצחק ומתקרב אליו. ויגש לו ויאכל. נכללים זה בזה. כיון שנתכלל עמו ויבא לו יין וישת. זה יין המשומר. יין שהוא משמח את הלב. סוד עולם הבא [קמט] אז וירח את ריח בגדיו. התפלות והבקשות העולות ויברכהו. ג) נח רוגזו ושמח הלב וכלו הוא רחמים. כיון שהוא נכלל ביעקב כל אותן החילות והגבורות והרוגזות שהיו מוכנות נתפזרו ולא נמצאו שם. וישראל יוצאים מן הדין בשמחה ובברכות. ויהי אך יצא יצא יעקב מאת פני יצחק אביו ביום הזה בחדוה ובברכות עליונות. ועשו בא מצידו. נושא משאות מן מעשי העולם. ויעש גם הוא מטעמים. שונן לשונו לטעון טענות. מזמין עדים. ויבא לאביו ויאמר יקום אבי. יתעורר בדינו ויאכל כמה מעשים רעים של כל העולם אשר מצאתי. ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד. שהרי אינו יכול להפרד מכלל של יעקב שהוא בשמחה. ויאמר מי אפה הוא הצד ציד בכמה תפלות ובקשות. ואוכל מכל בטרם תבא ואברכהו גם ברוך יהיה. כשמוע עשו את דברי אביו ויצעק צעקה וגו'. כי ראה שצידו לא פעל כלום. עד לאחר שאמר לו הנה משמני הארץ יהיה מושבך. אלו הגבורים והמחנות של שאר העמים. וזה קשה לו מהכל. וישטם עשו את יעקב ללכת אחריו ולקטרג לו תמיד. ויעקב הולך באותן הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים ובורח להנצל ממנו. חוזר בתשובה ויושב בתענית עד שבא יום הכפורים. אז יודעים ישראל שעשו בא ועמו ארבע מאות איש. כלם מקטרינים המוכנים לקטרג עליהם. מיד ויירא יעקב מאד וייצר לו. ומרבה בתפלות ובקשות. ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק וגו'. עד שנוטל עצה ככתוב כי אמר אכפרה פניו במנחה ההולכת לפני. ויקח מן הבא בידו מנחה וגו' עזים מאתים ותישים עשרים וגו'.
גמלים

כלא בגוונא חדא. כל מאי דפקיד קב"ה בארעא כלא איהו כגוונא דלעילא. יומא דראש השנה איהו יומא דדינא. ומלכא יתיב בכרסיא דדינא. סנטירא קאתי וחפי פתחא דמלכא ותבע דינא. ואע"ג דקב"ה רחים ליה לדינא. כד"א א) כי אני ה' אוהב משפט. נצח רחימו דבנוי לרחימו דדינא. ובשעתא דסנטירא קם למטען מלין עלייהו פקיד למתקע בשופר. בגין לאתערא רחמי מתתא לעילא. בהאי שופר סלקא קלא כלילא באשא ורוחא ומיא. ואתעביד מנייהו קלא חדא. ואתער קלא אחרא לעילא [קמח] כד ההוא קלא אתער מעילא ומתתא. כדין כל טענות דקא טעין ההוא מקטרגא מתערבבי:

ב) **ביומא** דראש השנה נפיק יצחק בלחודוי. וקרי לעשו לאטעמא ליה תבשילין דכל עלמא.

כל חד כפום ארחוי. דהא בההיא שעתא ותכהין עיניו מראות. דנפק מניה מאן דאחשך אפי בריין. ואתפרש ושכיב על ערסא דדינא. קרי לעשו ואמר. צא השדה וצודה לי ציד ועשה לי מטעמים וגו'. ורבקה אמרה אל יעקב ברה רחימא דנפשה. ברה רחימא דאתמסר לה מיומא דאתברי עלמא. ופקידת ליה לאתערא איהו באינון מטעמים דיליה. ויעקב אתער מתתא מתלבש בצלותין ובעותין. והקול קול יעקב בהאי שופר דקא סליק. אתער יעקב לגביה ואתקריב בהדיה. ויגש לו ויאכל. אתכליל דא בדא. כיון דאתכליל בהדיה ויבא לו יין וישת. דא יין דמנטרא. יין דהוא חדו דלבא. רזא דעלמא דאתי [קמט] כדין וירח את ריח בגדיו. צלותין ובעותין דסלקין ויברכהו. ג) נח רוגזא וחדי לבא וכלא איהו רחמי. כיון דאיהו אתכליל ביעקב כל אינון חיילין ותוקפין ורוגזין דהוו זמינין אתבדרו ולא אשתכחו תמן. וישראל נפקין מן דינא בחדוה ובברכאן. ויהי אך יצא יצא יעקב מאת פני יצחק אביו ביומא דא בחדוה ובברכאן עלאין. ועשו בא מצידו. טעין טועני מעובדי דעלמא. ויעש גם הוא מטעמים. חדיד לישניה למטען טענות. אתקין סהדי. ויבא לאביו ויאמר יקום אבי. יתער בדינוי ויאכל כמה עובדין בישין דכל עלמא דקא אשכחנא. ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד. דהא לא יכיל לאתפרשא מכללא דיעקב דאיהו בחדוה. ויאמר מי אפוא הוא הצד ציד בכמה צלותין ובעותין. ואוכל מכל בטרם תבא ואברכהו גם ברוך יהיה. כשמוע עשו את דברי אביו ויצעק צעקה וגו'. דחמי דהא צידו לא הוה כלום. עד לבתר דאמר ליה הנה משמני הארץ יהיה מושבך. אלין תקיפין ואכלוסין דשאר עמין. ודא קשיא ליה מכלא. וישטם עשו את יעקב למיזל אבתריה ולקטרגא ליה תדיר. ויעקב אזיל באינון יומין דבין ראש השנה ליום הכפורים ועריק לאשתזבא מניה. תב בתיובתא שוי גרמיה בתעניתא עד דאתי יום הכפורים. כדין ידעי ישראל דעשו בא ועמו ארבע מאות איש. כלהו מקטרגי דזמינין לקטרגא לון. מיד ויירא יעקב מאד ויצר לו. ואסגי בצלותין ובעותין. ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק וגו'. עד דנטיל עיטא כדכתיב כי אמר אכפרה פניו במנחה ההולכת לפני. ויקח מן הבא בידו מנחה וגו' עזים מאתים ותישים עשרים וגו'.
גמלים

מראה מקומות א) ישעי' ס"א ב) דף לט: ג) דף ק.

זיו הזהר

(קמח) זו מדת הרחמים הכלולה מן חסד גבורה ותפארת שהן כמו מים אש ורוח: (קמט) זה אור עולם הבינה הממתיק למדת הדין ע"י תשובה. כמש"כ ולבבו יבין ושב ורפא לו:

גמלים מיניקות וגו'. דכך הוא סטרא דיליה גמלים. הוא נחש כמין גמל. דבשעתא דפתי סמאל לאתתא דאדם ארכיב על נחש כמין גמל. ותנינן מאן דחמי גמל בחלמיה מיתה נקנסה עליו מלמעלה ואשתזיב מיניה. וכלא חד. וכדין אהדר עשו אפטרופסא דיעקב. ויעקב לא בעא דובשיה ועוקציה. יעבר נא אדוני לפני עבדו. כדין וישב ביום ההוא עשו לדרכו. אימתי. בשעת נעילה. דהא אתפרש מעמא קדישא. וקב"ה שביק לחוביהון ומכפר עלייהו. כיון דההוא מקטרגא אזיל בההוא דורנא ואתפרש מנייהו. בעי קב"ה למחדי בבנוי. מאי כתיב ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית וגו'. על כן קרא שם המקום סכות. כיון דיתבו בסכות הא אשתזיבו מן מקטרגא וקב"ה חדי בבנוי. זכאה חולקהון בהאי עלמא ובעלמא דאתי. ע"כ ר"מ:

א) אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא וגו' ועניתם את נפשותיכם. שאיל ר' אבא לרבי שמעון ואמר ליה. אך דכתיב מאי קא בעי הכא. אמר ליה למיעוטא קא אתיא. דכיון דאמר לבתר ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש. אמר אך בעשור. אך עשור בעי ליה [ענוי] דבעשור תליא מלתא. אמר ליה אי הכי [קנ] כתיב אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם. ותנינן אך חלק. פלגו אסור באכילת חמץ ופלגו מותר. אוף הכא אך בעשור לחדש. אימא דפלגו אסור באכילה ופלגו מותר. א"ל אוף הכא בועניתם את נפשותיכם תליא. דהא ענוי לא אשתכח אלא מפלגות יומא ולהלאה. ושפיר הוא אך חלק בועניתם את נפשותיכם. ב) יום הכפורים הוא. א"ר אלעזר יום כפור מבעי ליה. מאן יום הכפורים. אלא תא חזי ביומא דראש השנה אתכסיא סיהרא [קנא] ולא נהיר עד בעשור לחדש. דישראל תייבין כלהו בתיובתא שלימתא. ואימא עלאה תאבת ונהרת לה [קנב] והאי יומא נהירו דאימא איהי נטלא. ואשתכח חידו בכלא. וע"ד כתיב יום הכפורים הוא. בגין דתרי נהורין נהרן כחדא. בוצינא עלאה נהיר לבוצינא תתאה [קנג] ובהאי יומא מנהורא עלאה נהירא ולא מנהורא דשמשא. ג) ועניתם את נפשותיכם. תאנא בהאי יומא כל חידו וכל נהירו וכל וותרנותא דעלמין כלהו תליין באימא עלאה. דכל מבועין נגדין ונפקין מנה. וכדין נהירין כל אינון בוצינין. ונהרין בנהירו בחדוותא עד דמתבסם כלא. וכדין כל אינון דינין אשתכחו בנהירו ודינא לא אתעביד. וע"ד ועניתם את נפשותיכם. ד) רבי אלעזר שאיל לרבי שמעון אבוי ואמר ליה. האי יומא אמאי הוא בההוא אתר תלי ולא בדרגא אחרא. דיאות הוא למהוי בדרגא דמלכא שארי יתיר מכלא [קנד] א"ל רבי שמעון אלעזר ברי הכי הוא ודאי ויאות שאלת. תא חזי מלכא קדישא [קנה] שביק היכליה וביתיה בידא דמטרוניתא. ושבק לבנוי עמה בגין לדברא לון ולאלקאה לון ולמשרי בגווייהו. דאי זכאן מטרוניתא עאלת בחדוותא ביקרא לגבי מלכא. ואי לא זכאן

גמלים מיניקות וגו'. שכך הוא צד שלו גמלים. הוא נחש כמין גמל. שבשעה שפתה סמאל לאשת אדם רכב על נחש כמין גמל. ולמדנו מי שרואה גמל בחלמו מיתה נקנסה עליו מלמעלה וניצל ממנה. והכל אחד. ואז נהפך עשו לאפטרופס של יעקב. ויעקב אינו רוצה לא דבשו ולא עוקצו. ואומר יעבר נא ארוני לפני עבדו. אז וישב ביום ההוא עשו לדרכו. מתי. בשעת נעילה. שהרי נפרש מן העם הקדוש. והקב"ה מוחל לחטאותיהם ומכפר עליהם. כיון שהמקטרג ההוא הולך עם אותה המנחה ונפרש מהם. רוצה הקב"ה לשמוח עם בניו. מה כתוב ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית וגו'. על כן קרא שם המקום סכות. כיון שישבו בסכות הרי נצולו מן המקטרג והקב"ה משמח עם בניו. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא. ע"כ ר"מ:

א) אך בעשור לחרש השביעי הזה יום הכפורים הוא וגו' ועניתם את נפשותיכם. שאל ר' אבא לרבי שמעון ואמר לו. אך שכתוב כאן מה בא להשמיענו. אמר לו למעט הוא בא. שכיון שאמר אח"כ ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחרש. אמר אך בעשור. שרק עשור נצרך לו ענוי כי בעשור תולה הדבר. אמר לו אם כן [קנ] הרי כתוב אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם. ולמדנו אך חלק. חציו אסור באכילת חמץ וחציו מותר. אף כאן אך בעשור לחרש. נאמר שחציו אסור באכילה וחציו מותר. א"ל אף כאן בועניתם את נפשותיכם תולה. שהרי ענוי לא נמצאת אלא מן חצי היום והלאה. ותינח הוא אך חלק בועניתם את נפשותיכם. ב) יום הכפורים הוא. א"ר אלעזר יום כפור צריך לומר. מהו יום הכפורים. אלא בוא וראה ביום של ראש השנה נתכסית הלבנה [קנא] ואינה מאירה עד בעשור לחודש. שכל ישראל חוזרים בתשובה שלמה. והאם העליונה חוזרת ומאירה לה [קנב] ויום הזה הארת האם הוא מקבל. ושמחה נמצאת בכל. וע"כ כתוב יום הכפורים הוא. לפי ששני מאורות מאירים יחד. מנורה העליונה מאירה למנורה התחתונה [קנג] וביום הזה מאירה המלכות מן האור העליון ולא מן אור השמש. ג) ועניתם את נפשותיכם. למדנו שביום הזה כל שמחה וכל הארה וכל ותרנות של כל העולמות תולה בהאם העליונה. שכל השפעות נמשכות ויוצאות ממנה. ואז מאירות כל אותן המנורות. ומאירות בהארה של שמחה עד שנמתק הכל. ואז כל אותן כחות הדינים נמצאים בהארה והדין לא נעשה. וע"כ ועניתם את נפשותיכם. ד) רבי אלעזר שאל לרבי שמעון אביו ואמר לו. יום הכפורים מדוע היא תולה במקום ההוא ולא במדרגה אחרת. כי מוטב שיהיה תולה בהמדרגה שהמלך שורה יותר מהכל [קנד] א"ל רבי שמעון אלעזר בני כך הוא בודאי ויפה שאלת. בוא וראה המלך הקדוש [קנה] מסר היכלו וביתו ביד השכינה הקדושה. ומסר את בניו בידה שתנהג אותם ותייסר אותם ותשרה ביניהם. שאם הם זכאים השכינה נכנסת בשמחה ובכבוד אצל המלך. ואם אינם זכאים

מראה מקומות א) דף סט: ב) דף ק: ג) דף סט: ד) דף קב:

זיו הזהר

קנ) פי' א"כ שזה אך בא למעט. אפשר שבא למעט החצי מן העשור. ומתרץ שבאמת כך הוא כי עיקר הענוי נרגש מן חצי היום והלאה: קנא) זו המלכות: קנב) שמקבלת הארת רחמים וחסדים מעולם הבינה: קנג) היינו עליית המלכות והתכללותה בהבינה אם העליונה. והמלכות מקבלת הארה מן הבינה בדרך ישר ולא ע"י התפארת שנקרא שמש: קנד) מדוע תולה בבינה ומלכות ששניהן עלמין דנוקבא. ולא בהתפארת עלמא דדכורא: קנה) זה התפארת:

לשון קודש

זכאים. היא והם הולכים בגלות. והרי ביארנו כמו שכתוב א) משדד אב יבריח אם. וכתיב ב) ובפשעכם שלחה אמכם. ועכ"ז יש יום אחד בשנה להשגיח בהם ולחקור בהם בישראל. וכאשר מגיע יום הזה אז האם העליונה שכל חירות בידיה נזדמנת לנגדו להסתכל בהם בישראל. וישראל מזדרזים ביום הזה בכמה עבודות בכמה תפלות בכמה ענוים. הכל כדי לזכותם. וכאשר האם העליונה הראה בני המלך שנפקדו בידי השכינה כלם זכאים. כלם בלי חטאים. בלי פשעים. אז היא מזמינה להם חירות ממקור כל חירות בידי השכינה. ואז נכנסת השכינה אצל המלך בהארה בשמחה בשלמות וברצון. שהרי גדלה בנים למלך העליון כראוי. וכאשר ביום הזה לא נמצאים כראוי וי להם וי לשלוחיהם וי. שהרי השכינה מתרחקת מן המלך. והאם העליונה מסתלקת ואין יוצא ממנה חירות להעולם. זכאים הם ישראל שהקב"ה מלמדם דרכיו. כדי שינצלו מן הדין ויהיו נמצאים זכאים לפניו. זש"כ כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם. וכתוב ג) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם וגו':

רועה הנאמן

ד) **שבת** שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם. מצוה זו להתענות ביום הכפורים. להכניע הגוף והנפש בסוד של ה' ענוים. שהן נגד המדרגות של יום הכפורים [קנו] שהרי המקטרג בא להזכיר עונותיהם כמו שנתבאר. וכלם בתשובה שלמה לפני אביהם. והכל כמו שנזכר בהרבה מקומות. ע"כ ר"מ:

ה) **ולקחתם** לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו'. רבי שמעון פתח ו) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. בוא וראה כמה גבוהים הם מעשי המלך הקדוש. שהרי אותן המעשים שהוא עשה למטה קשר אותם בדברים עליונים שלמעלה. וכאשר האנשים לוקחים אותם למטה ועושים בהם עבודה. נתעורר אותו הענין שלמעלה שנקשר בהם. כגון אזוב. עץ ארז. והרי נתבאר הענין. ויש מהם שנאחזים בהשם הקדוש. כגון לולב ואתרג הדס וערבה. שכלם נאחזים בהשם הקדוש למעלה [קנז] וע"כ נצרך לקחת אותם ולעשות בהם עבודה. כדי לעורר שמחה ההיא שנקשרת בהם. וע"כ למדנו בדבור ובמעשה נצרך להראות הענין כדי לעורר הענין שלמעלה. זש"כ כל הנקרא בשמי ולכבודי. לעורר כבודי. בראתיו. לגרום היחוד שלי. יצרתיו. לעשות בו עבודה. אף עשיתיו. לעורר בו הכח שלמעלה. ד"א כל הנקרא בשמי. זהו שכתוב פרי עץ הדר. ולכבודי בראתיו. אלו כפות תמרים. יצרתיו. זהו וענף עץ עבות. אף עשיתיו. זהו וערבי נחל [קנח] והתקון של זה הוא מה

לשון הזהר

זכאן. היא ואינון אתהדרו בגלותא. והא אוקימנא כמה דכתיב א) משדד אב יבריח אם. וכתיב ב) ובפשעכם שלחה אמכם. וע"ד אית יומא חד בשתא לאשגחא בהו ולעיינא בהו בישראל. וכד אזדמן האי יומא אמא עלאה דכל חירו בידהא אזדמנת לקבליה לאסתכלא בהו בישראל. וישראל אזדרזן בהאי יומא בכמה פולחנין בכמה צלותין בכמה ענויין. כלהו לזכותא דלהון. וכד אמא עלאה חמאת בני מלכא דאתפקדו בידא דמטרוניתא כלהו זכאין. כלהו בלא חטאין בלא חובין. כדין אזמינת להו חירו מאתר דכל חירו בידהא דמטרוניתא. וכדין מטרוניתא עאלת לגבי מלכא בנהירו בחדוה בשלימו ברעותא. דהא רביאת בנין למלכא עלאה כדקא יאות. וכד האי יומא לא אשתכחו כדקא יאות ווי לון ווי לשלוחיהון ווי. דהא מטרוניתא אתרחקת מן מלכא. ואמא עלאה אסתלקת ולא נפיק מנה חירו לעלמין. זכאין אינון ישראל דקב"ה אוליף לון ארחוי. בגין לאשתזבא מן דינא וישתכחון זכאין קמיה. הה"ד כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם. וכתיב ג) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם וגו':

רעיא מהימנא

ד) **שבת** שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם. פקודא דא לאתענאה ביומא דכפורי. להכנעא גופא ונפשא ברזא דה' ענויין. דרגין דיומא דכפורי [קנו] דהא מקטרגא קא אתי לאדכרא חוביהון כמה דאתמר. וכלהו בתיובתא שלימתא קמי אבוהון. כלא כמה דאתמר בכמה דוכתי. ע"כ ר"מ:

ה) **ולקחתם** לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו'. רבי שמעון פתח ו) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. תא חזי כמה עלאין עובדי מלכא קדישא. דהא אינון עובדי דאיהו עביד לתתא קטיר לון במלין עלאין דלעילא. וכד בני נשא נטלין לון לתתא ועבדי בהו עובדא. אתער ההוא עובדא דלעילא דקטיר בהו. כגון אזובא. עץ ארז. והא אוקימנא מלי. ואית מנייהו דאחידן בשמא קדישא. כגון לולב ואתרג הדס וערבה. דכלהו אחידן בשמא קדישא לעילא [קנז] וע"ד בעינן לאחדא לון ולמעבד בהו עובדא. בגין לאתערא חדוה ההיא דאחיד בהו. וע"ד תנינן במלין ובעובדא בעינן לאחזאה מלה בגין לאתערא מלה אחרא. הה"ד כל הנקרא בשמי ולכבודי. לאתערא יקרי. בראתיו. ליחדא לי. יצרתיו. למעבד ביה עובדא. אף עשיתיו. לאתערא ביה חילא דלעילא. ד"א כל הנקרא בשמי. היינו דכתיב פרי עץ הדר. ולכבודי בראתיו. היינו כפות תמרים. יצרתיו. היינו וענף עץ עבות. אף עשיתיו. היינו וערבי נחל [קנח] ותקונא דהאי מאי

מראה מקומות א) משלי י"ט ב) ישעי' נ' ג) יחזקאל ל"ו ד) דף קא.* ה) ויקרא כג. ו) ישעי' מ"ג

זיו הזהר

[קנו] לגרום ע"י ה' ענוים התכללות ה התחתונה בתוך ה העליונה. מלכות בבינה: [קנז] כי הד' מינים הם נגד ד' אותיות של השם הוי"ה ב"ה. הדס דומה לעין שהיא חכמה. ומקורה אות י. אתרג דומה ללב שהיא בינה לבא. ומקורה אות ה. לולב דומה לחוט השדרה המחזיק ומעמיד כל הגוף שהוא תפארת גופא. ומקורו אות ו. ערבה דומה לשפתים. והיינו מלכות פה שמקורה אות ה האחרונה. ועוד יש בזה אופנים אחרים: [קנח] לפי פי' זה נראה כונתו שכל מין שיש לו מעלה יתרה מרמז על עולם היותר גבוה. לפיכך אתרג שיש בו טעם וריח מרמז על אצילות. כפות תמרים שיש בו טעם מרמז על בריאה. הדס שיש בו רק ריח מרמז על יצירה. ערבה מרמז על מלכות דלית לה מגרמה כלום. והיא שורש עולם העשיה:

מאי דאמר קרא ולקחתם לכם ביום הראשון. הראשון דייקא דהוא חמישאה על עשור [קנט] ומאן הוא האי יום ראשון. אלא דא יום דנפיק ראשון לכולא במבוע דמיין נביעין [קס] ואנן בעינן לאמשכא ליה לעלמא. מתל למלכא דקטר בני נשא בקטרוי. אמיה מטרוניתא אתת ואפיקת לון לחירות. ומלכא אשגח ליקרא דילה ויהב לון בידהא. אשכחת לון כייפין וצחין. אמרה הא אפיקת לון לחירו אייתי לון מיכלא ומשתיא. כך האי יומא דכפורי אפיק לכלא לחירו. ואנן קיימין כפני למזונא וצחיין למשתיא. היא אעטרת למלכא בעטרוי בהאי יומא. ואנן ידענא דהא מיין נביעין עמה שריין. שאילנא למשתיא למאן דאפיק לון לחירו. וע"ד קרינן ליה יום ראשון [קסא] דא אשכחנא בספרא דאגדתא ושפיר הוא. אבל האי יומא אברהם שירותא דכלא. אי בענני יקר הוא שירותא. אי במיא הוא שירותא. דאברהם שארי למחפר בירא דמיא [קסב] פרי עץ הדר. דא בירא דיצחק דהוא אהדר ליה לקב"ה. וקרא ליה עץ הדר. פרי דהאי עץ הדר ידיעא [קסג] כפות תמרים. דכתיב צדיק כתמר יפרח. ולא אשתכח בינייהו פרודא [קסד] וע"ד לא כתיב וכפות אלא כפות. בגין דלא סליק דא בלא דא. ובהאי אתמליא ההיא באר במים עלאין נביעין מבארא עלאה [קסה] איהו אתמלי בקדמיתא. ומניה אתמליא בירא עד דאיהי נביעו לכלא. וענף עץ עבות. דא ענפא דאילנא רברבא דאתתקף ואשתרש בשרשוי. ואתעביד אילנא עלאה על כלא דאחיד בכל סטרוי [קסו] ענף דאיהו מעץ עבות. עץ דאחיד לעבות [קסז] דהא מהאי נטיל יסוד"א דעלמא ואתמליא לארקא בבירא. האי הוא עלמא ארחא דשקיותא. וערבי נחל תרי. אינון תרין נחלין דמיא אתכניש בהו לארקא לצדי"ק [קסח] ד"א וערבי נחל. אלין אינון גבורן דאחידן ביה ביצחק. דאתיין מסטרא דההוא נחל עלאה ולא מסטרא דאבא [קסט] בגין כך צלא יאי ולא בסימא לפירין ולא עבד פירין [קע] ד"א וערבי נחל. אלין תרין קיימין דגופא קיימא עלייהו [קעא] ואלין אינון כלהו לארקא מיא לבירא. ד"א ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר. דא אברהם. כפת תמרים. דא יצחק. וענף עץ עבות. דא יעקב. וערבי נחל [קעב] אלין אינון תרין דרגין דאמרן—:

א) בספרא דאגדתא שפיר קאמר דכל אלין אינון אושפיזין דמזמנין עמא קדישא בהאי יומא [קעג] ובעיין לאשכחא להו כיון דמזמנין לון. ובהו בעי בר נש בעותיה למלכא. זכאין אינון ישראל דידעין אורחוי דמלכא קדישא. וידעין

מה שאמר הכתוב ולקחתם לכם ביום הראשון. הראשון דוקא שהוא חמישי על העשור [קנט] ומי הוא זה יום הראשון. אלא זה היום שיצא ראשון לכל במעין של מים הנובעים [קס] ואנחנו צריכים להמשיכו לעולם. משל למלך שסגר לאנשים במאסרו. אמו המטרונה באה והוציאה אותם לחירות. והמלך השגיח על כבודה ונתנם בידיה. מצאה אותם רעבים וצמאים. אמרה הרי הוצאתים לחירות אביא להם מאכל ומשתה. כך זה יום הכפורים הוציא כלם לחירות. ואנו עומדים רעבים למזון וצמאים לשתות. כשהיא מעטרת למלך בכתריו ביום הזה. ואנו יודעים שהרי מים הנובעים עמה נמצאים. שואלים אנחנו לשתות ממי שהוציאנו לחירות. וע"כ קוראים לו יום ראשון [קסא] כך נמצא בספר האגדות ונכון הוא. אבל ביום הזה אברהם הוא התחלת הכל. אם בענין ענני כבוד הוא תחלה. אם בענין המים הוא תחלה. שאברהם התחיל לחפור באר מים [קסב] פרי עץ הדר. זה באר של יצחק שהוא הי' מהדר לו להקב"ה. וקרא לו עץ הדר. ופרי עץ הדר הזה ידוע [קסג] כפות תמרים. היינו מה שכתוב צדיק כתמר יפרח. ולא נמצא ביניהם פרוד [קסד] וע"כ לא כתוב וכפות אלא כפות. לפי שאין עולה זה בלא זה. ובו נתמלאית באר ההיא עם מים עליונים הנובעים מן באר העליונה [קסה] הוא נתמלא תחלה. וממנו נתמלאית הבאר עד שהיא מעין לכל. וענף עץ עבות. זה ענף של העץ הגדול שנתחזק ונשתרש בשרשיו. ונעשה עץ עליון על הכל שנאחז בכל צדדיו [קסו] ענף שהוא מעץ עבות. עץ שנקשר לעבות [קסז] שהרי ממנו לוקח יסו"ד העולם ונתמלא להריק בהבאר. זה הוא העולם שדרכו להשקות להבאר. וערבי נחל שנים. הם שני הנחלים שהמים נאסף בהם להריק לצדי"ק [קסח] ד"א וערבי נחל. אלו הן הגבורות הקשורות ביצחק. הבאות מצד נחל העליון ההוא ולא מצד העולם שנקרא אב [קסט] לפיכך לצל יפות ואין ראויות לפירות ואין עושין פירות [קע] ד"א וערבי נחל. אלה שני העמודים שהגוף עומד עליהם [קעא] וכל אלו פועלים להריק מים לבאר. ד"א ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר. זה אברהם. כפת תמרים. זה יצחק. וענף עץ עבות. זה יעקב. וערבי נחל [קעב] אלו הן שתי המדרגות שאמרנו—:

א) בספר האגדות יפה אמר שכל אלו הם אורחים שהעם הקדוש מזמינם ביום הזה [קעג] וצריכים להמצא להם כיון שמזמינים אותם. ובהם מבקש האדם בקשתו מן המלך. זכאים הם ישראל שיודעים דרכי המלך הקדוש. ויודעים

מראה מקומות א) ויחי רכא.

זיו הזהר

[קנט] יום א' דסכות הוא יום החמישי אחר יום הכפורים שנקרא עשור והם נגד יה: [קס] זה עולם הבינה אמא עלאה שהיא מעין הנובע בשפע העליונה: [קסא] יען כי אנו שואלים מן הבינה האם העליונה מים לשתות שהכונה היא על מימי חסדים שמקומם בספירת החסד שהיא ספירה הראשונה מן ז' ספירות של ימי הבנין: [קסב] כי מים רמז על חסד שהיא מדת אברהם: [קסג] זו מדת המלכות שכל עיקרה גבורות מן מדת הגבורה שורש יצחק: [קסד] זו ספירת היסוד שישראל גורמים בעבודתם הקדושה יחוד קב"ה ושכינתיה שלא יהיה פירוד בין יסוד ומלכות ולכך לא כתוב וכפות. כי וא"ו מורה על חבור שני דברים נפרדים. וכיון שאז אין שם פירוד כלל אין מקום לוא"ו החבור: [קסה] בכח מדת היסוד נתמלאית באר התחתונה זו המלכות עם השפע היורדת מן באר העליונה שהוא הבינה עד שהמלכות נעשית מעין לחלק השפע להעולמות שלמטה ולצאצאיהם: [קסו] נ"ל פירושו שזה הענף היינו ההדס מוצאו והשתלשלותו הוא מן העץ הגדול. זה התפארת שנקרא עץ החיים ונאחז עם כל הספירות והוא כמו מרכז להן: [קסז] יבאר בזה הטעם שנקרא עבות. שהוא לפי שזה העץ היינו התפארת נקשר לעבות. ונ"ל פירושו שנקשר לספירת היסוד שנקרא עבות ממשמעות עבים שמתמלאים מים ומריקים על הארץ. ככתוב אם ימלאו העבים גשם על הארץ יריקו. זו ספירת היסוד שהוא העולם המעביר מימי השפע שנתמלא בהם מן התפארת להריק על הארץ היינו המלכות שנקראת באר תתאה: [קסח] היינו בכתוב ומבשרי אחזה אלוה: [קסט] נחל עלאה זו הבינה דמינה דינין וגבורות מתערין. ואין באות מעולם החכמה שנקרא אבא דמניה רק חסדים מתערין: [קע] כיון שאין בהם הכח של עלמא דדכורא. אבל נאות לצל לעשות מהם סכך לסוכה. כי הסכך מרמז על הבינה אמא עלאה: [קעא] היינו נצח והוד תרין סמכי קשוט: [קעב] היינו משה ואהרן ששרשם נצח והוד: [קעג] ענין האושפיזין הוא שהאורות של השבע ספירות יאירו לישראל בסכות:

ויודעים דרכי התורה ללכת בדרך אמת. לזכות בהם בעולם הזה ובעולם הבא. ביום הזה יוצאים ישראל בסימנים נרשמים מלפני המלך. לפי שהם זכו בדין. ואיזה סימנים הם. סימני האמונה חותמו של המלך העליון משל לשני אנשים שנכנסו לפני המלך לדין. ולא ידע העולם מי מהם נצח. יצא שר אחד מבית המלך ושאלו אותו. אמר להם מי שיצא ובידיו יהיו סימני המלך הוא נצח. כך כל באי העולם נכנסים לדין לפני מלך העליון. הדן אותם מיום ר"ה ויום הכפורים עד יום החמשה עשר לחודש. ובין כך נמצאים ישראל זכאים. כלם בתשובה. מטריחים עצמם בסוכה לולב ואתרג. ואין ידוע מי זכה בדין. מלאכים עליונים שואלים מי זכה בדין. הקב"ה משיבם אלה המוציאים בידיהם סימנים שלו הם זכו בדין. ביום הזה יוצאים ישראל עם רושם המלך בתשבחות ההלל. נכנסים בסוכה. אתרג בשמאל לולב בימין. רואים כלם שישראל נרשמים ברושם המלך הקדוש. פותחים ואומרים אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו:

א) רבי יהודה אמר ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל וגו'. פרי עץ הדר מה הוא. זה אתרג. וכי אתרג מן עץ הדר הוא. והלא כמה קוצים יש סביבו מכאן ומכאן. ואתה אומר פרי עץ הדר. אלא סוד הדבר שכתיב ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם. וכתוב עצם מעצמי ובשר מבשרי. וזה הוא פרי עץ הדר [קעד] מניין שהאדם נקרא עץ. שכתוב כי האדם עץ השדה. כפת תמרים. הגדל לשבעים שנה. ובו נתיסדו שבעים שנה העליונות [קעה] והוא נכפת ונתקשר למעלה ולמטה. וע"כ נקרא כפת. כמו שכתוב ב) כפיתו. שעולה לכאן ולכאן. זהו שכתוב כי כל בשמים ובארץ דוקא [קעו] ר' יוסי אמר פרי עץ הדר. זה המזבח שעושה פירות ומעלה פירות לכל הצדדים [קעז] מה הטעם. לפי שכל השבעים שנה נותנים לה חלק ומתברכת מהכל.. בוא וראה בחג סובבים את המזבח פעם אחת בכל יום. ושבעה פעמים לבסוף. מה ענינו. אלא משל למלך שהזמין אורחים והתעסק בהם. והיה לו למלך בת יחידה. אמרה לו. אדוני המלך לבעבור האורחים אינך משגיח עלי. אמר לה חייך בתי שעשוע אחת אעשה לך בכל יום שהיא שוה ככלם [קעח] כך בכל ימי החג מקריבים ישראל פרים כנגד אומות העולם. אמר המזבח למלך הקדוש. לכלם נמצאים מתנות וחלקים. ולי מה אתה נותן. אמר לה בכל יום ויום יקיפו אותך שבעה ימים העליונים לברך אותך [קעט] ויתנו לך שבעים חלקים בכל יום כנגד השבעים פרים שמקריבים בחג. רבי יהודה אמר שבעה חלקים

וידעין אורחין דאורייתא למהך באורח קשוט. למזכי בהו בעלמא דין ובעלמא דאתי. ביומא דא נפקין ישראל בסימנין רשימין מגו מלכא. בגין דאינון נצחי בדינא. ומאי סימנין אינון. סימני מהימנותא חותמא דמלכא עלאה לתרי בני נשא דעאלו קדם מלכא לדינא. ולא ידע עלמא מאן מנייהו נצח. נפק לגיון חד מבי מלכא ושאילו ליה. אמר לון מאן דיפיק ובידוי סימנין דמלכא איהו נצח. כך כלא עלמא עאלין לדינא קדם מלכא עלאה. דדאין לון מיומא דר"ה ויום הכפורים עד חמש סרי יומין לירחא. ובין כך אשתכחו ישראל זכאין. כלהו בתיובתא. טרחין בסוכה ולולב ואתרג. ולא ידעי מאן נצח דינא. מלאכי עלאי שאלו מאן נצח דינא. קב"ה אומר להם אינון דמפקי בידייהו סימנין דיליה אינון נצחין דינא. בהאי יומא נפקי ישראל ברשימו דמלכא בתושבחתא דהלילא. עאלין בסוכה. אתרג בשמאלא לולב בימינא. חמאן כלהו דישראל רשימין ברשימין דמלכא קדישא. פתחי ואמרי אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו:

א) רבי יהודה אמר ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל וגו'. פרי עץ הדר מאן הוא. דא אתרג. וכי אתרג מעץ הדר הוא. והא כמה קוצין אית סחרניה מכאן ומכאן. ואת אמרת פרי עץ הדר. אלא רזא דמלה דכתיב ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם. וכתיב עצם מעצמי ובשר מבשרי. ודא הוא פרי עץ הדר [קעד] מנלן דאדם עץ אקרי. דכתיב כי האדם עץ השדה. כפת תמרים. דסליק לשבעין שנין. וביה אשתכללו שבעין שנין עלאין [קעה] ודא אכפת ואתקשר לעילא ולתתא. וע"ד אקרי כפת. כמה דאת אמר ב) כפיתו. דסליק להכא ולהכא. הה"ד כי כל בשמים ובארץ דייקא [קעו] ר' יוסי אמר פרי עץ הדר. דא מזבח דעביד פירין וסליק אבין לכל סטרין [קעז] מאי טעמא. בגין דכל ע' שנין יהבין לה חולקא ואתברכא מכלא.. תא חזי בחג סובבים את המזבח זמנא חדא בכל יומא. ושבע זמנין לבתר. מאי קא מיירי. אלא למלכא דזמין אושפיזין ואתעסק בהו. והוה ליה למלכא בת יחידאה. אמרה ליה. מארי מלכא בגין אושפיזין לא אשגחת עלי. א"ל חייך ברתי פרגמא חדא אסליק לך בכל יומא דשוי ככלהו [קעח] כך בכל יומא ויומא דחג מקריבין ישראל לקבל אומין דעלמא. אמר מזבח למלכא קדישא. לכלהו משתכחי מנין וחולקין. ולי מאי אנת יהיב. אמר לה בכל יומא ויומא יסובבין ליך שבעה יומין עלאין לברכא לך [קעט] ויהבין לך שבעין חולקין בכל יומא לקבל שבעים פרים דמתקרבין בחג. רבי יהודה אמר שבעה חולקין

מראה מקומות א) ויקרא כג. ב) דניאל ג' כ"א

זיו הזהר

[קעד] ר' יהודה דורש שהאתרג מרמז על מלכות. וכמו שחוה נבראה מן אדם כן למעלה מלכות מן תפארת. והמלכות נקראת פרי שנולדה מן העץ הדר שהוא התפארת: [קעה] כונתו על היסוד שנקרא יסוד לפי שהוא היסוד של ז' ספירות ימי הבנין והוא מקשר עלמא דדכורא עם עלמא דנוקבא שישפיע זה בזאת. והכל עומד על זה היסוד כי בלעדו אין קיום לעולם. והוא יסוד צדיק בשבעה נעלם. היינו ז' ספירות ימי הבנין שהן חג"ת נהי"מ. ונקראין ע' שנה כי שנ"ה בגי' ספיר"ה. ולפי שכל ספירה כלולה מעשר מדרגות לפיכך מספרן שבעים. וכיון שתמר גדל לע' שנה וגם כיון שתמר גדולו תמיד עם ב' כחות של זכר ונקבה כידוע. לפיכך כפת תמרים רמז על היסוד שהוא כופת ומקשר השני תמרים של זו"נ דלעילא שהם הכולל של ז' ספירות ימי הבנין: [קעו] כ"ל הוא היסוד שהוא המקשר שמים וארץ תפארת ומלכות. וזהו שעולה לכאן ולכאן. שמקבל מזה ונותן לזאת: [קעז] דעת ר' יוסי שכל הג' תיבות פרי עץ הדר הן שם של מלכות. והדרה היא מה שהיא מעלה פירות לכל הצדדים דלתתא כיון שהיא מקבלת שפע מכל הצדדים דלעילא: דעת האריז"ל שג' הדסים הם חסד גבורה תפארת. ב' ערבות נצח והוד. לולב יסוד. אתרג מלכות: [קעח] ככל השעשועים שלהם: [קעט] ז' ימים העליונים הם הז' ספירות של ימי הבנין חג"ת נהי"מ. והיינו ע"י שישראל מקיפים את המזבח פעם אחת בכל יום עם הד' מינים המרמזים על הז' ספירות כמו שהבאתי לעיל בשם האריז"ל. והשבעים חלקים הם לפי שכל ספירה כלולה מעשר מדרגות:

חולקין בכל יומא. בגין דהא אתברכא מכלהו שבעה יומין. ולבסוף מתברכא מאתר דמשח רבותא אשתכח שבעה זמנין [קפ] לקביל כל אינון שבעה יומין. בגין לקיימא לה ברכאן מן מבועא דנחלא דנגיד תדיר ולא פסיק — :

א) א"ר חייא ארבעה מינין בלולב אינון שבעה. ואי תימא דז' מינין אינון. לאו הכי. אלא ארבעה נינהו. ואינון מתפרשין לתלתא אוחרנין. ובעובדא דלהון אתערו שבעה אחרנין לעילא לאוטבא עלמא בכמה סטרין. כנסת ישראל אע"ג דאיהי בכללא דז'. מתברכא מכלהו שית ומנחלא דמבוע דנגיד ולא פסיק לעלמין מימוי מלנגדא עלייהו. ויניקא לבת. דהא בגין דאיהי בת לעלמא עלאה ותתאה. אתברכא מנייהו באתערותא דא. ובשעתא דכנסת ישראל אתברכא מנייהו כלהו עלמין אתברכן. וע"ד סובבים את המזבח כמה דאתמר. ועוד באתערותא דא כלהו שיתא מתברכאן במיא לאסתפקא ביה. ואשתאבין כלהו ממבועא דנחלא עמיקא דכלא לנחתא לעלמא. ובג"כ בעיין כלהו לחין ולא יבשין לאמשכא ברכאן לעלמא. בגין דאילני אלין כלהו לחין תדירא. וטרפין דלהון משתכחין תדירא. וזמן חדותא דלהון בהאי זמנא. ותנינן בספרא דרב המנונא סבא דהא ההוא חילא דאתפקדא על אלנין אלין. כל חד וחד מאלין לא נטיל ברכאן דחדותא לעילא אלא בזמנא דא. וחדותא דלהון כלהו לעילא וחדותא דאלנין אלין לתתא כלהו בזמנא דא הוא. ואתערותא דלהון באינון קדישא מלכא תליין. וכד ישראל נטלי לון כלא אתער בזמנא דא. וכנסת ישראל מתברכא לארקא ברכאן לעלמא. כתיב קול ה' על המים אל הכבוד הרעים וגו'. א"ר יוסי דא אברהם. קול ה' בכח. דא יצחק. קול ה' בהדר. דא יעקב. קול ה' שובר ארזים. דא נצח. קול ה' חוצב להבות אש. דא הוד. קול ה' יחיל מדבר. דא צדי"ק. קול ה' יחולל אילות. דא צד"ק. וכלהו מתגדלי על ימא. ואתשקיין במיא לגדלא. הה"ד ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. וכלהו הני מתערו ברכאן לעלמא מההוא שקיו דאתשקיין כלהו. תא חזי הני שבע קלין תליין במלה דפומא בשאר יומי שתא. והשתא לא תליין אלא בעובדא. ואנן עובדא קא בעינן ולא מלה. בגין דבזמנא דא מברך לכל שתא:

ביומא שביעאה דחג הוא סיומא דדינא דעלמא. ופתקין נפקין מבי מלכא וגבורן מתערי ומסתיימי בהאי יומא. וערבי נחל בהו בעינן לאתערא גבורן למיא. ולסחרא ז' זמנין לרוואה להאי מזבח ממיא דיצחק [קפא] בגין דאתמליא מיא האי בירא דיצחק. וכד היא אתמליא כל עלמא אתברכא במיא. ובהאי יומא גבורות בעינן למיא ולסיימא לון לבתר. דהא בהאי יומא מסתיימי דיני. ובג"כ בעינן לבטשא לון בארעא ולסיימא לון דלא ישתכחי. דהאי יומא אתערותא וסיומא הוא. וע"ד אתערותא וסיומא הוא דעבדינן בערבי נחל. א"ר חייא ודאי הכי הוא ושפיר. וערבי

חלקים בכל יום. לפי שהרי מתברכת מכל שבעת הימים. ולבסוף היא מתברכת מהמקום ששמן המשחה נמצא שם שבעה פעמים [קפ] כנגד כל אותן שבעת הימים. בשביל להשפיע לה ברכות מן המעין של הנחל שנמשך תמיד ואינו פוסק — :

א) א"ר חייא ארבעה מינים שבלולב הם שבעה. ואפשר תאמר שז' מינים הם. לא כן. אלא ארבעה מינים הם. והם יפרדו לשלשה אחרים. ובהעבודה שנעשה עמהם נתעוררים שבעה אחרים למעלה להטיב לעולם בכמה צדדים. כנסת ישראל אע"פ שהיא בכלל השבעה. מתברכת מכל השש ומהנחל הנובע שנמשך ואינו פוסק לעולם מימיו מלהשפיע עליהם. ומיניק להבת. שהרי לפי שהיא בת לעולם העליון והתחתון [חו"ב]. מתברכת מהם בהתעוררת הזאת. ובשעה שכנסת ישראל מתברכת מהם כל העולמות מתברכים. וע"כ סובבים בהם את המזבח כמו שנתבאר. ועוד שבהתעוררת הזאת כל השש מתברכות במים להסתפק בהם. ונשפע לכלן מנביעת הנחל העמוק מכל להמשך לעולם. ולפיכך צריכים כלם להיות לחים ולא יבשים להמשיך ברכות לעולם. לפי שאלו העצים כלם לחים תמיד. והעלים שלהם נמצאים תמיד. ועת השמחה שלהם בזמן הזה. ולמדנו בספרו של רב המנונא הזקן שהרי הכח ההוא שנפקד על עצים האלו. כל אחד ואחד מהם אינו מקבל ברכות של שמחה למעלה אלא בזמן הזה. ושמחה של כלם למעלה ושמחה של עצים האלו למטה הכל בזמן הזה הוא. והתעוררת שלהם תולה באותן קדושות של המלך. וכאשר ישראל נוטלים אותם הכל נתעורר בשעה זו. וכנסת ישראל מתברכת להשפיע ברכות לעולם. כתוב קול ה' על המים אל הכבוד הרעים וגו'. א"ר יוסי זה אברהם. קול ה' בכח. זה יצחק. קול ה' בהדר. זה יעקב. קול ה' שובר ארזים. זה נצח. קול ה' חוצב להבות אש. זה הוד. קול ה' יחיל מדבר. זה צדי"ק. קול ה' יחולל אילות. זה צד"ק. וכלם גדלים על הים [בינה]. ונשפעים במים לגדל. זש"כ ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. וכל אלה משפיעים ברכות להעולם מן השפע ההיא שנשפע לכלם. בוא וראה ז' קולות האלה תולים בדבור הפה בשאר ימי השנה. ועכשו אין תולים אלא בעשיה. ואנחנו צריכים עשיה ולא דבור. לפי שבזמן הזה הוכן ברכות לכל השנה:

ביום השביעי של חג הוא גמר דין של העולם. ופתקאות יוצאות מבית המלך וגבורות נתעוררות ונגמרות ביום הזה. וערבי נחל נצרך בהם לעורר גבורות למים. ולהקיף ז' פעמים להשביע למזבח מן המים של יצחק [קפא] לפי שנתמלאה מים באר הזאת של יצחק. וכאשר היא נתמלאית נתברך כל העולם במים. וביום הזה נצרך גבורות למים ולעשות להם סיום וחותם אח"כ. שהרי ביום הזה נגמרים הדינים. ולפיכך נצרך לחובטם בארץ ולעשות להם סיום וחותם שלא יהיו נמצאים. שזה היום הוא התעוררת והסיום שלהם. וע"כ התעוררת וסיום אנחנו עושים בערבי נחל. א"ר חייא ודאי כך הוא ונכון. וערבי

מראה מקומות א) נו לא:

זיו הזהר

[קפ] היינו ביום הושענא רבה שמקיפים ז' פעמים עם הז' ספירות בסך הכל מ"ט. ואז מתברכת המלכות מעולם הבינה שער הנו"ן שנקרא יובל. והוא מעין של נחל הנובע בלי הפסק בשביל קיום העולמות: [קפא] היינו מן החסדים שבגבורה. כי ע"י שנעשה המתקת הדינים נתמלאית הגבורה במימי החסד. וממנה נשפע המים למלכות ולכל העולם:

וערבי נחל שמצד הנחל יוצאות הגבורות. וביום הזה נתעוררות ונחתמות. ביום הזה כתוב וישב יצחק ויחפור את בארת המים. בארת כתוב חסר [קפב] וישב. מהו וישב. אלא שיום הראשון של זה החודש התחלת הדין היה בכל העולם. ויצחק הקים כסא הדין לדון העולם. וביום הזה וישב יצחק לעורר הדינים ולגמור הדינים. ויחפר את בארת המים. להריק גבורות למדת המלכות להתעוררת מים [קפג] שהרי מים בגבורות יורדים לעולם.. א"ר יוסי הרי למדנו ערבה דומה לשפתים ביום הזה מהו הרמז. א"ר חייא אע"פ שלדרשה הוא בא כך הוא בודאי. שהרי ביום הזה תולה הדבר בשפתים [קפד] ביום הזה פוקד המלך למסור הפתקאות לשר העונשין. הדינים נגמרים ונסתם לשון הרע של המקטרג מן העולם. ביום הראשון לחודש הזה התחלת הדין הוא. והסיום הוא ביום הזה וזה נתבאר. ביום הזה נשלם ונגמר להאומות עכו"ם הברכות שלהם ונמצאים בדין. וישראל ביום הזה נגמר הדינים שלהם ונמצאים בברכות. שהרי ליום שלאחריו עתידים להשתעשע עם המלך. לקחת ממנו ברכות לכל השנה. ובשמחה הזאת אין נמצאים עם המלך אלא ישראל בלבדם. ומי שיושב עם המלך ומשתעשע עמו בלבדו. כל מה שהוא רוצה מבקש והמלך נותן לו. וע"כ אז ישראל מתחילים והאומות עכו"ם מסיימים. וע"ז כתוב א) אהבתי אתכם אמר ה' וגו':

ב) **בסכת** תשבו שבעת ימים. רבי יהודה פתח וישמע הכנעני מלך ערד וגו'. למדנו כי ג' מתנות עליונות נזדמנו לישראל ע"י משה אהרן ומרים. מן בזכות משה. ענני כבוד בזכות אהרן. באר בזכות מרים. וכלם נאחזים למעלה. מן בזכות משה. שכתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים [קפה] מן השמי"ם זה משה. ג) ענני כבוד בזכות אהרן. שכתוב ד) אשר עין בעין נרא"ה אתה ה' וגו' [קפו] וכתוב וכסה ענן הקטרת. מה שם שבעה. אף כאן גם כן שבעה. שהרי בקטרת ז' עננים מתקשרים כאחד. ואהרן הוא הראש לכל שבעת העננים [קפז] והוא מקשר בו לששה האחרים בכל יום. באר בזכות מרים [קפח] שהרי היא בודאי נקראת באר. ובספר האגדות מובא ותתצב אחותו מרחוק לדעה וגו'. זו היא באר מים חיים [קפט] והכל קשר אחד. מתה מרים נסתלקה הבאר. שכתוב ולא היה מים לעדה. ובשעה ההיא בקשה באר אחרת להסתלק. זו שהיתה שכיחה עם ישראל [קצ] וכאשר ראתה ששה עננים שהיו נקשרים עליהם התקשרה גם היא בהם. מת אהרן נסתלקו אותן העננים. ונסתלק הענן של הבאר עמהם. בא משה והחזירם. זהו שכתוב ה) עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם. מתנות ודאי. אותן המתנות שהיו בתחלה הבאר והעננים. באר. זו הבאר של יצחק. עננים. אלו העננים של אהרן. א"ר יצחק מפני מה זכה אהרן לזה. לפי שהוא המקשר להעננים. והוא מקשר כל יום ויום לכלם ביחד [קצא] ומתברכים כלם על

וערבי נחל מסטרא דנחל נפקין גבוראן. ובהאי יומא מתערי ומסיימי. בהאי יומא כתיב וישב יצחק ויחפור את בארת המים. בארת כתיב חסר [קפב] וישב. מהו וישב. אלא יומא קדמאה דירחא שירותא דדינא הוה בכל עלמא. ויצחק קיימא לכרסיא למידן עלמא. ובהאי יומא וישב יצחק לאתערא דינין ולסיימא דינין. ויחפר את בארת המים. לארקא גבורין לכנסת ישראל לאתערא למיא [קפג] דהא מיא בגבורן נחתין לעלמא.. א"ר יוסי הא תנינן ערבה דדמיא לשפוון בהאי יומא מאי היא. א"ר חייא אע"ג דלדרשא היא דאתי הכי הוא ודאי. דהא בהאי יומא בשפוון תליא [קפד] בהאי יומא פקיד מלכא למיהב פתקין לסנטירא. ומסתיימי דינין ואסתים לישנא בישא מעלמא. ביומא קדמאה דירחא שירותא דדינא הוא. וסיומא הוא בהאי יומא והא אתמר. תא חזי ביומא דא שלמין ומסיימי עמין עכו"ם ברכאן דלהון ושראן בדינא. וישראל ביומא דא מסיימי דינין דלהון ושראן בברכתא. דהא ליומא אחרא זמינין לאשתעשעא במלכא. לנטלא מניה ברכאן לכל שתא. ובהאי חדוותא לא משתכחי במלכא אלא ישראל בלחודייהו. ומאן דיתיב עם מלכא ונטל ליה בלחודיה. כל מאי דבעי שאיל ויהיב ליה. ועד"ד ישראל שראן ועמין עכו"ם מסיימי. ועד"ד כתיב א) אהבתי אתכם אמר ה' וגו':

ב) **בסכת** תשבו שבעת ימים. רבי יהודה פתח וישמע הכנעני מלך ערד וגו'. תנינן ג' מתנן עלאין אזדמנו להו לישראל ע"י משה אהרן ומרים. מן בזכות משה. ענני כבוד בזכות אהרן. באר בזכות מרים. וכלהו אחידן לעילא. מן בזכות משה. דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים [קפה] מן השמי"ם דא משה. ג) ענני כבוד בזכות אהרן. דכתיב ד) אשר עין בעין נרא"ה אתה ה' וגו' [קפו] וכתיב וכסה ענן הקטרת. מה להלן שבעה. אף כאן נמי שבעה. דהא בקטרת שבעא ענני"ן מתקשרין כחדא. ואהרן רישא לכל שבעא ענני"ן הוא [קפז] והוא קשיר לשית אחרנין ביה בכל יומא. באר בזכות מרים [קפח] דהא היא ודאי באר אתקרי. ובספרא דאגדתא ותתצב אחותו מרחוק לדעה וגו'. דא היא באר מים חיים [קפט] וכלא קשורא חד. מתה מרים אסתלק באר. דכתיב ולא היה מים לעדה. ובההיא שעתא בעאת באר אחרא לאסתלקא. דהות שכיחא עמהון דישראל [קצ] וכד חמאת שיתא ענני"ן דהוו קטירין עלייהו אתקשרת איהי בהו. מית אהרן אסתלקו אינון ענני"ן. ואסתלק עננא דבירא עמהון. אתא משה ואהדר להו. הה"ד ה) עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם. מתנות ודאי. אינון מתנות דהוו בקדמיתא באר ועננין. באר. דא באר דיצחק. עננים. אלין עננים דאהרן. א"ר יצחק מאי טעמא זכה אהרן לדא. בגין דאיהו קשיר לעננים. ואיהו אקשיר כל יומא ויומא לכלהו כחדא [קצא] ואתברכאן כלהו על

מראה מקומות א) מלאכי א' ב) דף קב: ג) דף קג. ד) במדבר י"ד ה) תלים ס"ח

זיו הזהר

[קפב] זו המלכות שעיקר בנינה מן הגבורות: [קפג] כי לכך נקראים גבורות גשמים: [קפד] פי' להרבות בתפלה ותחנונים ביום הושענא רבה: [קפה] השמי"ם מרמז על תפארת שהוא שורש משה מלגאו ושורש יעקב מלבר: [קפו] נרא"ה אותיות אהר"ן וסוף הפסוק הוא ועננך עומד עליהם: [קפז] ז' עננים היינו הארת הז' ספירות. ואהרן שמדתו חסד הוא להם בבחי' ראש כי חסד היא ספירה הראשונה: [קפח] כי שורשה במלכות שנקראת באר: [קפט] פי' זו המלכות ונקראת אחותו של משה כי משה הוא בתפארת שנקרא בן והמלכות נקראת בת. וזהו שאמר וכלא קשורא חד. פי' מה שאומר שהבאר בזכות מרים ומה שאומר על ותתצב אחותו מרחוק דא באר מים חיים כל זה הוא קשר אחד שענינם אחד: [קצ] היינו השכינה הקדושה: [קצא] ע"י סוד עבודת הקטרת. כי קטרת משמעותו התקשרות:

על ידוי. תא חזי על כל חסד דעבד קב"ה לישראל. קשיר עמהון ז' ענני יקירן. וקשיר להו בכנסת ישראל. דהא עננא דילה אתקשר בשיתא אחרנין. ובכלהו שבעה אזלו ישראל במדברא. מאי טעמא. בגין דכלהו קשרא דמהימנותא נינהו [קלב] וע"ד בסכות תשבו שבעת ימים. מאי קא מיירי. בגין דכתיב א) בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי. בעי בר נש לאחזאה גרמיה דיתיב תחות צלא דמהימנותא. תא חזי כל אינון שנין דקאים אהרן הוו ישראל בצלא דמהימנותא תחות אלין ענני. בתר דמית אהרן אסתלק עננא חד דהוה ימינא דכלא. וכד האי אסתלק אסתלקו כל שאר ענני עמיה. ואתחזיאו כלהו בגריעותא. והא אוקמוה דכתיב ויראו כל העדה כי גוע אהרן. אל תקרא ויראו אלא וייראו. מיד וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים. שמע דאסתלקו אינון ענני ומית תיירא רברבא דכל אינון ענני אתקשרו ביה.. א"ר אבא וישמע הכנעני. מאי קא מיירי הכא בתר דאסתלקו אינון ענני. אלא כנען כתיב ביה ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. הכא אוליפנא מאן דאפיק גרמיה מצלא דמהימנותא אתחזי למהוי עבד לעבדי עבדין. הה"ד וילחם בישראל וישב ממנו שבי. נטל עבדין מישראל לגרמיה. וע"ד כתיב כל האזרח בישראל ישבו בסכות. כל מאן דאיהו משרשא וגזעא קדישא דישראל ישבו בסכות תחות צלא דמהימנותא [קלג] ומאן דליתיה מגזעא ושרשא קדישא דישראל לא יתיב בהו. ויפיק גרמיה מתחות צלא דמהימנותא.. וכל מאן דיתיב תחות צלא דמהימנותא אחסין חירו ליה ולבנוי לעלמין. ואתברך ברכתא עלאה. ומאן דאפיק גרמיה מצלא דמהימנותא אחסין גלותא ליה ולבנוי. כמה דכתיב וילחם בישראל וישב ממנו שבי. ב) בסכת תשבו חסר. דא עננא חד דכלהו קשירין ביה [קלד] דכתיב כי ענן ה' עליהם יומם. וכתיב ובעמוד ענן אתה הולך לפניהם יומם. דא הוא עננא דאהרן דאקרי יומם. דכתיב ג) יומם יצוה ה' חסדו. דא עננא חד דנטיל עמיה חמש אחרנין ואינון שית. ועננא אחרא דכתיב ובעמוד אש לילה [קלה] דא נהרא להו לישראל מנהירו דאינון שית:

רבי אלעזר פתח ד) כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריך וגו'. האי קרא על כנסת ישראל אתמר. בשעתא דהות אזלא במדברא עמהון דישראל. זכרתי לך חסד נעוריך. דא עננא דאהרן דנטלא בחמש אחרנין דאתקשרו עלך ונהירו עלך. אהבת כלולותיך. דאכלילו ואעטרו לך. ואתקינו לך ככלה דתעדי תכשיטהא. וכל כך למה. בגין לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. תא חזי בשעתא דב"נ יתיב במדורא דא צלא דמהימנותא. שכינתא פרסא גדפהא עליה מלעילא. ואברהם וחמשה צדיקיא אחרנין שויין מדוריהון עמיה. הה"ד בסכת תשבו שבעת ימים. שבעת ימים כתיב ולא בשבעת ימים [קלו] כגוונא דא כתיב כי ששת ימים עשה ה' את השמים וגו'. ובעי ב"נ למחדי בכל יומא ויומא באנפין נהירין באושפיזין אלין דשריין עמיה. וא"ר אבא כתיב בסכות תשבו

על ידו. בוא וראה על כל חסד שעשה הקב"ה לישראל. קשר עמהם ז' ענני כבוד. וקשר אותם בהשכינה הקדושה. שהרי הענן שלה נקשר בששה האחרים. ועם כל השבעה הלכו ישראל במדבר. מה הטעם. לפי שכלם קשר של האמונה הם [קלב] וע"כ בסכות תשבו שבעת ימים. ומה ענינו לזה. לפי שכתוב א) בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק להכי. צריך האדם להראות עצמו שיושב תחת צל האמונה. בוא וראה כל אותן השנים שאהרן היה קים היו ישראל בצל האמונה תחת אלו העננים. לאחר שמת אהרן נסתלק ענן אחד שהוא הימין של הכל. וכאשר זה נסתלק נסתלקו כל שאר עננים עמו. והיו נראים כלם בדסרונם. והרי נתבאר שכתוב ויראו כל העדה כי גוע אהרן. אל תקרא ויראו אלא וייראו. מיד וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים. שמע שנסתלקו אותן עננים וימת התייר הגדול שכל אותן העננים היו נקשרים בו.. א"ר אבא וישמע הכנעני. מה ענינו כאן לאחר שנסתלקו אותן העננים. אלא כנען כתיב בו ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. כאן למדנו מי שמוציא עצמו מן צל האמונה ראוי הוא להיות עבד לעבדי עבדים. זש"כ וילחם בישראל וישב ממנו שבי. לקח עבדים מישראל לעצמו. וע"כ כתוב כל האזרח בישראל ישבו בסכות. כל מי שהוא משרש וגזע הקדוש של ישראל ישבו בסכות תחת צל האמונה [קלג] ומי שאינו מן הגזע והשרש הקדוש של ישראל אל ישב בסכות. ויוציא עצמו מתחת צל האמונה.. וכל מי שיושב תחת צל האמונה נוחל חירות לעצמו ולבניו לעולם. ונתברך בברכה העליונה. ומי שמוציא עצמו מן צל האמונה נוחל גלות לעצמו ולבניו. ככתוב וילחם בישראל וישב ממנו שבי. ב) בסכת תשבו חסר. זה הענן האחד שכלם נקשרים בו [קלד] שכתוב כי ענן ה' עליהם יומם. וכתוב ובעמוד ענן אתה הולך לפניהם יומם. זה הוא הענן של אהרן שנקרא יומם. שכתוב ג) יומם יצוה ה' חסדו. זה הענן האחד שלוקח עמו חמשה האחרים והם ששה. וענן אחר שכתוב ובעמוד אש לילה [קלה] זה היה מאיר לישראל מן האור של אותן הששה:

רבי אלעזר פתח ד) כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריך וגו'. מקרא הזה על השכינה הקדושה נאמר. בשעה שהיתה מהלכת במדבר עם ישראל. זכרתי לך חסד נעוריך. זה הענן של אהרן שנסע עם חמש האחרים שהיו נקשרים עליך ומאירים עליך. אהבת כלולותיך. שהכלילו והכתירו לך. והתקינו אותך ככלה תעדה עדיה. וכל כך למה. בשביל לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. בוא וראה בשעה שהאדם יושב בדירה זו שהיא צל האמונה. פורסת השכינה כנפיה עליו מלמעלה. ואברהם וחמשה צדיקים האחרים ישימו מדורם עמו. זש"כ בסכת תשבו שבעת ימים. שבעת ימים כתוב ולא בשבעת ימים [קלו] כדמיון זה כתוב כי ששת ימים עשה ה' את השמים וגו'. וצריך האדם לשמוח בכל יום ויום בפנים מאירים עם האורחים האלו השוכנים עמו. וא"ר אבא כתוב בסכות תשבו

מראה מקומות א) שיר ב' ג) ב) דף קג: ג) תלים מ"ב ד) ירמי' ב'

זיו הזהר

[קלב] כי הם מורים על הז' ספירות ימי הבנין: [קלג] היינו צל עולם הבינה שהוא מקור כל מיני חירות: [קלד] זה הענן מכח ספירת החסד: [קלה] זה הענן מכח ספירת המלכות: [קלו] הכונה שהשבעת ימים היינו הז' ספירות ישבו בסכות להיות אשפיזון במת שיאירו שמה הארתם:

תשבו שבעת ימים. ואח"כ כתוב ישבו בסכות. בתחלה תשבו ואח"כ ישבו. אלא הראשון להאורחים והשני לבני העולם. הראשון להאורחים. כהנהגת רב המנונא הזקן כשהיה נכנס לסוכה היה שמח. ועמד אצל פתח הסוכה מבפנים ואמר. נזמן להאושפיזין. היה מסדר השלחן ועמד על רגליו ומברך [קנז] ואמר בסכות תשבו שבעת ימים. תשבו אושפיזין עליונים תשבו. תשבו אושפיזי האמונה תשבו. הרים ידיו ושמח ואמר אשרי חלקנו אשרי חלקם של ישראל. שכתוב כי חלק ה' עמו וגו'. ואחר זה ישב. ישבו השני לבני העולם. כי כל מי שיש לו חלק בעם ישראל ובארץ הקדושה ישב בצל האמונה לקבל האורחים. לשמוח עמהם בעולם הזה ובעולם הבא. א) וצריך לשמח לעניים. מה הטעם. לפי שהחלק של אותן אושפיזין שהזמין שייך להעניים. וזה היושב בצל הזה של האמונה. והזמין אושפיזין עליונים האלה אושפיזי האמונה ואינו נותן להם חלקם. עומדים כלם ממנו ואומרים ב) אל תלחם את לחם רע עין וגו'. נמצא שזה השלחן שערך שלו הוא ואינו של הקב"ה. עליו כתוב ג) וזריתי פרש על פניכם וגו'. פרש חגיכם ולא חגי. וי לו לאיש ההוא בשעה שאותן אושפיזי האמונה עומדים משלחנו. וא"ר אבא אברהם כל ימיו היה עומד בפרשת דרכים להזמין אורחים ולערוך שלחן לפניהם. עכשו שמזמנים לו ולכל הצדיקים ולדוד המלך ואין נותנים להם חלקם. עומד אברהם משלחנו וקורא. סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה. וכלם הולכים אחריו. יצחק אומר ד) ובטן רשעים תחסר. יעקב אומר ה) פתך אכלת תקיאנה. ושאר כל הצדיקים אומרים ו) כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום. דוד המלך אומר [ז) אך לשקר שמרתי את כל אשר לזה] והוא משלים עונשו. שכתוב ח) ויהי כעשרת הימים ויגף ה' את נבל וימת. מה עניני. אלא לפי שדוד היה מבקש מנבל להיות אורח אצלו וימאן נבל. וזה האיש הזמין לדוד להיות אושפיזא שלו ולא נתן לו חלק. ובאותן עשרה ימים שדוד המלך דן את העולם נדון איש ההוא על זה [קנח] שגמל לדוד רעה יותר מנבל. א"ר אלעזר התורה לא הטריחה על האיש יותר אלא כמו שהוא ביכולת. שכתוב איש כמתנת ידו וגו'. ואל יאמר האיש אני אכל ואשתה ואשבע תחלה. ומה שישאר אתן לעניים. אלא ראשית הכל להאורחים יכבד. ואם הוא משמח להאורחים ומשביעם הקב"ה שמח עמו. אברהם קורא עליו ט) אז תתענג על ה' וגו'. ויצחק קורא עליו י) כל כלי יוצר עליך לא יצלח. א"ר שמעון פסוק זה דוד המלך אומרו. לפי שכל כלי זיין של המלך וכל מלחמות המלך בידי דוד נפקדו. אבל יצחק אומר יא) גבור בארץ יהיה זרעו וגו'. הון ועושר בביתו וגו'. יעקב אומר יב) אז יבק"ע כשחר אורך וגו'. שאר הצדיקים אומרים יג) ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו' [קנט] דוד המלך אומר כל כלי יוצר עליך לא יצלח. שהרי הוא על כל כלי זיין שבעולם נפקד

תשבו שבעת ימים. ולבתר ישבו בסכות. בקדמיתא תשבו ולבתר ישבו. אלא קדמאה לאושפיזי תנינא לבני עלמא. קדמאה לאושפיזי. כי הא דרב המנונא סבא כד הוה עייל לסוכה הוה חדי. וקאים על פתחא דסוכה מלגאו ואמר. נזמן לאושפיזין. מסדר פתורא וקאים על רגלוי ומברך [קנז] ואמר בסכות תשבו שבעת ימים. תיבו אושפיזין עלאין תיבו. תיבו אושפיזי מהימנותא תיבו. ארים ידוי וחדי ואמר זכאה חולקנא זכאה חולקהון דישראל. דכתיב כי חלק ה' עמו וגו'. והוה יתיב. תנינא לבני עלמא. דמאן דאית ליה חולקא בעמא ובארעא קדישא יתיב בצלא דמהימנותא לקבלא אושפיזין. למחדי בהאי עלמא ובעלמא דאתי. א) ובעי למחדי למסכני. מאי טעמא. בגין דחולקא דאינון אושפיזין דזמין דמסכני הוא. והאי דיתיב בצלא דא דמהימנותא. ואזמין אושפיזין אלין עלאין אושפיזי מהימנותא ולא יהיב לון חולקהון. כלהו קיימי מניה ואמרי ב) אל תלחם את לחם רע עין וגו'. אשתכח דהאי פתורא דתקין דיליה הוא ולאו דקב"ה. עליה כתיב ג) וזריתי פרש על פניכם וגו'. פרש חגיכם ולא חגי. ווי ליה לההוא ב"נ בשעתא דאלין אושפיזי מהימנותא קיימי מפתוריה. וא"ר אבא אברהם כל יומוי הוה קאים בפרשת אורחין לזמנא אושפיזין ולתקנא לון פתורי. השתא דמזמנין ליה ולכלהו צדיקיא ולדוד מלכא ולא יהבין לון חולקהון. אברהם קאים מפתוריה וקארי. סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה. וכלהו סלקין אבתריה. יצחק אמר ד) ובטן רשעים תחסר. יעקב אמר ה) פתך אכלת תקיאנה. ושאר כל צדיקיא אמרי ו) כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום. דוד מלכא אמר [ז) אך לשקר שמרתי את כל אשר לזה] ואשלים דינוי. דכתיב ח) ויהי כעשרת הימים ויגף ה' את נבל וימת. מאי קא מיירי. בגין דדוד שאיל לנבל דיתעביד ליה אושפיזא ולא בעא. ודא זמין ליה ולא יהיב ליה חולקא. ובאינון עשרה יומין דדוד מלכא דאין עלמא אתדן ההוא ב"נ על דא [קנח] דאשלים ליה ביש יתיר מנבל. א"ר אלעזר אורייתא לא אטרח עליה דבר נש יתיר אלא כמה דיכיל. דכתיב איש כמתנת ידו וגו'. ולא לימא איניש איכול ואשבע וארווי בקדמיתא. ומה דישתאר אתן למסכני. אלא רישא דכלא דאושפיזין הוא. ואי חדי לאושפיזין ורוי לון קב"ה חדי עמיה. אברהם קארי עליה ט) אז תתענג על ה' וגו'. ויצחק קארי עליה י) כל כלי יוצר עליך לא יצלח. א"ר שמעון האי דוד מלכא קאמר ליה. בגין דכל זיינין דמלכא וקרבין דמלכא בידוי דדוד אתפקדו. אבל יצחק קאמר יא) גבור בארץ יהיה זרעו וגו'. הון ועושר בביתו וגו'. יעקב קאמר יב) אז יבק"ע כשחר אורך וגו'. שאר צדיקיא אמרי יג) ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו' [קנט] דוד מלכא קאמר כל כלי יוצר עליך לא יצלח. דהא הוא על כל זייני עלמא אתפקד

מראה מקומות א) דף קד. ב) משלי כ"ג ג) מלאכי ב' ד) משלי י"ג ה) שם כ"ג ו) ישעי' כ"ח ז) שמואל א' כ"ה ח) שם ט) ישעי' נ"ח י) שם נ"ד יא) תלים קי"ב יב) ישעי' נ"ח יג) שם

זיו הזהר

[קנז] מברך לישב בסוכה כי ברכת המצוה צריכה להיות עובר לעשייתן: [קנח] היינו לשנה הבאה בין כסא לעשור יהי' נדון אותו האיש על רעתו הגדולה מרעת נבל. כי נבל לא הזמין לדוד וזה הזמינו ולא נתן כלום לעני שיהנה מסעודתו במקום דוד: [קנט] יעקב אומר אז יבקע. כי יבק"ע אותיות יעק"ב. וגם שיעקב הוא בבחי' שמש המאיר. ושרשו בתפארת שמשם הרפואה. שאר הצדיקים משה אהרן יוסף שם נה"י הלא הם כלי ההשפעה להשביע לישראל בשפע קדושה:

אתפקד. זכאה חולקיה דבר נש דזכי לכל האי. זכאה חולקיהון דצדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי. עלייהו כתיב ועמך כלם צדיקים וגו':

רעיא מהימנא

א) **שבעת** ימים תקריבו אשה לה'. פקודא דא לקרבא קרבנין בכל יומא. וקרבנא דא לה' חולקא לכלא בחדוותא דבנוי. בגין דכלהו אחידן באילנא [ר] ענפין דלתתא דלגבי שרשא דאילנא כלהו אתברכאן בגין אילנא. אע"ג דלית בהו תועלתא כלהו אתברכאן. ובחדוותא דישראל באבוהון דלעילא יהבי חולקא דברכאן לכל אינון שאר עמין דאית לון אחידו באילנא ואתאחדו בהו בישראל. וכל אלין קרבנין למיהב מזונא לאינון ממנן דשאר עמין. דהא מגו רחימו דקא רחים קב"ה לבנוי בעי דכלהו יהון רחימין להון. ורזא דא ב) ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו. אפילו כל אינון מקטרגי עלאי כלהו אהדרן רחימין לישראל. וכד חיילין דלעילא אהדרו רחימין לישראל כל אינון דלתתא על אחת כמה וכמה. ואי תימא להון הוו מקרבי קרבנין. לאו הכי. אלא כלא לקב"ה סליק ומתקרב. ואיהו פריס מזונא לכלהו אכלוסין דסטרין אחרנין. דיתהנון בההוא דורנא דבנוי ויתהדרון לרחימין דלהון. וינדעון עילא ותתא דהא לית עמא כעמא דישראל. דאינון חולקיה ועדביה דקב"ה. ואסתלק יקרא דקב"ה עילא ותתא כדקא יאות. וכל אכלוסין עלאין פתחי ואמרי מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ:

ג) **ולקחתם** לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו'. פקודא דא ליטול לולב בהאי יומא באינון זינין דיליה. והאי רזא אוקימנא ואוקמוה חבריא. כמה דקב"ה נטיל לון לישראל בהני יומין וחדי בהון. אוף הכי ישראל נטלי ליה לקב"ה לחולקהון וחדאן ביה. ודא הוא רזא דלולב ומינין דביה דאיהו רזא דיוקנא דאדם [רא] והא אתמר ד) לולב דא צדי"ק. דדמי לחוט השדרה. דביה ח"י חוליין לקבל ח"י נענועין דלולב. ואינון לקבל ח"י ברכאן דצלותא. ולקבל ח"י אזכרות דהבו לה' בני אלים. ולקבל ח"י אזכרות דקריאת שמע. ונענוע לשית סטרין בחושבן ג' נענועין בכל סטרא אינון ח"י. לולב בימין כליל ו' מינין. דאינון ג' הדסים. גדולה גבורה תפארת. ודמיין לתלת גוני דעינא. ב' בדי ערבות נצח והוד. ודמיין לתרין שפוון. לולב יסוד. דומה לשדרה דביה קיומא דכל גרמין. ועליה אמר דוד כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך. אתרג מלכות. דמיא ללבא דביה הרהורין. ונענועין דהלל אינון משותפין בנענועין דנטילת לולב. ואינון ח"י באנא ה' הושיעה נא. ח"י ח"י בהודו תחלה וסוף. ח"י דנטילת לולב. הרי ע"ב. ובגין דא לול"ב בחושבן **ח"ם**. וד מינין דלולב הא **חסד** דרועא ימינא. ובגין דא תקינו לולב

נפקד. אשרי חלקו של האדם הזוכה לכל זה. אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. ועל ישראל כתוב ועמך כלם צדיקים וגו':

רועה הנאמן

א) **שבעת** ימים תקריבו אשה לה'. מצוה זו להקריב קרבנות בכל ימי החג, וקרבן זה הוא לבעבור שיהי' חלק לכל בשמחת בניו. לפי שכלם נאחזים בהעץ [ר] הענפים שלמטה שאצל שורש העץ כלם מתברכים בשביל העץ. אע"פ שאין בהם תועלת כלם מתברכים. ובשמחת ישראל עם אביהם שלמעלה נותנים חלק של ברכות לכל שאר האומות שיש להם אחיזה בהעץ ונאחזים בישראל. וכל אלו הקרבנות ליתן שפע מזון לאיתן הממונים של שאר האומות. שהרי מתוך האהבה שאוהב הקב"ה לבניו רוצה שכלם יהיו אוהבים שלהם. וסוד הדבר ב) ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו. אפילו כל אותן מקטריגים העליונים כלם נהפכים לאוהבים של ישראל. וכאשר החילות שלמעלה נהפכים לאוהבים של ישראל כל אותן שלמטה על אחת כמה וכמה. ואפשר תאמר שאליהם היו מקריבים הקרבנות. לא כן. אלא הכל להקב"ה עלה ונקרב. והוא מחלק מזון לכל החילות של צדדים אחרים. שיהנו במתנה ההיא של בניו ויהפכו לאוהבים שלהם. וידעו למעלה ולמטה שאין נמצא עם כעם ישראל. שהם חלקו וגורלו של הקב"ה. ונתעלה כבודו של הקב"ה למעלה ולמטה כראוי. וכל החילות העליונים פותחים ואומרים מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ:

ג) **ולקחתם** לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו'. מצוה זו ליטול לולב ביום הזה עם שאר המינים שלו. וסוד זה ביארנו ונתבאר אצל החברים. כמו שהקדוש ברוך הוא לוקח את ישראל בימים האלה ושמח בהם. כן גם ישראל לוקחים לו להקב"ה שיהיה לחלקם ומשמחים בו. וזה הוא סוד הלולב עם שאר המינים שלו שהוא סוד תמונת האדם [רא] וזה נתבאר. ד) לולב זה צדי"ק. שדומה לחוט השדרה. שבו ח"י חוליות כנגד ח"י נענועים של הלולב. והם כנגד ברכות התפלה. וכנגד ח"י אזכרות דהבו לה' בני אלים. וכנגד ח"י אזכרות שבקריאת שמע. והנענועים לששה צדדים במספר ג' נענועים בכל צד הרי הם ח"י. לולב בימין כולל ו' מצות. שהם ג' הדסים. נגד גדולה גבורה תפארת. ודומים לשלשה גונים שבעין. ב' בדי ערבות נגד נצח והוד. ודומים לב' שפתים. לולב נגד יסוד. דומה לשדרה שבו קיום כל העצמות. ועליו אמר דוד כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך. אתרג נגד מלכות. דומה ללב שבו המחשבות. והנענועים שבהלל הם משותפים ברנענועים של נטילת לולב. והם ח"י באנא ה' הושיעה נא. ח"י ח"י בהודו תחלה וסוף. ח"י של נטילת לולב. הרי ע"ב. ולפיכך לולב במספר **חם**. וד מינים של לולב הרי **חסד** זרוע הימנית. ולפיכך תקנו לולב

מראה מקומות א) דף קג: ב) משלי ט"ז ג) דף קד. ד) פנחס רנה:

זיו הזהר

[ר] זה עץ החיים הידוע: [רא] סוד תמונת אדם. הא ביצד. טפח של ראש הלולב מלמעלה נגד ראש האדם. והיינו נגד ג' ספירות הראשונות כח"ב. ג' הדסים אחד מימין הלולב ואחד בשמאלו ואחד באמצע נגד חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא תפארת גופא. ב' ערבות אחת מימין ואחת בשמאל נגד נצח והוד תרין סמכי קשוט. שדרה של הלולב עד למטה נגד שדרה שבאדם עם חליותיה המקושרת עם היסוד. והאתרג נגד מלכות:

לולב בימין לצד החסד. אתרג שהוא לב לצד הגבורה לשמאל. ולפי שאת״ג דומה ללב תקנו שיהיה בצד שמאל. כמו שביארו לולב בימין ואתרג בשמאל. והם כנגד זכור ושמור. והאדם שנוטל שניהם הוא עמוד האמצעי. לולב בימינו ואתרג בשמאלו:

א) בסכת תשבו שבעת ימים. מצוה זו לישב בסוכה. והרי ביארנו בשביל להראות שישראל יושבים בסוד האמונה בלי פחד כלל. שהרי המקטרג נפרד מהם. וכל מי שהוא בסוד האמונה ישב בסוכה. כמו שביארנו שכתוב כל האזרח בישראל ישבו בסכות. מי שהוא בסוד האמונה ומזרע וגזע ישראל ישבו בסכות. וסוד זה נתבאר בכמה מקומות. ב) כתוב בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסכות וגו׳. וכתוב וחגתם אתו חג לה׳ שבעת ימים בשנה. בחמשה עשר. מצד של יה. וחגתם את״ו. זו אות ו. עמוד האמצעי. שבעת ימים. מצד של בת שבע שהיא מלכו״ת. ג׳ אבות רועה הנאמן אהרן יוסף ודוד הרי הם שבעה נגד שבע הספירות.. ובשביל ז׳ הספירות נאמר כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים. בשבעה ענני הכבוד. סוכ״ה באות ו היא בסוד שתי המדרגות הויה אדני. וכך עולה סוכ״ה במספר יאהדונהי. הם שני הכרובים אשר סוככים בכנפיהם על הכפרת ופניהם איש אל אחיו. ויש עשרה טפחים בכרובים מלמטה למעלה מרגליהם עד ראשיהם. ומלמעלה למטה מראשיהם עד רגליהם. שהם עשרה עשרה. היינו יוד. ועומדים על עשרה טפחים של הארון והכפרת. היינו י. ולפיכך בשיעור הסוכה אמרו החכמים לא פחות מעשרה ולא למעלה מעשרים.. לא פחות מעשר שהיא מלכו״ת. עשירית של כל המדרגות. ולא למעלה מעשרי״ם. שהוא כ כת״ר עליון. שאין העין שולטת בו. ע״כ ר״מ:

ג) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור וגו׳. א״ר אלעזר זה נתבאר. אבל למה סמך הקב״ה פרשה זו לפרשת המועדים. אלא לפי שכל מנורות העליונות כלן הן מנורות להדליק בהן שמן המשחה העליון [רב] כמו שנתבאר. וע״י ישראל מתברכים עליונים ותחתונים ונדלקות המנורות. כמו שביארו בהכתוב ד) שמן וקטרה ישמח לב. שזו שמחת העליונים והתחתונים.. ה) רבי אבא אמר בוא וראה מי שאומר שאין נצרך מעשה או דבור בכל ענין. להוציאם לפועל ולעשות בהם קול [רג] תצא רוחו. והרי כאן פרשה זו מוכחת. הדלקת הנרות וקטרת הסמים ביחד. [שכתוב ובהעלת אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה] וע״כ כתוב שמן וקטרת ישמח לב. שבעבודה זו נמצאת הדלקה ושמחה למעלה ולמטה. והתקשרותם יחד כראוי. לפי שע״י העבודה שלמטה נתעורר פעולה למעלה. א״ר יהודה מזבח שלמטה מעורר מזבח אחר. כהן שלמטה מעורר כהן אחר. כי בהעבודה שלמטה נתעורר עבודה למעלה:

מחוץ

לולב בימין לסטרא דחסד. אתרג לבא לסטרא דגבורה לשמאלא. ובגין דאתרג דמיא ללבא תקינו למהוי ביד שמאל. כמה דאוקמוה לולב בימין ואת״ג בשמאל. ואינון לקבל זכור ושמור. ומאן דנטיל תרווייהו איהו עמודא דאמצעיתא. לולב בימיניה ואתרג בשמאליה:

א) בסכת תשבו שבעת ימים. פקודא דא ליתב בסוכה. והא אוקימנא בגין לאתחזאה דישראל יתבי ברזא דמהימנותא בלא דחילו כלל. דהא מקטרגא אתפרש מנייהו. וכל מאן דאיהו ברזא דמהימנותא יתיב בסוכה. כמה דאוקימנא דכתיב כל האזרח בישראל ישבו בסכות. מאן דאיהו ברזא דמהימנותא ומזרעא ושרשא דישראל ישבו בסכות. ורזא דא אתמר בכמה דוכתי. ב) כתיב בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסכות וגו׳. וכתיב וחגתם אתו חג לה׳ שבעת ימים בשנה. בחמשה עשר. מסטרא דיה. וחגתם את״ו. דא את ו. עמודא דאמצעיתא. שבעת ימים. מסטרא דבת שבע דאיהי מלכו״ת. ג׳ אבהן רעיא מהימנא אהרן יוסף ודוד הא אינון שבע לקבל שבע ספיראן.. ובגין ז׳ ספיראן אמר קרא כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים. בשבעה ענני כבוד. סוכ״ה באת ו איהי ברזא דתרין דרגין הויה אדני. והכי סליק סוכ״ה בחושבן יאהדונהי. אינון תרין כרובים הסוככים בכנפיהם על הכפרת ופניהם איש אל אחיו. ואית עשרה טפחים בכרובים מתתא לעילא מרגליהון עד רישיהון. ומעילא לתתא מרישיהון עד רגליהון. דאינון עשרה עשרה. היינו יוד. ושריין על עשרה טפחים דארון וכפרת. היינו י. ובג״כ שיעורא דסוכה אמרו רבנן לא פחות מעשרה ולא למעלה מעשרים.. לא פחית מעשר דאיהי מלכו״ת. עשיראה דכל דרגין. ולא למעלה מעשרי״ם. דאיהו כ כתר עליון. דלא שלטא ביה עינא. ע״כ ר״מ:

ג) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור וגו׳. א״ר אלעזר הא אוקמוה. אבל אמאי אסמיך קב״ה פרשתא דא לפרשת מועדים. אלא כלהו בוצינין עלאין כלהו אינון בוצינין לאדלקא משח רבות עלאה [רב] והא אתמר. ועל ידייהו דישראל מתברכאן עלאין ותתאין ואדלקו בוצינין. כמה דאוקמוה דכתיב ד) שמן וקטרת ישמח לב. חדוותא דעלאין ותתאין.. ה) רבי אבא אמר תא חזי מאן דאמר דלא בעיא עובדא בכלא או מילין. לאפקא לון ולמעבד קלא בהו [רג] תיפח רוחיה. והא הכא פרשתא דא אוכח. אדלקות בוציניא וקטרת בוסמין כחדא. [דכתיב ובהעלת אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה] וע״ד כתיב שמן וקטרת ישמח לב. דבעובדא דא אשתכח אדלקותא וחדוותא לעילא ותתא. ואתקשרותא כחדא כדקא יאות. בגין דבעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא. א״ר יהודה מזבח דלתתא אתער מזבח אחרא. כהן דלתתא אתער כהן אחרא. דבעובדא דלתתא אתער עובדא לעילא:

מחוץ

מראה מקומות א) דף קג: ב) פנחס רנה: ג) דף קד: ד) משלי כז ט) דף קה.

זיו הזהר

[רב] פי׳ שכל הספירות למעלה הן לבעבור שיתגלה ויופיע בהן הארת השפע הנשפע מעולם החכמה ע״י התקשרותו עם עולם הבינה:
[רג] מכל עשיית מצוה נעשה קול למעלה. היינו שנברא מלאך מליץ המכריז ואומר נבראתי ע״י פלוני:

רעיא מהימנא

א) **מחוץ** לפרכת העדת באהל מועד יערך אתו אהרן מערב עד בקר וגו'. פקודא דא לסדרא כהנא בכל יומא בוצינין בבי מקדשא. והא אוקימנא ברזא דמנורה. ואיהו רזא כגוונא דלעילא. בגין דנהירו עלאה במשח רבו נחית על רישא דכהנא בקדמיתא. לבתר איהו אדליק ואנהיר כל בוצינין. דכתיב ב) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן שיורד על פי מדותיו. כשמן הטוב על הראש. דא משח רבות קדישא עלאה דנגיד ונפיק מאתר דנהרא עמיקא דכלא [רד] ד"א דנגיד ונפיק מרישא דכל רישין סתימא דכל סתימין [רה] על הראש. על הראש ודאי. רישא דאדם קדמאה [רו] יורד על הזקן. דא דיוקנא יקירא כמה דאוקמוה [רז] זקן אהרן. דא כהן גדול דלעילא. והוא שמן יורד על פי מדותיו [רח] דמאינון משיחו נגיד ונפיק ונחית לתתאי. וכגוונא דא נגיד ואתעטר כהנא תתאה במשח רבות לתתא. דכתיב כי שמן משחת אלהיו עליו וגו'. וע"ד אתיהיב רשו לכהנא בלחודוי לסדרא בוצינין ולאדלקא לון בכל יומא תרין זמנין. לקבל נהירו דיחודא תרין זמנין. וקרבנא בכל יומא תרין זמנין. וכלא אצטריך. ועל ידא דכהנא נהרין בוצינין בכלא. עילא ותתא. למחדי חדו ולאשכחא חדו בכל סטרין באדלקותא דבוצינין. דהא תרין אלין על ידא דכהנא. לאשתכחא חידו בכל סטרין. ואלין אינון. אדלקותא דבוצינין ואקטרותא דקטרת. והא אוקימנא שמן וקטרת ישמח לב.

ע"כ ר"מ:

ג) **ויצא** בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי וגו'. א"ר יהודה ויצא. נפק מכללא דחולקא דישראל. נפק מכללא דכלא. נפק מכללא דמהימנותא. וינצו במחנה. מכאן אוליפנא כל מאן דאתי מזוהמא דזרעא לסוף גליין ליה קמי כלא. מאן גרים ליה. זוהמא דחולקא בישא דאית ביה. דלית ליה חולקא בכללא דישראל. ד) וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי. רבי אבא אמר דא בר איתתו אחרא. דאבוי בעלה דשלומית הוה. וכיון דאתא ההוא מצראה עלה בפלגות ליליא תב לביתא וידע מלה. אתפרש מנה ולא אתא עלה. ונטל איתתו אחרא ואוליד לאחי. ואקרי איש הישראלי. ואחרא בן הישראלית.. ר' יצחק אמר האיש הישראלי בעלה דשלומית הוה. ר' יהודה אמר בריה דבעלה דשלומית מאתתו אחרא הוה. א"ר יצחק נצו כחדא ואמר ליה מלה מאמיה. וכי אבוי הוה ההוא דאתקטל בשמא קדישא. כמה דאוקמוה דכתיב הלהרגני אתה אומר. דהא בשמא קדישא קטיל ליה משה. וע"ד אושיט מלה לקבליה. ודא הוא דכתיב ויקוב בן האשה הישראלית את השם ויקלל. מהו ויקוב. א"ר אבא ויקוב ודאי. כד"א ה) ויקוב חור בדלתו. נקיב מאי דהוה סתים. ושם אמו שלומית בת דברי. עד כאן סתים שמא דאמיה. כיון דכתיב ויקוב נקיב שמא דאמיה.. ויביאו אותו אל

רועה הנאמן

א) **מחוץ** לפרכת העדת באהל מועד יערך אתו אהרן מערב עד בקר וגו'. מצוה זו שיסדר הכהן בכל יום הנרות בבית המקדש. והרי ביארנו בסוד המנורה. וסוד הכהן שהוא כדמיון שלמעלה. לפי שאור העליון בשמן המשחה יורד על ראש הכהן בתחלה. ואח"כ הוא מדליק ומאיר כל הנרות. שכתוב ב) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן שיורד על פי מדותיו. כשמן הטוב על הראש. זה שמן משחת קודש העליון הנמשך והיוצא ממקום הנהר העמוק מכל [רד] ד"א שנמשך ויוצא מן ראשית כל ראשית נסתר כל נסתרות [רה] על הראש. על הראש בודאי. ראש העולם שנקרא אדם קדמון [רו] יורד על הזקן. זה זקן של כבוד כמו שנתבאר [רז] זקן אהרן. זה כהן הגדול שלמעלה. ושמן ההוא יורד על פי מדותיו [רח] ומאותו השמן נמשך ויוצא ויורד לתחתונים. וכדמיון זה נמשך ונתעטר כהן התחתון בשמן המשחה למטה. ככתוב כי שמן משחת אלהיו עליו וגו'. וע"כ ניתנה רשות להכהן בלבדו לסדר הנרות ול. דליקם בכל יום ב' פעמים. כנגד הארת היחוד שני פעמים. וקרבן בכל יום ב' פעמים. והכל נצרך. ועל ידי הכהן מאירים הנרות בכל. למעלה ולמטה. לשמוח בשמחה ולהשפיע שמחה בכל הצדדים בכח הדלקת הנרות. שהרי שתי אלה העבודות ע"י הכהן. שתהיה נמצאת שמחה בכל הצדדים. ואלו הם. הדלקת הנרות והקטרת הקטרת. והרי ביארנו בהכתוב שמן וקטרת ישמח לב.

ע"כ ר"מ:

ג) **ויצא** בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי וגו'. א"ר יהודה ויצא. יצא מכלל החלק של ישראל. יצא מכלל הכל. יצא מכלל האמונה. וינצו במחנה. מכאן למדנו כל מי שבא מן זרע מזוהם לבסוף נתפרסם לפני הכל. מי גרם לו. זוהם של חלק הרע שיש בו. שאין לו חלק בכלל ישראל. ד) וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי. רבי אבא אמר זה היה בן אשה אחרת. שאביו היה בעלה של שלומית. וכיון שבא עליה מצרי ההוא בחצי הלילה חזר לביתו והכיר הדבר. פירש עצמו ממנה ולא בא עליה. לקח אשה אחרת והוליד לזה. והוא נקרא איש הישראלי. והאחר בן הישראלית.. ר' יצחק אמר האיש הישראלי בעלה של שלומית היה. ר' יהודה אמר בן בעלה של שלומית מאשה אחרת היה. א"ר יצחק נצו ביחד ואמר לו המעשה מן אמו. וכי אביו היה זה שנהרג ע"י השם הקדוש. כמו שביארנו במה שכתוב הלהרגני אתה אומר. שהרי בכח השם הקדוש הרגו משה. וע"כ הוציא דבור רע בנגדו. וזהו שכתוב ויקוב בן האשה הישראלית את השם ויקלל. מהו ויקוב. א"ר אבא ויקוב ודאי. כמש"כ ה) ויקוב חור בדלתו. נקב מה שהיה נסתם. ושם אמו שלומית בת דברי. עד כאן הי' נסתם שם אמו. כיון שכתוב ויקוב הרי הוא פירש שם אמו.. ויביאו אותו אל

מראה מקומות א) דף פח: ב) תלים קל"ג ג) דף קה: ד) דף קו. ה) מלכים ב' י"ב

זיו הזהר

[רד] זו השפע העליונה הנובעת תמיד מהזדווגות חכמה ובינה: [רה] היינו מספירת כתר: [רו] זה השם של ספירת כתר: [רז] כך נקראות י"ג מדות הרחמים: [רח] מתחלה תרד השפע עד ספירת החסד שנקראת כהן הגדול. ומשם לשאר המדות הספירות והעולמות שלמטה:

אל משה. מפני מה אל משה. אלא לפי שהרג את אביו בהשם הקדוש לפיכך ויביאו אותו אל משה. כיון שראה אותו משה מיד ויניחוהו במשמר. והאב והבן נפלו בידי משה:

א) **ואל** בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו. רבי יהודה אמר כי יקלל אלהיו סתם. ולפי שאמר אלהיו סתם לכך ונשא חטאו. שהרי אין אנו יודעים מי הוא אלהיו. מה היא יראתו. אם אחד מן השרים או אחד מן הכוכבים או אחד ממנהיגי העולם. א"ר יוסי אם צדיק גמור הוא אל יעורר דיבור בחילותיהם. וכיון שזה הי' מעורר דיבור זה חיישינן שמינות נזרקה בו. לכך אל ימות על זה לפי שהוא דבר סתום. רבי יהודה אמר דנים אותו לטוב בזה. שאם אמר סתם אלהי יכול לטעון אלהי שהיה לי עד עכשו. שנמשכתי אחריו בלבי. ועכשו חזרתי בי לקבל עלי אמונה העליונה. אבל אם אמר ה' אלהים או ה' ונקבו בשם. זה אינו יכול לטעון כך. לפי שזה השם הוא עיקר האמונה. וכל אות ואות מן השם הקדוש הזה עולה לשם שלם.. ב) א"ר יוסי כך הוא בודאי. שהרי שם הזה הוא אמונת העליונים והתחתונים. ועליו מתקימים כל העולמות. ובאות אחת קטנה תלוים אלף אלפים ורבוא רבבות עולמות הנכספים. וע"כ למדנו שאלו האותיות נקשרות אלו באלו. וכמה אלפי רבבות עולמות תלוים בכל אות ואות. ועולות ומתקשרות בהאמונה [רט] ונסתר בהן מה שאין משיגים עליונים ותחתונים. התורה בהן תלויה. עולם הזה ועולם הבא בהן תלוים. הוא ושמו אחד.. רבי אבא אמר איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו. בוא וראה כשהיו ישראל במצרים היו יודעים באותן שרי העולם הממונים על שאר האומות. וכל אחד ואחד היה לו ארון בלבדו מהם. כיון שנתקשרו בקשר האמונה והקריבם הקב"ה לעבודתו התפרשו מהם. וקרבו אצל האמונה העליונה הקדושה. ולפיכך כתוב איש איש כי יקלל אלהיו. ואע"פ שעבודה זרה היא. כיון שאני הפקדתי אותם לממונים בהנהגת העולם. מי שמקלל ומבזה אותם ונשא חטאו בודאי. שהרי ברשותי עומדים והולכים ומנהיגים לבני העולם. בשביל אלה ונשא חטאו. לפי שמבזה מעשי ידי. מבזה למשמשי שאני הפקדתי. ואסור הדבר. אבל מיתה אינו נתחייב בשבילם. אבל ונוקב שם ה' מות יומת. לא ונשא חטאו כמו בשביל אלה. אלא מות יומת. מות בעולם הזה. יומת בעולם הבא —:

ג) א"ר שמעון בוא וראה שהרי האנשים אין יודעים ואין מבינים ואין משגיחים. בשעה שברא הקב"ה לאדם והיה מכברו בכבוד העליון. בקש ממנו שיהי' דבוק בו. כדי שיהי' נמצא באחדות בלב אחד ובמקום הדבקות של אחד. שלא ישתנה ולא יתהפך לעולם באותו קשר האמונה של אחד. שהכל בו נקשר. זהו שכתוב ועץ החיים בתוך הגן [רי] ואח"כ סרו מדרך האמונה. ועזבו עץ

אל משה. אמאי לגבי משה. אלא על דקטיל לאבוי בשמא קדישא בג"כ ויביאו אותו אל משה. כיון דחמא משה מיד ויניחוהו במשמר. ואבא וברא נפלו בידא דמשה:

א) **ואל** בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו. רבי יהודה אמר כי יקלל אלהיו סתם. ובגין דאמר אלהיו סתם לכך ונשא חטאו. דהא לא ידעינן מאן הוא אלהיו. מאן דחלא דיליה. אי אחד מן השרים או חד מן ככביא או חד ממדברי עלמא. א"ר יוסי אי צדיק גמור הוא לא יתער מלה בחיליהון. וכיון דאתער מלה דא חיישינן דמינות אזדריקת ביה. ולא ימות על דא בגין דאיהו מלה סתים. רבי יהודה אמר דאין ליה לטב בהא. דאי אמר אלהי יכול למטען אלהי דהוה לי עד השתא. דאתמשכנא אבתריה בלבאי. והשתא אהדרנא לקבל מהימנותא עלאה. אבל אי אמר ה' אלהים או ה' ונקיב ליה בשמא. האי לית ליה למטען הכי. בגין דדא הוא מהימנותא דכלא. וכל את ואת דשמא קדישא דא סלקא לשמא שלימא.. ב) א"ר יוסי הכי הוא ודאי. דהא שמא דא מהימנותא דעלאי ותתאי. ועל דא קיימין עלמין כלהו. ובאת חד זעירא תליין אלף אלפין ורבוא רבבן עלמין דכסיפין. וע"ד תנינן דאתוון אלין קשירין אלין באלין. וכמה אלף רבבן עלמין תליין בכל את ואת. ואסתליקו ואתקשרו במהימנותא [רט] וסתים בהו מאי דלא אתדקו עלאין ותתאין. אורייתא בהו תליא. עלמא דין ועלמא דאתי בהו תליין. הוא ושמיה חד.. רבי אבא אמר איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו. תא חזי כד הוו ישראל במצרים הוו ידעין באינון רברבי עלמא דממנן על שאר עמין. וכל חד וחד הוה ליה דחלא בלחודוי מנייהו. כיון דאתקשרו בקשרא דמהימנותא וקריב לון קב"ה לפולחניה אתפרשו מנייהו. וקריבו לגבי מהימנותא עלאה קדישא. ובג"כ כתיב איש איש כי יקלל אלהיו. ואע"ג דפולחנא נוכראה הוא. כיון דאנא פקידת לון לממנא לדברא עלמא. מאן דלייט ומבזי לון ונשא חטאו ודאי. דהא ברשותי קיימין ואזלין ומדברין לבני עלמא. לאלין ונשא חטאו. בגין דמבזי עובדי ידי. מבזי לשמשי דאנא פקידת. ואסור הוא. אבל מיתה לא אתחייב בהו. אבל ונוקב שם ה' מות יומת. לאו ונשא חטאו כמה לאלין. אלא מות יומת. מות בעלמא דין. יומת בעלמא דאתי —:

ג) א"ר שמעון תא חזי דהא בני נשא לא ידעין ולא מסתכלין ולא משגיחין. בשעתא דברא קב"ה לאדם ואוקיר ליה ביקירו עלאה. בעא מניה לאתדבקא ביה. בגין דישתכח יחידאי בלבא יחידאי ובאתר דדביקותא יחידאי. דלא ישתני ולא יתהפך לעלמין בההוא קשורא דמהימנותא יחידאה. דכלא ביה אתקשר. הה"ד ועץ החיים בתוך הגן [רי] ולבתר סאטו מאורחא דמהימנותא. ושבקו אילנא

מראה מקומות א) דף קו. ב) דף קו: ג) דף קז.

זיו הזהר

[רט] עיקר האמונה היא שכל הספירות וכל העולמות קשורים ומתאחדים זה בזה באחדות גמורה למעלה מעלה וגבוה על גבוה עד אין סוף: [רי] קשר האמונה של אחדות היא תיבת **אחד**. **א** כתר. **ח** אלו הח' ספירות ח"ב חג"ת נה"י. **ד** זו המלכות. וספירת התפארת ששורשה שם הוי"ה ב"ה היא כמו מרכז לשאר הספירות. ונקרא עץ החיים. והוא עלמא דדכורא. והמלכות ששורשה השם אלהים או השם אדני נקראת עץ הדעת טוב ורע. ועלינו לכוון תמיד בשני השמות וזה נקרא יחוד קב"ה ושכינתיה. וחטא אדם הראשון היה שהפריד האות ד מן **אח** והשתחוה להמלכות בלבדה שרגליה יורדות מות והמשיך מיתה לעולם ומלואו. ואין כאן מקום לבאר הענין באריכות כי יש בזה סודות גדולים ועמוקים. והמבין ענין המקלל יבין השייכות לכאן זה המאמר העמוק של רבי שמעון בר יוחאי זכור לטוב:

אילנא יחידאה עלאה מכל אילנין. ואתי לאתדבקא באתר דמשתני ומתהפך מגוונא לגוונא. מטב לביש ומביש לטב. ונחתו מעילא לתתא ואתדבקו לתתא בשנויין סגיאין. ושבקו עלאה דכלא דהוא חד ולא אשתני לעלמין. הה"ד א) אשר עשה האלהים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים. חשבונות רבים ודאי. כדין אתהפך לבייהו בההוא סטרא ממש. זמנין לטב זמנין לביש. זמנין לרחמי זמנין לדינא. כההוא מלה דאתדבקו בה. ודאי. המה בקשו חשבונות רבים ואתדבקו בהו. א"ל קב"ה לאדם. שבקת חיי ואתדבקת במותא. חיי. דכתיב ועץ החיים בתוך הגן. עץ דאתקרי חיים. דמאן דאחיד ביה לא טעים טעמא דמותא לעלמין. ואתדבקת באילנא אחרא. הא ודאי מותא הוא לקבלך. הה"ד ב) רגליה יורדות מות. וכתיב ג) ומוצא אני מר ממות את האשה. ודאי באתר דמותא אתדבק ושבק אתר דחיי. בג"כ אתגזר עליה ועל כל עלמא מותא. אי הוא חטא כל עלמא מאי חטאו. אי תימא דכל בריין אתו ואכלו מאילנא דא דארמי לכלא. לאו הכי. אלא בשעתא דאדם קאים על רגלוי חמו ליה בריין כלהו ודחלו מקמיה. והוו נטלין בתריה כעבדין קמי מלכא. והוא אמר לון אנא ואתון ד) בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו. וכלהו אתו בתריה. כיון דחמו דאדם סגיד להאי אתר ואתדבק ביה. כלהו אתמשכו אבתריה. וגרים מותא ליה ולכל עלמא. כדין אשתני אדם לכמה גוונין. זמנין לטב וזמנין לביש. זמנין רוגזא וזמנין נייחא. זמנין דינא וזמנין רחמי. זמנין חיי וזמנין מותא. ולא קאים בקיומא תדיר בחד מנייהו. בגין דההוא אתר גרמא ליה. וע"ד אקרי להט החרב המתהפכת. מן סטרא דא לסטרא דא. מן טב לביש. מן רחמי לדינא. מן שלום לקרבא. מתהפכת היא בכלא. ואקרי טוב ורע. דכתיב ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. הא מלכא עלאה לרחמא על עובדי ידוי אוכח ליה. ואמר ליה ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. והוא לא קביל מניה ואתמשך בתר אתתיה אתתרך לעלמין. דהא אתתא לאתר דא סלקא ולא יתיר. ואתתא גרמא מותא לכלא. תא חזי לעלמא דאתי כתיב ה) כי כימי העץ ימי עמי. כימי העץ. ההוא עץ דאשתמודע. ביה זמנא כתיב ו) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

עץ האחד העליון מכל העצים. ובא להתדבק במקום שנשתנה ונתהפך מן גון לגון. מן טוב לרע ומרע לטוב. וירדו מלמעלה למטה והתדבקו למטה במקום שיש הרבה השתנות. ועזבו לעליון מכל שהוא אחד ואינו נשתנה לעולם. זש"כ א) אשר עשה האלהים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים. חשבונות של רבים בודאי. אז נהפך לבם כדמיון צד ההוא ממש. פעמים לטוב פעמים לרע. פעמים לרחמים פעמים לדין. כמו אותו הענין שנדבקו בה. ובודאי המה בקשו חשבונות רבים והתדבקו בהם. א"ל הקב"ה לאדם. עזבת חיים ונדבקת במיתה. חיים. שכתוב ועץ החיים בתוך הגן. עץ שנקרא חיים. שכל מי הדבוק בו אינו טועם טעם מיתה לעולם. ואתה נדבקת בעץ אחר. הרי ודאי המיתה היא לנגדך. זש"כ ב) רגליה יורדות מות. וכתוב ג) ומוצא אני מר ממות את האשה. ודאי במקום של מיתה נדבקת ועזבת מקום החיים. לפיכך נגזרה עליו ועל כל העולם מיתה. אם הוא חטא כל העולם מה חטא. אפשר תאמר שכל הבריות באו ואכלו מעץ הזה שהשליך פריו לכל. לא כן. אלא בשעה שאדם עמד על רגליו ראו אותו כל הבריות ופחדו ממנו. והיו הולכים אחריו כעבדים לפני המלך. והוא אמר להם אני ואתם ד) בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו. וכלם הלכו אחריו. כיון שראו לאדם שהשתחוה למקום הזה והתדבק בו. נמשכו כלם אחריו. וגרם מיתה לו ולכל העולם. אז נשתנה אדם לכמה גונים. פעמים לטוב ופעמים לרע. פעמים ברוגז ופעמים במנוחה. פעמים בדין ופעמים ברחמים. פעמים בחיים ופעמים במיתה. ולא עמד בקיום תמיד באחד מהם. לפי שמקום ההוא גרם לו כך. וע"כ נקרא להט החרב המתהפכת. מצד זה לצד זה. מטוב לרע. מרחמים לדין. מן שלום למלחמה. מתהפכת היא בכל. ונקרא טוב ורע. שכתוב ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. הרי מלך העליון למען רחם על מעשי ידיו הזהירו. ואמר לו ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. והוא לא קבל ממנו ונמשך אחר אשתו נגרש לעולם. שהרי האשה למקום הזה עולה ולא יותר. והאשה גרמה מיתה לכל. בוא וראה לעולם הבא כתוב ה) כי כימי העץ ימי עמי. כימי העץ. עץ ההוא הידוע. על אותו הזמן כתוב ו) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת בהר

ז) **דבר** אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ וגו' ושבתה הארץ שבת לה'. א"ר אלעזר כל בר ישראל דאתגזר דאית ביה רשימא קדישא אית ליה נייחא בשמטה. דהא דיליה היא ההיא שמטה לנייחא ביה. ודא אקרי שבת הארץ. ודאי חירו אית בה. נייחא בה. כמה דשבת נייחא הוא דכלא. ה"נ שמטה נייחא דכלא. נייחא היא דרוחא וגופא. תא חזי ה נייחא היא דעלאי

ז) **דבר** אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ וגו' ושבתה הארץ שבת לה'. א"ר אלעזר כל איש ישראל שנימול ויש בו רושם הקדוש יש לו מנוח בשמטה. שהרי שלו היא אותה השמטה לשבות בה. וזאת נקראת שבת הארץ. ודאי חירות יש בה. מנוחה בה. כמו שהשבת היא מנוחת הכל. כן גם השמטה מנוחת הכל. היא מנוחת הרוח והגוף. בוא וראה ה היא מנוחת העליונים

מראה מקומות א) קהלת ז' ב) משלי ה' ג) קהלת ז' ד) תלים צ"ה ה) ישעי' ס"ה ו) שם כ"ה ז) דף קח.

לשון קודש

העליונים והתחתונים. לפיכך ה עליונה ה תחתונה [א] מנוחת העליונים מנוחת התחתונים. ה עליונה שבע שנים שבע פעמים. ה תחתונה שבע שנים בלבדן. זו שמטה וזו יובל. וכאשר מעיינים באותן הענינים יש להבין שהכל אחד [ב] לפיכך ושבתה הארץ שבת לה'. ובשביתת הארץ ההיא צריכים גם העבדים לנוח:

א) **שש** שנים תזרע שדך וגו' ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה'. והרי ביארו שכתוב ב) והשביעית תשמטנה ונטשתה ואכלו אביוני עמך וגו'. מפני מה ואכלו אביוני עמך. לפי שהעניים במקום הזה תלוים. ולפיכך הניחם לאכול. וע"כ מי שמרחם לעני הוא נותן שלום במדת מלכותו ומוסיף ברכות בעולם. ונותן שמחה וכח להמקום שנקרא צדקה [ג] להשפיע ברכות לכנסת ישראל:

ג) **והעברת** שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש וגו'. א"ר שמעון שופר תרועה למה. אלא שופר שמשבר שלשלאות. שמשבר השליטה מכל העבדים [ד] ונצרך לתקוע בשופר שהוא פשוט ולא כפוף. להראות חירות לכל. שזה היום הוא הגורם. ובכל ענין נצרך להראות עשיה. וע"כ שופר ולא קרן. בשביל להראות איזה הוא המקום שנקרא שופר:

ד) **וקדשתם** את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל יושביה. א"ר אלעזר וקראתם דרור בארץ. מכאן יוצא חירות לכל. ולפי שיוצא ממנו החירות התורה שיצאה ממנו נקראת חירות. וע"כ כתוב חרות על הלוחות. אל תקרא חרות אלא חירות. וזו היא התורה שנקראת חירות. שהרי מה שמוציא יום עליון הזה נקרא חירות. והוא חירות של הכל. וזה היום הוא חירות העליונה. לפי שיש חירות תחתונה וחירות עליונה. ה עליונה ה תחתונה הן חירות עליונה וחירות תחתונה [ה] שמטה ויובל כאחד הן:

ה) **וכי** תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו'. וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית וגו'. ר' יהודה פתח ו) בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה. לעולם יהיה אדם נזהר ברבונו וידבק לבו באמונה העליונה. בשביל שיהיה שלם ברבונו. שכאשר יהיה שלם בו לא יוכלו להרע לו כל בני העולם. בוא וראה בטח בה' ועשה טוב. מהו ועשה טוב. אלא כך למדנו בפעולה שלמטה נתעוררה פעולה למעלה.. וע"כ ועשה טוב כתוב. ואין טוב אלא צדי"ק. שכתוב ז) אמרו צדיק כי טוב. כיון שאתם עושים טוב. ודאי טוב ההוא יתעורר [ו] ואז שכן אר"ץ ורעה אמונ"ה. הכל אחד [ז] שכן ארץ. ארץ העליונה. שהרי אין לך בעולם מי שיכול לשכן עמה. עד שיתעורר טוב ההוא אצלה. ואז שכן ארץ. תשכן עמה. תאכל פירותיה. תשתעשע אתה. ורעה אמונ"ה. זו אר"ץ והכל אחד כמש"כ ואמונתך בלילות. ורעה אמונה. הוה מנהיגה ככל רצונך.. בוא וראה בני האמונה מנהיגים

לשון הזהר

דעלאי ותתאי. בגין כך ה עלאה ה תתאה [א] נייחא דעלאין נייחא דתתאין. ה עלאה שבע שני שבע פעמים. ה תתאה שבע שנים בלחודייהו. דא שמטה ודא יובל. וכד מסתכלין מלי כלא חד [ב] בגין כך ושבתה הארץ שבת לה'. ובההיא נייחא דארעא אצטריכו אוף עבדין נייחא:

א) **שש** שנים תזרע שדך וגו' ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה'. והא אוקמוה דכתיב ב) והשביעית תשמטנה ונטשתה ואכלו אביוני עמך וגו'. מאי טעמא ואכלו אביוני עמך. בגין דמסכני בהאי אתר תליין. ובגין כך שביק לון למיכל. וע"ד מאן דרחים למסכנא יהיב שלמא בכנסת ישראל ואוסיף ברכתא בעלמא ויהיב חידו וחילא לאתר דאתקרי צדקה [ג] לארקא ברכתא לכנסת ישראל:

ג) **והעברת** שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש וגו'. א"ר שמעון שופר תרועה אמאי. אלא שופר דמתבר שלשלאין. דמתבר שולטנותא מכל עבדין [ד] ובעיא לאחזאה שופר דאיהו פשוט ולא כפיף. לאחזאה חירו לכלא. דהא יומא גרים. ובכלא בעי לאחזאה עובדא. וע"ד שופר ולא קרן. בגין לאחזאה מאן הוא אתר דאקרי שופר:

ד) **וקדשתם** את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל יושביה. א"ר אלעזר וקראתם דרור בארץ. מהכא נפקא חירו לכלא. ובגין דנפקא מניה חירו אורייתא דנפקת מניה אקרי חירו. וע"ד כתיב חרות על הלוחות. אל תקרי חרות אלא חירות. ודא איהי אורייתא דאתקרי חירות. דהא מאי דאפיק יומא דא עלאה אקרי חירו. ואיהו חירו דכלא. והאי יומא איהו חירו עלאה. בגין דאית חירו תתאה וחירו עלאה. ה עלאה ה תתאה חירו עלאה חירו תתאה [ה] שמטה ויובל כחדא איכון:

ה) **וכי** תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו'. וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית וגו'. ר' יהודה פתח ו) בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה. לעולם יהא בר נש זהיר במאריה וידבק ליביה במהימנותא עלאה. בגין דיהוי שלים במאריה. דכד יהוי שלים ביה לא יכלין לאבאשא ליה כל בני עלמא. תא חזי בטח בה' ועשה טוב. מהו ועשה טוב. אלא הכי תנינן בעובדא דלתתא יתער עובדא לעילא.. וע"ד ועשה טוב כתיב. ואין טוב אלא צדי"ק. דכתיב ז) אמרו צדיק כי טוב. כיון דאתון עבדין טוב. ודאי ההוא טוב יתער [ו] וכדין שכן אר"ץ ורעה אמונ"ה. כלא חד [ז] שכן ארץ. ארץ עלאה. דהא לית לך בעלמא דיכול למשרי בהדה. עד דיתער ההוא טוב לגבה. וכדין שכן ארץ. שרי בגווה. אכול איבה. אשתעשע בהדה. ורעה אמונ"ה. דא אר"ץ וכלא חד כד"א ואמונתך בלילות. ורעה אמונה. הוי מדבר לה ככל רעותך.. תא חזי בני מהימנותא מדברי

מראה מקומות א) דף קח: ב) שמות כ"ג ג) דף לב: ד) תז"ח קפג. ה) דף קי: ו) תהלים ל"ז ז) ישעי' ג'

זיו הזהר

[א] כוונתו על ה' הראשונה וה' האחרונה של השם הוי"ה ב"ה שהן מרמזות על בינה ומלכות אמא עלאה ואמא תתאה שעליהן מרמז יובל ושמטה. הבינה נייחא דעלאין לפי שהשפע בא להם ממנה. והמלכות נייחא דתתאין שהשפע בא להם ממנה: [ב] כאמה כבתה שניהן עלמא דנוקבא. אחת אם הבנים ואחת עקרת הבית: [ג] היינו למדת המלכות שנקראת צדקה: [ד] כי שופר מרמז על עולם הבינה מקור החירות: [ה] חירות של המלכות היינו שבת ושמטה וחירות הבינה היינו היובל היא יותר עליונה: [ו] כונתו על מדת היסוד צדיק שנקרא טוב כי על ידו נשפע כל טוב: [ז] ארץ ואמונה שתיהן רמז על מדת המלכות:

מדברי לה לרעותהון בכל יומא [ח] מאן אינון בני מהימנותא. אינון דמתערי ההוא טו"ב לגבה [ט] ולא חס על דיליה. וידע דהא קב"ה יהיב ליה יתיר. כד"א א) יש מפזר ונוסף עוד. מאי טעמא. בגין דהאי אתער ברכאן לקבליה. ולא יימא אי אתן השתא מאי אעביד למחר. אלא קב"ה יהיב ליה ברכאן עד בלי די כמה דאוקמוה. ובג"כ וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו'. מאי כתיב וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית. ועשת את התבואה לשלש השנים. ועשת. ועשתה מבעי ליה. מהו ועשת. אלא לאפקא ה דאית לה שמטה וניחא לא עבדת עבידתא. כתיב ראו כי ה' נתן לכם השבת על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים. כגוונא דא וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית וגו':

ג) **וכי** ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי אחיך עמך. פתח ר' יוסי ואמר ג) בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה. זכאה חולקיה דבר נש דעביד טב מדידיה. דהא אתער טו"ב בכנסת ישראל [י] ובמה. בצדקה. דכד אתער צדקה הא כדין אתער טו"ב לגבי כנסת ישראל. וע"ד כתיב ד) וצדקה תציל ממות. מאי טעמא. בגין דצדקה אילנא דחיי הוא. ואתער על ההוא אילנא דמותא. ונטיל אינון דאחידן ביה ושזיב לון מן מותא. מאן גרים להוא אילנא דחיי דאתער על ההוא אילנא דמותא. הוי אימא האי צדקה דאיהו עביד. כביכול הוא עביד ליה לעילא. כד"א ה) עושה צדקה בכל עת. וכי בכל עת יכיל ב"נ למעבד צדקה. אלא הכי אוליפנא מהו בכל עת. כד"א ואל יבא בכל ע"ת אל הקודש [יא] ואוקמוה. ו) ר' אלעזר אמר בר נש דיזכי בצדקה עם בני נשא. בשעתא דדינא שריא בעלמא קב"ה אדכר ליה להיא צדקה דעבד. בגין דבכל שעתא דזכי בר נש בבני נשא אכתיב עליה לעילא. ואפילו בשעתא דדינא שריא עלוי קב"ה אדכר ליה להוא טיבו דעבד וזכה עם בני נשא. כד"א וצדקה תציל ממות:

ז) רבי אבא פתח ואמר ח) אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת. תא חזי אשרי שומרי משפט. דנטרי מהימנותא דקב"ה. בגין דקב"ה איהו משפט. ובעי ליה לבר נש לנטרא דלא יסטי לאורחא אחרא. אלא דיהא נטיר משפט. בגין דקב"ה איהו משפט וכל אורחוי משפט. עושה צדקה בכל עת. וכי בכל עת יכיל ב"נ למעבד צדקה. אלא דא איהו מאן דישתדל באורחי דאורייתא ויעביד צדקה עם אינון דאצטריכו לה. דכל מאן דעביד צדקה עם מסכנא אסגי היא צדקה לעילא ותתא. תא חזי מאן דאשתדל בצדקה האי צדקה דעביד סליק לעילא. ומטא להוא אתרא דיעקב דאיהו רתיכא עלאה. ואמשיך ברכאן להוא אתר ממבועא דכל מבועין. ומהיא צדקה אמשיך ואסגי ברכאן לכל אינון תתאי. ולכל רתיכין ולכל חילין. וכלהו אתברכאן ואתוספן נהורין כדקא יאות. בגין דכלהו אקרו ע"ת [יב] ודא הוא דכתיב עושה צדקה בכל עת:

ר'

מנהיגים לה לרצינם בכל יום [ח] מי המה בני האמונה. אלה שמעוררים טו"ב ההוא אצלה [ט] ואינו חס על שלו ויודע שהרי הקב"ה יתן לו יותר. כמש"כ א) יש מפזר ונוסף עוד. מה הטעם. לפי שזה מעורר ברכות לנגדו. ואל יאמר אם אתן עכשיו מה אעשה למחר. אלא הקב"ה יתן לו ברכות עד בלי די כמו שנתבאר. ולפיכך וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו'. מה כתוב וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית. ועשת את התבואה לשלש השנים. ועשת. ועשתה צריך לומר. מהו ועשת. אלא להוציא ה שיש לה שמטה ושביתה אינה עושה מלאכה. כתוב ראו כי ה' נתן לכם השבת על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים. כדמיון זה וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית וגו':

ג) **וכי** ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי אחיך עמך. פתח ר' יוסי ואמר ג) בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה. אשרי חלקו של אדם שעושה טוב משלו. שהרי הוא מעורר טו"ב בכנסת ישראל [י] ובמה. בצדקה. שכאשר נתעורר צדקה הרי אז נתעורר טו"ב אצל כנסת ישראל. וע"ז כתוב ד) וצדקה תציל ממות. מה הטעם. לפי שצדקה עץ חיים הוא. ונתעורר על עץ ההוא של מיתה. ולוקח אותן הנאחזים בו ומצילם מן המיתה. מי גרם לעץ חיים ההוא שיתעורר על עץ ההוא של מיתה. הוה אומר שזו היא הצדקה שהוא עושה. כביכול הוא נותן עוז למדת מלכותו למעלה. כמש"כ ה) עושה צדקה בכל עת. וכי בכל עת יכול אדם לעשות צדקה. אלא כך למדנו מהו בכל עת. כמש"כ ואל יבא בכל ע"ת אל הקודש [יא] וזה נתבאר. ו) ר' אלעזר אמר אדם העושה צדקה עם אנשים. בזמן שהדין שורה בעולם הקב"ה זוכר לו צדקה ההיא שעשה. לפי שבכל שעה שזוכה האדם לעשות צדקה עם אנשים נכתב עליו הצדקה למעלה. ואפילו בשעה שהדין שורה עליו זוכר לו הקב"ה טוב ההוא שעשה וזכה עם אנשים. כמש"כ וצדקה תציל ממות:

ז) רבי אבא פתח ואמר ח) אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת. בוא וראה אשרי שומרי משפט. ששומרים אמונת הקב"ה. לפי שהקב"ה הוא משפט. ונצרך לו לאדם להשמר שלא יסיר לדרך אחר. אלא שיהיה שומר משפט. לפי שהקב"ה הוא משפט וכל דרכיו משפט. עושה צדקה בכל עת. וכי בכל עת יכול האדם לעשות צדקה. אלא זה הוא מי שהולך בדרכי התורה ועושה צדקה עם אותן הנצרכים לה. שכל מי שעושה צדקה עם עני מרבה צדקה ההיא למעלה ולמטה. בוא וראה מי שעמלו בצדקה זאת הצדקה שהוא עושה עולה למעלה. ותגיע למקום ההוא של יעקב שהוא מרכבה העליונה. וממשיך ברכות למקום ההוא מן המקור של כל המעינות. ומהצדקה ההיא ממשיך ומרבה ברכות לכל אותן התחתונים. לכל המרכבות ולכל החילות. וכלם מתברכים ונתוספים האורות כראוי. לפי שכלם נקראים ע"ת [יב] וזהו שכתוב עושה צדקה בכל עת:

ר'

מראה מקומות א) משלי י"א ב) דף קי"א. ג) תלים ל"ז ד) משלי י' ה) תלים ק"ו ו) ויקרא קד. ז) ויקרא קנג. ח) תלים ק"ו

זיו הזהר

[ח] פי' שגורמים שמדת המלכות תנהג העולם ברחמים כרצון יראיו. ככתוב רצון יראיו יעשה: [ט] היינו שגורמים התקשרות צדי"ק וצד"ק יסוד ומלכות ע"י נתינת צדקה: [י] היינו יחוד יסוד ומלכות: [יא] מדת המלכות נקראת ע"ת כי מספירה הזאת מתחיל הענין של עתים וזמנים: [יב] כיון שהם נאחזים במדת המלכות דאצילות. והם למטה ממנה:

א) ר' חייא פתח ב) פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד. פזר נתן לאביונים. מהו פזר. כמש"כ ג) יש מפזר ונוסף עוד. יכול פזור סתם. לכך הוא אומר פזר נתן לאביונים. כיון שנותן לאביונים זה הפזור הוא טוב. מהו ונוסף עוד. נוסף בכל. ונוסף עוד בעושר ונוסף עוד בחיים. מקרא זה כך הי' צריך לומר יש מפזר ויוסף עוד. מהו ונוסף. אלא מקום ההוא ששורה בו מיתה הוא גורם לו שיתוסף מן החיים שלמעלה. להוסיף לו חיים. א"ר יהודה א"ר חייא הכתוב מעיד. שכל מי שנותן לעניים נתעורר עץ החיים להוסיף חיים לאותו העץ של מיתה. ואז נמצא חיים ושמחה למעלה. והאיש שגרם זה. בשעה שנצרכת לו ישועה עץ חיים ההוא קים עליו. ועץ ההוא של מיתה מגין עליו. ולפיכך כתוב ונוסף עוד [יג] צדקת"ו עומדת לעד. מהו עומדת לעד. עומדת על האדם להזמין לו קיום וחיים. כמו שהוא נתן לה חיים והיה מעורר אליה חיים [יד] כמו כן נותנים לו. ואותן שני העצים קימים עליו להצילו ולהוסיף לו חיים. קרנו תרום בכבוד. בוא וראה העולם שאמרנו היינו קרן ההוא תרום. ובמה. בכבוד שלמעלה [טו] שזה האיש גרם לחברם יחד ולהשפיע ברכות למעלה ולמטה. ד) ר' יהודה פתח ה) הלא פרוס לרעב לחמך וגו'. בוא וראה אשרי חלקו של האדם כאשר עני נקרה אליו. שזה העני מתנת הקב"ה היא ששלח לו. מי שמקבל מתנה זו בסבר פנים יפות אשרי חלקו. בוא וראה מי שחס על עני ומשיב לו נפשו. מעלה עליו הקב"ה כאלו הוא ברא את לנפשו. וע"כ אברהם שהיה מרחם על כל בני העולם. העלה עליו הקב"ה כאילו הוא בראם. שכתוב ואת הנפש אשר עשו בחרן. הגם שנדרש באופן אחר. הלא פרוס. מהו פרוס. לפרוס לו מפה בלחם ומזון לאכול. ד"א הלא פרוס. כמש"כ ו) פרים פריסת. שצריך לחתוך חתיכות לחם לפניו כדי שלא יבוש. ויפרוס לפניו בעין טובה. לחמך. לחם לא כתוב אלא לחמך. זה שהוא שלך מממונך ולא של גזל ולא של עשק ולא של גנבה. שאם כן אין זה זכות. אלא אוי לו שבא להזכיר חטאיו:

ז) עוד פתח ר' יוסי ואמר ח) אם שלמים וכן רבים וכן נגוזו ועבר ועניתיך לא אענך עוד. מקרא זה נתבאר שכאשר כל העם יש בהם שלום ואין בהם בעלי שנאה. הקב"ה מרחם עליהם והדין אין שולט בהם. ואע"פ שכלם עובדי ע"ז אם שלום ביניהם אין הדין שולט עליהם. ונתבאר שכתוב ט) חבור עצבים אפרים הנח לו. וכן נגזו ועבר. מהו וכן נגזו. ונגזו הי' צריך לומר. אלא שזה מחובר לראש המקרא שהוא שלום אף כאן ענינו שלום. ומה הוא. זו צדקה. לפי שצדקה זו היא שלום. ומי שמרבה בצדקה מרבה שלום למעלה ומרבה שלום למטה. ולפיכך כתוב וכן נגוזו ועבר. שגוזזים ממונם בצדקה. ועבר. ועברו הי' צריך לומר. מהו ועבר. אלא זה הוא הדין של רוגז. כמש"כ י) עד יעבור זעם. שעבר הדין מעליהם.. רבי שמעון אמר מהו ועבר. אלא בזמן שהנשמה יוצאת מעולם הזה. בכמה דינים נדונת טרם שתבא

א) ר' חייא פתח ב) פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד. פזר נתן לאביונים. מהו פזר. כד"א ג) יש מפזר ונוסף עוד. יכול פזור בעלמא. קמ"ל פזר נתן לאביונים. כיון דיהיב למסכני האי פזורא יאות. מהו ונוסף עוד. נוסף בכלא. ונוסף עוד בעותרא ונוסף עוד בחיי. האי קרא הכי מבעי ליה יש מפזר ויוסף עוד. מהו ונוסף. אלא ההוא אתר דשרי ביה מיתה הוא גרים ליה דיתוסף מחיים דלעילא. לאוספא ליה חיי. א"ר יהודה א"ר חייא קרא אסהיד. דכל מאן דיהיב למסכני אתער אילנא דחיי לאוספא להאי אילנא דמותא. וכדין אשתכח חיים וחדו לעילא. ובר נש דגרים דא. בשעתא דאצטריך ליה ההוא אילנא דחיי קאים עליה. וההוא אילנא דמותא אגין עלוי. ובגין כך ונוסף עוד [יג] צדקת"ו עומדת לעד. מהו עומדת לעד. עומדת עליה דבר נש לזמנא ליה קיומא וחיים. כמה דאיהו יהיב לה חיין ואתער לגבה חיין [יד] הכי נמי יהבין ליה. ואינון תרי אילנין קיימין עליה לשיזבא ליה ולאוספא ליה חיין. קרנו תרום בכבוד. הא חזי עלמא דאמרן ההוא קרן תרום. ובמה. בכבוד דלעילא [טו] דהאי ב"נ גרים לחברא לון כחדא ולארקא ברכאן לעילא ותתא. ד) ר' יהודה פתח ה) הלא פרוס לרעב לחמך וגו'. תא חזי זכאה חולקיה דבר נש כד מסכנא אערע לגביה. דהאי מסכנא דורנא דקב"ה הוא דשדר ליה. מאן דמקבל ליה להאי דורנא בסבר אפין זכאה חולקיה. תא חזי מאן דחייס על מסכנא ואתיב ליה נפשיה. קב"ה סליק עליה כאלו הוא ברא לנפשיה. וע"ד אברהם דהוה חייס על כל בני עלמא. סליק עליה קב"ה כאילו הוא ברא לון. דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן. ואע"ג דהא אוקימנא. הלא פרוס. מהו פרוס. למפרס ליה מפה בנהמא ומזונא למיכל. ד"א הלא פרוס. כד"א ו) פרים פריסת. דבעי למפרס פריסין דנהמא קמיה בגין דלא לכסיף. ויפרוס קמיה בעינא טב. לחמך. לחם לא כתיב אלא לחמך. ההוא דילך מממונך ולא דגזילו ולא דעשק ולא דגנבה. דאי הכי לאו זכותא הוא. אלא ווי ליה דאתי לאדכרא חובוי:

ז) תו פתח ר' יוסי ואמר ח) אם שלמים וכן רבים וכן נגוזו ועבר ועניתיך לא אענך עוד. האי קרא אוקמוה דכד עמא כלהו אית בהו שלם ולא אית בהו מארי דבבו. קב"ה חייס עלייהו ודינא לא שלטא בהו. ואע"ג דכלהו פלחי לעכו"ם אי אינון בשלם דינא לא שליט עלייהו. ואוקמוה דכתיב ט) חבור עצבים אפרים הנח לו. וכן נגזו ועבר. מהו וכן נגזו. ונגזו מבעי ליה. אלא דא הוא רישא דקרא דאיהו שלם אוף הכא שלם. ומאי איהו. דא צדקה. בגין דצדקה דא היא שלום. ומאן דאסגי בצדקה אסגי שלם לעילא ואסגי שלם לתתא. ובגין כך וכן נגוזו ועבר. דגזזי ממונהון בצדקה. ועבר. ועברו מבעי ליה. מהו ועבר. אלא דא הוא דינא דרוגזא. כד"א י) עד יעבור זעם. עבר דינא מעלייהו.. רבי שמעון אמר מהו ועבר. אלא בזמנא דנשמתא נפקת מהאי עלמא. בכמה דינין אתדנת עד לא

מראה מקומות א) בהעלותך קנג: ב) תלים קי"ב ג) משלי י"א ד) ויקהל קלח. ה) ישעי' נ"ח ו) דניאל ה' ז) מקץ ר: ח) נחום א' ט) הושע ד' י) ישעי' כ"ו

זיו הזהר

[יג] משמעותו שנתוסף לו חיים: [יד] צדקתו רמז על מדת המלכות שנקראת צדקה. ובעבור שהוא הי' מקיים תנו עוז לאלהים לכך היא נותנת לו עוז: [טו] כמו שהבינה נקראת שופר כן המלכות נקראת קרן. והיא תרום להזדוג עם הכבוד שלמעלה. היינו התפארת. כדכתיב על השמים כבודו. ושמים רמז על התפארת:

לא תיטול לאתרה. לבתר כל אינון נשמתין אית לון למעבר בהך נהר דינור דנגיד ונפיק. ולאסתחאה תמן. ומאן איהו דיקום תמן ויעבר בלא דחילו. כד"א א) מי יעלה בהר ה' וגו'. ונשמתא דזכאה אעבר בלא דחילו ויקום במקום קדשו. ומאן דאשתדל בצדקה בהאי עלמא ויתן מממוניה בצדקה. כדין עבר בההוא אתר ולא דחיל. וכרוזא קרי לה להאי נשמתא ועניתיך לא אענך עוד. מאן דזכה למעבר בהאי לית ליה דינה יתיר כלל.

ב) מסכנא חדא אעבר קמיה דר' יצחק והוה בידיה פלג מעה דכסף. א"ל לר' יצחק אשלים לי ולבני ולבנתי נפשאן. א"ל והיך אשלים נפשייכו דהא לא אשתכח גבאי בר פלג מעה. א"ל בדא אשלימנא בפלג אחרא דאית גבאי. אפקיה ויהביה ליה. אחזיאו ליה בחלמיה דהוה אעבר בשפתא דימא רבא ובעאן למשדייה בגויה. חמא לר' שמעון דהוה אושיט ידוי לקבליה. ואתי ההוא מסכנא ואפקיה ויהביה בידוי דרבי שמעון ואשתזיב. כד אתער נפל בפומיה האי קרא ג) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה':

רעיא מהימנא

ד) **ובשנה** השביעית שבת שבתון יהיה לארץ. פקודא דא לשבות בשנה השביעית. ואצטריך לשבות בשביעי. ואצטריך להשמיט כספים בשביעית. ואצטריך למנות שבע שנים שבע פעמים. והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה. הכא רזא דכל שביעית מסטרא דשכינתא דאתקריאת שבע מסטרא דצדי"ק [טז] דאיהו שביעי לבינה. ואיהי בת שבע מסטרא דאמא עלאה [יז] דאתמר בה ה) שבע ביום הללתיך. שבע שמהן אינון אבג יתץ. ובהון מ"ב אתוון. כלל אתוון ותיבין אינון תשע וארבעין. אמא עלאה איהי שנת החמשים שנה [יח] דבה וקראתם דרור בארץ. בה תהא שכינתא תתאה דרור פדות ושביתה לישראל [יט] דאתמר בהון והיה זרעך כעפר הארץ —:

וספרת לך שבע שבתות שנים וגו'. פקודא דא לחשוב שנת היובל. וביה פקודא לחזור לאחוזתו ביובל. דכתיב בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו. כל חד יחזור ביה לדרגא דיליה דנשמתיה אחידא מתמן. כמה דאוקמוה ו) והרוח תשוב אל האלהים וגו'. שמיטה שכינתא תתאה דאיהי משבע שנין [כ] יובל אמא עלאה בינה איהי לחמשין שנין. ובה אתיחסון ישראל במפקנותהון מן גלותא. הה"ד ואיש אל משפחתו תשובו [כא] כגוונא דמפקנו דמצרים:

ז) **והעברת** שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחודש. פקודא דא לתקוע שופר תרועה ביובל. הה"ד ח) כנשוא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו. כגונא דבתקיעת שופר דיובלא כלהו עבדין נפקין

שתבא על מקומה. ואח"כ כל אותן הנשמות צריכות לעבור בזה הנהר דינור הנמשך והיוצא. ולטבול שם. ומי הוא אשר יקום שם ויעבור בלי פחד. כמש"כ א) מי יעלה בהר ה' וגו'. ונשמת הזכאי עוברת בלי פחד ויקום במקום קדשו. ומי שעמלו בצדקה בעולם הזה ונותן מממונו לצדקה. אז הוא עובר במקום ההוא ואינו מתירא. וכרוז קורא לה לאותה הנשמה ועניתיך לא אענך עוד. מי שזוכה לעבור בנהר הזה אין לו דין יותר כלל.

ב) עני אחד עבר לפני ר' יצחק והיה בידו חצי מעה כסף. א"ל לר' יצחק השלם נא לי ולבני ולבנותי נפשותינו. א"ל ואיך אשלים נפשותיכם הרי לא נמצא אצלי אלא חצי מעה. א"ל בזה אהיה נשלם עם חצי מעה אחרת שיש אצלי. הוציאה ונתנה לו. הראו לו בחלומו שהיה עובר על שפת ים הגדול ובקשו להשליכו בתוך הים. ראה לרבי שמעון שהיה מושיט ידו לנגדו. ויבא עני ההוא והוציאו ונתנו בידי רבי שמעון וניצול. כשהעיר משנתו נפל בפיו מקרא זה ג) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה':

רועה הנאמן

ד) **ובשנה** השביעית שבת שבתון יהיה לארץ. מצוה זו לשבות בשנה השביעית. וכמו כן לשבות ביום השביעי. וגם להשמיט החובות בשביעית. וגם למנות שבע שנים שבע פעמים. ככתוב והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה. כאן הסוד שכל שביעית הוא מצד השכינה שנקראת שבע מצד של צדי"ק [טז] שהוא שביעי לבינה. והיא בת שבע מצד האם העליונה [יז] שנאמר בה ה) שבע ביום הללתיך. שבע שמות הם אבג יתץ וכו'. ובהם מ"ב אותיות. כלל האותיות עם התיבות הן תשע וארבעים. האם העליונה היא שנת החמשים שנה [יח] שבה וקראתם דרור בארץ. בה תהיה השכינה שלמטה דרור פדות ושביתה לישראל [יט] שנאמר בהם והיה זרעך כעפר הארץ —:

וספרת לך שבע שבתות שנים וגו'. מצוה זו לחשוב שנת היובל. ובה המצוה לחזור לאחוזתו ביובל. שכתוב בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו. כל אחד יחזור בו למדרגתו שנשמתו נאחזת משם. כמו שנתבאר בהכתוב ו) והרוח תשוב אל האלהים וגו'. שמיטה היינו השכינה שלמטה שהיא מן שבע שנים [כ] יובל היינו האם העליונה בינה היא לחמשים שנה. ובה נתיחסו ישראל בצאתם מן הגלות. זש"כ ואיש אל משפחתו תשובו [כא] כדמיון יציאת מצרים:

ז) **והעברת** שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחודש. מצוה זו לתקוע שופר תרועה ביובל. זש"כ ח) כנשוא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו. כמו שבתקיעת שופר של יובל כל העבדים יוצאים

מראה מקומות א) תהלים כ"ד ב) בשלח סא: ג) תהלים מ"א ד) דף קח: ה) תהלים קי"ט ו) קהלת י"ב ז) דף קט. ח) ישעי' י"ח

זיו הזהר

[טז] פי' כשהיא דבוקה וקשורה עם ספירת היסוד צדיק: [יז] שהיא שביעית להבינה: [יח] שיש בה נ' שערי בינה וגם השם מ"ב היוצא מר"ת התפלה אנא בכח: [יט] שגם השכינה תפדה כמו שנדרש עה"פ ושב ה' אלהיך את שבותך. והשיב לא נאמר אלא ושב: [כ] כנזכר לעיל שנקראת בת שבע על שמקבלת שפע מן ז' ספירות שהן מן בינה עד המלכות: [כא] יציאת מצרים היה בכח חנו"ן ש"ב שהיא מקור החירות. ולפיכך נזכר בתורה נ' פעמים יציאת מצרים:

לשון קודש

יוצאים לחירות. כך בגאולה האחרונה בתקיעת שופר יתקבצו כל ישראל מארבע רוחות העולם. שהם עבדי היובל. כי בעלי התורה יש בהם עבדים על מנת לקבל פרס. ונקראים עבדי המלך והמלכה. אבל בניו של המלך הקדוש עליהם כתוב. ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. שהם כנפי חיות המרכבה:

א) **והתנחלתם** אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה וגו'. מצוה זו לעבוד בעבד כנעני. שכתוב לעולם בהם תעבודו. שהם מצד של חם מגלה עריות. שנאמר עליו ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. מדוע עבד עבדים. אלא עבד לאותו עבד עולם [כב] שהוא עולמו של יובל —:

ב) **כי** לי בני ישראל עבדים עבדי הם וגו'. מצוה זו לעבוד בכל מיני עבודה במקדש וחוץ למקדש בכל אותן המצות שנקראות עבודה. בתפלה ולחזור אחר מצות ההו ה. שהכל נקרא עבודה. כעבד העמל אצל רבונו בכל מה שנצרך. לפי שישראל קרא להם עבדים. שכתוב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מה הטעם שהם עבדים. לפי שכתוב אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. ולפיכך אח"כ בעשרת הדברות כתוב אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. לעבוד לו כעבד שעובד לרבונו שהצילו מן המיתה. שהצילו מכל רעות העולם. בשני שמות האלו נקראים ישראל להקב"ה. עבדים ובנים. עבדים שכתוב עבדי הם. בנים. שכתוב בנים אתם לה' אלהיכם. כאשר יש לאדם ידיעה בהקב"ה בדרך כלל. אז נקרא עבד. שעושה מצות רבונו. ואין לו רשות לחפש בגנזי רבונו ובנסתרות של ביתו. וכאשר יש לאדם ידיעה בהקב"ה בדרך פרט. אז נקרא בן אהובו. והוא כבן המחפש בגנזיו בכל הנסתרות שבביתו. ואע"פ שנקרא בן. בן הבכור להקב"ה. כמש"כ בני בכורי ישראל. אל יוציא עצמו מן הכלל של עבד. ויעבוד לאביו בכל העבודות שהן כבוד לאביו. וכך נצרך לכל אדם להיות כבן אצל אביו לחפש בגנזיו. לדעת הסודות של ביתו ולחקור אחריהם. וגם להיות עבד אצל אביו. וסוד הדבר שיש שתי מדרגות למעלה שצריך האדם להתעטר בהן. והן סוד האמונה והן נקשרות יחד. אחד סוד של עבד. ואחד סוד של בן [כג] וזה העבד נקרא אדון כל הארץ. בן. כמו שביארנו בני בכרי ישראל. והכל סוד אחד של האמונה. וצריך האדם להתעטר באותן המדרגות להתכלל בסוד האמונה. עבד. לעבוד בכל מיני עבודות בתפלה שנקראת עבודה. כעבד ההוא שהוא סוד עליון שאינו שוקט לעולם ועד. והוא משבח ומנגן תמיד [כד] והרי נתבאר בעבודות האחרות העליונות. שכל העבודות ועניני כל העולמות הוא עושה ועובד. ובעבור זה נקרא אדון. לפי שהוא עבד לעבוד נקרא אדון כל הארץ. ואדם שנתעטר בסוד זה להיות עבד לעבוד עבודת רבונו. הוא עולה ונתעטר להיות באותה המדרגה. ונקרא גם כן אדון. שהרי הוא מברך בכל אותן

לשון הזהר

נפקין לחירות. הכי בפורקנא בתרייתא בתקיעת שופר מתכנשין כל ישראל מארבע סטרי עלמא. דאינון עבדין דיובלא. דמארי תורה אית בהון עבדין על מנת לקבל פרס. ואתקריאו עבדי דמלכא ומטרוניתא. אבל בנוי דמלכא קדישא עלייהו כתיב. ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. דאינון גדפי חיוון דמרכבתא:

א) **והתנחלתם** אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה וגו'. פקודא דא לעבוד בעבד כנעני. דכתיב לעולם בהם תעבודו. דאינון מסטרא דחם דגלי עריין. דאתמר עליה ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. אמאי עבד עבדים. אלא עבד להאי עבד עולם [כב] דאיהו עולמו של יובל —:

ב) **כי** לי בני ישראל עבדים עבדי הם וגו'. פקודא דא לעבוד בכל מיני עבודה במקדש ולבר ממקדש בכל אינון פולחנין דאקרי עבודה. בצלותא ולאשתדלא בתר פקודי אורייתא. דכלא אקרי עבודה. כעבד דאשתדל בתר מאריה בכל מה דאצטריך. בגין דישראל קרי לון עבדים. דכתיב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מאי טעמא אינון עבדים. בגין דכתיב אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. ובגין כך לבתר בעשר אמירן כתיב אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. למפלח ליה כעבד דפלח למאריה דפריק ליה מן מותא. דפריק ליה מכל בישין דעלמא. בתרין שמהן אלין אקרון ישראל לקב"ה. עבדים ובנים. עבדים דכתיב עבדי הם. בנים. דכתיב בנים אתם לה' אלהיכם. בזמנא דידע ליה בר נש לקב"ה בארח כלל. כדין אקרי עבד. דעביד פקודי דמאריה. ולית ליה רשו לחפשא בגנזוי וברזין דביתיה. ובזמנא דידע ליה ב"נ בארח פרט. כדין אקרי בן רחימא דיליה. כבן דחפיש בגנזוי בכל רזין דביתיה. ואע"ג דאקרי בן. ברא בוכרא לקב"ה. כד"א בני בכורי ישראל. לא יפוק גרמיה מכללא דעבד. למפלח לאבוי בכל פולחנין דאינון יקרא דאבוי. והכי אצטריך לכל ב"נ למהוי לגבי אבוי בן לחפשא בגנזוי. למנדע רזין דביתיה ולאשתדלא אבתרייהו. ולמהוי לגבי אבוי עבד. ורזא דמלה תרין דרגין אינון לעילא דאצטריך ב"נ לאתעטרא בהו. ואינון רזא דמהימנותא ואינון חד. חד רזא דעבד. וחד רזא דבן [כג] והאי עבד אקרי אדון כל הארץ. בן. כמה דאוקימנא בני בכרי ישראל. וכלא רזא חדא דמהימנותא. ואצטריך ב"נ לאתעטרא באלין דרגין לאתכללא ברזא דמהימנותא. עבד. למפלח בכל זיני פולחנא בצלותא דאקרי עבודה. כההוא עבד דאיהו רזא עלאה דלא שכיך לעלמין תדיר. וקא משבחא ומנגנא תדיר [כד] והא אתמר בפולחנין אחרנין עלאין. דכל פולחנין ומלין דעלמין כלהו איהו עביד ופלח. ובגין דא אקרי אדון. בגין דאיהו עבד למפלח אקרי אדון כל הארץ. בר נש דאתעטר ברזא דא למיהוי עבד למפלח פולחנא דמאריה. איהו סליק ואתעטר למהוי בדרגא דא. ואקרי אוף הכי אדון. דהא איהו בריך בכל אינון

מראה מקומות א) דף קיא. ב) דף קיא:

זיו הזהר

[כב] שאינו יכול לקבל חירות מעולם הבינה: [כג] סוד של עבד היינו המלאך הגדול מט"ט שהשכינה מתלבשת בו לפעמים. וסוד של בן היינו מדת התפארת. והאדם צריך להתעטר באותן שתי קדושות בשעת התפלה להתפלל בכח בבחינת כל עצמותי תאמרנה. וגם לכוון הכונות שעל פי סוד: [כד] זה המלאך הגדול מט"ט שאינו יכול לנוח מחמת אימת רבו עליו:

איכון פולחנין להאי עלמא וקיים ליה. וע"ד אקרי אדון. זכאה חולקיה דהאי בן דזכי לאסתכלא למנדע בגנזי דאבוי ובכל רזין דביתיה. כברא יחידאי דאשלטיה אבוי בכל גנזוי. ודא איהו יקרא דליה דשליט על כלא. מאן דישתדל באורייתא למנדע ליה לקב"ה ובאינון גניזין דיליה אקרי בן לקב"ה. כל חילי שמיא לית מאן דימחי בידיה בכל שעתא דאצטריך למיעל לגבי אבוי. זכאה חולקיה בעלמין כלהו. ובגין דא כד אשתדל למנדע ליה באורח פרט ברזא דחכמתא כדין אקרי בן:

בפולחנא דב"נ פלח ליה לקב"ה אית פולחנא דאצטריך ב"נ לאתכללא בתרווייהו. למהוי עבד ובן לאתעטרא ביה בקב"ה. ומאי איהי. דא פולחנא דצלותא דאצטריך למהוי ביה עבד ובן. לאתכללא בדרגין עלאין אלין. למפלח ולאתקנא צלותא ברזא דעבד למפלח פולחנא דתקונא דעלמין. ולאדבקא רעותיה ברזין דחכמתא לאתדבקא במאריה בגניזין עלאין כדקא חזי. בן אתדבק תדיר באבוי בלא פרודא כלל. ולית מאן דימחי בידיה. עבד עביד פולחנא דמאריה ואתקין תקוני עלמא. מאן דהוה תרווייהו בכללא חדא בחבורא חדא. דא איהו ב"נ דאתקין רזא דכל מהימנותא בכללא חדא בלא פרודא כלל ומחבר כלא כחדא. דא איהו ב"נ דקב"ה אכריז עלוי בכל אלין חיילין ומשריין דכל עלמין ובכל אינון רקיען. אזדהרו בפלניא מהימנא דבי מלכא. דכל גנזי דמאריה בידיה. זכאה איהו בהאי עלמא וזכאה איהו בעלמא דאתי. מההוא יומא ולהלאה אשתמודע ב"נ דא ואתרשים בעלמין כלהו. בשעתא דאצטריך כל חילין ומשריין כלהו אזדהרן למהוי גביה. וקב"ה לא בעי אלא דישזיב איהו בלחודוי. וקלא אתער יאות הוא ליחיד למהוי גבי דיחיד ולאתעסקא יחיד ביחיד. ורזא דתרין דרגין אלין אשכחנא בחד קרא. דכתיב א) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. ויאמר לי עבדי אתה. הא עבד. ישראל. הא בן. דכד אינון כללא חדא כדין כתיב אשר בך אתפאר. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

אותן העבודות לעולם הזה ומקיים לו. וע"כ נקרא אדון. אשרי חלקו של זה הבן הזוכה להתיגע להבין ולהשכיל בגנזי אביו ובכל הסודות של ביתו. כמו בן יחיד שהשליטו אביו בכל גנזיו. וזה הוא כבודו שהוא שולט על הכל. מי שעמלו בתורה להיות לו ידיעה בהקב"ה ובאותן גנזי נסתרות שלו נקרא בן להקב"ה. בכל חילות השמים אין מי שימחה בידו בכל שעה שנצרך לו ליכנס אצל אביו. אשרי חלקו בכל העולמות. ולפיכך כאשר האדם מתיגע לדעת להקב"ה בדרך פרט בסוד החכמה אז נקרא בן:

בהעבודה שהאדם עובד להקב"ה יש עבודה שצריך האדם להתכלל בשניהם. להיות עבד ובן להתעטר בו בהקב"ה. ומה היא. זו עבודת התפלה שנצרך להיות בה עבד ובן. להתכלל במדרגות עליונות האלה. לעבוד ולתקן התפלה בסוד של עבד לעבוד העבודה של תקון העולמות. ולהדבק מחשבתו בסודות החכמה להתדבק ברבונו בגנזי נסתרות העליונות כראוי. הבן מתדבק תמיד באביו בלי פרוד כלל. ואין מי שימחה בידו. העבד עובד עבודת רבונו ומתקן תקוני העולם. מי שהוא שניהם בכלל אחד בחבור אחד. זה הוא אדם שמתקן סוד כל האמונה בכלל אחד בלי פרוד כלל ומחבר הכל כאחד. זה הוא אדם שהקב"ה מכריז עליו בכל אותן חילות ומחנות של כל העולמות ובכל הרקיעים. הזהרו בפלוני הנאמן של בית המלך. שכל אוצרות רבונו בידו. זכאי הוא בעולם הזה וזכאי הוא בעולם הבא. מיום ההוא והלאה ניכר זה האיש והוא נרשם בכל העולמות. בשעה שנצרך לישועה כל החילות והמחנות מזדרזים לבוא לעזרתו. והקב"ה אינו רוצה אלא שהוא בעצמו יציל אותו. וקול נתעורר נאה הוא ליחיד להיות אצל יחיד ולהתעסק יחיד ביחיד. והסוד של שתי אלה המדרגות מצינו במקרא אחד. שכתוב א) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. ויאמר לי עבדי אתה. זה עבד. ישראל. זה בן. שכאשר הם כלל אחד אז כתוב אשר בך אתפאר. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת בחקותי

ב) **אם** בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו וגו'. אם בחקתי דא אתר דגזירין דאורייתא תליין ביה. כד"א ג) ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו. חקתי. חקה היא דאקרי הכי. וגזירין דאורייתא בה אתכלילן [א] משפטי. דא הוא אתר אחרא עלאה דהאי חקה אחידת ביה. ומתחבראן דא בדא עילאי ותתאי [ב] וכל פקודי אורייתא וכל גזרי אורייתא וכל קדושי אורייתא בהני אחידן. בגין דהאי תורה שבכתב והאי תורה שבעל פה

ב) **אם** בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו וגו'. אם בחקתי זה המקום שגזרות התורה תלויות בו. כמש"כ ג) ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו. חקתי. חקה היא כך נקראת. וגזרות התורה בה נכללות [א] משפטי. זה הוא מקום אחר עליון שזאת החקה נאחזת בו. ומתחברים זה בזאת העליונים והתחתונים [ב] וכל מצות התורה וכל גזרות התורה וכל קדושות התורה בהן נאחזות. לפי שמשפט תורה שבכתב וחקה תורה שבעל פה

מראה מקומות א) ישעי' מ"ט ב) דף קיג. ג) ויקרא כ"ה

זיו הזהר

פרשת בחקותי [א] הרבה שבושים נפלו כאן בהזהר. וכך היא גירסא הנכונה. שתחלה דורש הפסוק ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו. ועפ"ז מבאר אח"כ הפסוק דכאן אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו. וכונתו שחקה מרמז על מלכות תורה שבע"פ. ומשפט וכן מצוה מרמז על תפארת תורה שבכתב שורש יעקב: [ב] היינו חבור תפארת עם מלכות:

פה. וע"כ ועשיתם את חקתי. כל אותן הגזרות ודינין ועונשין ומצות שהן בזה המקום שנקרא תורה שבעל פה וחקה. ואת משפטי תשמרו. בזה המקום שנקרא תורה שבכתב. ככתוב א) משפט לאלהי יעקב. זה נאחז בזה וזה נאחז בזה והכל אחד. וזהו כלל השם הקדוש [ג] ומי שעובר על דברי התורה כאילו פגם השם הקדוש. לפי שחק ומשפט שמו של הקב"ה הם. וע"כ אם בחקתי תלכו. זו תורה שבעל פה. ואת מצותי תשמרו. זו תורה שבכתב. וזה הוא כלל השם הקדוש. ועשיתם אותם. מהו ועשיתם אותם. כיון שאמר תלכו ותשמרו למה ועשיתם. אלא מי שמקיים מצות התורה והולך בדרכיה. כביכול כאילו עשאו למעלה [ד] אמר הקב"ה כאילו עשאני. ועל כן ועשיתם אותם. ועשיתם אתם כתוב. ודאי הואיל שבאה לכם התעוררות לחבר זה בזאת. שיהי' נמצא השם הקדוש כראוי. לכן ועשיתם אתם בודאי. כדמיון זה א"ר שמעון ב) ויעש דוד שם. וכי דוד עשאו. אלא לפי שהלך בדרכי התורה. ועשה מצות התורה, ונהג מלכותו כראוי. כביכול עשה שם למעלה. ולא היה מלך שזוכה לזה כדוד. ג) שעמד בחצות הלילה והיה משבח להקב"ה. עד שעלה שם הקדוש בכסא כבודו [ה] בשעה שהאיר אור הבקר. כביכול הוא עשה ש"ם ממש. ככתוב ויקב בן האשה הישראלית את השם ויקלל. ולפיכך ויעש דוד שם. וע"כ ועשיתם אתם כתוב. ואם אתם תהיו עמלים לעשות אותם. שיתתקן השם הקדוש כראוי. כל אותן הברכות שלמעלה יניחו אצלכם בתיקוניהן כראוי. כמו שכתוב ונתתי גשמיכם בעתם וגו'. כל אחד ואחד יתן כח שלו עליכם. ומה הוא התקון שעשיתם. זה השם הקדוש ההוא [ו] כדמיון זה כתוב ד) ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. וכי כיון שכתוב ושמרו דרך ה'. למה אמר לעשות צדקה ומשפט. אלא מי ששומר דרכי התורה. כביכול הוא עושה צדקה ומשפט. ומהו צדקה ומשפט. זה הקב"ה [ז] בכה רבי שמעון ואמר וי להם לאנשים שאין יודעים ואין משגיחים בכבוד רבונם. מי עושה שם הקדוש בכל יום. הלא תאמר זה הנותן צדקה לעניים. בוא וראה הרי נתבאר שהעניים נאחזים בדין וכל מאכלם בדין. והוא המקום שנקרא צד"ק.. וצדקה זה עץ החיים. וצדק"ה נותן לצד"ק [ח] וכאשר נותן לצד"ק אז נתחבר זה בזו. והשם הקדוש נמצא שלם. ומי שעושה התעוררת זו למטה. ודאי כאלו עשה שם הקדוש בשלמות. כדמיון שהאדם עושה למטה כך נתעורר למעלה.. אשרי חלקו של הזוכה לעשות שם הקדוש למעלה. לפיכך הצדקה עולה על הכל. וזה רק בצדקה לשמה. שהרי נתעורר צדק"ה לצד"ק לחברם יחד. ולהיות כל ה.שם הקדוש כראוי. שהרי צד"ק לא נתתקן ולא נשתלם אלא בצדק"ה. שכתוב ה) בצדקה תכונני. ועל

פה. וע"ד ועשיתם את חקתי. כל אינון גזירין ודינין ועונשין ופקודין דאינון בהאי אתר דאקרי תורה שבעל פה וחקה. ואת משפטי תשמרו'. בהאי אתר דאקרי תורה שבכתב. כד"א א) משפט לאלהי יעקב. דא אחיד בדא ודא בדא וכלא חד. ודא הוא כללא דשמא קדישא [ג] ומאן דאעבר על פתגמי אורייתא כאילו פגים שמא קדישא. בגין דחק ומשפט שמא דקב"ה הוי. וע"ד אם בחקתי תלכו. דא תורה שבעל פה. ואת מצותי תשמרו. דא תורה שבכתב. ודא הוא כללא דשמא קדישא. ועשיתם אותם. מהו ועשיתם אותם. כיון דאמר תלכו ותשמרו אמאי ועשיתם. אלא מאן דעביד פקודי אורייתא ואזיל בארחוי. כביכול כאילו עביד ליה לעילא [ד] אמר קב"ה כאילו עשאני. וע"ד ועשיתם אותם. ועשיתם אתם כתיב. ודאי הואיל דאתער עלייכו לאתחברא דא בדא. לאשתכחא שמא קדישא כדקא יאות. ועשיתם אתם ודאי. כגונא דא א"ר שמעון ב) ויעש דוד שם. וכי דוד עביד ליה. אלא בגין דאזיל בארחי דאורייתא. ועביד פקודי אורייתא. ואנהיג מלכותא כדקא יאות. כביכול עשה שם לעילא. ולא הוה מלכא דזכה להאי כדוד. ג) דהוה קם בפלגות לילה והוה משבח ליה לקב"ה. עד דסליק שמא קדישא בכורסיא דיליה [ה] בשעתא דסליק נהורא דיממא. כביכול הוא עבד ש"ם ממש. כד"א ויקב בן האשה הישראלית את השם ויקלל. ובג"כ ויעש דוד שם. וע"ד ועשיתם אתם כתיב. ואי אתון תשתדלון למעבד לון. לאתתקנא שמא קדישא כדקא יאות. כל אינון ברכאן דלעילא ישתכחון גבייכו בתקוניהון כדקא יאות. כמה דכתיב ונתתי גשמיכם בעתם וגו'. כל חד וחד יתן חילא דיליה עלייכו. ומאן איהו האי תקונא דעבדתון. ההוא שמא קדישא [ו] כגוונא דא כתיב ד) ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. וכי כיון דכתיב ושמרו דרך ה'. אמאי לעשות צדקה ומשפט. אלא מאן דנטיר אורחי דאורייתא. כביכול הוא עושה צדקה ומשפט. ומהו צדקה ומשפט. דא קב"ה [ז] בכה רבי שמעון ואמר ווי לון לבני נשא דלא ידעין ולא משגיחין ביקרא דמאריהון. מאן עביד שמא קדישא בכל יומא. הוי אימא מאן דיהיב צדקה למסכני. תא חזי הא אוקמוה דמסכני אחידן ביה בדינא וכל מיכלייהו בדינא. והוא אתר דאקרי צד"ק.. וצדקה דא אילנא דחיי. וצדק"ה יהיב לצד"ק [ח] וכד יהיב לצד"ק כדין אתחבר דא בדא. ושמא קדישא אשתכח שלים. ומאן דעביד אתערותא דא לתתא. ודאי כאילו עביד שמא קדישא בשלימו. כגוונא דאיהו עביד לתתא הכי אתער לעילא.. זכאה חולקיה מאן דזכי למעבד שמא קדישא לעילא. בג"כ צדקה סליק על כלא. והני מילי צדקה לשמה. דהא אתער צדק"ה לצד"ק לחברא לון כחדא. ולמהוי כלא שמא קדישא כדקא יאות. דהא צד"ק לא אתתקן ולא אשתלים אלא בצדק"ה. דכתיב ה) בצדקה תכונני. ועל

מראה מקומות א) תלים פ"א ב) שמואל ב' ח' ג) דף קיג: ד) בראשית י"ח ה) ישעי' נ"ד

זיו הזהר

[ג] כללא דשמא קדישא הוא הוי"ה בשלוב עם אדני או עם אלהים. הוי"ה בתפארת. ואדני או אלהים במלכות: [ד] היינו עדה"כ תנו עוז לאלהים. שהשם אלהים המרמז על מלכות יומתק ויתחזק בשפע של חסד ורחמים ע"י שנגרום ליחדו עם השם הוי"ה ב"ה: [ה] שמא קדישא דכאן כונתו על השם הוי"ה ב"ה. וסתם שם היינו השם אדני או השם אלהים שהם כורסיא דיליה זו שכינת עוזו ומדת מלכותו. וע"י תפלת שחרית נעשה יחוד קב"ה ושכינתיה. וענין עשיית השם סתם היינו תקון, ככתוב בן הבקר אשר עשה. ותקונו הוא מה שישראל פועלים ע"י תורה ומצות שיזדוג עמו השם הוי"ה ב"ה ואז נמתק בחסד ורחמים: [ו] פי' לפעול ע"י תורה ומצות ששמא קדישא יזדוג עם השם סתם כמו שנתבאר לעיל: [ז] צדקה היינו מלכות ומשפט היינו תפארת. ולעשות היינו לפעול התקון לזוגם יחד: [ח] רבי שמעון מבאר שאין המלכות נקראת תמיד צדקה אלא שנקראת צדק. וצדקה היינו תפארת עץ החיים. ורק כאשר נתחבר תפארת עם מלכות להשפיע בה שפע אז נקראת המלכות צדקה. ואז שמא קדישא שהוא השם הוי"ה ב"ה אשתכח שלים. בהזדונו עם אדני או אלהים:

ועל כנסת ישראל אתמר. ובג"כ כתיב ועשיתם אתם:

ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד וגו'. רבי יוסי פתח א) רגזו ואל תחטאו וגו'. האי קרא אוקמוה דבעי ב"נ לארגזא יצר טוב על יצר הרע ושפיר. אבל בשעתא דרמש ליליא וב"נ שכיב על ערסיה. כמה גרדיני נמוסין מתערין בעלמא ואזלין ושאטין. ובני נשא בעאן לאתרגזא מקמי קב"ה ולדחלא מניה. בגין דלא ישתכח נפשיה בגווייהו וישתזיב מנייהו. ויבעי ליה לב"נ דלא יפיק מנייהו מלה בפומיה. בגין דלא יתער להו לגביה ולא ישתכחון בהדיה. הה"ד אמרו בלבבכם על משכבכם ודמו סלה. דלא יפיק מנייהו מלה מפומיה. תא חזי בשעתא דאשתכחון ישראל זכאין קמי קב"ה מאי כתיב. ונתתי שלו"ם באר"ץ. האי לעילא. דאתי קב"ה לאתחברא בכנסת ישראל [ט] כדין ושכבתם ואין מחריד. מאי טעמא. בגין והשבתי חיה רעה מן הארץ. דא היא דזינא בישא לתתא. ומאן איהי. אגר"ת בת מחל"ת. היא וכל שייעתא דילה. האי בליליא. וביממא בני נשא דאתו מסטרא דא. הה"ד וחרב לא תעבור בארצכם. רבי אבא אמר הא אוקמוה דאפילו חרב של שלום. כגון פרעה נכה. אבל וחרב לא תעבור. דא שייעתא דילה. והשבתי חיה רעה דלא תשלט בארעא. ואפילו העברה בעלמא לא תעבור עלייכו. ואפילו חרב דשאר עמין ואפילו ב"נ מזיינא לא יעבור עלייכו:

ב) **ונתתי** משכני בתוככם וגו'. ונתתי משכני. דא שכינתא. משכני. משכונא דילי דהיא אתמשכנא בחובייהו דישראל. ונתתי משכני. משכוני ודאי. מתל לב"נ דהוה רחימא לאחרא. א"ל ודאי ברחימותא עלאה דאית לי גבך בעינא לדיירא עמך. אמר היך אנדע דתידור גבאי. נטל כל כסופא דביתיה ואייתי לגביה. אמר הא משכונא לגבך דלא אתפרש מנך לעלמין. כך קב"ה בעא לדיירא בהו בישראל. מאי עבד. נטל כסופא דיליה ונחית להו לישראל. אמר לון. ישראל הא משכונא דילי גבייכו. בגין דלא אתפרש מנייכו לעלמין. ואע"פ דקב"ה אתרחיק מנן. משכונא שביק בידן. ואנן נטרין ההיא כסופא דיליה [י] מאן דיבעי משכוניה ייתי לדיירא גבן. בגין כך ונתתי משכני בתוככם. משכונא אתן בידייכו בגין דאדור עמכון. ואע"ג דישראל השתא בגלותא משכונא דקב"ה הוא גבייהו ולא שבקו ליה לעלמין. ולא תגעל נפשי אתכם. לבר נש דרחים לחבריה ובעא לדיירא עמיה. מאי עבד. נטל ערסא דיליה ואייתי לביתיה. אמר הא ערסא דילי בביתיך. בגין דלא ארחיק מינך מערסך ומאנך. כך קב"ה אמר ונתתי משכני בתוככם ולא תגעל נפשי אתכם. הא ערסא דילי בביתייכי. וכיון דערסא דילי עמכון תנדעון דלא אתפרש מנייכו. ובגין כך ולא תגעל נפשי אתכם. והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלהים. כיון דמשכונא דילי גבייכי בודאי תנדעון דאנא אזיל עמכון. כד"א כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויבך לפניך והיה מחניך קדוש.. ג) א"ר יצחק כתיב דומה דודי

מראה מקומות א) תלים ד' ב) דף קיד. ג) דף קיד:

ועל כנסת ישראל נאמר. ולפיכך כתיב ועשיתם אתם:

ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד וגו'. רבי יוסי פתח א) רגזו ואל תחטאו וגו'. מקרא זה נתבאר שצריך האדם להרגיז יצר הטוב על יצר הרע וכך הוא. אבל בשעה שנחשך הלילה והאדם שוכב על מטתו. הרבה שרי עונשין נתעוררים בעולם והולכים ומשוטטים. והאנשים צריכים להמלא פחד מלפני הקב"ה ולירא ממנו. כדי שלא תמצא נפשו ביניהם וינצל מהם. וצריך האדם להזהר שלא ידבר כלל מהם בלילה. כדי שלא יעורר אותם אליו ולא יהיו נמצאים אצלו. זש"כ אמרו בלבבכם על משכבכם ודמו סלה. שלא ידבר מהם כלל. בוא וראה בשעה שישראל נמצאים זכאים לפני הקב"ה מה כתוב. ונתתי שלו"ם באר"ץ. זה למעלה. שיבא הקב"ה להתחבר במדת מלכותו [ט] אז ושכבתם ואין מחריד. מפני מה. בשביל והשבתי חיה רעה מן הארץ. זו החיה של מין הרע למטה. ומי היא. אגר"ת בת מחל"ת. היא וכל הכת שלה. זה בלילה. וביום אלו האנשים הבאים מצד שלה. זש"כ וחרב לא תעבור בארצכם. רבי אבא אמר הרי נתבאר שאפילו חרב של שלום. כגון פרעה נכה. אבל וחרב לא תעבור. זו הכת שלה. והשבתי חיה רעה שלא תשלט בארץ. ואפילו העברה בלבד לא תעבור עליכם. ואפילו חרב של שאר העמים ואפילו איש מזוין לא יעבור עליכם:

ב) **ונתתי** משכני בתוככם וגו'. ונתתי משכני. זו השכינה. משכני. משכון שלי שהיא נתמשכנה בעונות ישראל. ונתתי משכני. משכוני ודאי. משל לאדם שהיה אוהב לאיש אחר. א"ל ודאי בשביל אהבה הגדולה שיש לי אליך רצוני לדור עמך. אמר במה אדע שתדור אצלי. לקח כל חמדת ביתו והביאה אליו. אמר הרי משכון אצלך שלא אפרד מעמך לעולם. כך הקב"ה בקש לדור בין ישראל. מה עשה. נטל חמדה שלו והורידה לישראל. אמר להם. ישראל הרי משכון שלי אצלכם. בשביל שלא אפרד מכם לעולם. ואע"פ שהקב"ה התרחק מאתנו. המשכון הניח בידינו. ואנחנו נוטרים חמדתו ההיא [י] מי שיבקש משכונו יבוא לדור אצלנו. לפיכך כתוב ונתתי משכני בתוככם. משכון אתן לכם בשביל שאדור עמכם. ואע"פ שישראל עתה בגלות משכונו של הקב"ה הוא אצלם ולא יעזבוהו לעולם. ולא תגעל נפשי אתכם. משל לאיש האוהב להברו ורוצה לדור עמו. מה עשה. לקח מטתו והביאה לביתו. אמר הרי מטתי בביתך. בשביל שלא אתרחק מעמך ממטתך ומכליך. כך הקב"ה אמר ונתתי משכני בתוככם ולא תגעל נפשי אתכם. הרי מטתי בביתכם. וכיון שמטתי עמכם תדעו שלא אפרד מכם. ולפיכך כתוב ולא תגעל נפשי אתכם. והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלהים. כיון שמשכון שלי אצלכם בודאי תדעו שאני הולך עמכם. ככתוב כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויבך לפניך והיה מחניך קדוש .. ג) א"ר יצחק כתוב דומה דודי

זיו הזהר

[ט] שלום מרמז על מדת היסוד. וארץ מרמז על מלכות: [י] משל הראשון מרמז על התורה שנקראת חמדה גנוזה. ומשל השני מרמז על השכינה הקדושה:

דודי לצבי או לעופר האילים הנה זה עומד אחר כתלנו וגו'. זכאים הם ישראל שזכו שמשכון זה יהיה אצלם מן המלך העליון. שאע"פ שהם בגלות בא הקב"ה בכל ראש חודש ושבת ומועד להשגיח עליהם. ולהסתכל במשכון ההוא שיש לו אצלם שהוא חמדתו. משל למלך שסרחה נגדו המטרונה. הוציאה מהיכלו. מה עשתה. לקחה עמה בנה חמדתו של המלך שהוא בן אהובו. ולפי שעוד דעת המלך על המטרונה הניחו בידה. בשעה שעולה רצון המלך על המטרונה ועל בנו. היה עולה על הגגות וירד על המדרגות והרים כתלים להסתכל ולהשגיח בין נקבי הכותל עליהם. כיון שרואה אותם מתחיל לבכות מאחורי חרכי הכותל. ואח"כ הולך לו. כך ישראל אע"פ שהם יצאו מהיכלו של המלך. משכון ההוא לא עזבו [יא] ולפי שרצון המלך על ישראל הניח משכונו עמהם. בשעה שעולה רצון המלך הקדוש על שכינתו ועל ישראל. יורד מדרגות ומרים כתלים להסתכל ולהשגיח בין חרכי הכותל עליהם. כיון שרואה אותם מתחיל לבכות. זש"כ א) דומה דודי לצבי או לעופר האילים. מן כותל לגג ומן גג לכותל. הנה זה עומד אחר כתלנו. בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים. להסתכל ולהשגיח עליהם:

ואם בחקתי תמאסו וגו'. רבי יוסי פתח ב) מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו. כמה חביבים ישראל לפני הקב"ה. שהקב"ה רוצה להוכיחם ולהנהיגם בדרך הישר. כאב האוהב לבנו. ומתוך אהבתו אליו שבטו בידו תמיד להנהיגו בדרך הישר. שלא יסיר ממנו לימין ולשמאל. זש"כ ג) כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה. ומי שאין הקב"ה אוהב אותו והוא שונאו מסלק ממנו תוכחה. מסלק ממנו שבטו. כתוב ד) אהבתי אתכם אמר ה' וגו'. מתוך אהבתו לישראל שבטו בידו תמיד להנהיגם. ואת עשו שנאתי. לפיכך סלקתי ממנו השבט. סלקתי ממנו התוכחה. כדי שלא אתן לו בי חלק. שנוא נפשי הוא. אבל אתם אהבתי אתכם בודאי. ולפיכך מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו. מהו ואל תקוץ. אל תמאסו בו כמו זה הבורח מבין הקוצים. שאלה דברי תוכחה הם כקוצים בגופו. בוא וראה בשעה שנתעורר צד"ק בדינים שלו [יב] כמה צדדים אדומים נתעוררים מימין ומשמאל. כמה שרביטים יוצאים מהם. שרביטי אש. שרביטי גחלים. שרביטי שלהבת. כלם יוצאים ונתעוררים בעולם ומכים לאנשים. תחת רשותם יש ממונים אחרים. שרי אש ממונים ארבעים חסר אחד משוטטים ויורדים. מכים ועולים ונוטלים רשות. נכנסים בעומק הקליפה שנקראת תהום רבה. נצבעים באש ואש השורף מתחבר בהם. יוצאים נחלי אש ומשוטטים ויורדים ונמצאים לנגד האנשים. וזהו שכתוב ויספתי ליסרה אתכם. אתן לשרי הדין תוספת על כח הדין שלהם. כמש"כ לא אוסיף עוד לקלל את האדמה בעבור האדם. מהו לא אוסיף. לא אתן תוספות לשרי הדין להשחית העולם. אלא תוספות כמו שיכול העולם לסבול. וע"כ כתוב ויספתי. אתן תוספת ודאי. תוספות למה. בשביל ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם. שבע. והרי הקב"ה אם גובה את שלו לא יוכל

דודי לצבי או לעופר האילים הנה זה עומד אחר כתלנו וגו'. זכאין אינון ישראל דזכו דמשכנא דא למהוי גבייהו מן מלכא עלאה. דאע"ג דאינון בגלותא קב"ה אתי בכל ריש ירחי ושבתי וזמני לאשגחא עלייהו. ולאסתכלא בההוא משכנא דאית ליה גבייהו דאיהו כסופא דיליה. למלכא דסרחא מטרוניתא. אפקה מהיכליה. מאי עבדת. נטלת ברא דילה כסופא דמלכא רחימא דיליה. ובגין דדעתא דמלכא עלה שבקיה בידהא. בשעתא דסליק רעותא דמלכא על מטרוניתא ועל בריה. הוה סליק אגרין ונחית דרגין וסליק כתלין לאסתכלא ולאשגחא בין נוקבי כותלא עלייהו. כיון דחמי לון שארי בכי מאחורי קוסטי כותלא. ולבתר אזיל ליה. כך ישראל אע"ג דאינון נפקו מהיכליה דמלכא. ההוא משכנא לא שבקו [יא] ובגין דרעותא דמלכא עלייהו שבקיה עמהון. בשעתא דסליק רעותא דמלכא קדישא על מטרוניתא ועל ישראל. נחית דרגין וסליק כתלין לאסתכלא ולאשגחא בין קוסטי כותלא עלייהו. כיון דחמי לון שארי בכי. הה"ד א) דומה דודי לצבי או לעופר האילים. לדלגא מכתלא לאיגרא ומאיגרא לכתלא. הנה זה עומד אחר כתלנו. בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים. לאסתכלא ולאשגחא עלייהו:

ואם בחקתי תמאסו וגו'. רבי יוסי פתח ב) מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו. כמה חביבין ישראל קמי קב"ה. דקב"ה בעי לאוכחא להו ולדברא להו בארח מישר. כאבא דרחים לבריה. ומגו רחימו דיליה לגביה שרביטא בידיה תדיר לדברא ליה בארח מישר. דלא יסטי לימינא ולשמאלא. הה"ד כי ג) כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה. ומאן דלא רחים ליה קב"ה ושנאי ליה סליק מניה תוכחה. סליק מניה שרביטא. כתיב ד) אהבתי אתכם אמר ה' וגו'. מגו רחימותא דיליה שרביטא בידיה תדיר לדברא ליה. ואת עשו שנאתי. בגין כך סליקית מניה שרביטא סליקית מניה תוכחתא. בגין דלא אתן ליה בי חולקא. רחיקא דנפשאי הוא. אבל אתון אהבתי אתכם ודאי. ובג"כ מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו. מהו ואל תקוץ. לא תקוץ ביה כמאן דעריק מגו כובין. דאינון מלין ככובין לגביה בגרמיה. תא חזי בשעתא דאתער צד"ק בדינוי [יב] כמה סטרי טהירין מתערין מימינא ומשמאלא. כמה שרביטין נפקין מנהון. שרביטי אשא. שרביטי גומרין. שרביטי שלהובא. כלהו נפקין ומתערין בעלמא ולקאן לבני נשא. תחותייהו ממנן אחרנין. מארי טפסין ממנן דארבעין חסר חד שאטין ונחתין לקאן וסלקין ונטלין רשותא. עיילין בנוקבא דתהומא רבא. מולבעין טפסי ונורא דדליק אתחבר בהו. נפקי גומרין ושאטין ונחתין ואשתכחין לקבלהון דבני נשא. והיינו דכתיב ויספתי ליסרה אתכם. אתן למאריהון דדינא תוספת על דינא דילהון. כד"א לא אוסיף עוד לקלל את האדמה בעבור האדם. מהו לא אוסיף. לא אתן תוספות למארי דינא לשיצאה עלמא. אלא תוספת כגונא דיכיל עלמא למסבל. וע"ד ויספתי. אתן תוספת ודאי. תוספת אמאי. בגין ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם. שבע. והא קב"ה אי גבי ההוא דיליה לא יכיל

מראה מקומות א) ש"ר ב' ב) משלי ג' ג) שם ד) מלאכי א' ה) תלים ק"ל

זיו הזהר

[יא] זו השכינה והתורה. ענין הרמת הכתלים היינו מסך המבדיל בין ישראל לאביהם שבשמים הנעשה מן חטאות ישראל. וענין הבכי היינו שהקב"ה שולח התעוררת לישראל שיבכו על אריכות הגלות. כי שערי דמעות לא ננעלו: [יב] זו מדת

יכיל עלמא למסבל אפילו רגעא חדא. הה"ד א) אם עונות תשמר יה ה' מי יעמד. והא אמרת שבע על חטאתיכם. אלא מאי תלמוד לומר שבע. הא שב"ע לקבלייכו. ומאי איהי. דא שמטה דאיהי שבע ואקרי שב"ע [יג] כד"א מקץ שבע שנים תעשה שמטה. ועל דא שבע על חטאתיכם. אקרי שבע ואקרי בת שבע. מאי בין האי להאי. אלא שב"ע בלחודאה למעבד שמטה למעבד דינין ולאפקא חירו [יד] כלא בה. בת שבע אקרי דאתחבר באחרא כחדא לאנהרא [טו] למשלט במלכותא. לאודעא מלכותא בארעא. ובכלא בת שבע אקרי. כתיב על כן שם העיר באר שבע עד היום הזה. באר שבע בירא דיצחק איהי [טז] וכלא חד מלה הוא:

ג) **ויסרתי** אתכם אף אני שבע על חטאתיכם. א"ר אבא ויסרתי אתכם. על ידא דממנן אחרנין כמה דאוקמוה [יז] אף אני. הא אנ"י אתער לקבלייכו. הא שב"ע לאתערא עלייכו. תא חזי רחימותא עלאה דקב"ה בישראל. למלכא דהוה ליה בר יחידאי. והוה חטי קמי מלכא. יומא חד סרח קמי מלכא. אמר מלכא כל הני יומין אלקינא לך ולא קבלת. מכאן ואילך מאי אעביד לך. אי אתריך לך מן ארעא ואפיק לך ממלכותא. דלמא יקומון עלך דובי חקלא או זאבי חקלא או לסטין ויעברון לך מן ארעא. מאי אעביד. אלא אנא ואנת נהך בגלותא וניפוק מארעא. כך אמר קב"ה. ישראל מאי אעביד לכו. הא אלקינא לכו ולא ארכיתו אדנייכו. הא אייתינא עלייכו מארי תריסין מארי טפסין לאלקאה לכון ולא שמעתון. אי אפיק לכו מארעא לחודכון. דחילנא עלייכו מכמה דובין זאבין. דיקומון עלייכו ויעברון לכו מעלמא. אבל מאי אעביד לכו. אלא אנא ואתון ניפוק מארעא ונהך בגלותא. הה"ד ויסרתי אתכם. למהך בגלותא. ואי תימרון דאשבוק לכון. אף אני עמכון. שבע על חטאתיכם. דא שב"ע דתתרך עמכון. ואמאי. על חטאתיכם. הה"ד ג) ובפשעיכם שלחה אמכם. אמר קב"ה אתון גרמתון דאנא ואתון ניפוק מארעא. הא מטרוניתא נפקת מהיכלה עמכון. הא אתחרב כלא. היכלא דילי ודילכון אתחרב. דהא למלכא לא אתחזי היכלא אלא כד איהו עייל עם מטרוניתא. וחדוה דמלכא לא אשתכח אלא בשעתא דעאל בהיכלא דמטרוניתא. ואשתכח ברהא עמה בהיכלא וחדאן כלהו כחדא. השתא דלא אשתכחו ביה ברהא ומטרוניתא. הא היכלא חריבא מכלא. אלא אנא מאי אעביד. אף אנא אהך עמכון. והשתא אע"ג דישראל איכהו בגלותא. קב"ה אשתכח עמהון ולא שביק לון. וכד יפקון ישראל מן גלותא קב"ה יתוב עמהון. דכתיב ושב ה' אלהיך את שבותך. ושב ה' אלהיך ודאי. והא אתמר:

ד) **והבאתי** עליכם חרב נקמת נקם ברית. פתח רבי שמעון ואמר ה) גורו לכם מפני חרב כי חמה

יוכל העולם לסבול אפילו רגע אחד. וש"כ א) אם עונות תשמר יה ה' מי יעמד. וכאן נאמר שבע על חטאתיכם. אלא מה תלמוד לומר שבע. הרי שב"ע לנגדכם. ומה היא. זו שמטה שהיא שבע ונקראת שב"ע [יג] כמש"כ מקץ שבע שנים תעשה שמטה. וע"כ כתוב שבע על חטאתיכם. נקראת שבע ונקראת בת שבע. מה בין זה לזה. אלא שב"ע כשהיא בלבדה לעשות שמטה לעשות דינים ולהוציא לחירות [יד] הכל בה. בת שבע נקראת בהתחברותה באחר כאחד להאיר [טו] למשול במלכות. להודיע המלכות בארץ. בכל זה בת שבע נקראת. כתוב על כן שם העיר באר שבע עד היום הזה. באר שבע היא הבאר של יצחק [טז] והכל ענין אחד הוא:

ג) **ויסרתי** אתכם אף אני שבע על חטאתיכם. א"ר אבא ויסרתי אתכם. היינו על ידי ממונים אחרים כמו שנתבאר [יז] אף אני. הרי אנ"י אתעורר לנגדכם. הרי שב"ע להתעורר עליכם. בוא וראה אהבה העליונה של הקב"ה בישראל. משל למלך שהיה לו בן יחיד. והיה חוטא לפני המלך. יום אחד סרח לפני המלך. אמר המלך כל אותן הימים הכיתיך ולא שמעת. מכאן ולהלאה מה אעשה לך. אם אגרשך מן הארץ ואשלחך מן מלכותי. פן יקומו עליך דובי השדה או זאבי השדה או גזלנים ויעברוך מן הארץ. מה אעשה. אלא אני ואתה נלך בגלות ונצא מן הארץ. כך אמר הקב"ה. ישראל מה אעשה לכם. הרי הכיתי אתכם ולא הטיתם אזניכם. הרי הבאתי עליכם שרי מלחמה שרי אש להכות לכם ולא שמעתם. אם אגרש אתכם מן הארץ לבדכם. מתירא אני עליכם מכמה דובים מכמה זאבים. שיקומו עליכם ויעברו אתכם מן העולם. אבל מה אעשה לכם. אלא אני ואתם נצא מן הארץ ונלך בגלות. וש"כ ויסרתי אתכם. ללכת בגלות. ואם תאמרו שאעזוב אתכם. אף אני עמכם. שבע על חטאתיכם. הרי שב"ע זו תגרש עמכם. ולמה. על חטאתיכם. וש"כ ג) ובפשעיכם שלחה אמכם. אמר הקב"ה אתם גרמתם שאני ואתם נצא מן הארץ. הרי השכינה תצא מהיכלה עמכם. הרי נחרב הכל. היכל שלי ושלכם נחרב. שהרי למלך אין ראוי לו היכל אלא כאשר הוא נכנס בו עם המלכה. ושמחת המלך לא נמצאת אלא בשעה שהוא נכנס בהיכל המלכה. ובניה נמצאים עמה בההיכל ושמחים כלם ביחד. עכשו שאין נמצאים בו הבנים עם המלכה. הרי ההיכל חרוב מהכל. אלא אני מה אעשה. אף אני אצא עמכם. ועכשו אע"פ שישראל הם בגלות. הקב"ה נמצא עמהם ואינו עוזב אותם. וכאשר יצאו ישראל מן הגלות הקב"ה יחזור עמהם. שכתוב ושב ה' אלהיך את שבותך. ושב ה' אלהיך ודאי. וזה נתבאר:

ד) **והבאתי** עליכם חרב נקמת נקם ברית. פתח רבי שמעון ואמר ה) גורו לכם מפני חרב כי חמה

מראה מקומות א) תלים ק"ל ב) דף קטו. ג) ישעי' נ' ד) ויקרא כו. ה) איוב י"ט

זיו הזהר

המלכות שנקראת צד"ק כאשר היא בלבדה בלי צדק"ה וצדי"ק: [יג] היינו מדת המלכות ספירה השביעית מן ז' ספירות התחתונות. והיא מדת הדין כשהיא בלבדה: [יד] לעבד העברי בשנה השביעית של עבודתו: [טו] היינו כשהיא מחוברת עם מלכא קדישא מדת התפארת: [טז] כי עיקר בנין מדת המלכות הוא מן הגבורות של ספירת הגבורה שורש יצחק: [יז] כי מאתו ית"ש לא תצא הרעות. ובשביל זה נבראו כל הכחות הרעים של הסטרא אחרא כדי שיוכל להיות עונש של דין בעולם על דרך הסתרת פנים דקדושה. כידוע מהפסוק והאלהים עשה שייראו מלפניו. וקדושה האחרונה והתחתונה קודם שמתחילים כחות העונשין היא מדת המלכות שנקראת אנ"י ונקראת שב"ע:

חמה עונות חרב למען תדעון שדון. שדין כתיב. גורו לכם מפני חרב. איזה חרב. זו חרב נקמת נקם ברית [יח] שהרי חרב זו עומדת להסתכל במי שמשקר בברית. שכל מי שמשקר בברית הנקמה שנוקמים ממנו היא החרב ההיא. זש"כ כי חמה עונות חרב. מה הטעם. לפי שהמשקר בברית גורם פרוד בהזדוגות העולמות. ואין מקבל השפע מי שצריך לקבל. ואין השפע נשפע למקומו הראוי לו. שהרי אין המשפיע נתעורר אצל מקומו הראוי לו. וכל הנוטר בריתו גורם שיתעורר ברית ההוא למקומו הראוי לו. ונתברכים העליונים והתחתונים. מי מעורר ברית ההוא למקומו. צדיקים הנמצאים בעולם:

א) **וזכרתי** את בריתי יעקוב וגו'. רבי יהודה ורבי יוסי היו מהלכים בדרך ועוסקים בתורה. בתוך כך נפרש ר' יוסי ונכנס למערה אחת. מצא שם ספר אחד שהיה מונח תוך נקב אבן בקצה המערה. לקחו ויצא. כיון שפתחו ראה בו ע"ב ציורי אותיות שנמסרו לאדם הראשון. ובהם היה מבין כל החכמות של העליונים הקדושים. ושל אותן הקליפות שנקראים אח"ר הרחי"ם. המתגלגלים תחת הפרוכת תוך אורות עליונים. וכל ענינים העתידים לבוא לעולם. עד היום שיקום ענן שבצד מערב ויחשיך העולם [יט] קרא לרבי יהודה והתחילו להגות בספר ההוא. לא הספיקו להגות שנים או שלשה צדדים באותן האותיות. עד שהיו מסתכלים בחכמה עליונה ההיא. כיון שהגיע להגות בסודות הספר ודברו זה עם זה. יצא שביב אש עם רוח סערה והכה על ידיהם ונאבד הספר מהם. בכה ר' יוסי ואמר אפשר חס ושלום יש איזה חטא בנו. או שאין אנו זוכים ללמוד בו. כאשר באו אצל רבי שמעון ספרו לו מעשה הזה. אמר להם אפשר שבאותן האותיות של קץ המשיח הייתם הוגים. אמרו לו זה אין אנו יודעים שהרי הכל נשכח מאתנו. אמר להם רבי שמעון אין רצונו של הקב"ה בזה. שיתגלה קץ המשיח לעולם. וכאשר יהיה קרוב לימות המשיח אפילו הנערים שבעולם עתידים למצוא סודות החכמה. ולהבין בהם קצין וחשבונות. ובזמן ההוא יתגלה הקץ לכל. זש"כ ב) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה וגו'. מהו אז. בזמן שתקום כנסת ישראל מן העפר. ויקים לה הקב"ה. אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד:

ג) **פתח רבי שמעון** ואמר וזכרתי את בריתי יעקוב. מלא בוא"ו מפני מה. אלא בשני אופנים הוא סוד של חכמה. אחד. שהוא"ו היא סוד מדרגה של חכמה. מקום שיעקב שורה בו. אבל מקרא זה על גלות ישראל נאמר [כ] שכאשר הם בתוך הגלות. זמן ההוא שיופקדו. יופקדו בסוד של וא"ו. והוא באלף הששי. ופקידה בסוד של וי"ו. שהוא ששה רגעים וחצי

מראה מקומות א) ויקרא קית. ב) צפניה ג' ג) ויקרא קיט.

חמה עונות חרב למען תדעון שדון. שדין כתיב. גורו לכם מפני חרב. מאן חרב. דא חרב נוקמת נקם ברית [יח] דהא האי חרב קאים לאסתכלא מאן דמשקר בברית. דכל מאן דמשקר בברית נוקמא דנקמין מניה ההיא חרב איהי. הה"ד כי חמה עונות חרב. מאי טעמא. בגין דמאן דמשקר בברית פריש תיאובתא. ולא נטיל מאן דנטיל. ולא יהיב לאתריה. דהא לא אתער לגבי אתריה. וכל מאן דנטיר ליה להאי ברית איהו גרים לאתערא לההוא ברית לאתריה. ואתברכאן עלאין ותתאין. מאן אתער ההוא ברית לאתריה. כד אשתכחו זכאין בעלמא:

א) **וזכרתי** את בריתי יעקוב וגו'. רבי יהודה ורבי יוסי הוו אזלי באורחא ואשתדלו באורייתא. אדהכי אתפרש ר' יוסי ועאל גו מערתא חדא. אשכח ספרא חד דהוה נעיץ גו נוקבא דטנרא בסייפי מערתא. נפיק ביה. כיון דפתח ליה חמא שבעין ותרין גליפין דאתוון דאתמסרו לאדם הראשון. ובהו הוה ידע כל חכמתא דעלאין קדישין. וכל אינון דבתר ריחיא. דמתגלגלן בתר פרוכתא גו סהירין עלאין. וכל אינון מלין דזמינין למיתי לעלמא. עד יומא דיקום ענגא דבסטר מערב ויחשיך עלמא [יט] קרא לרבי יהודה ושרו למלעי בההוא ספרא. לא ספיקו למלעי תרי או תלתא סטרין דאינון אתוון. עד דהוו מסתכלין בההיא חכמה עלאה. כיון דמטו למלעי בסתירו דספרא ומשתעו דא עם דא. נפק שביבא דאשא ועלעולא דרוחא ובטש בידיהון ואתאביד מנייהו. בכה ר' יוסי ואמר דילמא ח"ו חובה אית גבן. או דלאו אנן זכאין למנדע ליה. כד אתו לגבי דרבי שמעון אשתעו ליה עובדא דא. אמר לון דילמא בקץ משיחא דאינון אתוון הויתון משתדלי. אמרו ליה דא לא ידעינן דהא כלא אתנשי מינן. אמר לון רבי שמעון לית רעותא דקב"ה בדא. דיתגלי כל כך לעלמא. וכד יהא קריב ליומי משיחא אפילו רביי דעלמא זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא. ולמנדע ביה קצין וחושבנין. ובההוא זמנא אתגליא לכלא. הה"ד ב) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה וגו'. מהו אז. בזמנא דתיקום כנסת ישראל מעפרא. ויוקים לה קב"ה. כדין אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד:

ג) **פתח רבי שמעון** ואמר וזכרתי את בריתי יעקוב. מלא בוא"ו אמאי. אלא בתרין סטרין איהו רזא דחכמתא. חדא. דאיהו רזא דרגא דחכמתא. אתר דשרי ביה יעקב. אבל האי קרא על גלותא דישראל אתמר [כ] דכד אינון גו גלותא. ההוא זמנא דיתפקדון ברזא דוא"ו. ואיהו באלף שתיתאה. ופקידה ברזא דוי"ו. שית רגעי ופלג

זיו הזהר

[יח] זו מדת המלכות שפגם הברית נוגע לה ביותר כמבואר: [יט] זו השכינה הקדושה שהיא בצד מערב. ככתוב כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה': [כ] בפרשת וירא פירשתי זה המאמר של סוד קץ הפלאות באריכות מעט. תדרשנו משם. וכאן אוסיף נופך כי לפי הנראה במלחמה הנוראה אשר בימינו שהתחילה בשנת תרע"ד שרעדה הארץ ממלחמת כל מלכי אירופא וגם אמעריקא אלו עם אלו. וכבר חלפו שש שנים ונעשה שלום בדמי, אבל שלום כראוי אין. דם ישראל כנחל שוטף בארצות רוסיא אוקריינא פולין גליציא אונגריא ורומניא שנעשו שם הפקר להשמיד להרג ולאבד גם נשים וטף באכזריות גדולה אשר תסמר השערות של כל שומע. נתקימה בנו כל התוכחה גם עם התוספת של כל חלי וכל מכה אשר לא כתובה. ולא היתה מעולם עת צרה ליעקב כמו בשנים האלו. ובתוך זה נולד איזו התעוררת בין מושלי הארץ לתת לישראל מקום מקלט בארץ ישראל. מכל זה נראה קרוב לשכל שנבואת רשב"י מוסב על השנים האלו. והלואי נזכה שיתקיימו בנו גם סוף הפסוק. וממנה יושע:

ופלג עידן. ובזמנא דשתין שנין לעבורא דדשא באלף שתיתאה יקים אלה שמיא פקידו לברתיה דיעקב. ומההוא זמנא עד דיהא לה זכירה שית שנין ופלגא. ומההוא זמנא שית שנין אחרנין [ופלגא]. ואינון שבעין ותלת. בשיתין ושית יתגלי מלכא משיחא בארעא דגליל. וחד ככבא דבסטר מזרח יבלע שבע ככביא מסטר צפון. ושלהובא דאשא אוכמא תהא תליא ברקיעא שיתין יומין. וקרבין יתערון בעלמא לסטר צפון. ותרין מלכין יפלון באינון קרבין [כא] ויזדווגון כלהון עממיא על ברתיה דיעקב לאדחיא לה מעלמא. ועל ההוא זמנא כתיב א) ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע. וכדין יסתיימין נפשין מגופא ובעיין לאתחדשא. וסימנך ב) כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו' כל נפש ששים ושש. וכתיב כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. בשבעין ותלת כל מלכי עלמא יתכנשון לגו קרתא רבתא דרומי [כב] וקב"ה יתער עלייהו אשא וברדא ואבני אלגביש ויתאבדון מעלמא. בר אינון מלכין דלא ימטון לתמן. ויהדרון לאגחא קרבין אחרנין. ובההוא זמנא מלכא משיחא יתער בכל עלמא. ויתכנשון עמיה כמה עמין וכמה חיילין מכל סייפי עלמא. וכל בני ישראל יתכנשון בכל אינון אתרי. עד דאשתלימו אינון שנין למאה. כדין ו' יתחבר בה' [כג] וכדין ג) והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' וגו'. ובני ישמעאל זמינין בההוא זמנא לאתערא עם כל עמין דעלמא למיתי על ירושלים [כד] דכתיב ד) ואספתי את כל הגוים אל ירושלים למלחמה וגו'. וכתיב ה) יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו. וכתיב יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו. לבתר ו' זעירא יתער לאתחברא ולחדשא נשמתין דהוו עתיקין. בגין לחדתא עלמא. כמה דכתיב ו) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. יהי כבוד ה' לעולם. לאתחברא כדקא יאות. ישמח ה' במעשיו. לנחתא לון לעלמא. למהוי כלהון בריין חדתין. ולחברא עלמין כלהו כחד. זכאין אינון כל אינון דישתארון בעלמא בסייפי אלף שתיתאה למיעל בשבתא [כה] דהא כדין איהו יומא חד לקב"ה בלחודוי לאזדווגא כדקא יאות. ולמלקט נשמתין חדתין למהוי בעלמא עם אינון דאשתארו בקדמיתא. דכתיב ז) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלים:

ח) רבי אלעזר אמר וזכרתי את בריתי יעקוב וגו'. תא חזי צלותא דאבהן קיימו עלמא. וכל בני עלמא עלייהו קיימין וסמכין. לעלם ולעלמי עלמין לא אתנשי זכותא דאבהן. בגין דזכותא דאבהן איהי קיומא דעילא ותתא. וקיומא דיעקב איהו קיומא שלים יתיר מכלהו. ובג"כ בשעתא דעאקו לבנוי דיעקב. קב"ה אחמי קמיה דיוקנא דיעקב וחייס על עלמא. כד"א וזכרתי את בריתי יעקוב. יעקוב בוא"ו. אמאי בוא"ו. בגין דאיהי דיוקנא

וחצי מועד. ובזמן של ששים שנה לבריח הדלת באלף הששי יקים אלהי השמים פקידה לבת יעקב. ומן הזמן ההוא עד שיהיה לה זכירה שש שנים וחצי. ומן הזמן ההוא שש שנים אחרות [וחצי]. והן שבעים ושלש. בששים ושש יתגלה מלך המשיח בארץ הגליל. וכוכב אחד שבצד מזרח יבלע שבעה כוכבים מצד צפון. ושלהבת אש שחורה תהיה תולה ברקיע ששים יום. ומלחמות יתעוררו בעולם לצד צפון. ושני מלכים יפלו באותן המלחמות [כא] ויתחברו כל העמים על בת יעקב לדחותה מן העולם. ועל זמן ההוא כתוב א) ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע. ואז תכלנה הנפשות מן הגוף ויוצרכו להתחדש. וסימנך ב) כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו' כל נפש ששים ושש. וכתוב כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים. בשבעים ושלש כל מלכי העולם יתאספו לתוך עיר הגדולה רומא [כב] וקב"ה יתעורר עליהם אש וברד ואבני אלגביש ויאבדו מן העולם. מלבד אותן המלכים שלא יגיעו שמה. והם יחזרו להתגר מלחמות אחרות. ובזמן ההוא מלך המשיח יעורר בכל העולם. ויתחברו עמו כמה עמים וכמה חילות מכל קצוי ארץ. וכל בני ישראל יתאספו בכל אותן המקומות. עד שישתלמו אותן השנים למאה. אז ו' יתחבר בה' [כג] ואז ג) והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' וגו'. ובני ישמעאל עתידים בזמן ההוא להתעורר עם כל אומות העולם לבוא על ירושלים [כד] שכתוב ד) ואספתי את כל הגוים אל ירושלים למלחמה וגו'. וכתוב ה) יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו. וכתוב יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו. אח"כ תתעורר ו' הקטנה להזדוג ולחדש נשמות הישנות. בשביל לחדש העולם. כמו שכתוב ו) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. יהי כבוד ה' לעולם. להזדוג כראוי. ישמח ה' במעשיו. להוריד אותן לעולם. להיות כלן בריות חדשות. ולחבר כל העולמות כאחד. זכאים הם כל אותן שישארו בעולם בסוף אלף הששי ליכנס בשבת [כה] שהרי אז הוא יום אחד להקב"ה בלבדו להזדוג כראוי. וללקוט נשמות חדשות להיותן בעולם עם אותן שנשארו מתחלה. שכתוב ז) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלים:

ח) ר' אלעזר אמר וזכרתי את בריתי יעקוב וגו'. בוא וראה תפלת האבות היא קיום העולם. וכל בני העולם עליהן קימים ונסמכים. לעולם ולעולמי עולמים אל תשכח זכות האבות. לפי שזכות האבות היא הקיום שלמעלה ושלמטה. והקיום של יעקב הוא קיום שלם יותר מכלם. ולפיכך בשעת צרה לבני יעקב. הקב"ה מראה לפניו צורתו של יעקב ומרחם על העולם. כמש"כ וזכרתי את בריתי יעקוב. יעקוב בוא"ו. למה בוא"ו. לפי שהיא צורתו

מראה מקומות א) ירמי' ל' ב) בראשית מ"ו ג) ישעי' ס"ו ד) זכרי' י"ד ה) תלים ב' ו) שם ק"ד ז) ישעי' ד' ח) ויקרא קסח.

זיו הזהר

[כא] אפשר שהם מלך רוסיא ומלך אשכנז שנפלו במלחמה זו: [כב] נראה ממלחמה זו שזאת היא העיר קאנסטאנטינאפל. אניות רוח המעופפות השליכו שם עליהם כדורי אש גדולים כאבני אלגביש עם כדורים קטנים לרוב כברד: [כג] נראה מזה שבשנת שת אז תהיה גמר הגאולה בשלמות. והיחוד הקדוש של קב"ה ושכינתיה יתעורר בתקפו: הקצור מכל זה נראה שבשנת תר"ס באלף הששי תהיה בשמים פקודה הראשונה להגאולה. בשנת תרע"ג תהיה בשמים זכירה להגאולה שיתחילו חבלי משיח, ובאמת אחר שנת תרע"ג התחילה המלחמה הנוראה וחיל כיולדה אחז לכל ישראל. והנהר הרביעי הוא פרת. שבשנת תר"פ התחיל להתנוצץ באילת השחר מעט נחמה שינתן רשות לישראל לחזור להתישב בארץ ישראל. וכנראה מכאן שיומשך הדבר עד שנת שת. אז תאמר ציון שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין: [כד] אפשר שאז ירצו ישראל לבנות ביהמ"ק ובשביל זה תתלקח מלחמה גדולה: [כה] היינו באלף השביעי יום שכלו שבת:

צורתו של יעקב ממש. א) א"ר שמעון בשביל זכות האבות נזדמנה תמיד גאולה לישראל. שכתוב וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. האבות מובן. אבל מהו והארץ אזכור. אלא להכליל עמהם דוד המלך. שהוא מרכבה עם האבות. והם מעוררים תמיד גאולה לישראל:

ב) ר' יצחק אמר וזכרתי את בריתי יעקוב וגו'. מקרא זה נתבאר. בוא וראה בזמן שישראל בגלות. כביכול הקב"ה עמהם בגלות. שהרי השכינה אינה זזה מהם לעולם. ובוא וראה בזמן שישראל נמצאו בגלות בבל שרתה השכינה ביניהם וחזרה עמהם מן הגלות. ובזכות אותן הצדיקים שנשארו בארץ שרתה בארץ. ולא זזה מהם לעולם. א"ר יהודה שחזרה השכינה להזדוג עם המלך הקדוש. והכל חזר בשמחת המלך [כו] לפיכך נקראים אנשי כנסת הגדולה. כנסת הגדולה בודאי [כז] למדנו בכל זמן שישראל בגלות. אם הם זכאים. מקדים הקב"ה לרחם עליהם ולהוציאם מן הגלות. ואם הם אינם זכאים מעכב אותם בגלות עד הזמן ההוא שנגזר. וכאשר מגיע הזמן ועוד אינם ראוים. מסתכל הקב"ה בכבוד שמו ואינו שוכח אותם בגלות. זש"כ וזכרתי את בריתי יעקוב וגו'. אלו האבות שכלם הם סוד השם הקדוש [כח] רבי חייא אמר מפני מה נזכר כאן יעקב לראשונה. אלא לפי שיעקב הוא כלל האבות והוא נקרא עץ הקדוש. לפיכך ך של השם הקדוש בו נאחזת. ונקרא כאן יעקוב בוא"ו —:

ג) **ואף** גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים וגו'. א"ר יוסי ואף. כמש"כ אף אני. גם. לרבות השכינה שנקראת זא"ת. שאינה עוזבת לישראל לעולם. בהיותם בארץ אויביהם. בהיותם כלם ביחד [כט] לא מאסתים ולא געלתים לכלתם. שלא להתחבר עמהם. להפר בריתי אתם. שאם לא אגאל אותם הרי בריתי נפרד [ל] זש"כ להפר בריתי אתם. א"ר חייא אני שמעתי דבר חדש שאמר ר' אלעזר. לא מאסתים ולא געלתים לכלתם. לא הכיתים ולא הרגתים לכלותם צריך לומר. אלא לא מאסתים ולא געלתים. מי ששונא לאחר נמאס הוא לנגדו. ומגונה הוא כתועבה לפניו. אבל כאן לא מאסתים ולא געלתים. מה הטעם. לפי שאהובת נפשי ביניהם [לא] ובעבורה כלם חביבים אצלי. זש"כ לכלתם. לכלת"ם כתוב חסר וא"ו. בעבורה לא מאסתים ולא געלתים. לפי שהיא אהובת נפשי. אהבה שלי אצלה. משל לאדם שאוהב אשה. והיה מדורה בשוק של מעבדי עורות. לולא שהיא שם לא נכנס בו לעולם. כיון שהיא שם דומה בעיניו כשוק הרוכלים. שכל ריח טוב שבעולם נמצא שם. אף כאן ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם. שהוא כשוק של בורסקי לא מאסתים ולא געלתים. ולמה. לכלת"ם. בעבור כלתם שאני אוהב אותה. שהיא אהובת נפשי השוכנת שם. ודומה עלי ככל ריח טוב שבעולם. בעבור כלה ההיא אשר ביניהם. א"ר יוסי אילו לא באתי כאן אלא לשמוע דבר זה די לי:

עוד

דיוקנא דיעקב ממש. א) א"ר שמעון. בגיניהון דאבהתא אזדמן פורקנא תדיר לישראל. דכתיב וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. אבהתא תינח. מהו והארץ אזכור. אלא לאכללא עמהון דוד מלכא. דאיהו רתיכא באבהתא. ואינון מתערין פורקנא תדיר לישראל:

ב) ר' יצחק אמר וזכרתי את בריתי יעקוב וגו'. האי קרא אוקמוה. תא חזי בשעתא דישראל בגלותא. כביכול קב"ה עמהון בגלותא. דהא שכינתא לא אתעדי מנייהו לעלמין. ותא חזי בזמנא דישראל אשתכחו בגלותא דבבל שכינתא בינייהו שריא ותאבת עמהון מן גלותא. ובזכות אינון צדיקיא דאשתארו בארעא שארת בארעא. ולא אעדיאת מנייהו לעלמין. א"ר יהודה דאתהדרת מטרוניתא במלכא. ואתהדר כלא בהלולא דמלכא [כו] בגין כך אקרון אנשי כנסת הגדולה. כנסת הגדולה ודאי [כז] תאנא בכל זמנא דישראל בגלותא. אי אינון זכאין. קב"ה אקדים לרחמא עלייהו ולאפקא לון מן גלותא. ואי אינון לא זכאין מעכב לון בגלותא עד ההוא זמנא דאתגזר. וכד מטא זמנא ואינון לא אתחזיין. קב"ה אשגח ליקרא דשמיה ולא אנשי לון בגלותא. הה"ד וזכרתי את בריתי יעקוב וגו'. אלין אבהן דכלהו רזא דשמא קדישא [כח] רבי חייא אמר מאי טעמא יעקב קדמאה הכא. אלא בגין דיעקב כללא דאבהן והוא אילנא קדישא. בג"כ ך דשמא קדישא ביה אחידת. והכא קרינן יעקוב בוא"ו —:

ג) **ואף** גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים וגו'. א"ר יוסי ואף. כד"א אף אני. גם. לרבות כנסת ישראל דאקרי זא"ת. דלא שבקת לון לעלמין. בהיותם בארץ אויביהם. בהיותם כלא כחדא [כט] לא מאסתים ולא געלתים לכלתם. דלא אתחבר בהו. להפר בריתי אתם. דאי לא אפרוק להו הא בריתי פליג [ל] הה"ד להפר בריתי אתם. א"ר חייא אנא שמענא מלה חדתא דאמר ר' אלעזר. לא מאסתים ולא געלתים לכלתם. לא הכיתים ולא הרגתים לכלותם מבעי ליה. אלא לא מאסתים ולא געלתים. מאן דסאנא לאחרא מאיס הוא לקבליה. וגעלא הוא כגיעולא קמיה. אבל הכא לא מאסתים ולא געלתים. מאי טעמא. בגין דחביבותא דנפשאי בינייהו [לא] ובגינה כלהו חביבין גבאי. הה"ד לכלתם. לכלת"ם כתיב חסר וא"ו. בגינה לא מאסתים ולא געלתים. בגין דאיהי רחימתא דנפשאי. רחימותא דילי גבהא. לבר נש דרחים אתתא. והות דיירא בשוקא דבורסקי. אי לא הוות היא תמן לא עייל ביה לעלמין. כיון דהיא תמן דמי בעינוי כשוקא דרוכלי. דכל ריחין טבין דעלמא אשתכחו תמן. אוף הכא ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם. דאיהו שוקא דבורסקי לא מאסתים ולא געלתים. ואמאי. לכלת"ם. בגין כלתם דאנא רחימנא לה. דאיהי רחימתא דנפשאי דשריא תמן. ודמי עלי ככל ריחין טבאן דעלמא. בגין ההיא כלה דבגווייהו. א"ר יוסי אילו לא אתינא הכא אלא למשמע מלה דא דיי:

סו

מראה מקומות א) כבלא נג. ב) אחרי סו. ג) דף קטו:

זיו הזהר

[כו] פי' שכל הכחות של כנסת ישראל וכל הקדושות חזרו לישראל אחר גלות בבל בעבור שמחת הלולא דמלכא קדישא שחזרה השכינה שנקראת כלה למקומה. מלבד ה' דברים שחסרו בבית שני כידוע: [כז] כונתו לומר כנסת ה גדולה. שהשכינה נעשית גדולה בחזרתה מבבל לארץ ישראל. אבל בגלות היא ה קטנה: [כח] י"ל שזה השם כונתו על השם ע"ב. ישר הפוך וישר היינו אברהם יצחק ויעקב: [כט] פי' כאשר יש בהם אחדות: [ל] היינו היפוך ההזדונות: [לא] זו התורה והשכינה הקדושה:

א) תו א"ר אלעזר ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים וגו'. זכאין אינון ישראל על כל עמין עכו"ם. אע"ג דארגיזו קמי מאריהון. קב"ה לא בעי לשבקא לון. דבכל אתר דגלו ביני עממיא. קב"ה עמהון בגלותא. הה"ד ואף גם זא"ת בהיותם בארץ אויביהם וגו' [לב] ר' אבא אמר ואף גם זאת בהיותם. תא חזי כמה חביבותא דקב"ה לגביהון דישראל. דאע"ג דגרמין למגלי ביני עממיא. שכינתא לא אתעדי מנהון לעלמין. דלא תימא דאינון בלחודייהו בגלותא משתכחין. אלא ואף גם זא"ת עמהון משתכחא. הה"ד ואף גם זא"ת בהיותם בארץ אויביהם וגו'. למלכא דארגיז על בריה. וגזר עליה עונשא לאתרחקא מניה ולמיזל לארעא רחיקא. שמעה מטרוניתא ואמרה. הואיל וברי אזיל לארעא רחיקא. ושדי ליה מלכא מהיכליה. אנא לא אשבוק ליה. או תרווינא כחדא ניתוב להיכלא דמלכא. או תרווינא כחדא ניתוב בארעא אחרא. לזמנין פקיד מלכא על מטרוניתא ולא אשכחה. דהוות אזלא עם ברהא. אמר הואיל ומטרוניתא תמן תרווייהו יתיבון. ובזמנא דפקיד קב"ה לבנוי. למטרוניתא פקיד לה בקדמיתא. ובגינה פקיד לבנוי. הה"ד וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל וגו'. מאן גרים דאנא שמענא עקתהון. כביכול מטרוניתא דדכרנא לה [לג] הה"ד ואזכר את בריתי. וכתיב וישמע אלהים את נאקתם ויזכר אלהים את בריתו. וכד קב"ה יהדר לישראל מן גלותא מאי כתיב. ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך. דא מטרוניתא. ועוד כתיב ב) רצית ה' ארצ"ך שבת שבות יעקב [לד] ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

א) עוד א"ר אלעזר ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים וגו'. זכאים הם ישראל על כל אומות עכו"ם. שאע"פ שהרגיזו לפני רבונם. אין הקב"ה רוצה לעזוב אותם. שבכל מקום שגלו בין האומות. הקב"ה עמהם בגלות. זש"כ ואף גם זא"ת בהיותם בארץ אויביהם וגו' [לב] ר' אבא אמר ואף גם זאת בהיותם. בוא וראה כמה אהבתו של הקב"ה אצל ישראל. שאע"פ שגרמו להגלות בין האומות. השכינה לא סרה מהם לעולם. שלא תאמר שהם לבדם בגלות נמצאים. אלא ואף גם זא"ת עמהם נמצאת. זש"כ ואף גם זא"ת בהיותם בארץ אויביהם וגו'. משל למלך שכעס על בנו. וגזר עליו עונש שירוחק ממנו ללכת לארץ רחוקה. שמעה המלכה ואמרה. כיון שבני הולך לארץ רחוקה. שהשליכו המלך מהיכלו. אני לא אעזוב אותו. או שנינו יחד נשוב להיכל המלך. או שנינו יחד נשב בארץ אחרת. אחר זמן פקד המלך את המלכה ולא מצאה. שהיתה מהלכת עם בנה. אמר כיון שהמלכה שם שניהם ישובו. ובזמן שפוקד הקב"ה את בניו. פוקד הוא תחלה להשכינה. ובעבורה הוא פוקד לבניו. זש"כ וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל וגו'. מי גרם שאני שמעתי נאקתם. כביכול השכינה שזכרתי אותה [לג] זש"כ ואזכר את בריתי. וכתוב וישמע אלהים את נאקתם ויזכר אלהים את בריתו. וכאשר הקב"ה ישיב לישראל מן הגלות מה כתוב. ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך. זו השכינה. ועוד כתוב ב) רצית ה' ארצ"ך שבת שבות יעקב [לד] ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

מראה מקומות א) דף רלו: ב) תלים פ"ה

זיו הזהר

[לב] זא"ת מרמז על השכינה הקדושה: [לג] מדת המלכות וכן השכינה הקדושה נקראת ברית: [לד] כונתו שהשכינה הקדושה תשוב מן הגלות. כמו שדרשו והשיב לא נאמר אלא ושב. לפי זה יפורש את שבותך כמו עם שבותך. וכן גם יפורש הפסוק רצית ה' ארצ"ך זו השכינה הקדושה שנקראת ארץ. ובעבורה שבת שבות יעקב. במהרה בימינו אמן:

השלמת הזהר

מה שלא נעתק ללשון קודש

ג) עניני מיתה

ב) עניני תפלת שבת

א) עניני תפלת חול

לחלק ויקרא

(ויקהל ר:) אמר רבי חייא כתיב כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'. מהו יביאה. אלא מהכא אוליפנא רזא לצלותא דבר נש דדחיל למאריה ומכוון ליביה ורעותיה בצלותא אתקין תקונא דלעילא. כמה דאוקימנא בקדמיתא בשירין (קמ"ז א) ותושבחן דקאמרין מלאכין עלאין לעילא ובההוא סדורא דתושבחן דקא אמרי ישראל לתתא איהי קשיטת גרמהא ואתתקנת בתקונהא כאתתא דאתקשטת לבעלה. ובסדורא דצלותא בההוא תקונא דצלותא דמיושב אתקינו עולמתהא וכל אינון דילה ומתקשטן כל אינון בהדה. לבתר דאתתקן כלא ואתסדרו כד מטו לאמת ויציב כדין כלא מתתקנא איהי ועולמתהא עד דמטו לגאל ישראל. כדין אצטריך למיקם כלא על קיומייהו. בגין דכד בר נש מטי לאמת ויציב וכלא אתתקן עולמתהא נטלי לה ואיהי נטילת גרמה לגבי מלכא עלאה. כיון דמטו לגאל ישראל כדין מלכא קדישא עלאה נטיל בדרגוי ונפיק לקבלא לה. ואנן מקמי מלכא עלאה בעינן לקיימא על קיומנא באימתא ברעדה דהא כדין אושיט ימיניה לגבה ולבתר שמאליה דשוי לה תחות רישה ולבתר אתחבקו תרווייהו כחדא בנשיקו. ואלין אינון תלת קדמייתא. ובעי בר נש לשוואה ליביה ורעותיה ולכוונא בכל הני תקונין וסדורין דצלותא פומיה וליביה ורעותיה כחדא. השתא דמלכא עלאה ומטרוניתא אינון בחבורא בחדוה באינון נשיקין מאן דאצטריך למשאל שאלתין ישאל. דהא כדין שעתא דרעותא איהו כיון דשאיל בר נש שאלתוי מקמי מלכא ומטרוניתא כדין יתקין גרמיה ברעותיה וליביה לתלתא אחרנין לאתערא חדוה דטמירו דהא מאלין תלת אתברכא בדבקותא אחרא ויתקין בר נש גרמיה למיפק מקמייהו ולאנחא לון בחדוה גניזא דאלין תלת. ועם כל דא דיהא רעותיה דיתברכון תתאי מאינון ברכאן דחדוה טמירא. וכדין אצטריך למנפל על אנפוי ולממסר נפשיה בשעתא דאיהי נקטא נפשין ורוחין כדין איהי שעתא לממסר נפשיה בגו אינון נפשין [א]דאיהי נקטא דהא כדין צרורא דחיי איהו כדקא יאות. מלה דא שמענא ברזין דבוצינא קדישא ולא אתייהיב לי רשו לגלאה בר לכו חסידי עליונין. דאי בההיא שעתא דאיהי נקטא נפשין ורוחין ברעו דדבקותא חדא איהו ישוי ליביה ורעותיה לדא ויהיב נפשיה בדבקותא בההוא רעותא לאכללא לה בההוא דבקותא. אי אתקבלת בההיא שעתא בההוא רעותא דאינון נפשין רוחין ונשמתין דאיהי נקטא האי איהו בר נש דאצריר בצרורא דחיי בהאי עלמא ובעלמא דאתי. ותו דבעיא לאתכללא מכל סטרין מלכא ומטרוניתא מלעילא (קפ"ט א) ומתתא ולאתעטרא בנשמתין בכל סטרין. אתעטרת בנשמתין מלעילא ואתעטרת בנשמתין מתתא. ואי בר נש יכוין ליביה ורעותיה לכל דא וימסר נפשיה מתתא בדבקותא ברעותא כמה דאתמר כדין קודשא בריך הוא קארי ליה שלום לתתא. כגוונא דההוא שלום דלעילא ההוא דבריך לה למטרוניתא ואכליל לה ואעטר לה בכל עטרין. אוף הכי האי בר נש קודשא בריך הוא קרי ליה שלום לתתא כמה דאת אמר (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום. וכל יומוי הכי קראן ליה לעילא שלום בגין דאכליל ואעטר למטרוניתא לתתא. כגוונא דההוא שלום לעילא. וכד אסתלק ההוא בר נש מהאי עלמא נשמתיה סלקא ובקעא בכל אינון רקיעין ולית מאן דימחי בידה. וקודשא בריך הוא קרי לה ואמר (ישעיה נ"ז) יבא שלום ושכינתא אמרה ינוחו על משכבותם וגו'. ויפתחון לה תליסר טורי דאפרסמונא דכיא. ולא יהא מאן דימחי בידה. וע"ד זכאה איהו מאן דישוי ליביה ורעותיה לדא. ועל דא כתיב כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'. לגבי מלכא עלאה כמה דאתמר:

(ויקהל רא.) פתח רבי יוסי ואמר כתיב (ישעי' מ"ט) ויאמר לי עבדי אתה וגו'. הכא בצלותא דבעי בר נש לצלאה קמיה דקודשא בריך הוא דאיהי פולחנא חדא רבא ויקירא מאינון פולחנין דמאריה. תא חזי אית פולחנא דקודשא בריך הוא דקיימא בעובדא דאיהו פולחנא דקיימא בעובדא דגופא ואיהו פולחנא. ואית פולחנא דקודשא בריך הוא דאיהו פולחנא פנימאה יתיר דאיהו עקרא דכלא (קיימא בההוא פולחנא פנימאה דאיהו עקרא דכלא). בגופא אית (בראשית ט"ו א) [ב]תריסר שייפין דקיימין בעובדא דגופא כמה דאוקימנא. ואינון שייפין דגופא ופולחנא דקודשא בריך הוא דעובדא קיימא בהו. בגין דפולחנא דקודשא בריך הוא בתרין סטרין בשייפין דגופא לבר. ואית תריסר שייפין אחרנין פנימאין לגו מן גופא ואינון תקונין פנימאין לגו מן גופא לאתתקנא בהו תקונא דרוחא דאיהו פולחנא יקירא פנימאה דקודשא בריך הוא כמה דאוקימנא גו רזין פנימאין דקאמר רבי שמעון ואינון רזא דחכמתא עלאה ואתידיעו ביני חברייא זכאה חולקהון. צלותא דבר נש איהו פולחנא דרוחא ואיהי קיימא ברזין עלאין ובני נשא לא ידעין דהא צלותא דבר נש בקעא אוירין בקעא רקיעין פתחא פתחין וסלקא לעילא. בשעתא דנהיר נהורא ואתפרש נהורא מן חשוכא כדין כרוזא אזלא בכלהו רקיעין אתתקנו מארי דפתחין מאריהון דהיכלין כל חד וחד על משמריה. בגין דאינון דשלטניהון ביממא לאו אינון דשלטניהון בליליא. וכד עאל ליליא אתעברו שולטנין דיממא ואתמנון שולטנין אחרנין דשליטין בליליא ואתחלפן אלין באלין. ורזא דא (בראשית א) את המאור הגדול לממשלת היום וגו'. וממשלת היום וממשלת הלילה שולטנין אינון די ממנן ביממא ושולטנין אינון די ממנן בליליא. ואלין אקרון ממשלת היום. ואלין אקרון ממשלת הלילה. כד עאל ליליא כרוזא נפקא אתתקנו שולטנין דליליא כל חד וחד לאתריה. וכד נהיר יממא כרוזא נפקא אתתקנו שולטנין דיממא כל חד וחד לאתריה. (כדין מתעברין שלטנין דליליא ואתפקדון שלטנין דיממא) וכד כרוזא אכריז כדין כלהו כל חד וחד אתפקד על ההוא אתר דאתחזי ליה. כדין שכינתא קדמא ונחתא וישראל עאלין לבי כנישתא לשבחא למאריהון פתחין בשירין ותושבחן דבעי ליה לבר נש (ויקרא ק"כ ב) כיון דאתקין גרמיה בפולחנא דעובדא בתקוני דמלוה וקדושה ליחדא ליביה בתקונא דפולחנא פנימאה דמאריה ולשואה ליביה ורעותיה בההוא פולחנא דאינון מלין (ד"א דקאמר) דהא מלה סלקא. ואינון ממנן דקיימין באוירא אתמנון לד' סטרי עלמא. לסטר מזרח אתמנא ממנא חד דקיימא באוירא לההוא סטרא גזורדי"א שמיה ועמיה [ג]סרכין ממנן אחרנין דאינון מחכאן לההיא מלה דצלותא וסלקא באוירא בההוא סטרא ונטיל לה ההוא ממנא. אי היא מלה כדקא יאות הוא וכל אינון סרכין נשקין לההיא מלה וסלקין עמה עד ההוא אוירא דרקיעא לעילא דתמן ממנן סרכין אחרנין. בשעתא דנשקי לההוא מלה פתחי ואמרי זכאין אתון ישראל דידעיתו לאעטרא למאריכון בעטרין קדישין. זכאה איהו פומא דמלה דעטרא דא נפקא מניה. כדין פרחין אתוון דקיימין באוירא דבשמא קדישא דתריסר אתוון דההוא שמא שליט באוירא והאי איהו (בראשית ט"ו א) שמא דהוה טאס ביה אליה"ו עד דאסתלק לשמיא והיינו דקאמר עובדיה לאליהו (מלכים א י"ח) ורוח ה' ישאך.

בגין

דרך אמת א שהיא לוקחת נשמות מלמעלה: ב י"ב אברים: ג שרים עליונים:

בגין דבשמא דא הוה אליהו טאס ביה באוירא והאי איהו שמא דשליט באוירא. ואינון אתוון פרחין וסלקין בההיא מלה וההוא ממנא דמפתחן דאוירא בידיה וכל אינון ממנן אחרנין כלהו סלקין ביה עד רקיעא ואתמסר בידא דממנא אחרא לסלקא לעילא: לסטר דרום אית ממנא אחרא דשלטא באוירא להאי סטר וכמה ממנן אחרנין וסרכין עמיה. פסגנ״ה שמיה וביה מתאחדן (נ״א וליה אתמסראן) מפתחן דאוירא לההוא סטר. וכל אינון מארי דעקו דצלאן צלותא למאריהון מגו עקתא מגו תבירו דלבא אי ההיא מלה כדקא יאות סלקא לאוירא בההוא סטרא ונטיל לה האי ממנא ונשיק לה (ס״א בגין דסלקא בההוא סטרא) כד נשיק לה פתח ואמר קב״ה יחוס לקבלך ובגינך יתמלי רחמין. סלקין עמה כל אינון ממנן קדישין וכל אינון סרכין דההוא סטרא. ופרחין אתוון דשמא קדישא דאינון ד׳ אתוון דמתעטרין ושלטין בההוא סטרא דאוירא וסלקין בההוא סטרא דאוירא עד רקיעא עד ההוא ממנא דרקיעא דשליט בההוא סטרא: לסטר צפון אית ממנא אחרא ועמיה כמה סרכין ממנן דשלטין באוירא. וההוא ממנא פתחי״ה שמיה והאי אתמנא באוירא לההוא סטרא וכל אינון דמצלאן צלותין על בעלי דבבו דעקין לון. וכד מלה דההיא צלותא סלקא לאוירא בההוא סטרא אי זכאה היא נטיל לה האי ממנא ונשיק לה. כדין אתער רוחא חדא דנפקא מגו תהומא בסטרא דצפון וההוא רוחא קארי בכל אינון אוירין ונטלי כלהו ההיא מלה וסלקין לה עד רקיעא ונשקין לה. פתחי ואמרי [א]מרך ירמי שנאך לקמך ואזלא וסלקא ובקעא רקיעין (ס״א אוירין) עד דסלקין עמה לגבי רקיעא קדמאה:

כד סלקא צלותא מטאת לגבי חד ממנא דאתמנא לסטר מערב ותמן קיימין תשעה פתחין ובהו קיימין כמה סרכין וכמה ממנן ועלייהו ממנא חד די שמיה זבוליא״ל ודא איהו דבעי לשמשא בהאי רקיעא ביממא ולא אתיהיב ליה רשו עד דסליק נהורא דסיהרא וכדין אפיק כל אינון חילין וכל אינון ממנן. וכד נהיר יממא עאלין כלהו בפתחא חדא דאינון ט׳ פתחין דאיהו פתחא עלאה על כלהו. וכד צלותא סלקא עאלת בההוא פתחא וכלהו סרכין וכלהו ממנן נפקין מההוא פתחא. ועליהון זבוליא״ל ההוא רב ממנא ונפקי כלהו ונשקי לה ומטאן עמה עד רקיעא תניינא. (ס״א ברקיעא תניינא סלקא צלותא עד ההוא רקיעא ואתפתחו) וכד סלקא צלותא עד ההוא רקיעא אתפתחו תריסר תרעין דההוא רקיעא. ובההוא תרעא דתריסר קאים ממנא חד דשמיה ענא״ל והאי ממנא על כמה חיילין על כמה משריין וכד צלותא סלקא קאים האי ממנא וכריז על כל אינון פתחין ואמר (ישעיה כ״ו) פתחו שערים וגו׳. וכלהו תרעין פתיחין. ואעלת צלותא בכל אינון פתחין כדין אתער חד ממנא סבא דיומין דקאים לסטר דרום דשמיה עזריא״ל סבא ולזמנין אתקרי מחניא״ל בגין דאתמנא על שתין רבוא משריין וכלהו מארי דגדפין מארי דמשריין [ב]מליין עיינין ולגבייהו קיימין אינון משריין מאריהון דאודנין. ואקרון אודנין בגין דאינון צייתין כל אינון דמצלאן צלותהון בלחישו ברעותא דלבא דלא אשתמע ההיא צלותא לאחרא. ההי צלותא סלקא וצייתין לה כל אינון דאקרון מארי דאודנין ואי ההיא צלותא אשתמע לאודנין דבר נש לית מאן דציית לה לעילא ולא צייתין לה אחרנין בר מאן דשמע בקדמיתא בג״כ בעי לאסתמרא דלא ישמעון לההיא צלותא בני נשא. ותו דמלה דצלותא אתאחדא בעלמא עלאה (בראשית ג ג) ומלה דעלמא עלאה לא אצטריך למשמע. כגוונא דא מאן דקרי בספרא דאורייתא חד קרי וחד לשתוק. ואי תרי קראן באורייתא גרעי מהימנותא דלעילא (בגין דחד קלא ודיבור כלא חד. כד תרין קלין ותרין דבורין איהו גריעותא דמהימנותא) אלא דיהא קלא ודבור חד כמה דאצטריך בגין דיהא ההוא קלא וההוא דבור חד. וההוא ממנא שמיה עזריא״ל סבא. כד ההיא צלותא סלקא בלחישו כל אינון שתין רבוא משריין וכל אינון מארי דעיינין וכל אינון מארי דאודנין כלהו נפקי ונשקי לההוא מלה דצלותא דסלקא הה״ד (תהלים ל״ד) עיני ה׳ אל צדיקים ואזניו אל שועתם. עיני ה׳ אל צדיקים אלין מארי דעיינין דלתתא בגין דאית (נ״א דלית) מארי דעיינין לעילא. ואזניו אל שועתם אלין מאריהון דאודנין. רקיעא תליתאה ההיא צלותא סלקא ומטי לההוא רקיעא ותמן ההוא ממנא דאקרי גדרי״ה ועמיה כמה סרכין וכמה ממנן. ואיהו משמש ג׳ זמנין ביומא לקבל חד שרביטא דזהירא דנפיק סליק ונחית ולא קיימא באתר חד והאי איהו שרביטא דנטיל ג׳ זמנין ואתגניז. וכד צלותא סלקא נחית ההוא שרביטא וסגיד קמי ההוא צלותא ואקרי האי רקיעא רקיעא דשרביטא. וכד סלקא ההיא צלותא ההוא ממנא בתר דסגיד בעט בההוא שרביטא בטינרא תקיפא דזהיר דאיהו קאים באמצעיתא דההוא רקיעא ונפקי מגו ההוא טינרא תלת מאה ושבעין וחמש חיילין דאינון גניזין תמן מן יומא דאורייתא נחתת לארעא בגין דאתתקפו לחברא (ס״א לסרבא) דלא תחות לארעא ואנזיף בהו קב״ה ועאלו גו ההוא טינרא ולא נפקין בר ההוא זמנא דצלותא סלקא. פתחי ואמרי (שם ח) ה׳ אדונינו מה אדיר שמך וגו׳. דא היא צלותא דסלקא על כל אינון רקיעין כדין סגדין לגבה. מכאן ולהלאה צלותא מתעטרא בעטרין עלאין וסלקא לגו רקיעא רביעאה וכדין שמשא נפיק בדרגוי ושמשיא״ל רב ממנא נפיק וסה״ס משריין סלקין עמיה לגו ההוא רקיעא ואקרון ימות החמה וכלהו מעטרן לההיא צלותא בעטרין דבוסמין דגנתא דעדן. ותמן אתעכבת צלותא עד דכלהו משריין סלקין עמה לגו ההוא רקיעא חמישאה ותמן איהו ממנא חד גדריא״ל שמיה והוא מארי קרבין דשאר עמין. וכד צלותא סלקא כדין אזדעזע הוא וכל משריין דיליה ואתבר חילייהו ונפקי וסגדי ומעטרין לההיא צלותא וסלקין עמה עד דמטו לגבי רקיעא שתיתאה וכדין נפקין כמה חיילין וכמה משריין ומקבלין לההוא צלותא וסלקין בהדה עד דמטו לשבעין תרעין דתמן קאים חד ממנא די שמיה ענפיא״ל רב ממנא. ואיהו מעטר לההיא צלותא בשבעין עטרין. וכיון דמתעטרא צלותא בכל הני עטרין וכדין מתחברן כל אינון חיילין דכלהו רקיעין וסלקין לההיא צלותא דמתעטרא בכל עטרין לגבי רקיעא שביעאה. וכדין עאלת צלותא וסנדלפו״ן רב יקירא עלאה דכל מפתחן דמאריה בידיה אעיל לההוא צלותא לגו שבעה היכלין דאינון היכלין דמלכא. והאי צלותא כד מתעטרא בכל הני עטרין כד עאלת מחבר לון כחדא לאתעטרא לעילא למהוי כלא חד כדקא יאות. ושמא דקב״ה מתעטרא בכל סטרין עילא ותתא למהוי חד. וכדין (משלי י) ברכות לראש צדיק כתיב. זכאה חולקיה דבר נש דידע לסדרא צלותיה כדקא יאות. בהאי צלותא דמתעטרא ביה קב״ה איהו מחכה עד דיסתיימון כל צלותהון דישראל. וכדין כלא איהו בשלימו כדקא יאות עילא ותתא:

(ויחי רל״ז.) רבי אבא פתח ואמר (תלים קב) פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם. האי קרא אוקמוה ואקשו ביה חבריא. פנה. הקשיב מבעי ליה או שמע. מהו פנה. אלא כל צלותין דעלמא צלותא. וצלותא דיחיד לא עאל קמי מלכא קדישא אלא בחילא תקיפא. דעד לא עאלת ההיא צלותא

דרך אמת א אדוניך יבליך שונאיך לפניך : ב שלא ניטולין אורות שמתגולין ממנו :

צלותא לאתפרשא בדוכתה אשגח בה קב"ה ואסתכי בה. ואסתכי בחובוי ובזכותיה דההוא ב"נ. מה דלא עביד כן בצלותא דסגיאין. דצלותא דסגיאין כמה איכון צלותין דלא מן זכאין איכון. ועאלין כלהו קמי קב"ה ולא אשגח בחובייהו. בג"כ פנה אל תפלת הערער. מהפך ואסתכי בזכותיה ואסתכי בה במאי רעותא אתעביד. ומאן ההוא ב"נ דצלי צלותא דא. ומאן איכון עובדוי. בגין כך ליבעי ליה לב"נ דצלי צלותיה בצבורא. מאי טעמא. בגין דלא בזה את תפלתם. אע"ג דלאו כלהו בכוונה ורעותא דלבא. דבר אחר פנה אל תפלת הערער. דא יחידאי דאתכליל בסגיאין.. (וישלח קסו:) ותא חזי דא"ר שמעון צלותא דסגיאין סליק קמי קב"ה ומתעטר בההיא צלותא. בגין דסלקא בגוונין סגיאין ואתכלילת מכמה סטרין. ובגין דאתכלילת מכמה גוונין אתעבידת עטרה ומנחא על רישא דצדיק חי העולמים. וצלותא דיחיד לאו איהי כלילא ולאו איהי אלא בגוון חד. וע"ד צלותא דיחיד לאו איהי מתתקנא לאתקבלא כצלותא דסגיאין:

(אחרי סד:) רבי יהודה פתח ואמר (תהלים נ) מזמור לאסף אל אלהים יי' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבאו. תמניא אלף וחמש מאה וחמשין רבוא מארי שירתא מזמרין לקב"ה כד נהיר יממא. ואלף וחמש מאה וארבעין ותמניא [א]בטיהרא. ואלף וחמש מאה ותשעין אלף רבוא בההיא שעתא דאקרי בין הערבים. ר' יוסי אמר כד נהיר יממא כל איכון [ב]מארי דיבבא משבחן במלי תושבחן לקבלי דהאי בקר. (ס"א כד אתער דכד) דכד אתער האי בקר כלהו מתבסמין ודינא אשתכיך ואמרין תושבחן. הה"ד (איוב לח) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. וההוא זמנא (הימנותא) חדוותא וברכאן משתכחין בעלמא וקב"ה אתער לאברהם לאחייא ליה ואשתעשע ביה. ואשלטיה בעלמא. ומנא לן דהאי בקר דאברהם הוא דכתיב (בראשית יט) וישכם אברהם בבקר. בההוא זמנא דבין הערבים כל איכון אלף וחמש מאה ותשעין אלף רבוא. מארי דיללה אקרון. מזמרין בההיא שעתא וקסטורא שריא בעלמא. וההיא שעתא אתערותא דאתער קודשא בריך הוא ליצחק וקם ודאין לחייביא דעברין על פתגמי אורייתא ושבעה נהרי אשא נגדין ונפקין ואזלין על רישיהון דרשיעייא ושלהובי [ג]גומרין דנורא מתערין מעילא לתתא וכדין תב אברהם לאתריה כד"א (שם יח) ואברהם שב למקומו. ויומא אתפני וחייבי גיהנם לווחין ואמרין (ירמיה ו) אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. וההיא שעתא בעי בר נש לאזדהרא בצלותא דמנחה. בזמנא דמטי ליליא איכון אלף וחמש מאה וארבעין ותמניא אקרון מברא לפרוכתא ואמרין שירתא כדין דינין דלתתא מתערין ואזלין ושאטין בעלמא. ואלין אמרין שירתא עד דיתפלג ליליא משמרה ופלגא. בתר דיתפליג ליליא מזדמני כלהו אחריני כחדא ואמרי תהלות כד"א (ישעיה ס) ותהלות יי' יבשרו. רבי יהודה אמר כד רעוא אשתכח בצפרא תהלות יי' מבשרין. ר' יוסי אמר בתר דרוחא דצפון אתער בפלגות ליליא ואזיל ליה. תהלות מבשרי עד דייתי צפרא ואתער האי בקר כדין חדוותא וברכאן אשתכח בעלמא. תאנא אמר רבי אבא כלהו הכי ועילא מנהון סרכין תלתא. בההוא שעתא דאתער האי בקר ומתערין תושבחן כל איכון אלף וחמש מאה וחמשין רבוא אתמנא עלייהו חד ממנא והימן שמיה לקבליה דלתתא ותחות ידיה [ד]סרכין ממנן עלייהו לאתקנא שירתא בההיא שעתא דאתער זמנא דבין הערבים וזמרין כל איכון אלף וחמש מאה ותשעין אלף ריבוא מארי דיללה אתמנא עלייהו חד ממנא וידותון שמיה לקבליה דלתתא. ותחות ידיה סרכין ממנן עלייהו לאתקנא ההוא זמרא כד"א (שם כה) זמיר עריצים בההיא שעתא דמטי ליליא מתערין כל איכון דמברא לפרוכתא כדין שכיך כלא ופטרא לא אשתכח ודינין דלתתא מתערין. כלהו אתמנן כחדא אלין על אלין. עד דאתפליג ליליא. בתר דאתפליג ליליא ומתכנשי כלהו אתמנא עלייהו חד ממנא וכניש לכל משריין כד"א (במדבר י) מאסף לכל המחנות וגומר ואסף שמיה לקבליה דלתתא. ותחות ידיה כל איכון סרכין ממנן ומבשרי תהלות. עד דאתי צפרא כיון דאתי צפרא קם ההוא נער יונק משדי אמיה לדכאה להו ועאל לשמשא. כד אתער בקר כדין היא שעתא דרעוא דאשתעי מטרוניתא במלכא ומלכא משיך מניה חד חוטא דברכאן ופריס על מטרוניתא ועל איכון דמזדווגי לה. מאן איכון דמזדווגי עמה איכון דמשתדלו באורייתא בליליא כד אתפלג. רבי שמעון אמר זכאה חולקיה מאן דאתי עם מטרוניתא בשעתא דאתת לקבלא אנפי מלכא לאשתעי ביה. ואשתכח עמה בשעתא דאושיט מלכא ימינא לקבלא למטרוניתא. הה"ד (תלים קלט) אשא כנפי שחר אשכנה באחרית ים. מאי אחרית ים. ההיא שעתא אחרית דההוא ים הוא דכד אתפלג שירותא הוה ודינא הוה והשתא אחרית הוא דילה דמסתלקין דינהא ועאלת בגדפוי דמלכא היא וכל איכון דמזדווגין לה. הה"ד אשכנה באחרית ים ותאנא כל איכון דמשתדלי באורייתא בשעתא דאתפליג ליליא אשתתף בשכינתא. וכד אתי צפרא ומטרוניתא אתחברת עם מלכא הוא אשתכח עמה עם מלכא. ומלכא פריס על כלהו גדפוי הה"ד (שם מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי וגו' תאנא בההיא שעתא אבהן מזדמנין במטרוניתא וקדמין לאשתעי בהדה ולאתחברא עמה. וקב"ה מליל עמה בהו והוא קארי לה לפרשא לה גדפוי. הה"ד (שם נ) מזמור לאסף אל אלהים יי' דבר ויקרא ארץ וגו' אל דא נהירו דחכמתא ואקרי חסד. אלהים דא גבורה. ידיד דא שלימו דכלא רחמי. ועל דא דבר ויקרא ארץ וגו':

(תרומה קכט:) אמר רבי שמעון כתיב (תלים נה) ערב ובקר וצהרים אשיחה וגו'. האי קרא אוקמוה ואתמר. אבל הכא עדן עדנים הוא דצלותא דכל יומא. וחבריא אתערו בהני תלת זמנין. ערב. דא היא אספקלריאה דלא נהרא. ובקר. דא היא אספקלריאה דנהרא. וצהרים. אתר דאקרי חסד איהו דאחיד בערב וקיימא דא עם דא. ומה דאתמר צהרים דאיהו תוקפא דשמשא. ליהנא מעליא נקט. והכי איהו אורחא. לבר נש אוכם קרען ליה חוור וליהנא מעליא נקט ולזמנין לחוור קרען ליה אוכם דכתיב (במדבר י"ב) כי אשה כושית לקח (עמוס ט') הלא כבני כושיים אתם לי וגו'. ערב דא צלותא דערבית. ובגין דבערב דא אתערב ביה סטרא אחרא דחשיך נהוריה ושלטא בליליא שוו ליה רשות ולית ליה זמן קבע (קמ"א א' קס"ב א') אמורין ופדרין מתאכלין בהאי זמנא ומכאן אתזנו כמה חבילין טהירין דנפקין ושלטין בליליא. ואי תימא אי הכי הא תנינן דכל איכון מארי סטרא אחרא דרוח מסאבא לא שלטי (ק"מ כ') בארעא קדישא. והא מתערי לון ישראל בהאי ואסיר לאתערא לון לשריא על ארעא קדישא אלא בליליא ההוא תננא סליק. ולא סליק כגוונא דקרבנא אחרא דהוה [ה]סליק תננא בארח מישר. והכא הוה סליק ההוא תננא לחד נוקבא דצפון דתמן כל מדורין דרוחין בישין. וכיון דההוא תננא סליק (קמ"א א' רמ"ב ב') ועקים אורח לההוא סטרא כלהו הוו מתזנין וקיימין ועאלין בדוכתייהו

אמת א יתאכרנוהו לעי' בכמה מקומות: ב בעלי תרועה ורמז לתוקף הדין ג גחלי אש: ד שרים ממונים: ה עולה עשנו:

בדוכתייהו ולא הוו נפקין ושלטין בעלמא. חד ממנא קיימא לההוא סטרא על ההיא כוכבא דצפון בכל אינון [א]חבילי טהירין סנגירי״א שמיה ובשעתא דההיא תננא עקים אורחיה יסליק האי ממנא ושתין אלף רבוא משריין אחרנין כולהו מתעתדן לקבלא ליה ולאתזנא מניה וקיימין בההוא כוכבא ועאלין בחד פתחא דאקרי קרי ודא איהו רזא דכתיב (ויקרא כ״ו) ואם תלכו עמי קרי וגו׳ וכתיב והלכתי עמכם בחמת קרי בההוא רוגזא דנפיק מפתחא דקרי. ואלין אינון דמשטטי בליליא (רס״ד א׳ רס״ז א׳) ובשעתא דנשמתין נפקין לסלקא לאתחזאה לעילא אלין נפקין ומקטרגן לון ולא יכלין לסלקא ולאתחזאה לעילא בר אינון חסידי קדישין עליונים דאינון בקעין רקיעים ואוירים וסלקין. ואלין חבילי טהירין נפקין ומודיעין מלין כדיבין לבני נשא ואתחזיין לון בדיוקנין אחרנין והייכאן בהו עד דאושדין זרעא ואקרון מאריהון דקרי בגין דאינון דנפקין מפתחא דקרי גרמי לון. ובשעתא דמתאכלי אמורין ופדרין ההוא תננא הוה רוי לון וזן לון כפום יקרא דילהון הכי מזונא דילהון מאי דאתחזי לון. ובהאי לא נפקן ולא משטטי בארעא קדישא. ערב כד״א (שמות י״ב) וגם ערב רב עלה אתם. דכל אינון חבילי טהירין אינון ומתערבי בשולטנו דליליא וע״ד לא שויוהא חובא לצלותא דערבית דלית מאן דיכיל לאתקנא לה כיעקב דאיהו הוא מארי (מדכי) משכנא ומתקן ליה כדקא יאות. ואף על גב דאיהו רשו. צלותא דא איהו לאגנא עלן מגו פחד בלילות מגו פחד דכמה סטרין דגיהנם דהא בההיא שעתא טרדי לחייביא בגיהנם על חד תרין מביממא. ובגין כך מקדמי ישראל למימר והוא רחום דאיהו בגין פחד דגיהנם. ובשבת דלא אשתכח פחד דינא דגיהנם ולא דינא אחרא אסיר לאתערא ליה דאתחזי דהא לית רשו לשבת לאעברא דינא מעלמא. ופחד דקטרוגא דנשמתין כד בעאן לסלקא לעילא לאתחזאה קמי מאריהון. ובגין כך אנן מקדימים שומר (את) עמו ישראל לעד אמן. פחד דכמה מזיקין וקטרוגין דמשתכחו בליליא ואית לון רשו לנזקא למאן דנפיק מפרע ביתיה לבר ובין כך אנן מקדימים ושמור לאתנו ובואנו. ועל כל דא מגו דחילו דכל דא אנן מפקידינן גופין רוחין ונשמתין למלכותא עלאה די שולטנו דכלא בידהא. ועל דא צלותא דערבית בכל ליליא ולילייא. השתא דקרבנין ומדבחן לא אשתכחו אנן עבדינן כל תיקונין דאנן עבדין על רזא דנא. בפלגו ליליא כד רוח צפון אתער בטש בכל אינון מדורין דרוחין בישין ותבר חד [ב](טיגרא תקיפא) (נ״ז א׳) סטרא אחרא ועאל ושאט לעילא ותתא וכל אינון חבילי טהירין עיילין לדוכתייהו ואתבר חילייהו ולא שלטין. וכדין קודשא בריך הוא עאל לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן והא אתמר. כד אתי צפרא נהורא דהרגא דשלטא בליליא אתגניז מקמי נהורא דיממא וכדין בקר שלטא ואתעבר שולטנו דערב (וכדין) האי בקר איהו בקר דאור קדמאה. האי בקר אשלים טיבו לעלמין כלהו. מניה אתזנו עלאין ותתאין. האי אשקי לגנתא האי איהו נטירו דכל עלמא. הנה רזא לידעי מדין. (נ״ז א׳) מאן דבעי למיפק לאורחא [ג]יקום בנגהא ויסתכל באסתכליתא לפום שעתא לסטר (קי״ג ב׳) מזרח ויחמי כחיזו דאתוון [ד]דבטשי ברקיעא דא סליק ודא נחית ואלין אינון נלילו דאתוון דאתברין בהו שמיא וארעא אי איהו ידע ברזא דאינון אתוון דאינון רזא דשמא קדישא דארבעין ותרין אתוון וידכר לון כדקא חזי ברעותא דלבא יחמי גו נהירו דנגהא דרקיעא שית יודי״ן תלת לסטר ימינא ותלת לסטר שמאלא. ותלת ווי״ן דסלקין ונחתין ונגלי ברקיעא ואינון אתוון דברכת כהנים. וכדין יגלי צלותיה ויפוק לאורחא ודאי שכינתא אקדימת עמיה זכאה חולקיה:

כד אתי האי בקר עמודא חד נעיץ בסטר דרום לגו מתיחו דרקיעא דעל גבי גנתא. בר מההוא עמודא דאיהו (קפ״ד ב׳) נעיץ באמצעו דגנתא. ועמודא דא איהו נהיר (ויחי רי״ט א׳) בנהירו דתלת גוונין מרקמא דארגוונא. בההוא עמודא קיימא עופא חדא בההוא עופא אתעתדו תלת צפרין מתערין לצלוצא לשבחא. פתח חד ואמר (תהלים קי״ג) הללויה הללו עבדי ה׳ הללו את שם ה׳. פתח תניינא ואמר יהי שם ה׳ מברך מעתה ועד עולם. פתח תליתאה ואמר ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם ה׳. כדין כרוזא קדים וקרי אתעתדו קדישין עליונין אינון דמשבחן למאריהון אתתקנו בשבחא דיממא כדין אתפרשון יממא מן ליליא. זכאה חולקיה מאן דקם בצפרא מגו תושבחתא דאורייתא דלעי בליליא. בההוא זמנא דצלותא דצפרא מאי כתיב (ישעיה כ״א) אמר שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו שובו אתיו. האי קרא אוקמוה ליה על גלותא דישראל דיתבי גו בני שעיר וישראל אמרי לקב״ה שומר מה מלילה מה תהא עלן מן גלותא דא דדמי לחשוכא דליליא. מה כתיב אמר שומר דא קודשא בריך הוא אתא בקר כבר נהירנא לכו בגלותא דמצרים ואסיקנא לכו וקריבית יתכון לפולחני ואורייתא יהבית לכון בגין דתזכון לחיי עלמא שבקתון אורייתי. וגם לילה אעילנא לכו בגלותא (ס״א דבבל ואסיקנא לכו שבקתון אורייתי כמלקדמין אעילנא לכו בגלותא) כמלקדמין. אם תבעיון בעיו כד״א (שם ל״ד) דרשו מעל ספר ה׳ וקראו. ותמן תשכחון במה תליא גלותא דלכון וגאולה דלכון וכד תבעיון בה היא תימא ותכריז קמייכו שובו אתיו. שובו בתשובה שלימתא ומיד אתיו ✱ ואתקריבו לגבאי. (נ״א וברזא דהאי קרא) ובהאי קרא כתיב משא דומה. ורזא דא בשית דרגין (כתמשה אורחין) דנבואה אתמר לנביאי. במחז״ה. בחזו״ן. בחזיו״ן. בחזו״ת. בדב״ר. במש״א. וכלהו חמשא כלהו כמאן דחמי בתר כותלא ההוא נהירו דנהורא ומנהון כמאן דחמי נהורא דשמשא מגו עששיתא. אבל משא הוי כד מטי ההוא נהורא בטורח סגי ואטרח מלה עלוי דלא יכול לאתגלייא ליה כד״א (במדבר י״א) לשום את משא כל העם הזה עלי. ובג״כ משא. והכא משא דומה טורח סגיאה דלא יכיל לאתגלייא ואיהו נבואה בלחישו וקיימא בלחישו. אלי קרא משעיר הכא לא אתגלייא מאן אמר אלי קרא משעיר אי קודשא ב״ה אי נביאה מהימנא אבל נבואה דא ודאי קיימא בלחישו גו רזא דמהימנותא עלאה ומגו רזא סתימאה נביאה מהימנא אמר דליה הוה קרא קלא דרזא דמהימנותא ואמר אלי קרא משעיר כד״א (דברים ל״ג) וזרח משעיר למו ולא כתיב וזרח לשעיר בגין דרזא דמהימנותא הכי איהו דרגין מגו דרגין אלין פנימאין מאלין קליפה גו קליפה ומוחא גו מוחא. והא אוקימנא דכתיב (יחזקאל א׳) והנה רוח סערה באה מן הצפון הא דרגא חד. ענן גדול הא דרגא אחרא. ואש מתלקחת הא דרגא תליתאה. ונוגה לו סביב הא דרגא רביעאה. ולבתר ומתוכה כעין החשמל. ולבתר ומתוכה דמות ארבע חיות. הא דרגין גו (נ״א דרגין) מדרגין. אוף הכא כד אתגלייא קודשא בריך הוא לישראל לא אתגלייא אלא מגו דרגין אלין. מסיני בא דרגא דהוה טמירא יתיר. ולבתר אצטריך לאתגלייא. ואמר וזרח משעיר הא דרגא אחרא דאיהו באתגלייא יתיר קליפה דשריא על גב מוחא ולבתר

דרך אמת [א] חיילות אורות שלוחי הדין המתפשטים בעולם: [ב] הנע חזק: [ג] יעמוד כבקר בעת שמתחיל להאיר: [ד] שמכים ומתגוללים ברקיע שהם בולטים להוי׳.

ולבתר הופיע משר פארן הא דרגא אחרא. ולבתר ואתה מרבבות קדש דא שבחא דכלא ואע"ג דאתגלייא מכל אלין דרגין מההוא אתר דהוא עקרא דכלא שרי לאתגלאה מניה. מאן אתר איהו. מרבבות קדש איהו אינון דרגין עלאין לעילא (לעילא) אוף הכא אלי קרא משעיר מההוא דרגא דקאמרן דאתדבק לעילא. שומר מה מלילה שומר מה מליל. שומר דא מטטרו"ן (שומר ישראל) וכתיב (משלי כ"ז) ושומר אדניו יכובד. ודא רזא דשלטא בליליא. מה מלילה שומר מה מליל מה בין האי להאי. אלא כלא חד אבל בחולקא דא שלטא סטרא אחרא ובחולקא דא לא שלטא כלל. ליל אצטריך לנטורא דכתיב (שמות י"ב) ליל (ל"ז כ') שמורים הוא ועל דא חסר ה' ודא איהו כד עאל ליליא עד דאתפלג. מפלגו ליליא ולהלאה שלטא לילה בה' דכתיב ויהי בחצי הלילה. הוא הלילה הזה. (תהלים קל"ט) ולילה כיום יאיר וגו'. ובגין כך שומר מה מלילה שומר מה מליל. אמר שומר אשכחנא בספרא דאדם מה בין ויאמר לאמר. ויאמר לעילא ואמר לתתא. ואל משה אמר. מאן (קס"ד א') אמר. אמר שומר דא מטטרון אתא בקר דא צלותא דשחרית דאיהו שולטנו דיממא וההוא דשליט על ליליא. ואי תימא דאיהו אתי בלחודוי ואתפרש דכר מנוקבא הא כתיב וגם לילה תרווייהו כחדא ולא (ז' א') מתפרשין דא מן דא לעלמין. וקלא דא קרי במילין אלין אתא בקר וגם לילה תרווייהו זמינין לגבייכו. מכאן ולהלאה אם תבעיון בעיו. אם תבעון בעותכון בצלו קמי מלכא קדישא בעיו צלו ובעו בעותכון ותובו לגבי מאריכון. אתיו כמאן דזמין לקבלא לבנוי ולרחמא עלייהו. אוף הכי קודשא בריך הוא בקר וגם לילה. קרא ואמר אתיו:

זכאה עמא קדישא דמאריהון בעי עלן וקרא לון לקרבא לון לגביה כדין עמא קדישא בעאן לאתחברא ולאעלא בבי כנישתא. וכל מאן דאקדים בקדמיתא אתחבר בשכינתא בחבורא חדא. תא חזי ההוא קדמאה דאשתכח בבי כנישתא (ואוריך בבי כנישתא) זכאה חולקיה דאיהו קיימא בדרגא דצדיק בהדי שכינתא ודא איהו רזא (משלי ח') ומשחרי ימצאונני. דא סליק בסליקו עלאה. ואי תימא הא תנינן בשעתא דקודשא בריך הוא אתי לבי כנישתא ולא אשכח תמן עשרה מיד כועס. ואת אמרת ההוא חד דאקדים אתחבר בשכינתא וקיימא בדרגא דצדיק. אלא (נשא קכ"ו א') [א]למלכא דשדר לכל בני מתא דישתכחון עמיה ביום פלן בדוך פלן. עד דהוו מזמני גרמייהו אינון בני מתא אקדים חד ואתא לההוא אתר. בין כך ובין כך אתא מלכא אשכח לההוא בר נש דאקדים תמן אמר ליה פלן בני מתא אן אינון. אמר ליה מארי אנא אקדימנא מנייהו והא אינון אתאן אבתראי לפקודא דמלכא כדין טב בעיני מלכא ויתיב תמן בהדיה ואשתעי עמיה ואתעביד רחימא דמלכא. בין כך ובין כך אתו כל עמא ואתפייס מלכא עמהון ושדר לון לשלם. אבל אי אינון בני מתא לא אתיין וחד לא אקדים לאשתעי קמי מלכא לאתחזאה בנייהו דהא כלהו אתיין מיד כעיס ורגיז מלכא. אוף הכא כיון דחד אקדים ואשתכח בבי כנישתא ושכינתא אתיא ואשכח ליה כדין אתחשיב כאילו כלהו אשתכחו תמן דהא דא אוריך לון תמן מיד אתחברת עמיה שכינתא ויתבי בזווגא חד ואשתמודע בהדיה ואותיב ליה בדרגא דצדיק. ואי חד לא אקדים ולא אשתכח תמן מה כתיב (ישעיה נ') מדוע באתי ואין איש. ואין עשרה לא כתיב אלא ואין איש לאתחברא בהדאי למהוי גבאי כמה דאת אמר איש האלהים למהוי בדרגא דצדיק. ולא עוד אלא דאשתמודע בהדיה ושאיל עלוי אי יומא חד לא אתי כמה (בלק קצ"ו א') דאוקימנא דכתיב (שם) מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו. והא אתערנא בהאי דכתיב אלי קורא משעיר דהא דרגא בתר דרגא דרגא גו דרגא ההוא שומר קורא בחילא בכל יומא ויומא ודא איהו שומע בקול עבדו. עבדו דא מטטרון. ובגין כך זכאה איהו מאן דאקדים לבי כנישתא לסלקא בההוא דרגא עלאה דקאמרן:

כד אתי צפרא וצבורא אשתכחו בבי כנישתא בעו לאשתכחא בשירין ותושבחן דדוד והא אוקימנא דסדורא איהו לאתערא רחימו לעילא ותתא לאתקנא תקונין ולאתערא חדוה דהא בגין דא ליואי מתערי לאתערא רחימו וחדוה לעילא באינון שירין ותושבחן. ומאן דמשתעי בבי כנישתא במלין דחול ווי ליה דאחזי פרודא ווי ליה דגרע מהימנותא. ווי ליה דלית ליה חולקא באלהא דישראל דאחזי דהא לית ליה אלהא ולא אשתכח תמן (ולית ליה חולקא ביה) ולא דחיל מניה ואנהיג קלנא בתקונא (ס"א בתקיפא) עלאה דלעילא. דהא בשעתא דישראל מסדרי בבי כנישתא סדורא דשירין ותושבחן וסדורא דצלותא. כדין מתכנשי [ב]תלת משריין דמלאכי עלאי. משרייתא חדא אינון מלאכין קדישין (עלאין) דקא משבחן לקודשא בריך הוא ביממא בגין דאית אחרנין דקא משבחן לקודשא בריך הוא בליליא. ואחרנין (ס"א ואילין) אינון דקא משבחן לקודשא בריך הוא ואמרין שירין ותושבחן בהדייהו דישראל ביממא. משרייתא תנייתא אינון מלאכין קדישין דמשתכחי בכל קדושה וקדושה דישראל מקדשא לתתא. ובשלטנא דלהון כל אינון דמתערין בכל אינון רקיעין (ס"א היכלין) בההיא צלותא דישראל (ס"א דמיושב). משרייתא תליתאה אינון (ר"ה כ') [ג]עולמתן עילאין. דקא מתתקני עם מטרוניתא ומתקני לה לאעלא לה קמי מלכא ואלין אינון משיריין עלאין על כלהו. וכלהו מתתקני בסדורא דישראל דמתתקני לתתא באינון שירין ותושבחן ובההיא צלותא דקא מצלו ישראל. כיון דאלין תלת משריין מזדמנן כדין ישראל פתחי שירתא וזמרי קמי מאריהון. וההיא משרייתא חדא די ממנא לשבחא למאריהון ביממא אזדמנן עלייהו וזמרי עמהון כחדא באינון שבחי דדוד מלכא והא אוקימנא מלי:

(פקודי רלב.) פתח ואמר (תהלים קמח) הללויה הללו את ה' מן השמים וגו'. תא חזי תושבחתא דא אמר דוד לקבל רזא דשמא קדישא דאיהו כללא דתושבחתא דכלא. תרין תושבחן אינון כגוונא דרזא דשמא קדישא עילאה דאיהו כללא דתושבחתא דכלא. ואינון דא ותושבחתא בתראה דאיהי כללא דתושבחתא דכלא דכתיב (שם קנ) הללויה הללו אל בקדשו וגו'. אבל דא הוה על עשר מינים ודא הוה על שבע וכלא רזא חדא בשמא קדישא. הללויה הללו את ה' מן השמים איהו שירותא דשית סטרין לאתפשטא לתתא דדא איהו רזא דקיימא לשאלה כמה דאת אמר (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך וגו'. עד הכא אית רשו לשאלא מן היום אשר ברא וגו' ועד קצה השמים. מכאן ולהלאה לאו קיימא לשאלה בגין דאיהו אתר סתים וגניז. וע"ד הללו את ה' מן השמים הללוהו במרומים אלין תרין סטרין (דאינון רומא דשירותא). ימינא ושמאלא. ומהכא אתפשטאן כלהי אחרנין לתתא ברזא דדרגין לאתתקנא כדקא יאות. הללוהו (קמח א) כל מלאכיו אלין תרין קיימין דקיימי תחות גופא למשטן גופא עלייהו. תא חזי אינון קיימין דגופא אשתען עלייהו קיימי הכא ברזא דמלאכין בגין דירכין אינון שליחן

דרך אמת א משל למלך וכו' והוא מבואר: ב ג' מחנות מלאכים: ג נערות עליונות והם היכלות שתחת השכינה כסא שלה:

שליחן למיזל מאתר לאתר ומרזא דא נפקין אינון דאקרון מלאכין דאינון שליחן למשך בשליחותא דמאריהון מאתר לאתר. הללוהו כל צבאיו דא איהו אתר דנפקי מניה כל חילין קדישין עלאין רזא דאת קיימא קדישא ואיהו רשים בכל שאר רבוון כדקא אמרן דכתיב (ישעיה מח) ה' צבאות שמו אות איהו בכל שאר חילין ורבוון. הללוהו שמש וירח ביה קיימא רזא דא ואיהו שמשא לאנהרא וביה קיימין כוכביא עלאין דנהרין ומזלי והא אוקימנא. לבתר אהדר לעילא להוא אתר דקאים ברומא דמרומים ותמן תקיעו דכלא. הללוהו שמי השמים לבתר הללו את ה' מן הארץ. לקבל אלין אש וברד וגו'. ת"ח אינון כוכביא לתתא קיימין במשיכו דאתמשכאן מרזא עלאה בגין דכלא קיימא בדיוקנא עלאה והא (בראשית נד) אוקימנא. ובגין כך כל אינון כוכביא ומזלי מרום רקיעא כלהו קיימא לאנהגא ביה עלמא דלתתא מניה ומתמן אתפשטאן דרגין עד דקיימין דרגין לאינון כוכביא דלתתא דכלהו לא קיימי ברשותייהו כלום והא אוקימנא וכלהו קיימאן ברשותא דלעילא:

(תרומה קלא:) **בההוא** זמנא דמסיימי ישראל שבחי דאינון תושבחן דדוד כדין תושבחתא דשירתא דימא כמה דאוקימנא. ואי תימא האי תושבחתא אמאי איהו בתקונא בתרייתא בתר שבחי דדוד והא תורה שבכתב אקדימת לתורה שבעל פה ואקדימת לנביאים ואקדימת לכתובים וכמה דאקדימת הכי אצטריך לאקדמא (נ"א בשירתא). אלא מגו דכנסת ישראל לא אתתקנת אלא מתורה שבכתב משום הכי אצטריך לומר לה בשירותא דתקונהא והאי תושבחתא מעליא מכל שאר תושבחן דעלמא. ואיהי לא אתתקנת מכלהו כמה דאתתקנת מתושבחתא דא. ובגין דא איהי סמיך לגאולה דמיושב כמה דאוקימנא. בה שעתא כד שירתא דימא אתמר מתעטרא כנסת ישראל בההוא כתרא דזמין קודשא בריך הוא לאעטרא למלכא משיחא. וההוא (ח' כ') כתרא גליפא מחקקא בשמהן קדישין כמה דאתעטר קודשא ב"ה ההוא יומא דאעברו ישראל ית ימא ואטבע לכל משריין דפרעה ופרשוי. בגין דא בעי בר נש לשואה רעותיה בהאי שירתא. וכל מאן דזכי לה בהאי עלמא (ה' א') זכי למחמי למלכא משיחא בתקוני ההוא כתרא ובחגירו דזייניה וזכי לשבחא האי שירתא תמן והא אוקימנא מלי. כיון דמטי בר נש לישתבח נטל קודשא בריך הוא ההוא כתרא ושוי ליה קמיה וכ"י שריאת לאתתקנא למיתי קמי מלכא עלאה. ואצטריך לאכללא לה *בתליסר מכילן דרחמי עלאי דמנהון אתברכת. ואינון תליסר בוסמין עלאין כמה דאת אמר (שיר ד') נרד וכרכום קנה וקנמון וגו'. והכא אינון. שיר. ושבחה. הלל. וזמרה. עז. וממשלה. נצח. גדולה. וגבורה. תהלה. ותפארת. קדושה. הא תריסר. ולבתר לחברא לה בהדייהו ולומר ומלכות והוו תליסר בגין דאיהי מתברכא מנייהו. ועל דא אצטריך בשעתא דאתכלילת בינייהו לשואה לבא ורעותא בהאי ולא לישתעי כלל דלא לפסוק בינייהו. ואי פסיק בינייהו מתחות גדפי כרוביא נפיק חד שלהובא וקארי בחילא ואמר פלניא די פסיק גאותא דקודשא בריך הוא ישתצי ויתפסק דלא יחמי גאותא דמלכא קדישא כמה דאת אמר (ישעיה כ"ו) ובל יראה גאות ה' בגין דאילין תליסר אינון גאות ה'. מכאן ולהלאה אל ההודאות וכו' דא מלכא עלאה דשלמא כולה דיליה בגין דכל הני שבחן אינון לגבה דכ"י כד משתבחת במשרייתא דלתתא כמה דאת אמר שיר השירים אשר לשלמה. למלכא דשלמא דיליה:

*דרך אמת א כ"ג מדות הענוונות:

מתמן ולהלאה (שם מ"ה) יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכל. והא אתערנא ביה ואתערו חברייא דהני אינון תקונין דעלמא עלאה. א"ל ברו"ך תקוני דעלמא תתאה דאינון כ"ב אתוון זעירין בגין דאית (בראשית ג' ב') אתוון רברבן ואתוון זעירין. אתוון זעירין מעלמא תתאה. אתוון רברבן מההוא עלמא דאתי. בכלא אינון רברבן. אינון רברבן בגרמייהו. כד (לא) אתיין יחידאין אינון רברבן (נ"א דכר ונוקבא פשיטן) דכד לא פשיטן יתיר אינון אתיין כל את ואת ברתיכא דחזי ליה כגון שבחא דשבת דאינון אתוון אל אדון על כל המעשים ברוך ומבורך בפי כל נשמה. אלין אתוון בחמש חמש תיבין דאינון חמשין תרעין דעלמא דאתי. תרין אתוון אחרנין די בסופא ש"ת אינון בשית שית תיבין דאינון שית סטרין דעלמא דאתי ונפקי מתמן. כגון שבח יתנו לו כל צבא מרום. תפארת וגדולה שרפים ואופנים וחיות הקודש. אלין תרין אתוון בשית שית. תרין אתוון קדמאי בחמש חמש. כלהו שאר אתוון די באמצעיתא כלהו בארבע ארבע בגין דאינון ברזא דרתיכא עלאה דאינון אתוון קדמאי ואינון דבסופא אינון שלימו דכ"ב אתוון בגין דאית בהו כ"ב תיבין לקבל כ"ב אתוון עלאין. אשתארו תמניסר אתוון אחרנין דקא סלקין ברתיכייהו לארבע ארבע לשבעין ותרין תיבין דאינון רזא דשמא מפרש גליפא קדישא דע"ב אתוון דקודשא בריך הוא מתעטר בהו. ושמא דא איהו מעטרא דכנסת ישראל וסליק ברזא דא לאתעטרא בהו גו שליחותא (דמאריה) דשכינתא. וסימניך דאלין אתוון דקא מתעטרן בשבחא עלאה דא קדמאי וסופי דסלקין בעטרייהו אינון א"ת ב"ש. אל"ף בחמש. תי"ו בשית. בי"ת בחמש. שי"ן בשית. בגין כך רזא דא"ת ב"ש כללא דכ"ב אתוון דאינון עטרה דתלתין ותרין שבילין. (ס"א דשמא קדישא) וסימן דאינון אתוון אחרנין דסלקין ברתיכייהו ג"ר. שארי בגימ"ל וסיים ברי"ש וכלהו רזא דרתיכא קדישא. א"ת ב"ש רזא דשמא קדישא. ג"ר רזא דרתיכא קדישא דסלקא לע"ב ואתעביד מנייהו שמא קדישא לאתעטרא כ"י מגו רתיכא עלאה (דכתיב (תהלים מ"ח) כשמך אלהים כן תהלתך) ובגין כך ההוא שמא דע"ב כלילא ברזא דאבהן ימינא ושמאלא ואמצעיתא. ואיהו מתעטרא בהו למהוי שמא קדישא ולאו שמא עלאה כאינון שמהן עלאין דעלמא עלאה דאתאחדאן לעילא לעילא ואף על גב דהאי שמא עלאה איהו. אבל רזא דיליה דוד מלכא דמתעטרא באבהן שמא דמ"ב אתוון רזא דיליה אבהן דקא (ויקרא ע"ח א' ק"ח רנ"ו ב') מתעטרן בעלמא עלאה. ועלמא עלאה במה דלעילא (ס"א וסלקא רזא לעילא לעילא עד דאתעטרא באין סוף) ועל דא סליק ולא נחית אתעטר גו מחשבה עלאה. זכאה חולקא דמאן דידע ליה ואזדהר ביה. שמא דע"ב אתוון דוד דקא (בראשית ל"ג ב' ר"ז ב' רנ"ד ב' ויקרא ק"ן ב') מתעטרא באבהן ורזא דיליה סליק ונחית כגוונא דא מצפ"ץ מצפ"ץ שמא דתליסר מכילן דרחמי. אינון תריסר רזא דרתיכא קדישא. דנפקין מחד דשריא עלייהו ובגין כך (סליק ונחית וכלהו סלקין ונחתין בר האי שמא דמ"ב דסליק ולא נחית וע"ד) שמא דע"ב סליק ונחית סליק מסטרא דא ונחית מסטרא דא. שמא דתליסר מכילן סליק מסטרא דא ונחית מסטרא דא וההוא דנחית בגין לאמשכא טיבו לתתא. ועל דא א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"ץ ו"פ ז"ע ח"ס ט"ן י"מ כ"ל אתוון קדמאי סלקין בחושבנא ואתוון אחרנין נחתין בחושבנא בגין לאמשכא טיבו דלעילא לתתא. שמא דמ"ב איהו מתעטרא לרתיכא עלאה. שמא

דע"ב

דע"ב איהו מתעטרא לרתיכא תתאה. זכאה חולקיה מאן דמשתדל למנדע למאריה זכאה איהו בעלמא דין ובעלמא דאתי. ובגין כך תושבחתא דשבת דקא משבחא למלכא דשלמא דיליה. משבח ליה בשמא דע"ב ובכ"ב תיבין רזא דכ"ב אתוון בגין דתתעטר ביה לסלקא לעילא בתושבחתא דא. ועל דא אל אדון תושבחתא דעלמא דאתי איהו איפריחו (ס"ג ופריכו) דרתיכא קדישא עלאה דמתעטרא לסלקא לעילא ופריחו דכנסת ישראל דמתעטרא לסלקא גו רתיכא עלאה. א"ת ב"ש סלקין (רס"א א') ונחתין כמה דאתמר א"ל ב"ש סלקין ולא נחתין וסימניך דא שב"ת בלחודוי ודא שב"ת ויום הכפורים דסלקא הזא לעילא לעילא עד דמתעטרא כלא באין סוף. אל ברוך דא סדורא דאתוון זעירין ותקוני כנסת ישראל בכל יומא בצלותא. ובגין דאינון אתוון זעירין לית (ר"ס ב') רווחא בינייהו ואינון תקוני עולימתן דאתיין עם מטרוניתא לגבי מלכא עלאה:

קדושה דא דקא מקדשי מלאכי עלאי לאו איהו ביחיד והא אוקימנא כל קדושה דאיהו בלשון הקדש יחיד אסיר ליה למימר. תרגום לעולם ביחיד ולא בשניאין ויחיד איהו תקונא דיליה ודאי ולא שניאין. וסימן לרזא דא שנים מקרא ואחד תרגום. שנים לישנא דשניאין איהו דודאי קדושה דלשון הקדש אסיר איהי (קכ"ט) ביחיד. קדושת תרגום אסור איהו בשניאין אלא ביחיד לעולם. אחד תרגום תנינן ולא תרין ולא יתיר. תרגום אתיא למיעוטא והכי אצטריך. לשון הקדש אתייא לרבויא והכי אצטריך. דמעלין בקדש ולא מורידין. ובתרגום מורידין ולא מעלין. אחד תנינן ולא יתיר ולא מעלין כלל. קדושה דא קדושתא דאתקדשת שכינתא וכל אינון רתיכין דילה לאתתקנא לגבי מלכא עלאה. ובגין דאיהי קדושת עלמא תתאה איהי מיושב ולא בעמידה: קדושה אחרא דאהדורי צלותא איהי קדושתא דעלמא עלאה ובגין כך איהי בעמידה בגין לאמשכא לה לתתא וכל מלוי דעלמא עלאה איהו בעמידה ולא מיושב. ובכל הני קדושתי ישראל מתקדשי בהו לתתא. ועל דא ישראל מתקדשי בקדושה דרתיכא תתאה מיושב ובקדושה דרתיכא עלאה מעומד. קדושה אחרא איהי (רס"א ב') תוספת קדושה בגיני כך איהי בתר צלותא. ובגין דאיהי תוספת קדושה על קדושן אחרנין איהי לבתר צלותא. ובגין דכל חד וחד בעי לאמשכא עליה מההוא תוספת אתתקן לכל יחיד ויחיד קדושת תרגום. ואי תימא הא אית בה קדושת לשון הקדש. ההוא לצבור לאתקדשא כלהו בכלל בההוא תוספת קדושה. ובגין דיחיד לית ליה רשו לאומרה בלשון הקדש ולאתקדשא יחידאי אתקינו לה בלשון תרגום ואיהו ביחיד לאתקדשא כל חד וחד בההוא תוספת לאמשכא עליה קדושה יתיר. זכאה חולקיהון דישראל דקא מתקדשי בקדושי עלאי בגין דאינון דבקין לעילא דכתיב (דברים ד') ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום:

כתיב (מלכים ב' ד') הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא עובר וגו' וכתיב נעשה נא עלית קיר קטנה וגו' בהאי קרא אית לן סמך בעלמא לסדורא דצלותא. הנה נא ידעתי דא איהו רעותא דאצטריך בר נש לשואה בגויה בצלותא. כי איש אלהים קדוש הוא דא איהו עלמא עלאה דאיהו יתיב על כורסי יקריה וכל קדושאן נפקין מניה ואיהו מקדש לכלהו עלמין. עובר עלינו תמיד מההיא קדושה דאיהו מקדש לכל עלמין לעילא איהו מקדש לן בהאי עלמא דהא לית קדושה לעילא אלא אי אית קדושה לתתא כמה דאת אמר ונקדשתי בתוך בני ישראל. והואיל וכך הוא נעשה נא עלית קיר קטנה דא איהו סדורא דתקונא (ויחי רכ"ח ב') דשכינתא דאיהי עלית קיר כמה דאת אמר (ישעיה ל"ח) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר. קטנה בגין דאיהי זעירא כמה דאת אמר (קהלת ט') עיר קטנה. ונשים לו שם בתקונא דא דאנן מתקנין ובסדורא דילן בשירין ותושבחן ובצלותא ובתקונא דא) אנן מתקנין לגביה לנייחא דיליה. מטה ושלחן וכסא ומנורה. ארבע אלין כלהו בשכינתא אינון ואיהי (כלא) בכל תקונין אלין מתתקנן לגבי עלמא עלאה בסדורא דאנן מסדרין. בסדורא דצלותא דערבית ובתקונא דיליה הא מטה. בסדורא דאינון קרבנין ועלוון דאנן מסדרין בצפרא ואינון שירין ותושבחן הא שלחן. ובההוא סדורא דצלותא דמיושב ובתקונא דקריאת שמע בההוא יחודא דאנן מתקנין הא כסא. בההוא סדורא דצלותא דמעומד ובאינון קדושאן ותוספת קדושה וברכאן דאנן מסדרין לה הא מנורה. זכאה איהו בר נש דדא שוי ברעותיה לאשלמא לגבי מאריה בכל יומא ולאתקנא האי עלית קיר קטנה לגבי מאריה בהני תקונין כדין ודאי קודשא בריך הוא יהא אושפיזיה בכל יומא. זכאה איהו בהאי עלמא וזכאה איהו בעלמא דאתי. בגין דאלין ארבע אינון תקוני דשכינתא לאתתקנא לגבי בעלה בארבע תקונין אלין אתתקנת בשפירתא בחדוותא בחזווהא ע"י דעמא קדישא בכל יומא. מטה אתיהיבת ליה ליעקב לאתתקנא ועל דא יעקב אתקין צלותא דערבית. שלחן אתקין דוד מלכא באינון שירין ותושבחן דאיהו אתקין כמה דאת אמר (תהלים כ"ג) תערך לפני שלחן נגד צוררי. כסא אתקין אברהם באתקשרותא דיליה דעביד טיבו ושלימו דנשמתין לכל בני עלמא ולית תקונא דכסא אלא בחסד דאברהם כד"א (ישעיה ט"ז) והוכן בחסד כסא. מנורה אתקין יצחק דאקדיש שמא דקודשא בריך הוא לעיניהון דכל עלמא ונהיר נהירו דבוצינא עלאה בההיא קדושה. בגיני כך צריכין עמא קדישא לומר תדיר ולשואה רעותהון לסדרא לגבי עלמא עלאה דאיהו מאריה דביתא איש האלהים. מטה ושלחן וכסא ומנורה למהוי שלימו בכל יומא עילא ותתא:

(ויקהל רטו:) ואמר רבי שמעון בצלותא דבר נש מתתקן גופיה ונפשיה ואתעביד שלים. צלותא איהי תקונין מתקנן דמתתקנין כחדא ואינון ארבע. תקונא קדמאה תקונא דגרמיה לאשתלמא. תקונא תנינא תקונא דהאי עלמא. תקונא תליתאה תקונא דעלמא לעילא בכל אינון חילי שמיא. תקונא רביעאה תקונא דשמא קדישא ברזא דרתיכין קדישין וברזא דעלמין כלהו עילא ותתא בתקונא דשמא קדישא כדקא יאות. תקונא קדמאה תקונא דגרמיה. בגין דאצטריך לאתקנא גרמיה במצוה וקדושה. ולאתתקנא בקרבנין ועלוון לאתדכאה. תקונא תנינא בתקונא דקיומא דהאי עלמא בעובדא דבראשית. לברכא לקב"ה על כל עובדא ועובדא באינון הללויה. הללוהו כל כוכבי אור. הללוהו שמי השמים וגו'. לקיימא קיומא דהאי עלמא. ועל דא בברוך שאמר ברוך על כלא. תקונא תליתאה דאיהו תקונא לעלמא לעילא בכל אינון חיילין ומשריין. יוצר משרתים ואשר משרתיו וגו'. והאופנים וחיות הקודש. תקונא רביעאה תקונא דצלותא בתקונא דרזא דשמא קדישא. הכא רזא דתקונא דשמא שלים:

(תרומה קלג:) **בשעתא** דקא מיחדי ישראל יחודא דרזא דשמע ישראל ברעותא שלים כדין נפיק מגו סתימו דעלמא עלאה חד נהירו וההוא נהירו בטש גו בוצינא דקרדינותא ואתפלג לע' נהורין ואינון ע' נהורין בע' אנפין דאילנא דחיי.

כדין

דרך אמת א פריחות המרכבה העליונה שמתעטר לעלות למעלה ולהתקבר באין סוף מקור העליון כמבואר.

כדין ההוא אילנא סליק ריחין ובוסמין וכל אילני דגנתא דעדן כלהו סלקין ריחין ומשבחן למאריהון דהא כדין אתתקנת מטרוניתא לאעלה לחופה בהדי בעלה כל אינון שייפין עלאין כלהו מתחברן בתיאובתא חדא וברעותא חדא למהוי חד בלא פרודא כלל. וכדין בעלה אתתקן לגבהא לאעלא לחופה ביחודא חד לאתייחדא במטרוניתא ועל דא אנן מתערי לה ואמרינן (דברים ו') שמע ישראל אתקין גרמך הא בעליך ייתי לגביך בתקוניו זמין לקבלך. ה' אלהינו ה' אחד ביחודא חדא ברעותא חדא בלא פרודא דכל אינון שייפין כלהו אתעבידו חד ועיילין בחד תיאובתא. כיון דאמרי ישראל ה' אחד באתערותא דשית סטרין כדין כל אינון שית סטרין אתעבידו חד. ועאלין בחד תיובתא ורזא דא ו' חד פשיטו בלחודוי בלא דבקותא אחרא לגביה אלא איהו בלחודוי פשיט מכלא ואיהו חד. בההוא שעתא מטרוניתא מתתקנא ומתקשטא ועיילין לה שמשהא בלחישו הגי לגבי בעלה ואמרי ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. דא איהו בלחישו דהכי אצטריך לאעלא לה לגבי בעלה. זכאה עמא דידעי דא ומסדרי סדורא עלאה דמהימנותא. בההיא שעתא דאתחברו בעלה ומטרוניתא כחדא כדין כרוזא נפיק מסטרא דדרום אתערו חילין ומשריין דגלי רחימותא לגבי מאריכון. כדין אתער חד ממנא עלאה (קכ"ז א') בוא"ל שמיה רב משריין וביד"ה ארבע מפתחן דנטיל מארבע סטרי עלמא וחד מפתחא אתרשים באת יו"ד ומפתחא אחרא אתרשים באת ה"א. וחד מפתחא אתרשים באת וא"ו. (ומפתחא אחרא אתרשים באת ה') ואנח להו תחות אילנא דחיי. אינון תלת מפתחן דאתרשימו בתלת אתוון אלין אתעבידו חד. כיון דאתעבידו חד ההוא מפתחא אחרא סליק וקאים ואתחבר בההוא אחרא כללא דתלת. וכל אינון משריין וחיילין עיילין לאינון תרין מפתחן גו גנתא וכלהו מיחדי כגוונא דלתתא. יד"ד דא רשימו דאת י' רישא עלאה דבשמא קדישא. אלהינו דא איהו רזא דרשימו דאת ה' עלאה את תניינא דבשמא קדישא. ידו"ד דא משיכו דאתמשך לתתא ברזא דרשימו דאת ו' דאינון תרין אתוון אתמשכו למהוי באתר דא ואיהו אחד. כל הכי תלתא אינון חד ביחודא חד. כיון דכל דא אתעביד חד ביחודא חד ואתאמר כלא ברזא דאת ו' שלים מרישא דמבועא ומשיכלא פנימאה וירית לאבא ואימא כדין עיילין למטרוניתא בהדיה דהא השתא איהו שלים בכל טיבו עלאה ויכיל לאתזנא לה ולמיהב לה מזונא וספוקא כדקא יאות. וכל אינון שייפין דיליה כלהו חד. כדין עיילין לה לגביה בלחישו. אמאי בלחישו בגין דלא יתערב זר בההוא חדוה כמה דאת אמר (משלי י"ד) ובשמחתו לא יתערב זר. כיון דאיהו אתיחד לעילא בשית סטרין. אוף הכי איהי אתיחדת לתתא בשית סטרין אחרנין בגין למהוי אחד לעילא ואחד לתתא כד"א (זכריה י"ד) יהיה ה' אחד ושמו אחד. אחד לעילא בשית סטרין דכתיב (דברים ו') שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. הא שית תיבין לקבל שית סטרין. אחד לתתא בשית סטרין. (הדא הוא דכתיב) בשכמל"ו הא שית (בראשית י"ב א') סטרין אחרנין בשית תיבין. ה' אחד לעילא ושמו אחד לתתא. ואי תימא הא כתיב אחד לעילא ולתתא לא כתיב אחד. ועד הוא אחד בחלופי אתוון. אתוון דדכורא לא מתחלפי. אתוון דנוקבא מתחלפי. דהא שבחא דדכורא על נוקבא. ובגין דלא תשלוט עין הרע אנן מחלפי אתוון דלא אמרינן אחד באתגליא. ובזמנא דאתי דיתעבר עין הרע מעלמא ולא תשלוט (בהדה) כדין יתקרי אחד באתגליא. בגין דהשתא דההוא סטרא אחרא אתדבק בהדה לאו איהי אחד אלא דאנן מיחדין לה בלחישו ברזא דאתוון אחרנין ואמרי ועד. אבל בזמנא דאתי דיתפרש ההוא סטרא מינה ויתעבר מעלמא כדין יתקרי אחד ודאי דלא יהא בהדה שותפו ודביקו אחרא כד"א (זכריה י"ד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד באתגליא בהדיה ולא בלחישו ולא ברזא. ועל דא אנן מיחדין לה מההוא סטרא אחרא כמאן דזמין לאחרא למהוי סהיד דיליה. בגין דדא איהו סהיד דילן וסטרא אחרא לאו איהי סהדא לגבן. וכדין איהי אתפרישת מההוא סטרא. כיון דאתת אנן מעלין לה לחופה לגבי בעלה מלכא עלאה בכל רעותא וכוונא דלבא וע"ד איהו אחד. בשעתא דאיהי אתת בעולמתהא ובעאת לאתפרשא מסטרא אחרא לא אתת אלא כמאן דאזדמנת למיחמי יקרא דמלכא ולא יתיר והכי מכריזי דיזדמנון למחמי יקרא דמלכא. כמה דאת אמר (שיר ג') צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה. פוקו למחמי יקרא דמלכא. כדין סטרא אחרא לא ניחא ליה למחמי ואתפרש מינה. כיון דאתת כל אינון שמשהא עיילין לה לחופה בהדי מלכא עלאה בלחישו ברזא. דאלמלא לאו הכי לא יתפרש מינה ההוא סטרא אחרא ויתערב חדוותה. אבל בזמנא דאתי דיתפרש מינה ההוא סטרא אחרא כדין ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. כיון דעאלת לחופה ואיהי בהדי מלכא עלאה כדין אנן מתערי חדוה דימינא ושמאלא כמה דאת אמר (דברים ו') ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו' והיה אם שמע וגו' בלא דחילו כלל דהא סטרא אחרא לא יתקרב תמן ולית ליה רשו. כלה כל זמנא דבעאן לעאלה לה לגבי מלכא לחדוה דשמושא אצטריך בלחישו ברזא בגין דלא ישתכח ברגלי (נ"א גם דגלי) לעדהא רמז דסטרא בישא ולא יתדבק בהדה ולא ישתכחון בבנוי רמז פסול כלל. והכי אמר יעקב לבנוי שמא חס ושלום אירע פסול (פסחים נו) בערסי כדין אינון אמרו כמה דלית בלבך אלא אחד כך וכו' לית לן דביקו בסטרא אחרא כלל דהא פרישא הוה מערסך ואנן ביחודא לגבי מלכא עלאה ולית לן דביקו כלל בסטרא אחרא דהא בפרישו מסטרא אחרא הוה רעותא ומחשבתא דילן. כיון דידע דסטרא אחרא לא אתדבק תמן כלל כדין עאלת אתתא לגבי בעלה בלחישו ברזא דיחודא דשית סטרין. פתח ואמר בשכמל"ו ועד דהא איהי ברזא דאחד בעולימתהא בלא ערבובא כלל ולא שותפי דסטרא אחרא. ותא חזי בההיא שעתא יעקב ובנוי הוו בדיוקנא עלאה לתתא בהדי שכינתא יעקב הוה ברזא דשית סטרין דשלימא עלאה ברזא חד. בנוי הוו בדיוקנא דשית סטרין דעלמא תתאה. ואיהו בעא לגלאה לון ההוא קץ כמה דאוקימנא דאית קץ ואית קץ אית (קכ"ח א') קץ הימין ואית קץ הימים. קץ הימין דא מלכות קדישא רזא דמהימנותא רזא דמלכו דשמיא. קץ הימים דא רזא דמלכו חייבא רזא דסטרא אחרא דאקרי קץ כל בשר והא אוקימנא כיון דחמא דאסתלקת שכינתא מניה וכו' אינון אמרו כמה דלית בלבך אלא אחד דאנת ברזא דעלמא עלאה ואיהו אחד אוף אנן דאנן ברזא דעלמא תתאה איהו אחד. ועל דא אדכרו תרי לבבות רזא דעלמא עלאה דאיהו לבא דיעקב ורזא דעלמא תתאה דאיהו לבא דבנוי כדין אעיל לה בלחישו. וכמה דאינון אתייחדו רזא דעלמא עלאה באחד ורזא דעלמא תתאה באחד. אוף הכי אנן צריכין ליחדא עלמא עלאה באחד וליחדא עלמא תתאה ברזא דאחד. דא בשית סטרין ודא בשית סטרין. ובגין כך שית תיבין הכא ברזא דשית סטרין ושית תיבין הכא ברזא דשית סטרין (זכריה י"ד) ה' אחד ושמו אחד. זכאה עדביהון וחולקיהון מאן דישוי רעותיה להאי בעלמא

בעלמא דין ובעלמא דאתי. רב המנונא סבא אמר הכי דא אתערותא דיחודא שפיר איהו דרזא דבריכא דמלתא הא אוקימנא. ומלין אלין זמינין לאתעתדא קמי עתיק יומין בלא כסופא כלל:

(פנחס רלו:) פתח ר"ש ואמר (דברים ו) שמע ישראל יי' אלהינו יי' אחד. ע' רברבא ד' אוף הכי וסימנא דא עד היינו דכתיב (שמואל א יב) עד יי' בכם אשתארון אתוון ש"מ מ' פתוחה מ"ט לא סתימא בגין דס' סתימא מלכא (ס"א עלמ') עלאה. מ' פתיחא מלכא (ס"א עלמא) תתאה. אתוון אחרנין אשתארו א"ח (משלי כה) כבוד אלהים הסתר דבר כתיב. אשכחנא בספרא דרב המנונא סבא כל מאן דמיחד יחודא דא בכל יומא חדוה זמינ' ליה מלעילא מרזא דאתוון אלין ש"מ מהאי סטרא א"ח מהאי סטרא ומצרף אתוון למפרע (שדי) שרי ובמישר (תיישה) שיים וסימן אשמה דכתיב (תלים קד) אנכי אשמח ביי'. ממש. דא יחודא קדישא ושפיר איהו והכי הוה בספרא דחנוך דאמר כי האי גוונא דמאן דמייחד יחודא דא בכל יומא חדוה זמינא ליה מלעילא תו אית ביה ש"מ דאתכליל מן ע' רברבא אלין שבעין שמהן ברזא דאבהן קדישין ודא הוא שמע שם ע' ישראל יי' אלהינו יי' אלין ארבע בתי דתפלין דאחיד לון א"ח הה"ד (שיר ה) פתחי לי אחותי רעייתי ד' דא קשר של תפילין דהא אחידת בהו רזא לחכימין אתמסר דלא לגלאה. שתיק ר' שמעון. בכה וחייך אמר אימא דהא ודאי רשו אשתכח ולית כדרא דא עד דייתי מלכא משיחא דיהא רשו לון לגלאה תרין רלוטין נפקין מסטרא דא ומסטרא דא רזא דתרין ירכין דלתתא דהאי א"ח דנביאי קשוט אחידן בהו דהא מלעיל' נפקין תרין רלוטין רזא דתרין דרועין מימינא ומשמאל' ודל"ת אתאחידת בהו לבתר נחתא ואתפשטו ירכין לתתא כיון דהיא אתאחידת לעילא כדקא יאות נחתא לתתא לאתאחדא באכלוסהא וכד איהו אתאחדת אחידא בשיפולי ירכין ורשימו דיוד ברית קדיש' עלה מלעילא כדין איהי אתאחדת ביחוד' חד. יו"ד דא איהי רז' דברית (וע"ד) כל מאן דנטר ברית דא איהו אשתזיב לעילא ואשתזיב לתת' (מנלן) פנחס בגין דאיהו קני על ברית דא אשתזיב מן דינא עלאה ומן דינא דלתתא ובג"כ אתרשים יו"ד דא בגוויה הה"ד פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו'. יו"ד דא אצטריך דלא יתעדי כלל מגו תפלה דיד דלא יעביד פרודא וכל חדוה דילה בהאי י'. איהו יו"ד דא בדכורא איהי ולא בנוקבא איהי לדיק ואיהי לדק ובג"כ אתקריבת בהד' ומאן דרחיק לי' מאתר דא רחוק הוא מעדונ' דעלמא דאתי בדכורא איהו לדיק ואיהי לדק בלא יו"ד איהו איש ואיהי אשה בלא יו"ד ובג"כ חדוה (נ"א תיאובתא) דיל' לאתקרבא בה ולאתעדנא בהד' מאן דרחיק עדונא דא ירחקון ליה מעדונ' דלעיל'. וע"ד כתיב (שמואל א ב) כי מכבדי אכבד וגו':

(ואתחנן רסד:) גליף ואתקין משה כ"ה אתוון ברזא דפסוקא דיחודא דכתיב שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. ואינון כ"ה אתוון גליפין מחקקין ברזא דלעילא. יעקב בעא לאתקנא לתתא ברזא דיחודא. ואתקין בכ"ד אתוון. ואינון ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ולא אשלים לכ"ה אתוון. בגין דעד לא אתתקן משכנא. כיון דאתתקן משכנא ואשלים מלה דהוה נפיק מיניה. כד אשלים לא מליל אלא בכ"ה אתוון. לאחזאה דהא אשלים דא כגוונא דלעילא. דכתיב (ויקרא א) וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. הא כ"ה אתוון. ועל דא כ"ה זכין לאשלמא תקונא דמקדשא. וכל הני אתוון אוקימנא באינון אתוון גליפין דאוליפנא ממר ובגין דמשכנא אשלים ברזין אלין אקרי כ"ה ביחודא דשלימו דמשכנא וע"ד (תהלים קמה) וחסידיך יברכוכה כתיב רזא דשלימו דכל משכנא ותקונא דיליה כ"ה לקבל כ"ב אתוון ותורה ונביאים וכתובים דאינון כללא חדא. רזא חדא בשעתא דישראל קא מיחדי יחודא בהאי קרא ברזא דכ"ה אתוון דאינון שמע ישראל יי' אלהינו יי' אחד ובשכ"מלו. דאינון כ"ד אתוון ויכוון כל חד בהו כלהו אתוון מתחברן כחדא וסלקין לחבורא חד תשע וארבעים תרעין ברזא דיובלא וכדין אצטריך לסלקא ועד לא יתיר וכדין אתפתחו תרעין והשיב קב"ה להיות ב"כ כאלו קיים אורייתא כלה דאיהי אתיא במ"ט פנים בכלא וע"ד אצטריך לכוונא רעותא בכ"ה ובארבע ועשרין לסלקא לון ברעותא דלבא בתשע וארבעין תרעין דקאמרן כיון דאתכוון בהאי יתכוון בההוא יחודא דאמר מר שמע ישראל וגו' בשכ"מלו כללא דכל אורייתא כלא זכאה הולקיה מאן דאתכוון בהו ודאי כללא איהו דכל אורייתא דעילא ותתא ודא איהו רזא דאדם שלימו דדכר ונוקבא ורזא דכל מהימנותא. מחלוקת דשמאי והלל בקימה ובשכיבה דכתיב (דברים ו') בשכבך ובקומך. דשמאי סבר בערב דקא כלילא נוקבא בשלטנהא אצטריך לגבי נוקבא דקא ישו ויקראו. ובבקר דקא שלטא דכורא בשולטנו דעלמא עלאה אצטריך למיקם קמיה דדכורא כמה דאצטריך בתפלה מעומד ובכל אתר דדכורא אתיא. ובית הלל סבר אלמלי אשתכח דא לחוד ודא לחוד הכי אצטריך אבל כיון דאנן מחברן לון כחדא בחבורא בארבעין ותשע פנים ומ"ט תרעין לא אצטריכנא לאפרשא דא לחוד ודא לחוד אלא לאשגחא דכלא איהו חד בלא פרודא וכמה דאזדמן ליה לבר נש הכי יימא דהא תרוייהו בחבורא חדא כמה דניחא לון והכי אצטריך לאחזאה. ועל דא דכורא בשית סטרין בקרא דשמע ישראל דאינון שית תיבין ונוקבא בשית סטרין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד דאינון שית תיבין אחרנין וסלקין בחבורא חדא ברזא דמ"ט תרעין והלכה כבית הלל בכל אתר:

(ואתחנן רסה.) שמע ישראל יי' אלהינו יי' אחד. דא איהו יחודא חד. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. הא יחודא אחרא למהוי שמיה רזא חד ורזא דא יי' הוא האלהים דא כתיב כד אינון ביחודא חד. ואי תימא אי הכי כגוונא דכתיב (זכריה יד) יי' אחד ושמו אחד (נדפס בתרומה קעא ב) לאו איהו יי' האלהים דאי כתיב יי' ושמו הוא אחד הוינא אמרי הכי לא כתיב אלא יי' אחד ושמו אחד ואצטריך לומר בגוונא דא יי' הוא האלהים הוא ויתחזי יי' אחד ושמו אחד אלא כלא חד דכד אתאחדן תרין שמהן אלין דא ביחודא חד ודא ביחודא חד כדין תרין שמהן אלין אתעבידו חד ואתכלילן דא בדא והוי כלא שמא שלים ביחודא חדא וכדין יי' הוא האלהים דהא כדין אתכליל כלא דא בדא למהוי חד ועד דאתייחדו כל חד דא בלחודוי ודא בלחודוי לא אתכלילו דא בדא למהוי כלא חד כללא דכל אורייתא הכי הוא ודאי דהא אורייתא איהי תורה שבכתב ואיהי תורה שבעל פה. תורה שבכתב דא הוא דכתיב יי'. תורה שבע"פ דכתיב האלהים ובגין דאורייתא איהי רזא דשמא קדישא אקרי הכי תורה שבכתב ותורה שבעל פה דא כלל ודא פרט כלל אצטריך לפרט ופרט אצטריך לכלל ואתייחדו דא בדא והוי כלא חד ועל דא כללא דאורייתא איהו כללא דלעילא ותתא בגין דשמא דא לעילא ושמא דא לתתא דא רזא דעלמא עלאה ודא רזא דעלמא תתאה וע"ד כתיב אתה הראת לדעת כי יי' הוא האלהים דא כללא דכלא וכל דא דאמרן אצטריך ב"נ למנדע בהאי עלמא:

(ויקהל רטז.) ואמר רבי שמעון רזא דיחודא הוא דאצטריך ליחדא שמא דקודשא בריך הוא. וליחדא שייפין ודרגין עלאין ותתאין לאכללא כלהו. ולאעלאה באתר דאצטריך לקשרא קשרא. ודא איהו רזא דכתיב שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. רזא דשמע שם דסליק לע' שמהן. ודא כללא חדא. ישראל. ישראל סבא. בגין דאית זוטא. דכתיב (הושע יא) כי נער ישראל ואוהבהו. ודא איהו ישראל סבא רזא חדא בכללא חדא. שמע ישראל. הכא אתכלילת אתתא בבעלה. ולבתר דאתכלילו דא בדא בכללא חדא. כדין אצטריכו לייחדא שייפין ולחברא תרין משכנין כחדא בכלהו שייפין ברעו דלבא לאסתלקא בדבקותא דאין סוף לאתדבקא כלא תמן למהוי רעותא חדא עלאי ותתאי. ורזא דא יהיה כד"א יהיה ה' אחד ברזא דיהיה. י' ליחדא ולאתדבקא בה' דאיהו היכלא פנימאה לאתר (נ"א אתר) גניזו דהאי נקודה עלאה דאיהו י' ודא איהו רזא (נ"א א) ידו"ד אלהינו. אלין תרין אתוון (נ"א שמהן) דאינון י"ה. ולאכללא כל שייפין בההוא אתר. דנפקו מניה דאיהו היכלא פנימאה לאתבא מלין לאתריה לעקרא ויסודא ושרשא דלהון עד ההוא אתר דשרשא דברית. ולבתר אינון תרין אתוון אחרנין (דאיהו יה) ליחדא ולאתדבקא י' בה'. י' איהו רזא דברית קדישא. והאי ה' איהו היכלא אתר גניזו דהאי רזא דברית קדישא דאיהו י'. ואף על גב דאוקימנא דאיהו ו' תניינא. אבל י' רזא דיליה ליחדא לון כחדא. אחד ליחדא מתמן ולעילא כלא כחדא ולסלקא רעותא לאתקשרא כלא (מתתא לעילא) בקשורא חד לסלקא רעותיה בדחילו ורחימו לעילא לעילא עד אין סוף ולא ישבק רעותא מכל אינון דרגין ושייפי אלא בכלהו יסתלקן רעותיה לאדבקא לון ולמהוי כלא קשורא חדא באין סוף ודא הוא יחודא דרב המנונא סבא דאוליף מאבוי ואבוי מרביה עד פומא דאליהו ושפיר איהו ויחודא בתקונא. ואע"ג דאנן אוקימנא להאי בכמה רזין כלהו רזין סלקין לחד. אבל רזא דא אשכחנא בספרים ושפיר איהו ויחודא בתקונא. והא אנן ביחודא דרזא אחרא אתערנא מלין ואיהו שפיר ויחודא כדקא חזי הכי הוא. אבל יחודא דא יחודא בתקונא ודא איהו יחודא דרב המנונא סבא. ותו הוה אמר מאן דרעותיה לאכללא כל רזין דיחודא במלה דאחד שפיר טפי. ולהכי אנן מאריכין באחד לסלקא רעותיה מעילא לתתא ומתתא לעילא למהוי כלא חד. אבל ברזא דא יהי"ה סימנא איהו להאי. והא דתנינן אחד (למהוי ד) רזא עילא ותתא וארבע סטרין דעלמא הכי הוא ליחדא עילא ותתא כמה דאתמר (ס"א ולארבע) וארבע סטרין דעלמא אלין אינון רזא רתיכא עלאה לאתכללא כלא כחדא בקשרא חדא ביחודא חדא עד אין סוף כמה דאוקימנא:

(ויקהל רטז:) רזא לאדכרא יציאת מצרים לבתר בגין דהות שכינתא בגלותא ובזמנא דאיהי בגלותא לאו היא חבורא לאתחברא דא בדא עלמא תתאה בעלמא עלאה ולאחזאה חירו דההיא גאולה והות בכמה אתין בכמה נסין דעבד קודשא בריך הוא ואצטריך ההוא פורקנא לאדכרא ולאתחזאה דאף על גב דהות בגלותא השתא חירו אית לה מיומא דאינון קשרים במצרים אשתריאו אינון אתין ונסין אתעבדו ואצטריך לאחזאה חירו דילה בגין דאתחברא בבעלה ובגין לאסמכא גאולה לתפלה למהוי כלא חד בלא פרודא ולא לאחזאה תרוכין וסימניך ואשה גרושה מאישה לא יקחו. ואי תימא והא בגלותא איהי והא אתתרכת. לאו הכי אלא ודאי בגלותא איהי לדיירא עמהון דישראל ולאגנא עלייהו אבל לא אתתרכת. והא שכינתא לא אתחזי בבית ראשון ובבית שני עד דלא גלו ישראל סלקא לעילא ולבתר איהי שויאת מדורה עמהון. אבל תרוכין לא הות לעלמין ובגין דא בעי לאחזאה פורקנא דאית ביה ארבע גאולות ורזא הכא בשעתא דנפקא שכינתא בגלותא דמצרים תבעא מקודשא ב"ה דיפרוק לה השתא ארבע זמנין דאינון ארבע גאולות לקבל ארבע גליות בגין דתהא בת חורין ולא תהא מתרכא. ובההיא שעתא קיימא ואתפרקת ארבע גאולות בההיא יציאת מצרים. והשתא דאצטריכת בתקונהא לאתחברא בבעלה אצטריך לאחזאה ההיא גאולת מצרים דאית בה ארבע גאולות. וע"ד אית לאדכרא בההיא גאולה ד' זמנין אמת אמת אמת אמת עד עזרת אבותינו. דדא הוא עוזר וסמך לישראל כלהו. ומתמן ולהלאה ארבע זמנין אחרנין אמת אמת אמת אמת למהוי ארבע גאולות אלין בקיומא תקיף בחותמא תקיף דגושפנקא דמלכא. ד' גאולות כפולין בקיומא. וכלהו בההיא יציאת מצרים. דאילו לא אשתכחו אינון ד' גאולות בההיא יציאת מצרים כל זמנא דלהוי גלותא לא אתחברת בתקונהא לאתייחדא שמא קדישא. ועל דא אית לאדכרא גאולה דמצרים תדיר בכל קדושין דקב"ה בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמיא. רזא דקדושה (דשמיה) הא אוקימנא דהא בקדושה מתקדשי כלא עילא ותתא וכל דרגין וכל רתיכין עלאין ותתאין כלהו מתקדשי בקדושתא דא. ובקדושה דא אוקימנא רזין עלאין לאינון מארי רזין דמסתכלין בקדושה דמאריהון זכאה חולקהון:

(בלק קצה:) אמר רבי אלעזר ארימית ידי בצלו לקמי מלכא קדישא דהא תנינן אסור ליה לבר נש לארמא ידוי לעילא בר בצלו וברכאן ותחנונים למאריה דכתיב (בראשית יד) הרימותי ידי אל יי' אל עליון ומתרגמינן ארימית ידי בצלו. דהא אצבען דידין מלין עלאין אית בהו. והשתא אנא הכי עבידנא ואמינא דכל מאן דאלין ארבע יסדר קמי מאריה ועביד גרמיה ברעותא בתיקונא דא כדקא יאות בתקונא דא לא תהדר צלותיה בריקניא. בקדמיתא עבד. לסדרא שבחא קמי מאריה ולזמרא קמיה. ודא בתושבחן דקמי צלותא. ולבתר עבד. לבתר דצלי צלותא דעמידה איהו עבדא דסדר צלותא דמאריה. ולבתר עבד לבתר דצלי כל צלותיה ואזיל ליה, וע"ד דוד תלת זמנין עבד גרמיה בצלותא דא עבד. דכתיב הושע עבדך אתה אלהי. שמח נפש עבדך. וכתיב (תהלים פו) תנה עזך לעבדך. הא תלת זמנין אצטריך לשואה גרמיה עבד. לבתר לשואה גרמיה גו אינון דמסרי נפשייהו על קדושת שמיה. והיינו ביחודא דשמע ישראל. דכל מאן דשוי הכי רעותיה בהאי קרא אתחשיב ליה כאלו מסר נפשיה על קדושת שמיה. לבתר לשואה גרמיה עני. בזמנא דגאל ודפיק דשין דרומי מרומים כד אמר אמת ויציב (וסמיך) גאולה לתפלה למהוי בצלותא דעמידה תביר לבא עניא ומסכנא. ולשואה רעותיה לאתכללא גו מסכני בתבירו דלבא במאיכו דנפשא. לבתר לשואה גרמיה גו חסידים בשומע תפלה לפרשא חטאוי. דהכי אצטריך יחיד בשומע תפלה. בגין לאתדבקא בימינא דפשוטה לקבלא לאינון דתבין. וכדין אקרי חסיד הא ארבע אלין כדקא יאות. מאן כליל לכל הני ההוא דקא אצטריך לכללא לון והאי איהו עבד דאכליל לכל שאר. תלת עבדין אינון בתלת דוכתין וכלהו חד. ועלייהו כתיב הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם וגו'. בין עבד לעבד אינון אחרנין. בין עבד קדמאה לעבד תניינא אית ליה לממסר נפשיה על יחודא דקדושת שמיה. ולשואה גרמיה עני ומסכנא בצלותא דעמידה. ולשואה גרמיה גו חסידים בשומע תפלה. עבד תליתאה בתר דהיים וסדר כלא. תנן בההוא שעתא דסדר בר נש כל הני ארבע סדורין ברעו דלבא

דלבא

דלבא קודשא בריך הוא ניחא קמיה. ופריש ימיניה עליה בההוא עבד תלתא. וקרא עליה וא"ל עבדי אתה דכתיב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. ודאי צלותא דהאי בר נש לא תהדר בריקניא לעלמין:

רזין דתפלת שמנה עשרה באריכות נמצא בהשלמת הזהר של היכלות בהיכל השביעי. עיין שם ותמצא נחת:

(במדבר קכ:) פתח רבי שמעון (תהלים כה) לדוד אליך ה' נפשי אשא אלהי בך בטחתי וגו'. מאי קא חמא דוד לסדרא האי שבחא הכי. וכלהו שבחי דאינון באלפא ביתא כלהו שלמין והאי חסרא דלא אית ביה ו. [א]ואמאי סדורא דא למנפל על אנפין. אלא (תא חזי) רזא עלאה הוא גניז בין חברייא. בשעתא דליליא עאל (ושלטא) אילנא תתאה דתלייא ביה מותא פריש ענפוי ומכסיא לכלא. וע"ד אתחשך. וכל בני עלמא טעמין טעמא דמותא ואקדים בר נש ויהיב ליה פקדונא דנפשיה ואפקדיה בידיה בפקדונא. ובגין דנטיל לון בפקדונא תב פקדונא למאריה בשעתא דאתי צפרא. כד אתי צפרא ותב לגביה פקדוניה בעי לברכא ליה לקב"ה דאיהו מהימנא עלאה. לבתר דקם עאל לבי כנשתא מעטר בטוטפי. אתכסי בכיסויי דציצית. עאל ומדכי גרמיה בקרבנין בקדמיתא. לבתר קביל עליה עול מלכותא בסדורא דשבחי דדוד דאינון סדורא דעול מלכותא. ובסדורא דשבחא דא אסרא עליה ההוא עול. לבתר סדורא דצלותא דמיושב וצלותא דמעומד לקשרא לון כחדא. ת"ח רזא דמלה אע"ג דצלותא תליא במלולא ודבורא דפומא. כלא תלייא בעקרא דעובדא בקדמיתא ולבתר בדבורא ובמלולא דפומא. מאן עובדא. אלא ההוא עובדא דעביד בר נש בקדמיתא כגוונא דצלותא הוא ולא יצלי בר נש צלותא עד דיתחזי עובדא בקדמיתא כגוונא דצלותא. (ס"א בקדמיתא עובדא) עובדא (שמות כח ב) דקדמיתא. בשעתא דבר נש קאים. בעי לדכאה גרמיה בקדמיתא. לבתר יקבל עליה האי עול לפרשא על רישיה פרישו דמצוה. לבתר יתקשר קשורא דיחודא דאינון תפלין (מהו תפלין) תפלה של ראש ושל יד ולאתקנא לון בקשורא חדא בשמאלא ועל לבא כמה דאוקימנא (שיר ב) שמאלו תחת לראשי וגו'. וכתיב (שם ח) שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך. והא אוקימנא. ודא הוא עובדא בקדמיתא. לבתר בשעתא דב"נ עאל לבי כנישתא ידכי גרמיה בקדמיתא בקרבנין במלולא דפומא. לבתר יקבל עליה האי עול מלכות לפרשא על רישיה (פרישו דמצוה) בשבחי דדוד מלכא כגוונא דעובדא דפריש על רישיה פרישו דמצוה. ולבתר צלותא דמיושב לקבל תפלה של יד לבתר צלותא דמעומד דהיא לקבל תפלה דרישא. ודא כגוונא דדא. עובדא כגוונא דדבורא. ודאי בעובדא ומלולא תלייא צלותא. ואי פגים עובדא מלולא לא אשכח אתר דשריא ביה ולאו איהו צלותא ואתפגים ההוא ב"נ לעילא ותתא. (ולא עוד אלא) דבעינן לאחזאה עובדא ולמללא מלולא עליה ודא הוא צלותא שלים. ווי ליה לב"נ דפגים צלותיה פולחנא דמאריה. עליה כתיב (ישעיה א) כי תבאו לראות פני וגו'. גם כי תרבו תפלה אינני שומע דהא בעובדא ובמלולא תליא מלתא. ת"ח כיון דב"נ עביד צלותא כגוונא דא בעובדא ובמלולא וקשיר קשורא דייחודא אשתכח דעל ידיה מתברכן עלאין ותתאין. כדין בעי ליה לב"נ לאחזאה גרמיה בתר דסיים צלותיה דעמידה כאלו אתפטר מן עלמא דהא אתפרש מן אילנא דחיי וכניש רגלוי לגבי ההוא אילנא דמותא דאהדר ליה פקדוניה כד"א (בראשית מט) ויאסוף רגליו אל המטה. דהא אודי חטאוי וצלי עלייהו. השתא בעי לאתכנשא לגבי ההוא אילנא דמותא ולמנפל ולימא לגבי' אליך ה' נפשי אשא. בקדמיתא יהיבנא לך בפקדונא השתא דקשירנא ייחודא ועבידנא עובדא ומלולא כדקא יאות ואודינא על חטאי הא נפשי מסירנא לך ודאי. ויחזי בר נש גרמיה כאילו פטיר מן עלמא דנפשיה מסיר להאי אתר דמותא בגין כך לא אית ביה וא"ו דוא"ו אילנא דחיי הוא. והאי אילנא דמותא הוא. והא קמ"ל דרזא דמלה (ס"א מאי קמ"ל רזא דמלה) דאית חובין דלא מתכפרן עד דאתפטר בר נש מעלמא הה"ד (ישעיה כב) אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון והאי יהיב גרמיה ודאי למותא ומסיר נפשיה להאי אתר לאו בפקדונא כמה בליליא אלא כמאן דאתפטר מן עלמא ודאי. ותקונא דא בעי בכוונה דלבא וכדין קב"ה מרחם עלוי ומכפר ליה לחוביה. זכאה הוא בר נש דידע למפתי ליה ולמפלח למאריה ברעותא ובכוונה דלבא. ווי ליה למאן דאתי למפתי למאריה בלבא רחיקא ולא ברעותא כד"א (תהלים עח) ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו. הוא אומר (שם כה) אליך ה' נפשי אשא ולאו כל מלוי אלא בלבא רחיקא הא גרם עליה לאסתלקא מעלמא עד לא מטון יומוי בזמנא דהאי אילנא אתער בעלמא למעבד דינא. ועל דא בעי בר נש לאדבקא נפשיה ורעותיה במאריה ולא ייתי לגביה ברעות כדיבא בגין דכתיב (שם קא) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. מאי לא יכון אלא בשעתא דהוא אתקין גרמיה להאי ולביה רחיקא מקב"ה קלא נפיק ואמר לא יכון לנגד עיני. (אמאי) האי בעי לאתקנא גרמיה לא יכון לא בעינא דיתתקן. כ"ש אי אתי ליחדא שמא קדישא ולא מיחד ליה כדקא יאות. זכאה חולקיהון דצדיקייא בעלמא דין ובעלמא דאתי עלייהו כתיב (ישעיה סו) ובאו וראו את כבודי וגו'. וכתיב (תהלים קמ) אך צדיקים יודו לשמך וגו':

(ויחי רכט.) רבי יהודה פתח ואמר (תהלים קכג) אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים. האי קרא אוקמוה. אבל תא חזי צלותא דבר נש דאתכוון בה איהי לעילא לעומקא עלאה. דמתמן נגדין כל ברכאן וכל חירו ומתמן נפקין לקיימא כלא. וע"ד יתיר יו"ד בגין דלא פסיק יו"ד מאתר דא לעלמין. ובגין דא כתיב היושבי בשמים. אחיד לעילא ברזא דחכמתא עלאה. ואחיד לתתא דיתיב על כרסיא דאבהן. ויתיב על כרסיא דאקרי שמים. ובג"כ היושבי בשמים כתיב. ומהכא כד ברכאן נגדין מעילא מעומקא דא. נטיל לון כלהו האי אתר דאקרי שמים. ומהאי נגדין לתתא עד דמטו לצדיקא קיימא דעלמא. ומהכא מתברכין כל אינון חיילין וכל אינון משריין לזנייהו. והא אוקמוה. תא חזי בשבעין ותרין נהורין אסתלק עטרא דכל משריין עגולא דעלמא [ב]בשבעין דוכתי חד עגולא כלהו. בגו ההוא עגולא נקודה חדא דקיימא באמצעיתא. מהאי נקודה אתזנא כל ההוא עגולא. בית קדש הקדשים איהו אתר דההוא רוחא דכל רוחין (ס"א הכא רזא דכל רזין) אתטמר בגויה. האי עמירו איהו

בגו

דרך אמת א ולמה סדרוה חכמים לומר מזמור אליך ה' נפשי אשא בנפילת אפים ותרץ אלא ת"ח כו': ב עטרה של כל המחנות הוא בע"ב אורות. דהיינו שבעים אורות בעיגול. ויהה של שמותיו יתברך ומהם קיום כל העולמות. ונקודה אמצעית היא סוד השכינה שהיא בת עין כמ"ש בתיקונים. ויחוד קב"ה ושכינתיה בתוך העיגול הוא שמד. והכל נמשך אחר נקודה האמצעית נהיות כיחוד אחד בלי פירוד:

בגו הילא. שמירא איהו בגו לגו. כד סלקא דא כלא סלקין אבתרה. הה"ד (שיר א') משכני אחריך נרוצה:

רבי יוסי פתח ואמר (שם ב') עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה וכתיב (שם ק') עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. תא חזי כל ב"נ דאתי לצלאה ליה לקודשא בריך הוא בצפרא ובעי לצלאה ליה לקב"ה בצפרא כד סליק נהורא ואתערותא דסטר ימינא אתער בעלמא כדין בעי בר נש לאתקשרא בימינא דקב"ה ולצלאה קמיה בפולחנא דצלותא בגין דצלותא אחסין תוקפא לעילא ואמשיך ברכאן מעומקא עלאה לכלהו עלמין ומתמן אמשיך ברכאן לתתאי ואשתכחו עלאין ותתאין מתברכאן בההוא פולחנא דצלותא. פולחנא דצלותא דקא בעי בר נש לצלאה קמי קודשא בריך הוא (שמות כ"ט ה') בשמחה וברננה לאכללא לכנסת ישראל בינייהו ולבתר לייחדא ייחודא כדקא חזי דכתיב דעו כי ה' הוא האלהים דא רזא דייחודא ברזא דצלותא ועם כל דא בעי בר נש לצלאה קמיה דקב"ה בחדוה ולאחזאה חדוה בצלותיה ואלין תרין שמחה ורננה לקבל תרין אלין תרין צלותין תרין קורבנין ליומא לקבל תרין אלין דאינון שמחה ורננה שמחה בצפרא ורננה ברמשא. ועל דא (במדבר כ"ח) את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. ועל דא צלותא דערבית רשות איהי בגין דההיא שעתא מחלק טרפא לכל חילהא ולאו שעתא לאדכרא (נ"א לאתברכא) אלא למיהב מזונא. ביממא היא מתברכת מתרין סטרין אלין בצפרא וברמשא מגו שמחה ורננה ובליליא פליג ברכאן לכלא כדקא חזי הה"ד (משלי ל"א) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וגו':

פתח רבי חזקיה ואמר (תהלים קמ"א) תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב. אמאי מנחת ערב ולא צלותא דצפרא דלא כתיב תכון תפלתי בבקר אלא הכי אתמר תכון תפלתי קטרת לפניך קטרת לא אתיא אלא על חדוה הה"ד (משלי כ"ז) שמן וקטרת ישמח לב ועל"ד כהנא כד אדליק בוצינין הוה מקריב קטרת כד"א (שמות ל') בהטיבו את הנרות יקטירנה ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה. בצפרא על חדוה דשעתא גרים ברמשא למחדי סטר שמאלא והכי אתחזי ולעלם לא אתי אלא על חדוה. ותא חזי קטרת מקשר קטרין ואחיד לעילא ותתא ודא אעבר מותא וקטרוגא ורוגזא דלא יכיל לשלטאה בעלמא כמה דכתיב (במדבר י"ז) ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה וגו' לבתר דא כתיב וירץ אהרן וגו' ויכפר על העם וכתיב ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה בגין דלא יכלין כל סטרין בישין וכל מקטרגין למיקם קמי קטרת ועל דא איהו רזא (ס"א חדוה) דכלא וקשורא דכלא. ובשעתא דמנחה דדינא שריא בעלמא אתכוון דוד בההוא צלותא דכתיב תכון תפלתי קטרת לפניך וגו' והאי צלותא דסליק יעבר רוגזא דדינא קשיא דשליט השתא בהאי זמנא בההוא קטרת דדחי ואעבר קמיה כל רוגזא. (דסליק השתא בהאי שעתא בההיא קטרת דאעדי כל רוגזא) וכל קטרוגא דעלמא (ס"א נ"ג הייכו דכתיב) (ס"א מאי טעמא בגין דאיהו) מנחת ערב דדינא תליא בעלמא. ת"ח כד אתחרב בי מקדשא בשעתא דאתוקד זמן מנחה הוה ועל דא כתיב (ירמיה ו') אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. מאן צללי ערב אינון מקטרגין דעלמא ורוגזי דדינין דזמינין בההיא שעתא. ועל"ד תנינן דבעי (שמות ל"ו כ') בר נש לכוונא דעתיה בצליתא דמנחה. בכלהו צלותא בעי בר נש לכוונא דעתיה ובהאי צלותא יתיר מכלהו בגין דדינא שריא בעלמא ועל"ד זמן צליתא דמנחה יצחק תקין לה והא אוקמוה:

(ח"ג קל"ב.) פתח רבי שמעון ואמר (תהלים ל"ט) שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש. מאי טעמא שמעה ולא שמע באתר חד כתיב שמע ה' וחנני וגו' ובאתר אחרא שמעה. אלא בכל אתר לזמנין שמע לדכורא ולזמנין שמעה לנוקבא. שמעה כד"א (שם י"ז) שמעה ה' צדק וגו' שמע כד"א (שם ל') שמע ה' וחנני (משלי א') שמע בני (דברים כ"ז) הסכת ושמע והכא שמעה תפלתי ה' בגין דהאי (דאיהי) דרגא דמקבלא כל צלותין דעלמא והא תנינן דעבדא מנייהו עטרה ושוי לה ברישא דצדיק חי העולמים דכתיב (משלי י') ברכות לראש צדיק ועל דא שמעה תפלתי ה'. שמעה תפלתי ה' דא צלותא די בלחש ושועתי האזינה דא צלותא דאריםbr נש קליה בעקתיה כד"א (שמות ב') ותעל שועתם אל האלהים ומהו שועתם אלא דבצלותיה ארים קליה וזקיף עינוי לעילא כד"א (ישעיה כ"ב) ושוע אל ההר. וצלותא דא מתבר תרעין ודפיק (ד"א ודחיק) לין לאעלא צלותיה. אל דמעתי אל תחרש דא עייל קמי מלכא ולית תרעא דקאים קמיה ולעולם לא אהדרו דמעין בריקניא. תו הא כתיב [א]הכא תלת דרגין תפלה שועה דמעה לקבל אלין תלת אחרנין. כי גר אנכי עמך. לבתר תושב. לבתר ככל אבותי עקרא דעלמא. ת"ח צלותא דב"נ מעומד בגין דתרי צלותי נינהו חד מיושב וחד מעומד ואינון חד לקבל תרין דרגין תפלה של יד ותפלה של ראש לגבי יום ולילה וכלה חד. אוף הכא תפלה מיושב לגבי תפלה של יד לאתקין לה כמה (ד"א כמאן) דאתקין לכלה וקשיט לה לאעלה לחופה הכי נמי מקשטין לה ברזא דרתיכאה ומשירייתהא יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו' ועל דא צליתא מיושב. כיון דעאלת לגבי מלכא עלאה ואיהו אתי לקבלא לה כדין אנן קיימין קמי מלכא עלאה דהא כדין (דרגא) דכורא אתחבר בנוקבא ובג"כ לא יפסיק בין גאולה לתפלה (וגאולה (שמות קנ"ז א') ותפלה תרין דרגין אינון רזא דצדיק וצדק יוסף ורח"ל) ובגין דב"נ קאים קמי מלכא עלאה נטל ארבע אמות לצלותיה [ב]ואוקמוה דבשיעורא (ד"א בשיעורא) דשורפא דיוצר כלא. וכל מה דאתי בסטרא דדכורא בעי ליה לאינש למיקם בקיומיה ואזדקף (ס"א ויזדקף) כגוונא דא כד איהו כרע כרע בברוך וכד איהו זקיף זקיף בשם בגין לאחזאה שבחא דדכורא על נוקבא. ות"ח דהא אוקמוה לא יצלי ב"נ אחורי רביה ואתמר כמה דכתיב (דברים י') את ה' אלהיך תירא. את לאכללא דבעי למדחל מרביה כמורא דשכינתא ודחילו דתלמיד רביה איהו. בג"כ בשעתא דצלותא לא ישוי ההוא מורא לקמיה (ד"א נ"ג לצלותא) אלא מורא דקב"ה בלחודוי ולא מורא אחרא. ות"ח צלותא דמנחה אתקין ליה יצחק ודאי כמה דאתקין אברהם צלותא דצפרא לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה וכן (ד"א כך) יצחק אתקין צלותא דמנחה לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה ועל"ד צלותא דמנחה מכי נטי שמשא לנחתא בדרגוי לסטר מערב דהא עד לא נטה שמשא לצד מערב אקרי יום מצפרא עד ההוא זמנא דכתיב (תהלים נ"ב) חסד אל כל היום. ואי תימא עד חשכה ת"ש דכתיב (ירמיה ו') אוי נא לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום

לקבל

דרך אמת א בלק קל"ה ובר"מ ריש פנחס: ב בכבר ביארנוהו בשיעור סרטיא ופלסיא של מלך עליון ית' והיינו בסוד האצילות שבוה סרטיא ופלטיא שלו. והוא מענין שיעור קומה הנזכר לעיל ד' כ"ד ע"ב:

לקבל צלותא דצפרא דכתיב חסד אל כל היום דהא כדין שמשא איהו לסטר מזרח כיון דנטה שמשא ונחתא לסטר מערב הא כדין איהו זמן צלותא דמנחה וכבר פנה היום ואתו צללי ערב ואתער דינא קשיא בעלמא ופנה היום דאיהו דרגא דחס"ד ונטו צללי ערב דאיהו דרגא דדינא קשיא וכדין אתחרב בי מקדשא ואתוקד היכלא. וע"ד תנינן דיהא ב"נ זהיר בצלותא דמנחה דאיהו זמנא דדינא קשיא שריא בעלמא. יעקב אתקין צלותא דערבית דהא איהו אתקין לה וזן לה בכל מה דאצטריך ודאי וא"ו אתקין לה"א וה"א אתזנת מן וא"ו דלית לה נהורא מגרמה כלל ובג"כ תפלת ערבית רשות דהא אתכלילת בצלותא דיומא בגין לאתנהרא והשתא לאו זמנא איהו ואוקימנא לה דהא לא אתגלייא נהורא דיממא דינהיר לה ואיהי שלטא בחשוכא עד זמנא דפלגות ליליא דאשתעשע קב"ה עם צדיקיא בגנתא דעדן וכדין איהו זמנא לאשתעשעא בר נש (ס"א ולמלעי) באורייתא כמה דאתמר. תא חזי דוד אתא ואמר אלין תלת זמנין דצלותי דכתיב (תהלים נ"ה) ערב ובקר וצהרים הא תלתא ואיהו לא צלי אלא תרי מנייהו דכתיב אשיחה ואהמה ולא יתיר דא לצלותא דצפרא ודא לצלותא דמנחה בגין כך אשיחה ואהמה דייקא בצפרא דאיהו שעתא דחסד שני ליה בחסד באשיחה ובמנחה דהוא שעתא דדינא קשיא בעי המייה ובגין כך ואהמה. ולבתר כד אתפליג ליליא הוה קם בשירין ותושבחן כדקא יאות. דכתיב (תהלים מ"ב) ובלילה שירה עמי והא אתמר:

(פנחס רכו.) א"ר אלעזר תנינן כל מאן דאמר תהלה לדוד בכל יום תלת זמנין איהו בר עלמא דאתי. והא אתמר טעמא. אי בגין פרנסה ומזונא דכל עלמא. תרין זמנין איכין בכל יומא בצפרא ובפניא. דכתיב בתת ה' לכם בערב בשר וגו'. אמאי תלת זמנין בכל יומא. אלא תרין למזונא דבני אנשי ודכל עלמא. וחד למיהב תוקפא לההוא אתר דפתיחו ידוי. ותרין מזונין אלין משניין דא מן דא. וכלהו תלת מזוני כתיבי הכא. ואתה נותן להם את אכלם בעתו. דא מזונא דעתירי דיהיב לון מיכלא שני בעתו. הא חד. תרין דכתיב ומשביע לכל חי רצון. דא מזונא דמסכני דאינון שבעין מרצון ולא מגו מיכלא שני. תלת דכתיב פותח את ידיך. דא תוקפא לההוא אתר דבפתיחו דידוי נפקא רצון ושבעא לכלא. תו הכי אוליפנא דלאו היהו אלא תרי זמני בגין מזונא ופרנסה בכל יומא. דאלין חיובא על ב"נ. ואי אמר יתיר לאו בגין חובה איהו. אלא בגין שבחא גו תושבחן דזמירות דדוד מלכא. ומאי טעמא דאינון תרי זמני. בגין דפרנסה לא חזי למשאל אלא בתר צלותא ופרנסה דמאריה. מלכא ייכול בקדמיתא ולבתר ייכלון עבדוי. הה"ד (שיר ה) באתי לגני אחותי כלה אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. לבתר אכלו רעים. אכלתי יערי. דא צלותא דמיושב. עם דבשי. דא קריאת שמע. אכלתי יערי. דא צלותא דמיושב. ההוא יער לבנון. יוצר אור. ואשר משרתיו כלם עומדים. והאופנים וחיות הקודש. כל הני אקרון יער אילנין וגליבין די ביה. עם דבשי. דא קריאת שמע. דאיהו מתיקו דכלא בכמה גופין מתיקין. שתיתי ייני. דא צלותא דמעומד. משיכו דיינא עלאה דאתנטר. ודא בשלש ברכות ראשונות. עם חלבי אלין איגון שלש ברכות אחרונות. ואתכלילן אלין באלין. עד כאן מיכלא למלכא. לבתר דאכל מלכא אכלו רעים לעילא. שתו ושכרו דודים לתתא. ועל דא לית חיובא דמזונא אלא לבתר צלותא דשחרית. ובצלותא דמנחה קודם צלותא. מאי טעמא. בגין דעד לא אשתכח דינא קשיא. בעוד דאנפין דמלכא נהירין יימא תהלה לדוד בהאי שירתא דמזונא. דלבתר דדינא שריא ותלי על עלמא לאו שעתא איהו לדא:

(תרומה קלה.) א"ר שמעון כגוונא דאינון [שיתא יומי עלאין] מתיחדין לעילא באח"ד. אוף הכי [שבת] איהי אתיחדת לתתא ברזא דאח"ד. למהוי עמהון לעילא חד לקבל חד. קב"ה אחד לעילא לא יתיב על כורסיא דיקריה. עד דאיהי אתעבידת ברזא דאח"ד כגוונא דיליה. למהוי אחד באחד. והא אוקימנא רזא דה' אחד ושמו אחד רזא דשבת איהו. (שבת דאתאחדנ) [דשבת אתאחדת] ברזא דאח"ד למשרי עלה רזא דאח"ד. (צלותא) [בצלותא] דמעלי שבתא (דהא) [הא] אתאחדת כורסיא יקירא קדישא ברזא דאחד ואתתקנת למשרי עלה מלכא קדישא עלאה. כד עייל שבתא איהי אתיחדת ואתפרשת מסטרא אחרא וכל דינין מתעברין מינה ואיהי אשתארת ביחודא דנהירו קדישא ואתעטרת בכמה עטרין לגבי מלכא קדישא וכל שולטני רוגזין ומארי דדינא כלהו ערקין (ד"א ואתעברו מינה) ולית שולטני אחרא בכלהו עלמין ואנפהא נהירין בנהירו עלאה ואתעטרת לתתא בעמא קדישא וכלהו מתעטרן בנשמתין חדתין. כדין שירותא דצלותא לברכא לה בחדוה בנהירו דאנפין ולומר ברכו את ה' המבורך. את ה' דייקא בגין למפתח לגבה בברכה: ואסיר לעמא קדישא למפתח לגבה בפסוקא דדינא כגון והוא רחום וגו' בגין דהא אתפרשת מרזא דסטרא אחרא. וכל מארי דדינין אתפרשו ואתעברו מניה. ומאן דאתער האי לתתא גרים לאתערא הכי לעילא. וכרסיא קדישא לא יכלא לאתעטרא בעטרא דקדושה דכל זמנא דמתערי לתתא אינון מאריהון דדינא דהוו מתעברן והוו אזלי כלהו לאטמרא גו נוקבא דעפרא דתהומא רבא כלהו תייבין לאשראה בדוכתייהו (ס"א ואתדחקת) ואתרחקת בהו אתר קדישא דבעאת נייחא. ולא תימא דדא איהו בלחודוי אלא לית אתערותא לעילא לאתערא עד דישראל מתערי לתתא כמה דאוקימנא דכתיב (תהלים פ"א) בכסא ליום חגנו. ליום חג לא כתיב אלא ליום חגנו: ועל דא אסיר לעמא קדישא דקא מתעטרין בעטרין קדישין דנשמתין בגין לאתערא נייחא דאינון יתערון דינא אלא כלהו ברעו ורחימו שני דיתערון ברכאן עילא ותתא כחדא. ברכו את ה'. את דייקא כדאמרן דא (בראשית ה' כ') שבת דמעלי שבתא. ברוך ה' המבורך. דא אפיקו דברכאן ממקורא דחיי ואתר דנפיק מניה כל שקיו לאשקאה לכלא. ובגין דאיהו מקורא ברזא דאת קיימא קרינן ליה המבורך איהו מבועא דבירא. וכיון דמטו תמן הא ודאי בירא אתמליא דלא פסקין מימוי לעלמין. ועל דא לא אמרינן ברוך את ה' המבורך אלא ברוך ה'. דאלמלא לא מטי התם נביעו ממקורא עלאה לא אתמליא בירא כלל. ועל דא המבורך. אמאי איהו המבורך. בגין דאיהו אשלים ואשקי לעולם ועד. עולם ועד דא איהו שבת דמעלי שבתא. ואנן תקעין ברכאן באתר דאקרי מבורך. וכיון דמטאן התם כלהו לעולם ועד. ודא איהו ברוך ה' המבורך. עד הכא מטין ברכאן מעלמא עלאה וכלהו לעולם ועד. לאתברכא ולאשקאה ולמהוי שלים כדקא יאות מליא מכל סטרין: ברוך דא (קס"ב א' עקב רע"א א') מקורא עלאה דכל ברכן נפקין מניה. וכד שירותא אשלים קרינן לה הכי לגבי תתאי. אבל ברוך מקורא עלאה כדקאמרן. ה' דא אמצעי דכל סטרין עלאין. המבורך דא שלמא דביתא מבועא דבירא לאשלמא ולאשקאה כלא. לעולם ועד דא עלמא תתאה דאצטריך לאתברכא. ומשחא ורבו דברוך ה' והמבורך כלא איהו לעולם ועד. (מבורך כמה דאת אמר (בראשית מ"ט) בן פרת) ועל דא ברכה דא אצטריכו כל עמא לברכא. ובמעלי שבתא ברעו דלבא ובחדוה בעו למהוי בשרותא בברכה דא לאתברכא האי שבת דמעלי שבתא (ליליא) מעמא קדישא כדקא יאות. בהאי ברכה (ספרים אחרים ברכו) כד שראן ישראל לברכא קלא אזלא בכלהו רקיעין דמתקדשי בקדושה דמעלי שבתא. זכאין אנון עמא קדישא דאתין מברכי ומקדשי לתתא בגין דיתברכון ויתקדשון לעילא כמה משריין עלאין קדישין. זכאין אינון בהאי עלמא וזכאין אינון בעלמא דאתי. ולא מברכי ישראל ברכה דא עד דמתעטרן בעטרין דנשמתין קדישין כדקאמרן. זכאה עמא דזכי לון בעלמא דין למזכי לון לעלמא דאתי:

(תרומה קלו:) כד נהיר יממא ביומא דשבתא סליקו דחדוה סליק (בראשית ח' א') בכלהו עלמין בנייחא בחדוה כדין (תהלים י"ט) השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע. מאן שמים אלין שמים דשמא עלאה אתחזי בהו דשמא קדישא אתרשים בהו. מספרים מאי מספרים אי תימא כמאן דמשתעי ספור דברים. לאו הכי. אלא דנהרין ונצצין בנצצו דנהורא עלאה וסלקין בשמא דכליל בנהירו דשלימו עלאה ומאן איהו ספור דנצצי בנהירו דשלימו דספר עלאה ובגין כך סלקין בשמא שלים ונהרין בנהירו שלים ונצצי בנציצו שלים. אינהו מנצצי ונהרי בגרמייהו מגו נהירו דנציצו דספר עלאה ונצצי ונהרי לכל סטר וסטר (נוסחא אחרינא לכל כבוד וכבוד) דמתדבקן ביה דהא מנייהו מההוא ספירו ונהירו נהיר כל עזקא ועזקא ונציץ בנצצו. בגין דבהאי יומא מתעטרן שמים וסלקין בשמא קדישא יתיר משאר יומין. ומעשה ידיו ההוא טלא עלאה דנהיר מכל סטרין גניזין דאיהו מעשה ידיו ותקונא דיליה דמתתקנא ביומא דא מכל שאר יומין. מגיד הרקיע. מאי מגיד משיך ונגיד לתתא מרישא דמלכא מליא מכל סטרוי. הרקיע ההוא רקיע דאיהו מבועא דבירא. ודא איהו ההוא נהר דנפיק מעדן ודא איהו דנגיד ומשיך לתתא נגידו דטלא עלאה דנהיר ונציץ בנציצו מכל סטרין ודא רקיע אנגיד ליה במשיכו דרחימו ותיאובתא לאשקאה שקיו דחדוה למעלי שבתא. וכד נגיד ומשיך ההוא טלא דבדולחא כלא (נגיד) מליא ושליט באתווי קדישין בכל אינון שבילין קדישין. כיון דכלא אתחבר ביה אתעביד ביה אורחא לאשקאה ולברכא לתתא. יום ליום יומא ליומא ועזקא לעזקא. השתא משתעי קרא באורח פרט היך שמים מספרים ומתקנין בספירו ובנצצו עלאה להאי כבוד. והיך נגיד ומשיך ההוא רקיעא נגידו דטלא עלאה. ואמר יום ליום יביע אומר. יומא ליומא ודרגא לדרגא (ס"א אומר) יהוו לאתכללא דא בדא ולאתנהרא דא מן דא מההוא ספירו דמנצצי ומנהרי שמים להאי כבוד. יביע כמה דאת אמר נבע אתעביד וגו' אומר לאנהרא דא מן דא ולאתכללא דא מן דא מההוא ספירו ונציצו. אמ"ר כללא דאתוון ושבילין דנפקין מאבא ואמא וההוא רישא דנפיק מנייהו דאיהו ברא בוכרא אל"ף אבא וכד איהו סליק ונחית אתחברת מ' בסדי א' ואיהו (ה"א) אם ר' רישא (קע"ח ב') בוכרא. כד מתחברן אתוון כלהו אמר. דא נהירו דאבא ואמא וברא בוכרא ונהרין דא בדא בחבורא חדא שלטא ביומא דשבתא. ועל דא כלא אתכליל דא בדא בגין למהוי חד. ובגין כך אומר דא בדא ההוא אמר שליטו עלאה למהוי כלא חד. וכד כל האי אתנגיד ואתמשך להאי רקיע כדין איהו אשקי ואנהיר לתתא להאי כבוד אל למעבד תולדין בדיוקנא דאינון שמים דנהרין לההוא כבוד אל (ודא הוא דכתיב) ולילה ללילה יחוה דעת רתיכין דילה (דא לדא) דאינון גופא דכרסייא וכלהו אקרון לילות כמה דאת אמר (תהלים ט"ז) אף לילות יסרוני כליותי. רתיכא עלאה אתקרי ימים יום ליום. רתיכא תתאה אקרי לילות לילה ללילה.

יחוה

יחוה דעת יחוה יחיה. יחיה תולדין (נ"א כאינון) דאינון שמים. ואי תימא יחוה לאו איהו יחיה. תא חזי כתיב (בראשית ג׳) ויקרא האדם שם אשתו חוה כי הוא היתה אם כל חי. חוה וחיה במלה חדא סלקין. ועל דאסתלק י׳ ועייל ו׳ דא איהו כדקא יאות דהא ו׳ איהו חיין ודאי. ועל דא חוה וחיה י׳ (ס"א זעירא כטלא) כטלא חיין מן ו׳. אוף הכא יחוה יחיה. דעת דא איהו רזא דשמים. מה שמים שית סטרין אוף הכא שית סטרין באינון תולדין דקא יחיה כגוונא דיליה ועל דא יום ליום אתכליל בדרגא עלאה אומ"ר. ולילה ללילה ברזא דדכורא דקא נהיר לה דאיהו (נ"א בשמים) שמים דעת ובגין דהאי אומר רזא עלאה איהו ולא כשאר אמירן אהדר קרא עליה ואמר אין אמר ואין דברים כשאר אמירן דעלמא. אלא האי אמר רזא עלאה איהו בדרגין עלאין דלית תמן אמירן ודברים ולא אשתמעו כשאר דרגין דאינון רזא דמהימנותא דאינון קלא דמשתמע אבל הכי לא (בראשית ל׳ ב׳) אשתמעו לעלמין והיינו דכתיב בלי נשמע קולם. אבל בכל הארץ יצא קוה. אף על גב דאינון טמירין עלאין דלא אתיידעו לעלמין נגידו ומשיכו דלהון אתמשך ואתנגיד לתתא. ובגין ההוא משיכו אית לן מהימנותא שלימתא בהאי עלמא וכל בני עלמא משתעו רזא דמהימנותא דקודשא בריך הוא באינון דרגין כאילו אתגליין ולא הוו טמירין וגניזין והיינו ובקצה תבל מליהם מרישא דעלמא עד סייפי עלמא משתעאן אינון חכימי לבא באינון דרגין גניזין אף על גב דלא אתיידעו. אבל במה אשתמודען בגין דלשמש שם אהל בהם. בגין שמשא קדישא דאיהי משכנא מאינון דרגין עלאין קדישין ואיהו נהורא דנטיל כל נהורין גניזין וההוא משיכו דלהון ובגיניה אתחזי מהימנותא בכל עלמא. מאן דנטיל לשמשא כמאן דנטיל לכלהו דרגין. בגין דשמשא איהו אהל דאתכליל בהון ונטיל כלא ואיהו נהיר בכל אינון גווני נהורין לתתא. ועל דא והוא כחתן יוצא מחופתו בנהירו וגלילו דכל נהורין גניזין דכלהו בתיאובתא ברעותא שלים יהבי ליה רעותייהו ונהירו דלהון כמה דלהתן אית רעו ותיאובתא דכלה (נוסחא אחרינא דכלהו) למיהב לה נבזבזן ומתנן. ועל דא והוא כחתן יוצא מחופתו. מאן חופתו. דא עדן. ורזא דא (שם ב׳) ונהר יוצא מעדן. עדן דא איהו חופה דחפיא על כלא. ישיש כגבור. ישיש מסטרא דאור קדמאה דלא אשתכח ביה דינא כלל. כגבור מסטרא דגבורה. ואף על גב דגבורה איהי דינא שלים כגבור כתיב ולא גבור בגין דאמתיק דינא בחסד ונטיל כלא כחדא בתיאובתא ורעותא שלים ועל דא לרוץ אורח כמה דאתמר (ישעיה מ"ג) הנותן בים דרך. לאשקאה ולאשלמא נהירו דסיהרא בכל סטרין (רע"ו א׳) ולמפתח בה אורח לאנהרא לתתא. מקצה השמים מולאו מסייפי אלין שמים עלאין דקאמרן איהו אפיק בגין דבסיומא דגופא איהי אפיק ובההוא אתר אשתמודע בין דכר לנוקבא. ודא הוא דכתיב (דברים ד׳) ולמקצה השמים ועד קצה השמים. קצה השמים דא (נ"א) עלמא עלאה. ולמקצה השמים דא (מלכא ד) עלמא דיליה. כמה דהאי נטיל כל נהורין וכלהו ביה. אוף הכי האי נטיל כל נהורין וכלהו ביה ואיהו נפיק מקצה השמים. ותקופתו דסיהרא בכל אינון סטרין (נ"א ספירן) קדישין דאתחזון לאנהרא ולאתשקאה ולנגלא מניה. ואין נסתר לית מאן דאתחפייא מההוא נהירו דהא לכלהו אנהיר בכללא חדא לכל חד וחד כמה דאתחזי ליה. וכד כלהו אשתלימו ואתנהירו מגו שמשא כדין סיהרא מתעטרא בגוונא דאימא עלאה שלימא בנ׳ תרעין ודא איהו דכתיב תורת ה׳ תמימה דהא כדין איהי (שלימא) תמימה מכל סטרין ברזא דחמש דרגין כגוונא דאימא עלאה דאינון חמש רזא דחמשין. ובגיני כך איהי אתיא בחמש חמש תיבין בגין לאשלמא לרזא דחמשין. תורת ה׳ תמימה משיבת נפש הא חמש. עדות ה׳ נאמנה מחכימת פתי הא חמש. פקודי ה׳ ישרים משמחי לב הא חמש. מצות ה׳ ברה מאירת עינים הא חמש. יראת ה׳ טהורה עומדת לעד הא חמש. משפטי ה׳ אמת צדקו יחדו הא חמש. וכלהו אתיין בחמש חמש לאתכללא כגוונא דאימא עלאה ועל דא יהו"ה יהו"ה שית זמנין לקבל שית סטרין עלאין דאינון רזא דשמא עלאה (נ"א דשמים עלאין) ועל דא סיהרא אתמליא ואשתלים בסדורא עלאה כדקא יאות ודא איהו ביומא דשבתא דכלא אשתלים כדקא יאות ברזא דשבתא עילא ותתא. וע"ד ביומא דא אתוסף נהירו בכלא כדקאמרן שמים נטלי ממקורא דחיי בקדמיתא ואינון מנהרי ומתקני לכבוד עלאה מרזא (בראשית ל"ה ב׳) דספר עלאה אבא דכלא. ומרזא דספר אימא עלאה. ואיהו מרזא דספור ובגין כך מספרים כדקאמרן ברזא דתלת שמהן אלין דשלטין ביומא דשבתא על כל שאר יומין. ובג"כ תושבחתא דא קאמר דוד ברוח קדשא על נהירו וגלילו ושולטנו (ס"א ושלימו) דיומא דשבתא על כל שאר יומין (ס"א ותיקונא דיליה דאתתקן ביומא דא מכל שאר יומין) בגין רזא דשמא עלאה דקא נהיר בנהירו וגליף בגלילו ואשתלים בשלימו עילא ותתא. וכדין תורת ה׳ תמימה שבת דמעלי שבתא (ס"א רזא דשמור כבוד לילה דהא היא תורת ה׳ תמימה תורה שבע"פ משה קבל תורה מסיני והא אתערו. על תורה שבע"פ דאילו תורה שבכתב הא כתיב ויצו משה את הלוים וגו׳ לקוח את ספר התורה. ודא ללואי אתחזי להאי דאחיד בשמשא ומלכא דאתיא מניה משה נהיר לישראל מ׳ שנין שמשא ביומוי ותורת ה׳ דא מעלי שבתא) ברזא חדא כדקאמרן ואתקינו (ס"א אנשי כנסת הגדולה סידורא דתושבחתא) חברייא שירותא דתושבחתי מאינון תושבחתן דדוד מרזא דא השמים דאיהו נטיל ברישא ונהיר לכל שאר. ולבתר ההוא נהר דנפיק מעדן ודא איהו רזא (תהלים ל"ג) רננו צדיקים בה׳. בגין דהאי נהר כניס ונטיל כלא מרזא דשמיה ברזא עלאה ומקורא דחיי כלא כדקא יאות ביומא דא ושמשא אתקין לאנהרא כדקא יאות ביומא דא. ולבתר סיהרא דקא מתפרשת מסטרא אחרא ביומא דא בגין לאתנהרא מן שמשא ודא איהו לדוד בשנותו את טעמו וגו׳. ולבתר דאתפרש מיניה הא אתחברת בשמשא ותושבחתא דא בכ"ב אתוון דאטיל בה שמשא בסיהרא. ותושבחתא דא פרישו דסיהרא מסטרא אחרא ותושבחתא דכ"ב אתוון בנהירו דשמשא ולבתר אתחברותא וסליקו דמטרוניתא עם בעלה. ודא איהו (שם נ׳) תפלה למשה איש האלהים. אתחברותא ואתדבקותא דאתתא בבעלה לפרשא ימינא ושמאלא לקבלא לה ולמהוי כחדא בחבירא חדא (למהוי חד ברזא חד. וכל אלין שמים מספרים לון ומתקנין לון. מכאן ולהלאה תושבחן אחרנין דחדוה ותיאובתא שלימתא. אבל הכי אינון תקונא שלימתא עלאה ברזא דשמא קדישא כדקא יאות ותושבחן אלין אתקינו בתקונא דשבתא דאיהו סליק ואתעטר בעטרוי כדקא יאות וסלקין ברזא דשמא קדישא למהוי חד ברזא דכבוד אל דשמים מספרים ליה וזהרין ליה כדקאמרן). ודא איהו (שם צ"ח) מזמור שירו לה׳ שיר חדש תושבחתא דא הא (בראשית קכ"ג ב׳) אוקימנא. אבל אף על גב דאתערנא ביה אתערו דחברייא דקא אתערו שפיר איהו דהכא פרות עלות כד הוו נטלי ארונא אתערו בהאי תושבחתא כד"א (שמואל א׳ ו׳) וישרנה הפרות בדרך. ומה שירה הוו אמרי מזמור שירו לה׳ שיר חדש כי נפלאות עשה. רזא דא איהו כגוונא דלעילא.

בשעתא

בשעתא דאינון חיות נטלי (ארונא) כרסייא לארמא ליה לעילא אינון אמרי תושבחתא דא. ואי תימא אמאי כתיב הכא חדש והא תדיר קאמרי תושבחתא דא. אלא ודאי חדש איהו וחדש לא אקרי אלא באתחדתותא דסיהרא כד אתנהירת מן שמשא כדין איהו חדש ודא איהו שיר חדש. הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו. הא אתערותא דימינא ושמאלא לקבלה לה ותושבחתא דא כד נטלי ארונא קא משבחאן לה כד סלקין לבית שמש כגוונא דעגלות סלקין לבית שמש וכלא ברזא חד סלקין בגין דבשבת איהו סליקו דכורסייא לסלקא לעילא תקונא דתושבחתא דא בשבת אלין תושבחן כלהו אתקינו בשבת לשבחא ליה עמא יחידא בעלמא:

(תהלים צ"ב) **מזמור שיר ליום השבת.** תושבחתא דא אדם הראשון קאמר לה בשעתא דאתתרך מגנתא דעדן ואתא שבת ואגין עליה ואוקמוה חברייא. תושבחתא דא עלמא תתאה קא משבח לגבי עלמא עלאה יומא (דכלא ביה) דאיהו כולו שבת מלכא דשלמא דיליה ודא איהו מזמור שיר ולא כתיב מאן קאמר ליה כמה דאוקימנא. ליום השבת יומא עלאה שבת עלאה. דא שבת ודא שבת מה בין האי להאי. אלא שבת סתם דא שבת דמעלי שבתא. יום השבת דא שבת דלעילא. דא יום ודא לילה. (שמות ל"א) ושמרו בני ישראל את יום השבת הא לילה רזא דנוקבא. (שם כ') זכור את יום השבת הא יום רזא דדכורא ובגין כך מזמור שיר ליום השבת. ואשכחן בכמה אתר דעלמא תתאה לא סליק בשמא ואתיא (ויקרא ק"ב) סתם כגון האי וכגון ויקרא אל משה וכגון (שם כ"ד) ואל (קל"א א') משה אמר עלה אל ה'. כלהו סתים שמא ולא סליק ביה. (אלא) (ספרים אחרים וכולא) בגין דאית ביה דרגא עלאה ולגבי דרגא עלאה איהו לא סליק בשמא. נהורא דשרגא לא סליק ביממא בנהורא דשמשא וע"ד לא סליק בשמא. וכל אלין תושבחן דשבת דאיהי כבוד (נ"א דיום השבת איהו תושבחתא) יום איהו תושבחתא עלאה על כל שאר יומין (ס"א וכל אלין תושבחן אתקינו בתיקונא דשבתא דאיהו סליק ואתעטר בעטרין עלאין עטרין קדישין על כל שאר יומין):

נשמת כל חי. הא חברייא אתערו (ר"פ) ביה מלין דקשוט הבל אית לן לאדכרא האי נשמתא דפרחא מההוא חי העולמים ובגין דאיהי דיליה דמניה נפקן כל ברכאן ושריין ביה והוא אשקי ומברך לתתא האי נשמתא דנפקא מניה אית לה רשו לברכא להאי אתר. ועל דא פרחין נשמתין מההוא חי. במעלי שבתא אינון נשמתין דאינון פרחאן ממש מברכין להאי אתר דאקרי שם מתתא. וההוא אתר דנפקי מניה מברך ליה לעילא והאי שם מקבלא ברכאן מתתא ומעילא ואתכלילת מכל סטרין. ביומי דחול איהי מקבלא ברכאן משאר נשמתין דקא מברכין לה מתתא. ביומא דשבת איהי מקבלא ברכאן מאינון נשמתין עלאין דקא מברכאן לה בארבעין וחמש תיבין כחושבן מ"ה (ספרים אחרים וברזא דחמשין תיבין כחושבן מ"י) כמה (הקדמה ב' א') דאוקימנא ברזא מ"ה וברזא מ"י. דא עלמא עלאה ודא עלמא תתאה. נשמת כל חי (ס"א עד האחרונים) מ"ה. ומן ואילו פינו מלא שירה עד ומלפנים סלקא תושבחתא אחרא חמשין תיבין. ואע"ג דלא קיימא תמן מלה בחושבנא סלקא חושבנא רזא מ"י ומתמן ולהלאה סלקא תושבחתא אחרא להשבין (מ"ה) מאה תיבין תשלומא דכלא וחד רתיכא על מה דשריא דאיהו תשלומא (ספרים אחרים ההוא שלימא עלאה) וכל שבחא דא וכל מלין אלין כלהו שייפין ידיען בחושבנא לתשלומא דשבת ולאשתלמא מנייהו כדקא חזי. זכאה עמא דידעי לסדרא שבחא דמריהון כדקא יאות. מכאן ולהלאה סדורא דצלותא כמה דאתתקנת. כתיב (תהלים כ"ב) ואתה ה' אל תרחק אילותי לעזרתי חושה. דוד מלכא אמר דא בשעתא דהוה מתקן ומסדר תושבחתא דמלכא בגין לחברא שמשא בסיהרא. כיון דהוה מתקן ומסדר שבחין דיליה לאתחברא אמר ואתה ה' אל תרחק. ואתה ה' רזא (רנ"א א' קמ"א קע"ט ב') דחברותא חדא בלא פרודא. אל תרחק כיון דאיהי סלקא לאתעטרא בבעלה וכלא בעלמא עלאה ומתמן בעי לסלקא לאין סוף לאתקשרא כלא לעילא לעילא ובגין כך אל תרחק לאסתלקא מינן לשבקא לן. ובגין כך בנו סדורא דתושבחתא בעאן ישראל לאתכללא תמן ולאתדבקא בהדייהו מתתא דאלמלי יבעי לאסתלקא האי כבוד הא ישראל לתתא אחידן ביה ותקפין ביה דלא שבקי ליה לאתרחקא מנייהו. ועל דא צלותא בלחש כמאן דמליל ברזא עם מלכא. ובעוד דאיהו ברזא עמיה לא אתרחקא מניה כלל. אילותי מה איל וצבי בשעתא דאזלי ומרחקי מיד אהדרן לההוא אתר דשבקי. אוף קודשא בריך הוא אף על גב דאסתלק לעילא לעילא באין סוף מיד אהדר לאתריה. מאי טעמא בגין דישראל לתתא אתאחדן ביה ולא שבקין ליה לאתנשיא (מניה) ולאתרחקא מנייהו. ועל דא אילותי לעזרתי חושה. ובגין כך בעינן לאתאחדא ביה בקודשא בריך הוא ולאחדא ביה כמאן דאמשיך מעילא לתתא דלא ישתבק בר נש מניה אפילו שעתא חדא. ועל דא כד סמיך גאולה לתפלה בעי לאחדא ביה ולאשתעי בהדיה בלחישו ברזא דלא יתרחק מינן ולא ישתבק מינן ועל דא כתיב (דברים ד') ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום. (תהלים קמ"ד) אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו:

(ויקהל רה:) **צלותא** דשבתא דעמא קדישא תלת צלותין אשתכחו בהאי יומא. לקבל תלת שבתי ואוקמוה וכלהו חד. כיון דעאלו עמא קדישא לבי כנישתא אסור לאשתדלא אפילו בצורך בי כנישתא אלא במלי תושבחן וצלותא ואורייתא וכדקא חזי לון. ומאן (רו א אמור קה א) דאשתדל במלין אחרנין ובמלין דעלמא דא איהו בר נש דקא מחלל שבתא לית ליה חולקא בעמא דישראל. תרין מלאכין ממנן ע"ד ביומא דשבתא ואינון שוו ידיהון על רישיה ואמרי ווי לפלניא דלית ליה חולקא בקב"ה. וע"ד בעי לאשתדלא בצלותא ובשירין ובתושבחן דמאריהון ולאשתדלא באורייתא. האי יומא איהו יומא דנשמתין דאתעטרא ההוא נהורא דנשמתין (בתושבחן דמאריהון). בג"כ משבחי בתושבחן תושבחתא דנשמתא והיינו (קל"ח א') נשמת כל חי תברך את שמך ה' אלהינו ורוח כל בשר וכו'. ולית תושבחתא אלא בסטרא דנשמתא ורוחא. והאי יומא קיימא ברוחא ונשמתא ולאו דגופא. תושבחתא דדרגא אחרא עלאה רזא דיומא שמשא קדישא דאיהו נהורא דימינא היינו יוצר אור. רזא דנהורא דנהיר דמניה אתזנן ונהרין כל אינון חיילין רתיכין וכוכביא ומזלי וכל אינון דשלטין על עלמא. תושבחתא דעלמא דאתי ביומא דא היינו. אל אדון ותושבחתא דא איהו ברזא דעשרין ותרין אתוון עלאין קדישין דמתעטרן באבהן ורתיכא עלאה קדישא. אתוון (הקדמה ג ב) זעירין אינון עשרין ותרין אתוון דאינון בעלמא תתאה. דאינון. אל ברוך גדול דעה וכו' ולא אית בין תיבה לתיבה רווחא אחרא אלא את רשימא בכל תיבה ותיבה (קל"ב ב) ובעלמא עלאה אית רווחא וספרין קדישין בין את לאת. ודא איהו תושבחתא על תושבחתא דאתיין עלאין. דיומא שביעאה (כ"ד א) קא משבח ואמר למלכא עלאה יוצר בראשית. כד תושבחתא דא סלקא לעילא שאין רתיכין

רתיכין עלאין דקאמרן מזדמנין ונטלין להאי תושבחתא מעמא קדישא וסלקי לה לאתעטרא בה בכמה רתיכין עלאין די ממנן וכל אינון לדיקייא דבגנתא דעדן כלהו מתעטרן בתושבחתא דא. וכל אינון רתיכין וכל אינון נשמתין דלדיקייא כלהו סלקין בתושבחתא דא עד רזא דכורסייא. כד מטא לכורסייא קדישא תושבחתא דא דכל ישראל קיימא תמן עד זמנא דקאמרי קדושה עלאה דמוסף. וכדין סלוקא דלתתא לעילא לאתאחדא כלא לעילא לעילא למהוי כלא חד. דא איהי תושבחתא דסלקא על כלהו תושבחן. מכאן ולהלאה סדורא דצלותא דשאר יומי ישמח משה וכולי חדוותא דדרגא עלאה עקרא דאבהן דחדי בההוא עדבא דיליה כד סליק כורסייא לגביה ונטיל לה ומתחבראן כחדא. ודא איהו חדוה דאורייתא עלאה דלעילא תורה שבכתב דחדי באורייתא דלתתא תורה שבעל פה ואתחברו דא בדא. כיון דאתחברו כחדא בעי ב"נ לאכללא בההוא חדוה לעמא קדישא ישמחו במלכותך שומרי שבת וכו'. אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו:

רזא דספר תורה ביומא דא הא אוקמוה. תנינן כתיב (נחמיה ח) ויקראו בספר בתורת האלהים מפורש ושום שכל ויבינו במקרא. והא אוקמוה רזא דאינון פסוקי טעמי ומסורת וכל אינון דיוקין (נוסחא אחרינא תיקונין) ורזין עלאין כלא אתמסר למשה מסיני. אי בכל הני דיוקין אתמסר אורייתא למשה ספר תורה דאיהו בכל אינון קדושאן אמאי איהו חסר מכל הני תקונין ורזין דאתמסרו ליה למשה באורייתא. אלא רזא דא כד כורסייא קדישא מתעטרא ואתכלילת בתורה שבכתב כל אינון דיוקנין וכל אינון טעמין ומסורות כלהו עאלין בגניזו ואתרשימו בגו כורסייא קדישא ואינון דיוקנין דעאיל אורייתא דבכתב באורייתא דבעל פה ובהו אתעברת כאתתא דאתעברת מן דכורא ואשתארו אתוון עלאין לחודייהו בקדושייהו כדקא חזי. ולאתחזאה בבי כנישתא דהא אתברכת ואתעטרת כורסייא מרזא דתורה שבכתב ותמן אעיל כל אינון דיוקנין ואיהי אתקדשת מניה בעי לאתחזאה באתוון לחודייהו כדקא יאות. וכדין כלא אתקדש בקדושה עלאה כדקא חזי כ"ש וכ"ש בהאי יומא. בהאי יומא בעי לסלקא שבעה גוברין לקבל שבעה קלין דאינון רזא דאורייתא ובזמנין ובמועדין חמש גו רזא דא. ביומא דכפורי שית גו רזא עלאה דא. וכלא רזא חדא. חמש דאינון חמש דרגין לתתא מדרגא דאור קדמאה לתתא ואינון רזא דאורייתא שית דאינון שית ספרין וכלא רזא חדא. שבע אינון שבע קלין. וכלהו רזא חדא אלין ואלין. בר"ח אתוסף חד על תלתא בגין שמשא דנהיר בההוא זמנא לסיהרא ואתוסף נהורא על סיהרא והיינו רזא (בראשית יז א) דמוסף. בספר תורה בעי לשתמע חד קלא ודבור. סדורא לסדרא עמא קדישא ביומא דא ובשאר יומין דספר תורה בעי לסדרא ולתקנא תקונא בחד כרסייא דאקרי תיבה וההוא כרסייא דלהוי בשית (י"ד כ' מ"ג א' שנת קס"ד ג) דרגין לסלקא בהו ולא יתיר דכתיב (ד"ה ב ט) ושש מעלות לכסא. ודרגא חד לעילא לשואה עליה ספר תורה ולאחזאה ליה לכלא כד סליק ספר תורה לתמן כדין בעאן כל עמא לסדרא גרמייהו לתתא באימתא בדחילו ברתת בזיע ולכוונא לבייהו כמה דהשתא קיימין על טורא דסיני לקבלא אורייתא ויהון צייתון וירכון אודנייהו. ולית רשו לעמא למפתח פומיהון אפילו במילי דאורייתא וכל שכן במלה אחרא אלא כלהו באימתא כמאן דלית ליה פומא והא אוקמוה דכתיב (נחמיה ח) וכפתחו עמדו כל העם (שם) ואזני כל העם אל ספר התורה. אמר רבי שמעון כד מפקין ס"ת בצבורא למקרי ביה מתפתחן תרעי שמייא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליה לבר נש למימר הכי:

בריך שמיה דמארי עלמא בריך כתרך ואתרך יהא רעותך עם עמך ישראל לעלם ופורקן ימינך אחזי לעמך בבית מקדשך ולאמטויי לנא מטוב נהורך ולקבלא צלותנא ברחמי. יהא רעוא קדמך דתוריך לן חיין בטיבו ולהוי אנא עבדך פקידא בגו צדיקייא למרחם עלי ולמנטר יתי וית כל דילי ודי לעמך ישראל. אנת הוא זן לכלא ומפרנס לכלא אנת הוא שליט על כלא אנת הוא דשליט על מלכיא ומלכותא דילך היא. אנא עבדא דקב"ה דסגידנא קמיה ומקמי דיקר אורייתיה בכל עידן ועידן לא על אנש רחיצנא ולא על בר אלהין סמיכנא אלא באלהא דשמיא דהוא אלהא קשוט ואורייתיה קשוט ונביאוהי קשוט ומסגי למעבד טבון וקשוט ביה אנא רחיץ ולשמיה קדישא יקירא אנא אימר תושבחן יהא רעוא קדמך דתפתח לבאי באורייתך. ותיהב לי בנין דכרין דעבדין רעותך. ותשלים משאלין דלבאי ולבא דכל עמך ישראל לטב ולחיין ולשלם אמן:

ואסיר למקרי בספרא דאורייתא בר חד בלחודוי וכלא לייתין ושתקין בגין דישמעון מלין מפומיה כאלו קבילו לה ההיא שעתא מטורא דסיני. ומאן דקרי באורייתא להוי חד קאים עליה ושתיק דלא ישתמע בר דבור חד בלחודוי לא תרין דבורין לשון קודש חד וחד הוא ולא תרין דבורין ואי תרין משתכחין בספר תורה גריעותא דרזא דמהימנותא איהו וגריעותא דיקרא דאורייתא אשתכח בספר תורה. ובעי חד קלא. מתרגם חד. ורזא דא קליפה ומוחא (רזא דעלמא דא ורזא דעלמא דאתי) כלא שתקין וחד קארי דכתיב (שמות כ) וידבר אלהים את וגו'. איהו לעילא וכל עמא לתתא דכתיב (שמות יט) ויתיצבו בתחתית ההר. וכתיב (שם) ומשה עלה אל האלהים. וההוא דקארי באורייתא ישוי לביה ורעותיה לאינון מלין וכי איהו שליחא דמאריה בסדורא דהני מלין למשמע לכל עמא דהא איהו קאים כדוגמא עלאה. בגין כך מאן דסליק למקרי באורייתא יסדר אינון מלין בקדמיתא בביתיה ואי לאו לא יקרי באורייתא. מנלן מההוא דבור. עד לא ישמע אורייתא לעמא קדישא מה כתיב (איוב כח) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה. ולבתר ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וגו'. אסיר ליה למאן דקארי באורייתא למפסק פרשתא או אפילו מלה חדא. אלא באתר דפסק משה פרשתא לעמא קדישא (לאשלמא) יפסיק. ולא יפסיק מלין דפרשתא דשבתא דא בפרשתא דשבתא אחרא. רזא דא בשעתא דאפסיקו פרשיין כל חד וחד אתעטרא וקיימא קמי קודשא בריך הוא. כיון דאשלימו הני למפסק פרשיין דכל שתא ואתעטרו קמי קב"ה ואמרי הנא משבת פלוני (ספרים אחרים מגבורא פלוני) והנא משבת פלוני. מגבורא פלוני. בההיא שעתא קרא ליופיא"ל רב ממנא ולחמשין ותלת רתיכין קדישין דתחות ידיה דאתמנון בשמושא דאורייתא. וכל רתיכא ורתיכא מני ליה להאי רתיכא על פרשתא פלניא דבשבת פלוני ורתיכא פלוני על פרשתא פלניא דשבת פלוני וכל חד וחד משמשא לאורייתא דההוא שבת דיליה. ואסיר לן לערבא אלין באלין ולא לאעלא רתיכא ברתיכא דחבריה אפילו כמלא נימא ואפילו בחד תיבה או אפילו באת חד. אלא כל חד וחד כמה דפסיק לון קודשא בריך הוא וכמה דמני לון באינון פרשיין כל חד וחד על מטריה. ועל דא כד מתעטרא פרשתא דא סלקן אינון מלין דההיא פרשתא דאשתלים בצבורא ונטיל לון ההוא רתיכא דממנא בההיא פרשתא וסליק לון קמי קב"ה ואינון מלין ממש קיימין קמיה ואמרין אנן

אנן פרשתא פלניא דאשלימו לי לבורא פלוני הכי והכי. אי אשתלים כדקא הוי ליה סלקין אינון מלין ומתעטרן על כורסייא קדישא וההוא רתיכא משמשא קמיה כל רתיכא ורתיכא פרשתא דכל שבתא ושבתא וכלהו מתעטרן בגו כורסייא קדישא ובהו איהו סלקא לאתיחדא לעילא לעילא ואתעביד כלא כללא חדא. בגין כך זכאה חולקיה מאן דאשלים פרשתא דכל שבתא ושבתא כדקא יאות כמה דאפסיקו לעילא. תרי זמני קרינן בספר תורה בשבתא. במנחה בשעתא דדינא תליא לעידן ערב צריכין לאכללא שמאלא בימינא דהא אורייתא מתרין (פ"ד א) סטרין אתייהיבת דכתיב (דברים לג) מימינו אש דת למו ימינא ושמאלא. בגין כך ספר תורה במנחה די בעשרה פסוקין או יתיר אבל לא שלימו דפרשתא דהא שלימו דפרשתא לא הוי אלא בימינא וימינא תלייא עד שעתא דמנחה והא אוקמוה. בשני בשבתא ובחמישי בשבתא בגין דקא נחתין דרגין לתתא דאינון כללא דאורייתא. ואי תימא הא נביאין מתפרשן לתתא. הלא הכי הוא ודאי אבל הני דלתתא כלהו כללא דאורייתא וכל חד וחד כליל לכל חד וחד. ורזא דמלה אלין דרגין עלאין אינון אקרון פרשתא הדא ולבתר נפקין מנייהו תשע דרגין דאתאחדן כחדא ובגין כך השעה גוברין תלת בשבתא במנחה ותלת ביומא תניינא ותלת ביומא חמישאה הא תשעה. ובספרא דרב ייבא סבא במנחה בשבתא הא אתער רזא דשמאלא ונקודה (כ"ד א) תתאה בסיה סטרא דשמאלא מקבלא רזא דאורייתא כדין בההוא שעתא נטלא מסטרא דשמאלא ומדיליה קרינן דהא איהי קיימא ברזא דתשע (נוסחא אחרינא ספי') וקרינן תשע ואינון שית דחול ותלת בשעתא דאתער שמאלא בשבתא ולאתכללא כלא כחדא. ואיהי מתעטרא בהו בתלת סטרין כגוונא דתלת סטרין עלאין דאינון כללא דפרשתא דשבתא. זכאה חולקיה מאן דזכי ליקרא דשבתא זכאה איהו בתרין עלמין בעלמא דין ובעלמא דאתי:

כתיב (שמות טז) אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. מהו ממקומו. תנינן ממקומו מההוא אתר דאתחזי למהך ורזא דמלה דכתיב (יחזקאל ג) ברוך כבוד ה' ממקומו. ודא איהו מקום ודא איהו רזא דכתיב (שמות ג) כי המקום אשר אתה עומד עליו. אתר ידיעא איהו לעילא וקרינן ליה מקום דאשתמודע ביה יקרא עלאה דלעילא. ובגין כך אזהרותא לבר נש דהא מתעטרא בעטרא קדישא דלעילא דלא יפוק מניה דאי (יפוק מפומיה מלולא דחול) יפוק מניה קא מחלל שבתא. בידוי בעבידתא כמה דאוקימנא. ברגלוי למהך לבר מתרי אלפין אמין. כל אלין חלולא דשבתא איהו. אל יצא איש ממקומו דא איהו אתר יקרא דקודשא דא דהא מניה לבר אתר דאלהים אחרים איהו. ברוך כבוד ה' ממקומו. כבוד ה' (בראשית כה א) דלעילא. ממקומו דא כבוד דלתתא ודא איהו רזא דעטרא דשבתא בגין כך אל יצא איש ממקומו. בריך הוא לעלם ולעלמי עלמין. כתיב (שם לג) הנה מקום אתי. מקום אתי ודאי דא איהו מקום טמיר וגניז דלא אתיידע כלל. משמע דכתיב אתי אתר דלא אתגליא וקיימא טמירא ודא איהו אתר עלאה לעילא היכלא עלאה טמיר וגניז. אבל דא איהו אתר לתתא כדקאמרן. ודא איהי מקום דאתפרש לעילא ואתפרש לתתא. ובגין כך אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. (במדבר לה) ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וגו'. הא (רט) אוקמוה באינון רזין עלאין. אבל אלפים באמה דירתא תרין (הקדמה ס ב) סטרין לכל סטר ואיהי מתעטרא תדיר בתרין סטרין

בין לעילא בין לתתא. וסימניך שכינה לא שריא לבר מתחומא דאתחזי לה:

כד נפק שבתא צריכין ישראל דלתתא לאתעכבא דהא יומא רבא עלאה איהו (ואצטריך לאתעכבא עליה) ובהאי יומא אושפיזא רבא ויקירא קא שריא עליה בגין כך בעי לאתעכבא לאתחזאה דלא דחקין באושפיזא קדישא. כדין פתחי ישראל ואמרי (תהלים עח) והוא רחום יכפר עון וגו' דתקונא שפירא איהו בהאי ליליא כיון דדינא אתהדר לאתריה מה דלא אתחזי כד עייל שבתא דדינא אסתלק ולא אשתכח. בשעתא דפתחי ישראל ויהי נועם וקדושתא דסדרא כל אינון חייבין דגיהנם פתחין ואמרי זכאין אתון ישראל עמא קדישא. זכאין אתון צדיקיא דנטרי פקודי אורייתא. ווי לון לחייביא דלא זכו למיטר אורייתא כדין דומ"ה קדים וכרוזא אתער ואמר (שם ט) ישובו רשעים לשאולה כל גוים שכחי אלהים. וכל אינון חבילי טהירין טרדין לון בגיהנם ולית מאן דמרחם עליהון. זכאין אינון כל נטרי שבתא בהאי עלמא וקא מענגי לההוא ענג דשריא מלעילא כדקאמרן:

(תרומה קנו.) פתח ההוא טייעא ואמר (תהלים ס"ט) ואני תפלתי לך ה' עת רצון אלהים ברב חסדך ענני באמת ישעך. תנינן אימתי אקרי עת רצון. בשעתא דצבור קא מצלאן. שפיר איהו והכי איהו ודאי. דהא כדין צבורא מסדרי ומתקני תקונא דהאי עת וכדין איהו עת רצון ואצטריך למשאל שאלתא דכתיב אלהים ברב חסדך ענני באמת ישעך. דהא כדין אצטריך למשאל שאלתא. ואני תפלתי לך ה' הא הכא רזא דיחודא. ואני דא דוד מלכא (אמור נ"ה ב') אתר דאקרי גאולה. תפלתי דא תפלה. והכא איהו סמיכא לגאולה דאיהו חד. כד איהו סמך גאולה לתפלה. כדין איהו עת (ר"ה) רצון. עת רצון איך הכי כללא איהו כחדא עם חד רצון חד אתכלילו דא בדא והוו חד. ודוד מלכא בעא ליחדא בהאי קרא יחודא חדא. ואי תימא אמאי אתמני האי קרא בצלותא דמנחה דשבת. יאות איהו למהוי בשבת בההוא צלותא דמנחה ולא בצלותא דחול דודאי לאו צלותא דמנחה דשבת כחול. בגין דהא בחול בשעתא (פ"ח ב') דמנחה תליא דינא בעלמא ולאו איהו עת רצון אבל בשבת דכל רוגזא אתעדי וכלא אתכליל כחדא ואף על גב דדינא אתער אתבסמותא איהו ועל דא אצטריך קרא דיחודא ליחדא כל דרגין דכד הוי יחודא דינא אתחבר ואתכליל ברחמי ואתבסם כלא וכדין עת רצון כתיב. עת רצון כליל כלא כחדא. ודינא אתבסם בההוא זמנא והוי חדוה בכלא. משה אסתלק מעלמא בההוא שעתא דצלותא דמנחה דשבת בשעתא דעת רצון אשתכח. ובההיא שעתא רעוא הוה לעילא וצערא לתתא ועל דא ננעלו תרעין בשבת משעתא דמנחה ולעילא מאן תרעין ננעלו תרעין דבי מדרשא בגין לאדכרא למשה רעיא מהימנא דאורייתא אתבטלא בגיניה. בההוא זמנא בי מדרשא דמשה אתבטיל כל שכן אחרנין. מאן חמי תרעין דבי מדרשא דמשה דננעלו דלא ננעלו אחרנין כלהו. אורייתא דמשה עליבא עליה בההוא זמנא מאן לא עליב. בגין כך כל תרעי דבי מדרשי ננעלו ואצטריכו כלא לצדקא ליה לקודשא בריך הוא בארח שבחא והיינו (שם ל"ו) צדקתך כהררי אל. תלתא אינון דאסתלקו מעלמא בהאי זמנא וכלהו כלילן במשה. חד משה נביאה מהימנא עלאה וחד יוסף צדיקא וחד דוד מלכא. בגיני כך תלת צדוקי דיני הכא חד איהו דיוסף זכאה קדים לכל הני ודא איהו צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה וגו' דא יוסף דאיהו בלחודוי כהררי אל ככלהו טורין עלאין. וחד

משה

משה נביאה מהימנא ודא איהו דכתיב (שם ע"א) וצדקתך אלהים עד מרום אשר עשית גדולות בגין דאיהו נטיל לכל סטרין ימינא ושמאלא. ותו איהו דוד מלכא ודא איהו דכתיב (שם קי"ט) צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת. לעולם דא דוד מלכא. כדין אתכניש כלא בהאי זמנא תורה שבכתב ותורה שבעל פה ועל דא בהאי זמנא ננעלו תרעי דאורייתא וננעלו תרעי דכל עלמא בהאי זמנא. בשעתא דמית יוסף צדיקא יבשו מקורין ומבועין וכלהו שבטין נפלו בגלותא. פתחו עלאי ואמרו צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה וגו'. בשעתא דמית משה אתחשך שמשא בטיהרא ואנעלת תורה שבכתב נהורא דאספקלריאה דנהרא. בשעתא דמית דוד מלכא כניסת סיהרא נהורא ואורייתא דבעל פה כניסת נהורא. ומההיא זמנא אתגניזו נהורין דאורייתא ואסגיאו מחלוקת על משנה וחכימיא במחלוקת וכלהו תקיפי לבא בערבוביא ועל דא חדוה דאורייתא לאו איהו בההוא זמנא בכל דרין דעלמא. ומה איכון הוורי דתעניות דגזרו רבנן כד מית פלוני גזרו תענית. כד הוה כך גזרו כך (ס"א דא דהוה) וכל הוה כניני יתיר דחדוה דתורה שבכתב ותורה דבעל פה בההוא זמנא עאכ"ו דאצטריך למנעל תרעי דאורייתא בההוא זמנא ובגין כך אמרינן שני צדוקי דינא כמה דאתמר:

(פלח קסב.) שמעו חבריא קלא דריש מתיבתא בדרא דמדברא דאמר הכי. מאן דפסק יתפסק: מאן דקציר יתקצר: מאן דקציר יתארך: מאן דיסתכל וחמי יסמון עיניה. ומאן דלא יסתכל חמי ואתפתח: אילנא דתמני סרי כד כפיף יזקיף ויתקיים. אי לא כפיף הויא בישא אכיל ליה: מאן דאעל תרין כרובין לגו רעותיה אתעביד: מאן דמעיין רחיק מרעותיה: קרבנא דרביא שלים לאתקבלא:

פירושא דאיכון פתגמין הכי הוא. מאן דפסק יתפסק. מאן דפסק מלין דאורייתא על מלין בטלין יתפסקון חייוהי מהאי עלמא ודיניה קיימא בההוא עלמא: מאן דקצר יתקצר. מאן דקציר אמן ולא מאריך ביה גו נייחא יתקצר מחיין דהאי עלמא: מאן דקצר יתארך. מאן דאמר אחד אצטריך לחטפא אל"ף ולקצרא קריאה דילה ולא יעכב בהאי את כלל. ומאן דעביד כדין יתארכון חייו: מאן דלא יסתכל חמי ואתפתח. מאן דלא אסתכל באיכון תלת מילין טמירין. מאי לעילא מאי לתתא וכו'. זמין איהו לאתפתחא באורייתא ולפקחא עיינין בה: אילנא דתמני סרי. שדרתי דבר נש כד כפיף קמי מאריה יזקיף ויתקיים לתחיית מתיא. אי לא כפיף במודים אתעביד חויא ולית ליה תקומה לההוא זמנא: מאן דאעל תרין כרובין לגו. מאן דאעל שיעור תרין פתחין לגו בי כנישתא אתדבק במאריה ורעותיה אתעביד: מאן דמעיין בצלותיה ואסתכל בה רחיק איהו מרעותיה דשאיל: קרבנא דרביא כד קריב בר נש בריה לבי ספרא או למילה. דא קרבנא שלים לאתקבלא:

עניני מיתה שלא נעתקו ללשון קודש

(נשא קכו.) רבי אבא פתח (תהלים קג) לדוד ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו. כמה אית ליה לב"נ לאסתכלא ולמנדע בפולחנא דמאריה. דהא בכל יומא ויומא כרוזא קארי ואמר (משלי א) עד מתי פתאים תאהבו פתי וגו'. (ירמי' ג) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם. ולית מאן דירכין אודניה. אורייתא קא מכרזא קמייהו ולית מאן דישגח. ת"ח בר נש אזיל בהאי עלמא והוא חשיב דדיליה הוא תדיר וישתאר בגויה לדרי דרין. ועד דאיהו אזיל בעלמא יהבין ליה בקולרא ודייני ליה בקינפון עם שאר בני דינא. אי אשתכח ליה סניגורא הא אשתזיב מן דינא. הה"ד (איוב לג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר וגו'. מאן הוא סניגורא. אלין עובדין דכשרן דקיימי עליה דבר נש בשעתא דאצטריך ליה. ואי לא ישתכח עליה סניגורא. הא אתחייב מן דינא לאסתלקא מן עלמא. בההיא שעתא כד איהו שכיב בקולרא דמלכא עד דזקיף עינוי. חמא דאתיין לגביה תרין דכתבין קמיה כל מאי דעבד בהאי עלמא. וכל מאי דאפיק מן פומא. ויהיב דינא (חושבנא) על כלא. הה"ד (עמוס ד) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו וגו'. והיא אודי עלייהו. מאי טעמא. בגין דההיא עובדא דאיהו עביד סלקא וקיימא עליה לאסהדא ביה. וכלהו כתבין ואתרשימו קמיה וקיימי קמיה. ולא מתעברן מניה עד שעתא דאתדן בהו בההוא עלמא. תא חזי כל אינון מלין דעביד ב"נ בהאי עלמא כלהו זמינין וקיימי לאסהדא ביה ולא אתאבידו מניה. ובשעתא דמפקי ליה לקברא כלהו מתעתדן ואזלין קמיה. ותלת כרוזי מכרזי. חד קמיה וחד מימיניה וחד משמאליה. ואמרי דא פלניא דמריד במאריה. מריד לעילא מריד לתתא. מריד באורייתא מריד בפקודוי. חמו עובדוי חמו מלוי. טב ליה דלא אברי. עד דמטי לגבי קברא כלהו מתין אתרגזון מדוכתייהו עליה. ואמרי ווי ווי דדא אתקבר בגוון. עובדוי ומלוי אקדמן ועאלין לקברא וקיימי עליה דההוא גופא. ורוחיה אזלא ושאט ומתאבלא על גופא. כיון דב"נ אתטמר בבי קברי דומה קדים (קאים) ונפיק תחות ידיה תלתא בי דינא. די ממנן על דינא דקברא. ותלת שרביטי דאשא בידייהו ודיינין רוחא וגופא כחדא. ווי על ההוא דינא ווי על עובדוי:

בשעתא דאיהו תפיס בקולרא דמלכא ואתדן דיניה ואשתליה דלא אשתכח עליה סניגורא. סנטירא דמלכא נחית וקאים קמיה לרגלוי וחד סייפא שננא בידיה. זקיף ב"נ עינוי וחמי כתלי ביתא דמתלהטן באשא (דזיוא) מניה. אדהכי חמי ליה קמיה כוליה מליא עיינין. לבושיה אשא דלהיט קמיה דב"נ. הכי הוא ודאי. דהא כמה בני נשא חמו מלאכא בשוקא וקיימי קמיה. ושאר בני נשא לא חמאן ליה. ואי תימא הא כתיב (תלים קד) עושה מלאכיו רוחות וגו'. והיך יכיל לאתחזאה בארעא. אלא מלה דא הא אוקמוה דכיון דנחית מלאכא לארעא אתלבש בגופא ואתחזי למאן דאתחזי בההוא לבושא דאתלבש ביה. ואי לאו לא יכיל עלמא למסבל ליה ולאתחזאה. כל שכן וכל שכן האי דכל בני עלמא צריכין ליה. תלת טפין בחרביה וכו'. והא אוקמוה חבריא. כיון דחמי ליה אזדעזע כל גופיה ורוחיה. ולביה לא שכיך. בגין דאיהו מלכא דכל גופא. ורוחא דיליה אזלא בכל שייפי גופא ואשתאיל מנייהו. כבר נש דאשתאיל מחבריה למסך לאתר אחרא. כדין הוא אומר ווי על מאי דעביד. ולא מהניא ליה אלא אי אקדים אסוותא דתשובה עד לא מטא ההיא שעתא. דחיל ההוא בר נש ובעי לאתטמרא ולא יכיל. כיון דחמי דלא יכיל הוא פתח עינוי ואסתכל ביה בעיינין פקיחן. וכדין הוא מסיר גרמיה ונפשיה. וההיא שעתא הוא עידן דדינא רבא דב"נ אתדן ביה בהאי עלמא. וכדין רוחא אזלא בכל שייפי גופא ואשתאיל מנייהו. ושאט בכל שייפין ואזדעזע לכל סטרין. וכל שייפי גופא כלהו מזדעזען. כד מטא רוחא לכל שייפא ושייפא ואשתאיל מניה נפיל זיעא על ההוא שייפא ורוחא אסתליק מניה. ומיד מית ההוא שייפא. וכן בכלהו. כיון דמטי רוחא למיפק דהא אשתאיל מכל גופא. כדין שכינתא קיימא עליה ומיד פרח מן גופא. זכאה חולקיה דמאן דאתדבק בה. ווי לאינון חייביא דרחיקין מינה ולא מתדבקין בה. וכמה בי דינא אעבר בר נש כד נפיק מהאי עלמא. חד ההוא דינא עלאה דקאמרן כד נפיק רוחא מן גופא. וחד דינא כד עובדוי ומלוי אזלין קמיה וכרוזי מכריזי עלוי. וחד דינא כד עייל לקברא. וחד דינא דקברא. וחד דינא דתולעתא. וחד דינא דגיהנם. וחד דינא דרוחא דאזלא ושאט בעלמא. ולא אשכח אתר עד דישתלימו עובדוי. ודאי שבעה עדנין יחלפון עלוי. בג"כ בעי ב"נ כד איהו אשתכח בהאי עלמא לדחלא מן מאריה ולאסתכלא בכל יומא ויומא בעובדוי. ויתוב מנייהו קמי מאריה. כד אסתכל דוד מלכא באינון דיני דב"נ כד אסתליק מהאי עלמא אמר. ברכי נפשי את ה'. עד דלא תפוק מעלמא. השתא דאת אשתכחת עם גופא. וכל קרבי את שם קדשו. אתין שייפי דמשתתפי ברוחא השתא דאשתכח רוחא עמכון אקדימו לברכא שמא קדישא. עד לא ימטי זמנא דלא תיכלון לברכא ליה ולאודאה ליה עלייכו:

(ויחי רכז.) רבי חזקיה פתח ואמר. ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם וגו'. האי קרא אוקמוה. אבל דא יומא דדינא קשיא דאפקי ליה לב"נ מהאי עלמא. דתניא ההוא (יומא) זמנא דמטא דבר נש נפיק מהאי עלמא ההוא (יומא) זמנא יומא דדינא רבא דאתחשך שמשא מן סיהרא. כמה דכתיב (קהלת יב) עד אשר לא תחשך השמש. דא נשמתא קדישא דאתמנעת מב"נ תלתין יומין עד לא יפוק מעלמא. וחמא דצולמא אתמנעת מניה ולא אתחזי. מאי טעמא אתמנעת מניה. בגין דנשמתא קדישא סלקא ואתעברא מניה ולא אתחזי. דלא תימא דכד אתחלש ב"נ ומית האי נשמתא אתעברת מניה. אלא כד איהו בחייו בתוקפיה אתעברת מניה (אתחלש) האי נשמתא ולא נהרא לרוחא. ורוחא לא נהיר לנפשא. כדין נפשא אתחלשא ומיכלא וכל תיאובתא דגופא סלקא מניה ואתעבר. וא"ר יהודה אפילו כל זמנא דנפיל איניש בבי מרעיה ולא יכיל לצלאה. נשמתא אתעברא וסלקא מניה. וכדין לא נהיר רוחא לנפשא עד דדיינין דיניה דבר נש. ואי דיינין ליה לטב כדין נשמתא אהדרת לאתרה ונהירא לכלא. והא בזמנא דקיימא מלה בדינא. ובזמנא דלא קיימא מלה בדינא תלתין יומין אקדימת נשמתא לסלקא וצולמא אתעבר מניה. תאנא בזמנא דדיינין ליה לב"נ לעילא סלקין לנשמתיה לבי דינא ודיינין על מימרהא. והיא אסהידת בכלא ואסהידת בכל רעיוני דבר נש. ובעובדין לא אסהידת דהא כלהו בספרא כתיבין. וכלהו

דיינין

דיינין ליה לבר נש. בההיא שעתא דדיינין ליה לב"נ לעילא. כדין דחקא דגופא אשתכח יתיר משאר זמניה. אי דיינין ליה לטב כדין ארפין מניה. זיעא אתבקע על גופא ונשמתא אהדרת לבתר ונהרא לכלא. ולא סליק בר נש מבי מרעיה לעלמין עד דדיינין דיניה לעילא. ואי תימא הא כמה חייבי עלמא כמה רשיעי עלמא קיימין בקיומייהו. אלא קב"ה אשגח בדיניה דבר נש דאף על גב דהשתא לא זכי. והוא חמי דהא לבתר יזכי. או לזמנין דיוליד בר דיהוי זכאה בעלמא. דאין ליה לטב. וכל עובדוי ודינוי דקב"ה לטב. ובכלא אשגח לטב. כמה דכתיב (יחזקאל לג) חי אני נאם ה' אלהים אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו. ובגין דא כל אינון חייבי עלמא דקיימין בקיומייהו קב"ה דאין לון לטב. ולזמנין דאינון מרעין אשלימו זמנייה מלמשרי תמן. כד"א (דברים כח) וחלאים רעים ונאמנים. דעבדו מהימנותא. דכד שריאן עליה דבר נש מסתלקי מניה לבתר דאשלימו זמנייהו בין לצדיקיא בין לחייביא. וכלא אתעבד בדינא כדקאמרן:

(ויחי ריח:) תנא בההוא יומא תקיפא ודחילא דבר נש. כד מטי זמניה לאסתלקא מעלמא. ארבע סטרין דעלמא קיימין בדינא תקיפא. ומתערין דינין מארבע סטרי עלמא. ארבע קשורין נצאן וקטטותא אשתכח בינייהו. ובעיין לאתפרשא כל חד לסטרוי. כרוזא נפיק ומכרזא בההוא עלמא ואשתמע במאתן ושבעין עלמין. אי זכאה הוא כלהו עלמין חדאן לקדמותיה. ואי לאו ווי לההוא ב"נ ולחולקיה. תנא בההוא זמנא דכרוזא כריז. כדין נפיק חד שלהובא מסטר צפון ואזלא ואתוקד בנהר דינור. ומתפרשא לארבע סטרי עלמא ואוקיד נשמתהון דחייביא. נפיק ההוא שלהובא וסלקא ונחתא בעלמא. וההוא שלהובא מטא בגדפוי דתרנגולא אוכמא ובטש בגדפוי וקרי בפתחא בין תרעי. זמנא קדמאה קרי ואמר (מלאכי ג) כי הנה היום בא בוער כתנור וגו'. זמנא תניינא קרי ואמר (עמוס ד) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו. וההיא שעתא יתיב בר נש בעובדוי דסהדין קמיה והוא אודי עלייהו. זמנא תליתאה כד בעיין לאפקא נשמתיה מניה קרי תרנגולא ואמר (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'. א"ר יוסי תרנגולא אוכמא למאי נפקא. א"ל רבי יהודה כל מאי דעבד קב"ה בארעא כלא רמיז בחכמה. בר דבני נשא לא ידעי. הה"ד (תלים קד) מה רבו מעשיך ה' וגו'. ובגין דאתעבידו בחכמה כלהו רמיזין בחכמה. ותרנגולא אוכמא תנינן דלית דינא שריא אלא באתר דהוא זיניה. ואוכמא מסטרא דדינא קאתי. ובג"כ בפלגות ליליא ממש כד רוחא דסטרא דצפון אתער. חד שלהובא נפיק ובטיש תחות גדפוי דתרנגולא וקארי. וכל שכן בתרנגולא אוכמא דאתכוון יתיר מאחר. אוף הכי בשעתא דדינא דבר נש יתער שארי וקארי ליה. ולית דידע ליה בר ההוא בר נש דשכיב. דתנינן בשעתא דבר נש שכיב ודינא שריא עלוי לנפקא מהאי עלמא. אתוסף רוחא עלאה ביה מאי דלא הוה ביומוי. וכיון דשריא עלוי ואתדבק ביה חמי מאי דלא זכה ביומוי. בגין דאתוסף ביה ההוא רוחא. וכד אתוסף ביה וחמא כדין נפיק מהאי עלמא. הה"ד תוסף רוחם יגועון ואל עפרם ישובון. כדין כתיב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי. בחייהון לא זכאן במיתתהון זכאן:

תאנא בשעתא דבר נש מית אתיהיב ליה רשותא למחמי. וחמי גביה קריבוי וחברוי מההוא עלמא ואשתמודע להו. וכלהו גליפין בדיוקניהון כמה דהוו בהאי עלמא. אי זכאה ההוא ב"נ כלהו חדאן קמיה ומקדמי ליה שלם. ואי זכאה לא הוה לא אשתמודען גביה בר מאינון חייביא דטרדין לון בכל יומא בגיהנם. וכלהו עציבין ופתחין בווי ומסיימין בווי. וסליק עינוי וחמא לון כטיסא דמסתלקא מן נורא. אוף הכי הוא פתח ווי. תניא בשעתא דנפקא נשמתיה דבר נש אזלין כלהו קריבוי וחברוי דההוא עלמא עם נשמתיה. ואחזיין ליה אתרא דעדונא ואתרא דעונשא. אי זכאה הוה חמי דוכתיה וסליק ויתיב ואתעדן בעדונא עלאה דההיא עלמא. ואי לא הוה זכאה אשתארת ההיא נשמתא בהאי עלמא עד דאטמר גופא בארעא. כיון דאטמר כמה גרדיני נמוסין אחדן ביה. עד דמטא לדומ"ה ועאלין ליה במדורוי דגיהנם. א"ר יהודה כל ז' יומין נשמתא אזלא מביתיה לקבריה ומקבריה לביתיה ואתאבלת עלוי דגופא. דכתיב (איוב יד) אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. אזלא ויתבא בביתיה חמי לכלהו עציבין ומתאבלא. תנא בתר ז' יומין גופא הוי כמה דהוה. ונשמתיה עאלת לדוכתה. עאלת למערתא דכפלתא. חמאת מאי דחמאת ועאלת לאתר דעאלת. עד דמטאת לגן עדן. ואערעת לכרובים ושנן דחרבא די בגן עדן דלתתא. אי זכאה היא דהיעול עאלת. תאנא ארבע סמכין זמינין. וחד דיוקנא דגופא בידייהו. מתלבשא ביה בחדוותא ויתיבת בההוא מדורא דגן עדן דלתתא עד זמנא דאתגזר עלה. לבתר כרוזא קארי ועמודא דתלת גווני אזדמן. וההוא עמודא אתקרי מכון הר ציון. דכתיב (ישעיה ד) וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן וגו'. סלקא בההוא עמודא לפתחא דצדק. דציון וירושלם ביה. אי זכי לסלקא יתיר טב חולקיה ועדביה לאתדבקא בגו גופא דמלכא. ואי לא זכי לסלקא יתיר. כתיב (שם) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו. ואי זכי לסלקא יתיר זכאה הוא דזכי ליקרא דמלכא ולאתעדנא בעדונא עלאה דלעילא מאתר דאקרי שמים. דכתיב (שם נח) אז תתענג על ה'. על ה' דייקא. זכאה חולקיה דמאן דזכי לחסד דא. דכתיב (תלים קח) כי גדול מעל שמים חסדך. וכי על השמים הוא. והא כתיב (שם נז) כי גדול עד שמים חסדך. א"ר יוסי אית חסד ואית חסד. חסד עלאה וחסד תתאה. חסד עלאה מעל שמים הוא. חסד תתאה דא הוא דכתיב (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים. ובהאי כתיב עד שמים:

(אמור פח.) רבי יהודה פתח (תלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'. מה רב טובך. כמה עלאה ויקירא ההוא נהורא עלאה דאקרי טוב. דכתיב וירא אלהים את האור כי טוב. ודא היא אור הגנוז דביה עביד קב"ה טב בעלמא. ולא מנע ליה בכל יומא. בגין דביה מתקיים עלמא וקאים עליה. אשר צפנת ליראיך. דתנן נהורא עלאה עבד קב"ה כד ברא עלמא וגניז ליה לצדיקיא לזמנא דאתי. הה"ד אשר צפנת ליראיך. פעלת לחוסים בך. פעלת. בזמנא דאתברי עלמא ההוא נהורא הוה קאים ונהיר מרישא דעלמא לסייפי דעלמא. כד אסתכל קב"ה לאינון חייבין דזמינין לקיימא בעלמא גניז ליה לההוא נהורא. דכתיב (איוב לח) וימנע מרשעים אורם. וזמין להנהרא לצדיקיא לעלמא דאתי. ודא הוא אשר צפנת ליראיך. וכתיב (מלאכי ג) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. תא חזי בשעתא דבר נש קאים למיהך לההוא עלמא. והוא בבי מרעיה. אתיין עליה ג' שלוחין. וחמי תמן מאי דלא יכיל ב"נ למחמי כד איהו בהאי עלמא. וההוא יומא יומא דדינא עלאה הוא. דמלכא בעי פקדונא דיליה. זכאה ההוא ב"נ דפקדונא

אתיב

אתיב למלכא כמה דאתיהיב ליה בגויה. אי ההוא פקדונא אתטנף בטנופי דגופא מאי יימא למארי פקדונא. זקיף עינוי וחמי למלאך המות קאים קמיה. וסייפא שליפא בידיה. קטר בקטרין בקוסטא דההוא בר נש. [פי' מושל בהקברים הנלכדים יחדו בגופו של האיש ההוא להפרידם זה מזה] ולית לה לנפשא קשיו בכלא כפרישו דילה מן גופא. ובר נש לא מית עד דחמי לשכינתא. ומגו סגיאות תיאובתא דשכינתא נפשא נפקת לקבלא לשכינתא. בתר דנפקא מאן איהי נפשא דאתדבקא בה:

(ויחי רי״ז:) **תאנא** בההיא שעתא פקדא ההוא כתרא קדישא על רוחיה. ומאן איהו. ההי דכתיב (תהלים צ) ימי שנותינו בהם שבעים שנה. והיא כתרא שביעאה דכלא. ואם מסטרא דגבורה קאתי. כתיב ואם בגבורות שמונים שנה. דכתרא דגבורה תמינאה הוי. מכאן ולהלאה לית אתר לאתמשך. כד״א ורהבם עמל ואון. באתר דלא הוי יסודא בניינא לא אתקיים. א״ר יהודה זכאין אינון צדיקיא כד קב״ה בעי לאתבא רוחיה ליה ולשאבא ההוא רוחא בגוייה. דתניא בשעתא דקב״ה בעא לאתבא רוחיה ליה ולשאבא ההוא רוחא בגויה. דתניא בשעתא דקב״ה בעי לאתבא רוחיה ליה. אי זכאה הוא ההוא רוחא מאי כתיב (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. ואי לא אשתכח זכאה ווי לההוא רוחא דבעי לאסתחאה בנורא דדליק ולאתתקנא. בגין לאתהדרא בגופא דמלכא. ואי לא אתתקנת ווי לההוא רוחא דמתגלגלא כאבנא בקוספיתא. דכתיב (שמואל א׳ כ״ה) ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע. תניא אי ההוא רוחא זכי כמה טבאן גניזין ליה בההוא עלמא. דכתיב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו:

(ויחי רי״ט:) **תנא** ההוא זכאה דקב״ה אתרעי ביה. כרוזא קרי עליה ל׳ יומין ביני צדיקיא בגנתא דעדן. כלהו צדיקיא חדאן. כלהו צדיקיא אתיין ומעטרן דוכתיה דההוא צדיקא עד דייתי למידר דיוריה בינייהו. ואי חייבא הוא כרוזא קרי עליה בגיהנם ל׳ יומין. וכלהו חייביא עציבין. כלהו פתחין ווי. דהא דינא חדתא אתער השתא בגיניה דפלניא. כמה גרדינין דנמוסין מזדמנין לקבליה ולאקדמא ליה ווי. אוי לרשע אוי לשכנו. וכלהו פתחין ואמרין (ישעיה ג׳) אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו. (חיי קכ״ג:) וכד נפקין נשמתין מגופא דהאי עלמא ובעאן לסלקא. כמה תרעין חבילי טהירין קיימי. ואי אינון בספרייהו [בגין חובין דלהון] כלהו אחדין בהו באינון נפשאן ומסרי לון בידא דדומ״ה לאעלא לון בגיהנם. ולבתר סלקן ואחדן בהו. ואינון נטלי להון ומכרזי בהו אלין אינון דעברו על פקודי דמאריהון. וכן שטיין בכל עלמא ולבתר מסדרי להו לגיהנם. וכן עד תריסר ירחי. לבתר תריסר ירחי משתככי בההוא אתר דאתחזי לון. ואינון נשמתין דזכאין סלקין לעילא כמה דאתמר וזכאן בדוכתייהו. ולית מאן דימחי בידיהון. זכאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי:

(ויחי רנ״ב:) **אמר רבי חזקיה** תנינן מאן דמשבח לאחרא אצטריך לשבחא ליה כפום יקריה. וכפום יקריה הכי אצטריך שבחיה. ותנינן מאן דמשבח לאחרא בשבחא דלית ביה. הוא גלי גנותיה וסבב לגנאה ליה. ועל דא מאן דעביד הספדא על בר נש אצטריך כפום יקריה ולא יתיר. דמגו שבחיה אתי לגנותיה. ובכלא שבחא אצטריך כפום יקריה:

(תוספתא ת״ג) **כד נפיק בר נש** מהאי עלמא. כלהו בין צדיקיא בין חסידי ותמימי וחייבי ורשיעי. כלהו עברין באוירא למחמי אדם קדמאה [דאתחזי] לבני עלמא. ומתמן נטיל אורחא הן לגנתא דעדן הן לגיהנם. כל אינון דאורחייהו לגנתא דעדן מתקרבין לגבי חומה דלבר מאינון תלת חומות דתמן. כדין נפיק חד ממנא ואתער קמייהו. קארי ואמר זכאין אתון צדיקיא בעלמא. וההוא ממנה יעזריאל שמיה. אוליף לון אורחא ואזלין קמיה עד תרעא חדא דגיהנם. ההוא ממנה קארי בחילא ואמר. לכון תננא לכון יקידתא. בההיא שעתא בבהילו מנגני לה ועאלין כלהו וטבלין ועברין. וכל אינון חייבין אתמסרן בידא דדומ״ה ועאלין בגיהנם. וכל אינון זכאין לא אתמסרן בידוי אלא בההוא ממנה. ובתר דטבלין ועברין ההוא ממנה אזיל קמייהו עד דמטאן לגבור דגנתא דעדן. וההוא ממנה קארי לפתחא ואומר. פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים. כדין פתחין פתחא ואעיל לון. וכן בכל פתחא ופתחא. כיון דאעלו לגו אתר דצדיקיא. צדיקיא אוחרנין קיימין. וכמה חדוא על חדוא בין צדיקיא. וכל בני מתיבתא חדאן. לסוף תלתא יומין דאתטמרן בהיכלין ידיען נפקי. ואוירין נשבי ומתלייכין כלהו בדיוקנייהו. מכאן ולהלאה ירתין אחסנת ירותא כדקא חזי לכל חד וחד. חזווא דאתחזי בגנתא דעדן מחיזו יקרא דיוקנא דכל דיוקנין וגוון דכל גוונין דמלכא קדישא. לא אתגלי בהיכלא ולא באתר חד. אלא אתפתח רקיעא מרקמא על גבי גנתא לארבע סטרין. ואתמליא מזיוא יקרא קדישא ואתחזי תמן. ואתהנן כלהו צדיקיא. מאן חמא חדוא וכסיפא דההוא נועם ה׳:

(ויקהל קצ״ט.) **פתח רבי אבא ואמר** (יונה ב׳) ויאמר ה׳ לדג וגו׳. הכא אית לן סמך בעלמא על עובדין דבני נשא בהאי עלמא: יונה דנחית לספינה דא איהי נשמתא דבר נש דנחתא להאי עלמא למהוי בגופא דבר נש. אמאי אתקרי יונה. בגין דכיון דאשתתפת בגופא כדין איהי יונה בהאי עלמא. כמה דאתמר (ויקרא כ״ה) ולא תונו איש את עמיתו. וכדין בר נש אזיל בהאי עלמא כספינה **בגו ימא רבא** דחשיבת לאתברא כמה דאת אמר והאניה חשבה להשבר. ובר נש כד איהו בהאי עלמא חטי וחשיב דערק מקמי מאריה ולא אשגח בההוא עלמא. וכדין אטיל קודשא בריך הוא רוח סערה תקיפא. דא איהי גזירת דינא דקיימא תדיר קמי קודשא בריך הוא ובעאת דינא דבר נש מקמיה. ודא איהו דקא מטי לספינה ואדכר חובוי דבר נש לאתפסא ליה. כיון דאתפס בר נש על ידא דהאי סערה בבי מרעי מה כתיב ויונה ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם. אף על גב דבר נש בבי מרעיה נשמתא לא אתערת לאתבא קמי מאריה למפרק חובוי. מאי כתיב ויקרב אליו רב החובל. מאן רב החובל דא יצר טוב דאיהו מנהיג כלא. ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך וגו׳. לאו שעתא הוא למדמך דהא סלקין לך לדינא על כל מה דעבדת בהאי עלמא תוב מחובך. אסתכל במלין אלין ותיב למארך. מה מלאכתך דאת עסקת בה בהאי עלמא ואודי עלה קמי מארך. ומאין תבא אסתכל מאין באת מטפה סרוחה ולא תתגאי קמיה. מה ארצך אסתכל דהא מארעא אתבריאת ולארעא תיתוב. ואי מזה עם אתה. אסתכל אי אית לך זכו דאבהן דיגין עלך. כיון דסלקין ליה לדינא בבי דינא דלעילא ההוא סערה דאיהי גזרת דינא דסעיר עליה דבר נש תבעת מן מלכא למידן אינון תפיסין דמלכא וכלהו אתיין חד חד קמיה. ביה שעתא אתקריבו בי דינא, אית מנהון דפתחו

בזכות

בזכות. ואית מנהון דפתחי בחובה. וגזירת דינא תבעת דינא. ואי ההוא בר נש לא זכי בדינא מה כתיב ויחתרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו. משתדלין איגון דאורו זכותיה לאתבא ליה להאי עלמא ולא יכלו. מאי טעמא כי הים הולך וסוער עליהם. נזרה דדינא אזיל וסעיר בחובוי דבר נש ואתגבר עלייהו. כדין נחתין עליה תלת שליחן ממנן. חד דכתיב כל זכוון וכל חובין דעבד בר נש בהאי עלמא. וחד דעביד חושבן יומוי וחד דהוה אזיל עמיה כד הוה במעי אמיה. והא אוקימנא דגזרת דינא לא שכיך עד ההוא זמנא דכתיב וישאו את יונה. וישאו כד נטלי ליה מביתיה לבי קברי כדין מכרזין עלוי. אי איהו זכאה מכרזי עליה ואמרי הבו יקר לדיוקנא דמלכא (ישעיה נ"ז) יבא שלום ינוחו על משכבותם הלך נכחו. מנלן דכתיב (שם נ"ח) והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך. ואי חייבא איהו מכרזי עליה ואמרו ווי ליה לפלניא טב ליה דלא יתברי. כדין מה כתיב ויטלהו אל הים ויעמוד הים מזעפו. כד עאלין ליה לבי קברי דאיהו אתר דדינא כדין גזרת דינא דהוה סעיר שכיך מזעפיה. ונונא דבלע ליה דא איהו קברא. מה כתיב ויהי יונה במעי הדג. מעוי דדג דא איהו בטן שאול. מנלן דכתיב מבטן שאול שועתי. ואיהו במעי דנונא הוה וקארי ליה בטן שאול. שלשה ימים ושלשה לילות. אלין תלת יומין דבר נש בקברא ואתבקעו מעוי. לבתר תלתא יומין ההוא טינופא אתהפך על אנפוי ואומר לו טול מה דיהבת בי. אכלת ושתית כל יומא ולא יהבת למסכני וכל יומך הוו כחגין וכמועדין ומסכני הוו כפנין דלא אכלו בהדך טול מה דיהבת בי. הדא הוא דכתיב (מלאכי ב) וזריתי פרש על פניכם וגו'. והא אוקימנא. לבתר דא מתלתא יומין ולהלאה כדין אתדן בר נש מעינוי מידוי ומרגלוי ואוקמוה עד תלתין יומין. כל איגון תלתין יומין אתדנו נפשא וגופא כחדא ובגיני כך אשתכח נשמתא לתתא בארעא דלא סלקת לאתרה כאתתא דיתבת לבר כל יומי מסאבותה. לבתר נשמתא סלקא וגופא אתבלי בארעא עד ההוא זמנא דיתער קודשא בריך הוא למתייא. וזמינא קלא חדא לאתערא בבי קברי ויימא (ישעיה כ"ו) הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל אורות טלך וארץ רפאים תפיל. אימתי יהא דא בזמנא דיתעבר מלאך המות מעלמא דכתיב (שם כ"ה) בלע המות לנצח וגו'. כיון דבלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ. כדין כתיב ויאמר ה' לדג ויקא את יונה אל היבשה כיון דאתער ההוא קלא בבי קברי כדין כל קברייא יקיאו לאיגון מתייא דבהון לבר הדא הוא דכתיב וארץ רפאים תפיל מאי תפיל דיקיא לון לבר. רפאים מהו רפאים דקבילו אסוותא כמלקדמין ואתסיאו גרמין בגרמין. ואלין אקרון רפאים. ואי תימא הא כתיב (בשאר עכו"ם) רפאים בל יקומו. אלא ודאי כל עלמא יתסון גרמי בבי קברי. אבל מנהון יקומון ומנהון לא יקומון ועל דא כתיב רפאים בל יקומו. זכאה חולקהון דישראל דכתיב בהו נבלתי יקומון. ובהאי נונא אשכחנא מלין לאסוותא דכל עלמא. האי נונא כיון דבלע ליונה מית. וביה הוה יונה תלתא יומין לבתר אתקיים כמלקדמין ואקי ליונה לבר והא אוקמוה דכתיב ויתפלל יונה אל ה' אלהיו ממעי הדגה. כתיב הכא הדגה. וכתיב התם (שמות ז) והדגה אשר ביאור מתה. והא איקמוה. כגוונא דא זמינת ארעא דישראל לאתערא בקדמיתא ולבתר וארץ רפאים תפיל. והא אוקימנא דשבעה דינין יחלפון עליה דבר נש כד נפיק מהאי עלמא. חד ההוא דינא עלאה כד נפיק רוחא מן גופא. ב' כד עובדוי ומלוי אזלין קמיה ומכרזי עלוי. ג' כד עייל לקברא. ד' דינא דקברא. ה' דינא דתולעתא. ו' דינא דגיהנם. ז' דינא דרוחא דאזלא ושאטת בעלמא ולא אשכחת אתר נייחא עד דישתלים עובדוי. בגין דא בעי בר נש לאסתכלא תדיר בעובדוי ויתיב קמי מריה. וכד אסתכל דוד מלכא בדינין אלין דבר נש אקדים ואמר (תהלים ק"ג) ברכי נפשי את ה'. עד לא תפוק מן עלמא בעוד דאנת אשתכחת עם גופא. וכל קרבי את שם קדשו איגון שייפי גופא דמשתתפי כחדא ברוחא השתא דתשתכחון עמה אקדימו לברכא שמא קדישא עד לא ימטי זמנא דלא תיכלון לברכא ולאתבא בתיובתא ועל דא אמר (שם ק"ד) ברכי נפשי את ה' הללויה:

(ויקהל קצו.) אמר רבי שמעון האלהים רובא דעלמא לא מיתו עד לא מטא זמנייהו. בר דלא ידעי לאסתמרא גרמייהו. דהא בשעתא דאפקי למיתא מביתיה לבי קברי מלאך המות אשתכח ביני נשי. אמאי ביני נשי. דהכי הוא אורחוי מיומא דפתי לחוה. ובגיניה גרים מותא לכל עלמא. ועל דא (כד) קטיל בני נשא וגוברי אשתכחו עם מיתא עאל ביני נשי באורחא. ואית ליה רשו למיקטל בני נשא. ואסתכל באנפייהו באורחא דאתהזיאו קמיה משעתא דמפקי ליה מביתיה לבי קברי עד דאהדרו לביתייהו. ובגיניהון גרים מותא לכמה גוברין בעלמא עד לא מטא זמנייהו. ועל דא כתיב (משלי י"ג) ויש נספה בלא משפט. בגין דסליק ואסטין ואדכר חובוי דבר נש קמי קב"ה. ואתדן על איגון חובין ואסתלק עד לא מטא זמניה. מאי תקנתיה בשעתא דנטלי מיתא לבי קברי יהדר בר נש אנפוי וישבוק לנשי בתר כתפוי. ואי איגון מקדמי יסך לאחורא בגין דלא יתחזי עמהון אנפין באנפין. ולבתר דמהדרי מבי קברי לא יהדר בההוא אורחא דנשי קיימין ולא יסתכל בהו כלל. אלא יסטי באורחא אחרא. ובגין דבני נשא לא ידעין ולא מסתכלן דא. רובא דעלמא אתדנו בדינא ואסתלקו עד לא מטא זמנייהו. א"ר אלעזר אי הכי טב ליה לב"נ דלא יוזיף למיתא. אמר ליה לא. דהא בר נש דאסתמר כהאי גוונא אתחזי לארכא דיומין. וכל שכן לעלמא דאתי. תא חזי לאו למגנא אתקינו קדמאי שופר לאמשכא מיתא מן ביתא לבי קברי. אי תימא דעל מיתא ויקרא דיליה לחוד איהו לא. אלא בגין לאגנא על חייא דלא ישלוט עלייהו מלאך המות לאסטאה לעילא ויסתמרון מניה:

רעיא מהימנא

סוד הודוי

(צו לג.) כתיב הזר הקרב יומת. שכינתא איהי דינא דאכילת קרבנין ועלוון. אי אשכחת בני נשא דאינון עלים יבשים. כגוונא דאינון פתילות יבשין בלא משחא דאיהי אורייתא רחמי. איהי לון שרפה ואוקידת לון. ובגין דעמי הארץ אינון בעירן כמה דאוקמוה דאינון שקץ. שכינתא דאיהי אדנ"י אוקידת לון. בגין דקרבין לגבי אש זרה דאיהו יצ"ר הרע זר. הה"ד הזר הקרב יומת

יומת. ואי במיתתהון חזרין בתיובתא כד שמיש לון מלאך המות. מיכא"ל דאיהו כהנא רבא אריה דאכיל קרבנין נחית עלייהו לקרבא לון קורבנא קדם ה'. בגין דקדם דתפוק נשמתיה מתודה בכמה ודויין. וכד נפקא נשמתיה הוא הוה מתכוין לגמיר את השם. שמע ישראל וברוך שם לקרבא נשמתיה קרבנא לשם יהו"ה. וצריך למתודה לקב"ה לקבלא לאחזרא בתיובתא ולקרבא ה לגבי יהו ואהיה. דאינון כחושבן מ"ב. דאדני קרינא ליה דינא דמלכותא דינא. ויכוון בשמא מפרש דאיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א בלב אחד. וביה יפוק רוחיה. בנפש דיליה מקבל עליה מיתה ויסורין. ובנשמתא מודה בכמה ודויין ומתחרט. בנפש מקבל עליה מיתה שחיטה ושרפה. ואי צריך ארבע מיתות בית דין דאינון סקילה שריפה הרג וחנק מקבל ליה מאדכ"י בנפש דיליה. ובנשמתיה מודה בכמה ודויין וחוזר בתיובתא לגבי אהי"ה. דאחיד בתרין שמהן יהו"ה יהו"ה. ובמחשבתיה יכוון לאפקא ודוי וקבלת מיתה עליה בלב אחד. דאיהו שמא מפרש כגוונא דא יו"ד ה"א וא"ו ה"א. דביה כהנים כורעים ומשתחוים על פניהם ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. כהו"ד איהו ל"ב בחושבן. וביה היה מתכוין לגמור את השם (וא"ו דאיהו אח"ד עם ל"ב):

תנאין ואמוראין. אי תימרון וכי עם הארץ מנא ידע דא. אלא ודאי עם הארץ איהו כשור או שה או עז או פר. תור או יונה. מה בעירן לא ידעין אורייתא דאיהי שם יהו"ה. הכי עם הארץ לא ידע. אלא מיכא"ל כהנא רבא איהו עביד ליה עולה וקרבנא קדם ה'. ואיהו מכוון בשמא מפרש בסליקו דרוחיה דתפוק בל"ב אח"ד. כגוונא דבד נפיק רוחא דבר נש בכל ליליא. ובגין דא אוקמוה רבנן שוב יום אחד לפני מיתתך. דבכל יום ויום צריך בר נש לאהדרא בתיובתא. ולממסר רוחיה ללביה דיפוק באחד. הה"ד בידך אפקיד רוחי —:

תחיית המתים

(ואתחנן ער:) **מתניתין** לכון בני נשא מארי דחכמתא מארי דסכלתנו קלא קרי מאן מנכון דאתחכם וידע בשעתא דרישא חוורא אתקין רישא בשימא מעילא ולתתא. ומתתא לעילא אתקין סטר צפון [א] בעטורא דקונאריתא ביה רשים עמיקא דתהומא עלאה דסליק ונחית בגווייה. נווית חד דרגא טמירא באלף וחמש מאה רשימין דאלף וחמש מאה עלמין (חגיגה ד) תחותיה תלל חד חיות ברא (שם ו) וקרנין עשר לה ואלו עיינין כעייני אנשא להיותא ופום ממלל רברבן. כד סלקא אזלא ביממא טמירא בליליא כד נחתא טמירא ביממא ואזלא בליליא כד נטלא מזדעזען ארבע מגופי דאחידן בידהא ונטלין עמה בהין פולסין דנורא כל חד חרבא שננא על ירכיה סליק ברעותא לאפקא בר נש שליטא לתתא אתקין בהאי חיותא חד עפרא דקיקא כליל מכלא נשב ביה אתפשט בד' סטרי עלמא. וד' פולסין אתגלגלו חד לעילא חד לתתא חד לצפון וחד לדרום. אילנא חד רברבא ותקיף אתחבר ואזדווג בה בחד ענפא שפירא דחזו הדוותא דכלא כד"א (תהלים מח) יפה נוף משוש כל הארץ. ביה אזדווג אפיקו חד רוחא טמירא ומליא להוא גבילו דעפרא וקאים על רגלוי ואמלכיה על כל עלמא ושלטיה על כלא. הה"ד (שם ח) תמשילהו במעשי ידיך וגו' אתפקיד על ההוא אילנא לנטרא פקודא אתיב מלכא רוחיה לגביה וההוא חיותא נטלא ליה. כדין זמינין מנא אהרא וקאים בינייהו. [ג] בקוטרא דגליפין בין מלאכין קדישין בטופסרא (ס"א במפסא) דעטורין אתאחדן דרין בתראין תפיסין בחוביהו. אסתליק רוחיהון מההוא מאנא דלבושא לבתר אגניז בעפרא בין רגבי נחלא אתטמרו ואתגניזו בחד גרמא תקיף דההוא מאנא יתבנון בקדמיתא ויקומון אילין חיילין תמיינות בארעא קדישא מתערין וזמין קב"ה למגבל ההוא עפרא קדמיתא דההוא מאנא ממש ולאעלא ביה גבילו דקיק [ד] דכהאי חמירא דעסה ומההוא גבילו דאיהו לחותא דלעילא יתתקן [ה] ויתיסר מאנא דבשרא כגוונא דאמר קרא (יואל ד) ומעיין מבית יי' יצא והשקה את נחל השטים בגין דההוא נחל אשגי חביבותא (ס"א זכותא) בעלמא. וכד ההוא מעיינא קדישא יפוק וייעול לגביה כדין יתתקן ויתיסר ולא יהא בסורחניה כקדמיתא ואינון דלא זכאן יקומון לאתדנא בדינא דמלכא עלאה. הה"ד (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם. וכדין כתיב (ישעיה סו) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני נאם יי' כן יעמוד זרעכם ושמכם. בילא"ו יילא"ו:

דרך אמת א בעטרה של היסוד אבן השתיה שבו רושם עומק התהום עליון כמבואר: ב וכן פולסי כיארנו לעיל: ג בקישור התקוקין בין מלאכים קדושים בציור העטרות נאחזים ור"ל שהם מתציירים שם בציור רוחניי כענין המלאכים: ד כשאור הזה שבעיסה: ה ויהיה מיוסר ומתוקן בלבוש הגון ומתוקן ע"י גיבול דק עפר הראשון שהיה האדם בו תחלה ודבריו מבוארים:

מאמר

פתח אליהו

עם פירוש יפה ורחב

אור צח

נלקט מן ספרי גדולי המקובלים בהרחבת הביאור ובהוספת
נופך משלי כאשר חנני יוצרי ובוראי.

הקטון יהודה יודל במהו"ר ישראל יצחק ז"ל ראזענבערג
מלפנים רב בק"ק טארלא, ווארשא, לאדז, וכעת ראב"ד בעיר מאנטריאל, קנדה.
מחבר הספר ידות נדרים, זהר תורה ועוד כמה ספרים מפורסמים

שנת נויארק תרפ"ה

פתח אליהו ואמר רבון עלמין דאנת הוא חד ולא בחושבן. אנת הוא עילאה על כל עילאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר

זה הביאור אור צח יאיר אור בהיר וצח על המאמר פתח אליהו. והוא נלקט מן ספרי גדולי המקובלים. הלא המה „פרדס רמונים", „הדרת מלך", „שפע טל" וסידור חב"ד של הרב בעל התניא זצוקלה"ה. ובעזרת צורי וקוני הרחבתי דבריהם הקדושים בלשון קל וצח ובהוספת נופך ממה שחנני השי"ת ברו"ח. כדי שיהי' נקל יותר להמעיין להבין דברי הזהר הקדוש העומדים ברומו של עולם והם יסודי האמונה אשר בלעדם יבלה האדם שנותיו בבחינת קטנות המוחין. אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו בענין העבודה הזאת אשר נתן הקב"ה לנו. מה היא. למה היא. ולמי היא. ואשרי לאדם אשר ישמור דברים האלה בלבו ויתבונן חסדי ה':

אור צח

פתח אליהו ואמר. אליהו הנביא זכור לטוב כוון לבאר במאמר הזה בקיצור נמרץ רוב גופי החכמה האלהית שנקראת חכמת הקבלה. וביאר ענין אין סוף באחדותו הפשוט וענין האצילות. וגם ביאר ענין עצמות וכלים וטעם האצילות ומנין הספירות והכרחתם. והנה אמר רבון עלמין הכוונה נגד אין סוף. וקראו רבון עלמין. כי הוא רצה לדבר בענין העולם ואצילותו. לכן קרא לאין סוף רבון עלמין. ועוד שרבון עלמין הוא כמו מחויב המציאות. כי מתוך מציאות הנבראים יכיר האדם ויבא לידי החלטה שיש לעולם מנהיג. ולכן יצדק שיהי' נקרא בשם רבון עלמין. אנת הוא האריך במלת הוא, ופירושו שרבון עלמין אתה הוא מחוייב המציאות. כי אנ"ת מורה על בחינת הנגלה. והו"א מורה על בחינת הנסתר. כלומר שמצד בחינת הנגלה מובן שבחינת הנסתר הוא מחויב המציאות. ואעפ"י שהוא נסתר מהשגת השכל מצד עצמותו. אבל מצד הנבראים והסתדרות העולם בחכמה נפלאה מאד. נודע ונגלה לנו כי יש גבוה מעל כל גבוהים המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. כאילו הוא בבחינת אתה לנוכח. חד ולא בחושבן ענין הזה יובן במה שמורגל בפי בעלי האמונה באמרם. אחד ולא כאחד המנוי. פירוש כי כל מין אחד המנוי באיזה חשבון של דברים הנמצאים בעולם יש לו חברים רבים הדומים לו. אלא שהקודם הוא הראשון והבא אחריו מכונה בשם שני. ויש ערך למספר האחד עם מספר הב' ואפילו עם מספר הרבוא. לפי שמציאות מספר הרבוא בא מצרוף חלקים קטנים של מספר אחד אחד. מה שאין כן ברבון עלמין שהוא אחד ואין שני בדומה לו. ואף גם אין ערוך לו כלל עם כללות ההשתלשלות של כל העולמות. כי איננו בגדר תפיסה והלבשה כלל. אף לא כדמיון הלבשת הרוחניות בגשמיות. כי כל ההשתלשלות של רבוא רבבות העולמות דאצילות בריאה יצירה עשיה נבראו רק מן גילוי והארה בעלמא מאור העצמיות של האין סוף שאין מהותו מושג לנו כלל. אלא שבו הכוונה של „אחד" הוא על צד השלילה. שהוא אחד בערך כזה שאין שני בערכו להמשיל לו. וזה אנת הוא חד ולא בחושבן. פירוש שאין „אחד" הזה יכול לכנוס בשום חשבון שבעולם. יען כי אין שני לו. או יתבאר בקיצור שאין „אחד" הזה כמו האחד של איזה חשבון שבעולם. כי בכל חשבון שבעולם מובן מעצמו במושכל הראשון שמספר האחד הוא מספר המיעוט שבזה החשבון. ושאר המספרים שבזה החשבון הם המרובים. אבל האחד של הרבון עלמין נהפוך הוא. שזה האחד הוא המספר המרובה נגד כל מוני המספרים המרובים אשר בכל מיני החשבונות שבעולם. כי כל הבריאה עם רבוא רבבות העולמות אשר בה היא המיעוט נגד זה האחד. והכל לעומתו בערך טפה אחת נגד ים האוקינוס. אנת הוא עילאה על כל עילאין סתימא על כל סתימין פירוש עליון על כל העליונים הוא שהאין סוף נקרא עלת כל העלות וסבת כל הסבות

תקינין וקרינן להון עשר ספירן לאנהגא (נ"א לאנהרא) בהון עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד

אור צח

כי כלם עלולים ממנו, הוא המאציל והמה נאצלים. ומפני שאמר אנ"ת ועלא"ה, שכל זה מורה היותו נתפס במקום ומושג במהותו, כי אנ"ת מורה איזה מהות, ועילא"ה מורה על סימן המקום, ואין מן המדות האלה באלוה, כי איננו נתפס במקום ואין מהותו מושג כלל, לזה אמר כתימא על כל סתימין, להורות שאין לענין מקום שום שייכות אליו ח"ו, כי אפילו בערך הסתימין הוא טמיר ונעלם אליהם שאין משיגין בו כלל, וכל הספירות העליונות וכל השכלים הנפרדים הן לעומת ערכו כבעלי גוף לרוב העלמו וסתימתו מהם, לית מחשבה תפיסא בך כלל הכוונה בזה שהגם שהענינים הרוחנים יכולים להיות מושג במחשבה, אבל בהאין סוף אפילו תפיסה מועטת במחשבת אין בו כלל ח"ו, כי גם כח הרוחני של המחשבה הוא כמו דבר גשמי לעומת הרוחניות של מהות האין סוף ב"ה. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין אחר שהפליג במעלות המאציל במלות קצרות התחיל לדבר בענין האצילות שהאין סוף האציל עשרה נאצלים שנקראין תיקונין, מפני שיש בהם תקון הכח והגבורה הבלתי תכליתות של המאציל. מטעם שעל ידי אמצעותם דוקא יכול המאציל לבוא לידי התגלות כחו וגבורתו לברוא עולמות ונבראים בעלי גבול. וכן גם לענין השפעת השפע הן העשר ספירות ביד המאציל ככלים ביד האומן לתקן בהם כל פעולותיו. והן תקון העולם מטעם שעל ידן תהיה הנהגת העולמות, והמאציל יוכל על ידן להסתתר ולצמצם אור השפע, באופן שיוכלו העולמות לקבל השפעת אורו במדה וצמצום שלא יתבטלו ממציאותן. וקרינן להון עשר ספירן פירוש שהעשרה תיקונין האלה אנחנו קוראים אותן בשם ספירות, מלשון ספיר והארה, והטעם מפני שבהן מאיר אור האין סוף, ועל ידי אמצעותן נשפע הארה לכל העולמות ולכל הנבראים הנגלים והנעלמים בכל רגע ורגע להיותן חיים וקיימים. לאנהגא (לאנהרא) בהון עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין יורה בזה כי טעם אצילות העשרה תיקונין הוא כדי שהאין סוף יאיר בהן הארתו וינהיג ויחיה על ידי אמצעותן עולמות העליונים הנסתרים ועולמות התחתונים הנגלים. כי אם לא היו הספירות לא היו העולמות בכח לקבל שפע הארת האין סוף ב"ה לרוב רוממותו וגדלותו, והיו מתבטלין במציאותן,

נמצא שטעם אצילות העשר ספירות הוא מפני שני ענינים שכמעט הם ענין אחד, אם מפני שרצה האין סוף לבוא לידי התגלות כח מלכותו בבחינת נחות דרגא להאציל ולברוא וליצור ולעשות רבבות עולמות עם נבראים בעלי גבול וגשמיים, ואם מפני שרצה האין סוף להסתיר ולצמצם אורו הגדול בכדי שיוכלו כל העולמות עם כל הנבראים הנמצאים בהם אפילו הנבראים הגשמיים לקבל תמיד אורו והשפעתו במדה וצמצום וגבול כל אחד לפי כחו ומדרגתו ולא יתבטלו במציאותן. ובהון אתכסיאת מבני נשא יבאר בזה עוד תיקון אחד שנעשה על ידי העשר ספירות הנקראין תיקונין, והוא שאם לא הי' מתלבש הארת אור הא"ס בהספירות כדמיון כח הנשמה שמתלבש ומתפשט בפנימיות אברי הגוף, אז ממילא היה כן בעולם העשיה שהיה מתגלה הארת אור האין סוף בלי לבוש, וגם לעיני האדם הגשמי היה מתגלה אותה הארה, ואז לא היה באפשרות שתתקיים הנשמה בגוף הגשמי בראותה נועם זיו אותה ההארה, כמש"כ כי לא יראני האדם וחי, אבל כיון שאותה הארה מתלבשת תוך הספירות, על ידי זה נתכסית אותה הארה מן האנשים הגשמיים ויכולים להתקיים בעולם, ומה שכתוב ואתה מחיה את כלם, וכן מה שכתוב ומלכותו בכל משלה. הכל נעשה בהסתר. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון ר"ל שאעפ"י שכל ספירה פועלת פעולה אחרת אל תטעה ח"ו לומר שיש התפרדות ביניהן, אלא שכל הפעולות ממקור אחד נובעות, והוא כח האין סוף המתפשט בפנימיותן, כמו בגוף האדם שכל אבר מיוחד לפעולה אחרת, וכל הפעולות נובעות מן כח אחד שהוא כח הנשמה המתפשט בפנימיות כל אבר ואבר, ומה שאמר כפל לשון קשי"ר ומיח"ד, ירמז בזה אל ב' מיני דביקות שיש בהספירות, האחד הוא ענין התקשרות שיש להן אלו עם אלה להיותן ממוזגות כל אחת מכלן, והשני הוא ענין היחוד של זווג מבחינת משפיע ומקבל כדי להמשיך עי"ז את אור האין סוף בהשתלשלות מטה מטה עד הנבראים הגשמיים והשפלים להחיותם, כמש"כ ואתה מחיה את כלם, ומחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. וענין היחוד של זווג אינו צודק אלא בד' ספירות שהן חכמה ובינה ונקראות אבא ואימא, וגם בתפארת ומלכות הנקראות ברא וברתא או זעיר ונוקביה, ועל חד' ספירות רומזות הד' אותיות של השם

הוי"ה

לון. ובגין דאנת מלגאו כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר ספירן אתחשיב ליה כאלו אפריש בך. ואלין עשר ספירן. אנון אזלין כסדרן. חד אריך וחד קצר וחד

אור צח

הוי"ה ב"ה. וכל ספירה מאלה הד' ספירות היא שורש לעולם מלא ושלם שהן הד' עולמות. אצילות. בריאה. יצירה. עשיה. אבא נעשה שורש לעולם האצילות. אימא שורש לעולם הבריאה. זעיר שורש לעולם היצירה. מלכות שורש לעולם העשיה ובכל עולם ועולם יש בפרטיות עשר ספירות מיוחדות. נמצא שהעשר ספירות של עולם האצילות הן בבחינת זכר. עשר ספירות של עולם הבריאה הן בבחינת נקבה. עשר ספירות של עולם היצירה הן בבחינת זכר. ועשר ספירות של עולם העשיה הן בבחינת נקבה. ואלה הד' עולמות שהן בכלל ב' מיני זיווגים יש להם עוד ד' ענינים שהם זה למטה מזה. הלא המה. שכל ומחשבה. קול ודבור. וכמו למשל במלך בשר ודם שנשמתו הופיעה במוחו שכל שטוב לו לעשות בצד היכלו גן נחמד. וזה השכל תיכף מופיע בלב המלך. ועל ידי זה נתעורר כח המחשבה. ובה הלב מבין בפרטיות לפי ערך חמדת הלב באיזו מקום שיהי' הגן. וגדלו ורוחבו. ומאיזה עצים ינטע. והרי זה זיוג אחד של חכמה ובינה. והיינו השכל עם המחשבה. אח"כ צריך המלך ליתן פקודתו בדבר הזה לעבדיו. ונצרך לזה עוד שני כחות. והן הקול עם הדיבור. והיינו זיוג השני. ומבשרי אחזה אלוה להבין הנמשל במלך מלכי המלכים הקב"ה מה הוא הענין של כללות הד' עולמות אבי"ע. שהם ד' בחינות זה למטה מזה. חכמה ובינה היינו שכל ומחשבה. תפארת ומלכות היינו קול ודיבור. וכמו שאצל המלך בשר ודם נעשין ב' זיווגין האלה על ידי זה שנשמתו הופיעה במוחו אור שכלי לדבר הזה. כן הנמשל בהספירות והעולמות שהב' מיני דבקות שייך בהם. והוא התקשרות שלהן להיותן ממוזגות אלו מאלה. וגם ההתיחדות שלהם בענין זיוג של משפיע ומקבל. הכל נעשה על ידי אנ"ת הו"א. היינו על ידי הגילוי וההארה הבאה מן אור האין סוף להופיע בפנימיות הספירות. כי הוא להספירות כנשמתא לגופא. כמו שנזכר בזה המאמר אח"כ. ובגין דאנת מלגאו כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר ספירן אתחשב ליה כאלו אפריש בך. פירוש כיון שחיות כל הספירות וכח פעולותיהן השונות זו מזו הכל ממקור אחד יהלכון. והיא הארת האין סוף המופיע בפנימיותן ומתלבש בהן. נמצא שכלן דביקות בשרש אחד. כי אותה ההארה קשורה ודבוקה בעצמיות האין סוף כשלהבת הקשורה בגחלת או כקוי אור השמש בעצמיות השמש. ובכן זה האדם הגורם פירוד בין הספירות ומונע הזדווגותן יחשב לו כאלו פגם במלך מלכי המלכים הקב"ה בעצמו. והמשל בזה אל האדם הקורע לבוש המלך. ומה גם בהיות הלבוש על המלך. אע"פ שלא נגע במלך עצמו. על כל זה פגם בכתר המלך והתחייב ראשו למלך. וכן הנמשל בפגם הספירות. וענין גרם הפירוד בין הספירות שייך בכל איש ואיש מישראל לפי ערכו ומדרגתו ושורש נשמתו. וכל מה שהאיש גדול יותר במדרגתו הוא יכול לגרום פגם ופירוד יותר גדול. ועל זה כתיב סביביו נשערה מאד. שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה. וגרם הפירוד יכול להיות או על ידי כח המחשבה. כמו למשל אם יחשוב האדם שספירות החסד והרחמים הן שונות לגמרי מן ספירת הגבורה. ויאמר שהשם של מדת החסד שהוא השם אל והשם של מדת הגבורה שהוא השם אלהים הן ח"ו ב' כחות נפרדות. הרי זה נקרא מקצץ בנטיעות ומפריד בין הדבקים. כמו למשל אע"פ שנטיעה זו עושה תפוחים וזו תאנים. וזו עושה פירות שיש בהם סם המות. מ"מ יניקה אחת לשורשן מן הארץ. והשתנות היניקה נעשית רק בהעצים. ועוד לך משל יותר נאות כמו קוי אור השמש אם יעברו דרך חלון של עשר מיני עששיות מעשר גוונים משונים. וקוי האור אשר יגיעו אל עבר הקיר אשר מנגד החלון נראה בהם עשר גוונים. והנה לפי האמת אור השמש אחד הוא לכל העששיות ואין בו שום השתנות. אלא שהשתנות הגוונים בא מן גווני העששיות. וכן הוא הנמשל בהספירות שהארת אור האין סוף המתלבש בהספירות אין בו שום השתנות ורק ההשתנות של פעולותיהן נעשה אח"כ על ידי עצמיות הספירות. ועוד יכול להיות גרם הפירוד בין הספירות על ידי שישראל אינם מקיימין התרי"ג מצות. כי ישראל יש להם זה הכח שעל ידי עבודתם בתורה ותפלה ומצות גורמים הזדווגות הספירות ליחדא קב"ה ושכינתיה. והוא היחוד של תפארת ומלכות להמשיך שפע מן המקור. כמו שכתוב תנו עוז לאלהים על ישראל גאותו וגו'. היינו שזאת הגדלות ניתנה רק לישראל שיכלו ליתן עוז לאלהים על ידי עבודתם. והיינו שהספירות יזדווגו להמשיך שפע מן המקור. וכן להיפוך באם ח"ו ישראל חוטאים בהתרי"ג מצות גורמים פירוד בין הספירות. וזה גורם מניעת השפע

וממילא

בינוני. ואנת הוא דאנהיג לון. ולית מאן דאנהיג לך לא לעילא ולא לתתא ולא מכל סטרא. לבושין תקינת לון דמניהו פרחין נשמתין לבני נשא. וכמה גופין תקינת לון

אור צח

וממילא שולט הרע בעולם. ולזאת יזהיר להאדם לבלתי יגרום ח"ו להפריש חד מן חבריה מאלין עשר ספירן:

והנה במה שאמר ובגין דאנת מלגאו ראיתי להאריך כעט. כי נקל בזה לטעות בדעת שטת קצת מקובלים האומרים שעצמיות ומהות האין סוף מתפשט תוך הספירות. ולא זה דרך האמת. אלא האמת הוא כמו שייסד אדומו"ר גאון עוזנו מרן הרב בעל התניא זצוקלה"ה בסידור החב"ד שלו המיוסד על יסודי קבלת האריז"ל. וזה לשונו בקיצור מעט. הטעם מה שנקרא אור אין סוף בלשון אור. היינו מפני שהוא כמשל זיו ואור השמש, שאינו אלא בחינת התגלות בלבד ולא בחינת עצמיות. כך אור אין סוף הוא רק בחינת התגלות הלבד. והארת הקו והחוט שנמשך ממנו אחר הצמצום בד' העולמות אבי"ע אינו אלא רק בחינת הארה בעלמא ממנו. ואין ערוך כלל לאין סוף עם כללות השתלשלות הד' עולמות. וכמש"כ אני ה' לא שניתי. פי' בלי שום שנוי כלל בין קודם ההשתלשלות לאחר ההשתלשלות. לפי שהאין סוף ית' אינגו מותפס בבחינת הלבשה כלל בההשתלשלות. שאם היה לו בחינת תפיסה והלבשה הרי הי' זה שנוי בעצמותו. אלא ודאי שלא היתה ההארה הראשונה מבחינת עצמותו כלל. אלא מבחינת אורו וזיוו של עצמותו. ואין להארה הזאת ערך כלל לגבי עצמותו כמו שאין ערוך לזיו קוי אור השמש לגבי השמש עצמו. ויובן יותר ענין הזה ממשל חיי הנפש המתפשט באברי הגוף. שאין חיות הזאת גם כן רק בחינת גילוי מעצמות הנפש. מפני שהנפש היא רות חיים בעצם ע"כ בהאיר ממנה אור לדבר זולתה מביאה היא שמה זרם כח החיים להחיות אותו הדבר. אבל לא שחיות אותו הדבר נחשב מבחינת עצמיות רוח החיוני שבנפש. ומה שנראה כחות מחולקים באברי הגוף. כמו כח השכל במוח והראיה בעין וכיוצא. כל זה נתהווה רק מן ההתגלות של הנפש שעל ידי גלוי הארתה היא מאירה במוח ובכל אברי הגוף באור שוה. ורק מחמת כלי המוח נעשה מן הארת הנפש בו אור שכל. ומחמת כלי העין נעשה שמה מן הארת הנפש אור של כח הראות. נמצא שהכל מין הארה אחת היא וההשתנות נולדה רק על ידי אברי הגוף. וכל זה הוא מפני שבנפש אין ניכר שום התחלקות. כי הוא רק אור אחד פשוט. והמופת לזה מה שאנו רואים שחגר וסומא מוליד ולד בגוף שלם. והוא מפני שחסרון הרגל והעין בגופו לא גרם שום חסרון בנפשו. וע"כ מוליד הוא תמיד גוף שלם כצלמו. ומזה יובן שיש בנפש בחינת עצמותה שמובדל לגמרי מבחינת התפשטותה באברי הגוף לכחות מחולקים. להיות כי התחלקות כחותיה אינו אלא בחינת התגלות הארתה בלבד. כדמיון זיו השמש שמאיר בחלל העולם על הארץ. ויש עבים מפסיקים. וכמו כן כלים מכלים שונים דרך חלונות שיש בהם עששיות כמה גוונים שעל ידי זה נשתנה מהות הגלוי של הארת זה האור. אבל כל זה איננו שייך כלל וכלל לבחינת עצמיות מאור השמש. ומכל הדוגמא הזאת יובן למשכיל למעלה בפירוש בחינת אור אין סוף. דמאחר שנקרא בשם אור הרי הוא רק בחינת התגלות ההארה מן עצמיותו ית' ממש הנקרא חי החיים. כלומר עצמיות מקור כל החיים. ורק מבחינת התגלות ההארה מן עצמותו ית' נמשכין המשכות פרטיות רבות על ידי בחינת הקו דוקא בפנימיות הספירות של הד' עולמות אבי"ע בהשתלשלות מטה מטה להיותו בבחינת ואתה מחיה את כולם בהסתר עצום מאד. ומכל זה יובן מה שאמר ובגין דאנת מלגאו. שאינו מדבר מן העצמיות ומהות האין סוף כי אם מן גילוי הארתו שמתפשט בפנימיות הספירות ככח הנפש בגוף. ואלין עשר ספירן אינון אזלין כסדרן חד אריך וחד קצר וחד בינוני הכוונה בזה להורות לנו שסדר עמידת הספירות הוא כסדר אצילתן זו למעלה מזו כדרך עלה ועלול. ואין הכוונה באמרו אריך וקציר על אורך וקוצר גבוליו ממש ח"ו אלא שרוצה לבאר לנו בזה שהעולם מתנהג על פי ג' מדות האלה שהן חסד דין ורחמים. והכל נעשה ע"י הספירות שהן גבוליים לפי ערך מדרגת מצב הנבראים. ולא מצד המאציל. כי אצלו לא שייך שום השתנות המדות רק הטוב הטהור בלבד. ופי' של אריך היינו קו החסד ששם אריכת אפים אפילו לרשעים. וקציר ר"ל קצר אפים. דהיינו בעל חימה שהוא קו הדין. ובינוני הוא קו הרחמים המתמצע בין שניהם. דהיינו שספירות תפארת היא מתמצעה בין ספירות חסד וגבורה. וכן ספירת יסוד היא בין נצח והוד. וכל זה נכלל באמרו אריך קציר ובינוני דהיינו חסד דין ורחמים שזה כללות כל האצילות. וזה כללות התקשרות הספירות אלה עם אלה להיותן ממוזגות לפעמים על חסד. לפעמים על דין ולפעמים

על

דאתקריאו גופין לגבי לבושין דמכסין עליהון. ואתקריאו בתקונא דא. חסד דרועא ימינא. גבורא דרועא שמאלא. נצח והוד תרין שוקין. תפארת גופא. יסוד סיומא דגופא

אור צח

על רחמים. ואנת הוא דאנהיג לון ולית מאן דאנהיג לך לא לעילא ולא לתתא ולא מכל סטרא הכוונה בזה היא כיון שאמר שהשנוי של חסד דין ורחמים ושאר השינוים הם מצד הספירות. עלינו להזהר שלא מפני כך גייחס הפעולה אליהן. כי הלא מצד עצמן אין בכחן לפעול כלום, וכל כחן הוא רק מן האין סוף המאציל על ידי שמופיע אורו בתוך הספירות וממלא אותן כנשמה בגוף. ועל ידי הכח הזה המאיר בתוכן וחופף עליהן הוא מנהיגן כרועה עדרו ינהל. ולכל אשר יחפץ יטה אותן. ועל זה אמר אנת הוא דאנהיג לון. וכדי להודיע שאין אצל המאציל שום הכרח ולא שום התפעלות שיהיה נתפעל מדבר זולתו. אשר יהיה מוכרח בעבורו להשתנות מרצון אל רצון. ע"ז אמר ולית מאן דאנהיג לך וכו'. ועל פי זה נבין כשאנחנו מתפללים ומזכירים שמות הקדושים והכינוים של הקב"ה. שכל שם וכינוי מרמז לספירה מיוחדת. שתהי' כוונתנו בזכירת וקריאת השמות לאותה הספירה שזה השם או הכינוי מרמז עליה. אבל המחשבה תהי' לקשר אותה הספירה במקורה שהוא אור האין סוף. כדי להמשיך בתוכה שפע חדשה מן המקור שהוא טמיר ונעלם. ובאופן זה יש בכחנו לגרום השפעת השפע לכל העולמות. ועל זה אמרו חז"ל אליו ולא למדותיו. לבושין תקינת לון דמנייהו פרחין נשמתין לבני נשא פירוש כיון שראה המאציל שעל ידי אמצעות עולם האצילות בלבד עוד לא יהיו מוכשרים נבראים גשמיים לקבל הארתו הגדולה והעצומה. על כן ברא השתלשלות של עוד ג' מיני עולמות כוללים זה למטה מזה. כדי שאחרי הסתרות רבות אין מספר יוכלו גם נבראים שפלים לקבל חיות מן מקור החיים. על ידי אמצעות הספירות אשר בכל הד' עולמות הכוללים. ועתה מתחיל למנותן כסדר. ואמר ראשית לבושין תקינת לון. היינו שעוד ברא המאציל ספירות אחרות של עולם הבריאה. שהן נקראין לבושין לגבי עשר ספירות דאצילות וספירות דאצילות בערך הלבושין. שהן ספירות השניות דעולם הבריאה. נקראין גופין. ואור האין סוף הוא כנשמתא לגופא בעולם האצילות. והענין של גופא ולבושא גם בעולמות שלמטה מהם הוא. כי גופא לגבי לבושא הוא פנימיות לגבי חיצוניות ונסתר לגבי נגלה. כי אין הגוף מתגלה ערום רק על ידי לבוש. והחילוק שבין פנימיות וחיצוניות הוא. שהפנימיות הוא בבחינת דוכרא משפיע. והחיצוניות היא בבחינת נוקבא. שמקבל החיות שלו מן בחינת הפנימיות. כמו שהגוף מקבל החיות מן כח הנפש אשר בפנימיות אבריו. וכן עולם האצילות הוא בחינת דוכרא ופנימיות לגבי עולם הבריאה שהוא בבחינת נוקבא וחיצוניות. ולפיכך נקרא עולם האצילות אבא. ועולם הבריאה נקרא אימא. אבל הענין של נשמתא לגופא לא נזכר עוד בעולמות שלמטה. כי הטעם של נשמתא לא יתכן כי אם על הארת אור האין סוף שהוא נשמתא דכלהו עלמין. ורק זאת יתכן לכנות השתלשלות עולמות דלמטה בשם גופין ולבושין. שהוא פנימיות וחיצוניות בחינת דוכרא ונוקבא. ובזה יובן אמרו דמנייהו פרחין נשמתין לבני נשא. ר"ל כמו בגשמיות נעשית התולדה על ידי זכר ונקבה. כן ברוחניות על ידי הזדווגות ב' עולמות עליונים הנקראים אבא ואימא. שהן עולם האצילות ועולם הבריאה. נולדין נשמות של הצדיקים הגדולים שהן מעולם האצילות. ונתגלות לפרוח לבני נשא על ידי עולם הבריאה. וזהו שאמר דמנייהו דוקא פרחין. היינו שהן באות לידי התגלות ותולדה על ידי הלבושין דוקא. שהוא עולם הבריאה עלמא דנוקבא. וכמה גופין תקינת לון דאתקריאו גופין לגבי לבושין דמכסיין עליהון פירוש אחר שהוזכר בריאת ב' עולמות הכוללים של אצילות ובריאה שהן בבחינת גופא ולבושא דוכרא ונוקבא דמזדווגן כחדא. עתה יאמר עוד שראה המאציל כי אין די בשתי אלה עולמות הכוללים להתגלות נבראים גשמיים. כי לא יוכלו לסבול עוד אורו הגדול ויתבטלו במציאות. ולפיכך הרבה עוד תיקונין לברוא עוד שני עולמות כוללים של בחינת דוכרא ונוקבא דמזדווגן כחדא. ובהם כמה וכמה ספירות שיסתירו ויעלימו יותר ויותר לאור האין סוף. כדי שיוכלו להבראות נבראים הגשמיים ולהיותם בקיום חזק. ועל זה אמר וכמה גופין תקינת לון. פי' שמלבד תיקון הלבושין שהן העשר ספירות דבריאה. תיקן עוד להעשר ספירות דאצילות מדרגה ג' של כמה ספירות בעולם כללי שנקרא עולם היצירה. והספירות שלו נקראין גופין. מפני שנברא להן עוד מדרגה ג' של כמה ספירות בעולם כללי שנקרא עולם העשיה. שהן בבחינת לבושין לגבי הספירות של עולם היצירה. וטעם שמותיהם גופין ולבושין הוא מפני

שגם

אות ברית קודש. מלכות פה תורה שבעל פה קרינן ליה. חכמה מוחא איהי מחשבה מלגאו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אלין תרין כתיב הנסתרות ליי אלהינו. כתר

אור צח

שגם הם ב׳ בחינות של דוכרא ונוקבא דמזדווגין כחדא. להמשיך השפעות ממקור החיים עד הנבראים הגשמיים והשפלים. הספירות של עולם היצירה נקראין גופין. כיון שהוא עלמא דדכורא. ונקרא ג״כ ברא או זעיר. והספירות של עולם העשיה נקראין לבושין. כיון שהוא עלמא דנוקבא. ונקרא ג״כ ברתא או נוקבא דזעיר. כדמיון ג׳ עולמות הראשונים אצילות ובריאה שנקראים אבא ואימא. כיון שהם במדרגה יותר גבוה מחמת שקרובים יותר להמקור. וגם שהזדווגותן הוא תדירי לצורך קיום כל העולמות. מה שאין כן ההזדווגות של ברא וברתא שתולה בעבדות ישראל עם קרובו. וגם קדושת הזמן גורם הזדווגותן. ויש בהזדווגותן הרבה מדרגות פרטיות. כי לאו כל הזמנים שוין. ולאו כל העבדות שוות. נמצא שזכר עד עתה ב׳ מיני הזדווגות של בחינת דכורא עם בחינת נוקבא שהן ד׳ מדרגות של ספירות מן ד׳ עולמות כוללים הנקראים אצילות בריאה יצירה עשיה. והשורש שלהן הן הד׳ ספירות מן העשר ספירות של עולם האצילות הנקראות חכמה ובינה תפארת ומלכות. ולענין הפעולות וההתגלות מיוחד לכל עולם ועולם פעולת אחרת מדרגה אחר מדרגה להתגלות יותר ויותר. והן נקראות שכל ומחשבה קול ודיבור. ולענין הזדווגותן נקראין אבא ואימא ברא וברתא. וגם הד׳ אותיות של השם הוי״ה ב״ה הן מקורים להד׳ עולמות של אבי״ע כזה. י חכמה. ה בינה. ו תפארת. ה מלכות. ומלבד זה מאיר בכל עולם שם הויה שלם עם אותיות מלאות. בעולם האצילות מאיר שם הוי״ה של מילוי ע״ב כזה יו״ד ה״י וי״ו ה״י. בעולם הבריאה הוא שם ס״ג כזה יו״ד ה״י וא״ו ה״י. בעולם היצירה שם מ״ה כזה יו״ד ה״א וא״ו ה״א. בעולם העשיה שם ב״ן כזה יו״ד ה״ה ו״ו ה״ה. וגם מאיר בכל ספירה וספירה מן העשר ספירות שם הוי״ה בניקוד אחר כזה. בספירת כתר מאיר שם הוי״ה בניקוד קמ״ץ. בספירת חכמה בניקוד פת״ח. בספירת בינה בניקוד ציר״ה, בחסד סגו״ל. בגבורה שו״א. בתפארת חול״ם. בנצח חיר״ק, בהוד שור״ק. ביסוד מלאפו״ם, במלכות מאיר שם הוי״ה בניקוד שח״ק שהוא שו״א חול״ם קמ״ץ. ועל ידי זה כל העולמות עם כל הספירות שלהן הם קשורים ודבוקים אלו עם אלה באחדות הגמור. כי כח אחד של השם הוי״ה ב״ה מאיר בכלם. ואתקריאו בתיקונא דא חסד דרועא ימינא גבורה דרועא שמאלא תפארת גופא. עתה חוזר לפרש העשר ספירות דאצילות בפרטיות למה הן משמשות. ומצייר אותן בצלם אדם ישר. ומתחיל מן הז׳ מדות מה שנגלה יותר וגם נקל יותר להבין תכליתן. ואומר כמו שיש באדם יד ימין ויד שמאל והגוף באמצע. כן יש ג׳ ספירות הנקראות חסד גבורה תפארת. וענין ימין למעלה היא מדת החסד להשפיע אך טוב וחסד בעולם. ומדת הגבורה היא מדת הדין להעניש את הרשעים ולסוכך על הצדיקים שלא תגיע להם כל רע. ומדת התפארת היא מדת הרחמים הממוצעת בין חסד וגבורה. וכל זה נקל להבין שהן נצרכות לצורך הנהגת העולם בהשגחה פרטית של שכר ועונש.

נצח והוד תרין שוקין. הנה ראיתי כאן להאריך מעט במקום שקצרו המפרשים. ואגב יתורץ תלונת המשכילים אשר כל מעיינם ואמונתם בחקירה ודרך הטבע. ויפערו פיהם לבלי חק ללעוג מן המקובלים. באשר שלא הראו מקום בספירות את המקורים מן כל הכחות השולטים בעולם הזה בכח אביר וחזק. אשר נקראים בשם דרך הטבע. ואבאר בזה בעזהש״י כי הנה קצרו המפרשים בביאור תרין שוקין לאיזה ענין הן משמשות בין הספירות. ומה היא תכליתן והשפעתן בתוך העולמות. ויפקח השי״ת את עיני להבין כי כמו שיש באדם הגשמי שתי רגלים המניעות את הגוף ממקום למקום. ונקשר בהן כח התנועה להניע את כל הגוף בכמה תנועות שונות. ומבשרי אחזה אלוה שכן הוא בהצלם אלהים העומד מן עשר ספירות. שצריך להמצא בהן שתי ספירות שמהן יושפע לעולם כל מיני כחות הרוחניים הגורמים כל מיני תנועות שבעולם. ויש מהם שמתקשרים גם לדברים גשמיים. והם הכחות הידועים והניכרים בעולם. כמו כח המושך וכח הדוחה. ויש בכלל זה כח המאגנעט וכח העלעקטרין. כח הקור וכח החום. כח הצומח. כח המוליד והמהוה כל מיני בעלי חיים שפלים מכל דבר לח ופרוח, ועוד הרבה כחות כאלה. אשר כלם מולידים וגורמים הרבה מיני תנועות בעולם. וכל אלה הכחות יש לחלקם על ב׳ מינים. מין אחד. הן הכחות הגורמים הרבה תנועות בעולם על ידי התגברות והתחזקות. שכח אחד רוצה לנצח את כח השני המנגדו. או לדחותו ממקום למקום או

לבטלו

עליון איהו כתר מלכות. ועליה אתמר מגיד מראשית אחרית ואיהו קרקפתא דתפלין. מלגאו איהו שם מ״ה (כזה יו״ד ה״א וא״ו ה״א) דאיהו אורח אצילות. ואיהו שקיו דאילנא

אור צח

לבטלו ולבערו לגמרי. כמו הכחות של מושך ודוחה. קור וחום. שכח אחד עובד ומתנועע בכל תוקפו על סבת הניצוח שרוצה לנצח את כח השני המנגדו. כמו כח האור שדוחה ומבטל את כח החשך. מין ב׳. הן הכחות הגורמים הרבה תנועות בעולם ע״י כח ההוד והזיו של חן ויופי ונעימות. אשר על ידי זה מביא חשקות והשתוקקות בהסובבים אותו מקרוב או בהיודעים ממנו מרחוק להמשך אליהם להתחבר עמהם או לראות אורם וליהנות מהם. ובכן יובן כי שורש הכחות של כל מיני התנועות שבעולם הן אותן שתי הספירות הנקראות נצח והוד. דהיינו שמספירת נצח נשפע כל מיני כחות הגורמים תנועות חזקות שונות זו מזו על ידי ההתגברות שבכל כח ישאף לנצח בכל תקפו את הכח המתנגדו. ומן ספירת הוד נשפע כל מיני הוד זוהר וזיו חן ויופי ונעימות הגורמים הרבה מיני תנועות חזקות בעולם על ידי החשקות וההשתוקקות להמשך אליהם. ולפיכך מתדבק הס״א במדת ההוד שהיא ירך השמאל. בסוד הכתוב ויגע בכף ירכו. ויונק משם להכין רשת לאדם להכשילו בדבר האסור, ועל ידי זה מהפך מן הו״ד לדו״ה. בידוע בסוד הכתוב כל היום דוה. ובזה יובן הטעם שהספירות נצח והוד נקראין תרין שוקין. כי כמו התרין שוקין שבאדם הגשמי הן המניעות את כל הגוף ממקום למקום וגורמין תנועות שונות. כן מאותן שתי הספירות נשפע כל מיני הכחות הגורמים כל מיני התנועות אשר בעולם. ועוד יובן על פי זה גם כן הטעם למה יניקת הנביאים היא דוקא מאותן השתי ספירות נצח והוד. כי הנביא צריך לינק כח בזה אשר על ידו יוכל לפעול בנבואתו על לב השומע שיהי׳ בטל אליו. וזאת יכול להיות דוקא או על ידי כח הניצוח וההתגברות להרעיש ולהרעים ולהטיל אימה על השומעים את נבואתו על דרך שהתנבאו נביאים האחרונים. כמו שאמר ישעיהו לכו נא ונוכחה. ונראה מי ינצח. והרבה פעמים הי׳ צריך הנביא להשתמש באותות ומופתים של מוראים גדולים. כדי להתגבר בכח הניצוח על לב השומעים את נבואתו שיהיו מבוטלים אליו. ועוד הי׳ ביכולת הנביא לפעול כזאת לא ברעש ובמורא. כי אם בכח רוח חן ששורה עליו הוד וזיו ונעימה קדושה. עד שכל רואהו ושומע דבריו נתמשך אליו בהשתוקקות גדולה. ועל זה כתיב ונתת מהודך עליו. ולכן זה הכח של יניקת הנביאים הוא דוקא מאותן שתי הספירות נצח והוד. [ואבקש מאת השי״ת שבאם שגיתי בזה שיכפר עלי ויסלח לי. כי הוא יודע האמת שכוונתי לטובה להאיר עינים עורות ולהסיר כל תלונה מעל חכמת הקבלה].

יסוד סיומא דגופא אות ברית קודש. הנה כמו שיש באדם הגשמי אבר זה שבו תלוי הכח להשפיע ולהוליד בדומה לו שעל ידי זה מתקיים העולם. כן גם למעלה בהצלם אלהים הרוחני צריך להמצא בין הספירות ספירה מיוחדת שעל ידה תלך ההשפעה מעלמא דדכורא לעלמא דנוקבא. והיא נקראת יסוד. כי כמו שקיום כל בנין תלוי בהיסוד. כן קיום כל הבריאה תלוי בכח אבר הזה. וכן למעלה אם לא היתה ספירת היסוד המעביר הארת אור האין סוף מעולם לעולם. לא היה קיום ומציאות להעולמות. **מלכות פה ותורה שבעל פה קרינן לה.** יבאר בזה ענין ספירה העשירית הנקראת מלכות מה היא משמשת בעולם האצילות. כי הלא מדת המלכות היא עלמא דנוקבא המקבלת ההשפעה של אור אין סוף אחרי כמה וכמה השתלשלות כדי שאותה ההשפעה תתגשם בה עד שתוכל לבוא לידי התגלות בעולם העשיה לברוא דברים גשמיים ולכלכל אותם. ואין טעם לענין הזה בעולם האצילות. ולפיכך אמר שמלבד זה שספירת המלכות של עולם האצילות היא נעשה שורש לעולם העשיה כמבואר לעיל. עוד שייך ענין ספירת המלכות גם שם בעולם האצילות שמביאה אור התורה לידי התגלות וההבנה. כי כמו למשל באדם הגשמי מדרגה האחרונה המביאה את רצונו ומחשבתו לידי התגלות הוא הפה על ידי דיבורו. וכן הוא בעולם האצילות, שם משמשת ספירת המלכות בבחינת פה. כיון שמביאה לידי התגלות רצונו של מלך מלכי המלכים הקב״ה. וכדי להבין מה הוא הרצון שספירת המלכות מביאתו לידי התגלות. לזה אמר ותורה שבעל פה קרינן לה. היינו שהיא היא המקור של התורה שבעל פה. כמו שספירת התפארת של עולם האצילות היא המקור של תורה שבכתב. וכל התורה היא רצונו של הבורא ית״ש. ולפיכך הלומד תורה. אע״פ שלומד דברים פשוטים מענינים גשמיים ונמוכים. כמו שנים אוחזין בטלית ושור שנגח את הפרה. מכל מקום הוא ממשיך על עצמו אור קדוש

ונשמתו

בדרועוי ואנפוי. כמיא דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו: רבון עלמין אנת הוא עלת העלות וסבת הסבות דאשקי לאילנא בההוא נביעו. וההוא נביעו איהו כנשמתא

אור צח

ונשמתו באה לידי התלהבות ודביקות. כיון שמדבק אז שכלו ברצון הבורא ית"ש. כי כן הוא רצונו ית"ש שבאם יקרה בעוה"ז כך וכך יהיה הפסק כך וכך. וכיון שהתורה שבכתב איננה מובנת בלתי התורה שבעל פה. ע"כ נמצא שספירת המלכות משמשת גם שם בעולם האצילות בבחינת נוקבא. כי היא המביאה לידי התגלות והבנה את התורה שבכתב שהיא בבחינת דוכרא הנובע מספירת התפארת של עולם האצילות. חכמה מוחא איהי מחשבה מלגאו. אחר שביאר טעם ז' ספירות התחתונות שהן בבחינת גופא. חוזר מתתא לעילא לבאר גם ג' ספירות הראשונות שהן בבחינת רישא ולבא. וזהו שאמר שספירת החכמה היא רק בבחינת מחשבה מלגאו אבל אין היא שכל הכולל. כי השכל הכולל היינו המקור של כל מיני חכמות שבעולם. והיא ספירת הכתר כמבואר אח"כ. וספירת החכמה היא רק כמו ענף הנאצלת מן השכל הכולל. וכמו שמורגל בפי האנשים לאמר. מי שיש לו שכל טוב הוא יכול להבין למשל חכמת התכונה או חכמת המוזיקא וכיוצא. צא ולמד שיש ג' ענינים בזה. א'. שכל הכולל. ב'. החכמה שהיא ענף השכל הכולל המכילה בקרבה איזו מין חכמה שבעולם. ג'. הבינה. והיינו הבנת ענף החכמה הזאת בכל פרטותיה. וזהו שאמר איהי מחשבה מלגאו. כי כל בחינת דוכרא נקרא מלגאו. היינו פנימיות. ובחינת נוקבא נקרא מלבר. היינו חיצוניות. על שם שהיא מכינה ומציירת את הפנימיות ומביאתו לידי ההתגלות. והיינו ג"כ כנ"ל בענין גופא ולבושא. שהם ב' ענינים של בחינת דוכרא ובחינת נוקבא. פנימיות וחיצוניות. ולפיכך אמר שספירת החכמה שהיא רק כמו ענף הנאצלת מן המקור של השכל הכולל. היא בבחינת מחשבה מלגאו. כלומר פנימיות בחינת דוכרא שנקרא אבא. כי כל זמן שהחכמה לא נתצמצמה בכלי שלה בינה לצמצם ולצייר אותה בכל פרטותיה ודקדוקיה, איננה עוד ביכולת לבוא לידי התגלות והכרה. ואיננה מוכשרת עוד ליהנות ממנה. והרי היא כמו למשל אם תופיעה מחשבה במוח האדם שטוב לו לעשות לעצמו פלטין נאה לבית דירה. הרי המחשבה הזאת אין ביכולת לבוא לידי התגלות ולהוציאה מכח אל הפועל עד אשר יעמוק היטב בכלי הבינה שבה הלב מבין לפי ערך חמדת הלב לצמצם המחשבה הזאת במדות ושעורין

וצמצומין איך ומה וכמה. בינה לבא ובה הלב מבין. היינו כמו שיש באדם גשמי הלב המביא את מחשבות המוח לידי התגלות בפרטיות על פי המדות התלויות בלב. אם להטיב או להרע. אם להרבות או למעט. אם להגדיל או להקטין וכיוצא. וכן יש ספירת בינה שבה נתצמצם אור החכמה בכמה צמצומין ונצטיירה בה בפרטיות להוציאה לידי התגלות. נמצא שספירת הבינה היא בבחינת מלבר. לבוש אל החכמה אשר מלגאו. ולפיכך היא בבחינת נוקבא ונקראת אימא. ועל אלין תרין כתיב הנסתרות לה' אלהינו. ירצה לומר בזה שההזדווגות של שתי הספירות חכמה ובינה בחינת אבא ובחינת אימא עוד לא הועילה שיהי' מוכשר להתגלות עולם התחתון עם נבראים גשמיים. עד שתשתלשל המחשבה לעבור על ידי הזדווגות פעם שנית של שתי ספירות אחרות. שהן תפארת ומלכות בחינת קול ובחינת דיבור. הנקראות גם כן ברא וברתא. ורק אז נעשית המחשבה מוכשרת לבוא לידי בחינת הנגלות לנו ולבנינו. ולפיכך קורא את הזדווגות הראשונה של חכמה ובינה בשם הנסתרות לה"א. כי שני שמות האלה מרמזין על השתי ספירות של חכמה ובינה. כתר עליון איהו כתר מלכות ועליה אתמר מגיד מראשית אחרית. בזה יבאר שספירת הכתר שתי בחינות לה. שהיא בבחינת כתר לכל הספירות דאצילות. והיא גם בבחינת מלכות למה שלמעלה הימנה. כי היא בחינת מקבל הראשון; שמקבלת בקרבה הארה הראשונה מאור האין סוף שנמשך ממנו אחר הצמצום על ידי הארת הקו והחוט כמבואר בעץ חיים. וכתר עליון אינו נתפס במחשבת האדם כי אם כמו הקוץ העליון של האות י מן השם הוי"ה ב"ה. ולכך נקרא בשם עתיקא כי הוא נעתק ומורחק מן השגת שכל אנושי. והארה הראשונה מאור האין סוף שהאירה בספירת הכתר היה בצמצום ומדה שיהי' די בהארה הזאת להחיות כל העולמות עם כל הספירות שלהן שהן למטה מן ספירת הכתר עד האחרית שהוא עולם התחתון הגשמי. וזהו שאמר עליו מגיד מראשית אחרית. מגיד הוא לשון המשכה וגם לשון אגידה[י] וקשירה. והיינו שהכתר הוא הממוצע בין המאציל שהוא ראשית הכל ובין כל הבריאה. והוא ממשיך ההארה מן הראשית ועד האחרית וגם שעל ידו

י נאגדה

לגופא דאיהו חיים לגופא. ובך לית דמיון ולית דיוקנא מכל מה דלגאו ולבר. ובראת שמיא וארעא ואפיקת מנהון שמשא וסיהרא וכוכביא ומזליא. ובארעא אילנין ודשאין

אור צח

נאגדה ונקשרה כל הבריאה עם הסבה הראשונה. ואיהו קרקפתא דתפילין. רוצה לומר בזה שהכתר לגודל רוחניותו והתעלמותו רוממותו תפארתו וקדושתו הוא בערך שאר הספירות והעולמות כמו קרקפתא דתפילין המונח על ראש האדם. שהסימן האמתי אם התפילין של ראש מנחת כדין במקום הראוי על המות הוא. שבאם יגביה האדם המניחן את עיניו ויסתכל למעלה לא יראה את התפילין אשר על ראשו. הרי שהאדם אינו רואה את הקרקפתא דתפילין אשר על ראשו. ורק יודע ומרגיש שיש על ראשו תפילין שיש בהן קדושה עליונה הרבה יותר ויותר מן בשר הראש של האדם המניחן. והן לגמרי מהות אחר מן בשר ראשו. וכן הוא מדרגת רוחניותו והתעלמותו רוממותו תפארתו וקדושתו של הכתר בערך הספירות והעולמות אשר אחריו. וכיון שהמשיל עד עתה את הספירות בצלם האדם הגשמי. ע"כ מצא טוב להמשיל את ספירת הכתר לקרקפתא דתפילין המונחין על ראש האדם:

מלגאו איהו שם מ"ה (כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א) דאיהו אורח אצילות ואיהו שקיו דאילנא בדרועוי וענפוי כמיא דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו. אחרי הודיעו העשר ספירות דאצילות והד' עולמות הכוללים שהן אבי"ע. ואמר על ב' עולמות הראשונים של חכמה ובינה דעליהן כתיב הנסתרות לה"א. היינו שאין לעיין בהם ולדבר מהם. וכן נדרש בזוה"ק על הפסוק שלח תשלח את האם וגו'. כלומר שתשלח ממחשבתך את עולם הבינה שנקרא אימא. ואת הבנים תקח לך. זה היחוד של תפארת ומלכות ברא וברתא עולם היצירה עם עולם העשיה. בהם מותר לעיין לחשוב ולדבר. וכן עשה אליהו שעתה מתחיל לדבר באריכות מעולם היצירה שבו מקנן זעיר אנפין הנקרא בשם אילנא ועץ חיים. ועל זה אמר מלגאו איהו שם מ"ה דאיהו אורח אצילות ואיהו שקיו דאילנא. וזה יובן עפ"י הנ"ל שהד' ספירות חכמה ובינה תפארת ומלכות דאצילות הן כמו שרשים לד"ע אצילות בריאת יצירה עשיה. והנשמה והחיות של הד"ע האלה הן ד' שמות הוי"ה בד' מילואין ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן. ואע"פ שעיקר מציאות הד' הויות של ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן הוא בעולם האצילות. מ"מ מופיעין משם בהארותיהן למטה מטה. באופן שכל הוי"ה עם המילוי שלו היא הנשמה והחיות של עולם הכללי שלו. וכמו שהשם ע"ב הוא הנשמה והחיות של עולם האצילות. כן השם ס"ג אעפ"י שעיקר מציאותו הוא ג"כ בעולם האצילות מ"מ הוא הנשמה והחיות של עולם הבריאה. וכן השם מ"ה דעולם האצילות הוא הנשמה והחיות של עולם היצירה. והשם ב"ן דעולם האצילות הוא הנשמה והחיות של עולם העשיה. וזהו שאמר אליהו על האילן היינו עולם היצירה. דמלגאו הוא השם מ"ה שהוא אורח האצילות. היינו כי מן עולם הצילות מאיר השם מ"ה בפנימיות האילן שהוא עולם היצירה. והוא היניקה של האילן המתפשט בגזעו וענפיו. ר"ל בכל הספירות אשר בעולם היצירה. כמו שהמים משקים לאילן והאילן מתגדל מן אותה החשקה.

רבון עלמין אנת הוא עילת העילות וכו'. כוונתו בזה שעל ידי זה שהשם מ"ה מאיר מלגאו האילן. על ידי זה האילן קשור ודבוק ותלוי באין סוף ב"ה שהוא עילת העילות וסבת הסבות. והוא השולת חיותו בו כנשמה המחיה את הגוף. **ובך לית דמיון ולית דיוקנא מכל מה דלגאו ולבר.** ר"ל שאין בהמאציל שום דמיון ודמות שיהי' נתפס במחשבה באופן הזה שנוכל לחלק בו בין בחינת דוכרא ובחינת נוקבא משפיע ומקבל. שהוא הענין של בחינת דלגאו ובחינת דלבר. פנימיות וחיצוניות. כיון דלית מחשבה תפיסה בי' כלל. **ובראת שמיא וארעא וכו'.** עתה מספר איך שברא המאציל על ידי הארתו את השם מ"ה בתוך האילן שהוא עולם היצירה. ומחשב גם הנבראים של עולם העשיה. כיון ששני עולמות האלה מזדווגין כחדא וזה משפיע בזאת. ועולם העשיה תבל ומלואה הכל תלוי בעולם היצירה שבו חמה ולבנה כוכבים ומזלות. ועל זה אמר ובראת שמים וארץ עם חמה ולבנה. שכל זה מרמז בכלל על עולם היצירה עם עולם העשיה. אח"כ מונה ומחשב עוד בפרטיות גם שאר הנבראים. **לאיתמודעא בהון עילאין וכו'.** ר"ל כי מן כל אלה הנבראים ניכר על ידן עולמות העליונים כמו שכתוב מבשרי אחזה אלוה. היינו שעל ידי נבראים הגשמיים נוכל להשיג ענין הרוחניים ועולמות העליונים. ועוד אנו מכירים ומשיגים על ידי כל אלה הנבראים איך יתנהגון עילאין ותתאין. ר"ל איך שהנבראים העליונים הרוחניים עם הנבראים התחתונים

וגנתא דעדן .ועשבין וחיון ובעירין ועופין ונונין ובני נשא לאשתמודעא בהון עלאין. ואיך יתנהגון עילאין ותתאין. ואיך אשתמודען עלאי מתתאי. ולית דידע בך כלל.

אור צח

הגשמיים מתנהגין יחדו ותלויין זה בזה. ואלו עם אלה מתפעלים זה מזה. ואומר עוד ואיך אשתמודען עלאי מתתאי. ר"ל שלפעמים נבראים העליונים הרוחניים שואבים ידיעות להבין מה למעלה מהם עי"ז שרואים ומכירים הנבראים התחתונים הגשמיים. ומה שאמר ולית דידע בך כלל עד ואדון על כלא הוא מובן מעצמו. וכל ספירא אית לה שם ידיעא ובהון איתקריאו מלאכיא וכו'. ר"ל שמות הספירות הן על שם פעולת הספירות וההשפעה שלהן, כמו למשל חסד על שם השפעת טוב וחסד. גבורה על שם השפעת דין וגבורה. תפארת על שם השפעת רחמים. וכן כל שאר הספירות. ובאותן השמות נקראים גם המלאכים המורידים השפע לעולם הגשמי על שם שליחותן ופעולתן. כמו למשל אוריאל נהוריאל חסדיאל מיכאל גבריאל רפאל נצחיאל יהודיאל צדקיאל מלכיאל כלם על שם שליחותן לפעול איזו פעולה או להוריד איזו השפעה שמקבלים מן הספירות. ועל זה אמר שהמאציל בעצמו אין לו שם ידיעא כי הוא מקור החיים מכל מיני כחות שבעולם ומכל מיני השפעות הטובות. והוא הממלא את כל השמות ואת כל הספירות באור וחיות ושפע על ידי גילוי הארתו בהם. כמו הנשמה שמשפעת חיות לכל אברי הגוף. והשפעה הזאת היא השלימות של הכל. כי בלעדה הן חסרים וחשוכים. .וכד אנת תסתלק מנהון אשתארו כלהו שמהן כגופא בלא נשמתא. כדי להבין המאמר הזה נצרך להביא דברי סידור החב"ד של הרב בעל התניא זצוקלה"ה. שמקשה כאן והלא אם מסתלק אור אין סוף מהעולמות הכל צריך לחזור לבחינת אין כמו שהיה קודם ההשתלשלות ממש. ואם כן למה אמר שישתאר בחינת גופא עכ"פ. והלא אין זה ביטול אמתי כאשר הגוף יתקיים. ובאמת אין עוד מלבדו כתיב. וכדי לתרץ קושיא זו נקדים תחלה להבין הענין של אורות וכלים. שהאורות נקראים נשמתא והכלים נקראים גופא. דהנה ידוע שבחינת הקו הנמשך מעצמות אור אין סוף שלפני הצמצום אל תוך חלל הצמצום בספירת הכתר. שהוא מקור הראשון לכל בחינת ההשתלשלות בפרט. עד שיאיר אור ממנו בספירת החכמה ואחר כך בספירת הבינה וכו'. ופירוש הארה זו היינו על דרך משל התגלות אור מהנפש באדם הגשמי. כמו הארת השכל במוח. הראיה בעין וכיוצא. שזאת ידוע שעצמות הנפש היא למעלה מבחינת התחלקות כוחות פרטיות כנ"ל. וא"כ מובן כי בהסתלק הארת הנפש בכלל אז יסתלקו .ממילא כל כוחות שלה המתפשטים באברי הגוף. והנה עד"ר דמיון זה הוא למעלה בהארת אור אין סוף תוך עשר ספירות דאצילות בבחינת אורות וכלים על ידי הקו הנ"ל. דהנה כל האורות נדמו לבחינת נשמה. וכל הכלים נדמו לבחינת הגוף. כמו על דרך משל הארת השכל בהמוח. שהמוח הוא בבחינת כלי והשכל הוא בבחינת אור. וכמו בהסתלק הארת הנפש מן הגוף. נשארים כל האברים בלא חיות כלל. כדוגמא זו הוא גם למעלה בע"ס דאצילות. מאחר שהכתר והחכמה וכיוצא באין בהתלבשות של בחינת כלים. כמו שקרקפתא הוא כלי הכתר. ומוחא כלי החכמה. ודרועא כלי החסד וכיוצא. והרי בהכרח נמשלו לכחות הנפש המתלבשים באברי הגוף. ואם כן כאשר יסתלק הארת אור אין סוף שמאיר בהן על ידי בחינת הקו הנ"ל. וממילא יסתלקו על ידי זה כל האורות דע"ס מבחינת הכלים שלהם. אזי ישארו כל הכלים בלתי אור וחיות. כאשר ישתייר הגוף בלתי חיות בהסתלק ממנו אור הנשמה. וזהו שאמר וכד אנת תסתלק מנהון אשתארו כלהו שמהן כגופא בלא נשמתא. אך עדיין הקושיא במקומה עומדת דהאיך אפשר שישאר מציאות הכלי עכ"פ גם בלתי אור. מאחר שאין עוד מלבדו. אם כן בהסתלקות אור אין סוף ח"ו הכל חוזר לבחינת אין. אך הענין הוא דיש לשורש התהוות בחינת הכלים מקור מיוחד בפני עצמו דיש לשורש התהוות בחינת הכלים מקור מיוחד בפני עצמו. עד"ר שיש לכלי הגוף מציאות מיוחדת בפני עצמו גם בלתי חיות הנשמה והנפש. ושרש הענין הוא כידוע בעץ חיים שנשאר בחינת רשימו בחלל הצמצום שלפני המשכת הקו הנ"ל הנקרא מקום פנוי. והאמת הוא דלית אתר פנוי מיניה ממש. וכמו שכתוב הלא את השמים ואת הארץ אני מלא. ובחינת הרשימו הזאת נחשב מבחינת העלם עצמיות האין סוף. שהשראה זו היא בהעלם גדול. שהוא קדוש ומובדל שם בבחינת ההעלם דוקא ולא בגילוי. ומאותה בחינת הרשימו נעשה מקור ושרש של התהוות מציאות הכלים. ועל כן גם בהסתלק מקור כל האורות שהוא בחינת הקו הנ"ל. אין זה הכרת כלל שיבוטל מציאות הכלים. כי הרי יש להן שורש

מיוחד

ובר מנך לית יחודא בעלאי ותתאי. ואנת אשתמודע עלת על כולא ואדון על כולא. וכל ספירא אית לה שם ידיע ובהון אתקריאו מלאכיא. ואנת לית לך שם ידיע דאנת

אור צח

מיוחד בפני עצמן מבחינת ההעלם של עצמיות האין סוף, שקדם לבחינת מקור התהוות האורות שהוא הקו הנ"ל, והיינו שמקור שורשם הוא מבחינת הרשימו הנ"ל. אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא וכו'. פירוש שאין שום השגת לא לחכמתו ולא לבינתו ולא למקום מציאותו, כמו שכתוב כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי; ורק השגה אחת יש לנו שכל מה שהאציל וברא ויצר ועשה הד' עולמות אבי"ע עם כל הספירות שלהן, הכל לא ברא בשביל שהוא יתפעל מזה או שיקבל ח"ו איזו הטבה מן כל הבריאה. אלא רק לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. היינו בשביל שיתגלה מדת מלכותו ית"ש, כי אין מלך בלא עם, ולאחזאה לון איך מתנהג עלמא בדינא וברחמי דאית צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. אלה הדברים הם יסוד אמונתנו ועבודתנו בתורה ותפלה ותרי"ג מצות, להאמין שמדת הצדק ומדת המשפט, שהן מדת הדין של השכינה הקדושה שנקראה צדק שעליה רומז השם אדני אותיות אדי"ן, ומדת המשפט היינו מדת הרחמים עמודא דאמצעיתא ספירת התפארת, מציאת מצב שניהן ומדרגתן תלוי בערך המעשים טובים של ישראל, שעל זה כתיב תנו עוז לאלהים, והיינו הענין של יחוד קוב"ה ושכינתיה, שאנחנו גורמים בעבודתינו של תורה ותפלה ותרי"ג מצות לייחד זה הזיווג של תפארת ומלכות ברא וברתא זעיר ונוקביה, ובהיות ההזדווגות של שתי אלה המדות הדינים נמתקים ונהפכים לרחמים, והעונות נהפכים לזכיות ונשפע טובה הרבה לעולם, כי העבירות גורמות חשכות ופירוד בין המדות צדק ומשפט, ונמנע אורה של מדת הצדק שהיא השכינה הקדושה בחינת המלכות, ואז מתגבר בה מדת הדין שהוא החשך ויורד רע לעולם ח"ו. וע"י עבודת ישראל שמתגברים בתורה ותפלה ומצות פועלים להמשיך אור גדול שעל ידי זה מתיחדים משפט וצדק קוב"ה ושכינתיה ואז החשכות בטל ממילא כי האור מבטל את החשך כידוע. ויש בזה כמה וכמה מדרגות, וסודם ידוע ליודעי חן. וכתב האריז"ל שעיקר מעשינו וכוונתינו הוא לתקן זעיר ונוקביה להכינם לקבל שפע אור אין סוף הבא להם דרך מדריגות העליונות. וזהו העבודה שלא על מנת לקבל פרס, כי לא תהיה הכוונה להנאת עצמנו. הגם שלא ימנע ודאי שישתלשל וירד השפע על ראש המעוררו במעשיו, כדאיתא בזוה"ק פרשת עקב, מאן דמברך לקוב"ה אתברך ונטל חולקיה מאינון ברכאן בקדמיתא דכל עלמא, מ"מ עיקר הכוונה תהיה להנאת זעיר ונוקביה ולומר לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה להכינם שיתייחדו זה עם זאת, ואל תתמה כי תשיג יד בני אדם התחתונים לקלקל או לתקן בעליונים, כי האדם סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ושורשי ד' יסודות גופו הם למעלה, וכל עולם קשור בעולם שעליו, והעליון עם שלמעלה ממנו עד האור העליון על הכל שהוא אור האין סוף ב"ה, וכל אדם במקום שורש נשמתו למעלה שם יפגום או יתקן, כדאיתא בתיקונים דכל חד לפום דרגיה מאן דפגים לתתא פגים באתר דאתגזר נשמתיה, והיינו שממשיך לשם חשכות של הסטרא אחרא והתגברות מדת הדין, ואפשר שזה דוקא בענין הפגם, אבל בענין התיקון יכול להיות שמועיל גם לכל העולם, כמ"ש כל העולם ניזון בשביל חנינא בני, וגם איתא בזוה"ק שמות דף רל"ט ע"א ובויקרא דף כ"ו ע"ב ששאל ר' אלעזר לר"ש אביו עד היכן עולה ההשגה והמחשבה של עבודת כהנים לוים וישראלים, והשיב לו שעולה עד אין סוף, ואין הכוונה ח"ו שהאין סוף מתפעל ונשתנה על ידי עבודת האדם, כי על זה כתיב אני ה' לא שניתי, וכתיב ואם צדקת מה תתן לו, אלא שזאת יובן על דרך משל שאנו רואים שהשמש מאירה תמיד בתוקפה על כדור הארץ, ואם יש עבים ועננים נסתר האור מן הארץ, וכאשר בא רוח ומפזר העננים שוב יזרח האור הגדול עלי ארץ, ומובן ממילא שכל זאת איננו גורם שום השתנות בעצמות השמש. וכן הוא למעלה מעלה עם אור האין סוף, שעל ידי עונות האדם פוגמים למעלה לגרום פירוד בין שתי אלה המדות תפארת ומלכות, קוב"ה ושכינתיה, זעיר ונוקביה, משפט וצדק, כי ממשיכים לשם חשכות מן הסטרא אחרא והתגברות מדת הדין, כמ"ש שתה עונותינו לנגדך עלומנו למאור פניך. ועל ידי תשובה ותפלה וצדקה תורה ומצות מתבטלים כל ההסתרות וההעלמות, כי החשך בטל ומבוטל על ידי אורה זו תורה, ואז שוב מתיחדים קוב"ה ושכינתיה, והשכינה הקדושה נתמלאה מן שפע רב הנמשך אליה מן שאר הספירות המלאות אור אין סוף ב"ה, ואז ליהודים היתה אורה ושמחה. דין

איהו

הוא ממלא כל שמהן ואנת הוא שלימו דכלהו. וכד אנת תסתלק מנהון אשתארו כלהו שמהן כגופא בלא נשמתא. אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא אנת הוא מבין ולא בבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך מתנהג עלמא בדינא וברחמי דאית צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה. משפט עמודא דאמצעיתא. צדק מלכותא קדישא. מאזני צדק תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית קדש. כולא לאחזאה איך מתנהג עלמא. אבל לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין. ולא משפט ידיעא דאיהו רחמי. ולא מכל אלין מדות כלל: ברוך יי לעולם אמן ואמן:

אור צח

איהו גבורה וכו׳ עד כלא לאתחזאה איך מתנהג עלמא. כל זה מובן מעצמו מכח הנ״ל. ומודיע בזה כי שש ספירות האחרונות מן גבורה עד מלכות עיקרן הוא בשביל התחתונים בלבד. כי שייך בהם שכר ועונש. אבל בשביל העליונים שאין שייך בהם שכר ועונש היה די בארבע ספירות הראשונות כתר חכמה ובינה וחסד. כידוע שכל המלאכים ניזונים מן מדת החסד. ובזה יובן מה שמסיים אחרי ביאורו ענין השש ספירות האחרונות. כלא לאחזאה איך מתנהג עלמא. היינו עולם הזה בהשגחה פרטיות של שכר ועונש. אבל לאו דאית לך צדק ידיעא וכו. ר״ל כי מצד עצמות המאציל אין שייך לערוך בו שום התחלקות והשתנות של מדת הדין ומדת הרחמים. או מדה אחרת. כי כל מדה היא פרט מן הכלל והתחלקות הכלל לפרטים שונים. ואצל המאציל אין שייך תוארים כאלה. כי לית מחשבה תפיסה ביה כלל. ואך נודע לנו מצד הבריאה כי הוא מקור של החיים והעונג הרוחני. והוא הכח של כל מיני כחות. והוא עצם השכל של כל מיני חכמות. ושם השכל והכח והחיים והעונג הכל כלל אחד וקשר אחד. מה שאין הפה יכול לדבר ואין השכל של בעל ה׳ חושים יכול להשיג. ותכלית הידיעה היא אשר לא נדע. אבל בקש תבקשהו. כמ״ש ישמח לב מבקשי ה׳. ברוך ה׳ לעולם אמן ואמן: